Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 22 Νοεμβρίου 2020 • Ετος 12ο • Αρ. φύλλου 636* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΔΑΜΟΣ ΑΔΑΜΟΥ

Η λίστα Γιωρκάτζη δηλητηριάζει την Κυπριακή Βουλή

«Η Βουλή δεν είναι ανακριτικό σώμα για να εξετάσει γιατί ο ένας είναι μέσα στη λίστα και ο άλλος δεν είναι. Εκείνος ο θεσμός που μας έδωσε τη λίστα εκείνος έχει την ευθύνη γι' αυτό που έγραψε», λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος της Βουλής Αδάμος Αδάμου. Όπως σημειώνει, πρόθεσή του είναι να δώσει τη λίστα στη δημοσιότητα. «Αυτό το κρυφτούλι και το μπάχαλο με αυτή τη λίστα πρέπει να σταματήσει εδώ και τώρα, γιατί δηλητηριάζει ολόκληρη τη Βουλή των Αντιπροσώπων», ξεκαθαρίζει. **Σελ. 7**

60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΔ

Τι άφησε η πρώτη θητεία Κληρίδη

«Αν ο Γλαύκος Κληρίδης αφήνετο ακόμα λίγο καιρό μετά τη λήξη της δεύτερης πενταετίας να συνεχίσει για τις προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, η λύση θα επιτυγχάνετο. Θα προσπαθούσε για τη βελτίωση του σχεδίου Ανάν και θα δεχόταν το σχέδιο Ανάν», λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Ιωάννης Κασουλίδης. **Σελ. 15**

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Εκνευρισμός λόγω Τουρκίας

Η δήλωση του Ζοζέπ Μπορέλ πως η απόσταση μεταξύ της Τουρκίας και της Ευρώπης μεγαλώνει έχει ειδικό πλέον βάρος. Οι 27 ΥΠΕΞ, στο σύνολό τους, συμφώνησαν στο ότι η Τουρκία δεν έχει επιλέξει τον δρόμο μιας εμβάθυνσης των σχέσεων στη βάση μιας θετικής ατζέντας, αλλά συγκρουσιακές προσεγγίσεις. **Σελ. 6**

ΞΕΝΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Πολιτική αυτοκτονία άλλο πλαίσιο λύσης

«Θα είμαστε συνένοχοι στις προσπάθειες αναβάθμισης του ψευδοκράτους, αν δεν παραμείνουμε συνεπείς και υπέρμαχοι της ΔΔΟ», λέει η Ξένια Κωνσταντίνου, ενώ θεωρεί πως η πολιτική ισότητα και οι εγγυήσεις πρέπει να διασυνδεθούν και να συζητηθούν σε συνάρτηση. **Σελ. 16**

ΗΠΑ

Θα αλλάξει άραγε ο κόσμος το 2021

Οι πρεσβείες στην Ουάσιγκτον και τα υπουργεία Εξωτερικών σε όλο τον κόσμο, αν μη τι άλλο, περιμένουν να αποκατασταθεί μια στοιχειώδης προβλεψιμότητα στο διεθνές περιβάλλον, με τον Τζο Μπάιντεν στην προεδρία των ΗΠΑ. Το εσωτερικό μέτωπο, ωστόσο, η προτεραιότητά του. **Σελ. 21, 22**

300 Βαρωσιώτες έτοιμοι να επιστρέψουν

«Μόλις συσταθεί κυβέρνηση, όσοι επιθυμούν θα επιστρέψουν στις περιουσίες τους», λέει στην «Κ» ο Ογουζχάν Χασίπογλου

«Η νέα κίνηση της τ/κ πλευράς για επιστροφή περιουσιών σε Ελληνοκύπριους, δεν παραβιάζει την ουσία των σχετικών αποφάσεων του ΟΗΕ για τα περίκλειστα Βαρώσια. Αντίθετα, οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ το επιβάλλουν και είναι ο λόγος ίδρυσης της Επιτροπής Ακίνητης Περιουσίας (ΕΑΠ), που βάσει του νόμου 67-2005 παρέχει στην Επιτροπή τρεις λύσεις: Αποζημίωση, ανταλλαγή και επιστροφή». Αυτή την ερμηνεία δίνει σήμερα στην «Κ», το δεξί χέρι του Ερσίν Τατάρ, Ογουζχάν Χασίπογλου, «βουλευτής» του Κόμματος Εθνικής Ενότητας, αναφερόμενος στο άνοιγμα του Βαρωσιού. Ισχυρίζεται μάλιστα ότι «δεν θα θέλαμε αυτή η κίνηση να επηρεάσει αρνητικά τις διαπραγματεύσεις». Βάσει των πληροφοριών ότι πέραν των 300 Βαρωσιωτών υπέβαλαν αιτήσεις στην Επιτροπή και είναι έτοιμοι να επιστρέψουν, ο κ. Χασίπογλου προσθέτει: «Ζητούμε από τους Ε/κ να υποβάλουν αιτήσεις στην ΕΑΠ και να μας δηλώσουν τι επιθυμούν». Παράλληλα, αποκαλύπτει ότι «οι Βαρωσιώτες μπορούν να υποβάλλουν αίτηση στην Επιτροπή όχι μόνο για ακίνητη, αλλά και για κινητή περιουσία, όπως λ.χ. πολύτιμα έγγραφα στα χρηματοκιβώτια των τραπεζών και οχήματα». Καταλήγει δε ότι η ουσία των ψηφισμάτων του ΟΗΕ για το Βαρώσι αφορά στην επιστροφή περιουσιών ακόμη και χωρίς την επίτευξη συνολικής λύσης. **Σελ. 5**

Σύμφωνα με τον Χασίπογλου οι Βαρωσιώτες μπορούν να υποβάλουν αίτηση στην Επιτροπή και για κινητή περιουσία

Η πανδημία να μην αλώσει το σύστημα υγείας

Μάχη δίνεται στα νοσοκομεία αναφοράς για να μη νοσήσουν από τον covid-19. Εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία ότι το νοσοκομείο αναφοράς στην Αμμόχωστο δεν διαθέτει Μονάδα Εντατικής Θεραπείας, με αποτέλεσμα οι ασθενείς να μεταφέρονται στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, όταν χρειάζονται διασωλήνωση. Εκφράζεται, επίσης, η άποψη ότι στο Γενικό Νοσοκομείο Πάφου πρέπει να διαμορφωθεί χώρος για φιλοξενία ύποπτων περιστατικών COVID-19. Παράλληλα, τίθενται ζητήματα που άπτονται της διαχρονικής υποστελέχωσης των δημοσίων νοσηλευτηρίων, η οποία επανήλθε στο προσκήνιο και μέσω της Επιτροπής Υγείας της Βουλής. Στην «Κ» μιλούν επαγγελματίες υγείας που εργάζονται στην πρώτη γραμμή της διαχείρισης όχι μόνο της πανδημίας, αλλά και όλων των υπολοίπων προβλημάτων που προκύπτουν. **Σελ. 8, 9**

ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

Φλερτάρει με αναγνώριση και λίστα κρατών

Η Άγκυρα βολιδοσκοπεί προθέσεις ξένων κυβερνήσεων για στήριξη-αναβάθμιση-αναγνώριση της «ΤΔΒΚ», ενώ έχει ήδη καταρτίσει και σχετική λίστα κρατών. Παράλληλα, ενώ αναμένει την άτυπη διάσκεψη για να έχει σαφή εικόνα του Κυπριακού, διακηρύττει ότι «η λύση των δύο κρατών μπορεί να οδηγήσει σε εκπλήξεις, όπως σε μια συνομοσπονδία ή σε νέο πλαίσιο χαλαρής συνεργασίας». Η Τουρκία θα εμμείνει στην πραγματοποίηση ξέχωρων διασκέψεων για το Κυπριακό και την Ανατολική Μεσόγειο. **Σελ. 4**

ΤΖΕΪΝ ΧΟΛ ΛΟΥΤ

Διευρύνει τη βολιδοσκόπηση

Η επίσκεψη Λουτ στην Κύπρο θα καταδείξει πώς προχωρεί η διαδικασία και κυρίως αν υπάρχει κοινό έδαφος συζήτησης μεταξύ των δύο μερών. Ήδη ο Ε/κ διαπραγματευτής Ανδρέας Μαυρογιάννης βρίσκεται στην Κύπρο και αναμένεται, ενόψει της καθόδου Λουτ, ο πρόεδρος Αναστασιάδης με τους στενούς του συνεργάτες να οριστικοποιήσει τη στρατηγική της ε/κ πλευράς. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Πολιτεία, ακούς;

Η χώρα βρίσκεται για ακόμη μία φορά ενώπιον σοβαρών προκλήσεων από τις ιταμές ενέργειες του Τούρκου προέδρου Ταγίπ Ερντογάν και του Τ/κ ηγέτη Ερσίν Τατάρ, ο οποίος λειτουργεί ως παρακολούθημά του, με το Βαρώσι να έχει γίνει άθυρμα στα χέρια τους, την έκαναν κάμα δίκοπη, που απ' όπου και να την πιάσεις κόβεσαι. Ταυτόχρονα, σχεδόν καθημερινά ξεπηδούν ιστορίες διαφθοράς, κακής διοίκησης και αμέσως αρχίζουν οι θεσμικές και πολιτικές αντιπαραθέσεις, οι οποίες κατά κανόνα δεν οδηγούν πουθενά, παρά σηκώνουν κουρνιαχτό, που τυφλώνει πολλές φορές και αυτή τη Θέμιδα. Οι πολίτες αυτής της χώρας δικαιούνται να νιώσουν ασφάλεια και υπερηφάνεια για την Κύπρο, μπορείτε επιτέλους να τα προσφέρετε;

Διπλωματία δύο ηπείρων στην Αθήνα

Κεραίες σε Ανατολή και Δύση

Το πλέον σημαντικό αποτέλεσμα της επίσκεψης του Έλληνα πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στο Αμπου Ντάμπι είναι η ρήτρα αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής ανάμεσα σε Ελλάδα και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ), σε περίπτωση που απειληθεί η εδαφική ανεξαρτησία κάποιας από τις δύο χώρες. Τα διπλωματικά αισθητήρια της χώρας είναι στραμμένα και στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού. **Σελ. 17**

Ο Βενιζέλος Ζαννέτος λύνει τη σιωπή του για Δρομολαξιά

Δείχνει τον Νίκο Κατσουρίδη πίσω από την υπόθεση

Τρία χρόνια μετά την αποφυλάκισή του και την υπόσχεσή του να μιλήσει για την ουσία της Δρομολαξιάς, ο Βενιζέλος Ζαννέτος ανοίγει τα χαρτιά του στην «Κ» και ενημερώνει πως θα εκδώσει βιβλίο που καταγράφει το τι ακριβώς συνέβη τότε. Δείχνει τον Νίκο Κατσουρίδη πίσω από την υπόθεση της Δρομολαξιάς, σημειώνοντας πως ήταν ο άνθρωπος που πρότεινε στον Νίκο Λίλλη την υποβολή της συγκεκριμένης πρότασης για την επένδυση στη Δρομολαξιά. Η γραμματεία του κόμματος ήταν ενήμερη για την υπόθεση λέει, στη βάση του τι κατέθετε ο Νίκος Κατσουρίδης. Απαντά στο αν συνδέεται η περίπτωση Χριστάκη Τζιοβάνη με την υπόθεση της Δρομολαξιάς και γιατί τον επισκέφθηκε ο Νίκος Παπάς στις κεντρικές φυλακές. **Σελ. 10**

Αλλάζουν CEO και άλλους οι τράπεζες

Ανοικτές θέσεις - κλειδιά

Συνολικά τέσσερις τράπεζες στην Κύπρο αποφάσισαν να κάνουν τομές, αλλάζοντας για δικούς τους λόγους επικεφαλής τμημάτων, μέχρι και τους CEO τους. Όλες αυτές οι θέσεις όμως χρειάζονται εγκρίσεις εποπτών για να πληρωθούν. Στην κορυφή της λίστας, είναι το πρόσωπο που θα πληρώσει τη θέση που άφησε κενή ο Ιωάννης Μάτσης, πρώην CEO της Ελληνικής. Ποια τα ονόματα που συζητούνται. **Οικονομική, σελ.6**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΕΚΔΟΣΗ

«Αντ. Μυστακίδης Μεσεβρινός»

Το νέο βιβλίο του Θεοδόση Πυλαρινού «Αντώνης Μυστακίδης Μεσεβρινός», στόχο έχει να καταστεί ευρύτερα γνωστός ο πνευματικός άνθρωπος Αντώνης Μυστακίδης, καθώς και η προσφορά του στα ελληνικά γράμματα, αλλά και στην κυπριακή λογιοσύνη. **Ζωή, σελ. 4**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η Δάφνη Νικήτα στην Αγ. Πετρούπολη

Στο πλαίσιο της διεθνούς έκθεσης με τίτλο, «Καθρέφτης και Αντικαθρέφτισμα», που διοργανώνει το Μουσείο MISP της Αγίας Πετρούπολης , η Δάφνη Νικήτα με τον Γιώργο Ταξιαρχόπουλο εκθέτουν το έργο «Seven Mirrors». Η Δάφνη Νικήτα μίλησε στην «Κ». **Ζωή, σελ. 5**

ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

Πού είναι το γλυκό σπιτάκι μου;

Τέσσερα παιδιά του δημοτικού από την Αμμόχωστο έγραψαν το 1975, στο βιβλίο «Παιδικά σαλπίσματα πίκρας και ελπίδας», εκθέσεις που το απόσταγμά τους είναι η επιθυμία για την επιστροφή στο σπίτι τους και η πίκρα της προσφυγιάς. Λίγα λόγια, από καρδιές που είχαν γεμίσει πόνο. Στιγμή δεν έπαψαν να ονειρεύονται την ημέρα της που θα μπορούσαν να ξαναδούν τις γειτονιές τους... Φευ! **Ζωή, σελ. 1**

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Το κόλπο και η πίκρα

Εκείνη η απόκοσμη πίκρα που στέγνωνε το στόμα μου τις άγριες μέρες της τραγωδίας του 1974 και κατοίκησε από τότε σε μια σκοτεινή γωνιά της μνήμης, αίφνης έσκισε τα σκοτάδια του χρόνου και κατάκλυσε ξανά το στόμα μου, τη στιγμή που είδα την περασμένη Κυριακή σε απευθείας από τηλεοράσεως μετάδοση τον Ταγίπ Ερντογάν, να μπαίνει ως κατακτητής ξανά στο Βαρώσι.

Μπροστά του αρουραίοι και φίδια που για 46 χρόνια σε σπίτια και αυλές, έμοιαζαν της φύσης ευχές και η οργή μας αδικαίωτη μπόρα. Μόνο που δεν είδαμε κανένα δικό μας από τηλεοράσεως να μας λέει έστω ότι και τα δικά του χείλη πικράθηκαν… Δεν ήταν άραγε ώρα να βγει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας σε ένα διάγγελμα; Για την πανδημία έκανε τρία διαγγέλματα και καλώς. Για την τρίτη εισβολή δεν είχε τι να πει; Φυσικά και δεν είχε. Τι να έλεγε; Κυβέρνηση και κόμματα δεν το θέλαμε το Βαρώσι;

Εξάλλου είχαμε άλλες ασχολίες, βγάζαμε λ.χ. χρυσά διαβατήρια και μπόλικο χρήμα; Κι εσείς τι περιμένατε, να αφήνανε τον γάμο και να πάνε… για Βαρώσια; Έπρεπε, όμως, να το είχατε αντιληφθεί από εκείνη την αυγή της 7ης Ιουλίου του 2017 στο Κραν Μοντάνα ότι το Βαρώσι, που ο Ακιντζί για πρώτη φορά στα ιστορικά μετά το 1974, το έδωσε σε χάρτη στον Αναστασιάδη, δεν θα το ξαναβλέπαμε. Κι έπρεπε μαζί με τον Σπύρο, τον Παπαϊωάννου, τον Τάσσο και τον Χριστόφια να είχατε μνημονέψει οριστικά και το Βαρώσι, από τότε που ο Νίκος Αναστασιάδης αρχές του 2017 είχε αρχίζει τις βολιδοσκοπήσεις για λύση δύο κρατών.

Τώρα διακηρύττει ότι θέλει να ξεκινήσει από το τέλος του Κραν Μοντάνα, ο ΥΠΕΞ μας προκρίνει χαλαρή ομοσπονδία, ενώ τον Ιούνη του 2019, δήλωνε ότι οι τουρκικές εξαγγελίες περί Βαρωσίων ήταν κινήσεις εντυπωσιασμού. Τώρα ο Ογουζχάν Χασίπογλου, δεξί χέρι του Τατάρ λέει στην «Κ» (σελ. 5) ότι με το σχηματισμό «κυβέρνησης» στα Κατεχόμενα, οι ιδιοκτήτες στο Βαρώσι μπορούν να αρχίσουν να επιστρέφουν και παραπέμπει στην απόφαση ΕΔΑΔ για δημιουργία Επιτροπής Ακίνητης Περιουσίας, που βάσει του νόμου 67-2005 παρέχει στην Επιτροπή τρεις λύσεις: Αποζημίωση, ανταλλαγή και επιστροφή. Ο πρόεδρος Αναστασιάδης, κατόπιν εορτής και με το επιχείρημα ότι αυτό αποφαίνονται οι εμπειρογνώμονες – σύμβουλοι της Κ.Δ., συστήνει στους Βαρωσιώτες να αποφύγουν την ανάκτηση της περιουσίας τους υπό τουρκική διοίκηση, χωρίς να δίνει εναλλακτική λύση.

Το χειρότερο είναι που δεν λένε ούτε συγγνώμη που πούλησαν το Βαρώσι (και τη λύση) για να τους δοθεί χρόνος να εξελίξουν το κρατικό μαφιόζικο κόλπο γκρόσο, της πώλησης της ιθαγένειας της Κ.Δ., μέσω των δικηγορικών-ελεγκτικών τους οίκων και επιχειρήσεων ανάπτυξης γης. Και το έκαναν πετώντας στον σκουπιδοτενεκέ της ιστορίας, μια συγκροτημένη, πρόταση που θα αναπλήρωνε και το χαμένο έδαφος του Κραν Μοντάνα.

Ήταν η πρόταση που συνέταξαν οι τρεις διακεκριμένοι Βαρωσιώτες, Θεόφιλος Β. Θεοφίλου, πρώην μόνιμος αντιπρόσωπος Κύπρου στην Ε.Ε., Γεώργιος Αρέστης πρώην δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου και τέως δικαστής του Δικαστηρίου της Ε.Ε. και Δημήτριος Χατζηχαμπής τέως πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου, μετά το ναυάγιο στο Κραν Μοντάνα και πριν από τις προεδρικές εκλογές του 2018. Την υπέβαλαν στον πρόεδρο και τους πολιτικούς ηγέτες ως εμπεριστατωμένο υπόμνημα.

Ήταν ολοκληρωμένη και ρηξικέλευθη πρόταση για την επιστροφή της Αμμοχώστου, όπως προνοούσαν η Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου της 19.5.1979 και τα ψηφίσματα 550 και 789 του Σ.Α. των Η.Ε. και τόνιζαν μάλιστα ότι η υποβολή της στα Η.Ε. θα αδυνάτιζε οποιαδήποτε τουρκική πρώτη κίνηση. Το περιεχόμενο του υπομνήματός τους χαιρετίσθηκε και υιοθετήθηκε από την κυβέρνηση και για μεγάλο διάστημα τους κορόιδευαν επισήμως ότι αφού τύχανε επεξεργασίας και κοστολόγησης θα υποβαλλόταν επίσημα από τον Πρόεδρο προς Ε.Ε. και Ε.Ε. Έκτοτε υπενθύμιζαν την πρόταση διά δημοσιευμάτων τους στην «Κ» και όχι μόνο. Ωστόσο, ουδέν εγένετο. Ο πρόεδρος είχε άλλες ασχολίες! Όπως αποδεικνύεται και τα κόμματα!

paraschosa@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο προεκλογικός, η ονοματολογία και τα μικρά εγκεφαλικά

Ποιος αρχηγός κόμματος βρίσκεται αυτή την περίοδο σε μαρασμό; Σύμφωνα με όσα με πληροφόρησε έγκυρη πηγή μου, ο κομματάρχης νιώθει ότι τον τελευταίο καιρό τίποτα δεν λειτουργεί στο κόμμα και τίποτα δεν πάει σωστά. Ούτε οι εσωκομματικές διαδικασίες με τον ρυθμό που εξελίσσονται, ούτε η προσήλωση και η εργατικότητα των στελεχών τους, μα ούτε και τα νέα που φτάνουν από τη βάση του κόμματος τον ικανοποιούν. Και όπως ο ίδιος φέρεται να εκμυστηρεύτηκε σε πολύ κοντινό του πρόσωπο, «είναι στιγμές που νιώθω πως είμαι μόνος μου μέσα σε αυτό το κόμμα». «Η αλήθεια είναι πως όπως πάει ο κομματάρχης είναι πολύ πιθανόν να καταλήξει μόνος του ή με την μικρή του παρέα», όπως ειρωνικά σχολίασε κάποιο απογοητευμένο στέλεχος της παράταξης.

- Ρε, παιδιά, λέτε να τα καταφέρουμε να βγάλουμε νέα Βουλή;

Μπορεί ο συγκεκριμένος αρχηγός να βρίσκεται στα όριά του τις τελευταίες εβδομάδες, για να μην πω μήνες, αλλά δεν είναι ο μόνος. Όπως ακούω υπάρχουν και άλλοι, αρκετοί, κομματάρχες που βρίσκονται στα πρόθυρα νευρικής κρίσης. Και πολλά κομματικά στελέχη δηλώνουν ότι αυτές οι βουλευτικές εκλογές αναδεικνύονται σε ό,τι πιο δύσκολο έχουν βιώσει στην πολιτική τους καριέρα. Όχι μόνο λόγω της πανδημίας. Κάποιοι κατηγορούν και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα που έχει δημιουργηθεί μετά τα απανωτά σκάνδαλα που βίωσε ο τόπος μας τα οποία έπληξαν σχεδόν όλους, αφήνοντας ελάχιστους πολιτικούς χώρους ανέπαφους.

Όπως εξομολογήθηκε πρόσφατα σε πηγαδάκι στη Λευκωσία γνωστό στέλεχος μεγάλου κόμματος, η αμφισβήτηση που δέχονται στελέχη και κομματάρχες από την βάση είναι χωρίς προηγούμενο. «Το τι ακούνε στις λίγες συναντήσεις που καταφέρνουν να έχουν με τον κόσμο του κόμματος δεν περιγράφεται», είπε και αποκάλυψε ότι κάποια στελέχη, ίσως για να αποσείσουν τις ευθύνες από την πλάτη τους, μέμφονται κυρίως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Όπως υποστηρίζουν, η λειτουργία των μέσων έχει αυξήσει κατακόρυφα την αμφισβήτηση προς τις κομματικές ηγεσίες. Πολλές φορές, όπως λένε, η αμφισβήτηση γίνεται με ψιθύρους και με αστήρικτες εικασίες, είτε σκόπιμα, είτε ελαφρά τη καρδία. Το πρόβλημα το περιέγραψε με μία φράση κομματάρχης που δήλωσε προ καιρού σε δημοσιογράφους «θέλουμε και ένα μισθό για να τρέχουμε να διαψεύδουμε τα αυτονόητα, τις εικασίες και τις φαντασιώσεις που σκορπίζουν κάποιοι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης».

Αληθεύει ότι ακόμα και στο «ήσυχο» και γενικά «ήρεμο» ΑΚΕΛ έχουν οξυνθεί τα πνεύματα σε σχέση με το ψηφοδέλτιο; Και ειδικά για δύο συγκεκριμένες επαρχίες; Η αγαπημένη μου κυρία Γιαννούλα, η οποία ως γνωστόν ακούει όλα όσα ψιθυρίζονται στους διαδρόμους του ΑΚΕΛ και ακόμη περισσότερα, με πληροφόρησε ότι πρόσφατα άκουσε έντονες συζητήσεις, ακόμα και φωνές για κάποιες επιλογές υποψηφίων που όλοι τις θεωρούν σίγουρες. Μπορεί, μου είπε, να λέγεται πως οι υποψηφιότητες θα αποφασιστούν από τα αρμόδια όργανα του κόμματος αλλά όλοι γνωρίζουν πως η ονοματολογία που κυκλοφορεί στους διαδρόμους της βάσης αλλά και στη βάση, θεωρείται εγκεκριμένη «τελειωμένη υπόθεση». Σύμφωνα με την κυρία Γιαννούλα σε κάποιες περιπτώσεις τοπικών επιτροπών τρέχουν κάποιοι πυροσβεστικά να σβήσουν τις φωτιές που άναψε η ονοματολογία...

Στην δε Πινδάρου φαίνεται πως υπάρχουν τα λιγότερα προβλήματα. Μέχρι στιγμής τουλάχιστον. Αν και ο εσωκομματικός πόλεμος πάντα υπήρχε και πάντα θα υπάρχει, και στην Πινδάρου και αλλού, αυτή τη φορά τα πράγματα για τον Φούλη φαίνεται να κυλάνε κάπως πιο ήρεμα. Η Μάνταμ του Φούλη μου τόνισε ξανά το «προς το παρόν τουλάχιστον», γιατί όπως λέει, κανείς δεν ξέρει πως θα εξελιχθεί η κατάσταση όταν ανακοινωθούν επίσημα τα ονόματα.

Στο πριγκιπάτο η κατάσταση, όπως μου λέει η ΔΗΚΟαναθρεμμένη Φωτούλα, είναι «απλά απερίγραπτη». Το σίγουρο, λέει είναι ότι απέχει πολύ από αυτό που γνώριζαν ως συντονισμένη και οργανωμένη προεκλογική περίοδο τα πιο παλιά στελέχη. Οι προσωπικές ατζέντες, μου είπε, είναι στην ημερήσια διάταξη και οι αντιδράσεις που ακούγονται για κάποιες επιλογές είναι και έντονες και ουσιαστικές και ανησυχητικές. Σε τέτοιο βαθμό που ο πρίγκιπας Νικόλαος φέρεται να κάνει δεύτερες σκέψεις για κάποιες από τις επιλογές του.

Στην ΕΔΕΚ τα πράγματα είναι ακόμα χειρότερα. Οι επιλογές του Σιζό έχουν ξεσηκώσει και τους λίγους, σύμφωνα με την αναφορά στελέχους, που έχουν μείνει πιστοί στο κόμμα. Εκείνο που προσάπτουν στον πρόεδρο του κόμματος είναι η βεβιασμένη συνεργασία που έκανε «μόνος του» με την Συμμαχία Πολιτών, η οποία δεν φαίνεται να έχει πείσει πολλά από τα στελέχη και έχει προκαλέσει μεγάλες αντιδράσεις στην βάση. Επιπλέον ο επαναπατρισμός κάποιον παλαιών στελεχών τα οποία έφυγαν κακήν κακώς από το κόμμα, υποστηρίζοντας άλλα κόμματα στα οποία μάλιστα δεν κατάφεραν να μαζέψουν ούτε τον ελάχιστο αριθμό σταυρών για να θεωρούνται ότι έχουν πολιτική παρουσία, έχει προκαλέσει ακόμα και ανέκδοτα... Ίσως η προεκλογική περίοδος που περνούμε να είναι όντως η χειρότερη που βίωσε η Κυπριακή Δημοκρατία;

ΚΟΥΙΖ: Ποιος βουλευτής ανησυχεί πολύ, πάρα πολύ από το ενδεχόμενο να δημοσιοποιήσει ο Αδάμου τη λίστα Γιωργκάτζη;

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πρίν στην «Κ»

22.11.1940

ΑΤΑΚΤΗ ΦΥΓΗ: Κατά τας τελευταίας εκ του ελληνοϊταλικού μετώπου πληροφορίας τα ιταλικά στρατεύματα απειλούνται με κύκλωσιν, όχι μόνον εις την Κορυτσάν, αλλά και εις το Αργυρόκαστρον. Η θαυμασία πλευρική κίνησις των Ελλήνων ανατολικώς του Αργυροκάστρου, θα κατορθώση πιθανώς να αποκόψη την σημαντικήν αυτήν ιταλικήν βάσιν από τας συγκοινωνίας της με την ανατολικήν Αλβανίαν και να περιαχθούν ούτω εις απελπιστικήν θέσιν όλαι αι κατά μήκος της ακτής του τομέως Ηπείρου ιταλικαί θέσεις. Λόγω του κινδύνου ακριβώς της νέας αυτής περικυκλώσεως, οι Ιταλοί προχωρούν προς βορράν. Τα υπερκείμενα της Κορυτσάς ελληνικά παρατηρητήρια διέκριναν μακράν ιταλικήν φάλαγγαν εξερχομένην της πόλεως και ακολουθούσαν την οδόν την οδηγούσαν προς την βόρειον Αλβανίαν. Τούτο σημαίνει πιθανώς γενικήν εκκένωσιν της Κορυτσάς εκ μέρους των Ιταλών. Εφ' όλων των σημείων οι Ελληνες εκμεταλλεύονται άνευ χρονοτριβής τας επιτυχίας των και προελαύνουν πλήττοντες τας εν διαλύσει ιταλικάς φάλαγγας κατά μήκος των αλβανικών ορέων, τα οποία περιβάλλονται από βροχήν και ομίχλην. Οι Ελληνες πιστεύουν ότι τίποτε του λοιπού δεν είναι δυνατόν να εμποδίση από του να μετατραπή η ιταλική υποχώρησις εις άτακτον φυγήν.

ΜΕΜΨΙΜΟΙΡΕΙ: «Φαίνεται, από τον λόγον του Μουσσολίνι, ότι ο ιταλικός λαός μεμψιμοιρεί εν Ιταλία και ότι εδέησε ν' αποσύρουν από το στράτευμα όλους τους επιστρατευθέντας ηγέτας του Φασισμού, διά να τους χρησιμοποιήσουν εις το εσωτερικόν» [τουρκική εφημερίδα].

ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΗ: Υποτίθεται ότι ο Βασιλεύς Βόρις [της Βουλγαρίας] δεν ανέλαβε δεσμευτικάς υποχρεώσεις, επεξηγήσας ότι η Βουλγαρία δεν ήτο διατεθειμένη να αναλάβη ενεργόν στρατιωτικόν μέρος εις την προώθησιν του Αξονος εις την Βαλκανικήν. Οι επίσημοι βουλγαρικοί κύκλοι δεν θεωρούν επικειμένην την γερμανικήν προώθησιν μέσω Βουλγαρίας.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / *Γράφει* **Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**

Με άριστα το 10

1 Στο όνομα. Πλέον αν είσαι κυβερνητικός αξιωματούχος και ο άντρας ή η γυναίκα σου έχει νταλαβέρια με το κράτος, είσαι ήδη ένοχος για την τρύπα του όζοντος πριν πας δικαστήριο, πριν ανοίξεις το στόμα σου να πεις οτιδήποτε. Από την πλήρη ανοχή, στην ακραία καχυποψία.

2 Στην ισορροπία. Αν λοιπόν δεν θεσμοθετηθούν αυστηρά πρωτόκολλα συμπεριφοράς των αξιωματούχων χωρίς τρύπες, ξέρετε, από αυτές που κλείνουν το μάτι, και αν δεν φτάσει το μήνυμα μέχρι και τον τελευταίο καφενέ, δεν μας βλέπω καλά γενικώς.

3 Στην γυναίκα του Καίσαρα. Μέσα σε αυτά τα πρωτόκολλα αυτοί που θα τα γράψουν θα πρέπει να λάβουν υπόψη όχι μόνο το νόμιμο ούτε μόνον το θεμιτό, ούτε μόνον το ηθικόν. Αλλά να λάβουν υπόψη σοβαρά και το θεαθήναι. Π.χ. δεν μπορεί υψηλόβαθμός αξιωματούχος να φέρει το όνομά του σε επιχείρηση, υπηρεσία, εταιρεία.

4 Στο ηθικόν. Όταν λοιπόν είσαι σύζυγός της γενικής λογίστριας δεν εργοδοτείς ούτε παράνομους μετανάστες ούτε παράνομα μετανάστες. Προσέχεις δε και τον αέρα που σου δίνει το κράτος να αναπνέεις να έχεις πληρώσει και το τελευταίο σεντ φόρο για αυτόν.

5 Στην δύναμη. Έκλεισαν το σφαγείο άρον άρον, αλλά λογάριαζαν χωρίς τους ξενοδόχους, ουπς αγελαδοτρόφους. Σιγά μην άφηνε το πιο δυνατό λόμπι της Κύπρου, το σφαγείο (τους) κλειστό. Ο νόμος της Αθηαίνου.

Ο Θεός όχι μόνο παίζει ζάρια, αλλά τα ρίζνει τόσο μακριά, που δεν μπορούμε να δούμε τι έφερε.
StephenHawking

6 Στην ερωτική ταινία. Μέχρι να (αν) ορκιστεί ο Μπάιντεν σε 91/2 βδομάδες και να αποκατασταθεί μερικώς έστω η κανονικότητα στο παγκόσμιο και με την ανακάλυψη των εμβολίων, θα περάσουμε με τον Ερντογάν σκηνές ακατάλληλες για ανηλίκους.

7 Στο αουτσάιντερ. Τη χλεύασαν, την υποτίμησαν και κάποιοι από το συνάφι μας της έκαναν κανονικό bulling. Όμως σιγά σιγά το αουτσάιντερ που της έπεσε το «λαχείο» διαχείρισης της μεγαλύτερης υγειονομικής κρίσης τα τελευταία εκατό χρόνια, άρχισε να δείχνει τα δόντια της. Η Στέλλα με την πολιτική της για προ-αγορές εμβολίων σε κεντρικό επίπεδο από την Ε.Ε. δείχνει να κερδίζει τον σεβασμό στο εξωτερικό. Στο εσωτερικό; Ισχύει το κανείς προφήτης στον τόπο του.

8 Στη θετική ενέργεια. Και ενώ όλοι αγκομαχούμε πώς θα βγάλουμε τη χρονιά, ήρθε η Ούρσουλα να μας πει πως «περιμένει τρίτο κύμα» του ιού. Κάτσε να τη βγάλουμε καθαρή στο δεύτερο και άξιος που θα ζήσει για το τρίτο και το τέταρτο Ούρσουλά μου.

9 Στη γλωσσομάθεια. Τα rapid test που έγιναν rabbit test που έγιναν λαγός που έτρεχε και κατέληξε στιφάδο. Πότε φεύγει το 2020 είπαμε;

10 Στην ανώτερη δύναμη. Πέρασε απαρατήρητο, αλλά τελικά ο Θεός φαίνεται να είδε την ιεροσυλία του Ταγίπ και του έριξε την καταιγίδα στα μούτρα, χαλώντας το πικ-νικ στην ιερή πόλη των Κυπρίων. Healthy μου, τελικά μόνο ο Θεός θα μας σώσει.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθυντής: Ανδρεας Παρασχος • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Αρχισυντάκτρια: Μαρινα Οικονομιδου • Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

10 ΧΡΟΝΙΑ LIDL Κύπρος

Στον δρόμο για ένα καλύτερο αύριο

Δημιουργούμε αξία για την Κύπρο του αύριο

Η συνεισφορά μας στην κυπριακή οικονομία

2011 2019

Συνολική* προστιθέμενη αξία στην κυπριακή οικονομία

€55 εκ.
€113 εκ.

Αντιστοιχία στο ΑΕΠ της χώρας

0,28%
0,51%

Η συνεισφορά μας στα φορολογικά έσοδα του κράτους

€9 εκ.
€23 εκ.

Αντιστοιχία στα συνολικά φορολογικά έσοδα του κράτους

0,14%
0,31%

Θέσεις εργασίας που υποστηρίζουμε στην Κύπρο

2011 2019

Συνολικές* θέσεις εργασίας που υποστηρίζουμε στην Κύπρο

1.032
1.948

Αντιστοιχία στη συνολική απασχόληση της Κύπρου

0,27%
0,49%

Άνθρωποι που υποστηρίζονται από το εισόδημα των συνολικών θέσεων εργασίας

2.786
5.065

Επενδύσεις σε πρωτοβουλίες για την κοινωνία, το περιβάλλον και δωρεές προϊόντων

2011 ↘ €96.491

2019 ↳ €143.970

*Τα συνολικά αποτελέσματα αναφέρονται στο σύνολο των άμεσων, έμμεσων και επαγόμενων επιδράσεων.
**Τα ποσά έχουν στρογγυλοποιηθεί στον πλησιέστερο ακέραιο και τα ποσοστά έχουν υπολογιστεί επί των μη στρογγυλοποιημένων ποσών.

Φλερτ με αναγνώριση και η λίστα κρατών

Η Άγκυρα βολιδοσκοπεί προθέσεις ξένων κυβερνήσεων ενώ αναμένει την άτυπη διάσκεψη για να ξεκαθαρίσει το Κυπριακό

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Καθόλου τυχαίο ήταν το γεγονός ότι την περασμένη Κυριακή, στο περίκλειστο Βαρώσι, ο Ταγίπ Ερντογάν ανακοίνωσε ότι ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ θα επισκεφθεί το Αζερμπαϊτζάν, πράγμα που παρέπεμπε σε επιχείρηση της Άγκυρας για αναγνώριση της «ΤΔΒΚ», που εκείνη της μέρα συμπλήρωνε 37 χρόνια από την «ανακήρυξη» της. Αμέσως μετά τη δήλωση Ερντογάν, τουρκικός και τ/κ τύπος μετέδωσαν ότι το Αζερμπαϊτζάν είχε στείλει επίσημη πρόσκληση στον Ερσίν Τατάρ για την επίσκεψη.

Η συγκεκριμένη κίνηση ήρθε λίγο μετά τη νίκη του Αζερμπαϊτζάν στο Καραμπάχ, η οποία εξασφαλίστηκε σε μεγάλο βαθμό χάρη στη διπλωματική και στρατιωτική υποστήριξη της Τουρκίας. Προχωρώντας ένα βήμα πιο πέρα, τα τουρκικά δημοσιεύματα ανέφεραν ότι υπάρχουν και άλλες χώρες που διατηρούν στενές σχέσεις με την Τουρκία και το επόμενο διάστημα ενδέχεται να προχωρήσουν στη σύσφιξη σχέσεων και με την «ΤΔΒΚ». Η συγκεκριμένη πληροφόρηση ήρθε στο προσκήνιο σε μια στιγμή που στην Άγκυρα έχουν πέσει στο τραπέζι του Κυπριακού διάφορες ιδέες και εναλλακτικές φόρμουλες, μία εκ των οποίων, η ιδέα της συνομοσπονδίας.

«Η λύση των δύο κρατών μπορεί να μας οδηγήσει σε εκπλήξεις, όπως λ.χ. σε μια συνομοσπονδία ή σε ένα νέο πλαίσιο χαλαρής συνεργασίας».

Η Τουρκία θα εμείνει στην πραγματοποίηση ξέχωρων διασκέψεων για το Κυπριακό και την Ανατολική Μεσόγειο.

«Η Άγκυρα δηλώνει και εννοεί: Το κεφάλαιο της ομοσπονδίας έκλεισε. Ήρθε η ώρα, με βάση την αρχή της κυριαρχικής ισότητας, να συζητηθούν διάφορα μοντέλα. Πρώτα, όμως, η άτυπη διάσκεψη ώστε να ξεκαθαρίσει η τελική εικόνα στο Κυπριακό», δηλώνει στην «Κ» πηγή στην τουρκική πρωτεύουσα.

Λίστα κρατών

Πολιτικοί αναλυτές που παρακολουθούν το Κυπριακό γνωρίζουν ότι και στο παρελθόν το Αζερμπαϊτζάν χρησιμοποιήθηκε από την Άγκυρα ως σκιάχτρο αναγνώρισης της «ΤΔΒΚ». Τη δεκαετία του 1990 στην Άγκυρα αρκετοί πολιτικοί και διπλωμάτες ανέμεναν ότι το Μπακού θα πραγματοποιούσε βήματα προς την κατεύθυνση της αναγνώρισης της «ΤΔΒΚ» ώστε να αποτελέσει παράδειγμα και για άλλα τουρκόφωνα κράτη της Κεντρικής Ασίας», λένε στην «Κ» πηγές σε Άγκυρα και Κωνσταντινούπολη. Η αναμενόμενη κίνηση του Αζερμπαϊτζάν δεν ήρθε ποτέ καθώς συντόμως αντιμετώπισε τον εφιάλτη της ήττας στον πρώτο πόλεμο του Καραμπάχ. Χάνοντας σημαντικά εδάφη άρχισε να δέχεται πιέσεις από τη διεθνή κοινότητα και οι τουρκικοί σχεδιασμοί για την «ΤΔΒΚ» μπήκαν σταδιακά στο ράφι. Από την οπτική γωνία της Άγκυρας, λίγο μετά την επιστροφή των στρατευμάτων του Αζερμπαϊτζάν στο Καραμπάχ, αλλάζουν και τα δεδομένα που αφορούν το Κυπριακό. Οι ίδιες πηγές τονίζουν: «Με εξαίρεση τη Ρωσία, την παρούσα στιγμή δεν υπάρχουν πολλά εμπόδια που δυσχεραίνουν τη σύσφιξη των σχέσεων του Αζερμπαϊτζάν με την ΤΔΒΚ.

Από πολλές απόψεις, το Αζερμπαϊτζάν του 2020 διαφέρει πολύ από το Αζερμπαϊτζάν του 1994. Γι' αυτό το λόγο, στην Άγκυρα επικρατεί θετικό κλίμα». Μια άλλη χώρα, που περιλαμβάνεται στη λίστα των κρατών που το επόμενο διάστημα ενδεχομένως θα αναπτύξουν σχέσεις με την τ/κ πλευρά είναι το Πακιστάν. Ως γνωστόν, το Πακιστάν είναι άλλη μία μουσουλμανική χώρα, με την οποία, τα τελευταία χρόνια, η Τουρκία έχει αναπτύξει πολυδιάστατη συνεργασία. Ο ίδιος ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας της Τουρκίας, Χουλουσί Ακάρ, διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη σύσφιξη των στρατιωτικών σχέσεων των δυο χωρών, ο δε Ταγίπ Ερντογάν εκλαμβάνεται από την πακιστανική κοινή γνώμη ως ένας σημαντικός ηγέτης των Μουσουλμάνων Σουνιτών σε ολόκληρη την υφήλιο. Με αυτά ως δεδομένα, οι ίδιες πηγές εκφράζουν συγκρατημένη αισιοδοξία ως προς τις πιθανές κινήσεις του Ισλαμαμπάντ στο Κυπριακό κατά το επόμενο διάστημα. Υπενθυμίζουν δε ότι το 1983 το Πακιστάν βρέθηκε μόλις ένα βήμα πριν από την αναγνώριση της «ΤΔΒΚ», κίνηση που ματαιώθηκε την ύστατη στιγμή με παρέμβαση ξένων δυνάμεων. Στη λίστα των χωρών από τις οποίες το επόμενο διάστημα η Άγκυρα αναμένει σημαντικά βήματα στο Κυπριακό, συμπεριλαμβάνονται και το Μπαγκλαντές, η Γάμπια και η Λιβύη.

Αναμένουν την άτυπη

Και το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον, με τις πιθανές επισκέψεις Τατάρ σε πρωτεύουσες των προαναφερόμενων χωρών, την ενδεχόμενη υποδοχή με τιμές αρχηγού κράτους, θα πρέπει να αναμένεται και μια ταχεία «αναγνώριση» της «ΤΔΒΚ»; Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην Άγκυρα την παρούσα στιγμή, απαντώντας το συγκεκριμένο ερώτημα, όλες οι καλά ενημερωμένες πηγές επιλέγουν «να κρατήσουν μικρό καλάθι». Στην τ/κ κοινότητα, πηγές που ασχολούνται με το ζήτημα αποφεύγουν να σχολιάσουν, διότι παρασκηνιακά η Άγκυρα ζητά από όλους τους αξιωματούχους, διπλωμάτες και ειδικούς προσεκτικές κινήσεις έτσι ώστε να μην τεθεί σε κίνδυνο η νέα προσπάθεια της αναβάθμισης της θέσης των Τ/κ στη διεθνή κοινότητα. Από τις ίδιες πηγές επιβεβαιώνονται οι παρασκηνιακές επαφές της Άγκυρας με όλες τις προαναφερόμενες χώρες καθώς και με σειρά άλλων κυβερνήσεων, με τις οποίες διατηρεί φιλικές σχέσεις, ωστόσο εκτιμάται ότι είναι ακόμα νωρίς για να τίθεται προς συζήτηση το ενδεχόμενο της όποιας αναγνώρισης της «ΤΔΒΚ». Πηγή στην τουρκική πρωτεύουσα επικυρώνοντας τα πιο πάνω προσθέτει: «Η Άγκυρα το δηλώνει και το εννοεί. Το κεφάλαιο της ομοσπονδίας έκλεισε. Στο Κυπριακό ήρθε η ώρα για να συζητηθούν νέες ιδέες. Με βάση την αρχή της κυριαρχικής ισότητας μπορούν να συζητηθούν διάφορα μοντέλα. Πρώτα όμως πρέπει να οδηγηθούμε στην άτυπη διάσκεψη για να ξεκαθαρίσει η τελική εικόνα στο Κυπριακό». Διευκρινίζεται ότι ανάλογα με τις εξελίξεις και το αποτέλεσματα της σχεδιαζόμενης διάσκεψης, η διαδικασία αναβάθμισης της θέσης των Τ/κ στο διεθνές σκηνικό ενδέχεται να αναπτύξει νέα δυναμική.

Τελικός στόχος

Σημαντικό στοιχείο που προκύπτει από τις πληροφορίες από τουρκικής πλευράς είναι η επιμονή για ξεχωριστές διασκέψεις για το Κυπριακό και την Ανατολική Μεσόγειο: «Αυτή την ώρα για να προφυλάξουμε τα εθνικά συμφέροντα της Τουρκίας είναι καλύτερο να μην επεκταθούμε επί του ζητήματος. Παρόλα αυτά θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι κάθε είδους λύση στα προβλήματα της Αν. Μεσογείου θα έρθει μέσα από το διάλογο και τη διαδικασία του πάρε-δώσε. Γι' αυτό το λόγο δεν πρέπει να βιαστούμε για να καταλήξουμε σε τελικά συμπεράσματα. Η λύση των δυο κρατών μπορεί να μας οδηγήσει σε εκπλήξεις, όπως λ.χ. σε μια συνομοσπονδία ή σε ένα νέο, αυθεντικό πλαίσιο χαλαρής συνεργασίας σε συγκεκριμένα, σημαντικά πεδία», καταλήγουν οι ίδιες πηγές.

Διευρύνει τη βολιδοσκόπηση η Τζέιν Χολ Λουτ

Μεταξύ του κινδύνου προσάρτησης και αναγνώρισης του ψευδοκράτους προέκυψε εκ νέου η χαλαρή ομοσπονδία

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η ανησυχία που εξέφρασε ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης την επομένη της παρουσίας Ερντογάν στο Βαρώσι, για το σοβαρό ενδεχόμενο προσάρτησης των Κατεχομένων στην Τουρκία μέχρι και το 2023, ήταν ενδεικτικό σημάδι του αδιεξόδου που βρίσκεται πλέον το Κυπριακό, αλλά και ένδειξη πως η κυβέρνηση –έστω και τώρα– αντιλαμβάνεται πως ο χρόνος που περνά χωρίς διαπραγματεύσεις λειτουργεί αρνητικά. Με δεδομένο το αδιέξοδο και με τις επιλογές που μπαίνουν στο τραπέζι να είναι τα δύο κράτη –η βολιδοσκόπηση για αναγνώριση του ψευδοκράτους έχει ήδη ξεκινήσει σε κάποιες χώρες– ή το ενδεχόμενο προσάρτησης, η κυβέρνηση ανοίγει και επίσημα ως σενάριο που είναι έτοιμη να συζητήσει τη χαλαρή ομοσπονδία και ξεκαθαρίζει πως είναι έτοιμη να παρευρεθεί σε Πενταμερή, παραλείποντας τις προϋποθέσεις. Ιδιαίτερο ρόλο αναμένεται να παίξει στις διαπραγματεύσεις αυτή τη φορά και η ισότιμη κυριαρχία.

Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης βρίσκεται ήδη στην Κύπρο και τις επόμενες μέρες ο πρόεδρος Νίκος Αναστασιάδης αναμένεται να συναντηθεί με τους στενούς του συνεργάτες για να οριστικοποιηθεί η στρατηγική της ε/κ πλευράς.

Η Τζέιν Χολ Λουτ έχει ήδη διευρύνει τις βολιδοσκοπήσεις της και σύμφωνα με έγκυρες πηγές έχει ήδη ρωτήσει την ε/κ πλευρά για ποιο λόγο διαφωνεί με την ισότιμη κυριαρχία.

Πλατιές βολιδοσκοπήσεις

Η επίσκεψη Λουτ στην Κύπρο το επόμενο δεκαήμερο θα καταδείξει βεβαίως πώς προχωρεί η διαδικασία και κυρίως αν υπάρχει κοινό έδαφος συζήτησης μεταξύ των δύο μερών. Ήδη ο Ε/κ διαπραγματευτής Ανδρέας Μαυρογιάννης βρίσκεται στην Κύπρο αυτή τη βδομάδα και αναμένεται, ενόψει της καθόδου Λουτ, ο πρόεδρος Αναστασιάδης με τους στενούς του συνεργάτες να οριστικοποιήσει την στρατηγική της ε/κ πλευράς. Σύμφωνα με έγκυρες πηγές, η Τζέιν Χολ Λουτ έχει προχωρήσει σε πλατιές βολιδοσκοπήσεις γύρω από τις επιδιώξεις των δύο πλευρών. Ενδεικτικό πως η ε/κ πλευρά ρωτήθηκε μεταξύ άλλων για ποιο λόγο διαφωνεί με την ισότιμη κυριαρχία και αν είναι πρόθυμη να συζητήσει κι άλλα πράγματα. Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει απαραιτήτως πως τα Ηνωμένα Έθνη είναι έτοιμα να αλλάξουν πλεύση στον τρόπο διαπραγμάτευσης, αλλά ότι η ειδική απεσταλμένη προσπαθεί να δει πού στέκουν οι δύο πλευρές και μετά να κάνει το οποιοδήποτε βήμα. Σύμφωνα με διπλωματικές πηγές, εκτιμάται πως ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτιέρες θέλει να γίνει καλή προετοιμασία, να γνωρίζει επακριβώς τι θέλουν οι δύο πλευρές ούτως ώστε να μην οδηγηθεί σε ναυάγιο η όλη διαδικασία.

Η «Κ» είχε πάντως αποκαλύψει πριν από δύο εβδομάδες ότι ευνοείται από κύκλους η χαλαρή ομοσπονδία και την περασμένη Κυριακή πως η χαλαρή ομοσπονδία έως και η συνομοσπονδία μπαίνουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων στο παρασκήνιο. Αυτή είναι μία πρόταση που φέρεται να ευνοεί και το Ηνωμένο Βασίλειο, σε μία προσπάθεια να βρεθεί συμβιβαστική λύση μεταξύ των δύο πλευρών. Θα πρέπει άλλωστε να ληφθεί υπόψη και το γεγονός ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ο pen holder του Συμβουλίου Ασφαλείας. Την πρόταση περί χαλαρής φέρεται να συζητάει στο παρασκήνιο και η δική μας πλευρά. Την εβδομάδα που πέρασε, ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης το είπε και δημοσίως, ενώ σύμφωνα με διπλωματικές πηγές, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας συζήτησε τα περί χαλαρής ομοσπονδίας με τον Ερσίν Τατάρ. Το ερώτημα που τίθεται είναι για ποιο λόγο η ε/κ πλευρά να ξεκινήσει να συζητάει χαλαρή ομοσπονδία προτού καν να καθίσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, με κάποιους να θέτουν πως κάτι τέτοιο αποτελεί κίνηση αυτοκτονίας.

Περί αναγνώρισης

Διπλωματικοί κύκλοι απαντούν στην «Κ» πως το αδιέξοδο στο οποίο βρίσκεται το Κυπριακό είναι πλέον αντιληπτό και στην ίδια την κυβέρνηση. Καθόλου τυχαία και η αμηχανία με την οποία αντιμετωπίστηκε η κάθοδος Ερντογάν στο Βαρώσι, παρά τις διαβεβαιώσεις για τη φιέστα. Σε αυτό το πλαίσιο των προκλήσεων και μεταξύ προσάρτησης και αναγνώρισης, η κυβέρνηση θεωρεί πως η συμβιβαστική λύση είναι η χαλαρή ομοσπονδία. Δεν είναι τυχαίες οι δηλώσεις Χριστοδουλίδη περί προσάρτησης μέχρι και το 2023, όταν δηλαδή θα κλείσουν 100 χρόνια από τον θάνατο του Κεμάλ Ατατούρκ, μετά και την παρουσία του Τούρκου προέδρου στο Βαρώσι. Αν και για κάποιους αποτελούν το χειρότερο σενάριο και πλέον απόμακρο, το ίδιο δεν ισχύει και με συζητήσεις που γίνονται στο παρασκήνιο για αναγνώριση του ψευδοκράτους από συγκεκριμένες χώρες, οι οποίες έχουν σοβαρά συμφέροντα και εξαρτήσεις από την Τουρκία. Αυτό ακούγεται εντόνως τελευταία για το Αζερμπαϊτζάν, δεδομένου ότι η χώρα νιώθει υποχρεωμένη στην Τουρκία εξαιτίας της κατάστασης με το Ναγκόρνο Καραμπάχ. Επί του παρόντος το Αζερμπαϊτζάν δεν φέρεται διατεθειμένο να προχωρήσει σε αναγνώριση του ψευδοκράτους. Το ίδιο φέρεται να ισχύει τόσο για το Πακιστάν αλλά και για τη Λιβύη, παρά τις σχέσεις εξάρτησης του νέου καθεστώτος στη Λιβύη με την Άγκυρα.

Το ερώτημα που εγείρεται είναι για ποιο λόγο να ανοίξει σήμερα θέμα αναγνώρισης. Στο παρελθόν, όσες φορές έγιναν τέτοιες κρούσεις από πλευράς Άγκυρας, βρήκαν την αντίσταση των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ηνωμένου Βασιλείου. Το κατά πόσο οι δύο χώρες θα θέσουν εκ νέου θέμα όταν ανοίξει είναι βεβαίως ανοικτό. Αυτό που εκτιμάται από διπλωματικούς κύκλους είναι ότι σε μία προσπάθεια να βρεθεί λύση και να πιεστεί η ε/κ πλευρά να διαπραγματευθεί, ενδεχομένως να επιτραπούν αναγνωρίσεις από πλευράς κάποιων από τις παραπάνω χώρες.

300 Βαρωσιώτες είναι έτοιμοι να επιστρέψουν στις περιουσίες τους

Μιλάει στην «Κ» ο Ογουζχάν Χασίπογλου, συνεργάτης του Τατάρ

«Στο Βαρώσι θέλουμε οι Ε/κ να προσεύχονται στις εκκλησίες τους και οι Τ/κ στα τζαμιά τους, να παίξουμε ξανά ποδόσφαιρο στο κλειστό γήπεδο (ΓΣΕ). Στοχεύουμε σε μια πόλη τέχνης και πολιτισμού με θέατρα και κινηματογράφους. Θέλουμε αυτή η περιοχή να αποτελέσει ένα ζωντανό τουριστικό προορισμό, όπως και πριν από το 1974», λέει στην «Κ» ο Ογουζχάν Χασίπογλου, στενός συνεργάτης του Τ/κ ηγέτη.

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Η νέα κίνηση της τ/κ πλευράς για επιστροφή περιουσιών σε Ελληνοκύπριους, δεν παραβιάζει την ουσία των σχετικών αποφάσεων του ΟΗΕ για την περίκλειστη πόλη των Βαρωσίων. Αντίθετα, οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ το επιβάλλουν και είναι και ο λόγος ίδρυσης της Επιτροπής Ακίνητης Περιουσίας (ΕΑΠ), η οποία βάσει του νόμου 67-2005 παρέχει στην ΕΑΠ τρεις λύσεις: Αποζημίωση, ανταλλαγή και επιστροφή.

Αυτή την ερμηνεία δίνει σήμερα στην «Κ», το δεξί χέρι του Ερσίν Τατάρ, Ογουζχάν Χασίπογλου, «βουλευτής» του «κυβερνώντος» Κόμματος Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ), αναφερόμενος στο τουρκικό Σχέδιο για το Βαρώσι. Συγκεκριμένα λέει: «Όταν σήμερα ένας Ελληνοκύπριος απευθύνεται στην Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας (Ta nmaz Mal Komisyonu) και μου ζητάει την επιστροφή την οικίας του, του χώρου εργασίας του στην περίκλειστη πόλη, τι είδους απάντηση θα πρέπει να του δώσω; Επειδή δεν υπάρχουν Τ/κ που ζουν εκεί, πρέπει να επιστρέψω την ακίνητη περιουσία. Οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ μας το επιβάλλουν. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ιδρύθηκε η Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας.

Ο νόμος με αριθμό 67-2005 μας παρέχει τρεις λύσεις: Αποζημίωση (Πωλήσεις), Ανταλλαγή και Επιστροφή». Μάλιστα, ενώ την περασμένη Κυριακή, οι Ταγίπ Ερντογάν και Ερσίν Τατάρ, στη φιέστα εντός της περίκλειστης ξεκαθάρισαν ότι πλέον δεν υπάρχει επιστροφή από το τουρκικό σχέδιο για το άνοιγμα

> *«Οι Βαρωσιώτες μπορούν να υποβάλουν αίτηση στην Επιτροπή όχι μόνο για ακίνητα, αλλά και για κινητή περιουσία, όπως λ.χ. πολύτιμα έγγραφα στα χρηματοκιβώτια των τραπεζών ή αυτοκίνητα».*

του Βαρωσιού υπό τ/κ διοίκηση και άφηναν να νοηθεί ανατροπή των σχεδιασμών που εξήγγειλε ο γ.γ. του ΟΗΕ, ο κ. Χασίπογλου λέει τώρα ότι οι συγκεκριμένες κινήσεις δεν αποσκοπούσαν σε ανατροπή των συνομιλιών υπό τον ΟΗΕ. Αντίθετα: «Δεν ανοίξαμε το Βαρώσι για να εξασφαλίσουμε πολιτικό όφελος. Και δεν θα θέλαμε αυτή η κίνηση να επηρεάσει αρνητικά τις διαπραγματεύσεις.

Ανοίξαμε το Βαρώσι για όλους τους δικαιούχους. Προτείναμε την επιστροφή όλων των ακίνητων περιουσιών στην περιοχή στην ε/κ πλευρά στο πλαίσιο όλων των προηγούμενων πολυδιάστατων διαπραγματεύσεων και στο πλαίσιο μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης», γι' αυτό κατά τον κ. Χασίπογλου, η νέα κίνηση της τ/κ πλευράς δεν παραβιάζει την ουσία των σχετικών αποφάσεων του ΟΗΕ για τα περίκλειστα Βαρώσια.

«Η ε/κ πλευρά απέρριψε...»

Ο στενός συνεργάτης του κ. Τατάρ επιχειρηματολογεί ότι η ε/κ πλευρά απέρριψε σειρά προτάσεων για επιστροφή των Βαρωσίων και ισχυρίζεται: «Γνωρίζετε ότι το Βαρώσι συμπεριλαμβανόταν στο κεφάλαιο του εδαφικού. Ως αποτέλεσμα της λύσης που θα εξασφαλιζόταν θα γινόταν μια εδαφική ρύθμιση (territorial arrangement) και το Βαρώσι θα επιστρεφόταν στην ε/κ πλευρά. Όλες τις σχετικές προτάσεις η ε/κ πλευρά τις απέρριψε. Ψήφισε «όχι» στο δημοψήφισμα (για το Σχέδιο Ανάν).

Απέρριψε την επιστροφή του Βαρωσιού με αντάλλαγμα το άνοιγμα του αεροδρομίου Ερτζάν (Τύμπου) για διεθνείς πτήσεις, πρόταση, που αν γινόταν δεκτή θα ήταν προς όφελος και των δύο πλευρών. Τι θα έχανε η ε/κ πλευρά αν υπήρχαν απευθείας πτήσεις προς την τ/κ πλευρά; Ο τουρίστας έρχεται ήδη σε μας ούτως ή άλλως. Αν πριν από 15 χρόνια οι προτάσεις γίνονταν δεκτές, τώρα ο αριθμός των τουριστών σε όλο το νησί, συμπεριλαμβανομένου του Βαρωσιού, θα ήταν πενταπλάσιος και θα είχε σημειωθεί εντυπωσιακή άνοδος στην οικονομία». Σε ό,τι αφορά στην παραβίαση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ, ο κ. Χασίπογλου λέει ότι η τουρκική πλευρά κρατά την ουσία των ψηφισμάτων: «Κάποιοι ισχυρίζονται ότι με το άνοιγμα του Βαρωσιού, ενεργούμε ενάντια στα ψηφίσματα του ΟΗΕ, ωστόσο, η ουσία των ψηφισμάτων αφορά στην επιστροφή των ακίνητων περιουσιών στους νόμιμους κατοίκους της περιοχής το 1974 χωρίς να αναμένουμε συνολική λύση. Αυτό ακριβώς προσπαθούμε να κάνουμε», λέει ο συνεργάτης του Ερσίν Τατάρ.

Τα έργα στην πόλη και το μήνυμα

Τις περιουσίες τους στο πλαίσιο του σχεδίου του σταδιακού ανοίγματος του Βαρωσιού υπό τ/κ διοίκηση, σύμφωνα με όσα είπαν στην «Κ» ενημερωμένες πηγές, φαίνεται να διεκδικούν μέσω της ΕΑΠ, περισσότεροι από 300 ιδιοκτήτες περιουσίας στην περίκλειστη. Στη βάση των σχετικών πληροφοριών ρωτήσαμε τον κ. Χασίπογλου για τα σχέδια της «νέας κυβέρνησης» στο Βαρώσι:«Τώρα οι δρόμοι και οι υποδομές της πόλης άρχισαν να επισκευάζονται. Γίνονται ρυθμίσεις στο περιβάλλον και φτιάχνονται ποδηλατόδρομοι. Δεν τα κάνουμε όλα αυτά μόνο για τους Τουρκοκύπριους. Τα κάνουμε και για τους Ελληνοκύπριους. Πρόκειται για ένα έργο προς το συμφέρον όλου του νησιού. Μετά από 46 χρόνια, παρέχουμε ευκαιρίες σε όσους επιστρέφουν στη γενέθλια γη, να την κατοικήσουν και να εργαστούν. Στο Βαρώσι, θέλουμε οι Ε/κ να προ-

> *«Δεν ανοίξαμε το Βαρώσι για να εξασφαλίσουμε πολιτικό όφελος. Και δεν θα θέλαμε αυτή η κίνηση να επηρεάσει αρνητικά τις διαπραγματεύσεις. Ανοίξαμε το Βαρώσι για όλους τους δικαιούχους».*

σεύχονται στις εκκλησίες τους και οι Τ/κ στα τζαμιά τους.Θέλουμε να αρχίσουμε να παίζουμε ξανά ποδόσφαιρο με τις ομάδες του νότου στο γήπεδο ποδοσφαίρου, το οποίο παραμένει κλειστό (ΓΣΕ). Στοχεύουμε σε μια πόλη τέχνης και πολιτισμού, με θέατρα και κινηματογράφους. Όπως και πριν από το 1974, θέλουμε αυτή η περιοχή να αποτελέσει ένα ζωντανό τουριστικό προορισμό».

Το μήνυμα...

Ο στενός συνεργάτης του κ. Τατάρ, Ογουζχάν Χασίπογλου, διαμηνύει προς τους Βαρωσιώτες και προφανώς και προς την κυβέρνηση τα εξής: «Ζητούμε από τους Ε/κ να υποβάλουν αιτήσεις στην ΕΑΠ και να μας δηλώσουν τι επιθυμούν. Μόλις η νέα κυβέρνηση συσταθεί, θέλουμε αυτή η περίκλειστη περιοχή να πάψει να είναι μια στρατιωτική ζώνη. Με τον τρόπο αυτό, όσοι επιθυμούν να επιστρέψουν στην ακίνητη περιουσία τους θα μπορούν να το πράξουν. Οι πωλήσεις και η ανταλλαγή δεν θα είναι η μοναδική φόρμουλα. Μπορούν να υποβάλουν αίτηση στην ΕΑΠ όχι μόνο για ακίνητα, αλλά και για κινητή περιουσία, όπως λ.χ. πολύτιμα έγγραφα στα χρηματοκιβώτια των τραπεζών ή αυτοκίνητα».

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΣΤΑΥΡΗΣ ΚΑΛΟΨΙΔΙΩΤΟΥ**

«Όσο μένει η ανωμαλία, τόσο προχωρεί το κακό» *(Σεφέρης, 1969)*

Εφυλλίζοντας το βιβλίο «Ο Σεφέρης στην Πύλη της Αμμοχώστου», το μάτι μου καρφώθηκε σε μια από τις σπάνιες πολιτικές –με τη στενή έννοια του όρου– δημόσιες τοποθετήσεις του ποιητή, όπου αναφέρει: «Όλοι πια το διδάχτηκαν και το ξέρουν πως στις δικτατορικές καταστάσεις, η αρχή μπορεί να μοιάζει εύκολη, όμως η τραγωδία περιμένει, αναπότρεπτη, στο τέλος. Το δράμα αυτού του τέλους μας βασανίζει, συνειδητά ή ασυνείδητα, όπως στους παμπάλαιους χορούς του Αισχύλου. Όσο μένει η ανωμαλία, τόσο προχωρεί το κακό» (28 Μαρτίου 1969). Μάλλον γιατί όμοια συγκλονίζει η διαιώνιση της κατοχής, γιατί αυτό που πλέον ξεδιπλώνεται μπροστά μας είναι ότι όσο το στάτους κβο συνεχίζεται, τόσο κι η τραγωδία της οριστικής διχοτόμησης περιμένει, αναπότρεπτη, στο τέλος. Γιατί όσο μένει η ανωμαλία τόσο προχωρεί αυτό το κακό.

Οι απανωτές παράνομες τουρκικές γεωτρήσεις στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι παραβιάσεις της κυριαρχίας και των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων στον θαλάσσιο χώρο, η προ πολλού εξαγγελθείσα και σήμερα ήδη μεθοδευμένη μονομερής αλλαγή του καθεστώτος της περιφραγμένης περιοχής της Αμμοχώστου, δυστυχώς δεν θορύβησαν έγκαιρα την κυβέρνηση ΔΗΣΥ. Αντ' αυτού οι κ. Αναστασιάδης, Χριστοδουλίδης και Νεοφύτου άμεσα ενοχλήθηκαν από όσους ανησυχούσαν, προειδοποιούσαν και ζητούσαν αλλαγή πολιτικής. Άμεσα

> *Στο ναυάγιο του Κραν Μοντάνα και την αθώωση της Τουρκίας από τον γ.γ. του ΟΗΕ, η κυβέρνηση ΔΗΣΥ απάντησε με βολιδοσκόπηση μιας λύσης άλλης από τη συμφωνημένη.*

επιδόθηκαν στην υπόσκαψη του ΑΚΕΛ, στη διαβολή, σε φαιδρές προειδοποιήσεις και τιποτένιους χαρακτηρισμούς, με αποκορύφωμα την κατηγορία ότι δήθεν η Αριστερά δίνει άλλοθι στην τουρκική προκλητικότητα.

Διαχρονικά, με δεδομένη την τουρκική προκλητικότητα, άλλοθι στην περαιτέρω αποθράσυνση της Άγκυρας με παρελκόμενη τη δημιουργία νέων τετελεσμένων επί του εδάφους και επί της ουσίας του Κυπριακού παρέχουν η ασυνέπεια, οι παλινδρομήσεις, η έλλειψη διορατικότητας, η αδράνεια και ο αποπροσανατολισμός από τον στρατηγικό στόχο. Προφανώς χωρίς να μειώνει τις ευθύνες της κατοχικής Τουρκίας, αυτό υπενθύμιζε για τρία και πλέον χρόνια το ΑΚΕΛ, πως η λεγόμενη «ΤΔΒΚ» ανακηρύχθηκε το 1983 μετά από την απόρριψη των Δεικτών Κουεγιάρ, παρότι επί της ουσίας αποτελούσαν ένα πολύ γενικό και ευρύ περίγραμμα διαπραγμάτευσης. Ότι η επίσημη στροφή της Τουρκίας και της τουρκο-

Οι κ. Αναστασιάδης, Χριστοδουλίδης και Νεοφύτου άμεσα ενοχλήθηκαν από όσους ανησυχούσαν, προειδοποιούσαν και ζητούσαν αλλαγή πολιτικής.

κυπριακής ηγεσίας από την ομοσπονδία στη συνομοσπονδία το 1997 επίσης ακολούθησε μια σειρά από παλινδρομήσεις, που κορυφώθηκαν με τη γνωστή δημαγωγία της κυβέρνησης ΔΗΣΥ περί δογματολογίας, πυραυλολογίας και ηφαιστειολογίας ενόψει προεδρικών. Πως ακόμη και αυτή η άδικη προσπάθεια επιβολής του απευθείας εμπορίου είναι μετά το γνωστό αποτέλεσμα των δημοψηφισμάτων του 2004 που καταβλήθηκε. Ότι, μεταφέροντας αυτή την εμπειρία στο σήμερα, δεν υπάρχει περιθώριο για πειραματισμούς, ανέξοδες περιπλανήσεις και σίγουρα όχι για προβληματισμούς περί αλλαγής της βάσης λύσης.

Στο ναυάγιο του Κραν Μοντάνα και την αθώωση της Τουρκίας από τον γ.γ. του ΟΗΕ, η κυβέρνηση ΔΗΣΥ απάντησε με βολιδοσκόπηση μιας λύσης άλλης από τη συμφωνημένη, με την επαναλαμβανόμενη άρνηση του κ. Αναστασιάδη να αναφερθεί σε λύση δικοινοτικής, διζωνικής ομοσπονδίας από το βήμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Με αμφισβήτηση του Πλαισίου του γ.γ.του ΟΗΕ της 30ής Ιουνίου 2017, που υιοθετούσε τη θέση μας για πλήρη απομάκρυνση των κατοχικών στρατευμάτων, για τερματισμό των εγγυήσεων και κάθε επεμβατικού δικαιώματος. Με απόσυρση θέσεων, με νεφελώδεις «νέες ιδέες» και αμφισβήτηση συγκλίσεων που συνεπάγονται λύση ομοσπονδίας. Εκπλήσσεται πράγματι κανείς από το γεγονός ότι αυτή τη διολίσθηση ακολούθησε η αποθράσυνση της Τουρκίας; Δυσκολεύεται κανείς να εντοπίσει ποιας σωρείας επιζήμιων χειρισμών τραγικό απότοκο είναι η επιστροφή της κατοχικής Τουρκίας, μετά από 20 χρόνια, στη θέση για «λύση» δύο κρατών;

Τη χαμένη αξιοπιστία της πλευράς μας δεν θα την ανακτήσουμε ζητώντας ευθύνες απ' τη διεθνή κοινότητα. Τα διχοτομικά τετελεσμένα, που πλέον εδραιώνονται εν ριπή οφθαλμού, δεν θα καταφέρουμε να τα ανατρέψουμε αν κεντρικός άξονας της πολιτικής της κυβέρνησης παραμείνει απλώς και μόνο η τιμωρία της Τουρκίας, αν απλώς εξασφαλίσουμε νέα ψηφίσματα που να επαναλαμβάνουν όσα λένε προηγούμενα, χωρίς βέβαια να υποτιμάται η σημασία της καταδίκης κάθε νέας παράνομης ενέργειας. Το μοναδικό πεδίο όπου μπορεί να διασφαλιστεί ο τερματισμός της κατοχής και η επανένωση της Κύπρου είναι αυτό της διαπραγμάτευσης. Κι η επανέναρξή τους επείγει. Όχι για να «κλείσουμε» διχοτομικά το Κυπριακό, όχι για να συζητήσουμε την όποια λύση, αλλά για να προλάβουμε το τρένο της ομοσπονδίας, της λύσης εντός των παραμέτρων του ΟΗΕ και όχι στο περιθώριο της διεθνούς νομιμότητας όπως εκκωφαντικά επαναλαμβάνουν Ερντογάν και Τατάρ, εκμεταλλευόμενοι τους λανθασμένους χειρισμούς και την παθητική παρέλευση του χρόνου που ακολούθησαν το Κραν Μοντάνα.

Έχει ήδη μπει αρκετό νερό στον μύλο της διχοτόμησης, τόσο που κινδυνεύουμε να πνιγούμε. Να μην πούμε μόνο όμως, να πείσουμε αυτή τη φορά. Να αναληφθούν σαφείς δεσμεύσεις προς τον γ.γ. του ΟΗΕ για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντάνα, δίχως νέους όρους και προϋποθέσεις, με τις συγκλίσεις και το Πλαίσιο των Έξι Σημείων, με στόχο τη σύντομη κατάληξη σε στρατηγική συναντίληψη που αναπόδραστα θα φέρει το Κυπριακό σε τροχιά λύσης. Είναι υπό αυτές τις συνθήκες που μπορούν να τερματιστούν οι έκνομες ενέργειες στην ΑΟΖ μας και ο χάρτης που προβλέπει την ολική επιστροφή της περιφραγμένης Αμμοχώστου –και όχι μόνο– να επανατοποθετηθεί στο τραπέζι. Και για όσους παραμένουν δύσπιστοι για το πού μας σέρνει το στάτους κβο και η μετάθεση της προοπτικής της λύσης σε βάθος χρόνου, ας κοιτάξουν ξανά τις φωτογραφίες από τα προκλητικά πανηγύρια του Τούρκου προέδρου στην Αμμόχωστο. Και μετά τον Πενταδάκτυλο. Όχι από τα ρετιρέ πύργων, αλλά από τους προσφυγικούς συνοικισμούς και τα οδοφράγματα.

Η κα Σταύρη Καλοψιδιώτου είναι νομικός - διεθνολόγος, μέλος Κ.Ε. ΑΚΕΛ.

Εκνευρισμός και αμηχανία Ε.Ε. για την Τουρκία

Η Λευκωσία κατεβάζει τον πήχη, η Άγκυρα ανοίγει νέα μέτωπα

Κυβερνητικοί αξιωματούχοι μιλούν εδώ και καιρό για μέτρα και όχι για κυρώσεις, και παραδέχονται πως αν και τα πράγματα είναι δύσκολα για την Τουρκία στις Βρυξέλλες, η συμπεριφορά της χώρας απέναντι στην Κύπρο δεν είναι απαραίτητα αυτή που θα αλλάξει τις ισορροπίες.

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η δήλωση του Ύπατου Εκπροσώπου για την Εξωτερική Πολιτική της Ε.Ε. Ζοζέπ Μπορέλ την Πέμπτη πως η απόσταση μεταξύ της Τουρκίας και της Ευρώπης μεγαλώνει έχει ειδικό πλέον βάρος, γιατί δεν αφορά δήλωση που γίνεται από κάποιον ηγέτη ή ΥΠΕΞ πριν ή μετά τη συνάντηση για εσωτερική κατανάλωση. Η δήλωση Μπορέλ είχε τη σημασία της γιατί, όπως και ο ίδιος, «αυτό εκτιμούν οι υπουργοί».

Αντικατοπτρίζει δηλαδή την πραγματικότητα πως οι 27 ΥΠΕΞ στο σύνολό τους συμφώνησαν στο ότι η Τουρκία δεν έχει επιλέξει τον δρόμο μιας εμβάθυνσης των σχέσεων στη βάση μιας θετικής ατζέντας, αλλά συγκρουσιακές προσεγγίσεις. Ωστόσο, το πώς θα προσεγγίσουν οι ηγέτες των 27 τα ευρωτουρκικά στο επόμενο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 10 Δεκεμβρίου παραμένει ανοιχτό.

Το βέβαιο είναι πως το κλίμα που έχει δημιουργηθεί –λόγω και του αρνητικού ρόλου της Τουρκίας στις πολεμικές συγκρούσεις στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ– ενδεχομένως να μην επιτρέψει την επιστροφή σε μια θετική ατζέντα ακόμα και αν η Άγκυρα ξεκινήσει από αύριο κιόλας τις θετικές κινήσεις. Ειδικότερα στο Κυπριακό, στις Βρυξέλλες κοινοτικοί αξιωματούχοι αναγνωρίζουν πως η επίσκεψη Ερντογάν στο Βαρώσι, οι δηλώσεις του εκεί, και οι ανοιχτές αναφορές στην προσθήκη της λύσης δύο κρατών στις επιλογές, έρχονται ενάντια στην προσέγγιση της Ε.Ε. για αυτά τα θέματα. Υπενθυμίζουμε πως σε γραπτή δήλωση μετά τις πρώτες αναφορές του Τ/κ ηγέτη Ερσίν Τατάρ σε δύο κράτη, εκπρόσωπος της Κομισιόν είχε ξεκαθαρίσει στην «Κ» πως στόχος για την Ε.Ε. παραμένει η λύση διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα. Το ίδιο μήνυμα έστειλε με τηλεφώνημα στον κ. Τατάρ και ο κ. Μπορέλ, αλλά και ο πρόεδρος του Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ στον κ. Ερντογάν. Παρ' όλα αυτά η Λευκωσία φροντίζει να κρατά αυτή τη φορά χαμηλά τον πήχη. Κυβερνητικοί αξιωματούχοι μιλούν εδώ και καιρό για μέτρα και όχι για κυρώσεις, και παραδέχονται πως αν και τα πράγματα είναι δύσκολα για την Τουρκία στις Βρυξέλλες λόγω και των πρωτοφανών δηλώσεων και ενεργειών στο Κυπριακό, η συμπεριφορά της χώρας απέναντι στην Κύπρο δεν είναι απαραίτητα αυτή που θα αλλάξει τις ισορροπίες.

> *Η Γερμανία θεωρεί πως έχει κάνει σοβαρές προσπάθειες που δεν εκτιμήθηκαν από την Άγκυρα.*

Αυτή η προσέγγιση κρύβει και μια ανησυχία όπως τη διατύπωσε πρόσφατα στους πολιτικούς αρχηγούς ο Πρόεδρος Αναστασιάδης - μήπως τυχόν θετικά βήματα από την Άγκυρα και επανέναρξη των συνομιλιών χωρίς απόρριψη της ομοσπονδίας θα χρησιμοποιηθούν στις Βρυξέλλες για να απομακρύνουν ξανά το ενδεχόμενο κυρώσεων.

Εκνευρισμός στην Ε.Ε.

Αυτό που είναι πάντως αναντίλεκτο γεγονός είναι πως στις Βρυξέλλες και –πλέον σημαντικό– στο Βερολίνο, επικρατεί εκνευρισμός για τον τρόπο με τον οποίο η Τουρκία δεν αξιοποίησε τις ευκαιρίες για οικοδόμηση θετικής ατζέντας και αντιθέτως άνοιξε νέα μέτωπα στην Κύπρο και όξυνε το κλίμα με μια επί του προσωπικού αντιπαράθεση με τον Γάλλο Πρόεδρο.Σε ενημέρωση για τον Τύπο στις Βρυξέλλες πριν από το διαδικτυακό Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της Πέμπτης, κοινοτικός αξιωματούχος επεσήμανε πως λαμβάνεται υπόψη η αλλαγή του στάτους κβο στο Βαρώσι και οι δηλώσεις Ερντογάν που έρχονται σε αντίθεση με το ομοσπονδιακό πλαίσιο λύσης υπό την αιγίδα του ΟΗΕ.Μάλιστα, ο ίδιος αξιωματούχος έδωσε την εντύπωση πως ακόμα και αν υπάρξουν κάποια θετικά βήματα τις εβδομάδες πριν από τη Σύνοδο –όπως έγινε και σε εκείνη του Οκτωβρίου– αυτό δεν σημαίνει πως η Ε.Ε. θα επιστρέψει αυτόματα στη θετική ατζέντα.

Προσεκτικός ο Μάας

Και μπορεί οι δηλώσεις του Ζοζέπ Μπορέλ να δημιούργησαν εντυπώσεις, όμως θα μπορούσε να πει κανείς πως περισσότερο βάρος είχαν οι δηλώσεις του Γερμανού ΥΠΕΞ Χάικο Μάας. Για τον κ. Μάας «από την Τουρκία εξαρτάται ποιες αποφάσεις θα ληφθούν», ενώ προανήγγειλε πως αν δεν υπάρξουν θετικά μηνύματά από την Άγκυρα μέχρι τον Δεκέμβριο αλλά επιπρόσθετες προκλήσεις, η συζήτηση προμηνύεται δύσκολη. Κληθείς να σχολιάσει αν η δύσκολη συζήτηση προμηνύει και κυρώσεις, ο κ. Μάας ήταν προσεκτικός, υπενθυμίζοντας πως η πρόταση αυτή κατατέθηκε στο τραπέζι στο παρελθόν και πως σίγουρα θα παίξει ρόλο και στη συνάντηση του Δεκεμβρίου.

Λεπτή γραμμή

Η κατάσταση, λοιπόν, όσον αφορά την Τουρκία είναι λεπτή και ρευστή, λόγω της ανάγκης της Ε.Ε. να διατηρήσει μια σχέση με την Τουρκία στο μεταναστευτικό και τα άλλα ζητήματα, αλλά και της ταυτόχρονης ανάγκης, ιδιαίτερα της Γερμανίας, να σταλεί το μήνυμα πως δεν μπορεί η Άγκυρα να αγνοεί την Ε.Ε. Οι εξελίξεις στο Κυπριακό ενδέχεται να αποτελέσουν εργαλείο για τους εταίρους και όχι αυτοσκοπό, λόγω και του ότι η Τουρκία παίζει στα όρια της νομιμότητας και στο Βαρώσι και σε σχέση με το μοντέλο λύσης, διατηρώντας εξόδους διαφυγής. Όμως η σύγκρουση με τη Γαλλία και η συμβολή της στην αποσταθεροποίηση του Νοτίου Καυκάσου είναι που πραγματικά σπρώχνουν τις σχέσεις στο απροχώρητο. Και η Γερμανία θα πρέπει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να ταχθεί με την Γαλλία σε μια τέτοια αντιπαράθεση.

Τον Δεκέμβριο τι;

Το ερώτημα του τι μπορεί να αποφασιστεί τον Δεκέμβριο περνά μέσα από πολλές παραμέτρους, και δεν αφορούν όλες την ίδια την Τουρκία και τη συμπεριφορά της απέναντι στην Κύπρο, την Ελλάδα και τη Γαλλία. Τον Δεκέμβριο οι 27 θα πρέπει να συζητήσουν όχι μόνο την πανδημία, την κλιματική αλλαγή και τις όποιες νέες περιπλοκές στο Brexit, αλλά να διαχειριστούν και τη νέα κρίση που βρίσκεται σε εξέλιξη σε σχέση με το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο και τη συμπεριφορά της Ουγγαρίας και της Πολωνίας.

Όμως η Σύνοδος του Δεκεμβρίου έχει οριστεί από τον Οκτώβριο ως η σύνοδος των αποφάσεων για τα ευρωτουρκικά, και αυτή είναι μια δέσμευση που δεν μπορεί να αγνοηθεί αν οι Βρυξέλλες θέλουν να είναι αξιόπιστες απέναντι στα κράτη μέλη της αλλά και απέναντι στην Άγκυρα. Πηγές που παρακολουθούν τις συζητήσεις στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες εκτιμούν πως κάποια κίνηση θα υπάρξει τον Δεκέμβριο, ακόμα και αν υπάρξει έναρξη συνομιλιών στο Κυπριακό και αν η Τουρκία δεν κλιμακώσει τις εντάσεις.Ένα σενάριο θέλει επαναφορά της πρότασης της Ελλάδας για όρους και προϋποθέσεις που θα επιφέρουν αυτοματοποιημένες κυρώσεις και μέτρα, ή άλλου είδους μέτρα όπως η απειλή για ακύρωση της Τελωνειακής Ένωσης Τουρκίας – Ε.Ε. την οποία είχε προτείνει η Γαλλία με αφορμή το μποϊκοτάζ της Άγκυρας στα γαλλικά προϊόντα.

Και η περιφερειακή σύνοδος;

Σε όλο αυτό το σκηνικό δεν πρέπει να ξεχνούμε την πρόθεση του Σαρλ Μισέλ να προωθήσει μια περιφερειακή σύνοδο για την Ανατολική Μεσόγειο, κάτι που άλλωστε ανέφερε ο ίδιος ο κ. Μπορέλ την Πέμπτη, σημειώνοντας πως θα φέρει στους πρέσβεις έναν κατάλογο με χώρες που θα μπορούσαν να προσκληθούν. Η πραγματοποίηση μιας τέτοιας συνόδου παραμένει προς το παρόν θεωρητική άσκηση, καθώς περνούσε μέσα από την εξομάλυνση της έντασης μεταξύ Ελλάδας – Τουρκίας (που επιτεύχθηκε μόνο εν μέρει) και την ενεργοποίηση της διαπραγματευτικής διαδικασίας στο Κυπριακό ώστε να βρεθεί τρόπος να εξουδετερωθεί η διαφωνία Κύπρου – Τουρκίας για την συμμετοχή των Τ/κ. Και πέρα όμως από αυτά τα στοιχεία, η Αίγυπτος φέρεται σύμφωνα με πληροφορίες να διαφωνεί καθώς δεν θέλει (όπως και η Κύπρος) η πρωτοβουλία αυτή να υποκαταστήσει το East Med Gas Forum αλλά να στείλει το μήνυμα πως αν η Τουρκία θέλει συνεργασία, το φόρουμ αυτό ήδη υπάρχει. Ταυτόχρονα, είναι σχεδόν βέβαιο πως Αίγυπτος και Τουρκία, αλλά και Γαλλία και Ιταλία, θα έβαζαν φρένο στην εκπροσώπηση της Λιβύης από την κυβέρνηση που η κάθε χώρα δεν αναγνωρίζει.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Κατάποση καμήλου και διύλιση κώνωπος

Η τάση του ανθρώπου από αρχαιοτάτων χρόνων να τοποθετεί τα αλλότρια αμαρτήματα στη σακούλα που κρέμεται μπροστά του, ενώ καταχωνιάζει τα δικά του σ' αυτήν που έχει στην πλάτη, φαίνεται να βρίσκει πλήρη εφαρμογή στους κρίσιμους καιρούς που διάγει η παραπαίουσα κυπριακή μπανανία.

Τούτο καταδεικνύεται πασιφανώς από την επίρριψη ευθυνών και καταγγελιών για το ποιος έχει το μεγαλύτερο μερίδιο υπευθυνότητας για το τεραστίων διαστάσεων σκάνδαλο των «χρυσών διαβατηρίων». Ενώ, όμως, τα πράγματα μιλούν από μόνα τους, οι κύριοι μέτοχοι και συμμέτοχοι ερίζουν, ξεκαθαρίζοντας πλήρως τα αλλότρια, ενώ για τα δικά τους κακουργήματα ποιούν την νήσσαν, αποδεικνύοντας μ' αυτόν τον τρόπο και την αλήθεια και την ευθύνη.

Τρανά παραδείγματα οι αποκαλύψεις του Αλ Τζαζίρα για τα διαβατήρια, το σκάνδαλο των λυμάτων της Πάφου, το σκάνδαλο της Δρομολαξιάς, της CYTA, των Κυπριακών Αερογραμμών, του Συνεργατισμού, της Λαϊκής και πολλών άλλων, ων ουκ έστιν αριθμός.

Κάποιοι, μάλιστα, ισχυροί κι επώνυμοι, παράγοντες των τριών μεγαλύτερων κομμάτων, εξέτισαν ποινές με αποφάσεις δικαστηρίων, ενώ πολλών άλλων απλώθηκε άνωθεν η κουκούλα της αποσιώπησης και της λήθης, δίνοντάς τους το δικαίωμα να μας παριστάνουν τους προστάτες κατά της διαφθοράς, διυλίζοντες τον κώνωπα και καταπίνοντες την κάμηλον. Κι αυτό γινόταν και γίνεται εσαεί επαναλαμβανόμενον από τους υποτιθέμενους υψηλούς προστάτες των καλώς νοούμενων συμφερόντων των απλών θυμάτων της κυπριακής κοινωνίας. Προσωπικά δεν χαρίζομαι κανενός των ενόχων. Απεναντίας, υπερασπίζομαι την αποκάλυψη της πάσης αλήθειας και την επιβολή της πάσης ποινής για όλα τα λαμόγια.

Επειδή, όμως, ο Νικόλας Παπδόπουλος μάς το παίζει πολύ εκτός χορού, θέλοντας να δώσει στον Γενικό Ελεγκτή το δικαίωμα του πλήρους ελέγχου και της πλήρους διαφάνειας (ο κος Μιχαηλίδης καλά κάνει τη δουλειά του), εισηγούμαι, μιας και διετέλεσε Πρόεδρος της Επιτροπής Οικονομικών της Βουλής, να του δώσει τα εξής στοιχεία για πλήρη έλεγχο:

1) Όσα σχετίζονται με τη διαδρομή των μετοχών του από το δικηγορικό του γραφείο. 2) Όσα σχετίζονται με τη μισθοδοσία του από το εν λόγω γραφείο επί τέσσερα συναπτά έτη με περίπου €40.000 ετησίως (2011 – 2015), δεδομένου ότι για το «πόθεν έσχες» δήλωνε το 2015 ότι δεν είχε καμιά σχέση μ' αυτό από το 2011. 3) Όσα σχετίζονται με ιστοσελίδες γραφείων διεθνούς εμβέλειας του εξωτερικού, που διαφήμιζαν μέχρι και το 2015 τη συνεργασία τους με το δικηγορικό γραφείο «Τάσος Παπαδόπουλος» αναφορικά με την ταχεία εξυπηρέτηση για ένταξή τους στο επενδυτικό πρόγραμμα της Κύπρου. 4) Όσα σχετίζονται με τον αριθμό και τα άτομα που (εάν) χορήγησε «κρυφά διαβατήρια» έναντι, βεβαίως «χρυσού αντιτίμου!».

Τούτων, και των άλλων δοθέντων, υποστηρίζω εκ μέσης καρδιάς την εισήγησή του για τον γενικό ελεγκτή, νοουμένου ότι και εκείνος θα υποσχεθεί ότι θα μας πληροφορήσει καθαρά και ξάστερα και για τα πιο πάνω, αλλά και, ενδεχομένως, για άλλες διαδρομές.

Υ.Γ. Αναφορές για τα πιο πάνω στοιχεία έγιναν στον ημερήσιο τύπο (Πολίτης, Αλήθεια).

Ο κ. Χαράλαμπος Δημητρίου είναι μέλος Διοικούσας Επιτροπής Δημοκρατικής Παράταξης.

Ο ΑΔΑΜΟΣ ΑΔΑΜΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

Η λίστα Γιωρκάτζη δηλητηριάζει τη Βουλή

Ο πρόεδρος της Βουλής θέτει ως σκοπό της θητείας του την επούλωση των πληγών του θεσμού και ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Τα ζητήματα διαφθοράς, η διαφάνεια στη Βουλή των Αντιπροσώπων είναι στην κορυφή των προτεραιοτήτων του νέου προέδρου της Βουλής. Στην πρώτη του, εφ' όλης της ύλης συνέντευξη, στην «Κ» ο Αδάμος Αδάμου εμφανίζεται αποφασισμένος να θέσει ένα τέλος στο θέμα που υπάρχει με τη λίστα Γιωρκάτζη, η οποία, όπως λέει, επικρέμαται τόσα χρόνια πάνω από τη Βουλή. Ξεκαθαρίζει πως πρόθεσή του είναι να τη δώσει στη δημοσιότητα και για τον λόγο αυτό έχει ζητήσει νομική συμβουλή.

–Αναλάβατε την προεδρία της Βουλής κάτω από δύσκολες συνθήκες. Πόσο βαρύ είναι το φορτίο των καθηκόντων σας σε αυτές τις ιδιάζουσες συνθήκες;

–Είναι βαρύ το φορτίο γιατί έχω να διεξέλθω, στη σύντομη θητεία μου, πολλά σημαντικά θέματα εν μέσω πανδημίας, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται και το έργο λειτουργίας της Βουλής. Είχαμε και κρούσματα στη Βουλή και ίσως αυτά τα κρούσματα να πολλαπλασιαστούν και να επηρεάσουν τις εργασίες της Βουλής, Ολομέλεια και επιτροπές, να πραγματοποιούνται με τηλεδιασκέψεις και όχι με φυσική παρουσία. Είναι κάτι που εξετάζουμε, αυτή τη στιγμή με τις υπηρεσίες της Βουλής. Είναι ένα μεγάλο εμπόδιο για να τρέξουμε το έργο που υπάρχει. Πρέπει να ολοκληρωθεί ο έλεγχος και η ψήφιση νομοσχεδίων για τα οποία βρισκόμαστε υπό κατηγορία π.χ. από την Greco. Τα νομοσχέδια αυτά είναι στις επιτροπές της Βουλής και έχω τη διαβεβαίωση από τους προέδρους των επιτροπών πως μέχρι τέλος του μήνα, το έργο θα έχει ολοκληρωθεί και θα είναι έτοιμα για να πάνε στην Ολομέλεια προς ψήφιση.

–Άρα με τις επισημάνσεις της Greco στην πρόσφατη έκθεσή της, ξεμπερδεύουμε;

–Αυτές είναι οι διαβεβαιώσεις των προέδρων των επιτροπών. Είναι τέσσερα νομοσχέδια που αφορούν, μεταξύ άλλων, τη σύσταση της μονάδας καταπολέμησης της διαφθοράς που η επιτροπή Greco υποδεικνύει ότι έχουμε καθυστέρηση.

–Οι φερόμενες αποκαλύψεις που αφορούσαν δύο πρώην μέλη της Βουλής, έχουν πληγώσει το Κοινοβούλιο;

–Υπάρχει καμία αμφιβολία; Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία. Ήταν που ήταν ο θεσμός της Βουλής στα μάτια του κόσμου - αν δείτε και από τις δημοσκοπήσεις - χαμηλά, έπεσε ακόμα χαμηλότερα. Ήταν επόμενο.

–Τι πρέπει να αλλάξει στη Βουλή προκειμένου να μην επαναληφθούν τα ίδια φαινόμενα;

–Να προωθηθούν τάχιστα τα νομοσχέδια για καταπολέμηση της διαφθοράς, δεύτερον να τροποποιηθεί ή να γίνει περισσότερο διαφανές, το πόθεν έσχες των βουλευτών και από εκεί και πέρα να λειτουργήσουμε ως Βουλή υπεύθυνα, εκπροσωπώντας σωστά τους πολίτες που μας εκλέγουν.

–Η εμπιστοσύνη που επιδείχθηκε στο πρόσωπό σας από τα κόμματα, τι σημαίνει για εσάς;

–Ένα βαρύ φορτίο. Θα κάνω ό,τι μπορώ, θα διαθέσω όλες μου τις δυνάμεις, προκειμένου να μπορέσουμε να βάλουμε, έστω, ένα λιθαράκι για να ανεβάσουμε την αξιοπιστία της Βουλής στην κυπριακή κοινωνία και τους πολίτες της, που μας ψηφίζουν.

Νέο πρόγραμμα

–Το επενδυτικό πρόγραμμα πολιτογραφήσεων έπρεπε να είχε καταργηθεί πριν ξεσπάσει ο σάλος;

–Πρέπει να πω η Βουλή δεν είχε κανένα ρόλο, στο επενδυτικό πρόγραμμα. Η Βουλή απλώς ελάμβανε ενημέρωση για το ποιος υπέβαλε αίτηση. Δεν είχε πολιτική δύναμη να ανατρέψει όλη αυτή τη διαδικασία, εκτός εάν είχε στη διάθεσή της στοιχεία τέτοια, που δεν είχε, προκειμένου αυτεπάγγελτα να ασχοληθεί με το θέμα. Άρα αδίκως κατηγορείται η Βουλή. Δεν ήταν στη δικαιοδοσία της το επενδυτικό πρόγραμμα πολιτογραφήσεων. Όμως είναι κάτι και με βάση τις αποκαλύψεις, στο τέλος της ημέρας επηρεάζει και τη Βουλή και μάλιστα κατά ουσιαστικό τρόπο. Από εκεί και πέρα το πρόγραμμα των πολιτογραφήσεων έχει καταργηθεί, από την άλλη πρέπει να δούμε τι γίνεται με τις αιτήσεις που εκκρεμούν. Θα τις προχωρήσουν, δεν θα τις προχωρήσουν; Όπως ξέρετε υπάρχουν περίπου 800 αιτήσεις και άλλα 700 συνδεδεμένα πρόσωπα. Τι θα κάνουν με αυτούς; Θέλουμε απαντήσεις. Θα το συνεχίσουν για αυτούς που έχουν κάνει ήδη αιτήσεις;

Η Βουλή δεν είναι ανακριτικό σώμα για να εξετάσει γιατί ο ένας είναι μέσα στη λίστα και ο άλλος δεν είναι. Εκείνος ο θεσμός που μας έδωσε τη λίστα εκείνος, κατά την άποψή μου, έχει την ευθύνη γι' αυτό που έγραψε.

–Από τη στιγμή που το πρόγραμμα ακυρώθηκε θα πρέπει να ακυρωθούν και οι κανονισμοί;

–Και αυτοί, βέβαια. Μας έχουν πει ότι θα φέρουν, αργότερα, νέους κανονισμούς για σωστά επενδυτικά προγράμματα.

–Η κυβέρνηση πρέπει να αντικαταστήσει το πρόγραμμα που καταργήθηκε με ένα άλλο το οποίο θα αποτρέπει φαινόμενα παρόμοια με αυτά που έχουν αποκαλυφθεί;

–Εάν στις προθέσεις της είναι να φέρει ένα σωστό επενδυτικό πρόγραμμα, κανένας δεν πρόκειται να πει όχι. Ένα σωστό, ελεγχόμενο και διαφανές επενδυτικό πρόγραμμα. Αυτό είναι το ζητούμενο.

Θα τη δημοσιοποιήσω

–Στην επιφάνεια έχει έλθει και πάλι η λίστα Γιωρκάτζη. Τι σκέφτεστε να πράξετε;

–Στο θέμα αυτό είμαι ξεκάθαρος. Η πρόθεσή μου είναι να τη δώσω στη δημοσιότητα. Αυτό το κρυφτούλι και το μπάχαλο με αυτή τη λίστα, που βρήκε τον «μπελά» της η Βουλή, πρέπει να σταματήσει εδώ και τώρα, γιατί δηλητηριάζει ολόκληρη τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Εγώ δεν είμαι διατεθειμένος να το δεχθώ. Πρόθεσή μου είναι να δοθεί στη δημοσιότητα. Όμως, μου υποδείχθηκε ότι μπορεί να υπάρξουν νομικά προβλήματα. Για αυτό έχω ζητήσει από τρεις διακεκριμένους νομικούς να με συμβουλεύσουν, ποιες είναι οι νομικές επιπτώσεις στην περίπτωση που η Βουλή δημοσιοποιήσει αυτή τη λίστα. Θα μπορούσαμε φυσικά να δώσουμε στη δημοσιότητα, επιλεκτικά αυτά που αφορούν τη Βουλή, τους βουλευτές και την εκτελεστική εξουσία, και να αφήσουμε όλους τους άλλους έξω. Είναι κάτι που συζητούμε. Ζήτησα άποψη από τον κεντρικό τραπεζίτη και από την Επίτροπο Προσωπικών Δεδομένων και από τον γενικό ελεγκτή. Πήρα τις απόψεις τους, τις έχω μεταφέρει στην Επιτροπή που συζητούμε αυτό το θέμα και θα το προχωρήσω να το ολοκληρώσω. Δεν μπορεί η λίστα να επικρέμαται στη Βουλή. Πρέπει να τελειώσει είτε με τον ένα είτε με τον άλλο τρόπο.

–Τα όλα όσα λέγονται, ψιθυριστά, τόσα χρόνια για τον πολιτικό κόσμο της Κύπρου, ως γενικό σχόλιο, ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα;

–Νομίζω πως εκείνοι οι 17 βουλευτές που υπάρχουν στη λίστα Γιωρκάτζη, έχουν βγει στην Ολομέλεια και έχουν εξηγήσει τη θέση τους. Θέλω να θυμίσω εδώ ότι υπάρχει απόφαση της Ολομέλειας να δοθεί η λίστα στη δημοσιότητα. Και όταν εστάλη τα χαρτί αυτό, στον πρόεδρο της Δημοκρατίας για δημοσίευση, ο πρόεδρος την απέστειλε στον γενικό εισαγγελέα, ο οποίος απάντησε με μια 10σελιδη επιστολή, στην οποία εξηγεί τα προβλήματα που θα προκύψουν και τις πιθανές νομικές επιπτώσεις από τη δημοσιοποίηση της λίστας. Είναι αρκετοί θεσμοί που εμπλέκονται στο θέμα δημοσιοποίησης. Όμως αυτό δεν με αποθαρρύνει από τον στόχο μου, να ξεκαθαρίσει το ζήτημα της λίστας. Η πρόθεσή μου δεν είναι να το αφήσω να τραβήξει σε βάθος χρόνου. Εάν τα κόμματα και η Ολομέλεια δεν θελήσουν τη δημοσιοποίηση να αναλάβουν τις ευθύνες τους

–Πιστεύετε αυτό το οποίο λέγεται ότι η λίστα συντάχθηκε ως εργαλείο πίεσης;

–Η κ. Γιωρκάτζη που έφερε τη λίστα στη Βουλή δεν είχε την έγκριση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στην οποία υπάγεται η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Αυτό είναι ένα το κρατούμενο. Δεύτερον από τις συζητήσεις που είχαμε με τα θεσμικά όργανα, η πλειοψηφία αυτών μου έχουν υποδείξει ανεπάρκειες που υπάρχουν στη λίστα, για άτομα που εκτέθηκαν και δεν έπρεπε να είναι στη λίστα, για λάθη στη λίστα. Αυτά μου τα έχουν υποδείξει οι θεσμοί. Η Βουλή δεν είναι ανακριτικό σώμα για να εξετάσει, γιατί ο ένας είναι μέσα στη λίστα και ο άλλος δεν είναι. Εκείνος ο θεσμός που μας έδωσε τη λίστα εκείνος, κατά την άποψή μου, έχει την ευθύνη γι' αυτό που έγραψε. Πρέπει να πω και τούτο. Πέρα από ενδεχόμενα νομικά προβλήματα δημοσιοποίησης της λίστας, ήδη από ένα βουλευτή έχω πάρει, ως πρόεδρος της Βουλής, επιστολή στην οποία μου απαγορεύει να του δημοσιεύσω τα προσωπικά του οικονομικά στοιχεία. Όταν έχουμε τέτοια ζητήματα ο καθένας μπορεί να φανταστεί τι θα γίνει μετά. Πρέπει να είμαι προσεχτικός για να μην θυματοποιηθεί η Βουλή και κατ' επέκταση οι φορολογούμενοι από τυχόν αγωγές. Εγώ θέλω διαφάνεια, τελεία και παύλα. Αυτή η ιστορία με τη λίστα θα πρέπει να φύγει από τη Βουλή.

Η ανάκτηση της αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης της Βουλής από τους πολίτες αποτελεί για τον κ. Αδάμο Αδάμου ύψιστη προτεραιότητα, όπως αναφέρει στην πρώτη του συνέντευξη στην «Κ».

«Χορτάσαμε από λεκτικές καταδίκες στο Κυπριακό»

–Τι πρέπει να αναμένουμε από τις τελευταίες εξελίξεις στα Κατεχόμενα;

–Πώς μπορεί κάποιος να είναι αισιόδοξος, με αυτά που βλέπει. Πώς μπορεί κάποιος να είναι αισιόδοξος όταν η ασυδοσία της Τουρκίας έφθασε σε τέτοιο σημείο και το μόνο που έχει να αντιμετωπίσει είναι λεκτικές καταδίκες. Ευχαριστούμε πάρα πολύ, κύριοι, από λεκτικές καταδίκες χορτάσαμε, τίποτε άλλο πιο ουσιαστικό μπορείτε να κάνετε να αρθεί η αδικία εις βάρος του κυπριακού λαού και στη συγκεκριμένη περίπτωση εις βάρος των νόμιμων κατοίκων της Αμμοχώστου; Ο Τατάρ το είπε ξεκάθαρα. Θα πάνε σε μια Πενταμερή για να υποστηρίζουν δύο κράτη. Από την άλλη καλούν Αμμοχωστιανούς να πάνε να τους δώσουν τα κλειδιά των σπιτιών τους. Την ίδια ώρα αγνοούν τις φωνές των Τ/κ που βγήκαν στους δρόμους και διαμαρτύρονται.

–Τι θα λέγατε στους Αμμοχωστιανούς;

Οι Αμμοχωστιανοί ξέρουν πολύ καλά τι πρέπει να κάνουν, το έχουν αποδείξει διαχρονικά με τη στάση τους και από εκεί και πέρα ο καθένας να αναλάβει τις ευθύνες του. Δεν καταφέραμε οτιδήποτε όσον αφορά τα Βαρώσια εξαιτίας της τουρκικής αδιαλλαξίας. Εγώ πιστεύω πως η πλειοψηφία των Αμμοχωστιανών δεν θα ανταποκριθεί στα καλέσματα της Τουρκίας, να πάνε στην Επιτροπή των Κατεχομένων. Ωστόσο, αν κάποιοι θέλουν να πάνε πίσω στα σπίτια τους, εγώ δεν θα τους κατηγορήσω. Αυτοί οι άνθρωποι για 46 χρόνια υπομένουν να τους δοθούν τα σπίτια τους. Επομένως, δεν μπορεί να κατηγορηθούν, όσοι ενδεχομένως προσφύγουν στην Επιτροπή των Κατεχομένων. Όμως ως γενική αρχή πρέπει να είμαστε προσεκτικοί στις κινήσεις που κάνουμε από εδώ και πέρα για να μη δώσουμε και άλλες αφορμές. Κανείς δεν μπορεί να εμποδίσει κάποιον, τη στιγμή μάλιστα που για 46 χρόνια, ως πολιτική ηγεσία, δεν καταφέραμε να επιλύσουμε το θέμα της περίκλειστης πόλης.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΠΕΤΡΟΥ Θ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ**

Απελευθέρωση και επανένωση

Η πρώτη επιδίωξη του ελληνισμού της Κύπρου μετά την τουρκική εισβολή και κατοχή μεγάλου τμήματος του εδάφους της Κ.Δ. ήταν το αίτημα της απελευθέρωσης και της επιστροφής των προσφύγων. Υπήρχε τότε ο ρομαντισμός της πίστης στην υπεροχή του διεθνούς δικαίου έναντι της βίας και των εγκλημάτων πολέμου. Φυσικά όλοι αντιλαμβανόμαστε, ότι η κατάσταση θα άλλαζε δραματικά και οι Τούρκοι θα αποχτούσαν υπερδικαιώματα, ως αποτέλεσμα «της νίκης τους» στον προδομένο πόλεμο του 1974. Όμως η απελευθέρωση και η επιστροφή ήταν το κυρίαρχο αίτημα και σύνθημα του ειρηνικού αγώνα.

Αργότερα αντιληφθήκαμε ότι το δίκαιο του ισχυρού και τα συμφέροντα των μεγάλων υπερίσχυαν του διεθνούς δικαίου. Τα ψηφίσματα του ΟΗΕ είχαν μόνο θεωρητική αξία και στην πραγματικότητα δεν εφαρμόζονταν. Στις συνομιλίες που διεξάγονται για πάνω από τέσσερις δεκαετίες όλοι έχουν αντιληφθεί ότι θα πρέπει να γίνει ένας οδυνηρός συμβιβασμός. Και άρχισαν οι υποχωρήσεις της πλευράς μας. Οι Τούρκοι παραμένουν σταθεροί στις αδιάλλακτες θέσεις τους. Οι Τούρκοι δεν έκαναν καμιά υποχώρηση. Σε κάθε στάδιο των συνομιλιών αναμένουν και νέες υποχωρήσεις της πλευράς μας και αναμένουν να αποδεχτούμε όλες τις θέσεις τους. Οι συνομιλίες πια διεξάγονταν με όνομα της λύσης την ομοσπονδία, αλλά με περιεχόμενο τη συνομοσπονδία.

Με τις υποχωρήσεις της πλευράς μας η απελευθέρωση έχει παραμερισθεί. Οι ηγέτες που προωθούν λύση τουρκικών προδιαγραφών αναφέρουν τον όρο απελευθέρωση μόνο σε εθνικά μνημόσυνα και επετείους. Στην πολιτική τους ορολογία έχουν αντικαταστήσει την απελευθέρωση με την επανένωση.

Η επανένωση την οποία οραματίζονται, με τη λύση που είναι έτοιμοι να αποδεχτούν, είναι ένωση του κατοχικού μορφώματος με την Κ.Δ. Στην πραγματικότητα εκείνο που θα γίνει, με τη λύση που οραματίζονται, είναι η κατάργηση της Κ.Δ. και η αναβάθμιση του ψευδοκράτους. Η Κ.Δ. θα υποβιβαστεί σε κοινοτικό κρατίδιο και το παράνομο καθεστώς της κατοχής θα νομιμοποιηθεί και θα αναβαθμισθεί σε νόμιμο κρατίδιο. Τα δύο κρατίδια θα ενωθούν σε μια συνομοσπονδία, που θα την ονομάσουν ΔΔΟ. Αυτή η επανένωση θα αποστερήσει τα δικαιώματα ελεύθερης διακίνησης, εγκατάστασης και περιουσίας στους εκτοπισμένους. Θα αποστερήσει την περιουσία των ιδιοκτητών και θα καταστήσει τους σφετεριστές ιδιοκτήτες. Θα νομιμοποιήσει την κατοχή και τον εποικισμό. Θα θέσει ολόκληρη την επικράτεια του κράτους υπό τον έλεγχο της Τουρκίας, της οποίας η Κύπρος θα καταστεί προτεκτοράτο εξυπηρέτησης των συμφερόντων της.

Πιθανόν κάποιοι να ισχυριστούν ότι η απελευθέρωση προϋποθέτει πολεμική επιχείρηση, που θα είναι καταστροφή για τον Ελληνισμό της Κύπρου. Προς Θεού. Ούτε στη φαντασία μου δεν υπάρχει τέτοια σκέψη. Απελευθέρωση σημαίνει τερματισμός της κατοχής. Η κατοχή τερματίζεται με αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής μέσα σε καθορισμένο χρονοδιάγραμμα. Στη διάρκειά του θα συμφωνηθούν οι όροι και τα όρια των περιοχών που θα βρίσκονται υπό ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή διοίκηση. Θα συμφωνηθούν τα συντάγματα και οι σχέσεις των δύο περιοχών, που θα ενσωματωθούν στην Κ.Δ., χώρα μέλος του ΟΗΕ και της Ε.Ε. Θα συμφωνηθούν οι εξουσίες που η Κ.Δ. θα παραχωρήσει στις δύο περιοχές, που θα αποτελέσουν τα συνιστώντα κρατίδια της Κ.Δ., που θα μετεξελιχθεί σε ΔΔΟ, σύμφωνα με τα ψηφίσματα του ΟΗΕ και στα οποία θα εφαρμόζεται το ευρωπαϊκό κεκτημένο, οι τρεις ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Εδώ κάποιοι θα μειδιάσουν και θα πουν πως η Τουρκία ουδέποτε θα αποδεχτεί τέτοια λύση. Γι' αυτό και εμείς ουδέποτε πρέπει να αποδεχτούμε κατάργηση της Κ.Δ. και υποβιβασμό της σε κρατίδιο ελεγχόμενο από την Τουρκία. Γιατί πρέπει η πλευρά μας να κάνει όλες τις υποχωρήσεις, να αποδεχτεί όλες τις τουρκικές απαιτήσεις και να καταστεί προτεκτοράτο της Τουρκίας;

Η απελευθέρωση, η μετεξέλιξη και η συνέχεια της Κ.Δ. είναι προϋπόθεση για επανένωση των δύο κοινοτήτων σε μια ΔΔΟ με σωστό περιεχόμενο. Επανένωση της Κύπρου με κατάργηση της Κ.Δ. σημαίνει νομιμοποίηση της κατοχής και τουρκοποίηση της Κύπρου. Στώμεν καλώς υπερασπιζόμενοι την Κ.Δ.

Ατυχείς επιλογές τα νοσοκομεία χωρίς ΜΕΘ

Ο εντατικολόγος δρ Θεόδωρος Κυπριανού αναλύει τα υπέρ και τα κατά της διαχείρισης της πανδημίας σε παγκόσμιο επίπεδο

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΟ ΛΥΤΡΑ**

Στις αποτυχημένες χώρες όσον αφορά στην ταχεία εισαγωγή μεταρρυθμίσεων, μεταξύ πρώτου και δεύτερου κύματος της πανδημίας, κατατάσσει την Κύπρο ο εντατικολόγος – πνευμονολόγος δρ Θεόδωρος Κυπριανού, ο οποίος εργάζεται στην Αγγλία. Μιλώντας στην «Κ», εξηγεί ότι τώρα γίνεται καλύτερη διαχείριση από τα συστήματα υγείας, ενώ υπάρχει περισσότερος εξοπλισμός όσον αφορά τις εντατικές. Αυτό που παρατηρείται, επισημαίνει, είναι προβλήματα επάρκειας σε προσωπικό, κάτι που δεν μπορεί επιλυθεί εύκολα σε διάστημα λίγων μηνών. Χαρακτηρίζει ατυχείς επιλογές τα Γενικά Νοσοκομεία Αμμοχώστου και Λεμεσού ως Νοσοκομεία Αναφοράς, καθώς δεν διαθέτουν ΜΕΘ και, τέλος, περιγράφει τη δική του εμπειρία ως ασθενή με COVID-19 τον περασμένο Απρίλιο.

–Πώς βλέπετε το δεύτερο κύμα της πανδημίας; Γίνεται καλύτερη διαχείριση της κατάστασης από τις κυβερνήσεις;

–Η απάντηση είναι δύσκολη. Μπορεί κανείς να ανιχνεύσει καλές πρακτικές που αναπτύχθηκαν μεταξύ πρώτου και δευτέρου κύματος. Υπάρχουν, όμως, περιοχές όπου δεν παρατηρείται σημαντική βελτίωση. Κατ' αρχάς, αξιολογούμε καλύτερα ποιοι πρέπει να γίνουν εισαγωγή σε νοσοκομεία, επειδή ξέρουμε ότι η κατάσταση της υγείας των ασθενών μπορεί να επιδεινωθεί απότομα μεταξύ της έβδομης και της δέκατης ημέρας. Επίσης, γνωρίζουμε πώς θα διαχειριστούμε καλύτερα τους ίδιους τους ασθενείς, ότι, δηλαδή, δεν πρέπει να διασωληνώνονται νωρίς. Γενικότερα, είμαστε πιο έμπειροι στην ενδονοσοκομειακή αντιμετώπισή τους και έχουμε και τα φάρμακα δεξαμεθαζόνη και ρεμδεσιβίρη.

–Το δεύτερο κύμα της πανδημίας έχει αναδείξει ανάγκες που δεν είχαν κάνει την εμφάνισή τους στο πρώτο κύμα; Θα μπορούσαν τα συστήματα υγείας να είχαν προετοιμαστεί καλύτερα στο μεσοδιάστημα;

–Αυτό είναι πολύ κρίσιμο θέμα. Πρώτον, ανιχνεύσαμε ποιες ήταν οι αδυναμίες μας; Δεύτερο, έχουμε τρόπο να τις μετρήσουμε; Τρίτον, έχουμε τρόπο να τις παρακολουθήσουμε; Και τέταρτο, έχουμε τρόπο να τις διορθώσουμε, παρακολουθώντας το αποτέλεσμα των μέτρων; Οι υπηρεσίες υγείας δεν δύνανται να αναπτυχθούν μέσα σε διάστημα τριών-τεσσάρων μηνών. Είναι σαφές ότι οι χώρες των οποίων τα συστήματα ήταν προετοιμασμένα να εισαγάγουν ταχέως μεταρρυθμίσεις, πέτυχαν, ενώ χώρες που δεν είχαν αυτή την ευελιξία, απέτυχαν. Στις αποτυχημένες χώρες μπορεί να ενταχθεί η Αγγλία, η Κύπρος, η Ελλάδα, που δεν κατάφεραν να αλλάξουν κάτι, για διαφορετικούς λόγους η καθεμιά.

Μόνο στην Αγγλία το δίμηνο Απριλίου-Μαΐου είχαν καταγραφεί 12.000 θάνατοι, οι οποίοι αποτελούν παράπλευρες απώλειες, εξαιτίας της πανδημίας. Άνθρωποι με χρόνια προβλήματα δεν επισκέπτονταν τα νοσοκομεία, με αποτέλεσμα να καθυστερούν οι διαγνώσεις.

–Ποιοι είναι οι λόγοι;

–Η Κύπρος απέτυχε εξαιτίας της πλήρους ανυπαρξίας οργανωμένου συστήματος υγείας. Η Αγγλία απέτυχε εξαιτίας του ότι δεν είναι ευέλικτη και η Ελλάδα εξαιτίας των κακών αντανακλαστικών. Στο άλλο στρατόπεδο μπορούμε να εντάξουμε χώρες όπως η Ταϊβάν, η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία και χώρες που έχουν τη νοοτροπία και την οικονομική δυνατότητα, όπως η Γερμανία, που απεδείχθη ανθεκτική και στα δύο μέχρι στιγμής κύματα της πανδημίας. Παράδειγμα καλής πρακτικής αντιμετώπισης της πανδημίας αποτελεί η Μαδρίτη. Αυτό σημαίνει ότι τα επιμέρους μέτρα αποδίδουν, αρκεί να τα ενστερνιστεί η πλειονότητα του πληθυσμού και να είναι στοχευμένα. Το μεγαλύτερο πρόβλημα στην Κύπρο πιστεύω ότι είναι ο άνευ προηγουμένου κλονισμός της εμπιστοσύνης του κόσμου προς την κυβέρνηση και γενικά της αμφισβήτησης της εξουσίας.

–Το κυριότερο πρόβλημα πού εντοπίζεται; Στη δυνατότητα δημιουργίας κλινών ΜΕΘ ή στην εξεύρεση του προσωπικού που θα τις στελεχώνει;

–Στο πρώτο κύμα, τα προβλήματα εντοπίζονταν στους χώρους και στον εξοπλισμό, όπως οι αναπνευστήρες, που χρειάζονται για κλίνες ΜΕΘ. Αναπνευστήρες, τότε, δεν υπήρχαν παγκόσμια. Τώρα, όμως, απομένει το θέμα της στελέχωσης και δεν υπάρχει αμφιβολία. Αν δημιουργήσεις κλίνες ΜΕΘ χωρίς την κατάλληλη στελέχωση, φτιάχνεις ακριβά νεκροταφεία. Εκπαίδευση εντατικολόγων δεν μπορεί να γίνει, αλλά η ερώτηση που αφορά τις ειδικότητες ιατρών που μπορούν να στελεχώσουν μια ΜΕΘ έχει απαντηθεί παγκόσμια. Αυτοί είναι οι εντατικολόγοι και οι αναισθησιολόγοι. Η εκπαίδευση ιατρών είναι μακρά και απαιτητική, αφού πρόκειται για ειδικότητα, και δεν μπορεί να γίνει σε μερικούς μήνες. Συνήθως, οι ΜΕΘ λειτουργούν με έναν εντατικολόγο για κάθε περίπου 4-8 ασθενείς. Μετά υπάρχει ένας ειδικευόμενος ιατρός και ακολούθως οι νοσηλευτές Εντατικής. Πρέπει να υπάρχουν 5 νοσηλευτές ανά κλίνη ΜΕΘ, για την πλήρωση τριών βαρδιών. Για να γίνει επέκταση αυτών των δυνατοτήτων, καλούνται οι αναισθησιολόγοι και οι ειδικευόμενοι. Τότε η δραστηριότητα του νοσοκομείου μειώνεται και αναβάλλονται χειρουργεία. Ο αριθμός των αναισθησιολόγων στα νοσοκομεία είναι πολύ μεγαλύτερος από των εντατικολόγων, κατά κανόνα, γι' αυτό δεν υπήρξε ποτέ πρόβλημα στελέχωσης ΜΕΘ. Το πρόβλημα είναι οι νοσηλευτές, οι οποίοι, αν είναι ανειδίκευτοι στη ΜΕΘ, τίθενται σε κίνδυνο οι ασθενείς.

Είναι άσχημη νόσος η COVID-19, δεν είναι γρίπη, είναι το μήνυμα που στέλνει ο γιατρός που ζει και εργάζεται στην Αγγλία και ήταν από τους πρώτους ασθενείς. Επίσης, τονίζει ότι πλέον υπάρχουν επιστημονικά ευρήματα για τα κατάλοιπά της σε πρώην ασθενείς και προκαλούν ανησυχία.

–Στην Κύπρο αξιοποιείται το Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου ως νοσοκομείο αναφοράς, ενώ ως δεύτερο Νοσοκομείο Αναφοράς, θα αξιοποιηθεί το Γενικό Νοσοκομείο Λεμεσού. Ωστόσο, οι ασθενείς COVID-19 που θα χρειαστούν ΜΕΘ, θα μεταφέρονται στη Λευκωσία. Πώς το σχολιάζετε αυτό;

–Είναι ατυχείς επιλογές και οι δύο. Ως νοσοκομείο αναφοράς θα έπρεπε να λειτουργούσε το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας και θα έπρεπε να δημιουργείτο σε σύντομο χρονικό διάστημα μια πρόχειρη κατασκευή, ως νοσοκομείο για την COVID-19, όπως έγινε στην Αγγλία. Η ιδιαιτερότητα του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας είναι το ότι νοσηλεύει όλες τις άλλες ειδικότητες και ιδιαίτερα τα καρδιοαγγειοχειρουργικά και τα νευροχειρουργικά περιστατικά. Άρα, θα μπορούσε να γινόταν ένας διαχωρισμός: η μεγάλη μονάδα να ήταν τα καρδιοαγγειοχειρουργικά, που θα εξυπηρετούσε και τα επείγοντα χειρουργεία, και η νέα ΜΕΘ να χρησιμοποιείτο για περιστατικά COVID-19. Εφόσον υπάρχει αύξηση των περιστατικών κορωνοϊού, όμως, όλες οι νοσοκομειακές μονάδες θα έπρεπε να μπορούσαν να νοσηλεύσουν περιστατικά COVID-19. Όταν γεμίσεις ένα νοσοκομείο με τέτοια περιστατικά, του στερείς τη δυνατότητα να χειρουργεί. Άρα, οι ασθενείς που χρειάζονται επειγόντως επέμβαση καρδιάς ή εγκεφάλου, πού θα αποταθούν;

–Υπάρχουν αναφορές και στατιστικά σχετικά με παράπλευρες απώλειες;

–Φυσικά. Μόνο στην Αγγλία, τον Απρίλιο και τον Μάιο είχαμε 12.000 θανάτους από άλλες αιτίες. Επί τους θέματος αυτού τώρα γίνεται συζήτηση και διερεύνηση, ενώ υπάρχει πληθώρα επιστημονικών δημοσιεύσεων που κάνουν λόγο για τους καρδιοπαθείς, για τους καρκινοπαθείς και για ορισμένες κατηγορίες πνευμονοπαθών. Γιατί; Είναι πολύ απλό: όλες οι διαγνωστικές εξετάσεις καθυστέρησαν. Άρα, εξελίχθηκαν οι παθήσεις σε σημείο που δεν μπορείς να τις αντιμετωπίσεις, πλέον. Στο πρόβλημα αυτό συμβάλλουν από κοινού ο φόβος των ευπαθών ομάδων να επισκεφθούν τα νοσοκομεία εν καιρώ πανδημίας, αλλά και στην επικέντρωση των ιδίων των νοσοκομείων στην νοσηλεία ασθενών με COVID-19, παραμερίζοντας κατά κάποιον τρόπο όλες τις υπόλοιπες ασθένειες.

–Η COVID-19 έχει αποδειχθεί ότι αφήνει κατάλοιπα, ακόμα κι αν ο ασθενής αναρρώσει πλήρως;

–Πλέον, έχει καταγραφεί στη διεθνή βιβλιογραφία το Χρόνιο Σύνδρομο Προσβολής από COVID-19. Τα συμπτώματα είναι η κούραση, ο βήχας, η δύσπνοια, πόνοι, διαταραχές μνήμης και συγκέντρωσης, ταχυκαρδία και λοιπά. Η COVID-19 δεν είναι απλώς μια οξεία νόσος. Σε ένα ποσοστό ασθενών, το οποίο, σε συνάρτηση με το πόσο βαριά ασθένησε κάποιος, αυξάνεται, εμφανίζει χρόνια συμπτώματα. Αν αυτά δεν συνοδεύονταν από βλάβες, θα ήταν καλύτερη η κατάσταση. Ωστόσο, έχουν αρχίσει να δημοσιεύονται και ανησυχητικά στοιχεία. Συγκεκριμένα, υπάρχουν δεδομένα που αναφέρουν ότι στην Ινδονησία το καλοκαίρι, το 78% ατόμων που νοσηλεύτηκαν, ακόμα και με ήπια συμπτώματα, παρουσίασε παθολογική μαγνητική τομογραφία καρδιάς. Ανησυχητικά είναι και τα στοιχεία σχετικά με το κεντρικό νευρικό σύστημα, αφού από τα πρώτα αποτελέσματα που δημοσιεύονται από εν εξελίξει έρευνες του Harvard και του Imperial στις ΗΠΑ, φαίνεται ότι οι πρώην ασθενείς COVID-19 παρουσιάζουν μείωση του IQ, εγκεφαλικά, επιληψία, παράλυση και αυξημένο ρίσκο για Αλτσχάιμερ. Το μεγάλο ερώτημα που προκύπτει είναι αν όλα τα πιο πάνω προκαλούνται από την νόσο του νέου κορωνοϊού ή απλώς αποκαλύπτει την προδιάθεση που υπήρχε στους ανθρώπους. Δηλαδή, άνθρωποι που ενδεχομένως να υπέφεραν από εγκεφαλικό επεισόδιο στα 70 τους χρόνια, πλέον υποφέρουν από την ηλικία των 50 ετών. Όλα αυτά που δημοσιεύονται τώρα είναι υποψίες, προκαταρκτικά ευρήματα, αλλά μόνο το 1/10 να επιβεβαιωθεί, θα είναι τραγωδία, καθώς είναι εκατομμύρια οι άνθρωποι παγκόσμια που έχουν προσβληθεί από τον νέο κορωνοϊό.

–Νοσηλεύετε ασθενείς με COVID-19; Ποιες είναι οι δικές σας εμπειρίες;

–Ήμουν από τους πρώτους που πέρασαν τη νόσο, αρχές Απριλίου. Είναι άσχημη νόσος, δεν είναι γρίπη. Η συμπτωματική COVID σε διαλύει, κυριολεκτικά, σε αφήνει στο κρεβάτι για δύο εβδομάδες χωρίς να μπορείς να κάνεις τίποτα, ακόμα και αν δεν έχεις σοβαρές επιπλοκές. Εγώ ευτυχώς δεν είχα συμπτώματα πνευμονίας, αλλά γενικά είναι μια βαριά νόσος. Αναλόγως της φλεγμονώδους αντίδρασης του οργανισμού, παρουσιάζεται και η βαρύτητα της νόσησης. Αν ο οργανισμός «πάει» κατά μέτωπο να πολεμήσει τον ιό, οι βλάβες που δημιουργούνται είναι μεγαλύτερες. Ο ασθενής παθαίνει πολυοργανική ανεπάρκεια: πάσχουν οι πνεύμονες, τα νεφρά του, χρειάζεται αιμοκάθαρση… Αλλά μόνο το 20% των ασθενών μέχρι σήμερα παρουσιάζει πολυοργανική ανεπάρκεια. Η νόσος αυτή, επίσης, δεν κάνει διακρίσεις, παρά το ότι η θνητότητα είναι μεγαλύτερη στους άνω των 80.

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ**

Η γυάλα δεν έσπασε ακόμη

Στις κρίσεις δείχνουν πιο φανταχτερά τα φλεγόμενα βέλη του λαϊκισμού, που αγαπά τη σύγκρουση και μισεί τρία πράγματα: την πολυπλοκότητα (ρέπει προς μονοσήμαντες απλές απαντήσεις), τον πλουραλισμό (μόνο μία γνώμη είναι πολιτικά νομιμοποιημένη, αυτή του λαού), τις κοινοβουλευτικές διεργασίες (μια ψηφοφορία αρκεί για να εκφραστεί η ενιαία λαϊκή βούληση). Για τους λαϊκιστές είναι αχρείαστοι έως επιζήμιοι οι περίπλοκοι μηχανισμοί της φιλελεύθερης αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Λαϊκισμός και ανορθολογισμός είναι δύο συγκοινωνούντα δοχεία. Ο αποκαρδιωτικός παραλογισμός των τελευταίων ημερών παρήλθε, αλλά έμεινε η πίκρα της αδυναμίας να ευθυγραμμιστούμε με την ανάγκη των καιρών για ομοθυμία. Λέγεται ότι ο κορωνοϊός σκότωσε τον λαϊκισμό. Ότι η υγειονομική κρίση ξεγύμνωσε τους κακούς χειρισμούς του Τραμπ, του Τζόνσον, του Μπολσονάρο, γελοιοποίησε τις αρνήσεις τους. Οχι εντελώς, όχι στη χώρα μας, με τη μεγάλη σιωπηρή κατηγορία των συνωμοσιολογούντων και εκείνες των δογματικών. Η κλιμακούμενη υγειονομική κρίση δεν αποσυναρμολόγησε τις ιδεοληψίες τους, δεν υπερνίκησε τις πολιτικές προκαταλήψεις και τις άκαμπτες βεβαιότητές τους, τις αγκυροβολημένες στο ιδεολογικό αλάνθαστο. Τουλάχιστον όχι ακόμη. Για τους ποικιλώνυμους δογματικούς η επιστήμη και ο ορθός λόγος, ο όρκος πίστης στη ζωή, περικλείονται σε ένα παράλληλο σύμπαν, που μπορεί και να αποδέχονται, αλλά δεν τους ακουμπά, δεν επηρεάζει τη θωράκισή τους μέσα στο στεγανό των απόλυτων θέσεων.

Βέβαια, οι καθολικές επιπτώσεις των μεγάλων κρίσεων στο τέλος εξασθενούν αυτή τη σχιζοφρένεια, ευτελίζουν τις παραδοξότητες και τους φενακισμούς. Ομως όσο διαρκεί η μάχη για τις λιγότερες δυνατές απώλειες, τα μαλακά υπογάστρια είναι δραματικά ανοιχτά, οι αχίλλειες πτέρνες εντελώς γυμνές. Εκθετικές οι συνέπειες των λαθών, των αντικρουόμενων μέτρων, των ασυντόνιστων εξαγγελιών. Μοιάζει δύσκολο μια ισχυρή συνεπής φωνή να ακουστεί ξανά καθαρά, μέσα στον τωρινό ορυμαγδό των υπερβολών, των ψεμάτων, του φανατισμού και της εθελοτυφλίας, ώστε να μετριαστεί ό,τι διασπά το πολυπόθητο ενιαίο μέτωπο ενάντια στο πλανητικό κακό. Αλλά δεν είναι ακατόρθωτο. Οι άνθρωποι δεν εγκαταλείπουν εύκολα τις βαθιά ριζωμένες, ιδιαίτερες ταυτότητές τους. Ωστόσο, οι ευρείες κοινές ταυτότητες διαπλάθονται –το λέει η Ιστορία και η εαρινή εμπειρία– και δημιουργούν την αίσθηση της κοινής μοίρας, η οποία αποτελεί τον πυρήνα κάθε αποτελεσματικής πολιτικής.

ecommbx
Fintech e-accounts platform
ECOMMBX provides convenient, quality payment solutions of the highest standards by innovatively incorporating e-money and e-accounts into one master platform for enhanced efficiency and transparency.
A platform to rule them all
SWIFT and SEPA Fast Transactions
unique IBAN in multiple currencies
competitive & instant currency conversions
ECOMMBX own BIC #ECBXCY2N
+357 22 270 349
Pindarou 27, Alpha Business Center, 3rd floor, Office 301 Block A, 1060, Nicosia Cyprus
info@ecommbx.com
www.ecommbanx.com
Authorised and Licensed by Central Bank of Cyprus Electronic Money Institution #115.1.3.20/2018

«Κρούσμα» της πανδημίας και το σύστημα υγείας

Η υποστελέχωση και η έλλειψη προσωπικού για τις ανάγκες μονάδων Εντατικής δοκιμάζουν τις αντοχές των δημοσίων νοσηλευτηρίων

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Το δεύτερο κύμα της πανδημίας περνά μέσα από την Κύπρο το τελευταίο διάστημα και η μεγαλύτερη πρόκληση για την Κυβέρνηση είναι η διαφύλαξη του συστήματος υγείας. Ωστόσο, φαίνεται ότι κι αυτό αποτελεί «κρούσμα» του κορωνοϊού και ήδη έχει νοσήσει, ιδιαίτερα αυτή την περίοδο κατά την οποία δεν έχει επιβληθεί ολική απαγόρευση των μετακινήσεων και τα δημόσια νοσηλευτήρια λειτουργούν πλήρως. Ακόμα ένα ζήτημα που εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία, αφορά το Νοσοκομείο Αναφοράς, όπου δεν υπάρχει Μονάδα Εντατικής Θεραπείας, με αποτέλεσμα οι ασθενείς να μεταφέρονται στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, όταν χρειάζονται διασωλήνωση. Την ίδια ώρα, εκφράζεται η άποψη ότι στο Γενικό Νοσοκομείο Πάφου πρέπει να διαμορφωθεί χώρος για φιλοξενία ύποπτων περιστατικών COVID-19. Παράλληλα, τίθενται ζητήματα που άπτονται της διαχρονικής υποστελέχωσης των δημοσίων νοσηλευτηρίων, η οποία επανήλθε στο προσκήνιο και μέσω της Επιτροπής Υγείας της Βουλής. Τα πιο πάνω ζητήματα αναλύουν στην «Κ» επαγγελματίες υγείας που εργάζονται στην πρώτη γραμμή της διαχείρισης όχι μόνο της πανδημίας, αλλά και όλων των υπολοίπων προβλημάτων που προκύπτουν.

Εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία το γεγονός ότι στο Νοσοκομείο Αναφοράς δεν υπάρχει Μονάδα Εντατικής Θεραπείας, με αποτέλεσμα οι ασθενείς να μεταφέρονται στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, όταν χρειάζονται διασωλήνωση.

Στο Νοσοκομείο Αναφοράς

Αρκετοί από τους επαγγελματίες υγείας που εργάζονται στο Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου, βρίσκονται αντιμέτωποι με την πανδημία από τον περασμένο Μάρτιο, με την κούραση πολλές φορές να τους καταβάλλει. Όπως λέει στην «Κ» ο Γιώργος Αλλαγιώτης, νοσηλευτής στο Νοσοκομείο Αναφοράς, υπάρχουν περιπτώσεις που οι νοσηλευτές δεν μπορούν να πάρουν την άδεια που δικαιούνται για ξεκούραση, παρά το ότι το πρόβλημα της στελέχωσης έχει επιλυθεί. Μεγάλες δυσκολίες αντιμετωπίζουν και οι νοσηλευτές που εργάζονται στην Μονάδα Αυξημένης φροντίδας. Όπως εξηγεί ο κ. Αλλαγιώτης, υπάρχουν περιπτώσεις που ασθενείς χρειάζονται συνεχώς παρακολούθηση, με αποτέλεσμα οι νοσηλευτές να περνούν μέσα στην ΜΑΦ το μεγαλύτερο διάστημα της βάρδιας τους, ντυμένοι με τον Ατομικό Προστατευτικό Εξοπλισμό. Αυτό σημαίνει ότι ξεπερνούν τον χρόνο έκθεσής τους στον ιό, με τον κίνδυνο να μεταδοθεί και στους ίδιους. Ακόμα και στις εκκλήσεις των ιατρών, μετά το πέρας των δύο ωρών, να εξέλθουν, όταν χρειάζεται να μείνουν κοντά στον ασθενή το πράττουν, αυξάνοντας το ρίσκο για τον εαυτό τους.

Αίσθημα αγωνίας

Στο Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου, συνεχώς ένας εργαζόμενος είναι απασχολημένος με το να βρίσκεται σε τηλεφωνική επικοινωνία με τους συγγενείς των ασθενών, αναφέρει ο Γιώργος Αλλαγιώτης. Η αγωνία είναι εμφανής σε όλους, ειδικά στους συγγενείς των ασθενών, καθώς δεν μπορούν να τους επισκεφθούν. Το αίσθημα αυτό εντείνεται περισσότερο στις περιπτώσεις ηλικιωμένων ασθενών. Συχνή επικοινωνία με τους ασθενείς, ωστόσο, έχουν και οι ίδιοι οι νοσηλευτές, οι οποίοι προσπαθούν να τους καθησυχάσουν, ενώ συνεχώς τους παρακολουθούν και μέσω καμερών, περιγράφει ο νοσηλευτής.

Νοσηλευτές σε ψυχολόγους

Αρκετοί συνάδελφοι απευθύνονται σε ψυχολόγους, καθώς η διαχείριση της κούρασης και της αγωνίας δεν είναι εύκολη, σύμφωνα με τον κ. Αλλαγιώτη. Μάλιστα, πολλοί καταφεύγουν και σε παιδοψυχολόγους, αφού τα συναισθήματα αυτά μεταφέρονται και στην οικογένειά τους και στα παιδιά τους. Στην πρώτη φάση, ειδικά, όταν ήταν αντιμέτωποι με κάτι εντελώς άγνωστο τότε, νοσηλευτές είχαν φύγει από το σπίτι τους, υπό τον φόβο του κινδύνου μετάδοσης του ιού στις οικογένειές τους. Αυτό δημιούργησε προβλήματα σε συναδέλφους του, στην προσωπική τους ζωή, ενώ παρατηρούνται και φαινόμενα στιγματισμού τους, ακόμα και από τον/την σύζυγό τους.

Στελέχωση και νόσηση

Παρά το γεγονός ότι έχουν επιλυθεί κάποια προβλήματα στελέχωσης στο Νοσοκομείο Αναφοράς, η μετάδοση του ιού σε νοσηλευτές τους αφήνει εκτός μάχης για δύο τουλάχιστον εβδομάδες, ενώ ακόμα περισσότεροι τίθενται σε αυτοπεριορισμό, αν κριθεί ότι ήταν επαφές τους. Αυτό συμβάλλει στο να επηρεάζονται οι βάρδιες και νοσηλευτές να πρέπει να εργάζονται πολύ περισσότερες ώρες.

Ο φόβος και η αγωνία έχουν οδηγήσει αρκετούς νοσηλευτές του Νοσοκομείου Αναφοράς σε ψυχολόγους, ενώ την ίδια ώρα, διατρέχουν κίνδυνο να νοσήσουν από κορωνοϊό, εξαιτίας της μεγάλης έκθεσής τους εντός της ΜΑΦ.

Φοβούνται οι ασθενείς με άλλα νοσήματα

Οι ανησυχίες της επιστημονικής κοινότητας για τις πιθανές παράπλευρες απώλειες της πανδημίας φαίνεται ότι επαληθεύονται και στην περίπτωση της Κύπρου. Σύμφωνα με τους επαγγελματίες υγείας που μίλησαν στην «Κ», υπήρξε τουλάχιστον ένα περιστατικό που αφορούσε πολίτη ο οποίος υπέστη έμφραγμα στο σπίτι του, αλλά στο νοσοκομείο αποτάθηκε δύο μέρες μετά, υπό τον φόβο της πανδημίας, δεδομένου του ότι ανήκει στις ευπαθείς ομάδες. Σε ακόμα μια περίπτωση, πολίτης ο οποίος φοβόταν να μεταβεί στο νοσοκομείο για πρόβλημα υγείας που αντιμετώπιζε, τηλεφώνησε και ρώτησε αν έπρεπε να το πράξει.

Περιμένουν μέσα στα ασθενοφόρα για να εξεταστούν

Ο ορισμός του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού ως το δεύτερο Νοσοκομείο Αναφοράς, έχει προκαλέσει προβλήματα και ανακατατάξεις, λέει στην «Κ» ο νοσηλευτής Θεόδωρος Πετέλης. Κάποιοι θάλαμοι έπρεπε να μετακινηθούν, εξηγεί, λέγοντας ότι ο Ογκολογικός θάλαμος στον πέμπτο όροφο μεταφέρθηκε στον τέταρτο, όπου επίσης δύο τμήματα έχουν συμπτυχθεί. Μέρος του προσωπικού του τετάρτου ορόφου μετακινήθηκε στον πέμπτο για την στελέχωση της νέας κλινικής για τα περιστατικά COVID-19.

Πλέον, έχει ομαλοποιηθεί κάπως η κατάσταση, αλλά συνεχίζουν να υπάρχουν προβλήματα που αφορούν στην στελέχωση, αφού στο Γενικό Νοσοκομείο Λεμεσού δεν έφτασαν νοσηλευτές από τις νέες προσλήψεις που έγιναν, προσθέτει ο κ. Πετέλης. Παράλληλα, έχουν λειτουργήσει και νέες μονάδες όπως τα Ιατρεία Δημόσιας Υγείας, τα οποία στελεχώνει το υφιστάμενο προσωπικό, το οποίο διενεργεί και δειγματοληψίες. Αυτό σημαίνει ότι το προσωπικό εργάζεται υπερωριακά και είναι άγνωστο το πόσο μπορεί να αντέξει αυτό το βάρος.

Προβλήματα υπάρχουν, επίσης, στο ΤΑΕΠ και στο Τμήμα Βραχείας Νοσηλείας, όπου γίνεται η αξιολόγηση των υπόπτων περιστατικών κορωνοϊού. Το Τμήμα μπορεί να φιλοξενήσει ταυτόχρονα μόνο μέχρι τρία ύποπτα περιστατικά, με αποτέλεσμα πολίτες να αναμένουν μέσα στα ασθενοφόρα για να εξεταστούν. Αυτό σημαίνει ότι σπαταλούνται πόροι που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την αντιμετώπιση άλλων περιστατικών. Στο ΤΑΕΠ, επίσης, παρατηρείται το πρόβλημα του «τσουβαλιάσματος» υπόπτων περιστατικών, μέχρι την εξαγωγή του αποτελέσματος του τεστ τους, με αυτό να επηρεάζει την ικανότητα ανταπόκρισης του Τμήματος σε άλλα περιστατικά.

Η εκπαίδευση

Παρά το γεγονός ότι από το Υπουργείο Υγείας γίνονται αναφορές για την εκπαίδευση που έγινε σε 150 περίπου νοσηλευτές, για να μπορούν να ανταποκριθούν σε συνθήκες Μονάδας Εντατικής Θεραπείας, οι ίδιοι εκφράζουν επιφυλάξεις. Σύμφωνα με τους επαγγελματίες που μίλησαν στην «Κ», η εκπαίδευση που έγινε στους νοσηλευτές δεν είναι αρκετή, ενώ για να θεωρείται ένας νοσηλευτής έτοιμος να στελεχώσει ΜΕΘ, πρέπει να εκπαιδευτεί στο πλαίσιο μεταπτυχιακού προγράμματος για περίοδο ενός έτους. Σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, θα αξιοποιηθεί προσωπικό που ήδη εργάζεται σε ΜΕΘ και έχει την τεχνογνωσία. Ως εκ τούτου, πρέπει να καλυφθούν το συντομότερο δυνατό οι ανάγκες σε νοσηλευτικό προσωπικό, για να υπάρχει η ευχέρεια να γίνουν κάποιες μετακινήσεις, ώστε να μην υπολειτουργήσουν άλλα τμήματα του νοσοκομείου.

Σε Λευκωσία και Πάφο

Στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας υπάρχει ξεχωριστό νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό για την εξέταση των υπόπτων περιστατικών κορωνοϊού, αναφέρει ο νοσηλευτής Σάββας Ιακώβου, αλλά τα βράδια ανταποκρίνεται το προσωπικό του ΤΑΕΠ. Αναφέρει ότι πρόβλημα προσωπικού παρατηρείται και στην Λευκωσία, ενώ περαιτέρω στελέχωση χρειάζεται το τμήμα όπου γίνεται η αξιολόγηση των υπόπτων περιστατικών, ώστε να μην αποσπώνται νοσηλευτές και ιατροί από άλλα τμήματα, για να ανταποκρίνονται σε αυτά.

Όπως αναφέρει ο κ. Ιακώβου, η νέα ΜΕΘ της Λευκωσίας νοσηλεύει (μέχρι την στιγμή της σύνταξης του ρεπορτάζ) 10 ασθενείς με COVID-19, αλλά το νοσηλευτικό προσωπικό που την στελεχώνει είναι αρκετό μόνο για τους μισούς. Ως εκ τούτου, έχουν μετακινηθεί νοσηλευτές από την κύρια ΜΕΘ και άλλα τμήματα, κάτι που ο ίδιος θεωρεί λάθος κίνηση, αφού δεν είναι άτομα εκπαιδευμένα για Εντατική νοσηλεία. Στην κύρια ΜΕΘ το προσωπικό έχει αντικατασταθεί με νέες προσλήψεις, ωστόσο κι αυτή η κίνηση θεωρείται ότι την αποδυναμώνει ως προς την αντιμετώπιση άλλων περιστατικών, καθώς ουσιαστικά είναι άτομα που δεν έχουν εμπειρία, επισημαίνει ο νοσηλευτής.

Προβλήματα φαίνεται ότι αντιμετωπίζει και το Γενικό Νοσοκομείο Πάφου, κατά την διάρκεια του δευτέρου κύματος της πανδημίας. Όπως αναφέρει στην «Κ» ο Επιστημονικός Διευθυντής του νοσοκομείου, δρ Ιωσήφ Μουτήρης, ο χώρος για την νοσηλεία περιστατικών κορωνοϊού, που διαμορφώθηκε κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας, πλέον δεν υφίσταται, καθώς κατά την διάρκεια του καλοκαιριού, όταν δεν υπήρχε η ανάγκη, ο ΟΚΥπΥ αποφάσισε το κλείσιμο του χώρου αυτού.

Ο κίνδυνος έγκειται σε δύο παράγοντες: πρώτον, δεν υπάρχει Τμήμα Βραχείας Νοσηλείας και, δεύτερον, δεν υπάρχει θάλαμος για COVID-19. Στο Γενικό Νοσοκομείο Πάφου έχει στηθεί ένα λυόμενο που διαθέτει μόνο ένα πολύ μικρό δωμάτιο στο οποίο θα παραμένουν οι επιβεβαιωμένοι ασθενείς με COVID-19 που βρίσκονται σε αυτοπεριορισμό, αν και εφόσον επιδεινωθεί η συμπτωματολογία τους. Ο χώρος είναι ακατάλληλος, σύμφωνα με τον δρα Μουτήρη, ο οποίος αναρωτιέται επίσης πού θα εξεταστεί ένα δεύτερο άτομο αν προσέλθει εξαιτίας της επιδείνωσης της κατάστασής του, δεδομένου ότι η εξέταση διαρκεί δύο με τρεις ώρες.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΙΕΡΟΘΕΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Κορωνοϊός και παραπληροφόρηση

Από την έναρξη της πανδημίας παρατηρείται μια τεράστια άνθηση των ψευδών ειδήσεων(fake news) και των θεωριών συνωμοσίας γύρω από τον νέο κορωνοϊό. Η διασπορά των ψευδών αυτών ειδήσεων γίνεται κυρίως μέσω του διαδικτύου, όπου υπάρχει πρόσφορο έδαφος για την εκθετική αναπαραγωγή τους μέσω αληθινών αλλά και ψεύτικων λογαριασμών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Κύριο πρόβλημα με τις ψευδείς ειδήσεις αποτελεί το γεγονός ότι συνήθως είναι τόσο αληθοφανείς και ελκυστικές που είναι δύσκολο να διακρίνει κανείς εάν είναι έγκυρες ή κατασκευασμένες. Επειδή, κατά κανόνα, προσφέρουν απλουστευμένες εξηγήσεις και ρίχνουν το φταίξιμο σε κάποιον αποδιοπομπαίο τράγο δίνουν μια, λυτρωτική συχνά αλλά επίπλαστη και επικίνδυνη, αίσθηση ότι ξεσκεπάζουν τον ένοχο που κρύβεται πίσω από την εξαιρετικά δύσκολη κατάσταση που βιώνουμε σε παγκόσμιο επίπεδο. Ως «ένοχος» μπορεί να παρουσιάζεται είτε ο Bill Gates και το υποτιθέμενο δόλιο σχέδιό του να μας φυτέψει ένα ηλεκτρονικό τσιπάκι μέσω των εμβολίων για να μπορεί να μας παρακολουθεί, είτε οι κεραίες των δικτύων 5G μέσω των οποίων υποτίθεται πως διασπείρεται ο νέος κορωνοϊός.

Όσο και αν αυτές οι εκδοχές για τους περισσότερους είναι εξωφρενικές και προκαλούν θυμηδία, δυστυχώς δεν είναι καθόλου αθώες και, αν και σε ένα πρώτο επίπεδο φαίνονται απλώς αστείες, συχνά μπορεί να γίνουν ιδιαίτερα επικίνδυνες. Ενόψει του πολλά υποσχόμενου εμβολίου που αναμένεται να κυκλοφορήσει τους επόμενους μήνες υπάρχουν συμπολίτες μας που είναι επιφυλακτικοί έως αρνητικοί να το κάνουν, επειδή κάπου άκουσαν για τα microchips του Bill Gates ή ότι τα εμβόλια δεν είναι ασφαλή και όσοι τα κάνουν είναι πειραματόζωα στο πλαίσιο μιας δήθεν διεθνούς συνωμοσίας. Μπορούμε να αναλογιστούμε τις καταστροφικές συνέπειες που θα είχε για την εξέλιξη της πανδημίας αν οι πολίτες, αντί να εμπιστεύονται τις οδηγίες της επιστημονικής κοινότητας, υπέκυπταν σε αυτές τις κακόβουλες θεωρίες συνωμοσίας, αφήνοντας τον εαυτό τους απροστάτευτο και εκθέτοντας έτσι και το κοινωνικό σύνολο σε έναν τεράστιο κίνδυνο, τη στιγμή μάλιστα που ο εμβολιασμός μπορεί να προσφέρει την οριστική λύση για να ξεπεράσουμε την παγκόσμια υγειονομική κρίση. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οποιοδήποτε εμβόλιο κυκλοφορεί στην Ε.Ε., περνάει πρώτα από αυστηρότατο έλεγχο για την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητά του από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νοσημάτων(ECDC) και παίρνει την ανάλογη πιστοποίηση. Σε κάθε περίπτωση, έχει καταστεί σαφές ότι η Ε.Ε. θα επιτρέψει την κυκλοφορία ενός εμβολίου για τον νέο κορωνοϊό, μόνο εφόσον αυτό πληροί τις αυστηρότατες προδιαγραφές ασφαλείας που έχει θέσει.

Άλλες κακόβουλες οδηγίες έχουν, κατά καιρούς, προτρέψει τους πολίτες να πιουν χλωρίνη ή καθαρό οινόπνευμα, δήθεν για να προστατευτούν από τον κορωνοϊό. Εδώ ο κίνδυνος είναι ευτυχώς προφανής για του περισσοτέρους αλλά υπάρχουν συμπολίτες μας πιο ευάλωτοι σε τέτοιες εγκληματικές τελικά συμβουλές που μπορεί να προκαλέσουν σοβαρή βλάβη ή ακόμα και τον θάνατο. Δεν είναι λίγες οι φορές που έχουμε ακούσει για δήθεν «θαυματουργές λύσεις» για την προστασία απέναντι στον νέο κορωνοϊό, όπως η υπερβολική κατανάλωση σκόρδου, ή βιταμίνης C,ή της φαρμακευτικής ουσίας «υδροξυχλωροκίνη». Εκτός του ότι δεν υπάρχει καμία επιστημονική απόδειξη ή ακόμα και ένδειξη για την αποτελεσματικότητα αυτών των δήθεν συμβουλών, δυστυχώς αποδεικνύονται και εξαιρετικά επικίνδυνες, καθώς δίνουν μια ψευδή αίσθηση ασφάλειας. Μπορεί κάποιος καταναλώνοντας τεράστιες ποσότητες σκόρδου για παράδειγμα να νιώθει, εσφαλμένα, ότι δεν κινδυνεύει και να μην τηρεί άλλα πραγματικά μέσα προστασίας, εκθέτοντας σε κίνδυνο τον εαυτό του και την κοινότητα. Βέβαια, κατά μια έννοια, θα έχει κάποια παραπάνω προστασία μια που μετά από τόση κατανάλωση σκόρδου, οι περισσότεροι άνθρωποι δεν θα τον πλησιάζουν.

Γενικότερα, η πίστη σε θεωρίες συνωμοσίας καθιστά λιγότερο πιθανή τη συνεπή χρήση πραγματικών μέσων προστασίας όπως η χρήση μάσκας προσώπου, το συχνό πλύσιμο χεριών και η τήρηση κοινωνικής απόστασης, μέτρα που είναι απαραίτητα για τον μετριασμό της εξάπλωσης του ιού. Επιπλέον, η επαναλαμβανόμενη έκθεση σε ψευδείς πληροφορίες και θεωρίες συνωμοσίας μπορεί να επηρεάσει την αντίληψή μας για την πραγματικότητα και να δημιουργήσει σύγχυση και επιπρόσθετο άγχος.

Για την Ε.Ε., η μάχη ενάντια στην παραπληροφόρηση είναι μια συλλογική προσπάθεια στη οποία συμμετέχουν όλοι οι ευρωπαϊκοί θεσμοί και υπηρεσίες. Ενεργούμε σε στενή συνεργασία με διαδικτυακές πλατφόρμες για την προώθηση της έγκυρης ενημέρωσης και την υποβάθμιση ή κατάργηση παραπλανητικού περιεχομένου που θα μπορούσε να είναι επιβλαβές για την υγεία των πολιτών.

Σε μια εποχή αυξανόμενης αβεβαιότητας και συγκεχυμένων πληροφοριών που μας κατακλύζουν από κάθε κατεύθυνση μπορούμε να μείνουμε ασφαλείς, σωστά ενημερωμένοι αλλά και ψυχικά ήρεμοι. Να εμπιστευόμαστε αξιόπιστες πηγές ενημέρωσης όπως τις κατά τόπους δημόσιες αρχές υγείας και τις ιστοσελίδες των αντίστοιχων ευρωπαϊκών και διεθνών υγειονομικών θεσμών και να ελέγχου με διπλά και τριπλά την εγκυρότητα αυτών που διαβάζουμε στο διαδίκτυο. Κυρίως, να μείνουμε στα πραγματικά δεδομένα που έχουμε: Ο κορωνοϊός μπορεί να μεταδοθεί μεταξύ ανθρώπων μέσω σταγονιδίων φταρνίσματος, βήχα ή αναπνοής και όχι μέσω δικτύων κινητής τηλεφωνίας. Δεν υπάρχει κάποια θεωρία συνωμοσίας πίσω από την παγκόσμια προσπάθεια για την ανάσχεση της πανδημίας και κυρίως ο εμβολιασμός είναι το «φως στην άκρη του τούνελ» για την ανθρωπότητα μετά από αυτή την πρωτόγνωρη δοκιμασία της. Και τελικά είναι ενθαρρυντικό ότι με τη συντονισμένη προσπάθεια όλων μας, θεσμών, επιστημόνων και πολιτών φαίνεται ότι θα βγούμε νικητές και σε λίγους μήνες θα μπορούμε και πάλι να ζούμε χωρίς τον φόβο.

Ευρωπαϊκή Ένωση: ενωμένοι είμαστε πιο δυνατοί.

Ο κ. Ιερόθεος Παπαδόπουλος είναι επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο.

Ο Κατσουρίδης ήταν ο ιθύνων νους της Δρομολαξιάς

Βενιζέλος Ζαννέτος: Ζήτησα να παραιτηθεί, γιατί εξαιτίας του μια απλή αγοραπωλησία μετατράπηκε σε σκάνδαλο

Μετά από τρία χρόνια σιωπής, ο Βενιζέλος Ζαννέτος ανοίγει τα χαρτιά του στην «Κ» για το ποιοι ευθύνονται για τη φυλάκισή του.

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Τρία χρόνια μετά την αποφυλάκισή του και την υπόσχεσή του να μιλήσει για την ουσία της Δρομολαξιάς, ο Βενιζέλος Ζαννέτος ανοίγει τα χαρτιά του στην «Κ» και ενημερώνει πως θα εκδώσει βιβλίο που καταγράφει το τι ακριβώς συνέβη τότε. Δείχνει τον Νίκο Κατσουρίδη πίσω από την υπόθεση της Δρομολαξιάς, σημειώνοντας πως ήταν ο άνθρωπος που πρότεινε στον Νίκο Λίλλη την υποβολή της συγκεκριμένης πρότασης για την επένδυση στη Δρομολαξιά. Κληθείς να σχολιάσει γιατί κατηγορήθηκε ο ίδιος και όχι ο άλλοτε κραταιός άντρας της Αριστεράς, ανέφερε πως ένας από τους βασικούς όρους του Νίκου Λίλλη, για να μετατραπεί από κατηγορούμενος σε μάρτυρας κατηγορίας, ήταν να μη στοχοποιηθούν ο Νίκος Κατσουρίδης και ο γιος του. «Ήταν ο προστάτης του, ο άνθρωπος που τον καθοδηγούσε, που τον κρατούσε από το χέρι. Εργοδοτούσε και τον γιο του, ήθελε να τον προστατεύσει» αναφέρει χαρακτηριστικά.

–Εξερχόμενος από τις Κεντρικές Φυλακές είχατε πει πως ήσασταν θύμα πλεκτάνης και πως για την ουσία της υπόθεσης θα μιλούσατε την κατάλληλη στιγμή. Τρία χρόνια μετά δεν είναι η κατάλληλη στιγμή να μιλήσετε;

–Αξιοποίησα όλο αυτό το χρονικό διάστημα, για να καταγράψω σε βιβλίο, που θα εκδώσω σύντομα, όλα όσα κατά τη γνώμη μου πρέπει να γνωρίζει ο κόσμος. Μου πήρε χρόνο γιατί έπρεπε να μελετήσω προσεκτικά ένα τεράστιο όγκο υλικών που αφορά την υπόθεση. Στο βιβλίο θα μπορέσει ο καθένας να βρει την πραγματική αλήθεια σε σχέση με το σκάνδαλο της Δρομολαξιάς.

–Η υπόθεση της Δρομολαξιάς έθεσε εν αμφιβόλω το ηθικό πλεονέκτημα που έλεγε πως είχε η Αριστερά…

–Κάποιοι προσπαθούν να εκμεταλλευτούν αυτό το γεγονός και με ψεύδη να δημιουργήσουν την εικόνα ότι το ΑΚΕΛ είναι διεφθαρμένο. Πώς αλλιώς μπορούν να χαρακτηριστούν οι πρόσφατες δηλώσεις του εκπροσώπου Τύπου του ΔΗΣΥ, ότι «το ΑΚΕΛ είναι διεφθαρμένο και με βούλα δικαστηρίου» ή του κυβερνητικού εκπροσώπου ότι «ο οικονομικός διαχειριστής του κόμματος καταδικάστηκε και φυλακίστηκε για θέματα διαφθοράς»; Να υπενθυμίσω σε όσους επιμελώς ξεχνούν ότι εγώ καταδικάστηκα με την κατηγορία του εκβιασμού σε μια υπόθεση με στημένους μάρτυρες και στημένες καταθέσεις.

–Συνδέθηκε βεβαίως το περιστατικό εκείνο με την εμπλοκή του Τζιοβάνη στα χρυσά διαβατήρια…

–Η υπόθεση Τζιοβάνη είναι εντελώς διαφορετική. Ήταν βουλευτής και μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ. Όπως φαίνεται και στο σχετικό βίντεο, συμπεριφέρθηκε με τρόπο ηθικά επιλήψιμο, ταυτόχρονα όμως θεωρώ πως σωστά ενήργησε παραιτούμενος άμεσα από όλα του τα αξιώματα. Η υπόθεση, όμως, αυτή δεν έχει καμία σχέση με την υπόθεση της Δρομολαξιάς. Όπως παρουσιάστηκε η υπόθεση της Δρομολαξιάς τότε στα δικαστήρια, από μερίδα των ΜΜΕ και ο τρόπος που αντιμετώπισαν οι αρχές την όλη υπόθεση, σίγουρα άφησαν πληγές στο ΑΚΕΛ.

–Γιατί θεωρείτε στημένη την υπόθεση;

–Γιατί οι διωκτικές αρχές εκμεταλλεύτηκαν τον δημιουργό αυτής

> *Η κατηγορούσα αρχή ήταν μαρτυρίες και καταθέσεις φτιαχτές, στημένες υπό την καθοδήγηση του Ρίκκου Ερωτοκρίτου, ο οποίος είχε εμπλοκή στο στήσιμο αυτό.*

της υπόθεσης, που ήταν ο τότε πρόεδρος της ΑΛΚΗΣ Νίκος Λίλλης, και του πρότειναν να συνεργαστεί μαζί τους διαφορετικά θα διωκόταν ως ο κύριος ένοχος. Μπροστά σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο ο Νίκος Λίλλης ασφαλώς και επέλεξε να συνεργαστεί με τις διωκτικές αρχές και από κατηγορούμενος μετατράπηκε, έναντι ανταλλαγμάτων, σε μάρτυρα κατηγορίας. Βρήκαν, όμως, την ευκαιρία για να κατηγορήσουν το κόμμα της Αριστεράς και να μειώσουν το ηθικό πλεονέκτημα που απολάμβανε ανάμεσα στους εργαζομένους.

–Θεωρείται, όμως, πως το ΑΚΕΛ αμφισβητεί δικαστικές αποφάσεις και στήνει μόνο του δικαστήρια.

–Το σκάνδαλο είχε δύο όψεις. Η μία αφορούσε την αγορά ενός τ/κ τεμαχίου γης, από εταιρεία που ανήκε στον Νίκο Λίλλη. Η άλλη όψη ήταν ότι η συγκεκριμένη εταιρεία ήθελε να κτίσει ένα συγκρότημα γραφείων που θα πωλούσε στο ταμείο συντάξεων της ΑΤΗΚ. Στην πρώτη περίπτωση, για να μπορέσει ο Τ/κ ιδιοκτήτης να πουλήσει την περιουσία του, έπρεπε να ήταν μόνιμος κάτοικος των ελεύθερων περιοχών τους τελευταίους έξι μήνες ή να ήταν μετανάστης στο εξωτερικό πριν από το 1974. Αυτό ανέλαβαν να διερευνήσουν δύο στελέχη της ΚΥΠ των οποίων η έρευνα κατέληξε ότι επειδή δεν διέμενε στις ελεύθερες περιοχές δεν μπορούσε να πουλήσει τη γη του. Αυτή η έκθεση είχε κατατεθεί στον κηδεμόνα τ/κ περιουσιών. Ο Νίκος Λίλλης, που είχε ήδη δώσει στον Τ/κ προκαταβολή, είπε στο δικαστήριο πως έπρεπε να βρει τρόπο να αγοράσει το συγκεκριμένο τεμάχιο για να μη χάσει τα λεφτά του. Δωροδόκησε συνεπώς τους δύο αστυνομικούς για να αλλάξουν την έκθεσή τους. Οι επιταγές κατατέθηκαν στο δικαστήριο, κρίθηκαν ένοχοι και καταδικάστηκαν σε εξάμηνη φυλάκιση, ενώ ο κύριος ένοχος που τους δωροδόκησε δεν καταδικάστηκε.

–Γιατί;

Γιατί αν κατηγορείτο για την υπόθεση με τους δύο αστυνομικούς της ΚΥΠ δεν θα μπορούσαν να τον βγάλουν μάρτυρα κατηγορίας στην άλλη υπόθεση της Δρομολαξιάς. Οι δύο αστυνομικοί δέχτηκαν να παραδεχτούν τη συνωμοσία για καταδολίευση της Κυπριακής Δημοκρατίας αλλά ζήτησαν να αποσύρουν τις κατηγορίες που αφορούσαν δωροληψία, δωροδοκία και δεκασμό. Και τις απέσυραν καθώς αν παραδέχονταν δωροδοκία και δωροληψία, σημαίνει πως θα έπρεπε να κατηγορηθεί και ο Νίκος Λίλλης που έκανε τη δωροδοκία. Ήταν επίσης στημένη και σε ό,τι αφορά την άλλη όψη του σκανδάλου, αυτού δηλαδή της αγοραπωλησίας του έργου που πρότεινε ο Νίκος Λίλλης προς το ταμείο συντάξεων της ΑΤΗΚ. Ούτε το δικαστήριο, ούτε οι διωκτικές αρχές ασχολήθηκαν με την ουσία του σκανδάλου της Δρομολαξιάς και που αφορούσε αυτήν καθ' αυτήν τη συμφωνία των δύο πλευρών. Στο δικαστήριο αποδείχτηκε πως άλλη συμφωνία κατατέθηκε στο κτηματολόγιο και άλλη συμφωνία υλοποιούσε ο επιχειρηματίας. Αυτό είναι και το λυπηρό μέρος της όλης υπόθεσης. Αντί οι θεσμοί να σταθούν στο ύψος τους και να ξεσκεπάσουν όλες τις παρανομίες που έγιναν, μετέτρεψαν ένα σκάνδαλο σε πολιτική δίωξη ενός στελέχους του ΑΚΕΛ.

–Κάποιος μπορεί να καταλάβει γιατί να καταγγέλλετε τον Ρίκκο Ερωτοκρίτου, όμως θεωρείτε μπλεγμένο και τον δικαστή στην όλη υπόθεση;

–Ο δικαστής αποφάσισε στη βάση των στοιχείων που η κατηγορούσα αρχή του παρουσίασε και αυτά που του παρουσίασε η κατηγορούσα αρχή ήταν μαρτυρίες και καταθέσεις φτιαχτές στημένες υπό την καθοδήγηση του Ρίκκου Ερωτοκρίτου, ο οποίος είχε εμπλοκή στο στήσιμο αυτό.

Θα το λέω όσο ζω πως κακώς έγιναν τα δάνεια για τις ανάγκες της ΑΛΚΗΣ

–Είναι λογικό το κόμμα της Αριστεράς να εμπλέκεται σε υποθέσεις τέτοιες με δωροδοκίες, δωροληψίες και τ/κ τεμάχια;

–Το ΑΚΕΛ ως κόμμα δεν αναμείχθηκε ποτέ σε οποιεσδήποτε δωροδοκίες ή δωροληψίες, ούτε με την αγοραπωλησία του τ/κ τεμαχίου είχε την όποια ανάμειξη. Αν οι δικαστικές αρχές ενεργούσαν αμερόληπτα δεν θα καταδικαζόμουν. Είναι στο όνομα το δικό μου που καταδικάστηκε εμμέσως και το ΑΚΕΛ, γιατί ήμουν ένα από τα ηγετικά στελέχη του. Τότε στη Λάρνακα υπήρχαν σοβαρότατες πιέσεις από κάποια άτομα, τα οποία είχαν συνάψει προσωπικά δάνεια με σκοπό να δοθούν τα λεφτά για τις ανάγκες του σωματείου της ΑΛΚΗΣ. Θεωρώ πως κακώς έγιναν αυτά τα δάνεια και θα το λέω όσο ζω. Γιατί στην πορεία αποδείχθηκε ότι το σωματείο δεν μπορούσε να τα αποπληρώσει και φυσιολογικά τα άτομα αυτά αναζητούσαν τρόπο να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα. Ο τότε πρόεδρος του σωματείου είχε πει αρκετές φορές δημόσια ότι θα έβρισκε τρόπο να αποπληρώσει αυτά τα δάνεια. Ταυτόχρονα, ο Νίκος Λίλλης διατηρούσε πολύ στενές φιλικές σχέσεις με τον τότε κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του ΑΚΕΛ Νίκο Κατσουρίδη, ο οποίος παρακολουθούσε εκ μέρους του κόμματος τα της ΑΤΗΚ. Ο Νίκος Κατσουρίδης ήταν ο άνθρωπος που πρότεινε στον Νίκο Λίλλη την υποβολή της συγκεκριμένης πρότασης για την επένδυση στη Δρομολαξιά. Όταν ο Νίκος Λίλλης αντιλήφθηκε πως θα μπορούσε, αξιοποιώντας τις σχέσεις που είχε στη Λάρνακα αλλά και τη σχέση του με τον Νίκο Κατσουρίδη, να υλοποιήσει τη συγκεκριμένη επένδυση, άρχισε να μοιράζει υποσχέσεις ότι θα φρόντιζε να αποπληρωθούν τα δάνεια.

–Ο συνδετικός κρίκος του ΑΚΕΛ με τον Νίκο Λίλλη ήταν ο Νίκος Κατσουρίδης και όχι εσείς;

–Και όχι εγώ, ασφαλώς. Εγώ δεν είχα καμία απολύτως σχέση ούτε με τον Λίλλη, ούτε με την ΑΛΚΗ, ούτε με όσους χρωστούσαν εξ ονόματος της ΑΛΚΗΣ.

–Για ποιο λόγο να μείνει εκτός το όνομα του κ. Κατσουρίδη, όμως, και να εμπλέξουν εσάς;

–Πρότειναν στον Νίκο Λίλλη να τον μετατρέψουν από κατηγορούμενο σε μάρτυρα κατηγορίας και ο ίδιος ασφαλώς δέχτηκε, αλλά υπό όρους.

–Ποιους όρους;

–Ένας από τους βασικούς όρους του ήταν να μη στοχοποιηθούν ο Νίκος Κατσουρίδης και ο γιος του Αλέξανδρος. Να μη διωχθούν επίσης ο δικηγόρος του και ο οικονομικός του υπεύθυνος. Ζήτησε, μάλιστα, να απαλλαγεί από άλλες υποθέσεις που εκκρεμούσαν εναντίον του στο δικαστήριο αλλά και για την κατηγορία που εκκρεμούσε περί δωροδοκίας των δύο αστυνομικών της ΚΥΠ. Αυτά δεν τα βγάζω από το μυαλό μου. Ακούγονται μέσα από τις μαγνητοφωνημένες συνομιλίες που είχε ο ίδιος με τους δικηγόρους του και με την εμπλοκή μάλιστα του τότε βοηθού γενικού εισαγγελέα, Ρίκκου Ερωτοκρίτου. Δημοσιεύθηκαν και στις εφημερίδες άλλωστε. Κανείς δεν διέψευσε το περιεχόμενο αλλά το δικαστήριο δεν τις έλαβε υπόψη.

–Μιλάτε για πολιτική δίωξη γύρω από την υπόθεση της Δρομολαξιάς, όμως και σε άλλα κόμματα συνελήφθησαν στελέχη και δεν πολιτικοποίησαν το θέμα.

–Δεν συγκρίνεται η υπόθεση της Δρομολαξιάς με οποιαδήποτε άλλη υπόθεση. Δεν αρνήθηκα ότι είχα συνάντηση με τον Νίκο Λίλλη, ούτε ότι τον παρακάλεσα να τηρήσει την υπόσχεσή του και να αποπληρώσει τα συγκεκριμένα δάνεια. Με κατηγορούν, όμως, ότι τον εκβίασα πως αν δεν πλήρωνε τα δάνεια της ΑΛΚΗΣ, εγώ δήθεν θα μεσολαβούσα για να ακυρωθεί η συμφωνία του με την ΑΤΗΚ. Πώς θα μπορούσα να ανατρέψω μία συμφωνία σχεδόν 20 εκατομμυρίων που είχε ήδη υπογραφεί; Είχα τη δύναμη να σταματήσω τις πληρωμές; Ο Νίκος Λίλλης στις τελευταίες του καταθέσεις και όχι εξαρχής, ισχυρίστηκε πως εγώ του τηλεφώνησα να έρθει στο γραφείο μου και στην παρουσία δύο μελών του Δ.Σ της ΑΤΗΚ τον εκβίασα, γεγονός πλήρως αναληθές.

–Είπατε ότι ζήτησε να μείνει εκτός ο Νίκος Κατσουρίδης. Αν επρόκειτο για πολιτική δίωξη δεν θα στόχευαν στον δεύτερο τη τάξει του ΑΚΕΛ;

–Η μη εμπλοκή Κατσουρίδη ήταν ένας από τους βασικούς όρους που έβαλε ο Λίλλης για να μετατραπεί ο ίδιος σε μάρτυρα κατηγορίας. Γι' αυτό έμεινε εκτός.

–Για ποιο λόγο να βάλει τέτοιον όρο;

–Ήταν ο προστάτης του, ο άνθρωπος που τον καθοδηγούσε, που τον κρατούσε από το χέρι. Εργοδοτούσε και τον γιο του, ήθελε να τον προστατεύσει.

–Γιατί το δεχτήκατε τότε;

–Οι διωκτικές αρχές καθοδήγησαν τον μάρτυρα κατηγορίας Νίκο Λίλλη στο να πει αυτά που ήθελαν για να μπορέσουν να κατασκευάσουν το παραμύθι περί εκβιασμού, και ως εκ τούτου εγώ ήμουν το εξιλαστήριο θύμα στην υπόθεση αυτή. Αυτοί που έστησαν την υπόθεση είδαν ότι ήμουν η εύκολη λεία ως ο υπεύθυνος για τα οικονομικά του κόμματος. Προσωπικά τους υπέδειξα πως η δουλειά μου ήταν άλλη. Αλίμονο, αν ο υπεύθυνος για τα οικονομικά του ΑΚΕΛ, ασχολείτο με τα οικονομικά της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, της Σαλαμίνας, της ΑΛΚΗΣ κ.ο.κ...

Η απαίτηση Βενιζέλου, τι γνώριζε η Γραμματεία και η επίσκεψη Παπά

–Ισχύει ότι απαιτήσατε την αποχώρησή του Νίκου Κατσουρίδη από το κόμμα;

–Ήταν πρόταση που έκανα αμέσως μετά την επταήμερη κράτησή μου. Συνήλθε η Γραμματεία και εκεί έθεσα θέμα ότι ο Νίκος Κατσουρίδης έπρεπε να παραιτηθεί λόγω της εμπλοκής του στο θέμα της Δρομολαξιάς. Αυτός ήταν ο ιθύνων νους, ο άνθρωπος που οδήγησε τα πράγματα κατά τέτοιο τρόπο που μια απλή αγοραπωλησία μετατράπηκε σε σκάνδαλο.

–Για την περίπτωση της Δρομολαξιάς ήταν πλήρως ενήμερη η Γραμματεία του κόμματος;

–Η Γραμματεία του κόμματος ήταν ενήμερη στη βάση του τι κατέθετε ο υπεύθυνος που είχε υπό την επίβλεψή του την ΑΤΗΚ, ο Νίκος Κατσουρίδης. Από ένα διάστημα και μετά διαφάνηκε πως η ενημέρωση που είχε η Γραμματεία ήταν ελλιπής.

–Ήταν εις γνώσιν της όλα όσα αφορούσαν τα οικονομικά του κόμματος;

–Βεβαίως ήταν. Δεν τα χειριζόμουν μόνος. Υπήρχε εκλεγμένη επιτροπή (Οικονομικό Γραφείο) που ασχολείτο με τα οικονομικά του κόμματος. Άλλωστε, κάθε χρόνο γινόταν έλεγχος των οικονομικών του κόμματος από την Κεντρική Επιτροπή Ελέγχου που επέβαλλε έκθεση για τα ευρήματά της στην Κεντρική Επιτροπή.

> *Η Γραμματεία του κόμματος ήταν ενήμερη στη βάση του τι κατέθετε ο υπεύθυνος που είχε υπό την επίβλεψή του την ΑΤΗΚ, ο Ν. Κατσουρίδης.*

–Η κίνηση του Νίκου Παπά να σας επισκεφθεί στις φυλακές, άνοιξε συζητήσεις περί οικονομικών συνδιαλλαγών με ΣΥΡΙΖΑ και εμπλοκή του ΑΚΕΛ στην υπόθεση της Βενεζουέλας…

–Οικονομικές συναλλαγές ΑΚΕΛ-ΣΥΡΙΖΑ σίγουρα δεν υπάρχουν. Η σχέση με τον Νίκο Παπά χρονολογείται. Είναι μία φιλία από πολύ παλιά. Η επίσκεψή του ήταν καθαρά κοινωνική και το εκτίμησα, γιατί απέδειξε πως ήταν πραγματικός φίλος. Καθ' όλη τη διάρκεια μού διαβίβαζε την αλληλεγγύη του με μηνύματα συμπαράστασης και συμπόνιας. Όλοι καταλάβαιναν ότι η φυλακή δεν είναι τετράστερο ξενοδοχείο, όπως έλεγε ο Ιωνάς Νικολάου. Εμείς ως κόμμα δεν είχαμε καμία οικονομική συνδιαλλαγή με τον ΣΥΡΙΖΑ ούτε με όσα καταλογίζουν διάφοροι για δήθεν οικονομικές δοσοληψίες του ΣΥΡΙΖΑ μετη Βενεζουέλα.

–Τι μάθημα σας έδωσε όλο αυτό;

–Ήταν μία μεγάλη δοκιμασία για μένα και την οικογένειά μου. Ήταν ένα ακόμα πανεπιστήμιο, διδάχτηκα την υπομονή και ένιωσα την αγάπη του κόσμου. Είχα συμπαράσταση και άντεξα αυτή τη δοκιμασία με πολλή αξιοπρέπεια έστω κι αν κάποιοι περίμεναν πως θα λυγίσω και θα αρχίσω να εξαπολύω κατηγορίες…

–Στο ΑΚΕΛ τι μάθημα έπρεπε να δώσει;

–Το ΑΚΕΛ πρέπει να είναι πολύ προσεκτικό, γιατί αποδείχθηκε ότι δεν αρκεί να έχεις το δίκαιο με το μέρος σου, πρέπει να βρεις τον τρόπο να το αποδείξεις στον κόσμο. Στήθηκε μία υπόθεση για την οποία το ΑΚΕΛ θεσμικά δεν είχε καμία ανάμειξη, όμως το κύρος του ετρώθη. Παρά ταύτα, είμαι βέβαιος πως η αλήθεια θα λάμψει.

Το ΑΚΕΛ, με τη συμπαράσταση του απλού κόσμου, θα καταφέρει να επουλώσει τις όποιες πληγές και, αξιοποιώντας τις βαθιές του ρίζες στην κυπριακή κοινωνία, θα συνεχίσει να παίζει τον πρωταγωνιστικό του ρόλο στην υπεράσπιση των εργαζομένων και των αγώνων του κυπριακού λαού.

Ένα σφαγείο έβγαλε τη μάσκα του κράτους

Κοιτούσε ψηλά..

Μπάρμπα στην Κορώνη φαίνεται ότι είχε πριν από πέντε χρόνια η Ρέα Γεωργίου, γενική λογίστρια, και ο μπάρμπας δεν ήταν άλλος από τον κύπριο Έλιοτ Νες, κατά κόσμο Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Γενικός ο ένας γενική και η άλλη φαίνεται πως τακίμιασαν, τότε με την υπόθεση του σφαγείου Κοφίνου. Του λαγωνικού της Κύπρου, του Οδυσσέα, πώς του ξέφυγε μέσα από τα χέρια μια καραμπινάτη περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, στην οποία ένα από τα μέρη ήταν ο σύζυγος της Γενικής Λογίστριας, εκπρόσωπος της οποίας ήταν στο τραπέζι των διαβουλεύσεων; Μεταξύ μας, πολυμήχανε, η παράλειψη αυτή δημιουργεί περίεργους συνειρμούς μέχρι παρεξηγήσεως. Εσύ που όποια πέτρα και αν σηκώσουν σε βρίσκουν από κάτω, δεν αντιλήφθηκες ότι υπήρχε θέμα τάξης; Και καλά δεν το κατάλαβες, τον Χάσικο που οδυρόταν στις πρωινές ενημερωτικές εκπομπές των ραδιοφώνων θέλεις να πεις δεν τον άκουσες; Το μόνο που σε ενδιέφερε ήταν να ακυρώσεις την ενοικίαση του σφαγείου Κοφίνου. Ο Έλιοτ Νες για την ιστορία, ήταν και φαινόταν.

Άμα έχεις φίλους...

Σε εκείνη την περιβόητη σύσκεψη του 2015 με τον εκπρόσωπο της κ. Ρέας Γεωργίου στο τραπέζι για θέμα του συζύγου της, ήταν και εκπρόσωπος της Γενικής Εισαγγελίας, δηλαδή του άλλου πρύτανη της διαφάνειας και της νομικής κατάρτισης. Όταν πήγε πίσω στη Νομική Υπηρεσία ο εκπρόσωπος της, δεν ενημέρωσε τον τότε προϊστάμενό του, Κώστα Κληρίδη, για το τι διημείφθη. Ο κατά τ' άλλα τυπικός και μέχρι απδίας σχολαστικός, κάποτε δικαστής του Ανωτάτου, δεν εντόπισε ότι υπήρχε ζήτημα επί της αρχής; Εδώ θα πει κάποιος ότι πήγε και κατέθεσε ως μάρτυρας σε υπόθεση ενώ ήταν και κατηγορούσα αρχή και δεν συγκινήθηκε από τα όχι και τόσο κολακευτικά σχόλια των συναδέλφων του, θα τον πείραζε που δεν εντόπισε το ασυμβίβαστο για ένα παλιοσφαγείο. Μάλλον θα υπέθεσε ότι τα τυπικά θα τα είχε ελέγξει το κολλητάρι του, ο Κύπριος Έλιοτ Νες της Ελεγκτικής Υπηρεσίας.

Πρωτοβουλία Λεωνίδου

Πολύ θετική η ενέργεια του κοινοβουλευτικού εκπρόσωπου του ΔΗΚΟ Πανίκου Λεωνίδου να στείλει επιστολή στον Δήμαρχο Νίκο Νικολαΐδη και το Δημοτικό Συμβούλιο Λεμεσού με σκοπό να συγκληθεί έκτακτη σύσκεψη με όλους τους φορείς και οργανωμένο σύνολο της πόλης για εξέταση της κατάστασης που έχει δημιουργεί με το lockdown στη Λεμεσό. Η Λεμεσός, η πιο τουριστική πόλη της Κύπρου, υποφέρει και οι πολίτες αισθάνονται (καταστηματάρχες, κέντρα αναψυχής, υπάλληλοι εκτός πόλεως) αδικημένοι και πολίτες Β΄ κατηγορίας. Στις δύσκολες αυτές στιγμές, οι τοπικοί άρχοντες δεν θα πρέπει να τηρούν ουδέτερη στάση. Αυτό πρέπει να αρθεί άμεσα. Ο Πανίκος Λεωνίδου περιμένει όμως στο ακουστικό του.

Η πανδημία κατάφερε να δείξει και το σκληρό πρόσωπο της κοινωνίας. Φροντιστές, αρνούνται να φροντίσουν ηλικιωμένους, καθώς κάποιοι εξ αυτών βρέθηκαν θετικοί στον κορωνοϊό με αποτέλεσμα να απομακρύνονται από τον οίκο ευγηρίας.

Η αριστερή πτέρυγα

Κλείνει σιγά σιγά το ψηφοδέλτιο του Δημοκρατικού Κόμματος ο Νικόλας Παπαδόπουλος. Το στοίχημα του ΔΗΚΟϊκού προέδρου είναι να διατηρήσει τον ρυθμιστικό ρόλο του κόμματος και να αποδείξει πως το ΔΗΚΟ αποτελεί την επιλογή των μετριοπαθών κεντρώων. Σε αυτή την προσπάθεια κατάφερε να φέρει κοντά πρώην στελέχη της Αναγέννησης. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται η υποψηφιότητα του πολιτικού αναλυτή και νομικού Ολύμπιου Χριστοφή. Ο ίδιος αποτελεί την αριστερή προοδευτική πτέρυγα του κόμματος, στενός συνεργάτης του γενικού οργανωτικού του κόμματος Φύτου Κωνσταντίνου και με την υποψηφιότητά του θεωρείται πως θα έρθουν κοντά οι 30αρηδες ΔΗΚΟϊκοί οι οποίοι είχαν απομακρυνθεί την τελευταία πενταετία.

Συνωστισμός στη Λευκωσία

Πέραν της αριστερής πτέρυγας που επανέρχεται όπως όλα δείχνουν στο ΔΗΚΟ, υποψήφια με το κόμμα του Κέντρου θα είναι η γνωστή παρουσιάστρια και μοντέλο Γιώτα Κουφαλίδου στην επαρχία Λευκωσίας. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η κα Κουφαλίδου έχει ήδη ξεκινήσει να προγραμματίζεται και να στήνει επιτελείο. Η στήλη μαθαίνει πως στο ψηφοδέλτιο της Λευκωσίας αναμένεται να ενταχθεί και η αναπληρώτρια εκπρόσωπος τύπου Κατερίνα Χριστοφίδου, η οποία είχε καταγράψει καλές αποδόσεις στις ευρωεκλογές. Πάντως στην επαρχία Λευκωσίας φαίνεται να υπάρχει σοβαρός ανταγωνισμός, δεδομένης της υποψηφιότητας της νυν βουλεύτριας Χριστιάνας Ερωτοκρίτου και της υποψηφιότητας Χρύση Παντελίδη που έχει τη δική του δυναμική.

Προεδρικό σε απομόνωση

Σε συναγερμό βρίσκεται τις τελευταίες μέρες το Προεδρικό μετά και την εμφάνιση κρουσμάτων στο προσωπικό του Λόφου. Σε αυτό το πλαίσιο, άδειασε εν πολλοίς το κτίριο. Ήδη ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος Παναγιώτης Σεντώνας βρίσκεται σε απομόνωση καθώς ήρθε σε επαφή με το επιβεβαιωμένο κρούσμα, ο διευθυντής του γραφείου του Προέδρου Πέτρος Δημητρίου, ο Λοΐζος Αντωνίου και ο Παντελής Παντελίδης. Οι μόνοι που έμειναν να φυλάνε «Θερμοπύλες» ήταν ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Κυριάκος Κούσιος, ο υφυπουργός παρά τω προέδρω Βασίλης Πάλμας και ο διευθυντής του γραφείου τύπου Βίκτωρας Παπαδόπουλος. Έχουν ήδη γίνει τεστ σε όλους τους παροικούντες μετά την είσοδο του Κώστα Καδή στο προεδρικό και έχουν αποφασίσει να κάνουν rapid test σε όλους τους επισκέπτες του Προεδρικού για να αποφευχθούν τα χειρότερα.

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Κώστας Καδής

Ήρωας της βδομάδας ο κατά τα άλλα αθόρυβος υπουργός Γεωργίας και Περιβάλλοντος Κώστας Καδής, ο οποίος κατάφερε να βάλει σε ολόκληρο lockdown ολόκληρο το κράτος αφότου διαγνώσθηκε θετικός στον κορωνοϊό. Η στήλη του εύχεται περαστικά και σιδερένιος!

Τα έλυσαν με σουβλάκι

Σε καλό κλίμα λέγεται πως διεξήχθη η συνάντηση Υπουργικού Συμβουλίου και Πινδάρου την περασμένη Τρίτη. Όπως λέγεται η ηγεσία του ΔΗΣΥ εξέφρασε τις ανησυχίες της για τους κυβερνητικούς χειρισμούς και ζήτησε καλύτερο συντονισμό με τους υπουργούς κάτι για το οποίο δεσμεύτηκαν οι τελευταίοι. Στον ΔΗΣΥ πάντως υπάρχει ιδιαίτερη ανησυχία για τον προεκλογικό που αναμένεται να ξεκινήσει. Όχι μόνο για τα κρούσματα διαφθοράς, αλλά κυρίως για τις δυσκολίες στην οικονομία λόγω της πανδημίας που όπως λένε θα στοιχίσουν στην κυβέρνηση. Πάντως οι δύο πλευρές τουλάχιστον παροδικά φαίνεται να τα βρήκαν.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Το πρόβλημα της ευρωπαϊκής ταυτότητας *(μέρος πρώτο)*

Η Ευρώπη δοκιμάζεται από τις συνεχιζόμενες κρίσεις και καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και, αφημένη στον εαυτό της, αρχίζει να συνειδητοποιεί την πραγματική βαθιά κρίση που τη μαστίζει.

Η ισχυρή προσωπικότητα, ατομική ή συλλογική, χτίζεται μέσα από τον αγώνα ενάντια στις αντιξοότητες. Μέσα από την αντιμετώπιση κρίσεων συγκροτούνται δομές, αλλάζουν νοοτροπίες, οργανώνονται και ισχυροποιούνται αντιστάσεις. Στην τετραετία Τραμπ, η Ευρώπη αφέθηκε ξαφνικά στον εαυτό της, χωρίς κηδεμονία, χωρίς προστάτη. Η Αμερική του Τραμπ αποτραβήχθηκε, στάθηκε όχι μόνο απόμακρη αλλά και εχθρική απέναντι στην Ευρώπη, που είχε συνηθίσει να βασίζεται σε αυτήν θεωρώντας δεδομένη την αμερικανική φιλία στην άμυνα, στο εμπόριο, στις εσωτερικές και διεθνείς σχέσεις της. Μέσα σε λίγους μήνες βρέθηκε ορφανή σε έναν κόσμο υπό κατάρρευση εν μέσω οικονομικών, γεωπολιτικών και πανδημικών κρίσεων.

Η ευρωπαϊκή αφύπνιση ήταν αποτέλεσμα ενός παγκόσμιου εφιάλτη που ανάγκασε τα ευρωπαϊκά έθνη να προβούν σε ενέργειες εντελώς απαγορευτικές τα προηγούμενα χρόνια. Στον τομέα της οικονομίας, τα ευρωπαϊκά έθνη λειτούργησαν εναρμονισμένα και αποφασιστικά: αποδέχθηκαν την αγορά εθνικών χρεών από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την αντιμετώπιση της κρίσης των εθνικών χρεών και την έκδοση κοινού ευρω-ομολόγου για την αντιμετώπιση της πανδημίας και των επιπτώσεών της. Για πρώτη φορά μετά τον Ζακ Ντελόρ, τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα κατήρτισαν έναν γιγαντιαίο επταετή προϋπολογισμό με σκοπό την επανεκκίνηση της ευρωπαϊκής οικονομίας, την πράσινη ανάπτυξη και τη γεφύρωση του κοινωνικού χάσματος ανάμεσα σε φτωχούς και πλουσίους. Στον τομέα της άμυνας, κατά τη διάρκεια της κρίσης του μεταναστευτικού, η Ευρώπη συνειδητοποίησε την ανάγκη προστασίας των κοινών συνόρων της και δημιούργησε τις αναγκαίες δομές επέμβασης. Κατά τη στρατιωτική κρίση στην ανατολική Μεσόγειο, δεν είναι λίγοι οι αναλυτές που θεωρούν ότι ο μόνος λόγος για τον οποίο η Τουρκία δεν προέβη σε πολεμική σύρραξη με την Ελλάδα και την Κύπρο ήταν η παρουσία του γαλλικού στόλου και η νομιμοποίηση της ενδεχόμενης στρατιωτικής εμπλοκής του από το ενιαίο ευρωπαϊκό στρατιωτικό δόγμα: οι ευρωπαϊκές δυνάμεις οφείλουν να υπερασπίζονται τα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης.

Πολλοί ήταν εκείνοι που πίστευαν ότι η Ένωση θα λυγίσει κάτω από το βάρος των νέων εθνικισμών και των λαϊκισμών, χίμαιρες που δημιούργησαν οι απανωτές κρίσεις. Η εκλογή του Trump θεωρήθηκε ως προάγγελος του θριάμβου των λαϊκιστικων και διασπαστικών δυνάμεων εντός της Ένωσης. Συνέβη το ακριβώς αντίθετο. Οι λαϊκισμοί ντρέπηκαν κατά μέτωπο, καθώς οι λαοί της Ευρώπης στις τελευταίες ευρωεκλογές επιβεβαίωσαν την ισχυρή θέλησή τους να επενδύσουν σε ένα κοινό μέλλον. Από αυτή την άποψη, η δίκη της Χρυσής Αυγής στην Αθήνα υπήρξε εμβληματική. Οι υμνητές του μίσους και της μισαλλοδοξίας λογοδότησαν στο κράτος δικαίου, το οποίο προσπάθησαν να καταλύσουν. Ακόμη και η έξοδος της Μεγάλης Βρετανίας από την Ένωση, αντί να γίνει παράδειγμα προς μίμηση για τις υπόλοιπες χώρες, όπως διακήρυτταν οι ψευδοπροφήτες, ενίσχυσε την εσωτερική της ενότητα και αποφασιστικότητα. Είναι άλλωστε αμφίβολο αν όλη αυτή η σύγκλιση σε οικονομία και άμυνα θα ήταν εφικτή με τη Μεγάλη Βρετανία εντός της Ένωσης.

Το σημαντικότερο, όμως, βήμα προς την ενοποίηση έγινε όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνώρισε ότι η Ευρώπη δεν είναι ούτε γεωγραφική περιοχή στον χάρτη ούτε γραφειοκρατική οργάνωση, δομημένη από τεχνοκράτες του κοινού νομίσματος και των λοιπών ανεξάρτητων αρχών και λειτουργιών της Ένωσης. Είναι, πρωτίστως, μια ένωση αρχών και αξιών με ισχυρή πολιτισμική ταυτότητα. Όπως είπε ο Γερμανός φιλόσοφος εβραϊκής καταγωγής Edmund Husserl (1859-1938), κατά τη διάλεξή του με τίτλο «Η φιλοσοφία εντός της κρίσης της ευρωπαϊκής ανθρωπότητας» στον Πολιτιστικό Κύκλο της Βιέννης, στις 7 και 10 Μαΐου 1935, η Ευρώπη είναι ένας «πνευματικός βιότοπος» (Lebensumwelt). Στη διάλεξή του αυτή, ο Husserl προσπάθησε να διασαφηνίσει το «πρόβλημα της Ευρώπης», την αιτία της ευρωπαϊκής κρίσης. Η διαπίστωσή του ήταν σαφής: η Ευρώπη έχει απολέσει την πνευματικότητά της μέσα από την εμμονή της σε μια αυστηρά «επιστημονική» και «αντικειμενική» θεώρηση του «κόσμου». Εκτός από την υλική ζωή, που αναλύουν η βιολογία, η βιοχημεία, η ιατρική, υπάρχει και η ζωή του ανθρώπινου πνεύματος. Ο άνθρωπος, γράφει ο Husserl, δεν ζει στον «αντικειμενικό» κόσμο,τον κόσμο δηλαδή που μελετούν η φυσική, η χημεία και η αστρονομία. Ζει στον δικό του πνευματικό κόσμο.Ο πνευματικός κόσμος των αρχαίων Ελλήνων, για παράδειγμα, είναι το νόημα που οι αρχαίοι Έλληνες απέδιδαν σε ό,τι τους περιέβαλλε, το σύνολο των παραστάσεών τους για το δίκαιο, την πόλη, τη φύση, τους θεούς και τους δαίμονες. Με άλλα λόγια, ο πνευματικός κόσμος είναι ο κόσμος των αξιών, των δοξασιών και των πνευματικών θεσμών του εκάστοτε πολιτισμού.

Στον βαθμό που η Ευρώπη είναι ένας αυτόνομος πνευματικός κόσμος, η κατανόησή της εναπόκειται στις επιστήμες του πνεύματος, όχι στις φυσικές και μαθηματικές επιστήμες ή την οικονομία. Η ταυτότητα της Ευρώπης δεν είναι η τεχνοκρατικά σχεδιασμένη υλικοτεχνική της δομή, αλλά το στίγμα του πνευματικού της κόσμου.

Η ευρωπαϊκή κρίση την οποία διέκρινε ο Husserl το 1935 ήταν στην ουσία κρίση ταυτότητας. Μέσα στα χαρακώματα του Μεγάλου Πολέμου (1914-1918), η Ευρώπη απώλεσε την πνευματική της ταυτότητα. Η απώλεια αυτή την ώθησε ακόμη βαθύτερα στη βαρβαρότητα των θαλάμων αερίων και της φρίκης του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Ακόμη όμως και μετά τον πόλεμο, παρά τις προόδους του ευρωπαϊκού εγχειρήματος μέχρι σήμερα, η Ευρώπη μοιάζει να αναζητεί στα τυφλά αυτό που έχασε, δηλαδή την πνευματική της υπόσταση και ταυτότητα. Η Ευρώπη δοκιμάζεται από τις συνεχιζόμενες κρίσεις και καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και, αφημένη στον εαυτό της, αρχίζει να συνειδητοποιεί την πραγματική βαθιά κρίση που τη μαστίζει. Οι οικονομικές κρίσεις και οι πανδημίες είναι συγκυριακές, παροδικές. Η μόνη πραγματική κρίση είναι η κρίση ταυτότητάς: ποιοι είμαστε εμείς οι Ευρωπαίοι; Απάντηση σ'αυτό το αγωνιώδες ερώτημα μόνο οι επιστήμες του πνεύματος και η φιλοσοφία μπορούν να δώσουν.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Η κυβέρνηση οφείλει απαντήσεις

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

"Ενδεχόμενη καταχώρηση μαζικών προσφυγών στην επιτροπή ακίνητης ιδιοκτησίας για περιουσίες στην περίκλειστη περιοχή των Βαρωσιών εγκυμονεί σοβαρότατους κινδύνους". Τάδε έφη ο κυβερνητικός εκπρόσωπος και με αυτή την λακωνική του δήλωση, θεώρησε πως η κυβέρνηση δίνει επαρκή κατεύνθυνση στο Βαρωσιώτη, ο οποίος λίγες ώρες πριν παρακολουθούσε τον νεοσουλτάνο να σουλατσάρει προκλητικά απολαμβάνοντας τις φιέστες του στην περίκλειστη πόλη. Και μήνες πριν, ο ίδιος Βαρωσιώτης (όπως και οι λοιποί πολίτες αυτής της δύσμοιρης χώρας) καλείτο να εμπιστευτεί τις τραγικά άστοχες-όπως αποδείχθηκαν- εκτιμήσεις της κυβέρνησης για το θέμα των Βαρωσιών. Και επειδή προφανώς η κυβέρνηση θεωρεί πως δεν οφείλει περαιτέρω εξηγήσεις και επιμένει να περιορίζεται σε θέσεις συναισθηματικών "εκβιασμών"-διότι μόνο ως τέτοιες μπορεί να τις χαρακτηρίσει κανείς όταν δεν συνοδεύονται από τις οφειλόμενες επεξηγήσεις-σήκωσα το τηλέφωνο και ζήτησα από τον νομικό κ. Αχιλλέα Δημητριάδη να με διαφωτίσει για αυτούς τους "κινδύνους που εγκυμονούνται". Η πρώτη του αντίδραση βεβαίως ήταν "μου ζητάς εμένα να σχολιάσω κάτι το οποίο εκείνος που το ισχυρίζεται δεν είχε την καλοσύνη να το εξηγήσει. Λόγω της θέσης που έχει σου υποβάλει ότι δεν είναι προς το δημόσιο συμφέρον και συ τρέχα γύρευε". Αυτό το "τρέχα γύρευε" στο οποίο μας υποβάλει η κυβέρνηση, κουβέντιασα με τον κ. Δημητριάδη. Και μετά την όντως διαφωτιστική συνομιλία που είχα μαζί του (και την οποία δυστυχώς δεν με παίρνει η έκταση της στήλης να την δημοσιεύσω) θεωρώ χρήσιμο να θέσω κάποια ερωτήματα τα οποία ενδεχομένως ταλαιπωρούν κάθε Βαρωσιώτη, με την ελπίδα κάποιος από τα ψηλά δώματα να ευαρεστηθεί να μας τα απαντήσει. Διότι στο σημείο που βρισκόμαστε δεν νοείται να επικαλείσαι το δημόσιο συμφέρον τόσο αόριστα και να παραπέμπεις στην γνωμάτευση νομικών συμβούλων η οποία θα μας γνωστοποιηθεί κάποτε στο μέλλον (όταν θα είναι και πάλι αργά).

Στο δια ταύτα λοιπόν. Όταν ο Ερτογάν μιλά για "πραγματικούς ιδιοκτήτες" της Αμμοχώστου υπονοώντας το ΕΦΚΑΦ, και όταν αυτοί οι ισχυρισμοί απορρίφθηκαν ήδη δύο φορές από το ΕΔΑΔ σε συγκεκριμένες υποθέσεις που "άδειασαν" τους ισχυρισμούς του ΕΦΚΑΦ για ιδιοκτησία, τότε γιατί οι προσφυγές ενέχουν κινδύνους εφόσον σε δύο περιπτώσεις θωράκισαν τους τίτλους ιδιοκτησίας Ελληνοκυπρίων; Όταν μέσω των μαζικών προσφυγών διεκδικούμε επιστροφή περιουσιών με στόχο να θωρακίσουμε τους τίτλους ιδιοκτησίας λαμβάνοντας κατοχή γιατί ενθαρρύνουμε τους τουρκικούς σχεδιασμούς για την περίκλειστη πόλη; Όταν λαμβάνει κάποιος κατοχή δεν σημαίνει ότι πρέπει απαραίτητα να πάει να κατοικήσει στην περιουσία του, σημαίνει απλά ότι κατέχει το κλειδί της περιουσίας του, είναι ο νόμιμος δικαιούχος. Άρα από την στιγμή που δεν υπάρχουν χρήστες των ελληνοκυπριακών περιουσιών στο Βαρώσι τότε γιατί η προσφυγή για διεκδίκηση επιστροφής περιουσίας ενέχει σοβαρούς κινδύνους, δεδομένης της ήδη σοβαρής πιθανότητας ανοίγματος της πόλης; Αν αύριο-κυριολεκτικά αύριο- αποφασίσει ο Ερτογάν να φέρει τους Τούρκους επενδυτές για να κάνει τα Βαρώσια "Λας Βέγκας" γιατί η ύπαρξη μαζικών προσφυγών στο ΕΔΑΔ θα δυσχεράνει την θέση μας στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για επιστροφή της Αμμοχώστου και όχι το αντίθετο; Χωρίς την καταχώρηση προσφυγών δεν διευκολύνεται η τουρκική πλευρά στον ισχυρισμό ότι μεγάλο μέρος της Αμμοχώστου ανήκει στο ΕΦΚΑΦ ή δεν ενισχύεται ο κίνδυνος να ισχυριστεί ότι πρόκειται για περιουσίες εγκαταλειφθείσες; Και ποιος είναι στην παρούσα φάση ο άλλος τρόπος που εισηγείται η κυβέρνηση για την θωράκιση των περιουσιών των ελληνοκυπρίων στα Βαρώσια δεδομένης της έκδηλης πρόθεσης της τουρκικής πλευράς να τα ανοίξουν προς αξιοποίηση, αναιρώντας το καθεστώς της απουσίας χρηστών; Γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να αποτελέσουν οι μαζικές προσφυγές ταφόπλακα για προοπτική επίλυσης στη βάση της ΔΔΟ και όχι το αντίθετο; Και εν τέλει ποιο είναι το εχέγγυο εμπιστοσύνης στην κρίση της Κυβέρνησης στο θέμα των Βαρωσιών εφόσον αποδείχθηκαν ήδη το λιγότερο άστοχες οι μέχρι τώρα εκτιμήσεις της; Υπάρχει κανείς να δώσει απαντήσεις ή θα παραμείνουμε στην θλιβερή προτροπή του "τρέχα γύρευε";

elenixenou11@gmail.com

EPA/JAIPAL SINGH

Παιδιά κατά τη διάρκεια πρωινής προσευχής στο δημοτικό σχολείο Sangharsh Vidya Kendr, στα περίχωρα του Jammu της Ινδίας. Η πανδημία του κορωνοϊού έχει επηρεάσει αρνητικά εκατομμύρια παιδιά, ιδιαίτερα στις υποανάπτυκτες περιοχές της χώρας.

Θεία Κοινωνία και κορωνοϊός

Του **ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ**

Τα πολλαπλά κρούσματα κορωνοϊού που εντοπίστηκαν προσφάτως στον εκκλησιαστικό χώρο αναζωπύρωσαν τη συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο η Εκκλησία της Ελλάδος έχει διαχειριστεί την πανδημία της COVID-19. Είναι γεγονός ότι, με εξαίρεση κάποιες αναπόφευκτες, πλην καταδικαστέες παραφωνίες, η Εκκλησία συμμορφώθηκε με τις υποδείξεις των ειδικών, βάζοντας το δικό της λιθαράκι στην προσπάθεια της πολιτείας να περιορίσει τη μετάδοση του ιού. Στο πλαίσιο αυτό, κι ενώ βρισκόμαστε ήδη στο μέσον του δεύτερου lockdown, οι χώροι λατρείας, στους οποίους δεν επιφυλάσσεται αυτοτελής δυνατότητα πρόσβασης, λειτουργούν και πάλι, χωρίς την παρουσία πιστών, μέχρι νεωτέρας... Ωστόσο, η Εκκλησία έχει δεχθεί έντονη κριτική για την αδιαπραγμάτευτη θέση της όσον αφορά το μυστήριο της Θείας Μετάληψης και τον πιθανό συσχετισμό του με τη διάδοση του κορωνοϊού. Βασικό αξίωμα της ορθόδοξης διδασκαλίας είναι ότι η συμμετοχή στη Θεία Ευχαριστία γίνεται «ε s ασιν ψυχ s τε κα σώματος». Αποτελεί δικαίωμά της η συγκεκριμένη παραδοχή; Ασφαλώς, αφού αυτή δεσμεύει τα μέλη της στα οποία και απευθύνεται, που δεν αμφισβητούν τον αγιαστικό ρόλο των μυστηρίων... Εξάλλου, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Εκκλησία «ζει στην Ευχαριστία και διά της Ευχαριστίας», η οποία είναι το κέντρο της λατρευτικής ζωής και, κατ' επέκταση, η συμμετοχή του πιστού σε αυτή αποτελεί την κορυφαία εκδήλωση. Μπορεί, επομένως, να «ενοχοποιείται» η Θεία Ευχαριστία για τη διασπορά του ιού και να προτείνεται η αλλαγή στον τρόπο μετάδοσής της;

Μπορεί το ερώτημα να τίθεται επιτακτικά σήμερα, ωστόσο δεν είναι καινούργιο. Είχε διχάσει τον δημόσιο διάλογο –έφτασε μάλιστα μέχρι και το Κοινοβούλιο– και τη δεκαετία 1980, με μια ανάλογη αφορμή, την εξάπλωση του HIV/AIDS. Αρχικώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι στο δόγμα της Εκκλησίας ανάγεται οπωσδήποτε η Θεία Ευχαριστία, όχι όμως και ο τρόπος μετάδοσής της. Σε διαφορετική περίπτωση, ο τελευταίος θα παρέμενε αμετάβλητος στο πέρασμα των αιώνων. Τούτο, όμως, δεν συμβαίνει, καθώς η χρήση κοινής λαβίδας επιβλήθηκε μόλις από τον 12ο αι. για ποιμαντικούς λόγους και είναι έκτοτε συνυφασμένη με τη μακραίωνη εκκλησιαστική πρακτική. Αλλωστε, η εμπειρία της Εκκλησίας διασώζει και άλλες εναλλακτικές εκδοχές για τη μετάδοση της Θείας Μετάληψης, οι οποίες ασφαλώς δεν αλλοιώνουν το μυστήριο... Επομένως, δεν κωλύεται η Εκκλησία να επιδείξει μια σχετική ευελιξία, χωρίς κανείς να μπορεί βάσιμα να την κατηγορήσει ότι παραβιάζει κάποιο δογματικό της «άβατο».

Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι «μπορούμε να επιβάλουμε στην Εκκλησία να αλλάξει το τυπικό της, ούτε τον τρόπο με τον οποίο τελεί τα μυστήριά της» (Ι. Μ. Κονιδάρης, Βήμα, 15.3.20). Μια τέτοια μονομερής επέμβαση θα παραβίαζε τη θρησκευτική αυτονομία, η οποία, ως επιμέρους εκδήλωση της θρησκευτικής ελευθερίας, κατοχυρώνεται συνταγματικώς και για την «επικρατούσα» Ορθόδοξη Εκκλησία. Σύμφωνα με αυτήν, η Εκκλησία διατηρεί το δικαίωμα «να οργανώνει την εκκλησιαστική ζωή και να τελεί τα άγια μυστήρια σύμφωνα με την κανονική και εκκλησιολογική της παράδοση και αυτοσυνειδησία» (Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος).

Τι θα γίνει, λοιπόν, εάν κριθεί τεκμηριωμένα, με βάση τα πορίσματα των ειδικών επιστημόνων, ότι από τον παραδοσιακό τρόπο μετάδοσης της Θείας Ευχαριστίας ελλοχεύει κίνδυνος για τη δημόσια υγεία; Στην περίπτωση αυτή, η Εκκλησία της Ελλάδος θα έχει, ύστερα από συνεννόηση με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο έχει την ευθύνη του συντονισμού των Ορθόδοξων Εκκλησιών, τις εξής δύο, νομίζω, επιλογές· είτε να συστήσει στους πιστούς της να απέχουν για μικρό διάστημα από τη Θεία Κοινωνία, εφόσον κρίνει, όπως έχει ασφαλώς δικαίωμα, ότι δεν υπάρχει περιθώριο για οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο μετάδοσής της, είτε, σε διαφορετική περίπτωση, να εφαρμόσει «προς καιρόν» μία εναλλακτική μέθοδο, ως «το μη χείρον βέλτιστον».

Σε κάθε περίπτωση, ας μη μας διαφεύγει ότι η αποτελεσματικότητα των περιοριστικών μέτρων –ενίοτε αυστηρών– εξαρτάται άμεσα και από την κοινωνική αποδοχή τους. Θεωρώ, πάντως, πως ο κίνδυνος δεν βρίσκεται τόσο στο ότι πρέπει να εφαρμόσουμε τα μέτρα –αυτό είναι κάτι προσωρινό– όσο στο ότι ενδέχεται να τα συνηθίσουμε – αυτό μπορεί να αποβεί μοιραίο.

Ο κ. Γ. Ι. Ανδρουτσόπουλος είναι επίκουρος καθηγητής Εκκλησιαστικού Δικαίου στη Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ, δικηγόρος.

Βασιλείου - Κληρίδης

Του **ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Ο πρόεδρος Βασιλείου, σε συνέντευξή του στην Καθημερινή την περασμένη Κυριακή, επέκρινε τον Γλαύκο Κληρίδη για τη στάση του έναντι της Δέσμης Ιδεών Γκάλι και εξέφρασε την άποψη ότι εάν ο ίδιος δεν έχανε τις προεδρικές εκλογές του 1993 η Αμμόχωστος θα ήταν ελεύθερη. Ουσιαστικά, με αυτή του την τοποθέτηση, ο πρόεδρος Βασιλείου θεωρεί ότι η τουρκική ηγεσία και ο Ντενκτάς ήταν έτοιμοι να προβούν σε σημαντικές παραχωρήσεις στο Κυπριακό, αλλά η εκλογή και η στάση του Γλαύκου Κληρίδη απέτρεψε την επιστροφή της Αμμοχώστου και απομάκρυνε την προοπτική της λύσης. Πρόκειται για παρόμοιες επικρίσεις με αυτές που δέχεται σήμερα ο πρόεδρος Αναστασιάδης, από παραπλήσιους κύκλους. Σέβομαι ιδιαίτερα τον πρόεδρο Βασιλείου, αλλά διαφωνώ κάθετα με αυτή του την άποψη.

Πρώτα απ' όλα ο Γλαύκος Κληρίδης ούτε αποδέχθηκε, αλλά ούτε και απέρριψε τις Ιδέες Γκάλι. Ήταν, όμως, πανέτοιμος να διαπραγματευτεί σκληρά και διεκδικητικά. Ο Κληρίδης δεν ήταν απορριπτικός, αλλά ούτε και ήταν ποτέ έτοιμος να αποδεχθεί προτάσεις που δεν θα διασφάλιζαν τον κυπριακό ελληνισμό.

Ο δεύτερος λόγος της διαφωνίας μου σχετίζεται με την ίδια την Δέσμη Ιδεών, η οποία ασφαλώς και δεν θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή ως είχε επειδή, πολύ απλά, ακύρωνε την προοπτική ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. Οι Ιδέες Γκάλι προέβλεπαν ξεκάθαρα χωριστά δημοψηφίσματα για την ένταξη της Ομοσπονδιακής Κύπρου στην Ε.Ε. Αποδοχή αυτής της θέσης σήμαινε ότι η Κύπρος δεν θα μπορούσε να ενταχθεί στην Ε.Ε. με άλυτο το Κυπριακό. Κατ' ακρίβεια αυτή ήταν η θέση που εξέφραζε εκείνη την περίοδο ο πρόεδρος Βασιλείου. Τον Μάρτιο του 1988, λίγο μετά την εκλογή του, ο πρόεδρος Βασίλειου δήλωσε ότι «δεν τίθεται θέμα ένταξης, γιατί η ΕΟΚ δεν θα μας δεχθεί ενόσω εκκρεμεί το Κυπριακό». Αυτή τη θέση επανέλαβε αρκετές φορές ο Γιώργος Βασιλείου κατά τη διάρκεια της προεδρίας του. Εξάλλου, ο Βασιλείου είχε εκλεγεί με τη θέση ότι η εξωτερική μας πολιτική θα ήταν «αδέσμευτη, με συνεπή προσήλωση στις αρχές του Κινήματος των Αδεσμεύτων» και στηριζόταν από το ΑΚΕΛ, που ήταν κάθετα αντίθετο στην ένταξη. Γι' αυτό τελικά η αίτηση της Κύπρου υποβλήθηκε με καθυστέρηση και διστακτικότητα.

Η θέση και επιδίωξη του Γλαύκου Κληρίδη ήταν διαφορετική. Αποδεχόταν ασφαλώς ως επιθυμητό σενάριο αυτό της ένταξης με λυμένο το Κυπριακό, αλλά ποτέ δεν δέχτηκε ότι η λύση αποτελούσε προϋπόθεση της ένταξης. Αντιθέτως ο Κληρίδης, σε στενή συνεργασία με την Ελλάδα, αγωνίστηκε και πέτυχε την ένταξη της Κύπρου με άλυτο το Κυπριακό, διασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο τον κυπριακό ελληνισμό όσο κανείς άλλος.

Ο τρίτος λόγος της διαφωνίας μου, αφορά στην Αμμόχωστο. Υπήρξαν χαμένες ευκαιρίες για την επιστροφή της Αμμοχώστου, αλλά καμία από αυτές δεν βαραίνει τον Γλαύκο Κληρίδη. Αμέσως μετά την εκλογή του ο Κληρίδης ανταποκρίθηκε πρόθυμα στην πρόσκληση του γ.γ. για έναρξη διαπραγματεύσεων στη βάση πρότασης που συνδύαζε το άνοιγμα της περίκλειστης πόλης με την επαναλειτουργία του Αεροδρομίου Λευκωσίας. Ο Ντενκτάς όχι μόνο απέρριψε την πρόταση αλλά ανάγκασε τον γ.γ. να χρησιμοποιήσει ασυνήθιστα ξεκάθαρη γλώσσα: «Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με το γνωστό σενάριο: την απουσία συμφωνίας λόγο ουσιαστικά της έλλειψης πολιτικής βούλησης από την Τουρκοκυπριακή πλευρά», ήταν η αναφορά του στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

Είναι κατανοητή η προσπάθεια πολιτικών ηγετών να δικαιώσουν τη θέση τους ενώπιον της ιστορίας. Είναι άδικο αυτό να επιχειρείται εις βάρος ενός ηγέτη, του Γλαύκου Κληρίδη, που πέτυχε την ένταξη και αγωνίστηκε για τη επίλυση του Κυπριακού, δεχόμενος ύβρεις και προπηλακισμούς. Όπως είναι εξίσου άδικο να ζητούν εξηγήσεις από τον Νίκο Αναστασιάδη όσοι έψαχναν για τσιμέντο τότε που μας κτυπούσε την πόρτα η ιστορία. Προσπερνώντας το γεγονός ότι αυτό που σήμερα βιώνουμε είναι τις συνέπειες του «μακροχρόνιου αγώνα» και της «αδέσμευτης» πολιτικής. Αγνοώντας ότι έχουμε πλέον απέναντι μας έναν επικίνδυνο, απρόβλεπτο και αναθεωρητικό Ερντογάν.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Ένας στους τρεις με ψυχοφάρμακα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Λεβεντοπαππούς, ο οποίος πολέμησε σαν λιοντάρι το 1974, μιλούσε για τον τρόμο των πρώτων ημερών του πολέμου, αλλά και την αναισθησία των ημερών οι οποίες ακολούθησαν. «Τις πρώτες μέρες ήμασταν άγρυπνοι, νηστικοί και τρομαγμένοι, κοιμόμαστε και ξυπνούσαμε με το όπλο στην αγκαλιά. Όσο περνούσαν οι μέρες, κοιμούμαστε, ενώ σφύριζαν οι σφαίρες πάνω από τα κεφάλια μας, τρώγαμε μετά μανίας, ενώ δεν έλειπαν και τα «μαύρα» αστεία. Ό,τι είναι να γίνει θα γίνει, λέγαμε και αρχίσαμε να φανταζόμαστε διασκεδάσεις και διακοπές». Ο πολύπειρος άνθρωπος, απολαμβάνοντας τον καφέ του, σχολίαζε με σκωπτικό τρόπο τους λεβεντομαλάκες της Λεμεσού, οι οποίοι κατέληξαν στα κελιά, διαμαρτυρόμενοι για τον κορωνοϊό και ένα σωρό άλλες νεφελώδεις ιστορίες, οι οποίες κινούνται στη σφαίρα της υποψίας και του φόβου. Έλεγε: «Τα παιδιά κουράστηκαν από τις απαγορεύσεις και τους παραλογισμούς των ηγετών μας, οι οποίοι μια μέρα μας λένε έτσι και την άλλη γιουβέτσι. Φτάνει να μην την πάθουν τα παιδιά, όπως πολλούς συμπολεμιστές μας, οι οποίοι τραυματίστηκαν ή έχασαν και τη ζωή του, από παράτολμες ενέργειες, ή καλύτερα από λεβεντομαλακίες. Οι νέοι δεν έχουν αίσθηση του φόβου, γι' αυτό και όλοι οι πόλεμοι γίνονται από παιδαρέλια. Όσοι γλυτώσουν, από τα σύνδρομα, μια ζωή χρειάζονται ψυχοφάρμακα, παντός είδους». Ακολούθησαν λίγα λεπτά σιωπής και αναπόλησης των μεταπολεμικών κρίσεων, οι οποίες συνεχίζουν να βασανίζουν σχεδόν όλους τους πολεμιστές του 1974. Η είδηση πέρασε στα ψιλά. Τα περισσότερα, με διαφορά, παραπεμπτικά στο πλαίσιο της δεύτερης φάσης του ΓεΣΥ, ήταν σε ψυχίατρους. Κάποιοι άλλοι, στη διαδικασία αντιμετώπισης των αόρατων ψυχολογικών επιθέσεων, καταφεύγουν σε άλλους είδους ψυχοφάρμακα. Υπνωτικά, νρεμιστικά βότανα, ναρκωτικά, μεγάλες ποσότητες ποτού, ακόμη και τεχνικές μεθόδους, με στόχο πάντα, να νρεμήσει η ψυχή τους και να μπορέσουν να κοιμηθούν. Ο φόβος του κορωνοϊού, ο φόβος των δανείων, ο φόβος της ανεργίας, ο φόβος της φτώχειας και ο φόβος για το μέλλον των παιδιών, δημιούργησαν ένα εκρηκτικό κοκτέιλ, το οποίο ήδη αρρώστησε πολλούς ανθρώπους. Το χειρότερο από όλα είναι ο φόβος των νοσοκομείων, ο οποίος άφησε πολλούς αρρώστους μακριά από τους γιατρούς, αλλά και πολλούς γιατρούς να αρνούνται να εξετάσουν προσωπικά ασθενείς. Η Μαρία Κολιού, επίκουρη καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Κύπρου και μέλος της επιδημιολογικής ομάδας, αποκάλυψε από τηλεοράσεως, ότι πολλά καρδιακά περιστατικά δεν προσήλθαν εγκαίρως στους γιατρούς, με αποτέλεσμα να επιβαρυνθεί η κατάσταση τους ή και να οδηγηθούν σε μη αναστρέψιμες καταστάσεις. Μεγάλο άγνωστο, αλλά και ευλογημένο κεφάλαιο, αποτελούν οι ταπεινοί ιεράρχες και παπάδες, οι πνευματικοί πατέρες, οι οποίοι σιωπηλά έσωσαν και σώζουν χιλιάδες ανθρώπους, οι οποίοι βρίσκονται σε κατάσταση απελπισίας. Άγνωστο κεφάλαιο αποτελούν και οι προσευχές και δεήσεις αγίων ανθρώπων, οι οποίες αποτελούν τη δύναμη και την παρηγοριά χιλιάδων ανθρώπων. Ο μητροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος, ο προφητολόγος, ο οποίος επιβεβαιώνεται καθημερινώς, ανέφερε ότι ένας στους τρεις Κύπριους, λαμβάνουν ένα είδος ψυχοφαρμάκων. Και συστήνει, ότι το καλύτερο ψυχοφάρμακο είναι η προσευχή και η προσέλευση στη θεία κοινωνία και τα άλλα Μυστήρια της Εκκλησίας. Καλό «ψυχοφάρμακο» αποτελούν οι καφετέριες και οι καφενέδες, όπου οι άνθρωποι μπορούν, πάρα πολύ φθηνά να μιλήσουν και να αλληλοστηριχθούν. Ευτυχώς ακόμη δεν έκλεισαν τις καφετέριες, όπως στο πρώτο κέρφιου, γιατί οι συνέπειες θα ήταν ακόμη πιο τραγικές. Στην Κύπρο και σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, απαγορεύεται η δημοσιοποίηση υποθέσεων αυτοχειρίας. Πολύ σοφά, αφού στατιστικά, η ανακοίνωση μιας αυτοκτονίας, συνοδεύεται από άλλες τρεις ή περισσότερες. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου υπάρχει πάθος με τις μετρήσεις, μεταδόθηκε ότι λόγω του φόβου του κορωνοϊού, οδηγήθηκαν στο απονενοημένο εγχείρημα εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι. Στην Ιαπωνία, τον Οκτώβριο, σημειώθηκε νέο ρεκόρ αυτοκτονιών, με χιλιάδες θύματα, με πρώτες στον κατάλογο τις γυναίκες. Στις σκανδιναβικές χώρες, όπου οι αυτοκτονίες, αποτελούν τεράστιο πρόβλημα, κανείς δεν ξέρει τι ακριβώς συμβαίνει. Στον ακήρυκτο πόλεμο του κορωνοϊού, το κομμάτι της ψυχολογίας, ευτυχώς άρχισε δειλά-δειλά, να απασχολεί τους φοβικούς και τρομολάγνους, πολιτικούς, δημοσιογράφους και γιατρούς, οι οποίοι αντιλαμβάνονται πλέον ότι κάτι δεν πάει σωστά στον αγώνα για να τιθασευτούν οι μάζες. Ο κόσμος άρχισε να περνά από το επίπεδο του φόβου, στο επίπεδο του «ό,τι γίνει ας γίνει» ή όπως αλλιώς λέγεται στα κυπριακά. Επιτέλους άρχισαν να ακούγονται και πιο ψύχραιμες φωνές, οι οποίες στηρίζονται στην επιστημονική λογική και όχι στο συναίσθημα. Όλα αλλάζουνε και όλα τα ίδια μένουν, όσο και αν νομίζουν μερικοί ότι «λακτίζοντας σε κέντρα» κλωτσώντας σε καρφιά, θα σώσουν τάχα τον κόσμο. Έχει ο καιρός γυρίσματα για όλους και για όλα.

kaparispan@yahoo.gr

Το δίδαγμα του φαινομένου Τραμπ

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Αυτό που συμβαίνει τώρα στην Αμερική είναι πάρα πολύ επικίνδυνο, αλλά και εξαιρετικά διδακτικό. Ο πρόεδρος Τραμπ έχασε τις εκλογές. Από όποια σκοπιά και να το δει κανείς, τις έχασε. Αρνείται όμως να το παραδεχθεί και έχει οχυρωθεί στον Λευκό Οίκο. Προφανώς θα αποχωρήσει από το ιστορικό κτίριο στις 20 Ιανουαρίου, εκτός αν η πραγματικότητα μεταλλαχθεί σε κανονική σειρά του Netflix. Το λογικό και πιθανότερο είναι να φύγει χωρίς να υποδεχθεί τον Μπάιντεν, ίσως και χωρίς να παραστεί στην τελετή ορκωμοσίας του. Το τι είναι λογικό και τι πιθανό είναι πια πολύ σχετικό, παγκοσμίως.

Δύο πράγματα, όμως, κάνουν εντύπωση. Πρώτον, η δειλία, ο φόβος των μετριοπαθών και σοβαρών Ρεπουμπλικανών να σταθούν στο ύψος των περιστάσεων. Είναι ελάχιστοι όσοι τοποθετήθηκαν ευθαρσώς και λίγοι εκείνοι που τολμούν να ψελλίσουν κάτι. Ο λόγος; Ο τρόμος πως θα τους επιτεθεί με ένα tweet ο Τραμπ, με το οποίο θα τους στείλει στα αζήτητα της πολιτικής. Το παλαιό κατεστημένο έχει διαλυθεί και παραιτηθεί. Γερουσιαστές και άλλοι αξιωματούχοι, με λίγες εξαιρέσεις, μοιάζουν πραγματικά «ανθρωπάκια».

Το δεύτερο που κάνει εντύπωση είναι το γεγονός πως το 70% των ψηφοφόρων του Τραμπ πιστεύει ότι υπήρξε νοθεία στις εκλογές. Για αυτούς δεν έχει καμία απολύτως σημασία αν οι Ρεπουμπλικανοί ομοσπονδιακοί και πολιτειακοί αξιωματούχοι διαβεβαιώνουν ότι δεν υπάρχει ίχνος υποψίας για νοθεία που θα μπορούσε να επηρεάσει την έκβαση της αναμέτρησης. Και όμως, η τεράστια πλειονότητα των οπαδών του πιστεύει την «αλήθεια» του Τραμπ. Ο πρόεδρος έχει καταφέρει να υπονομεύσει, στα μάτια τους, ακόμη και την αξιοπιστία του «δικού του» έως πρόσφατα καναλιού, του FOX. Το κανάλι το έχει πληρώσει σε θεαματικότητα, ενισχύοντας έτσι ακόμη παραπάνω το στερεότυπο ότι όποιος τα βάζει με τον Ντόναλντ το πληρώνει ακριβά. Αυτό το 70% δεν διαβάζει «Νιου Γιορκ Τάιμς», δεν βλέπει CNN, ούτε καν FOX. Βρίσκει τη δική του «αλήθεια» στο Facebook και στο YouTube. Διάβαζα πρόσφατα ότι τα βίντεο με τις θεωρίες συνωμοσίας για τη «νοθεία» έπαιξαν 138 εκατομμύρια φορές στο YouTube την εβδομάδα μετά τις εκλογές.

Τα... κανονικά μέσα ενημέρωσης, οι μετριοπαθείς άνθρωποι που δεν φανατίζονται έχουν τρομάξει. Ίσως γιατί για μία ακόμη φορά ζουν στο «συννεφάκι» τους και πίστευαν πως «το άλλο μισό» θυμώνει, απδιάζει με τα πράγματα που εξοργίζουν εκείνους. Μπα, δεν είναι έτσι. Είναι δύο διαφορετικοί πλανήτες.

Και αυτό είναι το μεγάλο δίδαγμα για όλους, και εδώ στην Ελλάδα. Γιατί ακόμη και την ώρα της μεγάλης κρίσης της πανδημίας, υπάρχουν πολλοί, πάρα πολλοί συμπολίτες μας που πιστεύουν ότι ο κορωνοϊός είναι μια μεγάλη συνωμοσία και η μάσκα φίμωτρο του συστήματος. Γιατί τους το είπε, όχι ο Τραμπ, αλλά ο «πνευματικός» τους ή γιατί το «διάβασαν στο Διαδίκτυο».

Συγχέοντας το σοβαρό με το γελοίο

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

Η εποχή δεν σηκώνει αστεία, όμως η διαμάχη που ξέσπασε γύρω από την επέτειο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου, όπου κάποια κόμματα και σχηματισμοί αντιστάθηκαν ηρωικά εναντίον της απόφασης της κυβέρνησης να τηρήσει την απαγόρευση συγκεντρώσεων λόγω πανδημίας, μου θύμισε ένα παλιό εβραϊκό ανέκδοτο. Σε ένα χωριό κάπου στην Ανατολική Ευρώπη, πριν σβηστεί αυτός ο κόσμος με τον ιδιαίτερο πολιτισμό του στο Ολοκαύτωμα, δύο μεσόκοπες κυρίες κάθονταν στην αποβάθρα του σιδηροδρομικού σταθμού, πλέκοντας, συζητώντας για τις ανύπαντρες κόρες τους. Φτάνει το τρένο, κατεβαίνει ένας ωραίος, καλοντυμένος νέος, με καπέλο και βαλιτσάκι γιατρού. «Είστε παντρεμένος;» ρωτάει η μία κυρία. «Οχι, κυρία μου», απαντάει ο ποθητός νέος και πέφτουν πάνω του και οι δύο φίλες, η κάθε μία να προσπαθεί να τον πείσει για τα κάλλη της κόρης της. Τραβάει η μία από τη μια μεριά, η άλλη από την άλλη. Κάποια στιγμή, το πλήθος που συγκεντρώθηκε τις οδηγεί στον ραβίνο, γνωστός για τη σοφία του. Αυτός σκέφτεται για ώρα πριν μιλήσει. «Το πρόβλημα είναι πολύ μεγάλο», λέει επιτέλους. «Και οι δύο έχετε το δίκιο σας. Μόνη λύση, λοιπόν, είναι να κόψουμε τον νεαρό στα δύο· η μία θα πάρει το ένα μισό, η άλλη το άλλο». «Οχι! Οχι», φωνάζει η μία. «Προς Θεού, μην κάνουμε κακό στον άνθρωπο». Η άλλη πετάγεται: «Καλή ιδέα, ραβίνε μου. Κόψτε τον στη μέση». Ο σοφός γέρος γυρίζει προς τη δεύτερη και λέει: «Εσύ είσαι η πεθερά! Εσύ θα τον πάρεις».

Η αδιαφορία για τις συνέπειες των πράξεων ή των απαιτήσεών μας, αρκεί να «δικαιωθούμε», μπορεί να αποκαλύψει τον χαρακτήρα και τα κίνητρά μας. Η επίδοξη πεθερά που αδιαφορεί για τον διαμελισμό του γαμπρού μπορεί να κερδίζει κάτι, στερώντας την άλλη από το τρόπαιο, αλλά δικαιώνει την καρικατούρα της κακιάς πεθεράς. Η απαίτηση για δικαιοσύνη μπορεί, πολλές φορές, να είναι απαίτηση για εκδίκηση ή απλώς επίδειξη πυγμής. Πόσο διαφέρει ο ναρκισσισμός του ΚΚΕ, που απέδειξε ότι μπορεί να παρατάξει 200 άτομα μπροστά από την πρεσβεία των ΗΠΑ, αγνοώντας τον νόμο, από αυτόν του κατά τ' άλλα ανύπαρκτου Βαρουφάκη; Και αυτός, καθήμενος σταυροπόδι σαν σινιέ μετενσάρκωση του Μαχάτμα Γκάντι μπροστά από δεκάδες αστυνομικούς-κομπάρσους, πόση λάμψη απέσπασε από το ΚΚΕ; Και οι δύο είδαν μια ευκαιρία να «ξεφτιλίσουν» το κράτος και να προβάλουν το μεγαλείο της δικής τους δημοκρατικής ψυχής. Είναι, όμως, αμφίβολης αξίας τα κέρδη τους.

Εάν δεν σάρωνε πανδημία τη χώρα, με τις εντατικές κλινικές να γεμίζουν, δεν θα υπήρχε ανάγκη τέτοιας περφόρμανς σε υπεράσπιση των δημοκρατικών αρχών του πολιτεύματος.

Οπως κάθε χρόνο, θα είχαμε και πορεία για την επέτειο του Πολυτεχνείου, και πανηγύρια και λιτανείες στα χωριά, και παρελάσεις στις εθνικές γιορτές. Θα είχαμε γιορτάσει το Πάσχα με φίλους και συγγενείς και θα ετοιμαζόμασταν τώρα για τα Χριστούγεννα. Οπότε, τι αποδεικνύουν όσοι στην ουσία παραβιάζουν τις ανοιχτές πόρτες της δημοκρατίας, πέρα από το ότι θέτουν τη δική τους θέληση πάνω από μια κοινωνία που αγωνιά για την υγεία των μελών της σήμερα και για την επόμενη ημέρα, με μία ακόμη πιο εξαντλημένη οικονομία. Εάν η δημοκρατία κινδυνεύσει, ουδείς θα περιμένει από το ΚΚΕ και κάποια γκρουπούσκουλα να την υπερασπιστούν – θα βγούμε όλοι στους δρόμους, αδιαφορώντας για οποιαδήποτε απειλή.

Για αυτό μπορούν να είναι σίγουροι οι αυτόκλητοι επίδοξοι τυραννοκτόνοι. Σε εμάς, εξάλλου, δεν επαφίεται η τήρηση του Συντάγματος;

Το θέατρο που παίχτηκε γύρω από την επέτειο του Πολυτεχνείου, απέδειξε πάλι πόσο λείπουν από την πολιτική μας η σοβαρότητα, το μέτρο και η αίσθηση της πραγματικότητας. Ολοι πήραμε πολύ σοβαρά τα παιδιαρίσματα και τις αγκυλώσεις μερικών εκατοντάδων συμπολιτών μας: οι μεν καταγγέλλοντας τη δήθεν παραβίαση της ελευθερίας μας (ή μόνο της δικής τους;), οι δε αντιδρώντας υπερβολικά, σαν να έπρεπε να υπερασπιστούν το δικαίωμα του κράτους να επιβάλλει τον νόμο εναντίον μιας απειλής μεγαλύτερης από αυτή μιας εθιμικής ιδεοληψίας. Ομως, ίσως αυτές οι εμμονές να είναι πράγματι μεγάλος κίνδυνος: μας καθηλώνουν σε ανόητες αντιπαραθέσεις, μας τυφλώνουν, μας κάνουν να συγχέουμε το σοβαρό με το γελοίο.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Οχι και τόσο μόνη

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Οι άξονες της τουρκικής πολιτικής στην περιοχή των άμεσων ελληνικών συμφερόντων, πέραν των χρονίων και σταθερών διεκδικήσεων της Αγκυρας στο Αιγαίο, περιλαμβάνουν εδώ και μήνες πλέον τη διεκδίκηση – δι' αυθαιρέτων μεθοδεύσεων– δικαιώματος στα ενεργειακά αποθέματα της Ανατολικής Μεσογείου, και, εντελώς προσφάτως διακηρύξεις για «λύση» του Κυπριακού στη βάση δημιουργίας δύο ανεξαρτήτων κρατών στη νήσο – ενός Ελληνοκυπριακού και ενός Τουρκοκυπριακού. Οι ενέργειες της Αγκυρας καταδικάζονται ρητορικώς ως έκνομες από τη διεθνή κοινότητα δίχως κυρώσεις και άλλες επιπτώσεις, όπως εξάλλου θα ανέμενε όποιος στοιχειωδώς έχει ασχοληθεί με την ελληνοτουρκική διένεξη.

Η Αγκυρα επιδιώκει τη διαμεσολάβηση Μέρκελ. Οι έκνομες ενέργειές της ορίζουν τη «διπλωματική αφετηρία» των διαπραγματεύσεων που θα ακολουθήσουν.

Παρέλκει η αναφορά στα θέματα του Αιγαίου, όχι βεβαίως διότι στερούνται σημασίας, αλλά επειδή η βάση των τουρκικών διεκδικήσεων παραμένει ίδια, διευρυνόμενη σταδιακώς. Η προβολή ωστόσο διαιρέσεως της Κύπρου σε δύο κράτη ανεξάρτητα, είναι ένα θέμα διαφορετικής ποιότητος.

Ηταν σαφές από την τελευταία επίσκεψή του στην Αθήνα ότι ο κ. Ερντογάν πίστευε ότι η συνέχιση των συνομιλιών στη βάση της συμφωνίας Μακαρίου-Ντενκτάς –συνομοσπονδίας δηλαδή– δεν είχε πλέον κανένα νόημα και ότι οι κυβερνήσεις Ελλάδος και Τουρκίας θα έπρεπε –κατόπιν συνομιλιών– να επεξεργασθούν μία λύση που θα επεβάλλετο στην Κύπρο. Η θέση αυτή, που είχε διατυπωθεί μάλιστα δημοσίως, δεν έγινε προφανώς δεκτή. Στη Λευκωσία και στην Αθήνα επικρατεί η άποψη ότι ο κ. Ερντογάν θα επιχειρήσει αναγνώριση του κατοχικού καθεστώτος της Βορείου Κύπρου από το Αζερμπαϊτζάν και την κυβέρνηση της Λιβύης. Ακόμη και εάν το επιτύχει θα είναι εξέλιξη ανυπάρκτου σημασίας διεθνώς. Το πιθανότερο είναι ότι η πρόταση του κ. Ερντογάν για τη δημιουργία δύο κρατών στην Κύπρο αποτελεί μία «διπλωματική αφετηρία» με στόχο λύση του Κυπριακού στη βάση συνομοσπονδίας, με ίσα δικαιώματα και συμμετοχή στον πλούτο που ενδεχομένως θα προκύψει από την αξιοποίηση των ενεργειακών αποθεμάτων της κυπριακής ΑΟΖ.

Καθ' όσον αφορά το ευρύτερο θέμα της διαχειρίσεως δηλαδή των ενεργειακών αποθεμάτων της Ανατολικής Μεσογείου, επισημαίνεται ότι η σχετική πρόταση διατυπώθηκε αρχικώς από τον κ. Ερντογάν. Σήμερα Ευρωπαίοι αξιωματούχοι ασχολούνται με την προετοιμασία της διασκέψεως, η οποία προφανώς θα αναζητήσει «ειδικές λύσεις» στη βάση του Διεθνούς Δικαίου, αλλά κατά παρέκκλιση λόγω ειδικών συνθηκών στην περιοχή.

Η Τουρκία δεν ανήκει στη λέσχη των χριστιανικών κρατών της Ευρώπης, αλλά από τον 16ο αι., όταν ο βασιλεύς της Γαλλίας Φραγκίσκος Α΄ συμμάχησε με τον σουλτάνο Σουλεϊμάν Α΄ για να αντιμετωπίσουν από κοινού τις ηγεμονικές φιλοδοξίες του Αψβούργου αυτοκράτορα Καρόλου Ε', η Οθωμανική Αυτοκρατορία και στη συνέχεια η Τουρκική Δημοκρατία μετέχουν στο πολιτικό γίγνεσθαι της Ευρώπης, και ευρύτερα της Δύσεως. Το ίδιο συμβαίνει σήμερα. Δεν απορρίπτει η Αγκυρα τη διαμεσολάβηση της καγκελαρίου Αγκελα Μέρκελ. Αντιθέτως, την επιδιώκει. Οι έκνομες ενέργειές της ορίζουν τη «διπλωματική αφετηρία» των διαπραγματεύσεων που θα ακολουθήσουν για να οδηγήσουν σε λύση «περιεκτική και ισόρροπη». Δεν είναι και τόσο μόνη η Τουρκία.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Μοιρολατρίας πανδημία

Το βεβαιώνει η ιστορική εμπειρία: Ενας λαός, μια ιδεολογία, ένα κόμμα, όταν παρακμάζει, είναι αδύνατο να πιστοποιήσει και να παραδεχθεί την παρακμή του. Πλάθει φαντασιώδεις επιτυχίες, σκαρφίζεται ανύπαρκτα κατορθώματα, πιστοποιεί επίρροια που δεν την έχει. Οι ψευδαισθήσεις γεννιώνται πάντα από την παραλυτική ανημπόρια, την αδυναμία ανάκαμψης – τυπικά επακόλουθα της παρακμής.

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου, τον Νοέμβρη του 1973, ήταν η μοναδική συλλογική έκρηξη διαμαρτυρίας στα εφτά χρόνια της ντροπής και της θλίψης, χρόνια της δικτατορίας των συνταγματαρχών. Υπήρξαν μικροπυρήνες αντιστασιακής τόλμης με συγκινητική δραστηριότητα, υπήρξε ο εκπληκτικός σε γενναιότητα και σθένος, «μοναχικός καβαλάρης» Αλέξανδρος Παναγούλης, που τόλμησε απόπειρα εξόντωσης του δικτάτορα. Τέτοιοι, σκόπιμα ξεχασμένοι αγωνιστές, φυλακίστηκαν τότε, βασανίστηκαν, έζησαν εφιάλτη σαδιστικής κακουργίας και χυδαιότητας εξευτελισμών. Ομως συλλογική, μαζική διαμαρτυρία, που να αντιμετωπιστεί με τανκς, ήταν μόνο το Πολυτεχνείο.

Γι' αυτό και, αμέσως μετά την πτώση της δικτατορίας, άρχισε μια υστερία μανιασμένη, ποιος θα πρωτοκαπηλευτεί το μοναδικό αυτό, στα εφτά χρόνια, συλλογικό γεγονός. Στο Πολυτεχνείο δεν είχε εμφανιστεί ούτε ίχνος παρουσίας κομμάτων, αξιώσεων ιδεολογικής πατρωνίας, παπαρδέλες «πεποιθήσεων» που καμουφλάριζαν τον άλλον εφιάλτη: εκείνον του λενινισμού - σταλινισμού. Το πιο πολύτιμο δεδομένο στην εξέγερση του Πολυτεχνείου ήταν ο αμόλευτος από τη μαγαρισιά των κομματισμών χαρακτήρας της.

Αυτή η καθαρότητα έκανε το γεγονός κορυφαίο. Αλλά και ευάλωτο σε καπηλείες από τους μεγάλους μαστόρους της ψευτιάς και της απάτης. Πρώτο και αδίστακτο σε επιδόσεις καπηλείας και «σκοπού που αγιάζει τα μέσα», το ΚΚΕ. Πρόκειται για έντεχνα πλαστουργημένη νοοτροπία, κακούργησε στην Ελλάδα όσο κανένας επίβουλος εχθρός της ή ιθαγενής λοιμική. Τα τέσσερα χρόνια ένοπλης ανταρσίας του ΚΚΕ (της εξυπηρέτησης που πρόσφερε στους διεθνιστές του σοβιετικού εφιάλτη) στοίχισαν τόσο αίμα και τέτοια ολική καταστροφή της πληθυσμικής κατανομής και της χωροταξικής λογικής, ώστε η μετά την κομμουνιστική ανταρσία Ελλάδα να έχει μηδενικό, περίπου, προσδόκιμο ιστορικής επιβίωσης.

Καθόλου τυχαία, αυτόν τον ξενόφερτο εφιάλτη ο ευρωπαιομανής Καραμανλής τον «σπίτωσε» στην Ελλάδα, νομιμοποίησε την κομματική, κοινοβουλευτική του λεοντή. Πίστευε, μάλλον ναρκισσιστικά, ότι με τη νομιμοποίηση του ΚΚΕ θα «συμφιλιωθούν» οι Ελληνες και θα καταγραφεί αυτός στην ιστορία ως «συμφιλιωτής». Ο ναρκισσισμός του εξουδετέρωνε τον πολιτικό ρεαλισμό του. Δεν μπορούσε να αντιληφθεί ότι ο καταγωγικός διεθνισμός του μαρξισμού - λενινισμού ήταν αδύνατο να μετασχηματιστεί σε μια Αριστερά με εντοπιότητα και ιθαγένεια, πολιτική έπαλξη για κοινωνικές και όχι ατομοκεντρικές (της ατσιδοσύνης) προτεραιότητες. Η Ελλάδα μπήκε στον νεκρογόνο νάρθηκα μίμησης των τριτοκοσμικών κοινωνιών, που αποτίναξαν την αποικιοκρατία, για να υποταχθούν, ακόμα πιο ασφυκτικά, στην εξουσιολαγνεία του ιδιωτικού κέρδους.

Αδικείται σίγουρα ο Καραμανλής με τόσο σχηματικές, τηλεγραφικές αναλύσεις, αλλά ο χαρακτήρας (ρόλος) της επιφυλλίδας είναι να γεννάει γόνιμο προβληματισμό, όχι επανάπαυση σε ευφραντικά ψυχολογικά κλισέ. Η καμουφλαρισμένη φυγή του Καραμανλή από την Ελλάδα, η αυτο-εξορία του στο Παρίσι, λίγο πριν τη στρατιωτική δικτατορία, βεβαίωνε την αποτυχία του μιμητικού εξευρωπαϊσμού, που ήταν το μπαϊράκι του («να γίνουμε Ευρωπαίοι, για να γίνουμε επιτέλους άνθρωποι») – η ριζική αλλοτρίωση ενός λαού, ο μιμητισμός ως συλλογική ταυτότητα, απόλυτος στόχος, ο «εκσυγχρονισμός».

Ψηλαφητή συνέπεια της πολιτικής Καραμανλή ήταν (και παραμένει) η σταθερή και μόνιμη πολιτική αφασία του κόμματός του, η ραγδαία διολίσθηση σε έναν εξευτελιστικό μιμητισμό του τάχα και «προοδευτικού», τάχα και «αριστερού» ιδεολογικού αχταρμά. Εφτασε το κόμμα αυτό στη χαμέρπεια να ζηλεύει φανερά και να μιμείται τερτίπια και πρακτικές του παπανδρεϊκού αμοραλισμού, τον φτηνιάρικο λαϊκισμό της «προοδευτικής» ξιπασιάς. Ακόμα και η ανάγκη μιας «πατριωτικής» πολιτικής, ως βάση της συλλογικής αξιοπρέπειας, απολακτίσθηκε «μετά βδελυγμίας» από τους καραμανλικούς επιγόνους – μεταβιβάστηκε «έντεχνα», σαν αποκλειστικότητα, σε κόμματα χυδαίου τραμπουκισμού ή σε κόμματα «της πλάκας» με αρχηγούς που μόνο θυμηδία προκαλούν.

Είναι απίστευτο, με πόση ταχύτητα μια κοινωνία παρακμής, με διαλυμένους θεσμούς, ευτελισμένη στο έπακρο δημοσιοϋπαλληλία, υποθηκευμένα όλα τα κοινωνικά αγαθά, τον φυσικό της πλούτο και τα ιστορικά της καυχήματα, όλα ενέχυρο σε δανειστές του διεθνούς υποκόσμου, πώς αυτή η κοινωνία πείσθηκε απολύτως ότι η εκούσια αλλοτρίωση, το καραγκιοζιλίκι του μιμητισμού και μεταπρατισμού, είναι η σωτηρία της: «Να γίνουμε Ευρωπαίοι, για να γίνουμε επιτέλους άνθρωποι»!

Η καραμανλική κληρονομιά, η συνείδηση του επαρχιώτη της Ευρώπης, βαραίνει ασφυκτικά, πνίγει κάθε ενδεχόμενο ανάκαμψης. Κάθε κόμμα, ό,τι κι αν προφασίζεται πως πιστεύει, υποτάσσει την κοινωνία σε δουλικές εξαρτήσεις και ατιμωτικές δεσμεύσεις, την παγιδεύει ξεδιάντροπα σε απαιτήσεις «συμμαχικών» συμφερόντων. Τα «συμμαχικά» συμφέροντα διορίζουν υπουργούς στα καίρια υπουργεία κάθε ελληνικής κυβέρνησης, απαιτούν συνεχώς παραχωρήσεις στον τουρκικό, αδηφάγο επεκτατισμό, αφελληνίζουν μεθοδικά την παιδεία και αχρηστεύουν τη γλώσσα.

Ετσι, «δειλοί, μοιραίοι κι άβουλοι αντάμα» συνεχίζουμε το καραγκιοζιλίκι των επιφάσεων δημοκρατίας.

Προϋπολογισμός «βλέπουμε και κάνουμε»...

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ**

Ο **προϋπολογισμός** του 2021 καλείται να αντιμετωπίσει τις έκτακτες και πολύ δύσκολες συνθήκες που προκαλεί για την οικονομία και την κοινωνία η πανδημία του κορωνοϊού.Είναι γι' αυτό που χρειάζεται να έχει προδιαγραφές, πρόνοιες και προβλέψεις, οι οποίες να δίνουν τη δυνατότητα στο κράτος αφενός, να αντιμετωπίζει τις πιεστικές ανάγκες και, αφετέρου, να δημιουργεί προοπτικές για γρήγορη ανάκαμψη της οικονομίας και για ξεπέρασμα των δομικών προβλημάτων που παρουσιάζει.

Η μελέτη του προϋπολογισμού 2021 οδηγεί σε μερικά πολύ σημαντικά συμπεράσματα:

1) Αυτός δεν αντιμετωπίζει τις προκλήσεις των έκτακτων συνθηκών που προκαλεί η πανδημία. Στα βασικά μεγέθη της οικονομίας η κυβέρνηση δεν δείχνει να ανησυχεί για το 2021, αφού αναμένει ότι ο ρυθμός ανάπτυξης θα καταγράψει αύξηση 4,5% του ΑΕΠ και η ανεργία θα μειωθεί στο 7%, ποσοστό χαμηλότερο και από το 2019. Αυτές οι προβλέψεις, πέραν του γεγονότος ότι είναι πολύ αισιόδοξες, δείχνουν ότι η κυβέρνηση προσεγγίζει την υφιστάμενη κατάσταση του 2020 ως μια παρένθεση που δεν έχει επηρεάσει και δεν θα επηρεάσει τις παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας.Την ίδια ώρα, η κυβέρνηση δεν έχει «Σχέδιο Β» σε περίπτωση που πέσει έξω στις προβλέψεις της. Σημειώνουμε ότι στην πρώτη φάση της πανδημίας έπεσε πολύ έξω στις οικονομικές της προβλέψεις.

2) Η κυβέρνηση προσβλέπει σε υψηλό ποσοστό υλοποίησης του αναπτυξιακού προϋπολογισμού έτσι ώστε το κράτος να λειτουργήσει ως ατμομηχανή της ανάπτυξης. Είναι γεγονός ότι σε περιόδους ύφεσης και κρίσης το κράτος καλείται να τραβήξει κουπί. Είναι πολύ αμφίβολο, όμως, αν η κυβέρνηση καταφέρει να πετύχει ψηλά ποσοστά στην υλοποίηση του αναπτυξιακού προϋπολογισμού. Το μητρώο της κυβέρνησης είναι κακό και σε αυτό τον τομέα. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι το 2019, μέσα σε πολύ καλύτερες συνθήκες, το ποσοστό υλοποίησης έφτασε μόνο στο 62% που είναι από τα χαμηλότερα των τελευταίων χρόνων. Τα έργα και ημέρες της κυβέρνησης στα οκτώ –σχεδόν– χρόνια διακυβέρνησής της, δείχνουν ότι υπάρχει μεγάλη απόκλιση μεταξύ των εξαγγελιών και των πράξεών της. Θα χρειαστεί, λοιπόν, η κυβέρνηση να αντιπαλέψει τον κακό εαυτό της για να μπορέσει να πετύχει καλύτερα αποτελέσματα, γεγονός όμως αμφίβολο.

3) Η κυβέρνηση φαίνεται να μην ανησυχεί για την ανεπάρκεια και τις στρεβλώσεις του αναπτυξιακού μοντέλου της χώρας, το οποίο είναι φανερό ότι σε διάφορους σημαντικούς τομείς έχει εξαντλήσει τα όριά του. Η κατάσταση, έτσι όπως έχει εξελιχθεί με την πανδημία, απέδειξε πόσο ευάλωτη είναι η οικονομία μας σε εξωγενείς καταστάσεις και πόσο μεγάλη είναι η εξάρτησή της από ευαίσθητους τομείς, όπως είναι ο τουρισμός, ο κατασκευαστικός τομέας και ο τομέας των συμβουλευτικών υπηρεσιών. Η ανάγκη για διαμόρφωση ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου είναι άμεση και επιτακτική. Ενός μοντέλου που να επενδύει στον πρωτογενή τομέα, στην πράσινη ανάπτυξη, στις νέες τεχνολογίες και την καινοτομία. Ένα μοντέλο που να είναι απαλλαγμένο από την υπερβολική εξάρτηση σε συγκεκριμένους τομείς, να διορθώνει στρεβλώσεις και ανισορροπίες, οι οποίες προκαλούν προβλήματα. Ούτε και γι' αυτό η κυβέρνηση έχει σχεδιασμό και αρκείται σε γενικές αναφορές και διακηρύξεις.

4) Με όσα παρουσίασε ο υπουργός Οικονομικών στη Βουλή, η κυβέρνηση δεν φαίνεται να ανησυχεί –και πολύ περισσότερο– δεν έχει λύσεις για σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες, όπως είναι οι εκποιήσεις, τα ενοίκια, οι δόσεις δανείων, οι εξώσεις. Το «Εστία» απέτυχε, όπως παραδέχθηκε η κυβέρνηση, σχέδια για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ευάλωτων ομάδων δεν υπάρχουν, τον Νόμο για αναστολή των εξώσεων τον ανέπεμψε ο πρόεδρος στη Βουλή (η οποία την απέρριψε), για την αναστολή των δόσεων δεν λέει τι θα κάνει, όταν τον ερχόμενο Δεκέμβριο θα τερματιστεί το μέτρο.

5) Με τον προϋπολογισμό 2021 που κατέθεσε στη Βουλή, η κυβέρνηση για πολλοστή φορά έχει επιβεβαιώσει ότι η διακυβέρνησή της στηρίζεται στο πρόχειρο και επικίνδυνο δόγμα «βλέπουμε και κάνουμε».

Ο κ. Στέφανος Στεφάνου είναι εκπρόσωπος Τύπου του ΑΚΕΛ, βουλευτής.

EPA/TANNENMAURY

Εργαζόμενος μεταφέρει κιβώτια με ψηφοδέλτια σε αίθουσα επανακαταμέτρησης, στο Μίλγουοκι του Ουισκόνσιν. Το επιτελείο του Ντόναλντ Τραμπ έχει πληρώσει σχεδόν τρία εκατομμύρια δολάρια για την επανακαταμέτρηση σε δύο κομητείες του Ουισκόνσιν.

Το δίλημμα στο «και πέντε»...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η **αποστολή** Λουτ αποκτά διλημματικό χαρακτήρα : είτε ο Αναστασιάδης αποδέχεται χωρίς όρους και προϋποθέσεις το Πλαίσιο Γκουτιέρες στο σύνολό του, είτε όλα θα καταρρεύσουν με τους κινδύνους αυτή τη φορά να είναι παραπάνω από χειροπιαστοί. Το πικ-νικ στο Βαρώσι στις 15 Νοεμβρίου είναι το πιο ηχηρό μήνυμα ότι πλέον οι εξελίξεις είναι εκτός ελέγχου.

Η Άγκυρα διαμορφώνει τις εξής εκτιμήσεις: 1) Ότι η ε/κ ηγεσία δεν επιθυμεί διαμοιρασμό εξουσίας με τους Τ/κ. 2) Ότι η ίδια έκανε βήματα προς την κατεύθυνση της επίλυσης με βάση τη ΔΔΟ το 2004 και το 2017, αλλά οι χειρισμοί της ε/κ ηγεσίας ήταν σε άλλη κατεύθυνση. 3) Ότι οι μυστικές συναντήσεις Αναστασιάδη με Τσαβούσογλου έδειξαν «αλλεπάλληλες» ταλαντεύσεις.

Τα πιο πάνω τρία σημεία μετρούν στην πολιτική εξέλιξη, καθώς δεν έχει σημασία πόσο δίκαιο ή άδικο διαθέτουν, αλλά πώς αυτές οι εκτιμήσεις δημιουργούν πολιτικές εξελίξεις. Θεωρώ ιδιαιτέρως σημαντικές τις δηλώσεις Ερντογάν μετά τη λήξη της συνεδρίασης του Υπουργικού Συμβουλίου της χώρας του στις 18/11: «Μπαίνουμε σε μια περίοδο που θα καταστήσει την πραγματικότητα της ΤΔΒΚ αποδεκτή στην περιοχή και σε όλο τον κόσμο. Η καλή θέληση των Τουρκοκυπρίων ουδέποτε έτυχε ανταπόδοσης από την ε/κ πλευρά και πλέον η ακτογραμμή των κλειστών Βαρωσίων έχει ανοίξει στο κοινό, μια θαρραλέα πρωτοβουλία την οποία υποστηρίζουμε. Το πρόγραμμα που πραγματοποιήσαμε στα Βαρώσια αποτελεί επίσης μια έκφραση της δέσμευσής μας για τα βήματα που θα διασφαλίσουν την ταχεία αναζωογόνηση της περιοχής. Όσοι δεν γνωρίζουν το Κυπριακό και δεν καταλαβαίνουν τη στρατηγική σημασία του ανοίγματος των κλειστών Βαρωσίων, θα δουν αυτό το πρόγραμμα ως πικ-νικ. Ευτυχώς, το έθνος μας γνωρίζει ακριβώς ποιο είναι το ζήτημα και το νόημα του τι κάνουμε εκεί...Όλοι μαζί σηκώνουμε τα μανίκια για να οικοδομήσουμε ένα νέο μέλλον».

Οι δηλώσεις Ερντογάν συναντούν τη «νέα στρατηγική» όπως την περιέγραψε ο Ε. Τατάρ. Ο νέος Τ/κ ηγέτης δήλωσε στις 19/11 πως «οι Τ/κ θα χάσουν πολλά σε ένα ενιαίο κράτος. Θα υποβιβαστούν σε καθεστώς μειονότητας. Ως ένας λαός που έφτασε σε αυτή την ωριμότητα, σε αυτή την αρετή να ιδρύσει κράτος, ουδέποτε μπορούμε να το δεχθούμε αυτό». Γι' αυτό βλέπει ως λύση τα «δύο κράτη βασισμένα στην κυρίαρχη ισότητα που θα ζουν πλάι-πλάι αλλά θα συνεργάζονται. Η διεθνής κοινότητα μπορεί να το βλέπει διαφορετικά αυτό, όμως αυτή είναι η δική μας θέση και πίσω μας υπάρχει η Τουρκική Δημοκρατία».

Τα δεδομένα είναι διλημματικά. Ο Αναστασιάδης έχει μία ακόμα ευκαιρία να προσπαθήσει στο «και πέντε». Λέει ότι τον ενδιαφέρει το πλαίσιο λύσης που έδωσε στις πλευρές ο γ.γ., αλλά κατόρθωσε μέσα στην τριετία να χάσει παντελώς την αξιοπιστία του και βέβαια κανένας εξωτερικός παίκτης δεν έχει σαφή εικόνα για το τι θέλει. Σήμερα, αν θέλει να περισώσει την κατάσταση, χρειάζεται να πείσει τον ΟΗΕ με πολύ συγκεκριμένες κινήσεις και έτσι να δώσει μία ευκαιρία στον γ.γ. να ολοκληρώσει την προσπάθειά του, το Πλαίσιο Γκουτιέρες. Θυμίζω ότι απέρριψε πρόταση του κ. Ακιντζί για να γίνει το Πλαίσιο «στρατηγική συμφωνία». Στις 2 Μαΐου 2018 ο Μ. Ακιντζί δήλωσε πως«αν η ε/κ πλευρά αποδεχτεί το πλαίσιο Γκουτιέρες χωρίς να το διαλύσει, τότε μπορεί να ανοίξει ο δρόμος για τις διαπραγματεύσεις, αλλά ότι αυτό θα ανακοινωθεί ως στρατηγική συμφωνία προηγουμένως...Αν υπάρχει η βούληση, το Πλαίσιο είναι εκεί».

Πλήρης κίνηση Αναστασιάδη σημαίνει να πείσει πως το πακέτο αυτό είναι το κλειδί για να επέλθει συμφωνία και επιπρόσθετα με εισηγήσεις πάνω στο ζήτημα της κατανομής των εσόδων από τους υδρογονάνθρακες. Υπενθυμίζω ότι υπήρξε συμφωνία επ' αυτού με τις συγκλίσεις Χριστόφια – Ταλάτ σε ποσοστό 80% με 20%. Στη συνέχεια ο Αναστασιάδης άνοιξε το κεφάλαιο (όπως και άλλα) και τώρα, κάτω από διαφορετικές εξελίξεις, για να κλείσει χρειάζονται άλλα υλικά. Ποιο σημείο θα κρίνει το (ενδεχομένως) τελικό αποτέλεσμα; Οπωσδήποτε η αντίληψη που έχει ο Αναστασιάδης για την πολιτική ισότητα. Αν δεν μιλήσει με σαφήνεια και πείσει ότι αυτή τη φορά την εννοεί, όπως την οριοθετεί ο γ.γ. στο έκτο από τα «Έξι» σημεία του, είναι πιθανόν ο γ.γ. να αποχωρήσει από τη διαδικασία καταθέτοντας την εντολή που έλαβε από το Σ.Α., χαρακτηρίζοντας το Κυπριακό ως μη επιλύσιμο ζήτημα και να θέσει το ερώτημα προς το Σ.Α.για μια νέα εντολή (mandate), πράγμα εξαιρετικά αμφίβολο ότι θα συμβεί. Το Κυπριακό απασχολεί τον ΟΗΕ ήδη από το 1964, η μακροβιότερη ανάμειξή του σε κρίση στον πλανήτη από καταβολής Η.Ε. Το Κυπριακό «συνάντησε» στην εξέλιξή του επτά γ.γ. και 28 απεσταλμένους.

Οι δηλώσεις Ν. Χριστοδουλίδη «ότι θα μπορούσε να συζητηθεί μια χαλαρή ή αποκεντρωμένη ομοσπονδία, η οποία όμως δεν θα ξεφεύγει του πλαισίου της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας» («Άστρα», 18/11) δείχνουν πόσο ελλειμματική είναι η αντιμετώπιση των ζητημάτων από την ε/κ ηγεσία. Αντί να επιχειρήσει να κρατηθεί στο σύστημα των διαπραγματεύσεων από τον ύστατο μηχανισμό εξόδου από τον γκρεμό, ανοίγει ξανά θέματα που έχουν ήδη απαντηθεί στο Πλαίσιο του γ.γ.του ΟΗΕ της 30ής Ιουνίου 2017.

Η κλεψύδρα αδειάζει: θυμίζω ότι ο κ. Αναστασιάδης, ενώ έλεγε πως αποδεχόταν το Πλαίσιο Γκουτιέρες,την ίδια ώρα ανακάλυπτε ακόμα ένα (ανύπαρκτο) Πλαίσιο, μετά μιλούσε για «αποκεντρωμένη ομοσπονδία», χωρίς ποτέ να την προσδιορίσει. Τώρα έρχεται ο δικός του ΥΠΕΞ να αποσταθεροποιήσει τη μόνη σανίδα σωτηρίας που υπάρχει στην πραγματική πολιτική διαπάλη.

www.larkoslarkou.org.cy

Η πανδημία και η πάλη για την ανάκτηση του δημόσιου χώρου

Του **Μ. Α. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Η πανδημία στέρησε από τους ανθρώπους τον «δημόσιο χώρο», που κερδήθηκε με αγώνες αιώνων, όταν η Δημοκρατία βγήκε στους δρόμους διεκδικώντας. Άλλωστε, στον δημόσιο χώρο που λέγεται δρόμος, πλατεία, εκεί που το ιδιωτικό και το δημόσιο ενώνονται, αναπτύχθηκε η Δημοκρατία και Πολιτισμός. Σε όλους έχει φανεί πια η αξία του δημόσιου χώρου, που τον θεωρούσαμε δεδομένο. Στον εγκλεισμό, ο δημόσιος χώρος υπάρχει μόνο στις αναμνήσεις ή στην οθόνη του κινητού ή της τηλεόρασής μας. Ο δημόσιος χώρος είναι μια κοινή κατάκτηση, αποτελώντας ένα ακριβό, δημόσιο αγαθό.

Όταν θα έχει νικηθεί ο κορωνοϊός (δεν είναι θέμα «αν», αλλά το «πότε» θα νικηθεί), προϊόντος του χρόνου, ενδέχεται όλοι μας, ασχέτως σε ποια χώρα τον ζήσαμε ή σε ποιο χώρο ΜΕΘ τον ξεπεράσαμε, να ξεχάσουμε την πανδημία που μας έπληξε το 2020-2021. Μπορεί και πάλι να ξεχάσουμε τα «ευχαριστώ» που αναπέμπαμε στους μαχόμενους στην πρώτη γραμμή, υπηρέτες της Υγείας. Αν έως τότε δεν θα έχουμε αναστοχαστεί: «ποιοι στ' αλήθεια είμαστε και πού πάμε» (για να παραφράσουμε τη γνωστή ρήση του Διονύση), ως άτομα και ως κοινωνία,καθώς λέει ο Μανόλης Αναγνωστάκης, θα μπούμε σε μια άλλη επώδυνη διαδικασία «μικροζημιές και κέρδη συμψηφίζοντας» («Ο Στόχος» 1968). Έως τότε, η ατομική και συλλογική μνήμη ενδέχεται να έχει ξεχάσει όλο το λεξιλόγιο που είχε στο μεταξύ ενσωματωθεί στη ζωή μας, που άκουγε κυρίως στο τρίπτυχο: «Μάσκα»-«πλύσιμο χεριών» - «κοινωνική αποστασιοποίηση». Θα έχουν έως τότε επουλωθεί οι ζημιές στην οικονομία, στην κοινωνία και στον πολιτισμό. Οι εκκλησίες θα δέχονται και πάλι εκκλησίασμα πέραν των 75 ατόμων και στις τράπεζες θα εισερχόμαστε χωρίς να περιμένουμε στην ουρά ανά τρεις. Στα δε μαγαζιά, θα μπαίνουμε και πάλι «μπουλουκηδόν» και φωνασκούντες, όπως κάναμε ανέκαθεν. Θα πρέπει να εγκαταλείψουμε το κατσούφιασμα, που χρειάζεται,

> *«Ο δρόμος είναι το ορατό σημείο εκεί όπου το ιδιωτικό εφάπτεται με το δημόσιο». Μ. Σ.*

καθώς λένε οι ειδικοί να κινητοποιηθούν 40 μυς και να ξαναβρούμε το χαμόγελό μας, που χρειάζεται μόνο 30 για να ανθίσει στα χείλη μας.

Χαριτολογώντας, οι αξιοπρεπείς συλλέκτες, στο μεταξύ, θα αρχίζουν να τοποθετούν στο σαλόνι τους σε ειδικές θήκες memorabilia από την πανδημία: αυτοκόλλητα που μας έδιναν οδηγίες για να κρατάμε αποστάσεις τουλάχιστον δύο μέτρων, διάφορα είδη μάσκας που χρησιμοποιήθηκαν από επώνυμους και ανώνυμους εντός και εκτός Κύπρου, πολλές, μάλιστα με σηματάκια εκλεκτών επώνυμων εταιρειών και θα αρχίσουν οι εκθέσεις με πλαστικά μπουκάλια διαφόρων τύπων με διάφορες μάρκες αντισηπτικών, με πιο ακριβή αυτή που έγινε στην Κύπρο… με ζιβανία. Το σύνθημα «#θατακαταφέρουμε» θα είναι πολύ δημοφιλές, αλλά τα πιο συλλεκτικά θα είναι τα φιαλίδια των διαφόρων εταιρειών, με τα πρώτα εμβόλια που χρησιμοποιήθηκαν τον Μάρτιο του 2021.

Η υφήλιος πέρασε πολλές τέτοιες περιπέτειες και όλες ξεχάστηκαν μετά από λίγες γενιές. Οι κοινωνιολόγοι λένε πως η μνήμη μεταξύ γενεών έπεσε στα δέκα χρόνια. Όλη την περίοδο, αν θυμόμαστε, που ακολούθησε την οικονομική κρίση του 2008 με τη λιτότητα και το λίπος που έπρεπε να κοπεί, οι πολίτες σε όλες τις χώρες, διεκδικούσαν τα δικαιώματά τους εκεί πάλι, όπου το ιδιωτικό εφάπτεται με το δημόσιο. Δηλαδή, στους δρόμους, και τον «δημόσιο χώρο».

Με την πανδημία, όμως, που ενέσκηψε κρατώντας τους πολίτες αδρανείς, η απόσταση ανάμεσα στο «εδώ» και το «εκεί» μεγάλωσε και εργαλειοποιήθηκε χάριν της δημόσιας υγείας. Η χειραψία, έθιμο αιώνων, χάθηκε ο ασπασμός (ακόμα ο τελευταίος), και αγκώνες, πόδια και κάθε άλλο μέρος του σώματος, έγιναν το σημείο επαφής! Το κυριότερο, χάθηκε το χαμόγελο, που καθώς λένε οι ειδικοί κινητοποιεί 15 μυς για να σχηματιστεί στα χείλη μας, ενώ το θλιβερό κατσούφιασμα χρειάζεται περισσότερους, γύρω στους 40.

Χάθηκε συγχρόνως η αγκαλιά, και η ζεστή αίσθηση της αφής, η οποία, καθώς λένε είναι και η τελευταία που εγκαταλείπει τον άνθρωπο. Ο δημόσιος χώρος, χάθηκε ως «σημείο επαφής». Τον ζούσαν οι άνθρωποι απομονωμένοι στο χρυσό τους καναπέ, που είχε γίνει στην προηγούμενη φάση της ζωής μας, σύμβολο του «πολιτικού και κοινωνικού ωχαδερφισμού». Το σύνθημα «αφήστε τον καναπέ κι εβγάτε έξω στον δημόσιο χώρο διεκδικώντας», έγινε απαγορευμένος καρπός. Το «μένουμε σπίτι» έγινε το σωτήριο σύνθημα ανά την υφήλιο. Χάθηκε ο πολιτισμικός ιστός, με κλειστά τα θέατρα που σε κανένας πόλεμος δεν μπόρεσε να κλείσει.Ο πολιτισμός είναι ο τρόπος που οργανώνουμε την καθημερινή μας ζωή, στην υλική, την κοινωνική και στην πνευματική της διάσταση. Το ξεχασμένο «η καθαριότητα είναι μισή αρχοντιά», που το γράφαμε στις εκθέσεις του Δημοτικού, θα ξαναγίνει πολιτισμική υπόθεση, διότι θα είναι θέμα υγείας και υγιεινής. Θα χρειαστεί πολύς κόπος για να ξαναέχουμε επαφή, διά ζώσης και όχι μόνο μέσα από τηλεδιασκέψεις.

Κλείνω με λίγους στίχους από το ποίημα «Εν μέσω πανδημίας» (από την ποιητική συλλογή της Νατάσας Αθηαινίτου Κυπριανού, «Με ή χωρίς πεταλούδες», εκδ. Αφή, 2020):

[...]Προσοχή!
Εκτός από τις εξόδους
απαγορεύονται ρητά οι αγκαλιές
και όλων των ειδών οι συνευρέσεις.
Όσες δε γίνονται, πάντα με μάσκες
και γάντια πλαστικά για να συνάδουν
με τις αισθήσεις μας [...].

Ο κ. Μ. Α. Σοφοκλέους είναι επιστημονικός διευθυντής Παττίχειου Δημοτικού Μουσείου -Ιστορικού Αρχείου Λεμεσού.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ - 60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αν ο Κληρίδης έμενε λίγο ακόμα θα έλυνε το Κυπριακό

Η πολιτική του ενεργού πφαιστείου, το ενιαίο αμυντικό δόγμα και η κρίση στα Ίμια όπως την έζησε ο Ιωάννης Κασουλίδης

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Αν ο Γλαύκος Κληρίδης αφήνετο ακόμα λίγο καιρό μετά τη λήξη της δεύτερης πενταετίας να συνεχίσει για τις προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, η λύση θα επιτυγχάνετο. Θα προσπαθούσε –εκεί που άλλοι δεν προσπάθησαν– τη βελτίωση του σχεδίου Ανάν και θα δεχόταν το σχέδιο Ανάν», λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο πρώην υπουργός Εξωτερικών και στενός συνεργάτης του Γλαύκου Κληρίδη Ιωάννης Κασουλίδης. Κληθείς από την «Κ» να σχολιάσει την πρώτη διακυβέρνηση Κληρίδη, εξηγεί πως οι χειρισμοί της πρώτης πενταετίας συνέβαλαν καθοριστικά για την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Απαντά στις επικρίσεις περί ενταφιασμού των ιδεών Γκάλι, το κατά πόσο η έλευση των S-300 ήταν η μεγαλύτερη προεκλογική μπλόφα και το παρασκήνιο της κρίσης των Ιμίων.

–Ως στενός συνεργάτης του Γλαύκου Κληρίδη μπορείτε να μας ορίσετε την λεγόμενη κληριδική σχολή σκέψης και για ποιο λόγο χρησιμοποιείται τόσο από το συντηρητικό ακροατήριο όσο και από τους φιλελεύθερους στον ΔΗΣΥ;

–Δεν υπάρχει ορισμός. Είναι ο ορθολογιστικός τρόπος σκέψης μακριά από συναισθηματισμούς. Εκφράζει τον πολιτικό ρεαλισμό κυρίως σε εξωτερικούς συσχετισμούς, αλλά και σε ορισμένους συσχετισμούς που αφορούν το εσωτερικό μέτωπο.

–Πώς προέκυψε;

–Η πρώτη έκφραση της κληριδικής σχολής σκέψης ήταν η ομιλία του στην «Αργώ» για τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία. Ομιλία, για την οποία ο Γλαύκος Κληρίδης κατηγορήθηκε ως προδότης, ασχέτως αν σήμερα τρέχουμε να τη διασώσουμε λόγω της θέσης του Τατάρ και της Τουρκίας. Με την κληριδική σχολή σκέψης δεν κολλούμε σε μία ιδεολογία, δεν είναι όπως η περίοδος της διακυβέρνησης Χριστόφια που παρόλο ότι έβλεπαν ότι η οικονομική καταστροφή επίκειται λόγω της ιδεολογίας τους δεν μπορούσαν να κάνουν εκείνα που έπρεπε για να διασωθεί η κυπριακή οικονομία...

> *Μπορεί να θεωρηθεί άγονη [σ.σ. στο Κυπριακό] η πενταετία όπου επιδιώχθηκε η συμφωνία στα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, τα οποία αφορούσαν την παράδοση των Βαρωσίων στους νόμιμους κατοίκους με αντάλλαγμα το άνοιγμα του αεροδρομίου Λευκωσίας;*

–Δηλαδή ο ορισμός είναι να αφήνεις κατά μέρος τους συναισθηματισμούς;

–Και να λειτουργείς με βάση τον πολιτικό ρεαλισμό.

–Σήμερα εφαρμόζεται;

–Στον ΔΗΣΥ; Ασφαλώς. Γι'αυτό όλο το ακροατήριο του ΔΗΣΥ την υιοθετεί. Μάλιστα, έχω την αίσθηση ότι και τα σύνορα μεταξύ συντηρητικής φιλελεύθερης σκέψης ολοένα και σμικραίνουν.

–Υπέρ ποιας προσέγγισης σμικραίνουν;

–Υπέρ της ορθολογιστικής αντιμετώπισης του κυπριακού προβλήματος. Φτάσαμε στο σημείο να τρέχουμε να περισώσουμε ό,τι μπορεί να σωθεί μπροστά στην τουρκική βουλιμία, παρά να είμαστε ακραίοι όσον αφορά την επίτευξη των στόχων μας. Προηγουμένως τα θέλαμε όλα. Σήμερα αντιλαμβανόμαστε ότι δεν μπορούμε να τα έχουμε όλα.

–Η πρώτη πενταετία του Γλαύκου Κληρίδη θεωρείται από πολλούς ως άγονη περίοδος στο Κυπριακό. Αδίκως;

–Μπορεί να θεωρηθεί άγονη η πενταετία όπου επιδιώχθηκε η συμφωνία στα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης τα οποία αφορούσαν την παράδοση των Βαρωσίων στους νόμιμους κατοίκους με αντάλλαγμα το άνοιγμα του αεροδρομίου Λευκωσίας; Τα ΜΟΕ οδηγήθηκαν σε αποτυχία βεβαίως γιατί το σαράκι του δικού μας εσωτερικού μετώπου χρησιμοποιούσε το συναίσθημα για να εμποδίσει εξελίξεις. Για παράδειγμα έλεγαν πως το απευθείας άνοιγμα του αεροδρομίου Λευκωσίας θα σήμαινε αναγνώριση του ψευδοκράτους. Η αναγνώριση όμως προέρχεται από κράτη για κράτη. Εμείς συνέχεια θεωρητικολογούμε επί τέτοιων θεμάτων που αφορούν το τι είναι αναγνώριση και τι όχι. Δεν είναι οι δικοί μας ορισμοί που ισχύουν, αλλά οι διεθνείς ορισμοί. Χάσαμε την Αμμόχωστο εξαιτίας αυτού του σαρακιού του εσωτερικού μετώπου. Πέραν όμως τούτου, είναι άδικος ο ισχυρισμός περί άγονης περιόδου δεδομένου ότι τότε ήταν που έγιναν όλες οι πολιτικές διαδικασίες οι οποίες επέτρεψαν το άνοιγμα των ενταξιακών διαπραγματεύσεων κατά τη δεύτερη πενταετία. Ας μη ξεχνάμε τον διορισμό του πρώτου απεσταλμένου της Ε.Ε. για το Κυπριακό Σερζ Αμπούρ, ο οποίος αφότου ήρθε στην Κύπρο και διαπίστωσε τις θέσεις των δύο πλευρών, προχώρησε σε θετική έκθεση, με την οποία άνοιξαν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις.

Οσα έγιναν την πρώτη πενταετία συνέβαλαν καθοριστικά ώστε να φτάσουμε στο τέλος της δεύτερης πενταετίας στην ένταξη της Ε.Ε., εξηγεί στην «Κ» ο στενός συνεργάτης του Γλαύκου Κληρίδη και πρώην υπουργός Εξωτερικών Ιωάννης Κασουλίδης.

Είναι στην πρώτη πενταετία Κληρίδη που βγήκε μόνη καταδικαστική έκθεση γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών Μπούτρος Γκάλι όπου αναφερόταν πως το Συμβούλιο Ασφαλείας βρίσκεται ενώπιον της αδιάλλακτης θέσης της τουρκικής πλευράς αναφορικά με τα ΜΟΕ και η οποία έκθεση χαρακτήρισε την βόρεια Κύπρο ως την πλέον στρατοκρατούμενη περιοχή του κόσμου, λέει στην «Κ» ο Ιωάννης Κασουλίδης σχολιάζοντας την περίοδο 1995-2000.

–Κατηγορείται, ωστόσο, για τον ενταφιασμό της δέσμης Ιδεών Γκάλι.

–Προφανώς λησμονούμε ότι η τουρκική πλευρά απέρριψε τις ιδέες Γκάλι. Ουδέποτε τις αποδέχτηκε. Ο κ. Ντενκτάς δήλωσε ότι δέχεται το 80% των ιδεών Γκάλι, αλλά μέσα σε εκείνο το 20% ήταν η θέση για χωριστή κυριαρχία που επομένως δεν επρόκειτο για ομοσπονδία αλλά συνομοσπονδία και τα βασικά σημεία των ιδεών Γκάλι. Άρα στην ουσία απέρριπτε τη δέσμη ιδεών Γκάλι. Ο Κληρίδης, όταν ανέλαβε την εξουσία, τόνιζε στους ξένους ότι είναι έτοιμος να συνεχίσει τη διαπραγμάτευση με βάση τις ιδέες Γκάλι. Ήλθε όμως πρώτα η πρόταση για τα ΜΟΕ, καθώς για τον ίδιο ήταν προτιμότερο να λειτουργήσουν οι δύο πυλώνες των δύο μέτρων που θα άνοιγαν τον δρόμο για να διευκολυνθούν οι συνομιλίες για να λυθεί το Κυπριακό. Θα απαντούσε εμπράκτως στη θέση του Ντενκτάς ότι Ε/κ και Τ/κ δεν μπορούν να ζήσουν μαζί. Κάτι που αναιρείτο με την συνύπαρξή τους στην Αμμόχωστο αλλά και τη συνεργασία τους στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας.

–Αποτελεί υπερβολή ότι η συμπόρευση με το ΔΗΚΟ έδεσε εν πολλοίς τα χέρια του Γλαύκου Κληρίδη στο Κυπριακό;

–Αυτό το λέει το ΑΚΕΛ. Το ΑΚΕΛ που ανέδειξε στην εξουσία τον Τάσσο Παπαδόπουλο και το οποίο καταψήφισε το Σχέδιο Ανάν. Δεν μπορείς από τη μια να κατηγορείς τον άλλο ότι εξαιτίας της συνεργασίας του με το ΔΗΚΟ χάθηκε η ευκαιρία λύσης του Κυπριακού τη στιγμή που η συνεργασία του ΑΚΕΛ με το ΔΗΚΟ οδήγησε στην καταψήφιση του Σχεδίου Ανάν.

–Δηλαδή για σας δεν πήρε πίσω το Κυπριακό η συνεργασία με το ΔΗΚΟ;

–Η συνεργασία με το ΔΗΚΟ γινόταν με όλους. Δεν μπορούσε να εκλεγεί κάποιος χωρίς τη συνεργασία με το ΔΗΚΟ.

Δεν ήταν θιασώτης της ανοχύρωτης πολιτείας

–Το ενιαίο αμυντικό δόγμα και η πολιτική του ενεργού πφαιστείου που προειδοποιούσε τη διεθνή κοινότητα ότι ανά πάσα στιγμή μπορεί να εκραγεί είχε ουσιαστικό αποτέλεσμα;

–Ο Γλαύκος Κληρίδης, στις προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού, λάμβανε τη θετική αξιολόγηση από τον διεθνή παράγοντα, παράλληλα όμως έφερε την ενίσχυση της άμυνας του τόπου. Δεν είναι από εκείνους που υποστήριζαν ότι η Κύπρος πρέπει να καταστεί ανοχύρωτη πολιτεία. Όχι βεβαίως γιατί θα μπορέσει να προκαλέσει την ήττα της Τουρκίας με την ενίσχυση της αμυντικής θωράκισης, αλλά για να υπάρχει καλύτερη άμυνα τουλάχιστον κατά τις πρώτες μέρες μιας ενδεχόμενης τουρκικής εισβολής. Εκείνη η προσπάθεια των δύο πενταετιών έφερε την εθνική φρουρά στους εξοπλισμούς που έχει μέχρι σήμερα. Σε διαφορετική περίπτωση θα μέναμε με τα zastava και τα βραζιλιάνικα τεθωρακισμένα μέχρι σήμερα, διότι οι επόμενες κυβερνήσεις δεν δαπάνησαν χρήματα ούτε για μία βίδα.

–Οι S-300 θεωρούνται από πολλούς ως το μεγαλύτερο προεκλογικό πυροτέχνημα όλων των εποχών. Αδίκως;

–Η σκέψη της αγοράς των S-300 ήταν σωστή με την έννοια ότι σίγουρα δεν μπορεί να έχει αεροπορία εφάμιλλη, αλλά για να αμυνθεί, τουλάχιστον, έπρεπε να έχει μία αποτελεσματική αεράμυνα. Αυτή ήταν η σκέψη που οδήγησε στην παραγγελία των S-300. Δεν υπολογίσαμε βεβαίως δύο πράγματα. Πρώτα την αντίδραση του διεθνούς παράγοντα. Πιστεύαμε ότι θα μπορούσε να γίνει η αγορά χωρίς αντιδράσεις. Το δεύτερο λάθος ήταν ότι δεν υπολογίσαμε ότι ένας εξοπλισμός όπως οι S-300 που είναι αυτοκινούμενος επί κάτι τεραστίων οχημάτων για να κινούνται και να ελίσσονται από τυχόν αεροπορική επιδρομή, κάνει για τις στέπες της Ρωσίας, αλλά όχι για τους στενούς δρόμους της Κύπρου. Η απειλή ότι η Τουρκία θα έρθει να τους καταστρέψει ήταν μία ορατή απειλή. Μάλιστα, η αναστολή της έλευσής τους στην Κύπρο οφείλεται στην παρέμβαση της επόμενης ελληνικής κυβέρνησης, αυτής του Σημίτη, που δεν ήθελε να διακινδυνεύσει και να αναλάβει να στηρίξει την Κύπρο, χωρίς καμία διεθνή υποστήριξη. Ο Γλαύκος Κληρίδης παρήγγειλε τους S-300 εντός του πλαισίου του ενιαίου αμυντικού δόγματος, ύστερα από την ενθάρρυνση εντός του πλαισίου του υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελλάδας και του αρχηγού του στρατού. Αυτοί ήταν οι ειδικοί που τον συμβούλευσαν. Όμως μετά την απόφαση να παραμείνουν στην Κρήτη οι πύραυλοι, παραγγέλθηκε ένα άλλο αποτελεσματικό όπλο αεράμυνας οι book που έχουμε μέχρι σήμερα και είναι η μόνη ουσιαστική αεράμυνα που διαθέτει η Κύπρος σήμερα ούτως ώστε να αντιμετωπίσει την τουρκική αεροπορία. Αν και προβλέπω ότι στα επόμενα χρόνια η αεροπορία θα έχει λιγότερη σημασία από όση θα έχουν τα drones.

Η νύχτα των Ιμίων ήταν η μεγαλύτερη κρίση

–Ποια ήταν η πιο δύσκολη στιγμή που αντιμετωπίσατε επί διακυβέρνησης Γλαύκου Κληρίδη;

–Η νύχτα των Ιμίων. Όταν με οδηγίες του Γενικού Επιτελείου Στρατού ήλθε στις 2 το πρωί ο στρατηγός Βορβολάκος και ζήτησε από την κυβέρνηση να κηρύξει γενική επιστράτευση, ο Γλαύκος Κληρίδης καθυστερούσε. Ήταν όπως αντιλαμβάνεστε καίριο θέμα να βρίσκονται οι έφεδροι στις θέσεις τους πριν να ξημερώσει, ωστόσο, πήρε το ρίσκο να αρνηθεί, καθώς γνώριζε ότι αν κηρυσσόταν γενική επιστράτευση η υπόθεση στα Ίμια θα λύετο και σύγκρουση μεταξύ Ελλάδος Τουρκίας θα αποφεύγετο όμως στην Κύπρο, η γενική επιστράτευση θα οδηγούσε στην κινητοποίηση των τεθωρακισμένων και των τανκς του τουρκικού στρατού στην Κύπρο. Εκείνες οι καίριες τρεις ώρες μέχρι να μπορέσει ο πρωθυπουργός Σημίτης να μιλήσει με τον Γλαύκο Κληρίδη απέφυγαν αυτό το τεράστιο ενδεχόμενο. Να κηρυχθεί δηλαδή γενική επιστράτευση άδικα και να έχουμε τα όσα θα ακολουθούσαν.

–Υπήρξε στη συνέχεια κάποια παρόμοια κρίση όπως αυτή των Ιμίων;

–Ήταν η μεγαλύτερη και σημαντικότερη κρίση. Την έζησα από κοντά, ήμουν στο Προεδρικό από τις 2 το πρωί μέχρι να χαράξει. Μέχρι που η κρίση στα Ίμια να αποφευχθεί, όπως αποφεύχθηκε και η γενική επιστράτευση στην Κύπρο.

–Ποιο θεωρείτε πως ήταν το μεγαλύτερο επίτευγμα της πρώτης διακυβέρνησης;

Αν με αφήνατε να σχολιάσω τη δεύτερη πενταετία, θα σας έλεγα η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Όσα όμως έγιναν την πρώτη πενταετία συνέβαλαν καθοριστικά ώστε να φτάσουμε στο τέλος της δεύτερης πενταετίας στην ένταξη της Ε.Ε. Είναι στην πρώτη πενταετία Κληρίδη που βγήκε η μόνη καταδικαστική έκθεση γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών Μπούτρος Γκάλι όπου αναφερόταν πως το Συμβούλιο Ασφαλείας βρίσκεται ενώπιον της αδιάλλακτης θέσης της τουρκικής πλευράς αναφορικά με τα ΜΟΕ και η οποία έκθεση χαρακτήρισε τη βόρεια Κύπρο ως την πλέον στρατοκρατούμενη περιοχή του κόσμου. Αναλογούσε ένας Τούρκος στρατιώτης με 2,5 Τουρκοκύπριους.

–Πώς θεωρείτε ότι θα έβλεπε τις εξελίξεις στο Κυπριακό σήμερα ο Γλαύκος Κληρίδης;

–Αν ο Γλαύκος Κληρίδης αφήνετο ακόμα λίγο καιρό μετά τη λήξη της δεύτερης πενταετίας να συνεχίσει για τις προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, η λύση θα επιτυγχάνετο. Θα προσπαθούσε –εκεί που άλλοι δεν προσπάθησαν– τη βελτίωση του σχεδίου Ανάν και θα δεχόταν το σχέδιο Ανάν. Δυστυχώς,όμως, μας κατατρέχει σε όλες τις εκφάνσεις του Κυπριακού αυτό το σαράκι του μαξιμαλισμού και ο διαχωρισμός σε ενδοτικούς και υπερπατριώτες.

60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

Πολιτική αυτοκτονία η αλλαγή πλαισίου λύσης

Ξένια Κωνσταντίνου: Θα είμαστε συνένοχοι στις προσπάθειες αναβάθμισης του ψευδοκράτους, αν δεν παραμείνουμε υπέρμαχοι της ΔΔΟ

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Ο Γλαύκος Κληρίδης μας είχε προειδοποιήσει εγκαίρως. Μακάρι να μπορέσουμε να τον διαψεύσουμε», αναφέρει στη συνέντευξή της στην «Κ» η βουλεύτρια του ΔΗΣΥ Ξένια Κωνσταντίνου, κληθείσα να απαντήσει στο τι θα έλεγε ο Γλαύκος Κληρίδης αν ζούσε και έβλεπε τα όσα συντελούνται στο Κυπριακό. Η ίδια χαρακτηρίζει πολιτική αυτοκτονία το ενδεχόμενο συζήτησης αλλαγής του πλαισίου λύσης του Κυπριακού και παραδέχεται πως χάθηκε πολύτιμος χρόνος μετά το Κραν Μοντάνα. Θεωρεί πως η πολιτική ισότητα και οι εγγυήσεις θα πρέπει να συζητηθούν σε συνάρτηση επειδή και τα δύο άπτονται της έννοιας της ασφάλειας.

–Με όσα έχουν δει το φως της δημοσιότητας, η κυβέρνηση ελέγχεται για ηθικό έλλειμμα. Είναι δικαιολογημένες οι επικρίσεις;

–Η κυβέρνηση δεν συμπεριφέρθηκε ανήθικα. Ανήθικα, ενδεχομένως και παράνομα συμπεριφέρθηκαν συγκεκριμένα άτομα. Θεωρώ ότι γενικεύοντας δεν θα μπορέσουμε να αποδώσουμε τις ευθύνες εκεί και όπου πρέπει να αποδοθούν.

–Αποτελεί πλέον βαρίδι για το κυβερνών κόμμα ο χειρισμός της κυβέρνησης στο επενδυτικό πρόγραμμα δεδομένου και του ότι επλήγη η αξιοπιστία της χώρας διεθνώς;

–Την αξιοπιστία της χώρας έχουν πλήξει όσοι με την απληστία τους, αντί να σεβαστούν τους κανόνες του προγράμματος, καθώς και τη σημασία της ευρωπαϊκής υπηκοότητας, βρήκαν παραθυράκια για να παραχωρήσουν κυπριακά διαβατήρια σε αμφισβητούμενου κύρους περιπτώσεις με αποτέλεσμα να βρεθεί η χώρα μας στο στόχαστρο και στο τέλος της ημέρας το πρόγραμμα να τερματιστεί με τρόπο απότομο κι άδοξο, πλήττοντας έτσι και όσους είχαν επωφεληθεί τίμια από αυτό.

–Θα μπορούσατε να τηρήσετε διαφορετική στάση κατά τη συζήτηση των κανονισμών στη Βουλή τον περασμένο Ιούλιο;

–Δυστυχώς, γίνεται μια πλειοδοσία λαϊκισμού αναφορικά με αυτό το θέμα εκ των υστέρων. Καθώς το νομοσχέδιο μαζί με τους κανονισμούς εισήγαγαν ένα νέο αυστηρό μοντέλο με πολλούς περιορισμούς και ελέγχους. Η προσπάθεια η δική μας ήταν να έχουμε ένα ισορροπημένο σχέδιο, το οποίο θα έδινε και κίνητρα σε καλούς επενδυτές και θα έθετε φραγμούς στην άγρα πελατών και σε αμφισβητούμενες περιπτώσεις.

–Δεν αποτελεί λαϊκισμό η πρόταση απαγόρευσης των βουλευτών να ασκούν άλλο επάγγελμα;

–Το ασυμβίβαστο ορισμένων επαγγελμάτων με τη βουλευτική ιδιότητα είναι μία εκ πρώτης όψης καλή εισήγηση, η οποία όμως εμπεριέχει και κινδύνους. Προσωπικά δεν είμαι βέβαιη αν θέλουμε αποκλειστικά επαγγελματίες ή καλύτερα εισοδηματίες βουλευτές. Εν τούτοις, ορισμένα επαγγέλματα πράγματι εμπεριέχουν μεγάλους κινδύνους να αποτελέσουν εστία διαφθοράς και διαπλοκής. Γι' αυτό και είναι απαραίτητο να στήσουμε γεροΰς μηχανισμούς δήλωσης του συμφέροντος και αποτελεσματικοί μηχανισμοί υπάρχουν εκεί όπου το κόστος –το πολιτικό και το θεσμικό– θα είναι μεγαλύτερο από τη μη δήλωση.

Πολιτική ισότητα και εγγυήσεις πρέπει να διασυνδεθούν και να συζητηθούν σε συνάρτηση επειδή και τα δύο άπτονται της έννοιας της ασφάλειας.

–Όπως;

–Βάσει του νέου κώδικα δεοντολογίας που επεξεργαζόμαστε στην Επιτροπή Θεσμών και που θα πάει προς ψήφιση στην Ολομέλεια πολύ σύντομα ο καθένας πλέον θα οφείλει και θα υποχρεούται να δηλώνει από προηγουμένως οποιαδήποτε σύγκρουση συμφέροντος τον αφορά. Πέραν όμως του ασυμβίβαστου, η χώρα μας χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο μέτρων κατά της διαφθοράς στη βάση των συστάσεων της Greco και του γενικού ελεγκτή. Γι' αυτό τον λόγο εξάλλου ο Δημοκρατικός Συναγερμός διά μέσω του προέδρου του έχει καταθέσει γραπτώς προς όλους τους πολιτικούς αρχηγούς και τον πρόεδρο της Βουλής ένα πλαίσιο εξυγίανσης, το οποίο συμπεριλαμβάνει και την εισήγηση για επαναφορά της οριζόντιας ψηφοφορίας, την ενίσχυση και επικαιροποίηση της δήλωσης του πόθεν έσχες, το ασυμβίβαστο, την επιστολική ψήφο και άλλα. Θεωρώ ότι όλα στο τέλος της ημέρας καταλήγουν στην πολιτική βούληση.

Καθοριστικό ρόλο στο νέο μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης θα έχει η νέα γενιά, λέει η Ξένια Κωνσταντίνου, αναλύοντας στην «Κ» τις προτάσεις νόμου που ετοιμάζει προς αυτή την κατεύθυνση.

–Μετά την παρουσία Ερντογάν στο Βαρώσι ενισχύθηκαν οι φωνές που λένε πως το Κυπριακό άλλαξε πορεία. Είναι καιρός να συζητήσουμε για άλλη λύση πέραν της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας;

–Η αλλαγή της βάσης λύσης θα αποτελεί πολιτική αυτοκτονία. Κάτι τέτοιο αντιλαμβάνεστε ότι θα είναι νερό στον μύλο της Τουρκίας και του ψευδοκράτους. Πόσω μάλλον αυτή τη στιγμή που επιχειρούν να εξασφαλίσουν πολιτική και διπλωματική αναγνώριση από τρίτες χώρες όπως τη Λιβύη και το Αζερμπαϊτζάν. Αν εμείς οι ίδιοι δεν παραμείνουμε –όχι μόνο συνεπείς αλλά υπέρμαχοι της ΔΔΟ– πολύ ανησυχώ ότι θα είμαστε συνένοχοι στις προσπάθειες αναβάθμισης του ψευδοκράτους με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις μελλοντικές προοπτικές επίλυσης του Κυπριακού, για το περιουσιακό, τον τουρισμό και την οικονομία μας.

Χάσαμε πολύτιμο χρόνο

–Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας ελέγχεται ότι δεν αξιοποίησε τα τρία χρόνια που είχε από το Κραν Μοντάνα και μετά για να διαπραγματευτεί με τον μετριοπαθή Μουσταφά Ακιντζί…

–Περάσαμε πράγματι μια άγονη περίοδο και χάσαμε πολύτιμο χρόνο. Δεν είμαι εξ εκείνων που πιστεύουν ότι στο Κραν Μοντάνα δόθηκε ούτε λίγο ούτε πολύ η λύση στο πιάτο. Αυτά είναι υπεραπλουστεύσεις καθώς εκεί διαφάνηκε ότι η Τουρκία δεν ήταν πρόθυμη ούτε έτοιμη να ικανοποιήσει τις θέσεις των Ελληνοκυπρίων για τα θέματα της ασφάλειας και των εγγυήσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα στη συνέχεια να κλονιστεί και η συζήτηση για την εφαρμογή της πολιτικής ισότητας με αποτέλεσμα οι θέσεις των δύο πλευρών να απομακρυνθούν πολύ. Είμαι της άποψης του ότι αυτά τα δύο ζητήματα πρέπει να διασυνδεθούν και να συζητηθούν σε συνάρτηση επειδή και τα δύο άπτονται της έννοιας της ασφάλειας. Συνταγματική ασφάλεια για τους Τουρκοκύπριους που έχουν τον φόβο μετατροπής τους σε περιθωριακή μειονότητα από τη μία, ασφάλεια από την πάνοπλη Τουρκία για τους Ελληνοκύπριους που έζησαν τον πόλεμο του '74 από την άλλη. Αυτά αποτελούν την καρδιά του κυπριακού ζητήματος, το οποίο βεβαίως πέρα από την απαιτούμενη συνέπεια, χρειάζεται κι απαιτεί μια μεγάλη στρατηγική, η οποία θα δίνει κίνητρο στην Τουρκία για να το επιλύσει και κίνητρα στον δυτικό παράγοντα για να το επιδιώξει. Η οικονομική σχέση Ε.Ε.και Τουρκίας και η ενεργειακή συνεργασία στη Μεσόγειο μπορούν να αποτελέσουν τέτοια κίνητρα στο πλαίσιο ενός ευρύτερου γεωπολιτικού σχεδιασμού που θα σπρώξει το κυπριακό προς την επίλυση του.

–Πόσο άνετα θεωρείτε πως θα ένιωθε ο Γλαύκος Κληρίδης παρακολουθώντας όσα συντελούνται τα τελευταία χρόνια στο κυπριακό;

–Ο Γλαύκος Κληρίδης μάς είχε προειδοποιήσει εγκαίρως. Μακάρι να μπορέσουμε να τον διαψεύσουμε.

Το τρίπτυχο για τη νέα γενιά

–Με δεδομένο το μικρό χρονικό διάστημα που είσαστε στη Βουλή θεωρείτε πως έγινε δουλειά ή χάθηκε η ευκαιρία δεδομένης της πανδημίας, των φαινομένων διαφθοράς και των νέων εξελίξεων στο Κυπριακό;

–Αλλιώς φανταζόμασταν όλοι μας το 2020. Οι εξελίξεις όμως και η κρίση της πανδημίας θεωρώ ότι ήταν και μια ευκαιρία για να αναμετρηθούμε με τους εαυτούς μας και τις αντοχές μας. Δεν θεωρώ ότι κοινοβουλευτικά η χρονιά έχει πάει χαμένη. Θεωρώ, όμως, ότι οι απαιτήσεις της κοινωνίας είναι πλέον πολλαπλάσιες επειδή η κρίση θα αφήσει δυστυχώς πάρα πολλές ανοικτές πληγές. Το στοίχημα που έχουμε να κερδίσουμε πλέον δεν είναι μόνο να πετύχουμε στις μεταρρυθμίσεις που έχουμε υποσχεθεί, αλλά και να ξαναστεθούμε στα πόδια μας μετά την πανδημία. Να ανακόψουμε τη διαφθορά διά παντός, να συγκρατήσουμε την οικονομική κρίση και να προτάξουμε ένα νέο μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης. Είμαι της άποψης ότι σε αυτό το μοντέλο καθοριστικό ρόλο πρέπει να έχει η νέα γενιά. Η νέα γενιά εργαζομένων, η νέα γενιά επιχειρηματιών, η νέα γενιά επιστημόνων. Πάνω σε αυτό το τρίπτυχο είναι που εργάζομαι αυτή την περίοδο με προτάσεις νόμου που θα κατοχυρώνουν την πρακτική εξάσκηση σε εταιρείες για τους νέους, για ενίσχυση και αλλαγή του πλαισίου χρηματοδοτήσεων για νέους επιχειρηματίες και γυναίκες καθώς και στην ένταξη ως οριζόντια προτεραιότητα στα εθνικά προγράμματα έρευνας και καινοτομίας την στήριξη των νέων ερευνητών.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑ**

Από διαφθορά, μείναμε Σιγκαπούρη

Ένα σφαγείο με μονοπωλιακά προνόμια, ιδιοκτησίας του συζύγου της γενικής λογίστριας, που είναι υπεύθυνη να ελέγχει λογιστικά τα κρατικά ταμεία, φεσώνει τα κρατικά ταμεία με εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ και δεν τηρεί τα συμφωνηθέντα της σύμβασης με το Δημόσιο. Εξήντα έναν αδήλωτοι εργάτες, ενενήντα τρία κρούσματα κορωνοϊού και άκρως επικίνδυνες εγκαταστάσεις. Ένας χώρος, που όφειλε να εφαρμόζει τα πιο αυστηρά πρωτόκολλα υγιεινής, δεν είχε καν εξασφαλίσει πολεοδομική άδεια, ενώ τα υποστατικά διαμονής των ανασφάλιστων αλλοδαπών εργατών, επίσης χωρίς τις σχετικές άδειες, αποτελούν μνημείο εξευτελισμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Πώς έφτασε όμως στα αφτιά μας αυτή η ιστορία; Αν πιστεύετε ότι οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες εντόπισαν το πρόβλημα καθηκόντως μέσα από τους συνήθεις ελέγχους, μάλλον ζείτε σε άλλη χώρα. Στο φως της δημοσιότητας έφτασε εντελώς συμπτωματικά, όπως άλλωστε και τα πλείστα σκάνδαλα. Ένας εργαζόμενος εντοπίστηκε θετικός στον ιό, ακολούθησε ιχνηλάτηση οπότε και διαπιστώθηκε η μεγάλη διασπορά στο σφαγείο και αναπόφευκτα αποκαλύφθηκαν οι άθλιες συνθήκες. Κι επειδή διαφθορά και ξενοφοβία πάνε χέρι-χέρι, το κερασάκι στην τούρτα της αθλιότητας έβαλε η τοπική αρχή. «…Το μεγάλο πρόβλημα είναι πως στην περιοχή ζουν πολλοί άνθρωποι από τρίτες χώρες, εκ των οποίων ένα μεγάλο ποσοστό είναι θετικοί στον κορωνοϊό, με αποτέλεσμα να διασπείρουν τον ιό στην κοινότητα». Είναι, άλλωστε, ευρέως γνωστό ότιαν έχεις κυπριακή ταυτότητα δεν κολλάς τον ιό. Το γεγονός ότι ουδέποτε προέβη στις δέουσες καταγγελίες για τα κοντέινερ-τρώγλες, δεν το είδε ως πρόβλημα ο κοινοτάρχης.

Μετά από σειρά αρνητικών επιδόσεων της Κύπρου στην πρόληψη κατά της διαφθοράς, η GRECO (Ομάδα Κρατών του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της Διαφθοράς) δίνει στην τελευταία της έκθεση, μια εικόνα για την οποία θα έπρεπε να ντρεπόμαστε όλοι.

Μετά από σειρά αρνητικών επιδόσεων της Κύπρου στην πρόληψη κατά της διαφθοράς, η GRECO (Ομάδα Κρατών του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της Διαφθοράς) δίνει στην τελευταία της έκθεση, μια εικόνα για την οποία θα έπρεπε να ντρεπόμαστε όλοι. Από τα δεκαέξι προβληματικά σημεία που εντόπισε πριν από δύο χρόνια, μόλις που καταφέραμε να επιδιορθώσουμε ικανοποιητικά τα επτά. Αν σας φάνηκε υπερβολικό το εφάπαξ του αποχωρήσαντος μεσίτη-τέως προέδρου της Βουλής, η Greco διαπιστώνει ότι οι ιδιωτικές και δημόσιες πηγές εισοδημάτων των βουλευτών μας δεν υπόκεινται σε διαφανή έλεγχο, το «Πόθεν Έσχες» είναι λειψό χωρίς αξιόπιστο μηχανισμό παρακολούθησης, οι πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς, ενώ το lobbying παραμένει εκτός ρύθμισης. Ταυτόχρονα, οι συστάσεις για την ανεξαρτησία των εισαγγελικών αρχών για τη σύνταξη κώδικα δεοντολογίας και κανονισμών για την αποδοχή δώρων/ωφελημάτων από βουλευτές, παραμένουν μη υλοποιήσιμες. Εκλέγονται ή διορίζονται για να εξυπηρετήσουν το δημόσιο συμφέρον, αλλά δυστυχώς πολλοί εξ αυτών διαπλέκονται, εξασφαλίζοντας πλεονεκτήματα, κέρδη και οφέλη εκμεταλλευόμενοι τη θέση εξουσίας που κατέχουν, δεν δηλώνουν τα εισοδήματά τους ή δεν δηλώνουν τις πηγές τους ορθά, διορίζουν τα παιδιά και τους οικείους τους σε θέσεις που έχουν ευθύνη να τους επιτηρούν και κάπως έτσι φτάσαμε σήμερα, σ' ένα πανέμορφο άντρο διαφθοράς. Όταν η Σιγκαπούρη πέτυχε την αυτονομία της από την Αγγλία, το 1959, ήταν ήδη γνωστή ως «Sin-galore» (Αμαρτία με τη σέσουλα), καθώς αποτελούσε ένα ανεξέλεγκτο άντρο ανομίας. Η κατάσταση είχε φτάσει στο απροχώρητο και η χώρα είχε βυθιστεί στη φτώχεια. Οπότε ο λαός της Σιγκαπούρης αποφάσισε να δώσει το τιμόνι της σ' έναν ηγέτη, που έκανε την καταπολέμηση της διαφθοράς το κεντρικό σημείο του προγράμματός του. Ο Λι Κουάν Γιου και το Λαϊκό Κόμμα Δράσης (PAP) είχαν εφαρμόσει ένα από τα πιο δραστικά προγράμματα κατά της διαφθοράς. Συνέταξαν και ψήφισαν έναν ειδικό νόμο, όπου η διαφθορά στον δημόσιο τομέα απέκτησε έναν πολύ ευρύ ορισμό, διευκολύνοντας έτσι τον εντοπισμό της δωροδοκίας. Στη συνέχεια, θέσπισαν αυστηρά τεκμήρια διαβίωσης, με τα οποία κάθε αξιωματούχος, που ενδεχομένως ζούσε άνω των οικονομικών δυνατοτήτων του, ήταν αυτομάτως υπό εξέταση. Τέλος, δόθηκε η δικαιοδοσία σε μια ειδική ομάδα να προβαίνει σε έρευνες και συλλήψεις χωρίς να περιμένει τη βραδυκίνητη και διεφθαρμένη αστυνομία. Βεβαίως, όσοι διαδέχτηκαν τον Λι συνέχισαν την παράδοση και βελτίωσαν τα νομικά και θεσμικά εργαλεία κατά της διαφθοράς. Σήμερα, η Σιγκαπούρη –στην οποία συχνά πυκνά θέλουμε να μοιάσουμε– θεωρείται για την Παγκόσμια Τράπεζα ως το ευκολότερο μέρος για επιχειρείν και αποτελεί την τρίτη πλουσιότερη οικονομία στον κόσμο σε όρους κατά κεφαλήν εισοδήματος. Έχει τη μικρότερη διαφθορά στην Ασία, ενώ φιγουράρει τέταρτη στη λίστα με τις λιγότερο διεφθαρμένες χώρες του πλανήτη. Με την κατάταξη της Κύπρου το 2019 να πέφτει στην 41η θέση της ίδιας λίστας, όπως θα αντιλαμβάνεστε στη διαφθορά δεν γίναμε Σιγκαπούρη, αλλά μείναμε Σιγκαπούρη, του '60.

Ο λαός της Σιγκαπούρης αποφάσισε να δώσει το τιμόνι της σ' έναν ηγέτη, που έκανε την καταπολέμηση της διαφθοράς το κεντρικό σημείο του προγράμματός του. Ο Λι Κουάν Γιου και το Λαϊκό Κόμμα Δράσης (PAP) είχαν εφαρμόσει ένα από τα πιο δραστικά προγράμματα κατά της διαφθοράς.

Ο κ. Πάνος Λοΐζου Παρράς είναι οικονομολόγος.

Ισχυρή συμμαχία Ελλάδας-ΗΑΕ

Τι προβλέπει η ρήτρα αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής ανάμεσα στις δύο χώρες

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Η ρήτρα αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής ανάμεσα σε Ελλάδα και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ), σε περίπτωση που απειληθεί η εδαφική ανεξαρτησία κάποιας από τις δύο χώρες, αποτελεί ίσως το πλέον σημαντικό αποτέλεσμα της επίσκεψης του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στο Αμπου Ντάμπι. Σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές, οι δύο πλευρές δεσμεύονται να συμβάλουν στην άμυνα και τη διατήρηση της ασφάλειας, κυριαρχίας, ενότητας, προστασίας και εδαφικής ανεξαρτησίας της Ελλάδας και των ΗΑΕ, στον βαθμό του εφικτού και όπου είναι πρακτικά δυνατόν. Οι ίδιες πηγές επισήμαιναν ότι πρόκειται για ρήτρα με καθαρά αμυντικό χαρακτήρα, που νομικά αποτελεί το μέγιστο που μπορεί να αναπτυχθεί ανάμεσα σε δύο χώρες που δεν έχουν κοινά σύνορα και δεν ανήκουν σε κοινές συμμαχικές οργανώσεις.

Υπογραμμίζεται ότι από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και έπειτα, η Ελλάδα δεν έχει προχωρήσει σε διμερείς συμφωνίες αντίστοιχου χαρακτήρα. Αν και στη συμφωνία τονίζεται ρητώς ότι οι προβλέψεις της δεν στρέφονται κατά τρίτων, είναι σαφές πως υπογράφηκε από Αθήνα και Αμπου Ντάμπι με το βλέμμα στον αποσταθεροποιητικό χαρακτήρα της Τουρκίας.

Η κυβέρνηση προφανώς εκτιμά ότι η εξέλιξη αποτελεί σημαντική διπλωματική επιτυχία, καθώς ενισχύει την ασφάλεια και την εδαφική ακεραιότητα της χώρας. Το κείμενο της συμφωνίας υπεγράφη στο Αμπου Ντάμπι από τους υπουργούς Εξωτερικών των δύο χωρών Νίκο Δένδια και τον σεΐχη Αμπντουλάχ μπιν Ζαγέντ Αλ Ναχιάν, υπό το βλέμμα του πρωθυπουργού και του διαδόχου του θρόνου των ΗΑΕ. Την υλοποίηση της συμφωνίας θα παρακολουθούν κοινές επιτροπές, με σκοπό ανταλλαγή διαβαθμισμένων πληροφοριών και στάθμευση στρατιωτικών δυνάμεων της μιας χώρας στο έδαφος της άλλης. Μια πολύ σημαντική πτυχή, την οποία η «Κ» έχει αναδείξει επανειλημμένως τους τελευταίους μήνες, είναι αυτή της εμβάθυνσης των σχέσεων με τη συμμετοχή των ΗΑΕ σε πολυμερή σχήματα, με κράτη όπως η Κύπρος, η Αίγυπτος, το Ισραήλ, αλλά και η Ινδία.

Εκπαίδευση τεχνικών

Η ρήτρα αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής έχει χαρακτηριστικά συμφωνίας τύπου SOFA (Status of Forces Agreement), βασικός σκοπός των οποίων είναι η διευκόλυνση της στάθμευσης και μεταστάθμευσης στρατιωτικών δυνάμεων και η χρήση των σχετικών υποδομών. Τον περασμένο Αύγουστο τέσσερα F-16-E της αεροπορίας των ΗΑΕ, στάθμευσαν για ένα μήνα στην αεροπορική βάση της Σούδας, πραγματοποιώντας ασκήσεις με την Πολεμική Αεροπορία (Π.Α.), ενώ στα ανατολικά της Ρόδου εκτυλίσσονταν τα πρώτα επεισόδια της έντασης με το «Ορούτς Ρέις», με τους δύο στόλους Ελλάδας και Τουρκίας να βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο.

EPA / MOHAMED AL HAMMADI

Καλά πληροφορημένες πηγές επισήμαιναν ότι πρόκειται για ρήτρα με καθαρά αμυντικό χαρακτήρα, που νομικά αποτελεί το μέγιστο που μπορεί να αναπτυχθεί ανάμεσα σε δύο χώρες που δεν έχουν κοινά σύνορα και δεν ανήκουν σε κοινές συμμαχικές οργανώσεις (στη φωτ. ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης κατά την άφιξή του στο Αμπου Ντάμπι).

Την υλοποίηση της συμφωνίας θα παρακολουθούν κοινές επιτροπές, με σκοπό την ανταλλαγή διαβαθμισμένων πληροφοριών και τη στάθμευση στρατιωτικών δυνάμεων της μιας χώρας στο έδαφος της άλλης.

Ηδη έχει αποφασιστεί η εκπαίδευση τεχνικών από τα ΗΑΕ στην ΕΑΒ και η διαμονή τους στο Κέντρο Εκπαίδευσης Τεθωρακισμένων στον Αυλώνα. Εκείνο που μένει είναι η αναβάθμιση της εν λόγω αμυντικής βιομηχανίας, προκειμένου να μπορεί να φέρει εις πέρας το στρατηγικό έργο για το οποίο την προορίζει η κυβέρνηση. Αύριο, μετά πολλές αναταράξεις τριών μηνών, αναμένεται η ακρόαση από τη Βουλή του νέου διευθύνοντος συμβούλου στην πολύπαθη εταιρεία, Δημήτρη Παπακώστα, ο οποίος είχε υπηρετήσει την ΕΑΒ από αυτή τη θέση και το 2013.

Μετά τη σημαντικότερη συμφωνία που έχει υπογράψει η Ελλάδα σε περιφερειακό επίπεδο τις τελευταίες δεκαετίες, τα διπλωματικά αισθητήρια της χώρας είναι στραμμένα στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Ηδη, πρόσωπα που συνδέονται με το Μέγαρο Μαξίμου αλλά και ο διπλωματικός μηχανισμός του υπουργείου Εξωτερικών είναι ενεργοποιημένος προκειμένου να διατηρήσει τους διαύλους επικοινωνίας που υπήρχαν με το περιβάλλον του εκλεγμένου προέδρου των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν. Οι επαφές υπήρχαν ούτως ή άλλως, κατά το προηγούμενο χρονικό διάστημα, ωστόσο γίνονται προσεκτικά βήματα καθώς, παρά το αδιαμφισβήτητο εκλογικό αποτέλεσμα, από την Αθήνα δεν επιθυμούν, λογικά, να εμφανιστούν ότι διαλέγουν κάποια πλευρά στο εσωτερικό πολιτικό παιχνίδι. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι δεν γίνονται εργώδεις προσπάθειες ώστε να πραγματοποιηθεί μια συνομιλία ανάμεσα στον κ. Μπάιντεν και τον κ. Μητσοτάκη, προκειμένου ο πρωθυπουργός αφενός να τον συγχαρεί για την εκλογή του, αφετέρου να τον ενημερώσει για την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο και την ανάγκη δράσης.

Προφανώς, στην Αθήνα παρακολουθούνται με ενδιαφέρον και οι διεργασίες σχετικά με τον νέο μηχανισμό στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Διαβάζονται με ιδιαίτερη προσοχή οι αναφορές περί πιθανής τοποθέτησης στην κεφαλή της αμερικανικής διπλωματίας του Γουίλιαμ Μπερνς, πρώην υφυπουργού και νυν προέδρου του Κληροδοτήματος Κάρνεγκι ή του Τζο Μπλίνκεν σε θέση Συμβούλου Εθνικής Ασφαλείας στο πλευρό του νέου προέδρου. Οποιες και αν είναι οι πραγματικές θέσεις των ΗΠΑ για την κατάσταση στην περιοχή, στην Αθήνα επιθυμούν το δίμηνο που ανοίγεται μέχρι τις 20 Ιανουαρίου να περάσει όσο το δυνατόν γρηγορότερα και χωρίς προβλήματα.

Το «μέτωπο» με Τουρκία

Η προτίμηση των Αθηνών για ένα ήρεμο δίμηνο έως τις 20 Ιανουαρίου δεν είναι διόλου βέβαιο ότι συμβαδίζει με εκείνη του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Το «σόου» στα Βαρώσια, η διαφαινόμενη συνέχιση των δραστηριοτήτων του «Ορούτς Ρέις» έως τα τέλη Νοεμβρίου και οι διαρκείς ρητορικές εξάρσεις κρατούν την Αθήνα σε εγρήγορση. Σε επιχειρησιακό επίπεδο, παρά ορισμένες υπερπτήσεις, φαίνεται ότι οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις (ΤΕΔ) δεν βρίσκονται σε ίδια ανάπτυξη με τον περασμένο Αύγουστο και, όπως όλα δείχνουν, σε σημαντικό βαθμό αυτό οφείλεται και στα μέτρα προφύλαξης από τον κορωνοϊό. Για την Αθήνα, αυτή η συμπεριφορά είναι επαρκής ώστε να οδηγήσει στη Σύνοδο Κορυφής της 10ης και 11ης Δεκεμβρίου σε μια ουσιαστική εξέλιξη κατά της Τουρκίας. Μια φαινομενικά απλή, αλλά στην πραγματικότητα πολύ ουσιαστική λεπτομέρεια είναι ότι η επόμενη Σύνοδος Κορυφής της Ε.Ε. θα πραγματοποιηθεί μέσω τηλεδιάσκεψης, λόγω πανδημίας. Επίσης, στο συγκεκριμένο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα πρέπει να υπερκεραστούν οι αντιρρήσεις Πολωνίας και Ουγγαρίας, ώστε να «ξεμπλοκαριστεί» το Ταμείο Ανάκαμψης, κάτι που, δυστυχώς ή ευτυχώς, φαίνεται να ενδιαφέρει πολύ περισσότερες κυβερνήσεις της Ε.Ε. στην παρούσα φάση. Για ακόμη μια φορά, η προώθηση του ζητήματος της τουρκικής επιθετικότητας πέφτει στη Γαλλία.

ΑΠΟΨΗ

Η ναυτική ισχύς στο προσκήνιο

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ***

Επειτα από δεκαετίες απραξίας στα εξοπλιστικά προγράμματα του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν.), με μέσα που βρίσκονται στη δύση της ευδόκιμης υπηρεσίας τους και των επιχειρησιακών τους ικανοτήτων, διαφαίνεται μια μεγάλη αλλαγή. Η Ελλάδα, θορυβημένη από τις προκλητικές κινήσεις της Τουρκίας τους τελευταίους μήνες και αναγνωρίζοντας την αξία της ναυτικής ισχύος, εξαγγέλλει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα ανανέωσης του στόλου της. Ηδη βαίνουν προς υλοποίηση η απόκτηση τεσσάρων ελικοπτέρων MH-60R, η υποστήριξη και ο μερικός εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων ελικοπτέρων S-70, η ολοκλήρωση της έβδομης πυραυλακάτου κλάσης Ρουσσέν και η προμήθεια τορπιλών και αντιμέτρων για τον εξοπλισμό των υποβρυχίων κλάσης «Παπανικολής» (Type 214HN) και του αναβαθμισμένου «Ωκεανός» (Type 209/1500AIP). Επίκεντρο όμως αυτού του ναυτικού προγράμματος και που καταλαμβάνει την μερίδα του λέοντος, είναι η ανανέωση του στόλου επιφανείας με την απόκτηση τεσσάρων φρεγατών πολλαπλού ρόλου εκτιμώμενης αξίας (οροφή) περίπου 4 δισ. ευρώ που θα αντικαταστήσουν τις 40 ετών φρεγάτες ολλανδικής σχεδίασης κλάσης «Ελλη» (Kortenaer). Με την προσθήκη των εκσυγχρονισμένων αεροσκαφών ναυτικής συνεργασίας P-3, το Π.Ν. θα γνωρίσει έναν από τους εκτενέστερους μετασχηματισμούς στην ιστορία του.

Για το πρόγραμμα των φρεγατών, η κυβέρνηση προσανατολίζεται σε μια λύση-πακέτο μέσω διακρατικής συμφωνίας, υπό το πλαίσιο ενός άτυπου διαγωνισμού προτάσεων, για την ταχύτερη εκτέλεση του έργου. Αυτή προϋποθέτει την ικανοποίηση τεσσάρων βασικών κριτηρίων: το χρηματοδοτικό πλαίσιο, τον εκσυγχρονισμό αριθμού φρεγατών, την εγχώρια ναυπήγηση και την ενδιάμεση λύση. Το χρηματοδοτικό πλαίσιο θα πρέπει να είναι ευέλικτο με μεγάλο χρόνο αποπληρωμής, ενώ ο ανάδοχος του προγράμματος να εγγυηθεί τη ναυπήγηση αριθμού προς απόκτηση φρεγατών σε ελληνικό έδαφος, να αναλάβει τον εκσυγχρονισμό μέσης ζωής των τεσσάρων φρεγατών κλάσης «Υδρα» (MEKO-200HN) εκτιμώμενης αξίας 450 εκατ. ευρώ και τέλος, που ενδεχομένως να αποσυνδεθεί από το πρόγραμμα, να προσφέρει μικρό αριθμό σύγχρονων μεταχειρισμένων πολεμικών που θα μπουν σε υπηρεσία στον στόλο το συντομότερο για κάλυψη επειγουσών αναγκών. Επιθυμία της ηγεσίας του Π.Ν. είναι οι «Υδρα», οι νεότερες (22-28 ετών) και ικανότερες φρεγάτες στον στόλο σήμερα, να αποκτήσουν σύγχρονα και κοινά συστήματα όπου αυτό είναι δυνατό με τα νέα πλοία, για να υπηρετήσουν άλλες δύο δεκαετίες.

Πρόγραμμα ανανέωσης του στόλου επιφανείας με την απόκτηση τεσσάρων φρεγατών πολλαπλού ρόλου.

Παρατηρούμε ότι λίγα κράτη μπορούν να ικανοποιήσουν όλα τα κριτήρια. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διακινούνται, προκρίνεται η συμφωνία με τις ΗΠΑ ως στρατηγική κυβερνητική επιλογή, ενώ κάποιοι δεν διστάζουν να πουν ότι η συμφωνία έχει κλείσει. Να σημειωθεί εδώ ότι επί σειράν ετών «κλείναμε» συμφωνίες με τη Γαλλία για φρεγάτες τύπου Belharra της Naval Group, μια έκδοση της γαλλικής FDI, χωρίς βέβαια να καταλήξουμε πουθενά. Οι γαλλικές παρουσιάζονται ως οι φρεγάτες που θα δώσουν το τεχνολογικό προβάδισμα στην Ελλάδα έναντι της Τουρκίας έχοντας ό,τι πιο σύγχρονο υπάρχει στον ναυτικό αγώνα όπως εξαιρετικά προηγμένη σχεδίαση, ραντάρ σταθερής διάταξης, αντιαεροπορικούς πυραύλους ASTER 30 ενεργής καθοδήγησης μεγάλης εμβέλειας, ύψους εμπλοκής και υψηλών κινηματικών επιδόσεων. Τέτοιου είδους πύραυλοι αποτελούν τον διακαή πόθο του Π.Ν. για παροχή προστασίας στον υπόλοιπο στόλο και στην ελληνική επικράτεια. Η ιδέα όμως αυτή φαίνεται να εγκαταλείπεται για τις νέες φρεγάτες. Η απόφαση αυτή επίσης θα καταδείξει κάτι που είναι ήδη γνωστό: η απόκτηση πλοίων με δυνατότητα αντιαεροπορικής άμυνας περιοχής είναι μια δυνατότητα λίγων μεγάλων ναυτικών των οποίων οι χώρες διαθέτουν τις αντίστοιχες οικονομικές δυνατότητες. Η σχεδίαση όμως αυτή έχει και σημαντικά μειονεκτήματα όπως η χαμηλή ταχύτητα, το υψηλό κόστος κτήσης και της ενσωμάτωσης των τροποποιήσεων του Π.Ν., κυρίως στον οπλισμό λόγω της εξελιγμένης σχεδίασης, αλλά και την επιβάρυνση της λογιστικής υποστήριξης του Π.Ν. με διαφορετικά όπλα. Επίσης, ο μοναδικός πελάτης τους μέχρι σήμερα είναι το γαλλικό ναυτικό (πέντε πλοία) που συνεπάγεται ότι ο πρώτος εξωτερικός πελάτης θα επωμιστεί και το κόστος έρευνας και ανάπτυξης. Μη λησμονούμε επίσης ότι η γαλλική πλευρά ικανοποιήθηκε λίαν προσφάτως με την παραγγελία αριθμού μαχητικών Rafale.

Για την ολλανδική πρόταση της Damen δεν μπορούμε να ειπωθούν πολλά, αφού μέχρι σήμερα η νέα της φρεγάτα είναι ακόμη υπό ανάπτυξη χωρίς να υπάρχουν γνωστά στοιχεία παρά μονάχα ποιες απαιτήσεις καλείται να καλύψει στους μελλοντικούς χρήστες αυτών, δηλαδή τα ναυτικά της Ολλανδίας (δύο πλοία) και Βελγίου (δύο πλοία). Ακόμη, το πρώτο πλοίο αναμένεται σε υπηρεσία το 2028, πολύ αργά για να αποτελεί τη λύση που θέλει το Π.Ν. Οι Ολλανδοί διαθέτουν όμως την καλύτερη ενδιάμεση λύση με τις φρεγάτες κλάσης Karel Doorman (δύο πλοία). Αγνωστη είναι η ισπανική ή ιταλική πρόταση που λογικά δεν συγκεντρώνει σοβαρή πιθανότητα επιλογής.

Η βρετανική πρόταση που αφορά τη σχεδίαση Arrowhead 140 της Babcock, μιας φρεγάτας που θα αποκτηθεί από το αγγλικό Βασιλικό Ναυτικό ως Type 31 (πέντε πλοία), βασισμένη στη δανέζικη φρεγάτα κλάσης Iver Huitfeldt (τρία πλοία). Πρόκειται για φρεγάτες που έχουν συγκεντρώσει διεθνές ενδιαφέρον, αφού μπορούν να δεχθούν διαφορετικές διαμορφώσεις, είναι υψηλής αυτονομίας και χαμηλού κόστους κτήσης, αρκετά συστήματα που αυτές θα φέρουν είναι φιλοσοφίας γνωστής στο Π.Ν., ενώ κατασκευάζονται τμηματικά, δηλαδή μέρη αυτών δημιουργούνται σε διάφορα ναυπηγεία και όλα συγκεντρώνονται σε ένα τελικό ναυπηγείο για συναρμολόγηση και ολοκλήρωση του πλοίου. Σημαντικό πλεονέκτημα της σχεδίασης αυτής είναι η δυνατότητα, λόγω μεγάλου σχετικά μεγέθους, να ενσωματώσουν στο μέλλον περισσότερα όπλα και συστήματα. Επίσης, το Ηνωμένο Βασίλειο είναι από τις λίγες χώρες σήμερα που μπορούν να διαθέσουν φρεγάτες ενδιάμεσης λύσης σε μεγάλους αριθμούς όπως η κλάση Duke (Type 23) μια εξαιρετική σχεδίαση που σταδιακά αποσύρεται.

Η λύση που προτείνεται από τις ΗΠΑ περιλαμβάνει τη ναυπήγηση τεσσάρων φρεγατών βασισμένων στη Multi-Mission Surface Combatant (MMSC) της αμερικανικής Lockheed Martin που έχουν παραγγελθεί από τη Σαουδική Αραβία (τουλάχιστον τέσσερα πλοία), που με τη σειρά τους βασίζονται στην ήδη σε υπηρεσία με το αμερικανικό ναυτικό κλάση Freedom (16 πλοία), μία από τις δύο κλάσεις του προγράμματος Littoral Combat Ship (LCS), ενός σχετικά ελαφρά οπλισμένου πλοίου παράκτιου πολέμου. Η εταιρεία επίσης έχει εξαιρετική εμπειρία από εκσυγχρονισμούς φρεγατών, μεταξύ άλλων, των αντίστοιχων με τις «Υδρα» φρεγάτες της Νέας Ζηλανδίας (MEKO-200ANZAC). Η MMSC θα προσπαθήσει να αξιοποιήσει στο έπακρο τη δυνατότητα της προτεινόμενης πλατφόρμας χωρίς να αποτελεί όμως τη φουτουριστική λύση των γαλλικών πλοίων. Οι Αμερικανοί προτείνουν, εκτός απροόπτου, ένα ισορροπημένο σε δυνατότητες πολεμικό που θα καλύπτει όλους τους ρόλους χωρίς όμως να ξεχωρίζει σε κανέναν όντας ένας δίκαιος συμβιβασμός για τον χρήστη που θέλει να καλύψει όλες τις απαιτήσεις. Σημαντικό πλεονέκτημα της σχεδίασης αποτελεί η επίτευξη υψηλής ταχύτητας, η σπονδυλωτή αρχιτεκτονική, η χρήση οπλισμού γνωστού στο Π.Ν. καθώς και η ύπαρξη κανίστρων τετραπλής συσκευασίας για πυραύλους μέσης εμβέλειας ESSM για την αντιμετώπιση επιθέσεων κορεσμού. Ομως, λόγω του αδύναμου σχετικά οπλισμού και της απουσίας κρίσιμου εξοπλισμού στη σαουδαραβική σχεδίαση, όπως σόναρ γάστρας, αλλά και λόγω του κακού ιστορικού της προγενέστερης κλάσης LCS με τις μυριάδες προβλήματα στο σύστημα πρόωσης, υπάρχουν επιφυλάξεις. Ερώτημα είναι το κόστος αλλαγών στο βασικό σχέδιο όπως και για το αν οι ΗΠΑ θα μεταβιβάσουν αριθμό μεταχειρισμένων αντιτορπιλικών κλάσης Arleigh Burke ή καταδρομικών κλάσης Ticonderoga ως ενδιάμεση λύση, που θα καλύψει και αυτή την ελληνική απαίτηση της αντιαεροπορικής άμυνας περιοχής.

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των πολεμικών πλοίων που προτείνουν οι Γαλλία, ΗΠΑ, Ολλανδία, Βρετανία, Γερμανία.

Τέλος, υπάρχει και μια εξαιρετική σχεδίαση που προτείνεται από τη Γερμανία που δεν είναι άλλη από τη φρεγάτα MEKO-A200 της TKMS, εξέλιξη των φρεγατών «Υδρα» και της φιλοσοφίας MEhrzweck-KOmbination (MEKO) που μεταφράζεται ως Συνδυασμός Πολλαπλών Χρήσεων. Πρόκειται δηλαδή για πλατφόρμα που δέχεται και ενσωματώνει κάθε είδους και οποιασδήποτε προέλευσης σύστημα αναλόγως των επιχειρησιακών αναγκών του χρήστη. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι ο προγενέστερος τύπος MEKO-200 υπηρετεί σήμερα σε μεγάλους αριθμούς σε χώρες όπως Αυστραλία (8), Τουρκία (8), Πορτογαλία (3), Νέα Ζηλανδία (2) και Ελλάδα, ενώ ο νέος τύπος A200 σε Αλγερία (2), Αίγυπτο (4) και Νότια Αφρική (4) με πρόσθετες παραγγελίες στον ορίζοντα. Οι Γερμανοί επίσης έχουν το σαφές πλεονέκτημα ότι οι ελληνικές φρεγάτες προς εκσυγχρονισμό είναι δικής τους σχεδίασης.

Πολλές και άγνωστες παράμετροι για την επίλυση μιας δύσκολης εξίσωσης όπου υποχρεωτικά θα γίνουν κάποιοι συμβιβασμοί. Ενα πράγμα όμως πρέπει να καταστεί γνωστό: χρειαζόμαστε άμεσα νέες φρεγάτες. Το Πολεμικό Ναυτικό έχει αποδείξει επανειλημμένως ότι έχει πολυετή εμπειρία και αναμένεται να διαμορφώσει τον όποιον τύπο φρεγάτας επιλεγεί, παραδίδοντας στην πατρίδα πολεμικά πλοία άρτια και υψηλών επιχειρησιακών ικανοτήτων που θα προασπίζονται τα ελληνικά συμφέροντα στο μέλλον.

* Ο κ. Δημήτρης Μητσόπουλος είναι αναλυτής Ναυτικών Συστημάτων και Εξοπλισμών και υπεύθυνος του ιστότοπου navalanalyses.com.

Βέτο από το... 1903 τώρα στις Βρυξέλλες

Εντείνεται η διαμάχη Σόφιας και Σκοπίων για την εθνική συνείδηση του επαναστάτη οπλαρχηγού Γκότσε Ντέλτσεφ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ**

Οι Καρυές είναι ένα ερημωμένο από τους πολέμους χωριό των Σερρών όπου το 1903 σκοτώθηκε από τουρκικό απόσπασμα ο επαναστάτης Γκότσε Ντέλτσεφ, για τον οποίο ερίζουν ακόμα σήμερα Βουλγαρία και Βόρεια Μακεδονία. Αν η διαμάχη για την εθνική συνείδηση του γεννημένου στο Κιλκίς Ντέλτσεφ περιοριζόταν στους ιστορικούς, δεν θα ήταν κάτι ασυνήθιστο για τα Βαλκάνια, όπου οι άνθρωποι εξακολουθούν να καταβροχθίζουν το παρελθόν. Οταν όμως, έναν και πλέον αιώνα μετά, το ερώτημα «τίνος ήρωας είναι ο τάδε ή ο δείνα» αναβιώνει ιστορικές διενέξεις που έπνιξαν τους λαούς στο αίμα και καθίσταται σημείο τριβής μεταξύ εθνών και των κρατών τους, τότε τα φαντάσματα των εθνικισμών ξεπροβάλλουν επικίνδυνα και πάλι.

Οπως η διαμάχη της Βουλγαρίας με τη Βόρεια Μακεδονία, που από τις... Καρυές των Σερρών έφτασε να απασχολεί την Ευρώπη και να εμποδίζει την ευρωπαϊκή προοπτική μιας χώρας, επαναφέροντας στη βαλκανική ατζέντα μεγαλοϊδεατισμούς και ζητήματα που υποτίθεται ότι είχαν επιλυθεί.

SHUTTERSTOCK

Μνημείο προς τιμήν του Γκότσε Ντέλτσεφ στην πόλη Στρούμιτσα της Βόρειας Μακεδονίας.

Για την Ιστορία

Τον Μάιο του 1903 σκοτώνεται σε συμπλοκή με τουρκικό απόσπασμα, στην τότε Μπάνιτσα (Καρυές), ο Γκότσε Ντέλτσεφ, οπλαρχηγός των ένοπλων βουλγαρικών ανταρτικών σωμάτων και εμβληματική προσωπικότητα της σλαβικής αφύπνισης εναντίον των Οθωμανών, και ενταφιάζεται στο χωριό. Τρία χρόνια μετά, οι Βούλγαροι ξέθαψαν τη σορό, που δεν είχε λιώσει, πήραν τα άκρα, τα οποία και μετέφεραν στη Σόφια όπου τα ενταφίασαν. Το 1946, με παρέμβαση του Στάλιν, ο Γκεόργκι Δημητρώφ έδωσε τα οστά στον Τίτο που τα τοποθέτησε σε τάφο στα Σκόπια, στο πλαίσιο του εγχειρήματος για τη συγκρότηση «μακεδονικού έθνους», σύμφωνα με τους Βουλγάρους. Οσο υπήρχε η ενιαία Γιουγκοσλαβία, επισήμως τουλάχιστον, δεν ασχολείτο κανείς με το θέμα, μολονότι η διαφωνία για την «ιδιοκτησία» του Ντέλτσεφ σοβούσε στους ιστορικούς των δύο πλευρών.

Η Βουλγαρία δεν επιτρέπει την έναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Βόρειας Μακεδονίας στην Ε.Ε., προκαλώντας αντιδράσεις.

Οταν όμως το 1992 η Βουλγαρία, πρώτη αυτή, αναγνώρισε το νεόκοπο κράτος με την ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας», το λείψανο του Ντέλτσεφ έκανε την εμφάνισή του. Πάνω από το μνήμα του στις Καρυές, στήθηκε μια ολόκληρη ιστορική διαμάχη και φιλοτεχνήθηκε ένα αφήγημα από εκείνα που ταλαιπώρησαν και εξακολουθούν να ταλαιπωρούν τα Βαλκάνια. Οι Βούλγαροι, που τον ήθελαν και τον θέλουν δικό τους, ανήγαγαν τον εκεί τάφο του σε τόπο προσκυνήματος και μάλιστα το 2013 ήγειραν (ανεπιτυχώς) προς την Αθήνα αίτημα ανέγερσης ανδριάντα στα ερείπια της εκεί εκκλησίας. Οι Σλαβομακεδόνες, πάλι, που θεωρούν ότι η συνείδηση του επαναστάτη ήταν «μακεδονική» –μάλιστα κατηγορούν τους Βουλγάρους ότι τον «πρόδωσαν» γι' αυτόν τον λόγο στους Τούρκους ώστε να τον σκοτώσουν–, κατά καιρούς έσκαβαν στις Καρυές για να εντοπίσουν και το υπόλοιπο της σορού του!

Μπορεί ένα πρόσωπο που έζησε έναν αιώνα πριν να φέρει σε αντιπαράθεση δύο γειτονικές χώρες, σε σημείο μάλιστα που να εμποδίζει το μέλλον τους; Εκ πρώτης όψεως φαίνεται παράλογο. Ομως στο πρόσωπο του Ντέλτσεφ οικοδομήθηκε εν πολλοίς η επιμονή του βουλγαρικού εθνικισμού ότι οι σλαβικοί πληθυσμοί της σημερινής Βόρειας Μακεδονίας δεν είναι παρά «παραστρατημένο» βουλγαρικό φύλο. Αν οι Βούλγαροι αποδεχθούν ότι ο ήρωάς «τους» είχε μακεδονική συνείδηση, τότε η πατρότητα της εξέγερσης του Ιλιντεν –την οποία φέρεται να προετοίμαζε (κατ' άλλους διαφωνούσε) ο επαναστάτης δάσκαλος και οπλαρχηγός από το Κιλκίς, και η οποία αποτελεί το κορυφαίο για τη σλαβική (βουλγαρική) αφύπνιση γεγονός– ως αφήγημα της Σόφιας καθίσταται μετέωρο. Το ίδιο και από την πλευρά των Σκοπίων που ομνύουν στο όνομα του κορυφαίου «δικού τους» ήρωα, που αν τον απαρνηθούν, είναι σαν να απαρνούνται την εθνική τους ταυτότητα και την ιστορία τους.

Σε μια προσπάθεια να αρθεί το αδιέξοδο, ο Ζόραν Ζάεφ πρότεινε να καταχωρισθεί στα σχολικά εγχειρίδια ο Ντέλτσεφ ως «αγωνιστής του μακεδονικού απελευθερωτικού αγώνα, τον οποίο τιμά και ο λαός της Βουλγαρίας», πλην όμως η πρόταση όχι μόνο δεν έγινε δεκτή από τη βουλγαρική πλευρά, αλλά εξαγρίωσε την πολιτική ηγεσία στη Σόφια. «Δεν μπορεί να γίνεται συμβιβασμός με την αλήθεια. Από τη Βόρεια Μακεδονία δεν ζητούμε τίποτα περισσότερο από την αλήθεια. Ο ίδιος ο Γκότσε Ντέλτσεφ έχει πει ότι είναι Βούλγαρος», δήλωσε η υπουργός Εξωτερικών Εκατερίνα Ζαχαρίεβα και, πιο οξύς, ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Κρασιμίρ Καρακατσάνοφ μίλησε για «εξευτελισμό των Σκοπιανών» και υποστήριξε ότι «με την πρόταση αυτή προωθείται ο διαχωρισμός μεταξύ μακεδονικού και βουλγαρικού έθνους».

Με αυτή την ιστορικά φορτισμένη διελκυστίνδα σε ένταση, η διένεξη έφτασε στις Βρυξέλλες, όπου την Τρίτη 17 Νοεμβρίου, στο συμβούλιο των υπουργών Εξωτερικών, η Βουλγαρία μπλόκαρε την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για τη Βόρεια Μακεδονία, προκαλώντας την έντονη αντίδραση πολιτικής ηγεσίας και ΜΜΕ στα Σκόπια και πυροδοτώντας αντιβουλγαρικά αισθήματα στον πληθυσμό. Η Σόφια αξιώνει να προστεθεί στη συμφωνία φιλίας και καλής γειτονίας, που οι δύο πλευρές υπέγραψαν την 1η Αυγούστου του 2017 και με την οποία φιλοδοξούσαν να διευθετήσουν όλες τις μεταξύ τους διαφορές, ανάμεσά τους και τις ιστορικές, παράρτημα με το οποίο τα Σκόπια θα δηλώνουν ότι οι σλαβικοί πληθυσμοί στο κράτος τους έχουν βουλγαρικές ρίζες, η γλώσσα που ομιλούν προέρχεται από τη βουλγαρική μήτρα, το όνομα Βόρεια Μακεδονία δεν υποκρύπτει αλυτρωτισμό, ο Ντέλτσεφ ήταν Βούλγαρος κ.ά.

Ο Ζάεφ διεμήνυσε παραμονές της συνόδου ότι οι αξιώσεις της Βουλγαρίας, οι περισσότερες τουλάχιστον, αποτελούν «κόκκινη γραμμή» για τη Βόρεια Μακεδονία και τους ανθρώπους της, που δεν μπορούν να απαρνηθούν την ταυτότητα, τη γλώσσα και την ιστορία τους. Οι πιέσεις της γερμανικής προεδρίας δεν απέφεραν καρπούς, τουλάχιστον σε πρώτη φάση, γιατί υπάρχει και η Σύνοδος Κορυφής του Δεκεμβρίου, αλλά παραμονές εκλογών (Μάρτιος), δύσκολα η βουλγαρική ηγεσία θα κατέβει από το κύμα του εθνικισμού που ελπίζει να της αποφέρει οφέλη στην κάλπη. Οι Ευρωπαίοι εμφανίζονται ιδιαιτέρως ενοχλημένοι με τη Σόφια, ειδικά οι Γερμανοί.

Αλλά και στην ίδια τη Βουλγαρία εμφανίζονται φωνές που επισημαίνουν ότι η χώρα βρέθηκε απομονωμένη. «Η Σόφια έχει αναβιώσει παλιές διενέξεις, ζητώντας από τη γειτονική χώρα να αναγνωρίσει τους ιστορικούς και γλωσσικούς της δεσμούς με τη Βουλγαρία και απειλώντας με βέτο την έναρξη ενταξιακών συνομιλιών, εκτός εάν αναγνωρίσει τις βουλγαρικές αξιώσεις», σημειώνουν στο Politico ο Βούλγαρος πολιτικός αναλυτής Ντιμιταρ Μπέτσεφ και ο συμπατριώτης του, πρώην υπουργός Εξωτερικών, Γιούλιαν Ποπόφ.

Οι φόβοι

Δεν είναι μόνο το γεγονός ότι για ακόμη μία φορά η Βουλγαρία κινδυνεύει να τοποθετηθεί στη λάθος πλευρά της Ιστορίας, κάτι που πλήρωσε στο παρελθόν, με τους 27 εταίρους στην Ε.Ε. στη μία μεριά και απέναντι μόνη της τη Σόφια. Η αξίωση να αποδεχθούν τα Σκόπια ότι ο σλαβικός πληθυσμός τους είναι «αίμα από το αίμα» της Βουλγαρίας νομιμοποιεί όσους φοβούνται ότι ο βουλγαρικός βαθύς εθνικισμός προσδοκά στον «τροχό της Ιστορίας», που ίσως φέρει σε αυτό το οποίο υπέβοσκε πάντα ως εφιάλτης στη Χερσόνησο του Αίμου, και είναι το εν υπνώσει όνειρο μιας «Μεγάλης Βουλγαρίας». Πώς αλλιώς να ερμηνευθεί, υποστηρίζουν όλοι αυτοί, η βουλγαρική εμμονή ότι εν δυνάμει τα σύνορά της φτάνουν έως την Αχρίδα και την Πρέσπα, όπου το 2014 ήθελε να χτίσει στο νησάκι του Αγίου Αχιλλείου μνημείο του τσάρου Σαμουήλ, ακόμα και έως την Αλβανία στην οποία ανακαλύπτει βουλγαρική μειονότητα; Με όλα αυτά, οι σχέσεις Σόφιας και Σκοπίων έχουν περιέλθει στο χειρότερο σημείο από την ίδρυση του κράτους το 1991 έως σήμερα, ενώ την κοινωνία της Βόρειας Μακεδονίας σαρώνει, εκτός από τον κορωνοϊό, αντιβουλγαρικός «πυρετός», γεγονός που δείχνει να ανησυχεί τη Σόφια, η οποία έχει διανείμει πάνω από 100.000 βουλγαρικά διαβατήρια σε πολίτες της Βόρειας Μακεδονίας τα τελευταία χρόνια.

Πούτιν - Ερντογάν, μια ευρασιατική «ειδική σχέση»

Προσπάθεια ερμηνείας της εξωτερικής πολιτικής της Ρωσίας με τη βοήθεια ενός... γιόγκι-φυσικοθεραπευτή, του Ανατόλι

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΑΥΓΕΡΙΝΟΥ***

Μέσα στα τόσα κακά του, ο κορωνοϊός με γλίτωσε από έναν γιόγκι-φυσικοθεραπευτή, που βασάνιζε τις Κυριακές μου με την πολυλογία του κι είναι απίθανο να διαβάζει ελληνικό Τύπο. Ποτέ δεν μπορείς βέβαια να είσαι σίγουρος στη Ρωσία...

Περήφανος για το όνομά του, ο Ανατόλι, λοιπόν, μου εξηγούσε σε ένα ασταμάτητο φροντιστήριο πόσο αντιπαθεί ως βέρος Μοσχοβίτης τον Πούτιν, αλλά και πόσο κωμικές βρίσκει τις προσπάθειες αμφισβήτησής του, εντός και εκτός Ρωσίας, καθώς είναι σαφές ότι «ο τύπος έχει κάρμα για πολλά, το λέει το όνομά του, οδηγητής (πουτ' = οδός), που κυριαρχεί στον κόσμο (βλαντέγιου = κατέχω, μιρ = κόσμος)». Αστεία αστεία, έτσι ακριβώς μεταφράζεται το όνομα του Ρώσου ηγέτη, ο οποίος δεν χρειάστηκε καν να εφεύρει δισύλλαβο και με βαρείς συμβολισμούς παρατσούκλι (Λένιν, Στάλιν), αλλά το είχε έτοιμο από τους γονείς του.

Γεννημένος το 1952 στο τότε Λένινγκραντ, σημερινή Αγία Πετρούπολη, ο Πούτιν πιθανότατα δεν προγραμμάτιζε να εξελιχθεί σε έναν από τους σημαντικότερους ηγέτες στην ιστορία της Ρωσίας και βασικό «παίκτη» της διεθνούς σκακιέρας, έχοντας μάλιστα πίσω του όχι μια υπερδύναμη, όπως η ΕΣΣΔ, αλλά το απομεινάρι της, περιτριγυρισμένο από τα ακόμη φλεγόμενα σπαράγματα μιας άλλοτε διαδοχικής ρωσοσοβιετικής αυτοκρατορίας. Ούτε βέβαια θα μπορούσε να φανταστεί ότι μια μέρα θα συναντήσει έναν σχεδόν συνομήλικό του πολιτικό με παρόμοια χαρακτηριστικά, άλλοτε χαμίνι της τουρκικής συμπρωτεύουσας, τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, με τον οποίο θα αναπτύξει μια εξαιρετικά ανθεκτική «ειδική σχέση», πάνω στην οποία προσαρμόζεται η ρωσική εξωτερική πολιτική, ακροβατώντας κάποτε επικίνδυνα.

Τόλμησα μια φορά να ρωτήσω τον Ανατόλι πώς του φαίνεται αυτή η «περίεργη» σχέση Πούτιν - Ερντογάν κι ήταν ασυγκράτητος: «Τι δεν μπορείτε επιτέλους να καταλάβετε εσείς οι ξένοι ανταποκριτές;

«Θα θέλατε πολύ εσείς οι Δυτικοί να εμπλακούμε σε πόλεμο με την Τουρκία και να έρθετε να χορεύετε στα ερείπιά μας».

Ο Πούτιν πίστεψε, περίπου όπως όλοι εμείς οι Σοβιετικοί, ότι γκρεμίζοντας τη Σοβιετική Ενωση θα ενταχθούμε σε κάποια διεθνή λέσχη ελευθερίας και δημοκρατίας και απογοητεύθηκε, συνειδητοποιώντας ότι στη λέσχη δεν τον περίμενε κανείς, ενώ όταν έχεις γονατίσει, όπως η Ρωσία του 1990, είναι πολύ δυσκολότερο να πείσεις ότι δεν έχεις πρόθεση να συνεχίσεις άλλο σκυμμένος, αλλά επιθυμείς ισότιμο διάλογο και ελεύθερο ανταγωνισμό, όπως γράφουν τα δικά σας καπιταλιστικά εγχειρίδια. Οταν πια χάθηκαν από την Ευρώπη οι Κολ, Σιράκ, Σρέντερ, ηγέτες με προσωπικότητα, ο Πούτιν προσαρμόστηκε σε όσους συνομιλητές και όποιες δυνατότητες του έμειναν γύρω του, και δεν είναι πολλοί που έχουν κάποιο χάρισμα και μπορούν να τηρήσουν τον λόγο τους. Επομένως "δουλεύει" με ό,τι υλικό υπάρχει, όπως κάνει κάθε καλός πράκτορας σε αποστολή, δεν τον απασχολεί η ηθική υπόσταση ή η ιδεολογία του συνεργάτη του, αρκεί να γίνεται η δουλειά και να παράγεται αποτέλεσμα».

EPA / MICHAEL KLIMENTYEV / SPUTNIK

Ο μόνος ίσως ηγέτης διεθνώς που μοιάζει έως τώρα να μπορεί να βάλει κάποια όρια στον Ερντογάν είναι ο Πούτιν, όπως συνέβη διαδοχικά στη Συρία, στη Λιβύη και πρόσφατα στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ.

Αρχισα να εκτιμώ το κριτήριο του Ανατόλι από τότε που, τέτοιες ημέρες πριν από πέντε χρόνια, συζητούσαμε την κατάρριψη από τουρκικό πύραυλο του ρωσικού μαχητικού Σουχόι-24 στη Συρία. Πίστευα κι εγώ, όπως πολλοί, ότι κάποιου είδους άμεση απάντηση θα υπάρξει από τη Ρωσία. Ο Ανατόλι, όμως, επέμενε για το αντίθετο: «Δεν θέλει να παίρνει αποφάσεις εν θερμώ, γι' αυτό τώρα ο Πούτιν θα δαγκώσει πιο βαθιά, δεν μας αρκεί η εκδίκηση με το μία σου και μία μου», έλεγε, κι έπεσε τελικά μέσα. «Θα θέλατε πολύ εσείς οι Δυτικοί να εμπλακούμε σε πόλεμο με την Τουρκία και να έρθετε να χορεύετε στα ερείπιά μας. Εχουμε κάνει μια ντουζίνα πολέμους με τους Τούρκους, εμείς θα επιλέξουμε, όμως, πότε, με ποια αφορμή και πώς θα ξαναπολεμήσουμε», θυμάμαι να λέει ο μυστικοσύμβουλός μου, τις γνώσεις του οποίου πήγα να αμφισβητήσω ρωτώντας τον αν θα βρει και στο όνομα του Ερντογάν συμβολισμούς και ποιος τελικά έχει το πάνω χέρι στη «σχέση» των δύο: «Είναι δυνατόν να μην ξέρεις πως Ερντογάν σημαίνει γεννημένος λεβέντης; Ετσι αισθάνεται, κι όταν τον εγκωμιάζει ο Πούτιν, κομπάζει, ενώ ο Ρώσος πρόεδρος τον κάνει του χεριού του, κλασική μέθοδος χειραγώγησης. Οσο για την ιεραρχία, ισχύουν οι νόμοι της Ανατολής: ο Πούτιν είναι δύο χρόνια μεγαλύτερος κι εκπροσωπεί μια χώρα πολύ σπουδαιότερη, άρα ο Ερντογάν θα είναι πάντα ευτυχής με έναν συμπληρωματικό ρόλο».

Θυμάμαι τα λόγια του Ανατόλι, συνειδητοποιώντας ότι ο μόνος ίσως ηγέτης, διεθνώς, που μοιάζει ώς τώρα να μπορεί να βάλει κάποια όρια στον Ερντογάν είναι ο Πούτιν, όπως συνέβη διαδοχικά στη Συρία και στη Λιβύη, αλλά και τις προάλλες στο Καραμπάχ, όπου οι ρωσικοί χειρισμοί θυμίζουν έναντι της Τουρκίας «σκωτσέζικο ντους», χωρίς ποτέ τα πράγματα να οδηγηθούν στα άκρα. Διαβάζω και τις δηλώσεις Πούτιν για τον συμβιβασμό εις βάρος της Αρμενίας, που τερμάτισε μέσα σε μια νύχτα τον πόλεμο με το Αζερμπαϊτζάν στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ, εδραιώνοντας τον ρόλο της Ρωσίας στον Καύκασο, «κλέβοντας» επιρροή από τους «συμπροέδρους» στην πρωτοβουλία του ΟΑΣΕ, Γαλλία και ΗΠΑ, και παραχωρώντας έναν μάλλον συμβολικό, δεύτερο ρόλο στον Ερντογάν. Σχολιάζει ο Ανατόλι, από τηλεδιάσκεψη αυτή τη φορά: «Κάθε βεβιασμένη απόφαση να εμπλακούμε ενεργά σ' έναν ακόμη πόλεμο, σε συνθήκες ουσιαστικά πολιορκίας της Ρωσίας από το ΝΑΤΟ, θα ήταν τυχοδιωκτισμός. Οι Αρμένιοι είχαν προειδοποιηθεί ότι αδίκως ελπίζουν βοήθεια από τη Δύση, έπρεπε να δεχθούν μεσολάβηση με ειρηνευτικό στρατιωτικό σώμα της Ρωσίας νωρίτερα, κι είναι περίεργο που ο φιλοδυτικός πρωθυπουργός τους Πασινιάν απέρριπτε έναν συμβιβασμό πριν υποστεί βαριές απώλειες». Τόλμησα να ρωτήσω αν θα μπορούσαν να έχουν βάση οι οραματισμοί Πούτιν για μια περίοδο συνεργασίας στην Ευρασία, κατά το σχήμα Γαλλίας-Γερμανίας, που κάποτε συνεχώς πολεμούσαν και τώρα συνεργάζονται, κι εντέλει από πού κι ώς που ένας φυσικοθεραπευτής γνωρίζει τόσα πολλά. «Σήμερα ίσως και να μοιάζει με σενάριο γεωπολιτικής φαντασίας, αλλά αν σου έλεγα τι θα συμβεί λίγους μήνες πριν από την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, που συμπληρώνει του χρόνου τα 30 της, όπως και η νέα Ρωσία, θα με έβγαζες τρελό», μου είπε και μου φάνηκε ότι μου έκλεινε το μάτι καθώς έπεφτε μαύρο στον υπολογιστή.

* Ο κ. Θανάσης Αυγερινός είναι ανταποκριτής στη Μόσχα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΤΑΦΗΣ

Η τραπεζοκόμος Λουκία Μαρέτη έχει εξοικειωθεί πλέον με τη χρήση του προστατευτικού εξοπλισμού· το ντύσιμο έγινε μηχανική διαδικασία.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΤΑΦΗΣ

Ο ειδικευόμενος γιατρός Γιάννης Τρόντζας συνδράμει στο δεύτερο κύμα τους συναδέλφους του στα επείγοντα κατά τις εφημερίες του «Σωτηρία».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΤΑΦΗΣ

Η καθαρίστρια Λίντα Γκρεμπί παραιτήθηκε πρόσφατα από το «Σωτηρία» και μετανάστευσε στην Αγγλία. Η πανδημία είχε οδηγήσει στην ανεργία τον σύζυγο και τον γιο της.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΤΑΦΗΣ

Η παθολόγος-λοιμωξιολόγος Γαρυφαλλιά Πουλάκου παρατηρεί ότι πλέον αρκετοί ασθενείς φτάνουν στην κλινική COVID-19 νοσώντας βαριά.

Εννέα μήνες στην πρώτη γραμμή

Η διαχείριση της κόπωσης, του φόβου και η αγωνία για την επόμενη ημέρα από τον Μάρτιο μέχρι σήμερα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Τη νύχτα της περασμένης Δευτέρας, 16 Νοεμβρίου, ο ειδικευόμενος γιατρός Γιάννης Τρόντζας τήρησε σχολαστικά τη, γνωστή στον ίδιο από το πρώτο κύμα της πανδημίας, ρουτίνα του ντυσίματος με τον προστατευτικό εξοπλισμό. Το πόστο του, μέχρι το ξημέρωμα, βρισκόταν στα επείγοντα του νοσοκομείου «Σωτηρία». Εκεί θα υποδεχόταν ύποπτα ή επιβεβαιωμένα κρούσματα της νόσου COVID-19. Ο,τι ακολούθησε δεν το είχε ξαναζήσει.

Υπήρξε ασθενής ο οποίος άμεσα μετά την άφιξή του χρειάστηκε να διασωληνωθεί και δεν ήταν ο μόνος. Συνολικά, έως το πρωί, πάνω από δέκα νεοεισερχόμενοι διασωληνώθηκαν είτε στα επείγοντα είτε σε κάποια από τις ειδικές κλινικές του νοσοκομείου. Οι νέες εισαγωγές ασθενών τη νύχτα ξεπέρασαν τις 30. Ο κ. Τρόντζας έφυγε από το «Σωτηρία» 14 ώρες μετά την έναρξη της βάρδιάς του. Μέσα σε αυτό το διάστημα μπορούσε να βγάλει τη στολή και να ξεκουραστεί για ένα τέταρτο ή μισάωρο ανά τέσσερις ώρες. Επειτα έπρεπε να συνδράμει ξανά τους συναδέλφους του στην υποδοχή ασθενών. Αυτή ήταν η πιο δύσκολη εφημερία του, πιθανότατα μέχρι την επόμενη.

«Είναι απρόβλεπτος ο ιός. Εάν ο ασθενής αναπτύξει το φλεγμονώδες σύνδρομο μπορεί η επιδείνωση να είναι πολύ γρήγορη», λέει στην «Κ». «Η κατάσταση ήταν στο κόκκινο στην εφημερία. Εάν συνεχίσουμε με τους ίδιους ρυθμούς τις επόμενες ημέρες μπορεί να μην είναι διαχειρίσιμη. Είμαστε ακριβώς στο όριο».

Για τον 29χρονο ειδικευόμενο ο νέος κορωνοϊός δεν είναι πλέον άγνωστος εχθρός. Τον περασμένο Απρίλιο η «Κ» τον είχε συναντήσει στην κλινική COVID-19 που λειτουργεί στο ισόγειο του Κέντρου Αναπνευστικής Ανεπάρκειας, ένα κτίριο σε μια πευκόφυτη γωνιά του νοσοκομείου «Σωτηρία» το οποίο είχε χτιστεί πριν από δεκαετίες ως σανατόριο για φυματικούς. «Αντιμετωπίζουμε κάτι νέο», είχε πει τότε ο κ. Τρόντζας. «Βλέπεις κάποιον που δεν είναι ταχυπνοϊκός, δεν έχει δύσπνοια και μπορεί οι εξετάσεις να δείξουν ότι είναι χειρότερα. Δεν

REUTERS / ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΤΑΦΗΣ

Ιατρονοσηλευτικό προσωπικό περιθάλπει ασθενή με COVID-19 σε ΜΕΘ του νοσοκομείου «Σωτηρία» τον Απρίλιο, κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας. Τις τελευταίες εβδομάδες, το σύστημα υγείας δέχεται μεγάλη πίεση με νέα περιστατικά και διασωληνώσεις.

> *«Εάν συνεχίσουμε με τους ίδιους ρυθμούς τις επόμενες ημέρες, η κατάσταση μπορεί να μην είναι πλέον διαχειρίσιμη. Είμαστε ακριβώς στο όριο».*

δίνει τα σημάδια που γνωρίζεις από την εμπειρία και τη μελέτη σου. Δεν είναι η κλασική εικόνα ενός αναπνευστικού αρρώστου, σε ξεγελάει πάρα πολύ».

Τότε το επιδημιολογικό φορτίο στην Αθήνα δεν ήταν τόσο μεγάλο. Οι σκηνές στη γειτονική Ιταλία προκαλούσαν μεν ανησυχία, αλλά φάνταζαν ακόμη πολύ μακρινές. Στην Ελλάδα υπήρχε η πολυτέλεια του χρόνου. «Ξεπεράσαμε τον φόβο, ξεπεράσαμε και την κούραση εκείνων την ημερών. Αποκτήσαμε εμπειρία και το τρίμηνο του καλοκαιριού ήταν πιο ήρεμη η κατάσταση», λέει ο κ. Τρόντζας. Επειτα χτύπησε το δεύτερο κύμα. Τον τελευταίο μήνα η πίεση στο σύστημα υγείας είναι μεγάλη. «Υπάρχει πλέον άγχος για το πώς θα κυλήσει η επόμενη εφημερία», τονίζει ο ίδιος.

Η «Κ» συνομίλησε ξανά με προσωπικό της πρώτης γραμμής που είχε συναντήσει κατά τις πρώτες ημέρες της πανδημίας στο «Σωτηρία». Δύο γιατροί, μία καθαρίστρια και μία τραπεζοκόμος, όλοι τους απαραίτητοι κρίκοι στην αλυσίδα της περίθαλψης, περιγράφουν το πώς έχουν προσαρμοστεί σε αυτή την πολύμηνη και κοπιαστική, σισύφεια δοκιμασία.

Η πίεση στις κλινικές

«Μέχρι και πριν από λίγες ημέρες το κομμάτι της εφημερίας ζοριζόταν περισσότερο. Από το βράδυ της περασμένης Δευτέρας ζορίζονται αφόρητα και οι κλινικές COVID-19. Τα περιστατικά που μπαίνουν είναι πάρα πολλά, βαριά άρρωστοι άνθρωποι, πολλοί μεταξύ 40 και 60 ετών. Εχουμε πολλές διασωληνώσεις και μεταφορές στην εντατική», λέει η Γαρυφαλλιά Πουλάκου, παθολόγος-λοιμωξιολόγος στη Γ΄ Παθολογική Κλινική του «Σωτηρία» και επίκουρη καθηγήτρια Ιατρικής στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

«Εχουμε ανθρώπους που έρχονται από τις πρώτες ημέρες του πυρετού. Δεν είναι καθυστερημένη η διάγνωση, ούτε η προσέλευσή τους στο σύστημα υγείας. Είναι εξαρχής βαριά η νόσος», επισημαίνει. Οπως διαπιστώνει η ίδια, υπάρχουν αρκετοί ασθενείς οι οποίοι στις πρώτες πέντε ημέρες από την εκδήλωση των συμπτωμάτων νοσούν βαριά. Και μέσα στην κλινική COVID-19 ορισμένοι νοσηλευόμενοι μετά τα δύο πρώτα 24ωρα μπορεί να χρειαστεί να μεταφερθούν σε μονάδα εντατικής θεραπείας.

Τον περασμένο Απρίλιο η κ. Πουλάκου είχε ξεναγήσει την «Κ» σε χώρους της κλινικής COVID-19. Είχε εξηγήσει λεπτομερώς τα βήματα που ακολουθεί το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό στην «κόκκινη ζώνη», το μέρος όπου βρίσκονται οι θάλαμοι των ασθενών και θεωρείται μολυσματικό, και είχε δείξει πώς οι γιατροί ψεκάζουν μέχρι και τις σόλες των παπουτσιών τους έπειτα από κάθε έξοδό τους για να μειώσουν το ιικό φορτίο. «Ο φόβος της ατομικής μας έκθεσης έχει εκλογικευθεί πλέον», λέει.

«Ξέρουμε ότι στις κανονικές συνθήκες της κλινικής δεν είναι πολύ μεγάλος. Εχουμε αρκετή εμπιστοσύνη στον τρόπο που διαχειριζόμαστε τον άρρωστο, έχουμε επάρκεια εξοπλισμού και οι δουλειές μας γίνονται χωρίς αταξία, χωρίς εκπλήξεις. Εκείνο το οποίο φοβίζει είναι ότι εάν συμβούν πολλά επείγοντα περιστατικά μαζί, τότε το προσωπικό μπορεί να χρειαστεί να τρέξει ασύντακτα. Εκεί φοβάσαι ότι τα μέτρα μπορεί να μην τηρηθούν».

Για την 53χρονη Λουκία Μαρέτη, τραπεζοκόμο η οποία παραδίδει τα γεύματα των ασθενών στον πρώτο όροφο του Κέντρου Αναπνευστικής Ανεπάρκειας, το ντύσιμο με τη «στολή του αστροναύτη» έχει γίνει πλέον μηχανική διαδικασία. «Η πρώτη φορά ήταν δύσκολη, τώρα είναι σαφώς καλύτερα. Παραμένει όμως ψυχοφθόρα αυτή η δουλειά γιατί και πάλι οι ασθενείς δεν έχουν επαφή με τον έξω κόσμο. Μόνο εμάς περιμένουν, τους γιατρούς και τους νοσηλευτές για να πουν μια κουβέντα. Και έχουμε πολύ κόσμο τώρα στα δωμάτια και μικρότερες ηλικίες. Εχει τύχει να έχουμε νέους 20 ετών και άλλους ασθενείς 40 και 50 ετών», λέει. «Ευελπιστούσα ότι θα τελείωνε κάποτε όλο αυτό και θα γίνονταν όλα και πάλι φυσιολογικά όπως πριν. Αλλά δυστυχώς το ξαναζούμε».

Στην αρχή του πρώτου κύματος της πανδημίας η 39χρονη καθαρίστρια Λίντα Γκρεμπί ανησυχούσε και για τη δική της υγεία. Φοβόταν ότι εμφάνιζε συμπτώματα της νόσου, μετρούσε ανά τρεις ώρες τη θερμοκρασία της στο σπίτι, είχε υποβληθεί σε τεστ το οποίο βγήκε αρνητικό. Είχε φτάσει τρεις φορές στα πρόθυρα παραίτησης. Και άλλοι συνάδελφοί της είχαν φοβηθεί τότε. Κάποιοι αρνήθηκαν να μετακινηθούν σε κλινικές COVID-19, ορισμένοι προφασίστηκαν ασθένεια. Εκείνη συνέχισε την εργασία της στο ισόγειο του Κέντρου Αναπνευστικής Ανεπάρκειας.

Η αγωνία της κάπως μετριάστηκε στους μήνες που ακολούθησαν, δεν έκανε όμως εκπτώσεις στα μέτρα προφύλαξης που έπρεπε να τηρήσει. Συνέχισε να αποφεύγει τις επαφές με τη μητέρα της η οποία είχε υποβληθεί σε επέμβαση καρδιάς και όταν επισκέφθηκε αρχές Αυγούστου τους συγγενείς της στην Αλβανία απείχε από αγκαλιές και φιλιά. Παρέμεινε πιστή στη μάσκα και στις αποστάσεις. Ωσπου μετά την επιστροφή της στην κλινική, στα τέλη του καλοκαιριού, η δουλειά της έγινε αφόρητη. «Δύο φορές λιποθύμησα μέσα στους θαλάμους. Είχα ανεβάσει 130 παλμούς, έπαθα αφυδάτωση», λέει. «Με 40 βαθμούς θερμοκρασία έξω, βάλε και τη στολή, αλλάζαμε δύο φορές τα ρούχα μας, μέχρι και οι κάλτσες μας γίνονταν μούσκεμα. Αυτό το καλοκαίρι στην κλινική θα μείνει το πιο αξέχαστο στη ζωή μου».

«Ξέρουμε ότι τα δύσκολα είναι ακόμη μπροστά μας»

Η πανδημία του νέου κορωνοϊού δεν δυσκόλεψε μόνο την εργασιακή καθημερινότητα της κ. Γκρεμπί στην κλινική COVID-19. Αλλαξε ριζικά και την υπόλοιπη ζωή της. Ηταν πλέον η μόνη εργαζόμενη στην τετραμελή οικογένειά της. Ο μισθός της, λίγο πάνω από 600 ευρώ, δεν επαρκούσε. Ο άνδρας της, ήδη από πρώτο κύμα, έμεινε άνεργος καθώς ο εργολάβος που τον απασχολούσε σε μονώσεις κτιρίων δεν είχε νέα μεροκάματα για εκείνον. Και ο ενήλικος γιος της έχασε τη δουλειά του. Εργαζόταν σε βενζινάδικο, μπήκε αρχικά σε αναστολή στην πρώτη φάση της καραντίνας και έπειτα τον ενημέρωσαν ότι δεν πρόκειται να κάνουν νέες προσλήψεις.

Μετά το καλοκαίρι κ. Γκρεμπί παραιτήθηκε από τη δουλειά της

> *«Δεν είναι προβλέψιμος ο χρόνος παραμονής στο νοσοκομείο. Δεν υπάρχει η έννοια του ωραρίου, γιατί δεν ξέρεις τι έκτακτο θα προκύψει».*

ως καθαρίστρια στο «Σωτηρία» και στις 28 Σεπτεμβρίου εγκαταστάθηκε στο Λονδίνο με την οικογένειά της. «Εχω συγγενείς στην Αγγλία και θεωρήσαμε ότι θα είναι καλύτερα. Δεύτερη φορά δοκιμάζω την τύχη μου ως μετανάστρια», λέει στην «Κ». Ο γιος της ήδη βρήκε δουλειά στο πακετάρισμα προϊόντων που διακινεί η εταιρεία Amazon, ενώ ο άνδρας της θα αρχίσει σύντομα εργασία πάνω στο αντικείμενό του. Εκείνη έχει υποβάλει αιτήσεις σε νοσοκομεία για να προσληφθεί ξανά ως καθαρίστρια ακόμη και σε κλινική COVID-19 εφόσον χρειαστεί. «Εγινα πιο δυνατή από την εμπειρία της κλινικής στην Ελλάδα και δεν με τρομάζει τίποτα πλέον από θέμα εργασίας. Εχω περισσότερη αυτοπεποίθηση», λέει.

Πίσω στο «Σωτηρία», η τραπεζοκόμος Λουκία Μαρέτη ενημερώθηκε τον Οκτώβριο ότι η σύμβασή της θα ανανεωθεί για ένα ακόμη έτος. Λήγει πλέον τον Δεκέμβριο του 2021. «Από αυτή τη δουλειά επιβιώνουμε, πληρώνουμε τους λογαριασμούς μας και ζούμε. Την έχω επιλέξει, μου αρέσει να προσφέρω» λέει, τονίζοντας ότι βασικό αίτημα της ίδιας και συναδέλφων της είναι να μετατραπούν οι συμβάσεις τους σε αορίστου χρόνου. Στο πρώτο κύμα η κ. Μαρέτη είχε περιγράψει πως αρχικά μαζί με άλλους τραπεζοκόμους είχαν αγοράσει με δικά τους έξοδα από μια αποθήκη χαρτικών 600 σκεύη, μαζί με πλαστικά μαχαιροπίρουνα, για να καλύψουν τις ανάγκες των ασθενών. Σκέφτηκαν τότε ότι γλιτώνοντας το πλύσιμο πιάτων θα περιόριζαν και την έκθεσή τους στο ιικό φορτίο των ασθενών. Πλέον αυτά τα υλικά παρέχονται από το νοσοκομείο.

Συνεχής ετοιμότητα

Στους υπόλοιπους κρίκους στην αλυσίδα της περίθαλψης το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό των κλινικών COVID-19 εξακολουθεί να εργάζεται εδώ και μήνες σε μια κατάσταση συνεχούς ετοιμότητας. «Οι νεότεροι γιατροί μας είναι πάρα πολύ μαχητικοί. Δεν έχουμε στη δύναμη μας κανένα που να μην έχει ψυχικά αποθέματα. Η ομάδα είναι πάρα πολύ συμπαγής και είναι αυτό που μας δίνει και δύναμη. Είναι σημαντικό αυτό σε μια κλινική», τονίζει η κ. Πουλάκου. «Οι αντοχές μας ως άνθρωποι και ως κλινική υπάρχουν ακόμη, δεν έχουμε εξαντληθεί», προσθέτει. Η επιβάρυνση πάντως που έχουν δεχθεί όλο αυτό το διάστημα δεν είναι αμελητέα. Ηδη από την περίοδο του πρώτου κύματος λειτουργούσαν στο τμήμα COVID-19 της Γ΄ Παθολογικής Κλινικής του «Σωτηρία» υπό συνθήκες άτυπης, καθημερινής εφημερίας.

«Δεν είναι προβλέψιμος ο χρόνος παραμονής στο νοσοκομείο. Δεν υπάρχει η έννοια του ωραρίου, γιατί δεν ξέρεις τι έκτακτο θα προκύψει. Ετσι ήταν και τον Απρίλιο, στις αρχές της πανδημίας και μέχρι τα μέσα Μαΐου», λέει η γιατρός. «Οπωσδήποτε η κόπωση είναι αθροιστική πλέον. Και ξέρουμε ότι τα δύσκολα είναι μπροστά μας, για τις επόμενες δύο ή τρεις εβδομάδες». Την ίδια κούραση αναγνωρίζει και ο ειδικευόμενος Γιάννης Τρόντζας, προσπαθεί ωστόσο να την παραβλέψει. Επισημαίνει την ανάγκη τήρησης των μέτρων από τους πολίτες και ελπίζει όσο το δυνατόν πιο γρήγορα να έρθουν καλύτερες μέρες.

Μητέρα και γιος εθελοντές για το εμβόλιο

Συμμετείχαν στη δοκιμή της Moderna

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Ετών 68, με ιστορικό καρδιοπάθειας και υπέρτασης. Η Τζούντι Στόουκς είναι μία από τους χιλιάδες εθελοντές που συμμετείχαν στη φάση 3 των κλινικών δοκιμών εμβολίου κατά του νέου κορωνοϊού της εταιρείας Moderna. Τον Αύγουστο, της χορήγησαν με μια μικρή ένεση στο μπράτσο την πρώτη δόση των 100 μικρογραμμαρίων. Δεν γνωρίζει εάν επρόκειτο για το εμβόλιο mRNA-1273 ή για διάλυμα αλατόνερου. Οι μισοί εθελοντές έλαβαν την πειραματική ουσία και οι υπόλοιποι ένα εικονικό φάρμακο. Ο ρόλος όλων ήταν κρίσιμος. Σε αυτό το στάδιο δοκιμαζόταν πλέον ο βαθμός αποτελεσματικότητας. Πόσοι και ποιοι εξ αυτών, παρά τον εμβολιασμό, θα αρρώσταιναν τους επόμενους μήνες από COVID-19;

Τον Απρίλιο, ο 29χρονος γιος της Στόουκς συμμετείχε στη φάση 1 της ίδιας μελέτης. Ο Ιαν Χέιντον ήταν ένας από τους πρώτους 45 εθελοντές οι οποίοι έλαβαν το εμβόλιο της Moderna στο Σιάτλ. Και η δική τους αποστολή ήταν σημαντική, καθώς τότε κρινόταν το πόσο ασφαλές είναι. Θα παρέμεναν υγιείς ή θα εμφάνιζαν κάποια ανεπιθύμητη παρενέργεια;

«Η μητέρα μου αποφάσισε από μόνη της να πάρει μέρος ως εθελόντρια. Εμπνεύστηκε από τη δική μου συμμετοχή και σκέφτηκε ότι θα μπορούσε να κάνει κάτι παραγωγικό και χρήσιμο σε μια εποχή που τόσο πολλοί άνθρωποι είναι τρομαγμένοι και απομονωμένοι. Είμαι πολύ περήφανος για εκείνη», λέει στην «Κ» μέσω Skype ο Χέιντον. Η παγκόσμια κούρσα για το εμβόλιο κατά της πανδημίας έχει εξελιχθεί για τον ίδιο σε οικογενειακή υπόθεση.

Στις 16 Νοεμβρίου, η εταιρεία βιοτεχνολογίας Moderna ανακοίνωσε ότι σύμφωνα με πρωταρχικά αποτελέσματα της φάσης 3 το εμβόλιό της έχει 94,5% αποτελεσματικότητα. Η ευχάριστη είδηση εξέπληξε τον Χέιντον. Στις πιο αισιόδοξες προβλέψεις του ήλπιζε αυτό το ποσοστό να αγγίξει το 70%. «Δεν είχα τόσο μεγάλες προσδοκίες στην αρχή. Τα νέα είναι φανταστικά και πολύ ενθαρρυντικά. Δίνουν ελπίδα στον κόσμο», σημειώνει. «Είχε προηγηθεί η ανακοίνωση της εταιρείας Pfizer για το δικό της εμβόλιο και επειδή χρησιμοποιούν παρόμοια τεχνολογία αναπτερώθηκαν οι ελπίδες μου. Περίμενα τελικά να ακούσω κάτι καλό».

«Δεν ξέρουμε ακόμη και σήμερα εάν η μητέρα μου έλαβε το εμβόλιο ή κάποιο placebo. Οι πιθανότητες είναι 50-50. Αλλά νιώθει μια χαρά, χωρίς προβλήματα».

Ο Χέιντον είχε μιλήσει και στο παρελθόν στην «Κ» για τη συμμετοχή του στην κλινική δοκιμή. Εξήγησε πώς μετά τον εμβολιασμό του έπρεπε να μετράει τη θερμοκρασία του σχολαστικά και να σημειώνει σε ημερολόγιο εάν είχε πονοκέφαλο, ρίγη ή αίσθημα κόπωσης.

Περιέγραψε πώς λόγω της δημοσιότητας που απέκτησε στις ΗΠΑ ως εθελοντής βρέθηκε στο στόχαστρο συνωμοσιολόγων. Ορισμένοι εξ αυτών αμφισβητούσαν ακόμη και ότι είναι άνθρωπος, είχαν πεισθεί ότι είναι bot, ένας ψεύτικος λογαριασμός στο Twitter. Ο Χέιντον σπούδασε Βιοχημεία και Μοριακή Βιολογία και εργάζεται στο τμήμα επικοινωνίας στο Ινστιτούτο Σχεδιασμού Πρωτεϊνών του Πανεπιστημίου Ουάσιγκτον. Η μητέρα του για 22 χρόνια δούλεψε ως διοικητικό προσωπικό νοσοκομείου στην Καλιφόρνια.

Ο 29χρονος Ιαν Χέιντον συμμετείχε στη φάση 1 των κλινικών δοκιμών του εμβολίου της Moderna και η 68χρονη μητέρα του Τζούντι Στόουκς στη φάση 3. Πρόσφατα, η εταιρεία βιοτεχνολογίας ανακοίνωσε ότι με τα μέχρι τώρα στοιχεία το εμβόλιό της έχει 94,5% αποτελεσματικότητα.

«Υπομονή, δεν φτάσαμε στο τέρμα»

Ο Χέιντον εξακολουθεί να εργάζεται από το σπίτι και να φοράει μάσκα όποτε βγαίνει εκτός. Πρόσφατα πραγματοποίησε μία ακόμη αιμοληψία σε έναν από τους επανελέγχους της υγείας του στο πλαίσιο της κλινικής δοκιμής. Τηρεί τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης, γιατί ακόμη και αν ανέπτυξε λόγω του εμβολίου αντισώματα, δεν ξέρει για πόσο καιρό μπορεί να διαρκέσει η ανοσία. Η Στόουκς καταγράφει την κατάστασή της σε ειδική εφαρμογή. Η υγεία της θα παρακολουθείται ανά τακτά διαστήματα για τα επόμενα δύο χρόνια. Ο γιος της είναι ενθουσιασμένος με τις εξελίξεις, παράλληλα όμως συστήνει υπομονή. «Οι ανακοινώσεις της Moderna και της Pfizer είναι οι πρώτες ενδείξεις της αποτελεσματικότητας των εμβολίων. Αυτό δεν σημαίνει, όμως, ότι η πανδημία τελείωσε. Οσο χρονοβόρο και αν είναι το να αποδειχθεί πως ένα εμβόλιο είναι ασφαλές και δουλεύει, απαιτείται περισσότερη δουλειά για να διατεθεί αυτό σε εκατομμύρια ανθρώπους. Εχει γίνει μεγάλη πρόοδος, αλλά ακόμη δεν έχουμε φτάσει στο τέρμα», λέει.

Πώς λειτουργεί

«Είχα συζητήσει με τη μητέρα μου για την κλινική δοκιμή προτού λάβω την πρώτη δόση. Ωσπου το καλοκαίρι έμαθε ότι στην πόλη της, το Σακραμέντο, αναζητούσαν εθελοντές για την τρίτη φάση της μελέτης», λέει ο Χέιντον. «Δεν ξέρουμε ακόμη και σήμερα εάν έλαβε το εμβόλιο ή κάποιο placebo. Οι πιθανότητες είναι 50-50. Αλλά νιώθει μια χαρά, χωρίς προβλήματα. Συνεχίζει να προσέχει και να λαμβάνει τα μέτρα της κατά της πανδημίας φορώντας μάσκα και αποφεύγοντας τον συνωστισμό, όπως κάνω και εγώ».

Κανένας από τους εθελοντές δεν εκτίθεται από τη μελέτη στον ιό. Το πειραματικό εμβόλιο της Moderna με την ονομασία mRNA-1273 εισάγει στον ανθρώπινο οργανισμό με ένα λιπίδιο τον γενετικό κώδικα του ιού, καθοδηγώντας τα κύτταρα να παράγουν την πρωτεΐνη-ακίδα του κορωνοϊού. Σκοπός είναι το ανοσοποιητικό σύστημα να αντιδράσει στην πρωτεΐνη και να αναπτύξει αντισώματα. Η μελέτη είναι μία από τις πρώτες παγκοσμίως με τη συμμετοχή εθελοντών και πραγματοποιείται από το Εθνικό Ινστιτούτο Αλλεργιών και Λοιμωδών Νόσων των ΗΠΑ.

Η αποτελεσματικότητα

Στη φάση 3, η δοκιμή περιελάμβανε 30.000 άτομα στις ΗΠΑ. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της εταιρείας, η ανάλυση στους πρώτους 95 συμμετέχοντες που νόσησαν με COVID-19 έδειξε ότι οι 90 είχαν λάβει placebo, ενώ στους πέντε είχε χορηγηθεί το εμβόλιο κατά του νέου κορωνοϊού. Βάσει αυτών των στοιχείων προκύπτει ο μεγάλος βαθμός αποτελεσματικότητας του συγκεκριμένου εμβολίου.

Η Στόουκς ήταν μία από τους 7.000 εθελοντές άνω των 65 ετών που έλαβαν μέρος στη φάση 3. Αρχικά θεωρούσε ότι δεν επρόκειτο να τη συμπεριλάβουν στη μελέτη, νόμιζε ότι μόνο νέοι και χωρίς συννοσηρότητα θα γίνονταν δεκτοί. Τελικά, όπως ανακοίνωσε η Moderna, το 42% των συμμετεχόντων της τρίτης φάσης είναι άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες (διαβητικοί, παχύσαρκοι ή καρδιοπαθείς) και αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο βαριάς νόσησης από την COVID-19.

Ο Χέιντον διευκρινίζει ότι οι εθελοντές σε κάθε στάδιο της μελέτης δεν έπρεπε να επιδείξουν ριψοκίνδυνη συμπεριφορά, ούτε να επιδιώξουν να κολλήσουν τον ιό. Είχαν δοθεί σε όλους οδηγίες να τηρούν τα μέτρα κατά της πανδημίας. Η διασπορά του ιού, ωστόσο, στην κοινότητα ήταν τόσο μεγάλη στις ΗΠΑ που ήταν θέμα χρόνου, σχεδόν αναπόφευκτο, κάποιος να εκτεθεί στον νέο κορωνοϊό.

Μετά την ανακοίνωση των πρώτων στοιχείων για την αποτελεσματικότητα του εμβολίου, ο διευθύνων σύμβουλος της Moderna, Στεφάν Μπανσέλ, εκθείασε τον ρόλο των εθελοντών. «Θέλω να ευχαριστήσω τους χιλιάδες συμμετέχοντες στις τρεις φάσεις των μελετών, καθώς και το προσωπικό στις κλινικές μας. Ολοι τους βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή της μάχης ενάντια στον ιό. Αποτελούν όλοι τους πηγή έμπνευσης για εμάς», τόνισε.

Αναζητώντας «αντικλείδι» για όλους τους κορωνοϊούς

Της **ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ ΒΟΡΙΔΗ**

Η εξαιρετική αποτελεσματικότητα των εμβολίων κατά της COVID-19 που αναπτύχθηκαν, με ιλιγγιώδη ταχύτητα, από την Pfizer/BioNTech και τη Moderna, δικαιολογημένα προκάλεσε ενθουσιασμό σε επιστήμονες και μη. Τα δύο εμβόλια προμηνύουν ότι το τέλος του πανδημικού εφιάλτη είναι ορατό. Και πάλι, όμως, η επιστημονική κοινότητα προειδοποιεί ότι η αντιμετώπιση των κορωνοϊών, που έχουν προκαλέσει από το 2003 μέχρι σήμερα εκατοντάδες χιλιάδες θανάτους και απειλούν το μέλλον, απαιτεί μια «ολιστική» προσέγγιση.

Τα δύο εμβόλια, που μονοπώλησαν το ενδιαφέρον τις τελευταίες ημέρες, συνιστούν, λόγω της εξελιγμένης γενετικής τεχνολογίας που εφαρμόζουν, ένα εξαιρετικό εφαλτήριο για την ανατολή μιας νέας εποχής γενετικών θεραπειών. Αμφότερα, βασίζονται στην τεχνολογία του mRNA, ενός, δηλαδή, μικρού τμήματος του γενετικού υλικού του κορωνοϊού, που «διατάσσει» τα ανθρώπινα κύτταρα να παράγουν την πρωτεΐνη των ακίδων της επιφάνειάς του. Ο οργανισμός του εμβολιασθέντος, αντιδρώντας στην παρουσία της, παράγει αντισώματα, ενεργοποιεί τα Τ-λεμφοκύτταρα και θωρακίζεται έναντι μιας μελλοντικής λοίμωξης.

Η ίδια γενετική αντιμετώπιση ίσως να συμβάλει στην αντιμετώπιση και άλλων παθολογιών, όπως ο καρκίνος, τα καρδιαγγειακά και φυσικά οι λοιμώξεις, αναφέρει εκτενές ρεπορτάζ της Wall Street Journal. Ειδικευμένοι επιστήμονες εκφράζουν την ελπίδα πως τα δύο εμβόλια θα αποτελέσουν προπομπούς μιας πραγματικής επανάστασης στην αντιμετώπιση σοβαρών νόσων.

Η Moderna ήδη πραγματοποιεί μελέτες με παρόμοιο γενετικό εμβόλιο εναντίον του κυτταρομεγαλοϊού, που προκαλεί σοβαρά προβλήματα σε μωρά που γεννιούνται από μολυσμένες μητέρες. Οι μελέτες, μέχρι στιγμής, υποδεικνύουν ότι το νέο εμβόλιο είναι ασφαλές και πυροδοτεί ανοσοποιητική αντίδραση. Επίσης η αμερικανική εταιρεία, σε συνεργασία με τη φαρμακοβιομηχανία Merck, μελετά ένα θεραπευτικό, αυτή τη φορά, αντικαρκινικό εμβόλιο. Αυτό θα παρασκευάζεται «κατά παραγγελία» αναλόγως των ιδιαιτεροτήτων κάθε αρρώστου, αφού βασίζεται στις μεταλλάξεις που ανιχνεύονται στο καρκινικό του νεόπλασμα. Οταν το νέο εμβόλιο χορηγήθηκε συνδυαστικά με το αντικαρκινικό σκεύασμα Keytruda, της Merck, είχε ενθαρρυντικά αποτελέσματα ιδίως σε πάσχοντες από καρκίνους στο κεφάλι και στον αυχένα. Από τον νέο ιατρικό κλάδο δεν θα μπορούσε να απέχει η BioNTech, η οποία δοκιμάζει εμβόλια με τεχνολογία mRNA κατά του καρκίνου του μαστού, του δέρματος και του παγκρέατος.

Οι ανακοινώσεις των Pfizer/BioNTech και Moderna προκάλεσαν ενθουσιασμό, όμως μόνο η δημιουργία ενός «καθολικού εμβολίου» θα μας θωράκιζε από μελλοντικές μεταλλάξεις.

MODERNA INC./HANDOUT VIA REUTERS

Η γενετική τεχνολογία που αξιοποιούν τα νέα εμβόλια κατά του κορωνοϊού ίσως συμβάλλει στην αντιμετώπιση και άλλων παθολογιών, όπως ο καρκίνος, τα καρδιαγγειακά και, φυσικά, οι λοιμώξεις.

Την ίδια στιγμή, η επιτυχημένη σχεδίαση και ανάπτυξη των δύο γενετικών εμβολίων και η μεγάλη αποτελεσματικότητά τους ενίσχυσαν τις ελπίδες των επιστημόνων για ένα πιο φιλόδοξο σχέδιο: την παρασκευή ενός εμβολίου που θα μας θωρακίζει έναντι όλων των κορωνοϊών, όπως ο SARS, ο MERS, το κοινό κρυολόγημα και, βέβαια, αυτών που μελλοντικά μπορεί να προκαλέσουν πανδημίες σαν τη σημερινή.

Μέχρι σήμερα οι φιλότιμες προσπάθειες ανάπτυξης «καθολικών εμβολίων» που να προσφέρουν κάλυψη έναντι όλων των στελεχών της γρίπης και αυτών του ιού του έιτζ, δεν ευοδώθηκαν.

Η τραγική εξέλιξη της πανδημίας COVID-19 αποτελεί την πιο πειστική απόδειξη για την αναγκαιότητα ενός καθολικού εμβολίου κατά του συνόλου των κορωνοϊών, ώστε να μη βιώσουμε στο μέλλον όσα ζούμε σήμερα, εξαιτίας κάποιου άλλου κορωνοϊού που θα μεταπηδήσει από τα ζώα στον άνθρωπο. Ο κώδωνας του επικείμενου κινδύνου έκρουσε μετά την ανίχνευση του «κορωνοϊού των μινκ», μιας μετάλλαξης του ιού που προκαλεί COVID-19. Δεκάδες εν δυνάμει πανδημικά στελέχη έχουν ήδη ανιχνευθεί σε πληθυσμούς νυχτερίδων.

«Πρέπει να ετοιμαστούμε»

Η δρ Λόρα Ουόλκερ, επιστημονική επικεφαλής της Adagio, μιας εταιρείας που αναπτύσσει θεραπείες αντισωμάτων για την εξουδετέρωση δύο στελεχών του κορωνοϊού SARS και πιθανώς άλλων που θα εμφανιστούν μελλοντικά, τονίζει: «Η ζωή πάγωσε και χιλιάδες άνθρωποι χάνονται καθημερινά από την COVID-19. Πρέπει, χωρίς καθυστερήσεις, να ετοιμαστούμε για την "επόμενη φορά". Να είμαστε πανέτοιμοι από την πρώτη ημέρα. Στην αρχή της φετινής πανδημίας χάθηκε πολύτιμος χρόνος».

«Οι εμβολιασμοί κατά του πανδημικού κορωνοϊού, που θα αρχίσουν τις επόμενες εβδομάδες, πιθανώς να εξαναγκάσουν τον μολυσματικό παράγοντα να προσαρμοστεί», προειδοποιεί ο Τζεφ Μπάξτερ, διευθύνων σύμβουλος της VBI Vaccines, που ερευνά τη δημιουργία καθολικού εμβολίου κατά των κορωνοϊών. «Οι ιοί έχουν άριστη ικανότητα προσαρμογής και σίγουρα θα δούμε σημαντικές μεταλλάξεις του πανδημικού στελέχους».

Μονόδρομος, λοιπόν, η δημιουργία ενός «καθολικού εμβολίου» κατά των κορωνοϊών και των μεταλλάξεών τους. Πρόκειται, όμως, για πολύπλοκη διαδικασία σε αχαρτογράφητα νερά. Οι επιστήμονες οφείλουν να εντοπίσουν τις περιοχές που είναι παρόμοιες ή σταθερές στα διαφορετικά στελέχη, ώστε τα μελλοντικά εμβόλια να στοχεύουν εναντίον τους. Μελέτες που έγιναν σε στελέχη του ιού του έιτζ και της γρίπης απέδειξαν την ύπαρξη των λεγομένων «ευρέως εξουδετερωτικών αντισωμάτων», που αποτρέπουν την είσοδο στα κύτταρα διαφορετικών στελεχών του μολυσματικού παράγοντα.

Η μεγάλη πρόκληση είναι η εξεύρεση τρόπου ώστε να πυροδοτηθεί η παραγωγή τους με ένα μοναδικό εμβόλιο, εγχείρημα που θα χρειαστεί χρόνια για να ολοκληρωθεί.

Πέντε φαρμακοβιομηχανίες, ήδη, αναπτύσσουν εμβόλια που θα μας θωρακίζουν έναντι όλων των βήτα-κορωνοϊών (μεταξύ των οποίων ο SARS, ο MERS και ο νέος πανδημικός κορωνοϊός). Επί του παρόντος, καμία δεν έχει ξεκινήσει κλινικές δοκιμές σε ανθρώπους και έτσι η αποτελεσματικότητα και η ασφάλειά τους παραμένουν αβέβαιες.

Η δρ Ουόλκερ, ωστόσο, τονίζει: «Κάθε φορά που είμαστε αντιμέτωποι με μία πανδημία, όλοι ανησυχούν, τα ΜΜΕ ασχολούνται, οι επιστήμονες ενδιαφέρονται και έρευνες πραγματοποιούνται σε κάθε εργαστήριο. Οταν, όμως, η απειλή περάσει και ο επικίνδυνος κορωνοϊός εξαφανιστεί, είτε λόγω ανάπτυξης ανοσίας της αγέλης είτε λόγω περιοριστικών μέτρων, οι χρηματοδοτήσεις στερεύουν, άπαντες αδιαφορούν και οι έρευνες "παγώνουν". Ο νέος κορωνοϊός άλλαξε ριζικά την καθημερινότητά μας, έφερε τα πάνω κάτω, επιβεβαιώνοντας ότι αυτή η οπτική πρέπει να αλλάξει».

Ο κόσμος του Μπάιντεν, η κληρονομιά του Τραμπ

Θα αλλάξει η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ;

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Τα πρώτα μηνύματα του Τζο Μπάιντεν ως εκλεγμένου προέδρου μαρτυρούν ότι προτεραιότητά του θα είναι όχι τα θέματα εξωτερικής πολιτικής, αλλά η αντιμετώπιση των πιεστικών, εσωτερικών προβλημάτων – πανδημία, οικονομία, κοινωνικές και φυλετικές ανισότητες. Ωστόσο, σε όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη, φίλοι και αντίπαλοι των ΗΠΑ προσπαθούν να σταθμίσουν τι πρόκειται να αλλάξει και τι όχι στη διεθνή συμπεριφορά της υπερδύναμης ύστερα από τις μεγάλες ανατροπές, προς το χειρότερο, στη θυελλώδη τετραετία Τραμπ.

Αν μη τι άλλο, όλοι περιμένουν να αποκατασταθεί μια στοιχειώδης προβλεψιμότητα στο διεθνές περιβάλλον, καθώς οι πρεσβείες στην Ουάσιγκτον και τα υπουργεία Εξωτερικών σε όλο τον κόσμο δεν θα αγωνιούν να μάθουν από τα πρωινά tweet του Αμερικανού προέδρου αν θα εξαπολύσει ή όχι πλήγμα εναντίον του Ιράν ή της Βόρειας Κορέας.

Εχοντας χρηματίσει επί σειράν ετών πρόεδρος ή επικεφαλής των Δημοκρατικών στην Επιτροπή Διεθνών Υποθέσεων της Γερουσίας, ο Μπάιντεν είναι ο πλέον πεπειραμένος, σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, νέος πρόεδρος, τουλάχιστον μετά τον πατέρα Μπους και ασφαλώς δεν θα αιφνιδιαστεί, όπως ο προκάτοχός του, όταν ακούσει ότι η Βρετανία διαθέτει πυρηνικά όπλα.

Σε πρώτο χρόνο, ο 46ος πρόεδρος θα βελτιώσει τη διεθνή εικόνα της Αμερικής, τηρουμένων των αναλογιών όπως έκανε ο Μπαράκ Ομπάμα ύστερα από τη βαρύτατη ζημιά που είχαν προκαλέσει οι νεοσυντηρητικοί του υιού Μπους, με τα Γκουαντάναμο και τα Αμπου Γκράιμπ. Το κατά πόσον αυτή η βελτίωση θα αποδειχθεί βιώσιμη στον χρόνο, μένει ωστόσο να αποδειχθεί.

Σε αντίθεση με τον Ομπάμα, ο οποίος αντιτάχθηκε στον πόλεμο κατά του Ιράκ και αντιστάθηκε αποτελεσματικά στις πιέσεις για επέμβαση στη Συρία (αν και όχι στην περίπτωση της Λιβύης), ο Μπάιντεν μόνο ως «περιστερά» των Δημοκρατικών δεν μπορεί να χαρακτηριστεί. Εχοντας διαμορφωθεί την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου στο καλούπι του «φιλελεύθερου επεμβατισμού», τάχθηκε αναφανδόν υπέρ των πολέμων στη Βοσνία, το Κόσοβο, το Ιράκ και το Αφγανιστάν.

Για το γενικό περίγραμμα της εξωτερικής του πολιτικής, μας προϊδέασε τον περασμένο Ιανουάριο, όταν το περιοδικό Foreign Affairs δημοσίευσε άρθρο του υπό τον εύγλωττο τίτλο «Γιατί η Αμερική πρέπει να ηγηθεί ξανά». Εύκολα γράφεται, δύσκολα γίνεται πράξη. Η προαναγγελθείσα επιστροφή των ΗΠΑ σε μορφές πολυμερούς συνεργασίας, όπως η Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, ίσως και η συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν (το τελευταίο δεν είναι καθόλου αυτονόητο) είναι καλοδεχούμενη μεν, αλλά δεν εξασφαλίζει αυτόματα κανενός είδους αμερικανική «ηγεσία». Στα τέσσερα χρόνια της προεδρίας Τραμπ οι τεκτονικές πλάκες της παγκόσμιας οικονομίας και γεωπολιτικής δεν έπαψαν να κινούνται προς την ίδια πάντα κατεύθυνση: τη σταδιακή αποδυνάμωση της αμερικανικής ηγεμονίας.

Η προτεραιότητα για ανάσχεση της Κίνας, η ένταση με τη Ρωσία και η ενίσχυση του προστατευτισμού θα συνεχιστούν.

Αποκαλυπτική από αυτή την άποψη ήταν η ψυχρολουσία που υπέστησαν οι ΗΠΑ την περασμένη Κυριακή. Κατόπιν οκτώ χρόνων διαπραγματεύσεων, Κίνα, Ιαπωνία, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία, Νότια Κορέα και οι χώρες του ASEAN επισφράγισαν συμφωνία για τη δημιουργία της RCEP, ζώνης ελευθέρου εμπορίου που αντιπροσωπεύει το ένα τρίτο του παγκόσμιου πληθυσμού και το ένα τρίτο του παγκόσμιου ΑΕΠ. Η εν λόγω πρωτοβουλία βρίσκεται στον αντίποδα της TPP (ζώνη ελεύθερου εμπορίου του Ειρηνικού) που προωθούσε η κυβέρνηση Ομπάμα, αποκλείοντας την Κίνα. Ο Τραμπ κατέστησε το φιλόδοξο αυτό σχέδιο κλινικά νεκρό, αποσύροντας τις ΗΠΑ, από τις πρώτες μέρες της προεδρίας του. Τελικά, η περιφερειακή ολοκλήρωση προχωρά, με την Κίνα μέσα και τις ΗΠΑ έξω.

Οσοι ονειρεύονται επιστροφή του Μπάιντεν στην πολιτική Ομπάμα πιθανότατα θα απογοητευθούν. Επιτέλους, ακόμη και η Χίλαρι Κλίντον είχε αναγκαστεί να αποκηρύξει, στην άτυχη προεκλογική της εκστρατεία, την TPP, βλέποντας την απήχηση που είχε η εκστρατεία του Τραμπ εναντίον της παγκοσμιοποίησης στα εργατικά και αγροτικά στρώματα που πλήττονταν από τις συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου.

Made in USA

Στις φετινές εκλογές, μπορεί ο Μπάιντεν να μην υιοθέτησε το σύνθημα Τραμπ «America First», αλλά κατέστησε σαφές ότι θα συνεχίσει τον προστατευτισμό, όπως υποδηλώνει το σύνθημά του «Buy American and Make it in America». Μετά τη νίκη του, διεμήνυσε σε εκπροσώπους του επιχειρηματικού κόσμου ότι θα αποκλείονται από όλες τις κρατικές προμήθειες όσες εταιρείες μεταφέρουν την παραγωγή τους στο εξωτερικό. Τούτων δοθέντων, πρέπει να περιμένουμε ότι οι εμπορικοί πόλεμοι με την Κίνα, αλλά και με την Ευρώπη, η οποία επιμένει στη φορολογία των αμερικανικών κολοσσών του Διαδικτύου, θα είναι στοιχεία της κληρονομιάς Τραμπ που θα επιβιώσουν, με τη μια ή την άλλη μορφή, επί Μπάιντεν.

Δεν ήταν ο Τραμπ, αλλά ο Μπαράκ Ομπάμα εκείνος που χάραξε τη στρατηγική για μεταφορά του κέντρου βάρους της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής από τους «ανόητους πολέμους» της Μέσης Ανατολής στη ζώνη Ασίας - Ειρηνικού με κεντρικό στόχο την ανάσχεση της αυξανόμενης κινεζικής ισχύος. Στην προεκλογική περίοδο, ο Μπάιντεν έδειξε ότι εννοεί να συνεχίσει αυτή τη γραμμή, υπερφαλαγγίζοντας τον Τραμπ σε αντικινεζικές κορώνες. Στα 97 του χρόνια, ο πάντα διαυγής Χένρι Κίσινγκερ, πρωτεργάτης του ανοίγματος του Ρίτσαρντ Νίξον προς τον Μάο Τσετούνγκ, απηύθυνε την περασμένη Δευτέρα έκκληση στον Μπάιντεν να αποκαταστήσει διάλογο με την Κίνα, προειδοποιώντας ότι η συγκρουσιακή σχέση μεταξύ των δύο μεγάλων δυνάμεων απειλεί να οδηγήσει την ανθρωπότητα σε μια τραγωδία, συγκρίσιμη με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Δεν αποκλείεται οι σινοαμερικανικές σχέσεις να αποτελέσουν την πιο δύσκολη δοκιμασία για την προεδρία Μπάιντεν.

EPA / CHRIS KLEPONIS

Ολοι περιμένουν να αποκατασταθεί μια στοιχειώδης προβλεψιμότητα στο διεθνές περιβάλλον και να μην αγωνιούν για τα tweets του Αμερικανού προέδρου.

Διλήμματα για την Ευρωπαϊκή Ενωση

Οπως προανήγγειλε με το άρθρο του στο Foreign Affairs ο Μπάιντεν, μία από τις προτεραιότητές του θα είναι να οργανώσει «Σύνοδο Κορυφής των Δημοκρατιών» με προφανή αντικινεζική και αντιρωσική αιχμή. Μέχρι τώρα η ιδέα δεν έχει προκαλέσει ενθουσιασμό στους συμμάχους του. Η προώθησή της θα σήμαινε την καθήλωση των Ευρωπαίων, όπως και της Ιαπωνίας και της Αυστραλίας, σε ρόλους ελασσόνων εταίρων, θα ακύρωνε τον ΟΗΕ και θα έσπρωχνε Κίνα και Ρωσία σε μια στρατηγική, ευρασιατική συμμαχία – ό,τι ακριβώς πάσχισε να αποτρέψει ο Κισινγκερ. Σε κάθε περίπτωση, η προεδρία Μπάιντεν θα πιέσει την Ε.Ε. να ξεκαθαρίσει τον ρόλο της στον σύγχρονο κόσμο. Για την ώρα, Γαλλία και Γερμανία βρίσκονται σε διαφορετικά μήκη κύματος. Με πρόσφατη συνέντευξή του, ο Εμανουέλ Μακρόν επανήλθε στην ιδέα του για «ευρωπαϊκή κυριαρχία» απέναντι στο δίπολο ΗΠΑ - Κίνας, ενώ η Γερμανία εμφανίζεται πιο επιφυλακτική, με την υπουργό Αμυνας να δηλώνει ότι θα περάσουν δεκαετίες μέχρις ότου η Ε.Ε. μπορέσει να καλύψει τις αμυντικές της ανάγκες χωρίς τις ΗΠΑ.

Η πανδημία, πρώτο μεγάλο τεστ της επόμενης ημέρας

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Την ώρα κατά την οποία ο αριθμός των νεκρών από την πανδημία στις ΗΠΑ ξεπερνούσε τις 250.000, όλο και περισσότερες πολιτείες έπαιρναν νέα μέτρα και η Νέα Υόρκη έκλεινε εκ νέου τα σχολεία, ο νικητής των εκλογών Τζο Μπάιντεν έσπευδε να εξηγήσει στον αμερικανικό λαό ότι η αναχαίτιση της κρίσης του νέου κορωνοϊού θα είναι η πρώτη προτεραιότητά του τόσο σε επίπεδο υγειονομικό όσο και οικονομικό. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας αναμένεται να κάνει ακριβώς τα αντίθετα από τον προκάτοχό του. Στις αρχές της εβδομάδας ανακοίνωσε ως προσωπάρχη του τον Ρον Κλέιν, μια επιλογή με ιδιαίτερη βαρύτητα αφού το 2014 είχε διατελέσει «τσάρος» κατά του Εμπολα επί προεδρίας Μπαράκ Ομπάμα. Την Τετάρτη είχε επαφές με ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό πρώτης γραμμής. Την Πέμπτη συζήτησε με κυβερνήτες προκειμένου να υπάρξει συντονισμός της δράσης του ομοσπονδιακού κράτους με τις επιμέρους πολιτείες, χωρίς ωστόσο να σκοπεύει να ποδηγετήσει τις αποφάσεις τους.

Τασσόμενος εμμέσως κατά ενός καθολικού lockdown σε εθνικό επίπεδο, ο Μπάιντεν θα επιχειρήσει να αναστρέψει τη διάδοση του νέου κορωνοϊού, διορθώνοντας ταυτόχρονα τις οικονομικές επιπτώσεις και εμμένοντας στη χρήση μασκών και την εργασία από το σπίτι. Στην επινίκια ομιλία του κατέστησε σαφές ότι η ασφαλής και αποτελεσματική διανομή των εμβολίων θα γίνει δωρεάν και επί ίσοις όροις για όλους τους πολίτες με ιδιαίτερη μέριμνα για τους πιο ευάλωτους πληθυσμούς. Οσο για τα οικονομικά του σχέδια, ο Δημοκρατικός πρόεδρος επιδιώκει την επέκταση πρόσθετων επιδομάτων στους άνεργους Αμερικανούς. Προεκλογικά είχε ανακοινώσει το πλάνο του για την ανάληψη επείγουσας δράσης με στόχο τη διάσωση της οικονομίας (Emergency Action Plan to Save the Economy). «Η αντιμετώπιση της πανδημίας θα είναι η σημαντικότερη μάχη της κυβέρνησής μας και θα ενημερώνομαι από επιστήμονες και ειδικούς», εξήγησε. Μεταξύ άλλων σκοπεύει να συστήσει ένα σώμα, αποτελούμενο από 100.000 εργαζομένους, που θα αναλάβουν την ιχνηλάτηση, θα αυξήσει τον αριθμό των τεστ, διπλασιάζοντας τα σημεία drive-through, στα οποία οι πολίτες θα μπορούν να περνούν με τα αυτοκίνητά τους και να εξετάζονται, θα ενεργοποιήσει πλήρως τις αμυντικές δυνατότητες για την εξασφάλιση των απαραίτητων προμηθειών σε προστατευτικό εξοπλισμό, θα δημιουργήσει ειδική task force για τον έλεγχο των φυλετικών διακρίσεων στην περίθαλψη από τον ιό και θα παράσχει τα χρήματα για την ενίσχυση των τοπικών κυβερνήσεων, του Κογκρέσου και του ομοσπονδιακού κράτους για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Ο Τζο Μπάιντεν θα προσπαθήσει να αναχαιτίσει την εξάπλωση του κορωνοϊού στις ΗΠΑ και να αμβλύνει τις συνέπειες στην οικονομία.

A.P. PHOTO / CAROLYN KASTER

«Η αντιμετώπιση της πανδημίας θα είναι η σημαντικότερη μάχη της κυβέρνησής μας και θα ενημερώνομαι από επιστήμονες και ειδικούς», δεσμεύθηκε ο Τζο Μπάιντεν. Στη φωτογραφία, κατά την πρόσφατη τηλεδιάσκεψη με την εξειδικευμένη ομάδα συμβούλων, για την COVID-19 που έχει συστήσει.

Οσο ο Τραμπ παραμένει αδρανής έχοντας ουσιαστικά αποσυρθεί από τα καθήκοντά του και αναθέτοντας την αντιμετώπιση του κορωνοϊού στον αντιπρόεδρό του, Μάικ Πενς, πολλοί παρατηρητές εκφράζουν φόβους για τις συνέπειες που θα μπορούσε να έχει η προεδρική κωλυσιεργία στον τελικό απολογισμό. Η αγαπημένη εκπομπή του Τραμπ στο Fox News, το Fox & Friends διεμήνυσε στον απερχόμενο πρόεδρο ότι οφείλει να συνεργαστεί με τον διάδοχό του για το καλό του έθνους. Δεν είναι πάντως μόνο ο επικεφαλής λοιμωξιολόγος Αντονι Φάουτσι και οι υγειονομικοί παράγοντες που ανησυχούν ότι αν δεν υπάρξει μια ομαλή παράδοση της εξουσίας θα υπονομευθεί η διαχείριση της πανδημίας, αλλά και η διανομή των εμβολίων. Ακόμη και ο Τομ Τζ. Ντόνοχιου, επικεφαλής του αμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου, αλλά και η Εθνική Ενωση Κατασκευαστών, που παραδοσιακά ελέγχεται από τους Ρεπουμπλικανούς, ζήτησαν από την κυβέρνηση Τραμπ να υπογράψει τα απαραίτητα έγγραφα για να διευκολύνει την πρόσβαση του επιτελείου Μπάιντεν στα κονδύλια και τους πόρους που διατίθενται παραδοσιακά στις επερχόμενες κυβερνήσεις στο συγκεκριμένο χρονικό σημείο.

Αλλαγή στάσης

Αρχικά ο Μπάιντεν είχε αποφασίσει να μην αντιδράσει στις εσκεμμένες καθυστερήσεις του Τραμπ και στην απροθυμία του να παραδεχθεί την ήττα του. Μετά λίγες μέρες, ωστόσο, και λαμβάνοντας υπόψη τις ανησυχίες των ειδικών, ο νικητής των εκλογών άρχισε να επιτίθεται στον σημερινό πρόεδρο, προειδοποιώντας τον πως αν δεν υπάρξει ομαλή μετάβαση και αποτελεσματικός συντονισμός των δύο επιτελείων, «θα πεθάνουν και άλλοι άνθρωποι».

Σύνθετα είναι τα πράγματα πάντως και ως προς το οικονομικό πακέτο για την ανακούφιση του πληθυσμού. Η Βουλή, που ελέγχεται από τους Δημοκρατικούς, είχε εγκρίνει τη βοήθεια ύψους 3 τρισ. δολαρίων τον Μάιο και μια πιο πετσοκομμένη εκδοχή της (2,2 τρισ. δολαρίων) τον Οκτώβριο. Ωστόσο, οι διαπραγματεύσεις σκόνταψαν στη Γερουσία, που ελέγχεται από τους Ρεπουμπλικανούς, καθώς το ποσό κρίθηκε υπέρογκο, ενώ οι Δημοκρατικοί αρνούνται να συμφωνήσουν σε ένα μικρότερο πακέτο. Τόσο ο ηγέτης της Γερουσίας, ο Ρεπουμπλικανός Μιτς Μακόνελ όσο και η επικεφαλής της Βουλής Νάνσι Πελόσι εκ μέρους των Δημοκρατικών διατείνονται ότι θα ήθελαν η σχετική νομοθεσία να κλείσει μέχρι τα τέλη του χρόνου, αλλά καμία πλευρά δεν δείχνει προς το παρόν διάθεση συμβιβασμού. «Η άρνηση Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών να συνεργαστούν μεταξύ τους δεν απορρέει από κάποια μυστηριώδη δύναμη πέρα από τον έλεγχό τους», είπε αυτήν την εβδομάδα ο Μπάιντεν. «Είναι μια συνειδητή απόφαση. Μια συγκεκριμένη επιλογή».

Η Πελόσι επιμένει ότι οι ψηφοφόροι έδειξαν στις αρχές Νοεμβρίου με την εκλογική νίκη που έδωσαν στον Μπάιντεν ότι περιμένουν ένα γενναιόδωρο πακέτο βοήθειας. Η αδιαλλαξία αμφοτέρων των πλευρών όμως περιορίζει τις πιθανότητες μιας ταχείας συμφωνίας, ειδικά όσο εκκρεμούν οι δύο επαναληπτικές αναμετρήσεις στην Τζόρτζια που θα κρίνουν τους συσχετισμούς στη Γερουσία. Ενδεχόμενη νίκη των δύο Ρεπουμπλικανών υποψηφίων στις 5 Ιανουαρίου, θα σημάνει άνετη πλειοψηφία στο Σώμα, ενώ η επικράτηση των δύο Δημοκρατικών διεκδικητών των εδρών θα οδηγήσει στα χέρια των Δημοκρατικών τη Γερουσία, με την ψήφο της αντιπροέδρου Κάμαλα Χάρις να κρίνει το αποτέλεσμα σε περίπτωση ισοψηφίας.

Η ελληνική πλευρά του νέου προέδρου

Η σχέση του Τζο Μπάιντεν με την ομογένεια της Αμερικής και η εξίσωση της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ

Του **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΛΛΙΣ**

Τα συμφέροντα και όχι οι προσωπικές σχέσεις είναι οι κύριοι παράγοντες που καθορίζουν τη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής μιας χώρας, πόσο μάλλον της ισχυρότερης του κόσμου. Ωστόσο, η προσωπική διάσταση παραμένει μέρος της εξίσωσης. Στην περίπτωση του νεοεκλεγέντος προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών, Τζο Μπάιντεν, ένα στοιχείο που τον διαφοροποιεί από τους προκατόχους του, είναι η πολυετής και αρκετά στενή σχέση του με την ελληνική ομογένεια. Δεν δικαιολογεί αλόγιστο ενθουσιασμό, καθώς στο μείζον ζήτημα που απασχολεί την Ελλάδα και την Κύπρο, που δεν είναι άλλο από τη συμπεριφορά της Τουρκίας, οι υπολογισμοί είναι σύνθετοι και περιλαμβάνουν παραμέτρους που υπερβαίνουν τις όποιες προσωπικές προτιμήσεις ή ευαισθησίες, ακόμη και του προέδρου.

Η αμφίδρομη σχέση Μπάιντεν και ελληνισμού της Αμερικής είναι υπαρκτή και ειλικρινής. Και δεν είναι παράλογο να θεωρήσει κανείς ότι θα αποτελέσει μέρος του συνολικού παζλ. Πόσο μεγάλο, μένει να φανεί. Ο τέως αντιπρόεδρος διατηρεί φιλίες με πολλούς ελλαδικής και κυπριακής καταγωγής Αμερικανούς και έχει επανειλημμένως επιδείξει έντονο ενδιαφέρον για τα θέματα που τους απασχολούν. Τον θυμάμαι σε συνέδριο ομογενών στο Κογκρέσο, το 2008, να ευχαριστεί την ελληνοαμερικανική κοινότητα για τη διαχρονική στήριξή της και να δηλώνει ότι και αυτός από την πλευρά του θα είναι πάντα δίπλα της.

Σε μια συναισθηματικά φορτισμένη ομιλία του ανέτρεξε στην προηγούμενη προσπάθειά του να εξασφαλίσει το δημοκρατικό χρίσμα, το 1988, όταν είχε τελικά επικρατήσει ο Μάικ Δουκάκης (το επιχείρησε ξανά το 2008, αλλά και πάλι έχασε, από τον Ομπάμα). Με δάκρυα στα μάτια ανέφερε στους ομογενείς που είχαν συγκεντρωθεί σε αίθουσα του Καπιτωλίου, πως δεν θα ξεχνούσε ποτέ κάτι που του είχαν πει όταν ήταν υποψήφιος είκοσι χρόνια νωρίτερα: ότι προφανώς θα στήριζαν τον Δουκάκη, αλλά ταυτόχρονα θα βοηθούσαν και αυτόν. Συγκεκριμένα, του είχαν υποσχεθεί πως για κάθε πέντε δολάρια που θα έδιναν στην προεκλογική εκστρατεία του Δουκάκη, θα συγκέντρωναν και ένα για να ενισχύσουν τη δική του. «Αυτό δεν το κάνει καμία εθνική κοινότητα εύκολα και δεν θα το ξεχάσω ποτέ», είχε πει φανερά συγκινημένος ο τότε γερουσιαστής, μετέπειτα αντιπρόεδρος, και τώρα νεοεκλεγείς πρόεδρος.

Τι είναι φίλος

Με ανάλογη συγκίνηση και θερμά λόγια είχε μιλήσει σε εκδήλωση που διοργάνωσε το ίδρυμα για την επέτειο του ΟΧΙ, των Αντι και Μάικ Μάνατος, στην Ουάσιγκτον, τον Οκτώβριο του 2016. «Κάποιος, κάποτε με ρώτησε τι είναι φίλος και απάντησα "μια ψυχή που ζει σε δυο σώματα". Αυτό συνοψίζει τις σχέσεις μου με αυτή την κοινότητα, τα τελευταία 40 χρόνια. Η αφοσίωσή σας, η φιλία σας, όταν τα πράγματα ήταν άσχημα, αλλά και όταν τα πράγματα ήταν καλά… Είστε αστείρευτη πηγή δύναμης για μένα. Σταθήκατε δίπλα μου, με στηρίξατε από τις πρώτες μέρες μου στη Γερουσία», τόνισε ο τότε αντιπρόεδρος –ο οποίος από τα πρώτα του βήματα στην πολιτική ως γερουσιαστής στο Ντέλαγουερ, είχε δημιουργήσει επαφές και συμμετείχε σε εκδηλώσεις της ομογένειας– και πρόσθεσε: «Δεν είναι υπερβολή να πω ότι η ελληνική κοινότητα διαμόρφωσε την πολιτική μου συνείδηση».

Ο Μπάιντεν είναι συναισθηματικός από τη φύση του, αλλά αυτό δεν μειώνει τη σημασία τέτοιων δηλώσεων από εν ενεργεία αντιπρόεδρο

Είναι από τους ελάχιστους Αμερικανούς που έχει συναντηθεί και γνωρίζει προσωπικά τόσο πολλούς πολιτικούς της Ελλάδας και της Κύπρου.

των Ηνωμένων Πολιτειών, που θα είναι σύντομα ο πρόεδρος της χώρας.

Σημαντικός δίαυλος επικοινωνίας με τη νέα κατάσταση πραγμάτων στην Ουάσιγκτον υπό τον Τζο Μπάιντεν, είναι ο επικεφαλής του Συμβουλίου Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC), Εντι Ζεμενίδης, ο οποίος ως γνώστης λεπτομερειών των θεμάτων που αφορούν την περιοχή, συχνά λειτουργεί και ως πηγή ενημέρωσης κέντρων εξουσίας: της εκτελεστικής, της νομοθετικής, αλλά και δεξαμενών σκέψης. Η επιρροή της ομογένειας προς τον Λευκό Οίκο ασκείται και από τις παρεμβάσεις οργανώσεων όπως η AHEPA, που είναι η μεγαλύτερη και παλαιότερη του ελληνισμού στις ΗΠΑ, και το Αμερικανοελληνικό Ινστιτούτο (AHI), όπως φυσικά και από τον Αρχιεπίσκοπο. Ιδιαίτερο ρόλο παίζει ο πατέρας Αλεξ Καρλούτσος, ο οποίος για περισσότερες από τέσσερις δεκαετίες έχει αποδειχθεί εξαιρετικά αποτελεσματικός δίαυλος επικοινωνίας με όλους τους προέδρους. Ειδικότερα με τον Μπάιντεν τον συνδέει πολύχρονη προσωπική φιλία.

Εξίσου σημαντικό είναι και το γεγονός πως ο Μπάιντεν είναι από τους ελάχιστους Αμερικανούς πολιτικούς που έχει συναντηθεί και γνωρίζει προσωπικά τόσο πολλούς ηγέτες της Ελλάδας και της Κύπρου. Στους τελευταίους από αυτούς περιλαμβάνονται ο Γιώργος Παπανδρέου, τον οποίο είχε συναντήσει συχνά και κατά τη θητεία του τελευταίου ως υπουργού Εξωτερικών και ενώ ο Μπάιντεν ήταν μέλος της επιτροπής εξωτερικών σχέσεων της Γερουσίας, ο Αλέξης Τσίπρας και ο Κυριάκος Μητσοτάκης. Ως αντιπρόεδρος επισκέφθηκε την Αθήνα τον Δεκέμβριο του 2011 (επί πρωθυπουργίας Παπαδήμου) και τη Λευκωσία τον Μάιο του 2014, ενώ είχε επισκεφθεί ξανά την Αθήνα για να συμμετάσχει και στο πρώτο συνέδριο της Concordia στην Ευρώπη που είχε διεξαχθεί στην ελληνική πρωτεύουσα τον Ιούνιο του 2017. Επίσης, και το ενδιαφέρον του για την Κύπρο έχει προσωπικά χαρακτηριστικά, καθώς πολλοί από τους ομογενείς που τον γνωρίζουν είναι κυπριακής καταγωγής. Υπό αυτό το πρίσμα, δεν είναι τυχαίο ότι όταν τον Δεκέμβριο του 2014 ο πρόεδρος της Κύπρου, Νίκος Αναστασιάδης, είχε νοσηλευθεί στη Νέα Υόρκη, ο Τζο Μπάιντεν τον επισκέφθηκε στο νοσοκομείο.

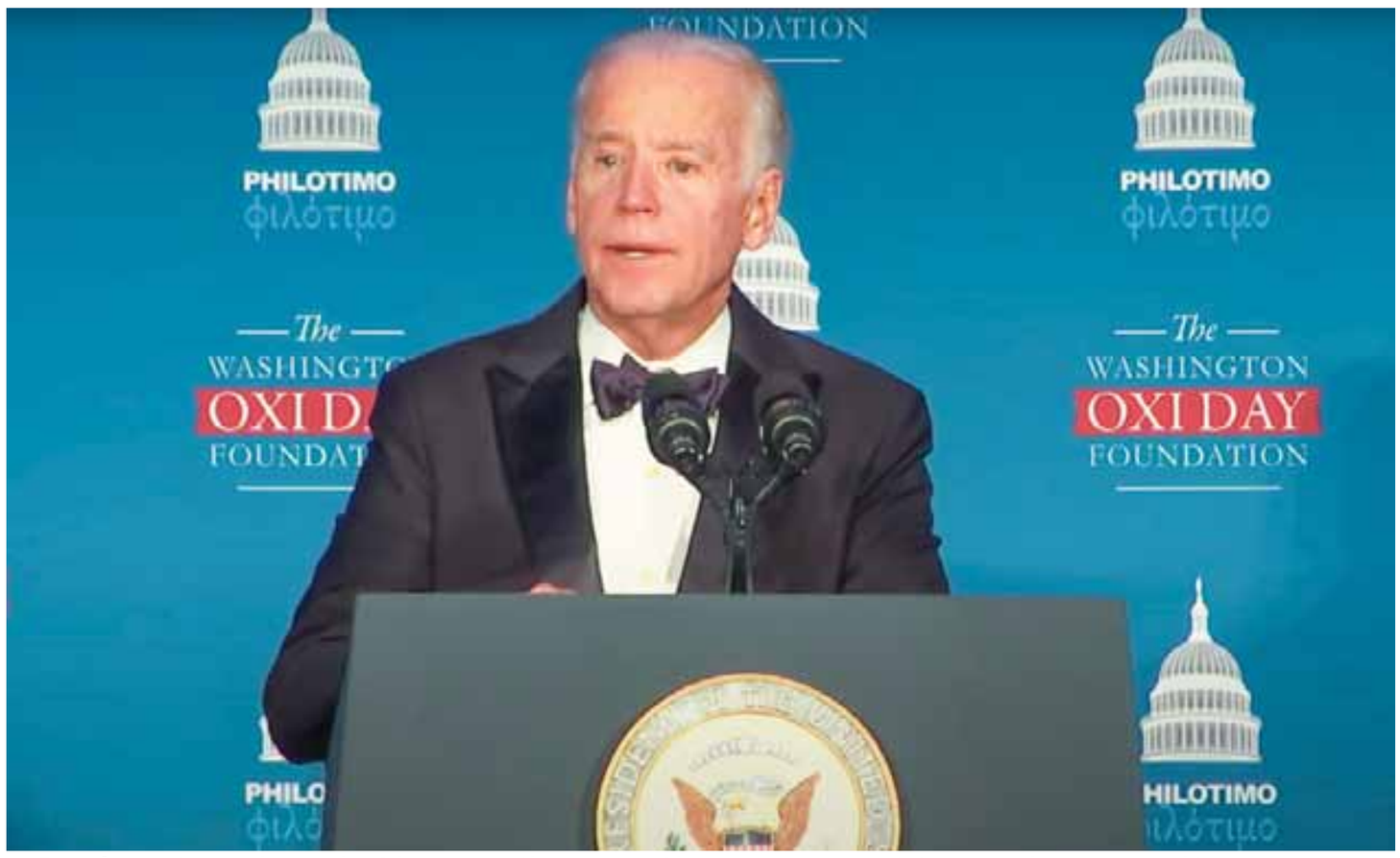

Ο Τζο Μπάιντεν, βουρκωμένος, κατά τη διάρκεια της ομιλίας του στην εκδήλωση του OXI Day Foundation, στην Ουάσιγκτον, τον Οκτώβριο του 2016.

Γνώστης των θεμάτων

Ο νεοεκλεγείς πρόεδρος των ΗΠΑ –ο οποίος επέλεξε την ελληνικής καταγωγής πρώην εκπρόσωπο του Στέιτ Ντιπάρτμεντ και στη συνέχεια διευθύντρια επικοινωνίας του Λευκού Οίκου επί προεδρίας Ομπάμα, Τζεν Ψάκι, ως επικεφαλής της ομάδας που θα χειρισθεί τη διαδικασία επικύρωσης των υπουργών της κυβέρνησής του από τη Γερουσία– είναι από τους λίγους σημαίνοντες Αμερικανούς πολιτικούς που γνωρίζουν ουσιαστικές πτυχές των θεμάτων ελληνικού ενδιαφέροντος. Ασχολήθηκε με αυτά κατά τη θητεία του στη Γερουσία επί 36 χρόνια, ιδιαίτερα ως μέλος της επιτροπής εξωτερικών σχέσεων της οποίας διετέλεσε και πρόεδρος, και στη συνέχεια ως αντιπρόεδρος επί μία οκταετία. Σε αντίθεση με άλλους προέδρους –με πιθανή εξαίρεση τον Τζορτζ Μπους τον πρεσβύτερο, που είχε διατελέσει διευθυντής της CIA, πρέσβης στον ΟΗΕ και αντιπρόεδρος– ο Μπάιντεν γνωρίζει τις ιδιαιτερότητες της Βαλκανικής και της Ανατολικής Μεσογείου και θα θελήσει να αξιοποιήσει τον νέο ρόλο της Ελλάδας και της Κύπρου στην περιοχή.

Στο πλαίσιο αυτό η σχέση με την ομογένεια θα επηρεάσει –η πρόσβαση έχει αποδειχθεί στην πράξη αποτελεσματική– αλλά δεν θα καθορίσει τις γεωπολιτικές προτεραιότητες του προέδρου και τους χειρισμούς της Αμερικής στην περιοχή μας. Δεν λειτουργούν έτσι οι χώρες – τουλάχιστον όχι μέχρι να εμφανισθεί στο προσκήνιο ο «αντισυστημικός» Τραμπ, ο οποίος αποφάσιζε συχνά με γνώμονα τις φιλίες, αν όχι τα συμφέροντά του.

Ο Μπάιντεν είναι μέρος του κατεστημένου επί μισόν αιώνα. Υπό αυτή την έννοια, δεν θα μιλάει και δεν θα πράττει έχοντας ως μοναδικό κριτήριο τις όποιες προσωπικές του ευαισθησίες. Τόσο ο ίδιος όσο και οι έμπειροι συνεργάτες του στα εξωτερικά θέματα δεν θέλουν «να χάσει η Δύση την Τουρκία». Είναι κάτι που πρέπει να έχουμε υπόψη μας. Από την άλλη, είναι αδύνατον, για οποιονδήποτε πολιτικό, να μην επηρεασθεί από τα συναισθήματά του και τις προσωπικές του σχέσεις και φιλίες. Σε αυτή τη λεπτή ισορροπία θα κινηθεί η εξωτερική πολιτική του επόμενου προέδρου των ΗΠΑ στα θέματα που αφορούν τον ελληνισμό. Δεν αναμένουμε θαύματα, γιατί υπάρχει και η γραφειοκρατία. Ωστόσο, στο προσωπικό επίπεδο υπάρχει ένα θετικό υπόβαθρο, το οποίο Αθήνα και Λευκωσία καλούνται να αξιοποιήσουν.

Ο γερουσιαστής Βαν Χόλεν στην «Κ» για την Τουρκία

Για την αποκατάσταση των ευρωατλαντικών σχέσεων και την προοπτική να υπάρξει πιο αυστηρή αντιμετώπιση της συμπεριφοράς της Τουρκίας από μια κυβέρνηση υπό τον Τζο Μπάιντεν, έκανε δηλώσεις στην «Κ» ο Δημοκρατικός γερουσιαστής Κρις βαν Χόλεν. Ο κ. Βαν Χόλεν, ο οποίος διετέλεσε μέλος της Βουλής των Αντιπροσώπων επί 14 χρόνια, πριν εκλεγεί γερουσιαστής το 2016, τονίζει:

«Προσβλέπω στη συνεργασία με τη νέα κυβέρνηση Μπάιντεν ώστε να βρεθεί αντιμέτωπη με τις ευθύνες που έχει για τις ενέργειές της».

«Η Ελλάδα και οι άλλοι Ευρωπαίοι σύμμαχοί μας μπορούν να περιμένουν από μια κυβέρνηση Μπάιντεν να τερματίσει τη χαοτική και αναξιόπιστη εξωτερική πολιτική που έχουν βιώσει αυτά τα τελευταία τέσσερα χρόνια. Μια αρχική προτεραιότητα θα είναι η αποκατάσταση των σχέσεων των Ηνωμένων Πολιτειών με τους δημοκρατικούς συμμάχους μας στην Ευρώπη, οι οποίες έφτασαν σε ένα ιστορικό χαμηλό κατά τη διάρκεια της διοίκησης του Τραμπ, και μια νέα εστίαση στην τήρηση των αρχών του κράτους δικαίου, των δημοκρατικών κανόνων και της ελευθερίας του Τύπου, οι οποίες παραβιάζονται στην Τουρκία από την αυταρχική συμπεριφορά του προέδρου Ερντογάν.

Τα τελευταία τέσσερα χρόνια η Τουρκία απέτυχε όλο και περισσότερο να συμπεριφερθεί ως πιστός σύμμαχος στο ΝΑΤΟ και δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί ως τέτοια, εκτός και αν αλλάξει πορεία. Το Κογκρέσο θα συνεχίσει να απαιτεί να επιβληθούν κυρώσεις στην Τουρκία, όπως απαιτείται από τον νόμο, για την αγορά και τώρα ενεργοποίηση του ρωσικού αμυντικού συστήματος S-400 που απειλεί την ασφάλεια του ΝΑΤΟ. Επιπλέον, οι επαναλαμβανόμενες παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου από την Τουρκία στην Ανατολική Μεσόγειο, τη βόρεια Συρία και αλλού, η παραβίαση των ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα Βαρώσια και οι σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εναντίον πολιτικών αντιπάλων στο εσωτερικό όπως και του Τύπου, δεν συνάδουν με τη συμπεριφορά ενός δημοκρατικού συμμάχου.

Προσβλέπω στη συνεργασία με τη νέα κυβέρνηση Μπάιντεν ώστε η Τουρκία να βρεθεί αντιμέτωπη με τις ευθύνες που έχει για τις ενέργειές της».

Ο Ταγίπ Ερντογάν «πρέπει να πληρώσει το τίμημα»

Ενώ ο Ντόναλντ Τραμπ δεν έχανε ευκαιρία να περιγράψει τον Ταγίπ Ερντογάν ως φίλο, ακόμη και παρουσία του Έλληνα πρωθυπουργού στο Οβάλ Γραφείο, ο Τζο Μπάιντεν, μιλώντας στους «Τάιμς της Νέας Υόρκης» παλαιότερα, τον είχε ευθέως χαρακτηρίσει «αυταρχικό ηγέτη» και είχε μάλιστα υποστηρίξει ότι οι ΗΠΑ οφείλουν να συνεργασθούν με την αντιπολίτευση για την απομάκρυνσή του από την εξουσία.

«Αυτό που πιστεύω ότι πρέπει να κάνουμε είναι να ακολουθήσουμε μια πολύ διαφορετική προσέγγιση προς εκείνον τώρα, καθιστώντας σαφές ότι στηρίζουμε την ηγεσία της αντιπολίτευσης», είχε αναφέρει ο Μπάιντεν στο συνταχτικό επιτελείο της εφημερίδας. «Πρέπει να πληρώσει το τίμημα», είχε πει και είχε συμπληρώσει ότι η Ουάσιγκτον πρέπει να ενθαρρύνει τους ηγέτες της τουρκικής αντιπολίτευσης, «ώστε να μπορέσουν να αναλάβουν και να νικήσουν τον Ερντογάν. Οχι μέσω ενός πραξικοπήματος, αλλά μέσω της εκλογικής διαδικασίας». Η τοποθέτηση είχε προκαλέσει την οργισμένη αντίδραση του εκπροσώπου της τουρκικής προεδρίας Ιμπραήμ Καλίν, ο οποίος είχε απαντήσει ότι «η ανάλυση του Τζο Μπάιντεν για την Τουρκία βασίζεται σε καθαρή άγνοια, αλαζονεία και υποκρισία. Οι μέρες που διατάζατε την Τουρκία τελείωσαν. Αλλά αν ακόμα πιστεύετε ότι μπορείτε να προσπαθήσετε, κάντε το. Θα πληρώσετε το τίμημα».

Ο νεοεκλεγείς πρόεδρος έχει καταδικάσει την προκλητικότητα της Τουρκίας στην περιοχή, ενώ «αγκάθι» στη σχέση του με την Αγκυρα θα είναι και το δεδηλωμένο ενδιαφέρον του για τους Κούρδους.

Ο νεοεκλεγείς πρόεδρος των ΗΠΑ έχει, επίσης, ασκήσει κριτική στις προκλήσεις της Τουρκίας στο Αιγαίο και στην ευρύτερη περιοχή μας. «Σε αντίθεση με τον πρόεδρο Τραμπ, ο Τζο θα αντιδράσει στην τουρκική συμπεριφορά που παραβιάζει το διεθνές δίκαιο ή τις συμμαχικές δεσμεύσεις της στο ΝΑΤΟ, όπως οι τουρκικές παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου», σημειώνεται στο κείμενο με τις θέσεις για τα ελληνικά ζητήματα που έδωσε στη δημοσιότητα πριν από τις πρόσφατες προεδρικές εκλογές.

Ενα ακόμη «αγκάθι» στη σχέση του Μπάιντεν με την Αγκυρα θα είναι το δεδηλωμένο ενδιαφέρον του για τους Κούρδους, για τους οποίους θεωρεί ότι έχουν βοηθήσει τις ΗΠΑ στη μάχη κατά του Ισλαμικού Κράτους και πως ήταν μείζον στρατηγικό λάθος η απρόσμενη απόφαση του Ντόναλντ Τραμπ να αποχωρήσει από τη Συρία, με αποτέλεσμα να μείνουν οι Κούρδοι εκτεθειμένοι στην τουρκική επιθετικότητα.

Συντασσόμενος με τη γραφειοκρατία του Στέιτ Ντιπάρτμεντ και του Πενταγώνου, αλλά και με τη θέση και των δύο κομμάτων σε Γερουσία και Βουλή, ο Μπάιντεν θα υιοθετήσει αυστηρή στάση στο θέμα της αγοράς και ενεργοποίησης του ρωσικού αντιπυραυλικού συστήματος S-400 και είναι πιθανό να επιβληθούν στην Τουρκία κυρώσεις.

Τέλος, ο νεοεκλεγείς πρόεδρος των ΗΠΑ δεν θα παρέμβει πολιτικά –όπως φέρεται να έχει κάνει ο Τραμπ– για να αντιμετωπισθούν με επιείκεια συνεργάτες του Ερντογάν οι οποίοι εμπλέκονται στη δικαστική υπόθεση της τουρκικής τράπεζας Halkbank, που κατηγορείται –η υπόθεση εκδικάζεται στη Νέα Υόρκη– για αποφυγή κυρώσεων κατά του Ιράν.

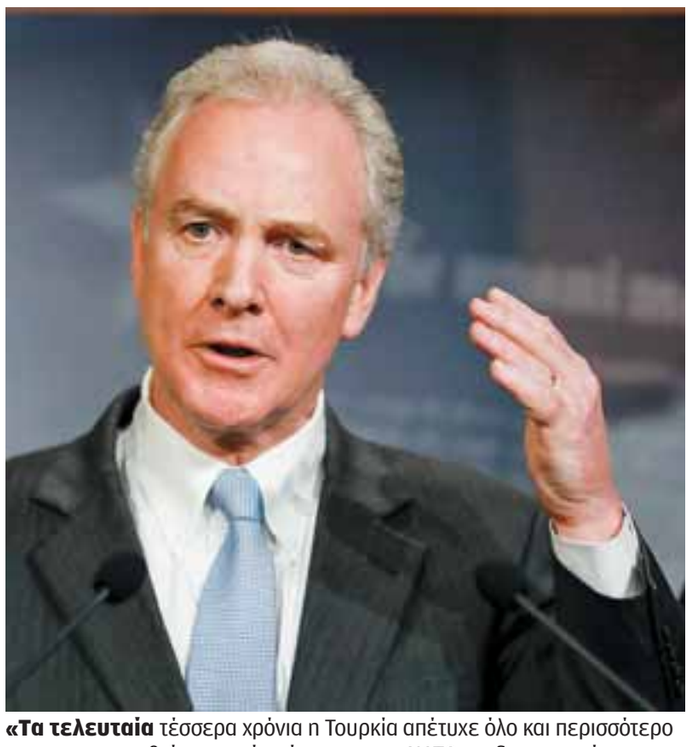

A.P. PHOTO / JULIO CORTEZ

«Τα τελευταία τέσσερα χρόνια η Τουρκία απέτυχε όλο και περισσότερο να συμπεριφερθεί ως πιστός σύμμαχος στο ΝΑΤΟ και δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί ως τέτοια, εκτός και αν αλλάξει πορεία», επισημαίνει ο Δημοκρατικός γερουσιαστής Κρις βαν Χόλεν.

Τελευταία ευκαιρία για συμφωνία

Η αποχώρηση του Ντόμινικ Κάμινγκς ενίσχυσε τις ελπίδες συμβιβασμού μεταξύ Ε.Ε. και Βρετανίας στο Brexit

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Αλλη μία εβδομάδα εντατικών διαπραγματεύσεων για τη μελλοντική εμπορική σχέση Ευρωπαϊκής Ενωσης - Ηνωμένου Βασιλείου πέρασε και ακόμα δεν υπάρχει λευκός καπνός. Η αποχώρηση του Ντόμινικ Κάμινγκς, του αρχιερέα του Vote Leave και πιο ισχυρού συμβούλου του Μπόρις Τζόνσον, το περασμένο Σαββατοκύριακο, δημιούργησε προσδοκίες σε ορισμένους κύκλους ότι ο Βρετανός πρωθυπουργός ήταν έτοιμος να μετακινηθεί ώστε να επιτευχθεί συμφωνία. Εως αργά την Παρασκευή, κάτι τέτοιο δεν είχε επιβεβαιωθεί.

Εν τω μεταξύ, ένα νέο κρούσμα COVID-19, την Πέμπτη, στην ομάδα του επικεφαλής διαπραγματευτή της Ευρωπαϊκής Ενωσης Μισέλ Μπαρνιέ, οδήγησε σε σύντομη αναστολή των διά ζώσης συνομιλιών.

Οι προθεσμίες πλέον είναι ασφυκτικές: η περίοδος μετάβασης, που ήταν μέρος της περυσινής Συμφωνίας Αποχώρησης, λήγει στις 31 Δεκεμβρίου. Αν δεν έχει υπάρξει συμφωνία έως τότε, οι εμπορικές σχέσεις των δύο πλευρών από το νέο έτος θα διεξάγονται με όρους Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Ο συμβιβασμός, επιπλέον, δεν μπορεί να προκύψει την τελευταία στιγμή, καθώς θα πρέπει στη συνέχεια να εξεταστεί από σειρά επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (συνολικά 11 εξέτασαν την περυσινή Συμφωνία Αποχώρησης), να μεταφραστεί στις 23 άλλες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ενωσης και να ψηφίσει επ' αυτού η Ολομέλεια του σώματος. Σύμφωνα με τον Guardian, η προγραμματισμένη ημερομηνία για την ψηφοφορία –η 16η Δεκεμβρίου– ήδη έχει εγκαταλειφθεί και συζητιέται η 28η Δεκεμβρίου ως πιθανή εναλλακτική λύση.

Η μη συμφωνία θα αποτελέσει βαρύ πλήγμα για κράτη-μέλη όπως, πάνω από όλα, η Ιρλανδία, αλλά επίσης το Βέλγιο και η Ολλανδία – κυρίως όμως για τη βρετανική οικονομία. Στις υπηρεσίες, που αποτελούν το 80% της βρετανικής οικονομίας και των 46% των συνολικών εξαγωγών, το 41% της εξαγωγικής δραστηριότητας αφορά την Ευρωπαϊκή Ενωση. Αντίστοιχα, το 48% των βρετανικών εξαγωγών αγαθών το 2018 είχε προορισμό την Ε.Ε., ενώ μόνο το 6% των εξαγωγών των κρατών-μελών της Ε.Ε. είχε προορισμό το Ηνωμένο Βασίλειο (μεταξύ των κρατών-μελών, η Ελλάδα έχει τον δεύτερο χαμηλότερο δείκτη εξαγωγών αγαθών, ως ποσοστό του ΑΕΠ, προς το Ηνωμένο Βασίλειο σε όλη την Ε.Ε.).

REUTERS / HENRY NICHOLLS

Ο Μπόρις Τζόνσον και ο Ντόμινικ Κάμινγκς όταν έμπαιναν μαζί στην πρωθυπουργική Τζάγκουαρ. Τελικά, ο πανίσχυρος σύμβουλος αποβιβάστηκε...

Οι προθεσμίες είναι ασφυκτικές, με ορατό τον κίνδυνο από την 1η Ιανουαρίου οι εμπορικές σχέσεις των δύο πλευρών να διεξάγονται με όρους Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Αξιωματούχοι στις Βρυξέλλες αποφεύγουν οποιαδήποτε πρόβλεψη σχετικά με την κατεύθυνση στην οποία θα κινηθεί ο Μπόρις Τζόνσον, αλλά επιμένουν ότι η επιλογή, αν θέλει η βρετανική οικονομία να παραμείνει ευθυγραμμισμένη με την ευρωπαϊκή ή αν επιθυμεί να ακολουθήσει άλλο μονοπάτι, είναι δική του.

Ζητούν σχέδιο Β

Σε κάθε περίπτωση, πληθαίνουν οι φωνές που ζητούν να αυξηθεί η ετοιμότητα των κρατών-μελών για το σχέδιο Β – τη λήξη της περιόδου μετάβασης χωρίς νέα εμπορική συμφωνία. Στην τηλεδιάσκεψη των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ενωσης την Πέμπτη, ο Εμανουέλ Μακρόν και ο Ολλανδός πρωθυπουργός Μαρκ Ρούτε, μεταξύ άλλων, παρότρυναν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιταχύνει τις προετοιμασίες της για την εφαρμογή μέτρων εκτάκτου ανάγκης για να αποφευχθούν σκηνές χάους την 1η Ιανουαρίου.

Ο ίδιος ο Τζόνσον, που βρίσκεται σε καραντίνα αφού ήλθε σε επαφή με βουλευτή του κόμματός του που διαγνώσθηκε θετικός στον κορωνοϊό, μιλώντας σε εξ αποστάσεως συνεδρίαση του υπουργικού συμβουλίου την Τρίτη, δήλωσε ότι δεν προτίθεται να συμβιβαστεί σε θέματα «βασικών αρχών».

Είπε στους υπουργούς του ότι εκκρεμούν ακόμη «σημαντικά ζητήματα» για να υπάρξει συμφωνία, ειδικά όσον αφορά τους ίσους όρους ανταγωνισμού (το περιώνυμο level-playing field, δηλαδή το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων) και τα αλιευτικά δικαιώματα. «Εργαζόμαστε σκληρά για να βρούμε λύσεις που σέβονται την κυριαρχία του Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι μια συμφωνία είναι εφικτή και έχει μείνει πλέον πολύ λίγος χρόνος».

Το ζήτημα των δικαιωμάτων των αλιέων από κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης να συνεχίσουν να ψαρεύουν σε βρετανικά ύδατα παραμένει αγκάθι –ίσως το πιο δύσκολο– στις διαπραγματεύσεις. Αυτό, παρότι, σύμφωνα με το Bloomberg, αφορά αγαθά αξίας μόλις 650 εκατομμυρίων ευρώ ετησίως (η συνολική «ψαριά» των Ευρωπαίων σε βρετανικά νερά), ενώ το διμερές εμπόριο αγγίζει το μισό τρισεκατομμύριο ευρώ. Οι διαπραγματεύσεις για το θέμα αυτό δεν έχουν σημειώσει πρόοδο από το καλοκαίρι και ο υπουργός Εξωτερικών της Ιρλανδίας Σάιμον Κόβενεϊ σχολίασε την περασμένη εβδομάδα ότι «δεν βρίσκονται σε καλό σημείο».

Σύμφωνα με ανάλυση του Μουτζτάμπα Ραχμάν του Eurasia Group, πάντως, η αποχώρηση του Κάμινγκς, σε συνδυασμό με τους φόβους για ενίσχυση του κινήματος για την ανεξαρτησία της Σκωτίας και με την επίδραση της πιο αποτελεσματικής αντιπολίτευσης που ασκούν οι Εργατικοί υπό τον Κιρ Στάρμερ, ενισχύει τις πιθανότητες να υπάρξει συμφωνία έως το τέλος Νοεμβρίου.

Η ρήξη

Η έξωση Κάμινγκς από την Ντάουνινγκ Στριτ προκάλεσε κύματα ανακούφισης στην κοινοβουλευτική ομάδα των Συντηρητικών και στα υψηλά κλιμάκια της βρετανικής δημόσιας διοίκησης. Ο Κάμινγκς ήταν η κυρίαρχη επιρροή στο επιτελείο του Τζόνσον και ο αρχιτέκτονας της εκστρατείας με κεντρικό σύνθημα «Get Brexit Done», η οποία οδήγησε στην ευρεία νίκη του τελευταίου στις εκλογές του περασμένου Δεκεμβρίου. Το συγκρουσιακό του ύφος και οι ριζοσπαστικές του ιδέες για την περαιτέρω συγκέντρωση εξουσίας στο πρωθυπουργικό γραφείο είχαν ως αποτέλεσμα να συσσωρεύει εχθρούς – κάτι το οποίο έμοιαζε να απολαμβάνει. Διατηρούσε όμως την εμπιστοσύνη του πρωθυπουργού. Η εξάρτηση του Τζόνσον από τον Κάμινγκς φάνηκε το καλοκαίρι, όταν αποκαλύφθηκε ότι ο σύμβουλός του παραβίασε τα περιοριστικά μέτρα για τον κορωνοϊό. Ο Κάμινγκς δέχθηκε εντονότατες πιέσεις να παραιτηθεί, αλλά ο Τζόνσον τον στήριξε. Η ρήξη τελικά δεν επήλθε ως αποτέλεσμα διαφωνίας σε θέματα πολιτικής (εξ ου και είναι μάλλον άστοχη η ερμηνεία της ως «στιγμή Βαρουφάκη» του Τζόνσον, που θα διευκολύνει την επίτευξη συμφωνίας). Ο Κάμινγκς έπεσε θύμα μιας μάχης εξουσίας εντός της Ντάουνινγκ Στριτ για το πρόσωπο που θα γινόταν ο νέος προσωπάρχης. Απέναντί του βρέθηκε και η σύντροφος του πρωθυπουργού Κάρι Σίμοντς. Ο κύβος ερρίφθη όταν ο Τζόνσον, σύμφωνα με δημοσιεύματα, έμαθε ότι ο Κάμινγκς είχε επινοήσει ένα υποτιμητικό προσωνύμιο για τη Σίμοντς, ενώ χαρακτήριζε και στον ίδιο «αναποφάσιστο».

«Σεισμός» 100 δισ. δολαρίων απειλεί την Τουρκία

Σε δεινή θέση ο Ταγίπ Ερντογάν, προσπαθεί απεγνωσμένα να αποφύγει την επερχόμενη χρηματοπιστωτική κρίση

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Το όχημα κατευθύνεται με ταχύτητα προς τον τοίχο και ο οδηγός στρίβει την τελευταία στιγμή ή, τουλάχιστον, θέλει να δώσει την εντύπωση ότι στρίβει, ώστε να βρει τον χρόνο να ζητήσει από τους επιβάτες να ανανεώσουν την εμπιστοσύνη τους στο πρόσωπό του. Ο τοίχος είναι η χρηματοπιστωτική κρίση που απειλεί την Τουρκία, καθώς η χώρα έχει «κάψει» 140 δισεκατομμύρια δολάρια συναλλαγματικών αποθεμάτων σε δύο χρόνια, αδειάζοντας τα θησαυροφυλάκια χωρίς να καταφέρει να στηρίξει το νόμισμά της.

Πριν από την αλλαγή πορείας, η λίρα είχε φθάσει να χάνει 30% της αξίας της και να διαθέτει συναλλαγματικά αποθέματα μόλις 16 δισεκατομμυρίων, την ώρα που πλησιάζει η προθεσμία αποπληρωμής τοκοχρεολυσίων ύψους 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε σκληρό νόμισμα.

Ο οδηγός του μοιραίου οχήματος είναι ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν, σκιά του παλιού εαυτού του, ενώ η απότομη στροφή περιλαμβάνει την εκπαραθύρωση του συνοδηγού, υπουργού Οικονομικών Μπεράτ Αλμπαϊράκ, και την αλλαγή νομισματικής πολιτικής με τη δραστική αύξηση των επιτοκίων, που ανακοινώθηκε από τον νέο διοικητή της τουρκικής κεντρικής τράπεζας την Πέμπτη. Αναλυτές της ιστοσελίδας Al-Monitor εκτιμούν ότι πιθανώς ο Ερντογάν ετοιμάζεται για πρόωρες εκλογές, προκειμένου να προλάβει την έντονη δυσαρέσκεια που θα προκύψει από τη διαφαινόμενη απότομη προσγείωση της τουρκικής οικονομίας.

Ισως μία από τις μεθόδους «εκλογικής προετοιμασίας» είναι η επίθεση, μέσω της Δικαιοσύνης, εναντίον του Εκρέμ Ιμάμογλου, δημάρχου της Κωνσταντινούπολης και πιθανότερου πολιτικού αντιπάλου του Ερντογάν στην επόμενη αναμέτρηση. Ο Ιμάμογλου, ο οποίος προέρχεται από το κεμαλικό κόμμα CHP, υπενθυμίζει με την παρουσία του τα λάθη του Τούρκου προέδρου – την αποτυχημένη προσπάθεια του Ερντογάν να διατηρήσει τον έλεγχο της Κωνσταντινούπολης επιβάλλοντας επανάληψη των δημοτικών εκλογών μόνο και μόνο για να δει τον κυβερνητικό υποψήφιο να χάνει με ακόμη μεγαλύτερη διαφορά και, πιο πρόσφατα, την επιμονή του στο φαραωνικό έργο διάνοιξης διώρυγας παράλληλης με τον Βόσπορο. Ο Ιμάμογλου ανακοίνωσε ότι ο δήμος διαφωνεί με τη διώρυγα και οργάνωσε εκστρατεία με αφίσες εναντίον του έργου, τις οποίες η κυβέρνηση χρησιμοποίησε ως πρόσχημα για να τον σύρει στα δικαστήρια.

Σύρει πάλι στα δικαστήρια τον δήμαρχο Κωνσταντινούπολης, επειδή εναντιώνεται στη φαραωνική διάνοιξη διώρυγας παράλληλης με τον Βόσπορο.

TURKISH PRESIDENCY / A.P.

Σύμφωνα με αναλυτές, ο Ταγίπ Ερντογάν ίσως επιχειρήσει πρόωρη προσφυγή στις κάλπες βλέποντας στις δημοσκοπήσεις το ΑΚΡ να έχει υποχωρήσει στο 30%, δηλαδή στα χαμηλότερα επίπεδα της τελευταίας εικοσαετίας.

Υπό το φως της οικτρής οικονομικής κατάστασης, η επιμονή σε ένα κολοσσιαίων διαστάσεων έργο, που συνδέεται με γεωπολιτικά οφέλη μεν αλλά έχει αβέβαιη χρηματοδότηση και ανύπαρκτη οικονομική σκοπιμότητα δε (εάν εξαιρέσει κανείς τις χρυσές δουλειές για όσους κερδοσκοπούν στη γη), την ώρα μάλιστα που το βασικό μεγάλο έργο που έχει ανάγκη η Κωνσταντινούπολη είναι η αντισεισμική θωράκιση, δείχνει μια κυβέρνηση όλο και πιο αποκομμένη από τον λαό. Η χαλάρωση των δεσμών του ΑΚΡ με το εκλογικό σώμα, που οφείλεται πρωτίστως στη δυσαρέσκεια για την κατάσταση της οικονομίας και τη διαχείριση του κορωνοϊού, αποτυπώνεται στις δημοσκοπήσεις, σύμφωνα με τις οποίες η στήριξη προς το ΑΚΡ έχει πέσει στο 30%, δηλαδή στα χαμηλότερα επίπεδα της τελευταίας εικοσαετίας.

Ο Σουλεϊμάν Σοϊλού

Το αξιοσημείωτο στις ομιλίες του Ερντογάν το τελευταίο δεκαήμερο είναι πόσο συχνά επαναλαμβάνει ότι έχει έρθει η ώρα για επανεκκίνηση όχι μόνο στην οικονομία αλλά και στο κράτος δικαίου. Είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς τι εννοεί, δεδομένου ότι η παραμονή του στην εξουσία βασίζεται πλέον ακριβώς στην καταστρατήγηση του κράτους δικαίου, στη φυλάκιση των πολιτικών του αντιπάλων, ακόμη και απλών επικριτών του. Εξάλλου, μετά την εξαφάνιση του Αλμπαϊράκ από το πολιτικό στερέωμα, που προηγείτο για λόγους οικογενειοκρατίας, πιθανότερος διάδοχός του στην προεδρία είναι τώρα ο υπουργός Εσωτερικών Σουλεϊμάν Σοϊλού – ακριβώς ο άνθρωπος που ευθύνεται για τις φυλακίσεις των δημάρχων και των ηγετικών στελεχών του φιλοκουρδικού κόμματος HDP. Με τον σκληροπυρηνικό Σοϊλού, ο οποίος προέρχεται από την εθνικιστική πτέρυγα και όχι από τα σπάργανα του ΑΚΡ, θα επισφραγισθεί η στροφή του ΑΚΡ από το πολιτικό Ισλάμ στον τουρκικό εθνικισμό.

Στο μεταξύ, όμως, δεν αποκλείεται ο Ερντογάν να έχει αντιληφθεί ότι η κατάσταση της οικονομίας απαιτεί βελτίωση των σχέσεων της Αγκυρας τόσο με τις ΗΠΑ όσο και με την Ευρωπαϊκή Ενωση, εξ ου και τα φραστικά ανοίγματα υπέρ του κράτους δικαίου.

Το βέβαιο είναι ότι η νέα πραγματικότητα στον Λευκό Οίκο αναμένεται δυσκολότερη για την Αγκυρα, καθώς ο Τραμπ δεν θα είναι πια εδώ για να προστατεύει την Τουρκία από τις κυρώσεις του Κογκρέσου. Ενα από τα ατού του Ερντογάν, η προσωπική σχέση που διατηρούσε ο γαμπρός του, Αλμπαϊράκ, με τον γαμπρό του Αμερικανού προέδρου Τραμπ, Τζάρεντ Κούσνερ, απαξιώθηκε πλήρως με την εκλογή του Τζο Μπάιντεν. Η διάρρηξη της σχέσης αυτής και η περιφρόνηση που έδειξε ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Μάικ Πομπέο προς την Αγκυρα κατά την επίσκεψή του στην Τουρκία αυτή την εβδομάδα (μετέβη μόνο στην Κωνσταντινούπολη για συνάντηση με τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο) δείχνουν ότι, μέχρι στιγμής, το λυκόφως της προεδρίας Τραμπ δεν εξελίσσεται όπως ίσως κάποιοι θα περίμεναν.

Stoiximan

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Stoiximan

Αρχίζει σε ένα χρόνο το νέο γήπεδο του Παναθηναϊκού

Υπεγράφη η διπλή ανάπλαση και το όνειρο των «πρασίνων» της Αθήνας θα πάρει σάρκα και οστά

Σπουδαία νέα για τον Παναθηναϊκό και την προσπάθειά του να φτιάξει δικό του γήπεδο στον Βοτανικό. Ένα πολύ σημαντικό θέμα που ταλαιπωρεί τον σύλλογο για δεκαετίες θα πάρει σάρκα και οστά. Ο ιστορικός σύλλογος της Αθήνας θ' αποκτήσει το «σπίτι» που του αξίζει και ταιριάζει στο εκτόπισμα αλλά και τις φιλοδοξίες του. Την Παρασκευή (20/11) πραγματοποιήθηκε ένα πολύ σημαντικό βήμα για το πρόγραμμα της Διπλής Ανάπλασης, αφού μπήκαν οι υπογραφές σε μνημόνιο συνεργασίας των αρμόδιων φορέων του έργου, της Κυβέρνησης, του Δήμου Αθηναίων, του Παναθηναϊκού Αθλητικού Ομίλου, της ΠΑΕ Παναθηναϊκός και της "ΑΕΠ Ελαιώνα".

Την Παρασκευή, 20/11 μπήκαν οι υπογραφές σε μνημόνιο συνεργασίας των αρμόδιων φορέων του έργου, της Κυβέρνησης, του Δήμου Αθηναίων, του Παναθηναϊκού Αθλητικού Ομίλου, της ΠΑΕ Παναθηναϊκός και της "ΑΕΠ Ελαιώνα".

«Ιστορική μέρα

Ο ιδιοκτήτης της ΠΑΕ Παναθηναϊκός Γιάννης Αλαφούζος δήλωσε μετά τις υπογραφές: "Είναι μια ιστορική στιγμή για τον Παναθηναϊκό η σημερινή. Ένα όνειρο δεκαετιών, να αποκτήσει ο σύλλογος το σπίτι του, μπαίνει σε φάση υλοποίησης. Ο Παναθηναϊκός αλλάζει επίπεδο με το γήπεδο στο Βοτανικό". Σύμφωνα με το πλάνο που έχει καταρτιστεί, η αρχή των εργασιών υπολογίζεται για το τέλος του 2021, ενώ τα έργα υπολογίζεται να ολοκληρωθούν μέσα στο 2023. Το μνημόνιο συναντίληψης προβλέπει γήπεδο ποδοσφαίρου περίπου 35.000 θέσεων, εγκαταστάσεις για τον Ερασιτέχνη, εμπορικούς χώρους, ενώ υπάρχει στόχος να χτιστεί και γήπεδο μπάσκετ σε όμορο οικόπεδο.

Μουσείο του ΠΑΟ

Τα βασικά έργα της Διπλής Ανάπλασης:

- Στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας, εκεί που σήμερα είναι το γήπεδο του Παναθηναϊκού, δημιουργείται:
- ελεύθερος χώρος πρασίνου και αναψυχής 18 στρεμμάτων
- αθλητικό μουσείο του ΠΑΟ.
- εντευκτήριο, χώρος αναψυχής και εστίασης
- υπόγειο πάρκινγκ έως 700 θέσεων στάθμευσης

Γήπεδο 35.000 θέσεων!

Στον Βοτανικό, όπως προβλέπει το εν ισχύι Προεδρικό Διάταγμα, δημιουργείται:

- γήπεδο ποδοσφαίρου έως 40.000 θέσεων, διεθνών προδιαγραφών FIFA UEFA 4 αστέρων
- αθλητικές εγκαταστάσεις του ερασιτεχνικού σωματείου ΠΑΟ 7.500 τ.μ.
- ανοιχτή αθλητική πισίνα ολυμπιακών διαστάσεων για τον Ερασιτέχνη Παναθηναϊκό
- αθλητικές εγκαταστάσεις του Δήμου Αθηναίων 4.800 τ.μ.
- 52.000 τ.μ. στο ακίνητο της ΑΕΠ Ελαιώνα
- χώροι πρασίνου έκτασης τουλάχιστον 80 στρεμμάτων
- έργα διαμορφώσεων, πρασίνου, κυκλοφορίας πεζών, εσωτερικού δικτύου, δικτύων υποδομών κλπ.
- σημαντικές περιβαλλοντικές υποδομές για την οχύρωση της περιοχής από φυσικές καταστροφές.

Πολλαπλών χρήσεων

Σε περιοχή εκτός της έκτασης της Διπλής Ανάπλασης και πιο συγκεκριμένα σε όμορα οικόπεδα ή σε οικόπεδα ακτίνας 300 μέτρων από την έκταση της Διπλής Ανάπλασης, ο Δήμος θα χωροθετήσει -κατόπιν συμφωνίας με την ΚΑΕ Παναθηναϊκός και τον Ερασιτέχνη Παναθηναϊκό- τη δημιουργία Κλειστού Γηπέδου Μπάσκετ και Εγκαταστάσεις Πολλαπλών Χρήσεων.

Η μεταφορά των εν λόγω αθλητικών εγκαταστάσεων στην περιοχή του Ελαιώνα/Βοτανικού, με ταυτόχρονη μετατροπή της από άναρχη ζώνη βιομηχανίας-βιοτεχνίας και χονδρεμπορίου, σε ορθολογικώς πολεοδομούμενη περιοχή με σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις, κοινόχρηστους χώρους και χώρους πρασίνου, καθώς και κτίρια κεντρικών λειτουργιών, έχει έναν διττό στόχο: α) την ουσιαστική βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης και την πολεοδομική εξυγίανση της περιοχής, η οποία παρά τις θεσμοθετημένες ήδη από το 1985 προβλέψεις ουδέποτε μπόρεσε να υλοποιηθεί, β) τη διεύρυνση των επιλογών αθλητισμού, αναψυχής, ψυχαγωγίας και εργασίας.

Πηγές χρηματοδότησης

Ο συνολικός ενδεικτικός αρχικός προϋπολογισμός υλοποίησης των έργων της Διπλής Ανάπλασης ανέρχεται στο ποσό των 163,5 εκ. ευρώ περίπου και θα χρηματοδοτηθεί μέσω ενός μείγματος χρηματοδοτικών εργαλείων, αξιοποιώντας εθνικούς, ευρωπαϊκούς και ιδιωτικούς πόρους.

Ο Δήμος Αθηναίων αναλαμβάνει την ευθύνη και τις διαδικασίες υλοποίησης και κατασκευής του γηπέδου ποδοσφαίρου του οποίου ο ενδεικτικός αρχικός προϋπολογισμός ανέρχεται στο ποσό των 72 εκ. ευρώ περίπου. Για το σκοπό αυτό εισφέρει, ως μέρος της χρηματοδότησης του γηπέδου ποδοσφαίρου, το ακίνητο κυριότητάς του, αξίας -βάσει εκτιμήσεων- 40 εκ. ευρώ. Το έργο θα χρηματοδοτηθεί με πόρους που θα εξευρεθούν από τα Υπουργεία Οικονομικών και Ανάπτυξης και Επενδύσεων, οι οποίοι και θα παρασχεθούν στον Δήμο Αθηναίων.

Η χρήση και η λειτουργία του γηπέδου εκχωρείται, άνευ ανταλλάγματος, στον Ερασιτέχνη Παναθηναϊκό, για 99 χρόνια, με τη δυνατότητα να το χρησιμοποιεί και η Εθνική Ελλάδος. Τα έσοδα, από κάθε μορφής εμπορικές λειτουργίες του γηπέδου, κατανέμονται μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του Δήμου Αθηναίων.

Η ανέγερση του Κλειστού Γηπέδου Μπάσκετ και Πολλαπλών Χρήσεων θα γίνει με μέριμνα και ευθύνη του Δήμου Αθηναίων και με πόρους που ο Δήμος Αθηναίων αναλαμβάνει να εξασφαλίσει μέσα από χρηματοδοτικά εργαλεία. Η χρήση, οι όροι λειτουργίας καθώς και τα οικονομικά ανταλλάγματα που θα λαμβάνει ο Δήμος Αθηναίων, θα συμφωνηθούν με τον Ερασιτέχνη Παναθηναϊκό και την ΚΑΕ Παναθηναϊκός της οποίας θα αποτελεί την επίσημη και φυσική έδρα. Ο ενδεικτικός αρχικός προϋπολογισμός υλοποίησης ανέρχεται στο ποσό των 30 εκ. ευρώ περίπου, συμπεριλαμβανομένης της αξίας της γης.

Η ΑΕΠ Ελαιώνας, με ίδιους πόρους, αναλαμβάνει την ευθύνη να χρηματοδοτήσει την μελέτη και την κατασκευή των αθλητικών εγκαταστάσεων τόσο του Ερασιτέχνη Παναθηναϊκού, όσο αυτών του Δήμου Αθηναίων.

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για τα έργα υποδομής και στις δύο περιοχές ανέρχεται στο ποσό των 37,5 εκ. ευρώ περίπου, με πόρους που θα εξευρεθούν από τα Υπουργεία Οικονομικών και Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Το Χρονοδιάγραμμα

Η εκπόνηση όλων των αναγκαίων μελετών των αθλητικών εγκαταστάσεων που προορίζονται για τον Ερασιτέχνη Παναθηναϊκό και του γηπέδου ποδοσφαίρου, προβλέπεται να έχει ολοκληρωθεί έως τις 30.6.2021. Η εκπόνηση όλων των αναγκαίων μελετών των έργων και εγκαταστάσεων, πλην του γηπέδου ποδοσφαίρου και των αθλητικών εγκαταστάσεων που προορίζονται για τον Ερασιτέχνη Παναθηναϊκό, προβλέπεται να έχει ολοκληρωθεί έως τις 30.9.2021.

Η έκδοση των περιβαλλοντικών και οικοδομικών αδειών για τις αθλητικές εγκαταστάσεις προβλέπεται να έχει ολοκληρωθεί έως τις 30.11.2021.

Αρχή τέλος του 2021

Η έναρξη κατασκευής των αθλητικών εγκαταστάσεων του Ερασιτέχνη Παναθηναϊκού και του γηπέδου ποδοσφαίρου προσδιορίζεται στο Δ΄ τρίμηνο του έτους 2021, πλην τυχόν προπαρασκευαστικών εργασιών, οι οποίες δύνανται να ξεκινήσουν νωρίτερα.

Ο χρόνος κατασκευής των εγκαταστάσεων του Ερασιτέχνη Παναθηναϊκού υπολογίζεται στους δώδεκα μήνες. Η προκήρυξη του δημόσιου διαγωνισμού, η ανακήρυξη αναδόχου και η κατασκευή του γηπέδου ποδοσφαίρου αναμένεται να έχουν ολοκληρωθεί σε 36 μήνες.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Άτυπη συμφωνία

Βγήκε ξανά στο προσκήνιο η άτυπη συμφωνία προέδρων, των πέντε από τις έξι πρώτες ομάδες του περσινού πρωταθλήματος, με εξαίρεση την Ανόρθωση, για αποζημιώσεις σε σχέση με έσοδα στην Ευρώπη και με βάση τις αποφάσεις του περασμένου Μαΐου. ΑΕΚ και ΑΕΛ έχουν να λένε πως περιμένουν με βάση την άτυπη αυτή συμφωνία ένα σημαντικό ποσό. Ομόνοια, ΑΠΟΕΛ και Απόλλωνας έχουν την «υποχρέωση» να πληρώσουν. Το τι θα γίνει στο τέλος κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει. Αλλού όμως είναι η ουσία του θέματος. Γιατί υποτίθεται πως σε μια κρίσιμη στιγμή, τα σωματεία και οι εκπρόσωποί τους κλήθηκαν να αποφασίσουν με γνώμονα το καλό του κυπριακού ποδοσφαίρου. Γιατί υποτίθεται, όπως μας έλεγαν τότε, οι υποστηρικτές της οριστικής διακοπής, προτεραιότητα ήταν η προστασία της υγείας των ανθρώπων του χώρου.

* * * * *

Πολύς θόρυβος...

Τριγμούς ανάμεσα στους πρόεδρους των ομάδων του λεγόμενου Big-6 του κυπριακού ποδοσφαίρου έχει προκαλέσει το θέμα της αποζημίωσης από τις ομάδες που συμμετείχαν στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις της τρέχουσας αγωνιστικής περιόδου σε ΑΕΚ και ΑΕΛ. Με βάση τη συμφωνία που έγινε τον περασμένο Μάιο στις τηλεδιασκέψεις που προηγήθηκαν της απόφασης για διακοπή του πρωταθλήματος οι πέντε ομάδες, εξαιρουμένης της Ανόρθωσης, δεσμεύτηκαν ότι αυτές που θα πάρουν ευρωπαϊκό εισιτήριο θα αποζημιώσουν τις δύο που ήταν εκτός ευρωπαϊκών κυπέλλων με βάση την κατάταξη της βαθμολογίας τη συγκεκριμένη στιγμή. Η σχετική συμφωνία δεν έχει υλοποιηθεί, γεγονός που έφερε την αντίδραση ΑΕΛ και ΑΕΚ, η οποία εκφράστηκε στην προ ημερών τηλεδιάσκεψη των προέδρων Α' Κατηγορίας. Συμφωνία «κυρίων» ίσον... πολύς θόρυβος για το τίποτα. Όχι απλώς το «τίποτα», αλλά το «απόλυτο τίποτα».

* * * * *

Εθνική - προπονητής

Δύσκολα γλιτώνει ο Γιόχαν Βάλεμ και ας διατηρεί συμβόλαιο για ένα ακόμη χρόνο. Και να πιστεύουν ακόμη στις δυνατότητες του Βέλγου προπονητή στην ΚΟΠ δύσκολα μπορούν να βρουν λόγους να τον στηρίξουν. Και δύσκολα, αυτή τη φορά, όσοι πιστεύουν σε ξένο προπονητή θα μπορέσουν να επιβάλουν την δική τους θέση. Φωνές για Κύπριο προπονητή είχαν ακουστεί και μετά τη φυγή του Ραν Μπεν Σιμόν. Φωνές που έγιναν εντονότερες τώρα, με την αποτυχία της επιλογής Γιόχαν Βάλεμ. Πολύ περισσότερο, από τη στιγμή που υπάρχουν αυτή την περίοδο «δυνατές» επιλογές – υποψηφιότητες κυπρίων προπονητών.

* * * * *

Άρχισαν ξανά τα όργανα

Άρχισαν για πολλοστή φορά τα όργανα για την διατήρηση των 14 ομάδων στην Α΄ κατηγορία. Κάθε φορά κάτι θα βρεθεί για να αρχίσει η κωμωδία. Που συνήθως μετατρέπεται σε τραγωδία. Για να μη χάνουν κάποιοι τα χρήματα των τηλεοπτικών δικαιωμάτων ενός δεδομένα υπερεκτιμημένου προϊόντος μετατρέπουμε το πρωτάθλημα σε... παναΰριν.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Συμφωνία... του Μπετόβεν

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Αρχικά, μεταξύ του περασμένου Απρίλη και Μάη, εσώκλειστοι στα σπίτια βιώνοντας το πρώτο lock down, μάθαμε ότι ήταν μια «άτυπη συμφωνία». Στη συνέχεια ότι πρόκειται για μια «διαδικτυακή συμφωνία» και στην οποία συμμετείχαν πέραν των έξι προέδρων των μεγάλων ομάδων και ο ηγέτης της Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου. Κάποιοι την χαρακτήρισαν ως «ιστορική συμφωνία» αφού για πρώτη φορά οι έξι μεγάλες ομάδες του νησιού, συνεννοήθηκαν από κοινού για το καλό του ποδοσφαίρου, βγάζοντας μια ομοψυχία απέναντι στις προκλήσεις και δυσκολίες που μας έφερε η πανδημία. Στην πορεία ανακαλύφτηκε ότι πρόκειται για δύο συμφωνίες. Την «πρώτη συμφωνία» που είναι χωρισμένη σε τρία μέρη και προνοούσε ούτως ώστε οι έξι μεγάλες ομάδες του νησιού δεν θα συναινούσαν στη μείωση των ομάδων της Α' κατηγορίας, δεν θα ενοχλούσαν η μια την άλλη στο μεταγραφικό παζάρι και τρίτο μα όχι έσχατο να τηρήσουν μια κοινή στάση στις διαπραγματεύσεις που θα γινόντουσαν με τον ΠΑΣΠ σχετικά με τις πληρωμές των ποδοσφαιριστών.

Στην συνέχεια προέκυψε και μια «δεύτερη συμφωνία» που προνοούσε την αποζημίωση των ΑΕΛ και ΑΕΚ σε περίπτωση διακοπής πρωταθλήματος, με το σκεπτικό ότι τους στερείται το δικαίωμα να διεκδικήσουν το εισιτήριο της Ευρώπης.

Από τη «δεύτερη συμφωνία» ευθύς εξ αρχής αποχώρησε η Ανόρθωση και προκειμένου οι συζητήσεις να μην καταρρεύσουν, ο κ. Κούμας, ξεκαθάρισε ότι το μέρος που της αναλογεί θα το καταβάλει η ίδια η Ομοσπονδία. Και με τη συμβολή του γκράντε παράγοντα διασώθηκε η «συμφωνία» την οποία οι ίδιοι οι εμπλεκόμενοι ονομάτισαν με το όχι και τόσο εμπνευσμένο «συμφωνία κυρίων». Δεν πέρασε αρκετός καιρός, ούτε καν δύο εβδομάδες, και η «συμφωνία κυρίων» μετατράπηκε σε πανηγύρι ή γαϊτανάκι αλληλοκατηγοριών για το ποιος αθετεί, ποιος τηρεί, τι εννοεί και πώς ερμηνεύει τη «συμφωνία».

Δια των ρεπορτάζ των ομάδων τους ή και σε επίσημη μορφή διαρρέουν τις θέσεις και τις ερμηνείες τους σχετικά με την «συμφωνία κυρίων», η οποία εκ των γεγονότων αποδείχθηκε ότι μόνο «κυρίων» δεν πρόκειται, αλλά μάλλον μικρών παιδιών που προσπαθούν να αποφύγουν την ευθύνη, μεταφέροντας την στα υπόλοιπα παιδιά μήπως και γλυτώσουν τις συνέπειες.

Το χειρότερο δε, προσπαθούν να παρουσιαστούν στο κοινό ως οι πλέον έντιμοι και ηθικοί ανεξαρτήτως αν η συμφωνία στην οποία συμμετείχαν αποδείχθηκε τελικά για τα πανηγύρια.

Και όλα αυτά για μια συμφωνία, η νομιμότητα της οποίας τίθεται εν αμφιβόλω, νοουμένου ότι κανένα «σύνταγμα», ποδοσφαιρικό ή μη, παρέχει τη δυνατότητα για τέτοιου είδους συμφωνίες. Και απ' όλα αυτά που ακούμε και διαβάζουμε περί της «συμφωνίας» των προέδρων που έχουν στα χέρια τους τις τύχες του κυπριακού ποδοσφαίρου, χίλιες φορές επιλέγω «καραντινιασμένος» ως κάτοικος της αποκλεισμένης Λεμεσού... ν' ακούω την 5η συμφωνία του Μπετόβεν που είναι αριστουργηματική και τόσο ξεκάθαρη όσο ο ήχος της βροχής και το πάφλασμα των κυμάτων.

Ο Βάλεμ θα φύγει, αυτοί που τον έφεραν;

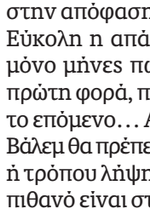

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Αν και από πλευράς ΚΟΠ δεν υπήρξε για την ώρα καμία τοποθέτηση, αν και το συμβόλαιο του κυρίου Βάλεμ ολοκληρώνεται του χρόνου τέτοιο καιρό, δεν στερείται λογικής η εκτίμηση πως το πιο πιθανό σενάριο είναι η πρόωρη λύση της συνεργασίας των δύο πλευρών. Καλή και αναγκαία θα μπορούσε να πει κάποιος η ανανέωση, ελαφρυντικό σίγουρα αποτέλεσε στον απολογισμό των πρώτων αγώνων της θητείας Γιόχαν Βάλεμ, κακά τα ψέματα όμως, δύσκολα βρίσκεις θετικά στοιχεία στη... νέα εθνική.

Λογικά, στις επόμενες μέρες, ο κύριος Βάλεμ θα μάθει τα δυσάρεστα, θα πάρει την αποζημίωσή του και πάμε για τον επόμενο... Ο Γιόχαν Βάλεμ δεν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες, το νέο ξεκίνημα που επιχειρήθηκε δεν απέδωσε τα αναμενόμενα και ένα ακόμη πλάνο το οποίο καταρτίστηκε, θα πρέπει να επανασχεδιαστεί. Ποιοι θα αναλάβουν το νέο σχεδιασμό, ποιοι θα αποφασίσουν για τον επόμενο προπονητή; Με βάση τα δεδομένα που επικρατούν, χρόνια τώρα στην ΚΟΠ, οι ίδιοι που σχεδίασαν και επέλεξαν τον κύριο Βάλεμ ως το καταλληλότερο. Οι ίδιοι που είχαν σχεδιάσει και το προηγούμενο πλάνο, τριετές ή πενταετές λίγη σημασία έχει, γιατί είχε αποτύχει ξανά, οι ίδιοι που είχαν καταλήξει στον προηγούμενο προπονητή και πάει λέγοντας. Αν σε μια ποδοσφαιρική ομάδα, αυτοί που έχουν την ευθύνη των σημαντικών αποφάσεων, σχεδιασμού και επιλογών, αποτύχουν κατ' επανάληψη, η λογική λέει πως δεν θα είναι σε θέση να αποφασίζουν ξανά. Η λογική λέει, επίσης, πως δεν θα τυγχάνουν της εμπιστοσύνης για να καθορίσουν την τύχη της ομάδας και για τα επόμενα χρόνια. Ποιοι είναι αυτοί που θα κληθούν να πάρουν τις σημαντικές αποφάσεις για την επόμενη μέρα της εθνικής Κύπρου; Ποιοι είναι αυτοί που θα καταλήξουν (εκτός απροόπτου) τις επόμενες μέρες στην απόφαση για λύση της συνεργασίας με τον κύριο Βάλεμ; Εύκολη η απάντηση. Αυτοί που έκριναν πριν από μερικούς μόνο μήνες πως ήταν ο καταλληλότερος! Και δεν θα είναι η πρώτη φορά, που το πλάνο δεν βγαίνει αλλά οι ίδιοι ετοιμάζουν το επόμενο... Απλά τα πράγματα. Ενδεχόμενη απόλυση Γιόχαν Βάλεμ θα πρέπει να ισοδυναμεί με ταυτόχρονη αλλαγή προσώπων ή τρόπου λήψης σημαντικών αποφάσεων. Διαφορετικά, το πιο πιθανό είναι στην ίδια θέση να είμαστε και τις ίδιες συζητήσεις να κάνουμε ξανά και μετά από κάποιους μήνες...

Eurobank Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Eurobank Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
7,72%	6,67%	-0,46%	0,79%	0,56%	0,25%	-0,07%	4,01%	0,42%

Π. ΤΖΕΝΤΙΝΟΛΙ
Σκληρή μάχη για να μην διολισθήσουμε σε νέα ύφεση
ΣΕΛ. 9

Η οικονομία πέρασε το τεστ του 2020

Στην επενδυτική κατηγορία παρέμεινε η Κύπρος – Οι Οίκοι αναμένουν να δουν την πορεία για το 2021

Στην επενδυτική βαθμίδα παρέμεινε η Κύπρος σύμφωνα με τις αξιολογήσεις των διεθνών Οίκων, για το 2020. Ωστόσο, οι προοπτικές (outlook) της οικονομίας μειώθηκαν από θετικές σε σταθερές. Οι ανησυχίες για κακές αξιολογήσεις από τους Οίκους λόγω των χρηματοδοτήσεων, στις οποίες προέβη το κράτος το 2020, δεν επιβεβαιώθηκαν. Οι δανεισμοί του κράτους είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του δημόσιου χρέους στο 116,8%. Η συνολική χρηματοδότηση που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του πρώτου οκταμήνου του 2020 ανήλθε σε 6 δισεκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων ποσό 4,5 δισεκατομμυρίων αντλήθηκε μέσω ομολόγων. Ο καναδικός οίκος DBRS επιβεβαίωσε τις προηγούμενες αξιολογήσεις του, όπως ακριβώς και οι άλλοι τρεις οίκοι αξιολόγησης. Οι οίκοι φαίνεται να κρατούν μία αισιόδοξη θέση για την πορεία της Κύπρου αφού πριν από την πανδημία η χώρα βρισκόταν σε καλή οικονομική θέση. Για το 2021 οι παράγοντες που θα επηρεάσουν θετικά το αξιόχρεο της Κύπρου θα ήταν μία μείωση των ΜΕΔ, η επιστροφή του δημοσίου χρέους σε σταθερή πτωτική πορεία και η χώρα να μην είναι τόσο ευπαθής σε εξωτερικούς κραδασμούς. **Σελ. 5**

Στα 277 τρισ. δολάρια το παγκόσμιο χρέος

Ενα «τσουνάμι» χρέους έχει ήδη προκαλέσει και εξακολουθεί να τροφοδοτεί η πανδημία, καθώς κυβερνήσεις και επιχειρήσεις κατέφυγαν στον δανεισμό τους πρώτους εννέα μήνες του 2020. Η κρούση προέρχεται αυτή τη φορά από το Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Ινστιτούτο (IIF)που προβλέπει πως μέχρι το τέλος του έτους το παγκόσμιο χρέος θα εκτιναχθεί στο 365% του παγκόσμιου ΑΕΠ.Οπως τονίζει το IIF, το παγκόσμιο χρέος έχει αυξηθεί συνολικά κατά 15 τρισ. δολάρια στη διάρκεια του έτους και αναμένεται να κλείσει τη χρονιά στα 277 τρισ. δολάρια. **Σελ. 11**

Παραμένουν άδειες οι θέσεις CEO και άλλων στις τράπεζες

Αναμένονται εξελίξεις

Σημαντικές εξελίξεις αναμένονται στα τραπεζικά δρώμενα της Κύπρου, καθώς οι αποχωρήσεις προσώπων από ισχυρές θέσεις, αφήνουν χώρο σε νέα πρόσωπα να τις πληρώσουν. Συνολικά, τέσσερις τράπεζες αποφάσισαν να κάνουν τομές αλλάζοντας επικεφαλής τμημάτων τους, μέχρι και τους CEO τους. Ανοικτές παραμένουν διαδικασίες για πλήρωση της θέσης του CEO της Ελληνικής. **Σελ. 6**

Τα ποσά που θα δοθούν για τον πολιτισμό

Προϋπολογισμοί 2021

Για το Πρόγραμμα Πολιτισμός των Πολιτιστικών Υπηρεσιών για το 2021 έχει προϋπολογιστεί το ποσό των €3.700.000 και προορίζεται να καλύψει τις επιχορηγήσεις και άλλες δαπάνες προγραμμάτων/σχεδίων/ μέτρων των Πολιτιστικών Υπηρεσιών. Το εν λόγω ποσό για το 2020 ήταν ελαφρώς πιο υψηλό, κατά 218.000 ευρώ. **Σελ. 4**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΜΜΕΣΗ ΠΡΟΤΡΟΠΗ

Bad bank «βλέπει»για την Ελλάδα η Κομισιόν

Εμμεση προτροπή για τη σύσταση bad bank αποτελούν οι επισημάνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις συνέπειες της πανδημίας στις ελληνικές τράπεζες. Η Κομισιόν αναμένει αύξηση των κόκκινων δανείων, που θα οδηγήσει τις τράπεζες σε ενίσχυση των προβλέψεων που λαμβάνουν. **Σελ. 7**

ΕΥΕΛΙΚΤΟΙ ΧΩΡΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μισθώνουν γραφεία και πληρώνουν με την ώρα

Κερδίζει έδαφος στην ελληνική αγορά γραφείων η χρήση ευέλικτων χώρων εργασίας για μείωση των εξόδων. Οι χώροι είναι διαθέσιμοι για επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες, από μερικές ώρες μέχρι και ολόκληρο χρόνο και για μία θέση εργασίας μέχρι και για εκατοντάδες. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**0,21%**	**-0,07%**
Γερμανία	-0,57%	-0,03%
Γαλλία	-0,34%	-0,04%
Ιταλία	0,64%	-0,04%
Ισπανία	0,07%	-0,06%
Ιρλανδία	-0,27%	-0,05%
Ελλάδα	0,68%	-0,11%
Ην. Βασίλειο	0,32%	-0,02%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **HOLGER SCHMIEDING***

Κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους προωθεί η ΕΚΤ

Η ΕΚΤ έχει μία ξεκάθαρη εντολή. Ο βασικός στόχος της είναι η σταθερότητα των τιμών, αν και η Συνθήκη του Μάαστριχτ πηγαίνει πιο πέρα. «Χωρίς προκατάληψη ως προς τον στόχο της σταθερότητας των τιμών», η ΕΚΤ υποτίθεται πως «στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές της Ε.Ε.», σύμφωνα με το άρθρο 127 της Συνθήκης. Στην τρέχουσα περίοδο του παρατεταμένα χαμηλού πληθωρισμού, η ΕΚΤ βρίσκεται σε μία θέση, περισσότερο από ποτέ, που της επιτρέπει να ασχοληθεί με το δεύτερο μέρος της εντολής της, χωρίς να διακυβεύσει τον πρώτιστο στόχο της περί τιμών. Τα επόμενα χρόνια είναι ελάχιστος ο κίνδυνος να υπάρξει σταθερή άνοδος του πληθωρισμού πέραν του στόχου της ΕΚΤ, οπότε η τελευταία επιδιώκει να χρησιμοποιήσει τα εργαλεία της στον βαθμό που είναι δυνατόν, ώστε να προωθήσει εντός των ορίων της εντολής της τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους της. Η αγορά κρατικών ομολόγων συνέδραμε τις κυβερνήσεις ώστε να εφαρμόσουν δημοσιονομική πολιτική επέκτασης, και αυτό δεν είναι μία αδικαιολόγητη παράπλευρη επίπτωση της πολιτικής της τράπεζας. Αντιθέτως, η πρόεδρός της Κριστίν Λαγκάρντ διευκρίνισε με πολύ πιο ξεκάθαρο τρόπο από ό,τι είχε κάνει η ΕΚΤ στο παρελθόν –και σε δύσκολες οικονομικά περιόδους– ότι επιδιώκει να τονωθεί η συνολική ζήτηση, διευκολύνοντας τους ιδιώτες και τον δημόσιο τομέα να αυτοχρηματοδοτούνται. Επιπλέον, η ΕΚΤ ενδιαφέρεται ειλικρινώς για τις δυνητικές μακροπρόθεσμες συνέπειες της νομισματικής πολιτικής της, οι οποίες ενδεχομένως να ανακόψουν τις ευκαιρίες απασχόλησης για νέους, γυναίκες και χαμηλόμισθους στα τμήματα εκείνα του κλάδου υπηρεσιών που κυρίως επλήγησαν από την πανδημία. Αφού πέρασαν χρόνια και ο στόχος του πληθωρισμού δεν έχει εκπληρωθεί, η ΕΚΤ πλέον δεν θα ασχολείται μόνον με την αθροιστική αύξηση του ΑΕΠ και τη συγκράτηση των μέτρων στήριξης, όταν εδραιωθεί η ανάκαμψη. Αντ' αυτών, θα διασφαλίσει πως η ανάκαμψη έχει προχωρήσει αρκετά, ώστε να ωφελήσει και τις μη προνομιούχες ομάδες, προτού αναδιπλωθεί. Επιπροσθέτως, στο θέμα του περιβάλλοντος, η κλιματική αλλαγή και η πολιτική απάντηση σε αυτήν αποτελούν μείζονες προκλήσεις. Οι φόροι για τις εκπομπές ρύπων και άλλα συναφή μέτρα για τον περιορισμό τους ίσως αναθερμάνουν τον πληθωρισμό, όπως μπορεί να αποδειχθεί στη Γερμανία στις αρχές του 2021. Οι πιο συχνές φυσικές καταστροφές ενδεχομένως να παρεμποδίζουν την οικονομική δραστηριότητα. Στο ψηφιακό φόρουμ, που προσφάτως διοργάνωσε η ΕΚΤ, η συζήτηση οδήγησε σε παράθεση πολλών λόγων, καθώς τα ζητήματα του κλίματος έχουν σημασία για τη σταθερότητα της οικονομίας και του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αλλά και για τις προοπτικές του πληθωρισμού. Το πώς ακριβώς θα ενσωματώσει την εκτίμηση τέτοιων κινδύνων στη στρατηγική της η ΕΚΤ θα φανεί. Ισως επηρεάσει τα κριτήρια επιλογής των εγγυήσεων που της δίνουν οι τράπεζες, αλλά και το είδος των τίτλων που θα αγοράζει. Ούτως ή άλλως, η ΕΚΤ θέλει να διευκολύνει τις πράσινες εταιρείες.

Επιχειρεί να διασφαλίσει πως η ανάκαμψη θα ωφελήσει και τις μη προνομιούχες ομάδες.

* Ο κ. Holger Schmieding είναι οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg.

pwc

Κύπρος - Τομέας Ακινήτων και Ανάπτυξης Γης

Πρώτο εξάμηνο του 2020

Η έκδοση είναι διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα

www.pwc.com.cy/real-estate

ΑΝΑΛΥΣΗ Του MICHAEL MSIKA/ BLOOMBERG

Οι επενδυτές ποντάρουν στο εμβόλιο

Μετά το ζωηρό αγοραστικό ενδια-φέρον λόγω των ειδήσεων για την πρόοδο του εμβολίου κατά του κορωνοϊού το τελευταίο διάστημα, που αιφνιδίασε τους επενδυτές, οι περισσότεροι αναλυτές στη στρατηγική μετοχών έχουν το βλέμμα τους στραμμένο στο 2021.

Εκτιμούν ότι η επόμενη χρονιά επιφυλάσσει επιπλέον κέρδη για τους δείκτες των ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων, δεδομένου ότι αυτοί το πιθανότερο είναι πως θα ολοκληρώσουν το 2020 με απώλειες. Κατά μέσον όρο, όπως προβλέπουν εννέα υπεύθυνοι στρατηγικής μετοχών, που προσέγγισε το Bloomberg, ο πανευρωπαϊκός δείκτης Stoxx Europe 600 θα ανέλθει στις 399 μονάδες το 2021, όπερ μεταφράζεται σε μία άνοδο μόλις λίγο πάνω από 2% εν συγκρίσει με το κλείσιμό του στα μέσα της εβδομάδας στις 390,54 μονάδες.

Ο έλεγχος της πανδημίας μπορεί να αποφέρει σημαντικά κέρδη το 2021, εκτιμούν χρηματιστηριακοί αναλυτές.

Επιπλέον, διαβλέπουν ότι στη λήξη του 2021 ο δείκτης της Ευρωζώνης Euro Stoxx 50 θα διαμορφωθεί στις 3.582 μονάδες, εμφανίζοντας μία άνοδο μικρότερη του 3% από τις 3.482,17 μονάδες.

«Από τα τέλη Οκτωβρίου διαπιστώνουμε ένα είδος αγοραστικού ενδιαφέροντος, όπως συνήθως συμβαίνει καθ' οδόν προς την εκπνοή κάθε χρονιάς και αυτό το αποδίδουμε στις ελπίδες, που γεννούν τα εμβόλια», επισημαίνει ο Κρίστιαν Στόκερ, υπεύθυνος στρατηγικής της Unicredit, ο οποίος προβλέπει περιορισμένα κέρδη για τον Stoxx 600 έως τα τέλη του έτους.

Εν τω μεταξύ, όπως προσέθεσε, το 2021 οι αποτελεσματικές θεραπείες του κορωνοϊού θα καλυτερεύουν ακόμα πιο πολύ το κλίμα στις αγορές, ενώ την υψηλότερη επίδοση ίσως έχουν οι μετοχές εταιρειών, που παρουσιάζουν κυκλικές διακυμάνσεις στην αξία τους αναλόγως της πορείας της οικονομίας.

Είναι αλήθεια πως οι μετοχές των ευρωπαϊκών ομίλων ευνοήθηκαν από μία σειρά καταλυτικών γεγονότων τον Νοέμβριο, τα οποία και συνέτειναν στο να σημειώσει ο πανευρωπαϊκός δείκτης Stoxx 600 μία άνοδο της τάξεως του 14% και να φθάσει στις 390 μονάδες.

Η έκβαση των προεδρικών εκλογών στις Ηνωμένες Πολιτείες εξελήφθη ως κάτι θετικό για την Ευρώπη, διότι μία προεδρία Τζο Μπάιντεν αναμένεται να αποκλιμακώσει τις τεταμένες σχέσεις της χώρας με τον υπόλοιπο κόσμο. Επίσης, οι επιτυχημένες κλινικές δοκιμές για δύο εμβόλια κατά του κορωνοϊού κάνουν να φαντάζει πιο κοντινή η προοπτική επιστροφής στην κανονικότητα.

Πάντως, ανεξαρτήτως του ράλι του Νοεμβρίου, ο Stoxx 600 παραμένει σε επίπεδα κατά 6% χαμηλότερα για τα δεδομένα του έτους και αφού εκτινάχθηκε 40% από το ναδίρ της 18ης Μαρτίου.

«Το 2021 οι αγορές θα επικεντρωθούν στην οδό που θα ακολουθήσει η ανάκαμψη των τίτλων και θα κάνουν πιο σαφείς διακρίσεις ανάμεσα στους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας», παρατηρεί, εν κατακλείδι, ο Ρολάν Καλογιάν, διευθυντής στρατηγικής μετοχών ευρωπαϊκών ομίλων της Societe Generale.

«Με δεδομένη την πολύ χαλαρή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική και, όπως ελπίζουμε, και αποτελεσματικά εμβόλια σε κυκλοφορία, οι ευρωπαϊκές αγορές έχουν ακόμα περιθώρια να συνεχίσουν να ανακάμπτουν την επόμενη χρονιά».

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ταμείο ανάκαμψης

Μέχρι σήμερα οι κυβερνήσεις της ευρωζώνης έχουν εφαρμόσει μέτρα στήριξης της οικονομίας που αντιστοιχούν στο 4% του ΑΕΠ της ευρωζώνης. Τα μέτρα αυτά, είναι επιπρόσθετα των μέτρων στήριξης της ρευστότητας των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Η στήριξη της απασχόλησης και η εγγύηση των δανείων, υπήρξαν άκρως αποτελεσματικά μέτρα στη συγκράτηση της ανεργίας και στη διατήρηση των βιώσιμων επιχειρήσεων. Σύμφωνα με την Κριστίν Λαγκάρντ, τα μέτρα δημοσιονομικού χαρακτήρα κατέστησαν τα νομισματικά μέτρα που πήρε η ΕΚΤ αποτελεσματικά. Για την ανάπτυξη της οικονομίας θα απαιτηθούν επενδύσεις δημόσιου χαρακτήρα, οι οποίες εφόσον είναι στοχευμένες θα λειτουργήσουν μακροπρόθεσμα ενεργητικά για τα δημόσια οικονομικά. Για την ανάκαμψη, όμως, θα απαιτηθούν στην πορεία επενδύσεις στην ψηφιακή και πράσινη ανάπτυξη. Για όλους αυτούς τους λόγους, η επικεφαλής της ΕΚΤ απηύθυνε πρόσκληση για συνεργασία προς τους ευρωβουλευτές προκειμένου να τεθεί άμεσα σε εφαρμογή το ταμείο ανάκαμψης.

Χρέη μαμούθ

Η κρίση του κορωνοϊού έχει μέχρι στιγμής εκτινάξει το παγκόσμιο χρέος σε πρωτόγνωρα επίπεδα ξεπερνώντας τα $272 τρις. Η πρόβλεψη μέχρι το τέλος του έτους ανεβάζει τον πήχη στα $277 τρις, ποσό που αντιστοιχεί στο 365% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Στα πρώτα τρία τρίμηνα του έτους, ο παγκόσμιος δανεισμός αυξήθηκε κατά 15 τρις. δολάρια. Μεταξύ των αναπτυγμένων χωρών, η αύξηση του δανεισμού από την αρχή του έτους ήταν ίση με το 50% του ΑΕΠ και ανήλθε στο 432%. Η μισή αύξηση αφορά στις ΗΠΑ, οι οποίες έχουν εφαρμόσει το μεγαλύτερο πρόγραμμα στήριξης στον κόσμο. Για την ευρωζώνη η αύξηση ήταν $1,5 τρις. ανεβάζοντας τον συνολικό δανεισμό στα $53 τρις, οριακά χαμηλότερα από το υψηλό των $55 τρις. που καταγράφηκε το 2014.

Τρία εμβόλια

Σε μάχη για τρεις εξελίσσεται η κούρσα του εμβολίου κατά του κορωνοϊού αφού μετά την Pfizer και την Moderna ήρθε και η AstraZeneca να δηλώσει την ετοιμότητά της να διαθέσει στην αγορά εμβόλιο την ίδια περίοδο που θα το πράξουν και οι άλλοι δύο. Κατά τη δεύτερη φάση των δοκιμών, το εμβόλιο της AstraZeneca επέδειξε ικανοποιητικά αποτελέσματα στη δημιουργία ασπίδας προστασίας σε μεγαλύτερες ηλικίες, οι οποίες υπήρξαν και οι πλέον ευάλωτες της πανδημίας του κορωνοϊού. Σύμφωνα με δηλώσεις αξιωματούχων της AstraZeneca, τα αποτελέσματα της τρίτης φάσης δοκιμών αναμένεται πως θα είναι διαθέσιμα πριν τα Χριστούγεννα.

Οι ενέργειες του καθενός από εμάς το επόμενο διάστημα θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό την ανάγκη επιβολής ενός καθολικού lockdown, προειδοποιεί ο ΠΟΥ.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Σταυροειδής Ελαστικότητα Ζήτησης

Ο πιο πάνω οικονομικός όρος αναφέρεται στο βαθμό αντίδρασης/ανταπόκρισης της ζήτησης ενός αγαθού στις μεταβολές της τιμής άλλων συναφών αγαθών, δηλ. υποκατάστατων και συμπληρωματικών. Η σταυροειδής ελαστικότητα ζήτησης υπολογίζεται συγκρίνοντας την ποσοστιαία μεταβολή στη ζήτηση ενός αγαθού με την ποσοστιαία μεταβολή στην τιμή ενός υποκατάστατου ή συμπληρωματικού αγαθού.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Επιθετική ενέργεια

Με επιθετικό τρόπο αποφάσισε να στηρίξει την καταρρέουσα λίρα η τουρκική κεντρική τράπεζα, ανεβάζοντας τα επιτόκια βάσης κατά 4,75% και φτάνοντάς τα στο 15%. Αποτέλεσμα αυτής της κίνησης υπήρξε η άνοδος της λίρας κατά 1% έναντι του δολαρίου. Η απόφαση σύμφωνα με επίσημες δηλώσεις της νομισματικής αρχής έγινε σε μια προσπάθεια(α) ελέγχου της διψήφιας ανόδου των τιμών, η οποία συντελείται το τελευταίο διάστημα, (β) επαναφοράς της λίρας ως το κυρίαρχο νόμισμα στην εσωτερική αγορά και (γ) αύξησης των αποθεμάτων της κεντρικής τράπεζας σε ξένο νόμισμα.

Απειλή για βέτο

Την πλήρη συμφωνία της εξέφρασε η Γερμανίδα Καγκελάριος στη διασύνδεση των πληρωμών του ταμείου ανάκαμψης με το σεβασμό των βασικών αρχών της Ευρώπης από τα κράτη-μέλη. Η δήλωση ήρθε μετά τις αντιρρήσεις που εξέφρασαν η Ουγγαρία και η Πολωνία, προκαλώντας συνθήκες μπλοκαρίσματος του ταμείου ανάκαμψης σε μια περίοδο που η Ευρώπη το χρειάζεται περισσότερο από ποτέ. Σύμφωνα με την Άνγκελα Μέρκελ, οι συζητήσεις με τις δύο χώρες θα συνεχιστούν προκειμένου να ξεπεραστεί το εμπόδιο και να προχωρήσουν οι ευρωπαϊκοί σχεδιασμοί.

Αιολική ενέργεια σε διυλιστήριο της BP

Δύο από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις στον κλάδο της ενέργειας στην Ευρώπη, η βρετανική BP και η δανική Orsted, ανακοίνωσαν πως θα ενώσουν τις δυνάμεις τους για την κατασκευή ενός βιομηχανικών διαστάσεων ηλεκτρολύτη, ο οποίος θα χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή υδρογόνου. Το εν λόγω προϊόν θα επέχει τη θέση καυσίμου στο μεγάλο εργοστάσιο διύλισης πετρελαίου της BP στην περιοχή Λίνγκεν της βορειοδυτικής Γερμανίας. Εάν το έργο αυτό αποκτήσει την αναγκαία χρηματοδότηση, όπως αναφέρει σχετικώς δημοσίευμα του ειδησεογραφικού πρακτορείου Bloomberg, θα αντλεί ηλεκτρική ενέργεια 50 μεγαβάτ από τα αιολικά πάρκα της Βόρειας Θάλασσας για να παράγει υδρογόνο.

Για τη χρηματοδότηση του έργου ζητείται συνδρομή από το Ταμείο Καινοτομίας της Ε.Ε.

Από τα αιολικά πάρκα της Β. Θάλασσας θα παράγεται υδρογόνο, το οποίο θα καλύπτει το 20% των αναγκών της μονάδας

Το υδρογόνο αυτό θα καλύπτει το 20% των ενεργειακών αναγκών του διυλιστηρίου, αντικαθιστώντας εκείνο που τώρα χρησιμοποιείται αλλά παράγεται από ορυκτά καύσιμα. Το έργο αυτό, που αναλαμβάνουν οι προαναφερθείσες ενεργειακές εταιρείες, αποτελεί το τελευταίο δείγμα του ενδιαφέροντος που εκδηλώνεται για το υδρογόνο ως εναλλακτικού καυσίμου προς το φυσικό αέριο και τον γαιάνθρακα για όσες βιομηχανίες χρειάζονται θερμότητα χιλιάδων βαθμών ώστε να διεκπεραιώνουν τις δραστηριότητές τους.

Ειδικά στην Ευρωπαϊκή Ενωση, όπου οι οργανισμοί κοινής ωφελείας επιδιώκουν να περιστείλουν το ανθρακικό τους αποτύπωμα, οι χαράσσοντες πολιτική εστιάζουν στο πώς θα μειώσουν δραστικά τις εκπομπές ρύπων από τη βαριά βιομηχανία και μία από τις λύσεις είναι το υδρογόνο. Κατά τον αντιπρόεδρο υδρογόνου της Orsted, Αντερς Νόρντστρομ, είναι αναγκαία η εξεύρεση πόρων για την υλοποίηση του σχεδίου. «Επιπλέον, χρειάζεται να υπάρξουν και διευκρινίσεις από πλευράς των αρμόδιων ρυθμιστικών αρχών ως προς τον ορισμό του ανανεώσιμου υδρογόνου», προσέθεσε. Το έργο για την παραγωγή πράσινου υδρογόνου στο Λίνγκεν θα αποτελέσει ένα από τα μεγαλύτερα στη Γηραιά Ηπειρο, εάν όλα ευοδωθούν και αρχίσει, όπως αναμένεται, το 2024. Οι BP και Orsted έχουν υποβάλει αιτήσεις για χρηματοδότηση, ώστε να εκταμιεύσουν κονδύλια από το Ταμείο Καινοτομίας της Ευρωπαϊκής Ενωσης, το οποίο στηρίζει πρωτοβουλίες με στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων ρύπων.

Πάντως, όπως επισημαίνει το Bloomberg, η όλη διαδικασία για την παραγωγή πράσινου υδρογόνου ακόμα δεν μπορεί να θεωρηθεί βιώσιμη χωρίς στήριξη από τις κυβερνήσεις, δεδομένου ότι σήμερα είναι 3,3 φορές ακριβότερο από το υδρογόνο μέσω ορυκτών καυσίμων. Ο υπολογισμός έγινε από τους αναλυτές της εταιρείας Redburn. Εντούτοις, εάν υπάρξει χρηματοδότηση και πολιτικές οι οποίες διευκολύνουν προς την κατεύθυνση του πράσινου υδρογόνου, τότε, όπως τονίζουν οι BP και Orsted, θα είναι σε θέση στις αρχές του 2022 να λάβουν την καταληκτική τους απόφαση για να κάνουν την επένδυσή τους.

Οπως προβλέπει η BP, το έργο στο Λίνγκεν θα παράγει σχεδόν 9.000 τόνους πράσινου υδρογόνου σε ετήσια βάση, εξαλείφοντας ρύπους που δημιουργούνται από την κίνηση σχεδόν 45.000 αυτοκινήτων στη Γερμανία. «Εκτιμούμε πως θα διαδραματίσει μείζονα ρόλο στην αντιρρυπαντική διαδικασία για τον κλάδο παραγωγής ενέργειας, τις μεταφορές και ειδικά τους τομείς που είναι είτε δύσκολο να μεταβούν στην ηλεκτρική ενέργεια ή είναι έργο πολύ κοστοβόρο», υπογραμμίζει, εν κατακλείδι, η Λουίζ Γιάκομπσον, πρώτη αντιπρόεδρος για το υδρογόνο στη βρετανική BP, η οποία εκτιμά ότι πρέπει ο τομέας της ενέργειας να στραφεί στο υδρογόνο, ώστε να συμμορφωθεί τους αυστηρότερους περιβαλλοντικούς κανόνες.

Το νέο ταξίδι στη Μέση Γη από τον Τόλκιν

ΛΟΝΔΙΝΟ. Αδημοσίευτη μέχρι στιγμής συλλογή δοκιμίων του Βρετανού συγγραφέα Τζ. Ρ. Ρ. Τόλκιν, δημιουργού του «Χόμπιτ» και του «Αρχοντα των Δαχτυλιδιών», θα κυκλοφορήσει το ερχόμενο καλοκαίρι. Η νέα συλλογή αποτελείται από δοκίμια, στα οποία ο Τόλκιν εξερευνά θέματα όπως η μετενσάρκωση των ζωτικών ή η σημασία της γενειάδας στους χαρακτήρες της τριλογίας του «Αρχοντα». Τα δοκίμια, η δημοσίευση των οποίων έχει εγκριθεί από το Ιδρυμα Τόλκιν, έχουν τίτλο «Η Φύση της Μέσης Γης», ενώ ο εκδοτικός οίκος Harper Collins δεσμεύθηκε ότι «θα μεταφέρουν τους αναγνώστες στον κόσμο του Σιλμαρίλιον και του "Αρχοντα των Δαχτυλιδιών"». Ο εκδοτικός οίκος έχει ήδη δημοσιεύσει σειρά ανέκδοτων έργων του Τόλκιν μετά τον θάνατό του το 1973, όπως εξηγεί σε άρθρο της η εφημερίδα The Guardian. Την τελευταία δεκαετία έχουν κυκλοφορήσει τα μυθιστορήματα «Τα παιδιά του Χούριν», «Μπέρεν και Λούθιεν» και «Η πτώση του Γκόντολιν».

Τα θέματα που χειρίζεται ο Τόλκιν στα δοκίμια αφορούν τη μετενσάρκωση των ζωτικών και τη σημασία της γενειάδας.

Το «Χόμπιτ», το πρώτο μυθιστόρημα του Τόλκιν με θέμα τη Μέση Γη, κυκλοφόρησε το 1937, με την τριλογία του «Αρχοντα των Δαχτυλιδιών» να εκδίδεται το 1954 και 1955. Ο συγγραφέας και καθηγητής Μεσαιωνικής Λογοτεχνίας συνέχισε, όμως, να γράφει αναλύσεις και δοκίμια για θέματα της Μέσης Γης έως τον θάνατό του. Ο Τόλκιν ξεχωρίζει από άλλους συγγραφείς όχι μόνο χάρη στη συγγραφική του δεινότητα, αλλά και την εμμονική προσοχή στη λεπτομέρεια που χαρακτηρίζει το έργο του. Ο Τόλκιν δημιούργησε εκ του μηδενός λειτουργικές γλώσσες για τους χαρακτήρες του με διαφορετικό αλφάβητο για την κάθε μία και αυτόνομη γραμματική και συντακτικό, ενώ οι πολιτισμοί, τους οποίους επινόησε, διαθέτουν ξεχωριστές μυθολογίες και έθιμα. «Για αυτόν, η Μέση Γη ήταν μέρος ενός ολόκληρου κόσμου, που έπρεπε να εξερευνηθεί. Η νέα συλλογή είναι πραγματικός θησαυρός, καθώς προσφέρει στους αναγνώστες την ευκαιρία να παρακολουθήσουν τον Τόλκιν να ανακαλύπτει το μυθικό σύμπαν των έργων του», λέει ο επικεφαλής εκδόσεων του Harper Collins, Κρις Σμιθ.

Τα θέματα των δοκιμίων αφορούν, μεταξύ άλλων, την τύχη της ψυχής των ζωτικών μετά τον θάνατό τους, τη φύση των Βάλαρ (των θεϊκών πνευμάτων της Μέσης Γης), των γαιών και ζώων του Νούμερορ, τη γεωγραφία της βασιλείου του Γκόντορ, ακόμη και τη σημασία της γενειάδας στους χαρακτήρες του. Οι λάτρεις του Τόλκιν περιμένουν με αγωνία την έκδοση και τις διευκρινίσεις του συγγραφέα, καθώς οι γνώμες διίστανται κατά πόσον ζωτικά, χόμπιτ και γυναίκες νάνοι έχουν τριχοφυΐα.

REUTERS

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ειδησεογραφική εφαρμογή στην Κύπρο

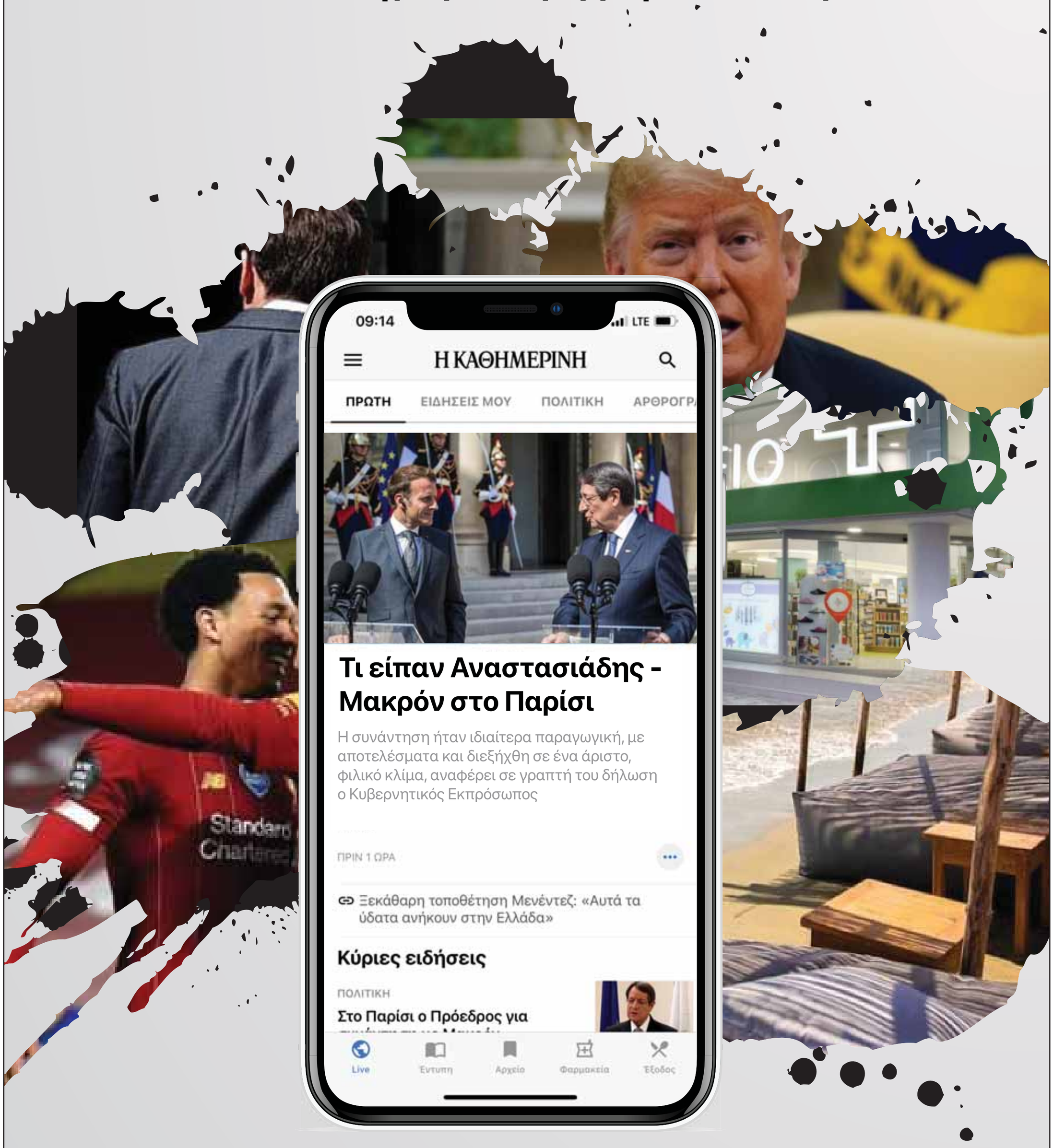

Live Ειδήσεις μου Live Scores Φαρμακεία Έξοδος

Available on the App Store

ANDROID APP ON Google Play

Τι θα πάρουν θέατρο, μουσική, τέχνες και σινεμά

Ελαφρά μειωμένες οι δαπάνες για το Πρόγραμμα «Πολιτισμός» των Πολιτιστικών Υπηρεσιών για το 2021

Για το 2020 ο προϋπολογισμός των Πολιτιστικών Υήπηρεσιών ήταν 15.704.495 ευρώ, ενώ για το 2021 είναι μειωμένος στα 11.626.651 ευρώ.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ο προϋπολογισμός των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας περιλαμβάνει ποσά που αφορούν όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων του. Για το 2020 ο προϋπολογισμός τους ήταν 15.704.495 ευρώ, ενώ για το 2021 είναι μειωμένος στα 11.626.651 ευρώ.

Για το σημαντικό Πρόγραμμα Πολιτισμός για το 2021 έχει προγραμματιστεί το ποσό των €3.700.000 και προορίζεται να καλύψει τις επιχορηγήσεις και άλλες δαπάνες προγραμμάτων/ σχεδίων/ μέτρων των Πολιτιστικών Υπηρεσιών που αφορούν διάφορες κατηγορίες. Το εν λόγω ποσό για το 2020 ήταν ελαφρώς πιο υψηλό, κατά 218.000 ευρώ, ήτοι 3.918.000. Το Πρόγραμμα Πολιτισμός περιλαμβάνει τους τομείς:

Γράμματα: Σχέδιο Στήριξης Λογοτεχνικών Δραστηριοτήτων, αγορά βιβλίων για τον εμπλουτισμό κυπριακών και ξένων βιβλιοθηκών και για τον εφοδιασμό των Κριτικών Επιτροπών Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας, επιχορηγήσεις για την έκδοση μεταφράσεων λογοτεχνικών έργων Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Την επιχορήγηση περιοδικών εκδόσεων πολιτιστικού περιεχομένου και επιχορηγήσεις έκδοσης μεταφράσεων έργων Κυπρίων λογοτεχνών από την ελληνική σε ξένες γλώσσες. Επιχορήγηση οργάνωσης εκθέσεων βιβλίων και επιχορήγηση αποστολής Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών στην Κύπρο).

Εικαστικά: Σχέδιο Στήριξης Εικαστικής Δραστηριότητα και Ανάπτυξης, πρόγραμμα Φιλοξενίας στο εξωτερικό (TRANSIT), Σχολή – Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή και Ίδρυμα Πολιτιστικής Δημιουργίας για Παιδιά και Νέους στην Περιφέρεια Λάρνακας).

Μουσική: Σχέδιο Στήριξης Δραστηριοτήτων για Ανάπτυξη της Μουσικής).

Χορός: (Σχέδιο Στήριξης Δραστηριοτήτων στον Τομέα του Χορού, ενίσχυση και ενθάρρυνση χορογραφικής δημιουργίας (καινούριες δημιουργίες και παραγωγές από Κύπριους χορογράφους), Πρόγραμμα Τερψιχόρη και Στέγες Χορού Λεμεσού & Λευκωσίας).

Θέατρο: Επιχορήγηση Θεάτρου Ριάλτο [Απόφ. Υ.Σ Αρ. 88.630 και ημερομηνία 27/11/2019], Σχέδιο Στήριξης Θεατρικής Δημιουργίας και Ανάπτυξης, Συμπόσιο Αρχαίου Ελληνικού Δράματος).

Κινηματογράφος: Σχέδιο Στήριξης Κινηματογραφικών Δραστηριοτήτων, Κινηματογραφικής Θεσμικές συνδιοργανώσεις και θεματικά φεστιβάλ ειδικού ενδιαφέροντος Παιδείας και Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Πολιτιστικές Δραστηριότητες Δήμων και Κοινοτήτων: Επιχορήγηση του Οργανισμού «Paphos Aphrodite Festival» (Απόφ. Υ.Σ. Αρ.47.222 και ημερ. 14/01/98), Πρόγραμμα Πολιτιστικής Αποκέντρωσης, λειτουργία και εξοπλισμός πολιτιστικών κέντρων στην ύπαιθρο, περιλαμβανομένων των κοινοτικών βιβλιοθηκών. Βιβλιοθήκες: Επιχορήγηση 28 δημοτικών βιβλιοθηκών που λειτουργούν σε ολόκληρη την Κύπρο, δικαιώματα Δημόσιου Δανεισμού Εντύπων (για εναρμόνιση με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 92/100/ΕΟΚ ημερ. 19/11/1992). Ανάπτυξη Κοινοτικών βιβλιοθηκών (προορίζεται

> **Για οικοδομικά έργα έχει προϋπολογιστεί το ποσό των €2.450.000 και μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται αγορά εξοπλισμού για το κτίριο ΣΠΕΛ, για το Πολιτιστικό Χωριό στη Λέμπα, την Κυπριακή Βιβλιοθήκη και για την ανέγερση αμφιθεάτρου Αγίας Νάπας.**

να καλύψει επιδότηση Κοινοτικών βιβλιοθηκών για αγορά νέων βιβλίων και συντήρηση των υφισταμένων ως επίσης ίδρυση νέων

Λαϊκός Πολιτισμός: Σχέδιο Στήριξης Δραστηριοτήτων Παραδοσιακού Πολιτισμού. Υλοποίηση δράσεων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τη διεθνή σύμβαση της ΟΥΝΕΣΚΟ για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (εκδόσεις, παραγωγές ταινιών, κτλ.). Ιστορικό Πολιτιστικό Κέντρο Εθνάρχη Μακαρίου Γ΄ Παναγιά.

Μουσεία: Επιχορηγήσεις που θα παραχωρούνται βάσει ειδικού σχεδίου σε ιδιωτικά μουσεία και μουσεία των τοπικών αρχών, Μουσείο Λαϊκής Τέχνης.

Μνημεία: Επιχορηγήσεις ανέγερσης μνημείων (εκτός 1955-1959) περιλαμβανομένου και του Μνημείου για τους Αιχμαλώτους του 1974 στη Λευκωσία.

Στήριξη Κοινωνικής Ενσωμάτωσης - πρόσβαση σε πολιτιστικά αγαθά: Χρηματοδότηση ειδικού μέτρου που θα προωθεί την κοινωνική ενσωμάτωση ατόμων ή ομάδων ατόμων που είναι κοινωνικά, οικονομικά ή πολιτισμικά περιθωριοποιημένες. Το μέτρο αποσκοπεί στη διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε πολιτιστικά αγαθά (π.χ. δωρεάν παραχώρηση εισιτηρίων θεάτρου / κινηματογράφου).

Αλλα ποσά

Το ποσό των €195.000 έχει προϋπολογιστεί για έργα που σχετίζονται για τον στρατηγικό σχεδιασμό για τον Πολιτισμό και προορίζονται για τη λειτουργία και δραστηριότητες της Νέας Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Τέχνης, την αναβάθμιση του Μουσείου Κώστα Αργυρού στον Μαζωτό (Απ. Υ.Σ 51.456 ημερ. 23/3/2000) και για τη γειτονιά των Καλλιτεχνών στη Λεμεσό. Για τις δαπάνες, μεταξύ άλλων, για την αγορά έργων τέχνης με σκοπό τη δημιουργία Κρατικής Συλλογής Έργων Τέχνης και την ενθάρρυνση/ενίσχυση της καλλιτεχνικής δημιουργίας έχει υπολογιστεί ποσό ύψους €200.000. Σημειώνεται ότι η επιλογή των έργων γίνεται από Ειδική Ανεξάρτητη Επιτροπή που αποτελείται από ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών τόσο από τον ιδιωτικό όσο και το δημόσιο τομέα. Ποσό των €350.000 προορίζεται καλύψει δαπάνες που αφορούν το Ίδρυμα Κώστα Αργυρού, και τις λειτουργία της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών σε Λευκωσία, Λεμεσό, Λάρνακα και Πάφο, καθώς και του Κέντρου Μουσικής Πληροφόρησης. Για οικοδομικά έργα έχει προϋπολογιστεί το ποσό των €2.450.000 και μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται αγορά εξοπλισμού για το κτίριο ΣΠΕΛ, για το Πολιτιστικό Χωριό στη Λέμπα, την Κυπριακή Βιβλιοθήκη και για την ανέγερση αμφιθεάτρου Αγίας Νάπας.

Πολιτιστικά Κέντρα

Για την ενίσχυση των πολιτιστικών εκδηλώσεων στο εξωτερικό, από τους μορφωτικούς ακολούθους τριών πρεσβειών προϋπολογίστηκε το ποσό των €50.000 για την πραγματοποίηση των πολιτιστικών εκδηλώσεων και προγραμμάτων του Μορφωτικού Ακολούθου που εργάζεται στο Πολιτιστικό Κέντρο Βερολίνου (Κυπριακές Μινιατούρες – Σειρά Μουσικών Εκδηλώσεων με Κύπριους Συνθέτες στο Μέγαρο Μουσικής Βερολίνου, Κυπριακή Άνοιξη– Εικαστικές και Φωτογραφικές Εκθέσεις και Κινηματογραφικές προβολές, Κυπριακές Στιγμές (Κολώνια/Βόννη), Συμμετοχή στο 7ο Φεστιβάλ Jazz της EUNIC στο Βερολίνο και συμμετοχή στο Fete de la Musique στο Βερολίνο. Για το Πολιτιστικό Κέντρο Λονδίνου (μορφωτικός ακόλουθος που εργάζεται στο Πολιτιστικό Κέντρο) προορίζονται €57.000 για τη διοργάνωση εκδηλώσεων προβολής του κυπριακού πολιτισμού στο Ελληνικό Κέντρο του Λονδίνου, το Φεστιβάλ Cyprus Short Film Day 2021, για συνεργασίες με βρετανικά ακαδημαϊκά και πολιτιστικά ιδρύματα (συμπεριλαμβανομένης της δέσμευσης για ενίσχυση του προγράμματος Fitzwilliam Mueseum «Νησιώτικη Ταυτότητα» ύψους 5.000 στερλίνων), τις διαδικτυακές Εικαστικές Παρεμβάσεις καθώς και για τη διοργάνωση εκδηλώσεων για προβολή του κυπριακού πολιτισμού στο Ηνωμένο Βασίλειο (λογοτεχνικές βραδιές, εικαστικές εκθέσεις, μουσικές, θεατρικές και χορευτικές παραστάσεις). Για το Πολιτιστικό Κέντρο Αθήνας «Σπίτι της Κύπρου» περιλαμβάνονται πιστώσεις ύψους €53.600 που προορίζονται για παρουσιάσεις βιβλίου, μουσικές εκδηλώσεις, συνεργασία με κυπριακές οργανώσεις και άλλους φορείς, Εικαστικά Διαλέξεις – Ομιλίες – Ημερίδες – Σεμινάρια, συνεργασία με παροικιακούς φορείς και άλλα ιδρύματα, θεατρικά αναλόγια, παρουσίαση έργων Κυπρίων χορογράφων.

Επί μέρους δαπάνες

Πέραν από τα ποσά που προβλέπονται για το Πρόγραμμα Πολιτισμός και τους τομείς που καλύπτει επιπρόσθετα ποσά έχουν προϋπολογιστεί για ειδικές διοργανώσεις και ενέργειες. Για την ενίσχυση εικαστικών εκδηλώσεων, όπως η συνδιοργάνωση εκθέσεων και σεμιναρίων μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης στην Κύπρο και στο εξωτερικό και θεσμικές εκπροσωπήσεις της Κύπρου σε διεθνείς διοργανώσεις σύγχρονης τέχνης, αρχιτεκτονικής και design έχει προϋπολογιστεί το ποσό των €300.000. Για τον χορό, η Πολιτεία έχει προϋπολογίσει το ποσό των €299.500 και το ποσό επιμερίζεται στην οργάνωση τεσσάρων φεστιβάλ σύγχρονου χορού, ήτοι Πλατφόρμα Σύγχρονου Χορού Κύπρου, Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού Κύπρου, το καλοκαιρινό Site-Specific Φεστιβάλ Νέας Κίνησης και το Show Case Χορογραφίας Κύπρου. Για εκδόσεις Βιβλίων και Εντύπων το ποσό των €28.000, που επιμερίζεται: Έκδοση περιοδικού «Cyprus Today», Έκδοση Καταλόγου Αποκτημάτων της Κρατικής Συλλογής 2017 – 2019, Έκδοση για το Κυπριακό Λαϊκό Πολιτισμό Ελένης Παπαδημητρίου. Επιπλέον €30.000 που προορίζονται να καλύψουν δαπάνες για την ενίσχυση λογοτεχνικών εκδηλώσεων, όπως η διοργάνωση επιστημονικών συνεδρίων/ημερίδων και άλλων δραστηριοτήτων που αφορούν τη λογοτεχνία και την προβολή της στην Κύπρο και το εξωτερικό, θεσμικές εκπροσωπήσεις και για την τελετή απονομής Βραβείων Λογοτεχνίας, Αριστείων και άλλων διακρίσεων. Το ποσό των €230.000 θα καλύψει την ενίσχυση της Θεατρικής Κίνησης για το Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Θεάτρου. Για την ανάπτυξη της μουσικής προβλέπεται κονδύλι ύψους €150.000 για τη διοργάνωση Μουσικών Εκδηλώσεων στην Κύπρο (Οργάνωση μουσικών εκδηλώσεων και ενέργειες συνεργασίας με διεθνή μουσικά δίκτυα και άλλους φορείς, με σκοπό την ανάπτυξη διαπολιτισμικής επικοινωνίας με ευρωπαϊκές και μη χώρες, Σεμινάρια Μουσικής, Μουσικολογικά Συμπόσια και Εκδόσεις, Συμμετοχή σε Διεθνείς Εκθέσεις Μουσικής στο εξωτερικό («MIDEM» στη Γαλλία, EURAVOX, WOMEX, CLASSICAL NEXT, κ.α.) Αγορά ψηφιακών δίσκων.

Σινεμά

Για το σινεμά έχει προϋπολογιστεί το ποσό του €1.500.000, το οποίο προορίζεται να καλύψει δαπάνες που αφορούν στην παραγωγή και προώθηση ταινιών μεγάλου και μικρού μήκους, στη συμπαραγωγή ταινιών μεγάλου και μικρού μήκους, παραγωγή, συμπαραγωγή και προώθηση ντοκιμαντέρ και προώθηση της Κύπρου ως χώρου γυρισμάτων και για προσέλκυση ξένων παραγωγών. Ποσό των €201.200 και περιλαμβάνει Σχέδιο Στήριξης Κινηματογραφικών Δραστηριοτήτων, Κινηματογραφικής Παιδείας και Επαγγελματικής Κατάρτισης και Θεσμικές συνδιοργανώσεις και θεματικά φεστιβάλ ειδικού ενδιαφέροντος. Επίσης, για την ενθάρρυνση της κινηματογραφικής τέχνης και κίνησης έχουν προϋπολογιστεί €201.200 και προορίζονται για τη διοργάνωση διαλέξεων, σεμιναρίων και προβολών για τον κινηματογράφο (Φεστιβάλ «Εικόνες και Όψεις του Εναλλακτικού Κινηματογράφου» κ.ά.), τη διοργάνωση Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου «Κινηματογραφικές Μέρες – Κύπρος» / «Cyprus Film Days», τη διοργάνωση Μαραθωνίου Θερινών Προβολών στη Λευκωσία και για το κινηματογραφικό αρχείο.

Ειδικό Ταμείο ΕΟΚΑ

Στα Ειδικά Ταμεία περιλαμβάνονται πιστώσεις ύψους €397.864 προορίζονται να καλύψουν τη χορηγία προς το Συμβούλιο Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ 1955- 1959 (Σ.Ι.Μ.Α.Ε.) για υλοποίηση των σκοπών και επιδιώξεών του. Το μισό σχεδόν του ποσού, δηλαδή 163.000 αφορά την ανέγερση/ βελτίωση/ συντήρηση και προβολή μνημείων του Αγώνα της ΕΟΚΑ, δηλαδή 113.000 Ανέγερση Νέων Μνημείων (Σταύρου Στυλιανίδη στο Επισκοπειό, Νίκου Θεοφάνους, Λευκωσία, Νίκου Ιωάννου, Λευκωσία, Μνημείο Μαθητιώσας Νεολαίας),άλλα Μνημεία/Μουσεία που ανεγείρονται από Σωματεία και Οργανώσεις των πόλεων και κοινοτήτων με επιχορήγηση του Σ.Ι.Μ.Α.Ε. Επίσης, επιχορήγηση Μνημείου Αγρού, συντήρηση Μνημείων από φθορές και βανδαλισμούς. Αναστηλώσεις και συντήρηση Κρησφύγετων, Κρησφύγετο στο Σαράντι, τοποθέτηση σημείων αναφοράς σε ιστορικούς χώρους του Αγώνα κ.α. Συντήρηση Μνημείων και Μουσειακών Χώρων Αγχόνη – Φ. Μνήματα, Ηρώων του Αγώνα (Πελένδρι, Αμίαντος, κ.α.), συντήρηση ιστορικών πλοιαρίων του Αγώνα, «Σειρήν» και «Αγ. Γεώργιος», Αναστήλωση/συντήρηση της οικίας του Ήρωα Πετράκη Κυπριανού στην Ορά.

Και 50.000 για Χορηγίες σε διαχειριστικές επιτροπές για την λειτουργία των Μουσείων/Ιστορικών χώρων, που έχουν δημιουργηθεί από το Σ.Ι.Μ.Α.Ε. (Κεντρικές Φυλακές, Κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς, Αχυρώνας Λιοπετρίου, Ηρώων Απελευθερωτικού Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-59 στην περιοχή Κάτω Αμίαντου – Πελενδρίου, Μουσείο Μιχ. Παρίδη στη Βάβλα, Μουσείο στην πατρική οικία Ευαγόρα Παλληκαρίδη στην Τσάδα, Μουσείο Γρ. Αυξεντίου στο Μαχαιρά, Σύνδεσμος Προστασίας Μνημείων Παλαιχωρίου).

600.000 τα Κύπρια

Για το Διεθνές Φεστιβάλ «Κύπρια» έχουν προϋπολογιστεί πιστώσεις ύψους €600.000. Τα Κύπρια θεωρούνται το κρατικό φεστιβάλ της χώρας και κάθε χρόνο φιλοξενεί ξένα μουσικά, θεατρικά και άλλα συγκροτήματα και εικαστικές κινηματογραφικές και άλλες εκδηλώσεις.

€60.000 που προορίζονται να καλύψουν δαπάνες για Συντήρηση Εκθεσιακών Χώρων και Μουσείων.

Βασικές δαπάνες Τμήματος Αρχαιοτήτων

Για το Τμήμα Αρχαιοτήτων οι σημαντικότερες δαπάνες ύψους €120.000 που προορίζονται να καλύψουν δαπάνες που αφορούν μικροβελτιώσεις, επεκτάσεις και συντηρήσεις των εκθεσιακών χώρων, εκθεμάτων και κτιρίων των 17 κρατικών μουσείων, και €60.000 που προορίζονται να καλύψουν δαπάνες για Συντήρηση Εκθεσιακών Χώρων και Μουσείων. Επίσης, €40.000 που προορίζονται να καλύψουν δαπάνες για αγορά υπηρεσιών για εκπονήσεις μελετών και σχεδιασμού έργων, σε διάφορα μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους (Πύλη Αμμοχώστου, αρχαιολογικοί χώροι Καλαβάσου, Αμαθούντα κ.α.). Ποσό €200.000 προορίζονται να καλύψουν δαπάνες για διάφορες υπηρεσίες, όπως μισθώσεις υπηρεσιών για διάφορες ειδικότητες (μουσειολόγοι, αρχιτέκτονες, πολιτικοί μηχανικοί κ.ά.).

Ενδιαφέρον έχει το ποσό των €100.000 που προϋπολογίζεται για τον επαναπατρισμό και την επιστροφή πολιτιστικών αντικειμένων, καθώς και έξοδα για υλοποίηση των αποφάσεων και δραστηριοτήτων της Εθνικής Επιτροπής για πάταξη της σύλησης και της παράνομης διακίνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Πιστώσεις ύψους €100.000 που αφορούν δαπάνες για την αναβάθμιση και αναδιαμόρφωση του Κυπριακού Μουσείου στη Λευκωσία, €80.000 αφορούν δαπάνες για την αναβάθμιση και αναδιαμόρφωση του Μουσείου Λάρνακας, €50.000 που προορίζονται να καλύψουν τις δαπάνες για το Αρχαιολογικό Μουσείο Επαρχίας Πάφου και πιστώσεις ύψους €200.000 που προορίζονται να καλύψουν δαπάνες για εκτελέσεις έργων στα μουσεία: Εθνολογικό Μουσείο (Οικία Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου), Μουσείο Λεδρών, Λευκωσία, Μουσείο Κυπριακού Σιδηροδρόμου, Ευρύχου, Τοπικό Εθνολογικό Μουσείο Φικάρδου, Τοπικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αρχαίου Ιδαλίου, Τοπικό Εθνολογικό Μουσείο Παραδοσιακής Κεντητικής και Αργυροχοΐας, Λεύκαρα, Τοπικό Αρχαιολογικό Μουσείο Κουρίου, Επισκοπή, Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, Γεροσκήπου, Τοπικό Αρχαιολογικό Μουσείο Μαρίου-Αρσινόης, Πόλη Χρυσοχούς, Τοπικό Αρχαιολογικό Μουσείο Παλαιπάφου, Κούκλια και Νέο Μουσείο Ενάλιων Αρχαιοτήτων Κύπρου.

Στην επενδυτική κατηγορία έμεινε η Κύπρος

Πέρασε το τεστ η οικονομία της το 2020 από τους Οίκους Αξιολόγησης παρά τους κραδασμούς της πανδημίας

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Την περασμένη εβδομάδα ολοκληρώθηκε ο κύκλος αξιολογήσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας από τους Οίκους Αξιολόγησης, με την Κύπρο να παραμένει στην επενδυτική βαθμίδα. Ευτυχώς, δεν επιβεβαιώθηκαν οι φόβοι για κακές αξιολογήσεις από τους Οίκους λόγω των συνολικών χρηματοδοτήσεων που προέβη το κράτος το 2020 με αποτέλεσμα να αυξήσει το δημόσιό του χρέος στο 116,8%.

Η συνολική χρηματοδότηση που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του πρώτου οκταμήνου του 2020 ανήλθε σε 6 δισεκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων ποσό 4,5 δισεκατομμυρίων αντλήθηκε μέσω ομολόγων. Για του λόγου το αληθές, στο τέλος του 2020, τα ρευστά διαθέσιμα προβλέπεται να αποτελούν το 20% του ΑΕΠ. Την Παρασκευή, ο καναδικός οίκος DBRS επιβεβαίωσε τις προηγούμενες αξιολογήσεις του, όπως ακριβώς άλλωστε και οι άλλοι τρεις οίκοι αξιολόγησης, Standard and Poor's, Fitch και Moody's. Σημειώνεται πως ο Οίκος Moody's δεν έχει θέσει σε επενδυτική βαθμίδα την Κύπρο και την κρατά εκτός. Εκείνο που μπορεί να συνοψίσει τις κινήσεις όλων των οίκων κατά τις αξιολογήσεις τους, ήταν πως εκ πρώτης όψεως κρατούν μία αισιόδοξη θέση για την πορεία της Κύπρου, αφού πριν από την πανδημία η χώρα βρισκόταν σε καλή οικονομική θέση με πλεονάσματα και θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, δεύτερον όμως, οι προοπτικές (outlook) της οικονομίας μειώθηκαν από θετικές σε σταθερές.

Υπάρχει εξήγηση γι' αυτό. Οι Οίκοι είναι επιμηθείς και όχι προμηθείς. Περιμένουν να γίνει κάτι επιβεβαιωμένα αρνητικό για την οικονομία της Κύπρου και μετά θα την υποβιβάσουν.

Το χρέος έχει ανέβει ξανά σε υψηλά επίπεδα, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αν και μειώθηκαν στα 6,5 δισεκατομμύρια αναμένονται να αυξηθούν κατά κάποιο ποσοστό μετά τη λήξη του μορατόριουμ των δόσεων και η ανεργία να ανέβει επίσης. Το τρίπτυχο αυτό βάζει τους Οίκους σε μια πιο ουδέτερη στάση, άρα και προκύπτει η σταθερή προοπτική. Σύμφωνα με τους Οίκους, οι παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν σε αναβαθμίσεις του αξιόχρεου της Κύπρου θα ήταν μία ενδεχόμενη μείωση των ΜΕΔ των τραπεζών, η επιστροφή του δημοσίου χρέους σε σταθερή πτωτική πορεία όπως ήταν πριν την πανδημία, αλλά και η χώρα να μην είναι τόσο ευπαθής σε εξωτερικούς κραδασμούς. Αντιθέτως, οι κύριοι παράγοντες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια ενδεχόμενη υποβάθμιση των αξιολογήσεών τους θα ήταν ένας μακροοικονομικός αντίκτυπος από την πανδημία, η καθυστέρηση της μείωσης του δημόσιου χρέους και η αύξηση των κινδύνων στον τραπεζικό τομέα.

Βάσει των επίσημων σχεδιασμών, το δημόσιο χρέος προβλέπεται να καταγράψει αύξηση το 2020 προσεγγίζοντας περίπου το 115% σε σχέση με το ΑΕΠ και σταδιακά θα βελτιωθεί προσεγγίζοντας περίπου το 103,2% το 2021 και το 98% το 2023.

Παράγοντες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε υποβάθμιση θα ήταν ένας μακροοικονομικός αντίκτυπος από την πανδημία, η καθυστέρηση της μείωσης του δημόσιου χρέους και η αύξηση των ΜΕΔ.

Προοπτική μείωσης

Βάσει των επίσημων σχεδιασμών, το δημόσιο χρέος προβλέπεται να καταγράψει αύξηση το 2020 προσεγγίζοντας περίπου το 115% σε σχέση με το ΑΕΠ και σταδιακά θα βελτιωθεί προσεγγίζοντας περίπου το 103,2% το 2021 και το 98% το 2023. Οι χρηματοδοτικές ανάγκες, σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών για την περίοδο στρατηγικής 2021 – 2023, χαρακτηρίζονται διαχειρίσιμες παρά την επίδραση της πανδημίας στα δημόσια οικονομικά. Το Υπουργείο τονίζει πως τα έτη 2021-2023 χαρακτηρίζονται από χαμηλές έως μέτριες χρηματοδοτικές ανάγκες, με το δημοσιονομικό έλλειμμα να παραμένει σε χαμηλά επίπεδα για τα έτη 2021-2022 και να εκμηδενίζεται το 2023 με αποτέλεσμα να μειώνονται και οι χρηματοδοτικές ανάγκες του έτους αυτού. Σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας, οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες θα κυμανθούν μεταξύ 6% και 11% του ΑΕΠ κατά την τριετή περίοδο. Κάποιος θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι οι Οίκοι Αξιολόγησης ήταν επιεικείς με την Κύπρο. Ωστόσο, δεν έχουν έτσι ακριβώς τα πράγματα, αν ληφθεί υπόψη πως η Κύπρος αύξησε το δημόσιο χρέος της σχεδόν στο 20% του ΑΕΠ της, ενώ άλλες χώρες έχουν ανεβάσει κατά μέσο όρο το χρέος τους κατά 50 μονάδες στο ΑΕΠ τους.

Εχουμε επιλογές

Όπως είναι ήδη γνωστό, η Κυβέρνηση αναμένεται να αντλήσει πρόσθετη χρηματοδότηση ύψους 479 εκατ. ευρώ από την συμμετοχή της στο ευρωπαϊκό μέσο προσωρινής στήριξης για το μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) με σκοπό την χρηματοδότηση κυβερνητικών σχεδίων στήριξης της απασχόλησης, εκ των οποίων ποσό ύψους 250 εκατ. ευρώ ήδη αντλήθηκε. Το ποσό που απομένει των 229 εκατ. ευρώ αναμένεται να καταβληθεί εντός του 2021. Η Κύπρος είχε τη δυνατότητα να δανειστεί με χαμηλό επιτόκιο το σχεδόν 0,5 δισ. ευρώ και να μην μεγαλώσει περαιτέρω το δημόσιό της χρέος σε σχέση με άλλες χώρες που δεν την έχουν.

Αξιοποίηση πόρων

«Η Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής θέτει τις βασικές στρατηγικές επιδιώξεις οι οποίες θα πρέπει να διέπουν την κατανομή των πόρων του Προϋπολογισμού για την περίοδο 2021-2023. Λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων εσωτερικής χρηματοδότησης, ύψιστη προτεραιότητα αποτελεί η διασφάλιση της βέλτιστης αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων ευρωπαϊκών κονδυλίων και άλλων εξωτερικών πόρων, λαμβανομένων υπόψη και νέων χρηματοδοτικών μηχανισμών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο ("SURE", "EIB Guarantee Fund", "ESM Pandemic Crisis Support"," Next Generation EU"), η αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και η διασύνδεση των προτεραιοτήτων χρηματοδότησης με τους στρατηγικούς στόχους του κράτους», καταγράφεται στη μεσοπρόθεσμη στρατηγική διαχείρισης του δημοσίου χρέους.

The Economist EVENTS

VIRTUAL EVENT

16TH CYPRUS SUMMIT
Europe: Putting solidarity to the test
Cyprus: In need of a new growth model?

November 24th 2020
2:00 pm (EET) • 07:00 am (EST)

Under the auspices of: CYPRUS MINISTRY OF ENERGY COMMERCE & INDUSTRY

In collaboration with: European Commission Representation in Cyprus

Nicos Anastasiades
President
Republic of Cyprus
(recorded message)

Stella Kyriakides
European Commissioner
for health and food safety
(recorded message)

Nicholas Burns
Former under secretary
of state for political affairs
USA

Nikos Christodoulides
Minister of foreign affairs
Cyprus

Nikos Dendias
Minister of foreign affairs
Greece

Charalambos Petrides
Minister of defence
Cyprus

Klaus Regling
Managing director
European Stability Mechanism

Jeroen Dijsselbloem
Chairman, Dutch Safety Board
Former president
Eurogroup

Harris Georgiades
Former minister
of finance, Cyprus
Deputy leader, Democratic Rally

hazlis & rivas
The Economist Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe

® Hazlis & Rivas advertising

www.hazliseconomist.com | www.cyprus2020.economist.com

Premium gold sponsor: pwc
Gold sponsors: Bank of Cyprus, ExxonMobil
Silver sponsors: European University Cyprus, Chevron, Hellenic Petroleum
Bronze sponsor: ecommbx
Communication sponsor: Kathimerini
Supporter: Agrocapital
Contributors: Nespresso, Proclium
Airline carrier: Aegean
IT sponsor: Pobuca
Logistics supplier: DHL
Supported by: Cyprus Chamber of Commerce and Industry
Supporting organisation: Hellenic Observatory European Institute

Ερχονται αλλαγές προσώπων σε θέσεις κλειδιά στις τράπεζες

Πολλές οι εξελίξεις και παραμένουν ανοιχτές διαδικασίες όπως αυτή του CEO της Ελληνικής

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Μέσα στην κρίση του κορωνοϊού έγιναν πολλές αλλαγές στα τραπεζικά της Κύπρου. Πολλές οι αποχωρήσεις προσώπων σε ισχυρές θέσεις, που αφήνουν χώρο σε νέα πρόσωπα να τις διαδεχθούν. Συνολικά τέσσερις τράπεζες αποφάσισαν να κάνουν τομές στην Κύπρο, αλλάζοντας για δικούς τους λόγους επικεφαλής τμημάτων τους, μέχρι και τους CEO τους. Όλες αυτές οι θέσεις όμως χρειάζονται εγκρίσεις εποπτών για να πληρωθούν, και το εποπτικό βλέμμα μετά από χρόνια έχει γυρίσει στα «τα της Κύπρου». Στην κορυφή τη λίστας, είναι το πρόσωπο που θα πληρώσει τη θέση που άφησε κενή ο Ιωάννης Μάτσης, ο πρώην CEO της Ελληνικής Τράπεζας. Ο κ. Κωνσταντίνος Λοΐζιδης, το πρόσωπο που παραιτήθηκε από τα καθήκοντά του ως CEO της Astrobank, «ξεκίνησε» πολύ δυνατά στην «κούρσα» της διαδοχής της θέσης του κ. Μάτση. Ωστόσο, φαίνεται να υπάρχει «κόπωση». Από πού προέρχεται αυτή η «κόπωση» δεν είναι ξεκάθαρο ακόμα, αν προέρχεται δηλαδή από τους επόπτες ή από τους μετόχους. Για τον ίδιο δεν θα αποδειχθεί τόσο εύκολη η «κούρσα» όσο αρχικώς νομίζαμε. Η διαδικασία εξάλλου εξεύρεσης από εξειδικευμένο οίκο του νέου CEO της Ελληνικής Τράπεζας, είναι ανοιχτή για υποβολή υποψηφίων που θα εξετάσει το αρμόδιο τμήμα. Από την Τράπεζα, επίσης, δεν διαρρέει το οτιδήποτε επί του θέματος νέου CEO της Ελληνικής, πόσω μάλλον για συγκεκριμένο πρόσωπο. Οι φήμες πάντως εντός και εκτός Κύπρου δίνουν και παίρνουν για το ανοιχτό ζήτημα πλήρωσης του CEO μίας εκ των μεγαλύτερων τραπεζών του νησιού. Από τη θέση του Deputy Ceo και ως μέλος των Διοικητικών Συμβουλίων της BOC Holdings και της Bank of Cyprus Public Company Limited, αποχώρησε ο κ. Χριστόδουλος Πατσαλίδης. Ο κ. Πατσαλίδης διατήρησε τα καθήκοντά του μέχρι τις 31 Οκτωβρίου 2020, ενώ τα Διοικητικά Συμβούλια αποφάσισαν το διορισμό του Κωνσταντίνου Ιορδάνου, ως μη εκτελεστικού μέλους των Διοικητικών Συμβουλίων και της Ελίζας Λειβαδιώτου, ως εκτελεστικού μέλους, με τους διορισμούς να τελούν υπό την αίρεση της έγκρισης από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Από την άλλη, έγκριση αναμένεται και για τον νέο CEO της Astrobank, τον κ. Κωνσταντίνο Βουράκη, με επαγγελματικό παρελθόν σε BankAudi και JPMorgan. Η έγκριση του κ. Βουράκη θα έρθει από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, ενώ για το πρόσωπο που θα πληρώσει της Ελληνικής, από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Εξελίξεις δε και στην cdbbank, την Κυπριακή Τράπεζα Αναπτύξεως, όπου ο κ. Κώστας Αργυρίδης, ο πρώτος εκτελεστικός διευθυντής της, δήλωσε παραίτηση. Το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας προχώρησε στο διορισμό του κ. Λούκα Μαραγκού, στη θέση του Πρώτου Εκτελεστικού Διευθυντή και εκτελεστικού μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου, με την έγκριση να αναμένεται επίσης από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Υπενθυμίζεται, επίσης, πως στο προηγούμενο διάστημα υπήρξαν και άλλες παραιτήσεις από την Astrobank. Ο λόγος για τον Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλό της, Γιώργο Άππιο, τον Εκτελεστικό Διοικητικό Σύμβουλο, Μάριο Σαββίδη και το Γενικό Διευθυντή του Corporate Banking & SME Banking, Νεοκλή Νεοκλέους.

Από την Τράπεζα, δεν διαρρέει το οτιδήποτε επί του θέματος νέου CEO της Ελληνικής, πόσω μάλλον για συγκεκριμένο πρόσωπο.

Στην κορυφή τη λίστας, ποιο θα είναι το πρόσωπο που θα πληρώσει τη θέση που άφησε κενή ο Ιωάννης Μάτσης.

Σε χαμηλότερα επίπεδα η ύφεση για Κύπρο φέτος

Η ύφεση το 2020 αναμένεται να κυμανθεί σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τις αρχικές εκτιμήσεις, παρά τις επιπτώσεις από την πανδημία, αναφέρει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην 9η Έκθεση Μεταμνημονιακής Εποπτείας που εξέδωσε για την Κύπρο.

Σύμφωνα με ανακοίνωση του Υπουργείου Οικονομικών, η Επιτροπή αναφέρει, επίσης, ότι τα μέτρα που υιοθετήθηκαν στην αγορά εργασίας, συνέβαλαν στον περιορισμό της αύξησης της ανεργίας. Αναμένεται παράλληλα σημαντική βελτίωση των δημοσιονομικών μεγεθών για το 2021, με το δημόσιο χρέος να τίθεται εκ νέου σε πτωτική πορεία τα επόμενα χρόνια. Σε σχέση με τους κινδύνους που ελλοχεύουν για την κυπριακή οικονομία, η Επιτροπή σημειώνει ότι ο τραπεζικός τομέας δύναται να επηρεαστεί αρνητικά από την πανδημία, αφού μέτρα στήριξης του τομέα αυτού, όπως η προσωρινή αναστολή των δόσεων, θα καταργηθούν το τέλος του 2020. Από την άλλη πλευρά, η Επιτροπή αναφέρει ότι το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020 συνέχισε την πτωτική του πορεία.

Τα μέτρα που υιοθετήθηκαν στην αγορά εργασίας, συνέβαλαν στον περιορισμό της αύξησης της ανεργίας.

«Οι πιο πάνω επισημάνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συνάδουν σε μεγάλο βαθμό με τις εκτιμήσεις της Κυβέρνησης, επιβεβαιώνοντας παράλληλα την ορθότητα των μέτρων στήριξης που έχουν ληφθεί και αφορούν τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις. Επιβεβαιώνει επίσης, ότι η κρίση δεν έχει παρέλθει και ότι η ανάκαμψη θα είναι δύσκολη και αβέβαιη, όπως αβέβαιη είναι και η εξέλιξη της πανδημίας», ανέφερε γραπτώς το ΥΠΟΙΚ. «Ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμη η συνέχιση της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας για ενίσχυση της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένου ενός αποτελεσματικού και σταθερού νομικού πλαισίου, εκσυγχρονισμού της απονομής δικαιοσύνης με απώτερο στόχο την ενδυνάμωση του τραπεζικού τομέα», συμπληρώνει.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

«Τρύπα» 7,9 δισ. ευρώ στα έσοδα το 2020 στην Ελλάδα

Οι απώλειες ενδέχεται να ξεπεράσουν τα 10 δισ. αν δεν ανοίξει η αγορά την περίοδο των Χριστουγέννων - Προβλέψεις για το 2021

Σημαντική υστέρηση ύψους 7,9 δισ. ευρώ θα καταγράψουν τα φορολογικά έσοδα το 2020 σε σχέση με τον αρχικό στόχο, γεγονός που οφείλεται αφενός στη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας λόγω της υγειονομικής κρίσης, αφετέρου στην επίπτωση από τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για την αντιμετώπισή της. Είναι εξαιρετικά πιθανό η «τρύπα» να διευρυνθεί, καθώς είναι άγνωστο εάν θα ανοίξει η χριστουγεννιάτικη αγορά. Στην περίπτωση που η αγορά ανοίξει για μικρό χρονικό διάστημα, το πλήγμα θα είναι μεγάλο και οι απώλειες θα ξεπεράσουν τα 10 δισ. ευρώ. Είναι ενδεικτικό ότι μόνο από τη μείωση της κατανάλωσης οι απώλειες εσόδων υπολογίζονται στα 4,6 δισ. ευρώ, που είναι και η μεγαλύτερη πληγή για τον προϋπολογισμό του τρέχοντος έτους. Εντύπωση προκαλεί πως η εκτίμηση αυτή είχε καταγραφεί και στο προσχέδιο του προϋπολογισμού που είχε κατατεθεί στις αρχές Οκτωβρίου αρκετά πριν ληφθεί η απόφαση από την κυβέρνηση για το γενικευμένο lockdown. Είναι πολύ πιθανό οι απώλειες από τους φόρους στην κατανάλωση να είναι μεγαλύτερες. Σημειώνεται ότι τα έσοδα μόνο από τον ΦΠΑ αναμένεται να παρουσιάσουν υστέρηση τουλάχιστον 3,27 δισ. ευρώ και οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης κατά 752 εκατ. ευρώ. Σημαντικές απώλειες καταγράφουν και οι εισπράξεις από τον φόρο εισοδήματος (φυσικών προσώπων, νομικών προσώπων και λοιπών κατηγοριών). Συγκεκριμένα, αναμένεται να εισπραχθούν έσοδα ύψους 13,676 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 2,987 δισ. ευρώ ή 17,9%, έναντι του στόχου του προϋπολογισμού. Η μείωση αυτή προέρχεται από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων κατά 1,385 δισ. ευρώ όπου περιλαμβάνονται τα μειωμένα έσοδα από την παρακράτηση του φόρου εισοδήματος των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα λόγω περιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας, από τη μείωση προκαταβολής φόρου των ελεύθερων επαγγελματιών και από τις αναστολές φορολογικών υποχρεώσεων. Από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων η υστέρηση ανέρχεται στο 1,431 δισ. ευρώ (μείωση προκαταβολής φόρου) και από τον φόρο εισοδήματος λοιπών κατηγοριών κατά 171 εκατ. ευρώ. Οπως προκύπτει από την εισηγητική έκθεση, η μείωση της προκαταβολής φόρου από 30% έως 100% οδήγησε στη συρρίκνωση των εσόδων κατά 1,6 δισ. ευρώ, οι αναστολές πληρωμών ΦΠΑ 744 εκατ. ευρώ, οι αναστολές δόσεων ρυθμίσεων 251 εκατ. ευρώ, ο συμψηφισμός ΦΠΑ με μελλοντικές υποχρεώσεις 154 εκατ. και η μείωση των συντελεστών ΦΠΑ 171 εκατ.

Μόνο από τη μείωση της κατανάλωσης οι απώλειες εσόδων υπολογίζονται στα 4,6 δισ. ευρώ.

Τα έσοδα από τον ΦΠΑ αναμένεται να παρουσιάσουν υστέρηση τουλάχιστον 3,27 δισ. ευρώ και οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης κατά 752 εκατ. ευρώ.

Το 2021

Την αύξηση των φορολογικών εσόδων κατά 3,5 δισ. ευρώ το 2021 υπολογίζει το οικονομικό επιτελείο, μακριά από τις εισπράξεις του 2019 που είχαν εισέλθει στον κρατικό κορβανά 51,18 δισ. ευρώ. Με βάση τα δεδομένα που καταγράφονται αυτή τη στιγμή στο υπουργείο Οικονομικών, υπολογίζουν ότι το επόμενο έτος τα έσοδα από φόρους θα φθάσουν στα 47,8 δισ. ευρώ.

Τα έσοδα από τους φόρους στην κατανάλωση θα αυξηθούν κατά 2,4 δισ. ευρώ, ενώ τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος κατά 1,065 δισ. ευρώ. Ειδικότερα:

- Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 10,193 δισ. ευρώ, αυξημένος κατά 163 εκατ. ευρώ έναντι των εκτιμήσεων του 2020.
- Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων προβλέπεται να παρουσιάσει αύξηση κατά 830 εκατ. ευρώ έναντι των εκτιμήσεων του 2020 και να διαμορφωθεί στα 3,416 δισ. ευρώ.

Σε ό,τι αφορά τα νομικά πρόσωπα, το ποσό που υπολογίζεται να εισπραχθεί ενδεχομένως να είναι μικρότερο, καθώς δεν αποκλείεται η κυβέρνηση να προχωρήσει και το επόμενο έτος στη μείωση της προκαταβολής φόρου.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΑΡΘΡΟ / Των **GORDON BETCHERMAN* ΚΑΙ MAURO TESTAVERDE****

Η Ελλάδα πέτυχε να προστατεύσει την εργασία από την κρίση

Η κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού έχει επηρεάσει δραστικά την απασχόληση σε όλον τον κόσμο, ενώ σε μερικές χώρες, όπως οι ΗΠΑ και ο Καναδάς, η ανεργία εκτινάχθηκε σε πρωτοφανή επίπεδα. Σε άλλες χώρες, όπως ορισμένες στην Ευρώπη, η απόκριση της αγοράς εργασίας υπήρξε εντελώς διαφορετική. Υπήρξαν λίγες απολύσεις και οι εργαζόμενοι παρέμειναν προσδεδεμένοι στην εργοδοσία τους, ακόμα κι εάν εργάζονταν λίγο ή και καθόλου. Ορισμένοι από τους παράγοντες που καθορίζουν την επίδραση του ιού στην αγορά εργασίας σχετίζονται με την οξύτητα της πανδημίας, τη δομή της οικονομίας, το κοινωνικό συμβόλαιο εργοδοσίας - εργαζομένων, καθώς και τις διαφορετικές πολιτικές για τον μετριασμό των οικονομικών συνεπειών. Εν τη ευρεία εννοία, δύο μοντέλα ακολουθήθηκαν. Το ένα δίνει βάρος στη στήριξη όσων χάνουν τη δουλειά ή τον τρόπο ζωής τους και το άλλο στοχεύει στη συγκράτηση των θέσεων εργασίας.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, η οποία ακολούθησε το δεύτερο σχήμα, διαπιστώσαμε πως αυτή άμβλυνε επιτυχώς τον αντίκτυπο του ιού, αποτρέποντας μια πιθανώς πολύ υψηλή ανεργία. Βέβαια, οι επιπτώσεις της καραντίνας έγιναν εμφανείς με άλλους τρόπους. Συγκεκριμένα, στην αρχή η χώρα διαχειρίστηκε καλά την πανδημία, επιβάλλοντας από τον Μάρτιο έως τις αρχές Μαΐου με τρόπο γρήγορο ένα αυστηρό πλαίσιο καραντίνας με υψηλό κόστος για την οικονομία. Το ΑΕΠ συρρικνώθηκε 14% το δεύτερο τρίμηνο και το ΔΝΤ προβλέπει το 2020 η πτώση να διαμορφωθεί στο 9,5%, αλλά χωρίς αύξηση της ανεργίας. Στην πράξη είδαμε ότι στη διάρκεια του εγκλεισμού δεν δημιουργήθηκε καμία θέση εργασίας. Αυτό είναι αξιοσημείωτο, λαμβάνοντας υπ' όψιν τον έντονα εποχικό χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας. Τα τέλη του χειμώνα και η άνοιξη είναι τυπικά οι μήνες κατά τους οποίους ο μείζονος σημασίας κλάδος του τουρισμού προσλαμβάνει για να καλύψει τις ανάγκες της πολύ απαιτητικής εποχής του θέρους.

Η ανάλυσή μας δείχνει ότι στα τέλη Ιουνίου η απασχόληση στην Ελλάδα ήταν χαμηλότερη κατά 12% από όση θα ήταν χωρίς πανδημία, ενώ στην πλειονότητά τους οι χαμένες θέσεις σχετίζονταν με τον τουρισμό. Δηλαδή, σημειώθηκε δραστική κάμψη της οικονομίας, αλλά δεν αυξήθηκαν οι απολύσεις και όλος ο αντίκτυπος συνδέεται με την εικονική διακοπή των προσλήψεων; Η απάντηση έγκειται στην ακολουθούμενη πολιτική διατήρησης των θέσεων εργασίας. Η στήριξη επιχειρήσεων έγινε με την προϋπόθεση θα διατηρήσουν το προσωπικό τους, ενώ οι απολύσεις απαγορεύθηκαν σε κλάδους πληγέντες από την πανδημία. Ανάλογη προσέγγιση επέλεξαν και η Γαλλία και η Γερμανία. Εν κατακλείδι, το σχήμα συντήρησης της απασχόλησης έχει το πλεονέκτημα όσες εταιρείες επανεκκινήσουν να μην αναζητήσουν νέο προσωπικό.

* Ο κ. Gordon Betcherman είναι επίτιμος καθηγητής, Σχολή Διεθνούς Ανάπτυξης και Παγκοσμίων Θεμάτων, Πανεπιστήμιο της Οττάβας.
* Ο κ. Mauro Testaverde είναι ανώτερος οικονομολόγος, Παγκόσμια Τράπεζα.

Εμμεση προτροπή για bad bank από την Ε.Ε.

Η πανδημία θα αυξήσει τα κόκκινα δάνεια, προειδοποιεί η Κομισιόν

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Ισχυρές πιέσεις στην κεφαλαιακή θέση των ελληνικών τραπεζών θα προκαλέσει η οικονομική κρίση λόγω της πανδημίας, που θα οδηγήσει σε περαιτέρω αύξηση των κόκκινων δανείων και στην ανάγκη για πρόσθετες προβλέψεις. Αυτό αναφέρει η Κομισιόν στην έκθεση ενισχυμένης εποπτείας, επισημαίνοντας την ανάγκη για συμπληρωματικές συστημικές λύσεις που θα διευκολύνουν την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Η επισήμανση της Κομισιόν συνιστά έμμεση προτροπή υπέρ μιας λύσης όπως η Εταιρεία Διαχείρισης Ενεργητικού (Asset Management Company - AMC), δηλαδή μιας bad bank. Το γεγονός μάλιστα ότι έρχεται σε μια περίοδο κατά την οποία η πρόταση για δημιουργία μιας AMC έχει κατατεθεί επίσημα από την ΤτΕ προς την κυβέρνηση, αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς πρόκειται για την πρώτη δημόσια τοποθέτηση της Ε.Ε. για το θέμα.

Οπως επισημαίνει στην έκθεσή της η Κομισιόν, οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης θα δημιουργήσουν νέες πιέσεις στην ούτως ή άλλως χαμηλή κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, συμπιέζοντας τα επιτοκιακά έσοδα ιδιαίτερα εάν η ζήτηση για πιστώσεις ατονήσει την επόμενη χρονιά.

Την ίδια στιγμή, οι τιτλοποιήσεις, παρά το γεγονός ότι συμβάλλουν στην εξυγίανση των ισολογισμών, θα έχουν σοβαρό αντίκτυπο στην κερδοφορία του τραπεζικού συστήματος. Αυτό όχι μόνο γιατί οδηγούν σε μια εφάπαξ ζημία όσον αφορά τα κεφάλαια των τραπεζών, αλλά και γιατί συμπαρασύρουν σε μια επαναλαμβανόμενη απώλεια εσόδων, καθώς τα δάνεια που βγαίνουν από τους ισολογισμούς των τραπεζών σταματούν να παράγουν τόκους. Η χαμηλή κερδοφορία σε συνδυασμό με το κόστος των επικείμενων τιτλοποιήσεων και τη σταδιακή κατάργηση των μεταβατικών μέτρων προληπτικής εποπτείας, που έχει θέσει σε εφαρμογή η ΕΚΤ, θα αποτελέσουν σοβαρή πρόκληση για την κεφαλαιακή θέση των τραπεζών, υπογραμμίζει η Κομισιόν, τη στιγμή που οι ζημίες θα αυξήσουν περαιτέρω το ήδη υψηλό ποσοστό του αναβαλλόμενου φόρου που φτάνει τα 15,4 δισ. ευρώ και αντιπροσωπεύει το 60,4% των βασικών κεφαλαίων.

Η Κομισιόν υπογραμμίζει ότι τα μοματόρια που έχουν δοθεί ξεπερνούν τα 20 δισ. ευρώ και αντιπροσωπεύουν το 12% του ενήμερου χαρτοφυλακίου δανείων των τραπεζών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί σε «ταχεία εφαρμογή» του νέου πτωχευτικού νόμου.

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μειώθηκαν με χαμηλότερο ρυθμό στο β΄ τρίμηνο του έτους και διαμορφώθηκαν στο τέλος του α΄ εξαμήνου στα 59,7 δισ. ευρώ, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό NPEs διαμορφώνεται στο 36,7%, που αποτελεί το υψηλότερο στη Ζώνη του Ευρώ. Την ίδια στιγμή, τα μοματόρια που έχουν δοθεί ξεπερνούν τα 20 δισ. ευρώ και αντιπροσωπεύουν το 12% του ενήμερου χαρτοφυλακίου δανείων των τραπεζών, συνιστώντας σημαντικό κίνδυνο, εφόσον τα δάνεια αυτά καταλήξουν σε οριστική αθέτηση πληρωμών μετά το τέλος του μοματόριουμ.

Η Κομισιόν καλεί σε «ταχεία εφαρμογή» του νέου πτωχευτικού νόμου καθώς, όπως σημειώνει, τα νέα εργαλεία που προβλέπει θα επιτρέψουν στις τράπεζες να αντιμετωπίσουν τόσο τα παλιά κόκκινα δάνεια όσο και αυτά που θα αφήσει πίσω της η πανδημία. «Το νέο πλαίσιο αφερεγγυότητας είναι ένα σημαντικό βήμα προόδου και η αποτελεσματικότητά του θα εξαρτηθεί από την ποιότητα της εφαρμογής του», σημειώνει η Κομισιόν, υπογραμμίζοντας ότι είναι ζωτικής σημασίας να υπάρξει εγκαίρως ολόκληρο το νομικό πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένου του παράγωγου δικαίου, καθώς και η απαραίτητη υποδομή για την έναρξη ισχύος του νέου κώδικα αφερεγγυότητας.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην έκθεση για το ΤΧΣ, που θα πρέπει να οριστικοποιήσει τη στρατηγική ρευστοποίησης της συμμετοχής του στις τράπεζες, διασφαλίζοντας τα νόμιμα δικαιώματα του Ταμείου.

Βιώσιμη λύση ζητεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το έλλειμμα στις ΑΠΕ

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Ως διαρθρωτικό ζήτημα, η αντιμετώπιση του οποίου θα πρέπει να βασίζεται σε μια βιώσιμη προσέγγιση και όχι σε ad hoc παρεμβάσεις, αποτιμά η Κομισιόν το έλλειμμα του λογαριασμού των ΑΠΕ (ΕΛΑΠΕ).

Στην έκθεση που δημοσιοποίησε επισημαίνει χαρακτηριστικά πως με δεδομένη τη φιλοδοξία της Ελλάδας για αύξηση του μεριδίου των ΑΠΕ, είναι σημαντικό να βρεθεί μια προβλέψιμη και αποτελεσματική προσέγγιση, η οποία να μη βασίζεται σε ad hoc παρεμβάσεις και να συνάδει πλήρως με τη νομοθεσία της Ε.Ε. Αυτό, κατά την Κομισιόν, περιλαμβάνει τη διαφύλαξη του επιπέδου και των όρων για τα έργα ΑΠΕ που λειτουργούν υπό καθεστώς ενίσχυσης.

Η αναφορά της Κομισιόν έχει βαρύνουσα σημασία μετά και τα πρόσφατα κυβερνητικά μέτρα για την αντιμετώπιση του ελλείμματος, που ανακοίνωσε το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Στο κεφάλαιο για τα ενεργειακά η Κομισιόν κάνει ειδική αναφορά και στην εκκρεμότητα συμμόρφωσης της χώρας με τις αποφάσεις του Ευρωδικαστηρίου για το σπάσιμο του μονοπωλίου της ΔΕΗ στον λιγνίτη.

Οπως σημειώνει, οι ελληνικές αρχές υπέβαλαν στις 23 Οκτωβρίου την τελική πρόταση για την πρόσβαση τρίτων στην ηλεκτρική παραγωγή της ΔΕΗ, ωστόσο η Επιτροπή αναμένει την τελική έγκριση από τις Αρχές, για να αρχίσει το market test του προτεινόμενου μηχανισμού, έτσι ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί το 2021.

Η Επιτροπή ζητάει μάλιστα από τις ελληνικές αρχές να συνεργαστούν πιο αποτελεσματικά και την επόμενη περίοδο. Το θέμα, σύμφωνα με κύκλους του υπουργείου, παραμένει ανοιχτό και για να κλείσει θα πρέπει να κλείσουν με θετικό τρόπο και άλλα ζητήματα που αφορούν τη ΔΕΗ.

Το υπουργείο συνδέει, σύμφωνα με πληροφορίες, την εκκρεμότητα του λιγνίτη με την απολιγνιτοποίηση και το αίτημα της ΔΕΗ για αποζημιώσεις έναντι των μονάδων που θα αποσύρει. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η αναφορά της Κομισιόν για το ζήτημα της ρευστότητας της αγοράς ηλεκτρισμού, επισημαίνοντας την ανάγκη βελτίωσης της ταχύτητας των πιστώσεων από τη ΔΕΗ προς τον ΑΔΜΗΕ και τον ΕΛΑΠΕ. Χαρακτηρίζει τέλος πολύ σημαντικό βήμα την έναρξη λειτουργίας του target model.

Ειδική αναφορά γίνεται και για το σπάσιμο του μονοπωλίου της ΔΕΗ στον λιγνίτη.

Το ενεργειακό σκέλος της έκθεσης της Κομισιόν σχολίασε στον λογαριασμό του στο Twitter ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Κωστής Χατζηδάκης. «Η σημερινή έκθεση της Κομισιόν επιβραβεύει με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο την ενεργειακή πολιτική της κυβέρνησης για το target model, τις ιδιωτικοποιήσεις και για την απελευθέρωση της αγοράς. Η άσφαιρη αντιπολίτευση πέφτει ακόμα μια φορά στο κενό».

Επενδύσεις 40 εκατ. σε νεοφυείς επιχειρήσεις

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Σε φάση ωρίμανσης εισέρχεται η εγχώρια επενδυτική κοινότητα η οποία δίνει την ευκαιρία σε ελληνικές νεοφυείς εταιρείες να αναπτύξουν το τεχνολογικό προϊόν τους και να το προωθήσουν στις διεθνείς αγορές. Κάτι τέτοιο αποδεικνύει και η δημιουργία του Marathon Fund II, που είναι το δεύτερο fund του εγχώριου επενδυτικού κεφαλαίου Marathon Venture Capital. Τρία χρόνια μετά την έναρξη λειτουργίας του πρώτου fund, ύψους 32 εκατ. ευρώ, το ελληνικό Marathon Venture Capital θα διαχειρίζεται κεφάλαια αρχικού ύψους 40 εκατ. ευρώ, με στόχο να πραγματοποιήσει επενδύσεις σε 15-18 τεχνολογικές εταιρείες τα επόμενα 3-4 χρόνια. «Οι επενδυτικοί μας στόχοι παραμένουν ίδιοι. Αναζητούμε φιλόδοξους Ελληνες ιδρυτές που δημιουργούν εταιρείες τεχνολογίας οι οποίες θέλουν να κυριαρχήσουν στον τομέα τους», ανέφερε χαρακτηριστικά ο Γιώργος Τζιραλής, εταίρος της Marathon, στο πλαίσιο συνέντευξης Τύπου για την παρουσίαση του νέου fund. Οπως εξήγησε, τα 40 εκατ. έχουν αντληθεί με τη συμμετοχή θεσμικών επενδυτών, όπως το EIF (European Investment Fund), η ΕΑΤΕ (Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Επενδύσεων, πρώην ΤΑΝΕΟ), καθώς και ιδιωτών επενδυτών. Επίσης, ως επενδυτές συμμετέχουν και ιδρυτές επιτυχημένων νεοφυών επιχειρήσεων. Η επενδυτική στρατηγική της Marathon παραμένει η ίδια, καθώς το fund θα ηγείται σε χρηματοδοτικούς γύρους αρχικού σταδίου (seed) επενδύοντας ποσά ύψους 1-1,5 εκατ. ευρώ για συμμετοχή 15%-20% σε κάθε εταιρεία. Μάλιστα σκοπεύει να επενδύσει ξανά και σε επόμενους γύρους χρηματοδότησης, διατηρώντας το ποσοστό συμμετοχής του στις εταιρείες.

Πέρυσι διοχετεύθηκαν συνολικά κεφάλαια ύψους 362 εκατ. δολ. σε νεοφυείς επιχειρήσεις που έχουν έδρα στην Ελλάδα και 612 εκατ. δολ. σε εταιρείες του εξωτερικού Ελλήνων ιδρυτών.

Το ελληνικό fund Marathon Venture Capital θα ενισχύσει με κεφάλαια 15-18 τεχνολογικές εταιρείες.

Την ίδια στιγμή, σύμφωνα με στοιχεία του fund, το τοπίο των νεοφυών επιχειρήσεων δείχνει σταδιακά να ωριμάζει, καθώς πλέον τα συνολικά κεφάλαια που επενδύονται στην ευρύτερη αγορά προσεγγίζουν το 1 δισ. δολ. ετησίως, ενώ από το 2010 έως το 2019 έχουν επενδυθεί περίπου 4,7 δισ. δολ. Ενδεικτικά, πέρυσι διοχετεύθηκαν συνολικά κεφάλαια ύψους 362 εκατ. δολ. σε νεοφυείς επιχειρήσεις που έχουν έδρα στην Ελλάδα και 612 εκατ. δολ. σε εταιρείες του εξωτερικού Ελλήνων ιδρυτών. Αν και η πλειονότητα αυτών των κεφαλαίων κατευθύνεται σε εταιρείες Ελλήνων ιδρυτών που εδρεύουν στο εξωτερικό, αυξημένο ενδιαφέρον δείχνουν επενδυτές και για εταιρείες που διατηρούν την έδρα τους ή έχουν παρουσία στη χώρα μας. Παράλληλα, πέρυσι πραγματοποιήθηκαν περίπου 15 εξαγορές εταιρειών έναντι 8 το 2018, με τον κ. Τζιραλή να επισημαίνει ότι πλέον ελληνικές startups προσελκύουν το ενδιαφέρον μεγάλων εταιρειών παγκοσμίως.

Σημαντική παρουσία έχουν οι τεχνολογικές εταιρείες και σε όρους απασχόλησης, αφού οι startups απασχολούσαν στην Ελλάδα περίπου 5.550 εργαζομένους το 2018, φτάνοντας στις 7.321 το 2019.

Μέσω του πρώτου επενδυτικού κεφαλαίου, το Marathon έχει επενδύσει σε 10 ελληνικές startups με μέσο αρχικό ποσό επένδυσης κοντά στο 1 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με τον κ. Τζιραλή, η πλειονότητα των εταιρειών του επενδυτικού κεφαλαίου έχουν σήμερα ολοκληρώσει τον επόμενο γύρο χρηματοδότησής τους αντλώντας κεφάλαια τετραπλάσια των συνολικών επενδύσεων της Marathon. Επίσης, η κεφαλαιοποίηση των εταιρειών που βρίσκονται στο χαρτοφυλάκιό της εκτιμάται πως υπερβαίνει τα 300 εκατ. ευρώ, ποσό που αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά τα επόμενα χρόνια. «Πολλές από τις εταιρείες του χαρτοφυλακίου μας μεγαλώνουν με ρυθμό ανάπτυξης 300% το τελευταίο έτος, ενώ αρκετές από αυτές είναι ήδη βιώσιμες, γεγονός αρκετά σπάνιο». Ορισμένα επιτυχημένα παραδείγματα εταιρειών στις οποίες έχει επενδύσει το fund είναι η Netdata, που έχει συνολικά αντλήσει 31 εκατ. δολ., οι Hack The Box, Augmenta, Causaly κ.ά.

Υφεση 9,4% για το 2020 προβλέπει η Εθνική Τράπεζα

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Υφεση 9,4% προβλέπει για φέτος η Εθνική Τράπεζα, υπό την προϋπόθεση ότι η επιδημική καμπύλη θα ομαλοποιηθεί ώς τις αρχές Δεκεμβρίου, επιτρέποντας τη μερική άρση των περιορισμών στο λιανικό εμπόριο και τις υπηρεσίες «χαμηλού υγειονομικού κινδύνου».

Η τράπεζα αναθεώρησε την πρόβλεψή της κατά σχεδόν δύο μονάδες, από το 7,5% που προέβλεπε τον Σεπτέμβριο.

Στην ανάλυσή της, που δημοσίευσε η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης (επικεφαλής οικονομολόγος Νikos Μαγγίνας), εκτιμάται ότι το ΑΕΠ κατά το τρίτο τρίμηνο μειώθηκε σε ετήσια βάση κατά 8,9%, έναντι προηγούμενης εκτίμησης της τράπεζας για μείωση 8,4%. Σε τριμηνιαία βάση, το ΑΕΠ αυξήθηκε το τρίτο τρίμηνο κατά 7,7%.

Η μικρή αναθεώρηση προς τα κάτω οφείλεται, όπως αναφέρουν οι αναλυτές, στην πιο αδύναμη από το αναμενόμενο πορεία του κύκλου εργασιών τον Αύγουστο, αλλά και στις δυσμενέστερες από τις αναμενόμενες επιδράσεις του τουρισμού σε άλλους τομείς, όπως το λιανικό και χονδρικό εμπόριο και η μεταποίηση.

Στην εξέλιξη αυτή συνέτεινε και η εκτόνωση τον Ιούλιο ενός τμήματος της αναβληθείσας ζήτησης από το δεύτερο τρίμηνο. Συνολικά, οι τουριστικές εισπράξεις, αναφέρεται στο δελτίο, μειώθηκαν κατά 65,9% ετησίως τον Αύγουστο, που αντιστοιχεί σε 10,2 δισ. ευρώ λιγότερα έσοδα το 8μηνο.

Στη συνέχεια, σύμφωνα με την ανάλυση, τα δεδομένα Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου αναφορικά με την κινητικότητα σε χώρους λιανικού εμπορίου και ψυχαγωγίας και άλλους δείκτες υψηλής συχνότητας έδειξαν υψηλή συσχέτιση με τις επιδεινούμενες τάσεις της πανδημίας, που οδήγησαν στα περιοριστικά μέτρα. Τον Νοέμβριο οι δείκτες κινητικότητας της Google σημείωσαν ραγδαία επιδείνωση.

Οι υφεσιακές επιπτώσεις μετριάζονται από το πακέτο μέτρων που μαζί με τα αναδρομικά των συνταξιούχων φτάνει τα 5 δισ. ευρώ.

Ετσι, το τέταρτο τρίμηνο οι αναλυτές της Εθνικής περιμένουν μείωση του ΑΕΠ κατά 12,8% σε ετήσια βάση και μείωση 5,1% σε τριμηνιαία. Κάτι που θα οδηγήσει στη συρρίκνωση κατά 9,4% σε ετήσια βάση, όπως προαναφέρθηκε.

Κατά την εκτίμηση της Εθνικής, εξάλλου, οι υφεσιακές επιπτώσεις μετριάζονται από το πακέτο μέτρων που μαζί με τα αναδρομικά των συνταξιούχων φτάνει τα 5 δισ. ευρώ.

Ρευστότητα 3,3 δισ. ευρώ για τη στήριξη της αγοράς

Μέσω του δεύτερου κύκλου του Ταμείου Εγγυοδοσίας και του ΤΕΠΙΧ ΙΙ η χορήγηση των νέων δανείων σε επιχειρήσεις

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Νέα δάνεια 3,3 δισ. ευρώ θα διοχετευθούν στην αγορά τους προσεχείς μήνες μέσω των τραπεζών και των προγραμμάτων στήριξης της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας. Πρόκειται για τον β΄ κύκλο του Ταμείου Εγγυοδοσίας, μέσω του οποίου θα δοθούν σε επιχειρήσεις δάνεια ύψους 2,5 δισ. ευρώ, ανεξαρτήτως εάν οι επιχειρήσεις αυτές έχουν πάρει δάνειο και κατά τον α΄ κύκλο του Ταμείου.

Αλλα 850 εκατ. ευρώ θα δοθούν μέσω της νέας φάσης του ΤΕΠΙΧ ΙΙ, από το οποίο θα δανειοδοτηθούν αποκλειστικά νέες επιχειρήσεις που δεν έχουν λάβει έως σήμερα προηγούμενη χρηματοδότηση. Τα αιτήματα που θα ικανοποιηθούν είναι από αυτά που είχαν ήδη υποβληθεί στην ηλεκτρονική πλατφόρμα ependyseis.gr στο πλαίσιο της αρχικής φάσης, αλλά η έγκρισή τους δεν είχε προχωρήσει, καθώς οι διαθέσιμοι πόροι είχαν εξαντληθεί. Πρόκειται ουσιαστικά για επέκταση του προγράμματος, στο οποίο την πλειονότητα των κεφαλαίων, δηλαδή το 95%, θα εισφέρουν οι τράπεζες, έτσι ώστε να καλυφθούν αιτήματα για κεφάλαια κίνησης που είχαν μείνει σε εκκρεμότητα έως σήμερα. Το μέγιστο ύψος του δανείου που θα δοθεί διαμορφώνεται στις 500.000 ευρώ και η κρατική στήριξη αφορά την επιδότηση του επιτοκίου –δεν μπορεί να υπερβαίνει το 8%– για δύο χρόνια.

Αντίθετα, στο πλαίσιο του Ταμείου Εγγυοδοσίας, που ξεκίνησε την περασμένη εβδομάδα, δίνεται η δυνατότητα αναχρηματοδότησης των επιχειρήσεων, ακόμη και αν αυτές έχουν ήδη λάβει δάνειο στο πλαίσιο του α΄ κύκλου του προγράμματος. Ο προϋπολογισμός στον νέο κύκλο ανέρχεται σε 780 εκατ. ευρώ, τα οποία μαζί με τη μόχλευση των εμπορικών τραπεζών θα δώσουν στην αγορά δάνεια για κεφάλαια κίνησης ύψους 2,5 δισ. ευρώ με την εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου.

Οι όροι των χορηγήσεων

Οι όροι χρηματοδότησης παραμένουν οι ίδιοι με αυτούς του α΄ κύκλου, αλλά, αναγνωρίζοντας τα στενά χρονικά περιθώρια που είχαν τεθεί για την εκταμίευση των χρημάτων έως το τέλος του χρόνου, το υπουργείο Ανάπτυξης, έπειτα από αίτημα που απηύθυνε στην Ε.Ε., πέτυχε την επέκταση του χρονοδιαγράμματος εκταμίευσης έως την 30ή Ιουνίου 2021.

Βασική διαφορά του νέου κύκλου χρηματοδοτήσεων σε σχέση με τον προηγούμενο είναι ότι η κρατική εγγύηση των 780 εκατ. ευρώ θα επιμεριστεί κατά 700 εκατ. για μικρομεσαίες, μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, μοχλεύοντας δάνεια 2,1 δισ. ευρώ, ενώ στα 80 εκατ. ευρώ θα περιοριστεί η συμμετοχή των μεγάλων επιχειρήσεων, ποσό που μαζί με την τραπεζική μόχλευση θα δώσει δάνεια 320 εκατ. ευρώ. Με δεδομένο ότι τα δάνεια κατά τον α΄ κύκλο του Ταμείου Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων ξεπέρασαν τα 3,5 δισ. ευρώ, το συνολικό ύψος των δανείων που θα λάβουν οι επιχειρήσεις μέσω των δύο κύκλων θα φτάσει τα 6 δισ. ευρώ. Σύμφωνα με τους όρους του β΄ κύκλου, στο πρόγραμμα δανειοδότησης με εγγύηση του Δημοσίου θα μπορούν να ενταχθούν επιχειρήσεις από όλους τους κλάδους της οικονομίας. Η διάρκεια των δανείων θα είναι 5ετής, συμπεριλαμβανομένης και τυχόν περιόδου χάριτος. Το ύψος του ποσού του δανείου για κεφάλαια κίνησης που θα μπορούν να χορηγήσουν οι τράπεζες θα αντιστοιχεί:

• Είτε στο διπλάσιο του ετήσιου μισθολογικού κόστους της επιχείρησης για το 2019.

• Είτε στο 25% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης κατά το ίδιο έτος.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κεφάλαια 850 εκατ. θα δοθούν σε νέες εταιρείες που δεν έχουν λάβει έως σήμερα προηγούμενη χρηματοδότηση.

Το ποσό του δανείου μπορεί να αυξηθεί έπειτα από αξιολόγηση της τράπεζας που χορηγεί το δάνειο, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες ρευστότητας της επιχείρησης.

Βασική προϋπόθεση επιλεξιμότητας των επιχειρήσεων που υποβάλλουν αίτημα χρηματοδότησης είναι να μην θεωρούνται προβληματικές κατά την 31η Δεκεμβρίου 2019, εκτός και εάν η επιχείρηση έχει προβεί σε διορθωτικές ενέργειες πριν από την υποβολή αιτήματος χρηματοδότησης. Ειδικά για τις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις –ανεξαρτήτως αν ήταν προβληματικές την 31η Δεκεμβρίου 2019–, οι προϋποθέσεις για τη συμμετοχή στον β΄ κύκλο του Ταμείου Εγγυοδοσίας είναι:

• Να μην έχουν υπαχθεί σε συλλογική διαδικασία αφερεγγυότητας βάσει του εθνικού δικαίου και να μην έχουν λάβει ενίσχυση διάσωσης ή ενίσχυση αναδιάρθρωσης.

• Να κρίνονται πιστοληπτικά αποδεκτές σύμφωνα με την ισχύουσα πιστωτική πολιτική και τις εσωτερικές διαδικασίες των πιστωτικών ιδρυμάτων.

• Να έχουν συσταθεί έως και τον χρόνο υποβολής της αίτησης χρηματοδότησης στην τράπεζα.

• Να είναι τραπεζικά ενήμερες κατά την ημερομηνία της αίτησης ή την 31η Δεκεμβρίου 2019.

• Να μη συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού του άρθρου 40 του ν. 4488/17, δηλαδή να μην βαρύνονται με τρεις πράξεις επιβολής προστίμου από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας για παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας που χαρακτηρίζονται ως «υψηλής» ή «πολύ υψηλής» σοβαρότητας.

• Να μην εκκρεμεί εντολή ανάκτησης προηγούμενης παράνομης και ασύμβατης κρατικής ενίσχυσης βάσει απόφασης Ε.Ε. ή ΔΕΕ.

Αυξήθηκαν 183% οι πωλήσεις των ηλεκτρονικών σούπερ μάρκετ

Κατά τη διάρκεια του γ΄ τριμήνου σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Η Ahold Delhaize, ένας από τους μεγαλύτερους ομίλους στον κόσμο στον κλάδο του οργανωμένου λιανεμπορίου τροφίμων, που στην Ελλάδα δραστηριοποιείται μέσω της «ΑΒ Βασιλόπουλος», προχωρεί στην εξαγορά του 80% του Fresh Direct, κορυφαίου ηλεκτρονικού σούπερ μάρκετ στη Νέα Υόρκη. Μπορεί η είδηση αυτή να μην έχει άμεσα ελληνικό ενδιαφέρον, δείχνει όμως ότι το ηλεκτρονικό εμπόριο τροφίμων και εν γένει ειδών σούπερ μάρκετ δεν ήταν μια «φωτοβολίδα» που έσκασε κατά το πρώτο lockdown, αλλά μια συνήθεια που ήρθε για να μείνει τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα. Ακριβώς για αυτόν τον λόγο οι παραδοσιακοί λιανέμποροι, που επένδυαν κυρίως στα φυσικά καταστήματα, πλέον αλλάζουν στρατηγική για να μην χάσουν μερίδιο από την ολοένα και μεγαλύτερη «πίτα» του ηλεκτρονικού σούπερ μάρκετ.

Το ότι οι αγορές από ηλεκτρονικά σούπερ μάρκετ παγιώνεται ως συνήθεια και στους καταναλωτές στην Ελλάδα αποδεικνύεται από τα στοιχεία της Convert Group. Σύμφωνα με τα στοιχεία της εταιρείας, η οποία με το εργαλείο eRetail audit μετράει σε πραγματικό χρόνο τη δαπάνη που γίνεται στα ηλεκτρονικά σούπερ μάρκετ, το τρίτο τρίμηνο του 2020 οι πωλήσεις τους ενισχύθηκαν κατά 183% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019. Αξίζει να σημειωθεί ότι το τρίτο τρίμηνο περιλαμβάνει μήνες που δεν ίσχυαν περιοριστικά μέτρα στις μετακινήσεις, ούτε υπήρχε ευρεία διασπορά του κορωνοϊού. Μάλιστα τον Αύγουστο οι πωλήσεις εμφάνισαν αύξηση 216% σε σύγκριση με τον περυσινό Αύγουστο, ενώ και τον Σεπτέμβριο η αύξηση σε ετήσια βάση ήταν 174%. Το πρώτο εξάμηνο του 2020 ο τζίρος των ηλεκτρονικών σούπερ μάρκετ υπολογίζεται σε 56,3 εκατ. ευρώ, γεγονός που οδηγεί την Convert Group στην εκτίμηση ότι συνολικά η χρονιά θα κλείσει με τζίρο στη συγκεκριμένη δραστηριότητα πάνω από 100 εκατ. ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι συνολικά το 2019 ο τζίρος είχε διαμορφωθεί σε 46,7 εκατ. ευρώ, κάτω δηλαδή από τα επίπεδα του τζίρου του πρώτου εξαμήνου του τρέχοντος έτους. Από τις αρχές της χρονιάς έως και τον Σεπτέμβριο ο τζίρος έξι ηλεκτρονικών σούπερ μάρκετ που αποτελούν το 74% της αγοράς ήταν 51,9 εκατ. ευρώ.

ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΟ «ΚΑΛΑΘΙ»

	α' τρίμ.	β' τρίμ.	γ' τρίμ.
2019	39,7	38,7	38,2
2020	46,0	43,6	41,2

ΜΕΣΗ ΑΞΙΑ «ΚΑΛΑΘΙΟΥ»
(σε ευρώ, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ)

	α' τρίμ.	β' τρίμ.	γ' τρίμ.
2019	89,7	88,1	84,5
2020	100,9	95,4	87,8

ΠΗΓΗ: Convert Group

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Παρά το γεγονός ότι σε σχέση με την άνοιξη και το πρώτο lockdown η μέση αξία του ηλεκτρονικού «καλαθιού» μειώθηκε στο τρίτο τρίμηνο του 2020, παρέμεινε σε υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με πέρυσι. Έτσι, η μέση αξία «καλαθιού» διαμορφώθηκε το τρίτο τρίμηνο του 2020 σε 87,8 ευρώ (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ) έναντι 84,5 ευρώ το τρίτο τρίμηνο του 2019. Υπενθυμίζεται ότι κατά το πρώτο τρίμηνο του 2020 η μέση αξία του ηλεκτρονικού «καλαθιού» ήταν 100,9 ευρώ και στο δεύτερο τρίμηνο 95,4 ευρώ.

Εκτός από την πορεία της πανδημίας, το τι θα συμβεί στην Ελλάδα στην κατηγορία των ηλεκτρονικών σούπερ μάρκετ θα καθοριστεί και από τις κινήσεις των μεγάλων «παικτών» του οργανωμένου λιανεμπορίου τροφίμων. Μέχρι τα τέλη Νοεμβρίου αναμένεται να βγει στον «αέρα» του Διαδικτύου το Sklavenitis.gr, το ηλεκτρονικό κατάστημα του ομίλου ο οποίος στις αρχές του έτους είχε εξαγοράσει το caremarket.gr. Η δραστηριοποίηση της «Σκλαβενίτης» υπό το νέο σήμα που παραπέμπει στη γνωστή αλυσίδα αναμένεται να προσελκύσει περισσότερους καταναλωτές. Στην εξαγορά του συνόλου των μετοχών του ηλεκτρονικού καταστήματος MyMarket και της Net Spirit είχε προχωρήσει τον Ιούνιο η METRO AEBE (συμφερόντων Παντελιάδη). Η εταιρεία είχε ξεκινήσει πιλοτική συνεργασία για τη διανομή των προϊόντων που γίνονται ηλεκτρονικά με τη γνωστή πλατφόρμα Wolt, συνεργασία όμως που τελικά δεν προχώρησε. Η «ΑΒ Βασιλόπουλος», από την πλευρά της, πρόσφατα προχώρησε σε συνεργασία με την delivery.gr, η «Μασούτης» και η «Κρητικός» συνεργάζονται με την BOX, ενώ η «Σκλαβενίτης» ήδη από τον Μάρτιο ξεκίνησε συνεργασία με την efood.

Συνεργασία ΣΕΒ με νεοφυείς επιχειρήσεις και ερευνητικές ομάδες

Τη νέα πρωτοβουλία, Innovation Ready, που έχει στόχο την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ βιομηχανίας, νεοφυών επιχειρήσεων και ερευνητικών ομάδων για τον παραγωγικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας, παρουσιάζει ο ΣΕΒ. Με βασικό μήνυμα ότι «στην Ελλάδα παράγεται αξιόλογη καινοτομία», η νέα πρωτοβουλία του ΣΕΒ επιχειρεί να επισπεύσει τη μετάβαση από την καινοτομία στη δημιουργία εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Η νέα δράση του συνδέσμου ξεκίνησε με την πρώτη διαδικτυακή συνάντηση δικτύωσης που διεξήχθη την περασμένη Τετάρτη με θέμα «Βιοϊατρικές τεχνολογίες του αύριο σήμερα». Συγκεκριμένα, εκπρόσωποι της φαρμακοβιομηχανίας και επιχειρήσεων του κλάδου της υγείας ενημερώθηκαν σχετικά με ισχυρές πατέντες και ώριμες νεοφυείς επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον χώρο της βιοϊατρικής, ώστε να αναπτυχθούν συνεργασίες και να αξιοποιηθούν εμπορικά τεχνολογίες που αναζητούν τρόπους εισόδου στην αγορά. Εντεκα εταιρείες, που έχουν λάβει χρηματοδότηση από funds, παρουσίασαν τα προϊόντα τους σε 40 σημαντικές επιχειρήσεις του κλάδου φαρμάκου και υγείας και εξήγησαν τις συνεργασίες που αναζητούν από τη βιομηχανία και τις επιχειρήσεις του κλάδου.

Οι εταιρείες που παρουσιάστηκαν είναι οι Advantis, Athroa/Aimbrain, EnzyQuest, Athroa/Gistec, K-Invent, LANGaware, Nanoplasmas, Athroa/Photostick, Purposeful, Qcell, Tendertec. Παρεμβαίνοντας στην εκδήλωση, ο πρόεδρος της επιτροπής καινοτομίας και μέλος του Δ.Σ. ΣΕΒ Μάρκος Βερέμης σημείωσε ότι «η καινοτομία και η επένδυση σε έρευνα και ανάπτυξη αποτελούν μονόδρομο προκειμένου να έχουμε πιο ανταγωνιστικά και διαφοροποιημένα προϊόντα». Στο μεταξύ, αυξημένο είναι το ενδιαφέρον νεοφυών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας για να εγγραφούν στην πλατφόρμα Elevate Greece, που λειτουργεί ως μητρώο καταγραφής των ελληνικών startups. Περίπου 582 νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν ξεκινήσει τη διαδικασία υποβολής αίτησης για εγγραφή στο Elevate Greece, ενώ, από αυτές, 62 έχουν ολοκληρώσει την υποβολή της αίτησης. Επίσης, 9 έχουν ήδη εγγραφεί στην πλατφόρμα η οποία λειτουργεί εδώ και περίπου ένα μήνα. Σε σχετική ανακοίνωση, ο υφυπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων Χρίστος Δήμας τόνισε ότι εταιρείες άρχισαν να αναζητούν και εξειδικευμένο προσωπικό μέσω του Elevate Greece.

Περίπου 582 νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν ξεκινήσει τη διαδικασία υποβολής αίτησης για εγγραφή στο Elevate Greece.

Στόχος, η μετάβαση από την καινοτομία στη δημιουργία εμπορεύσιμων προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Επίσης, ανέφερε μεταξύ άλλων ότι πολύ σύντομα το υπουργείο θα παρουσιάσει μια νέα δράση του ΕΣΠΑ για την ενίσχυση των νεοφυών επιχειρήσεων που έχουν εγγραφεί στο μητρώο.

Δ. ΚΟΝΤΗ

Δίνουμε μάχη να αποφύγουμε τη διολίσθηση σε νέα ύφεση

Μιλάει στην «Κ» ο Πάολο Τζεντιλόνι επίτροπος Οικονομίας της Ε.Ε.

Συνέντευξη στον ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Ακούγοντας τον Πάολο Τζεντιλόνι, επίτροπο Οικονομίας της Ε.Ε., να μιλάει, ο νους ταξιδεύει στον όρκο του Ιπποκράτη και στην προτεραιότητα της μη βλάβης. Ο Τζεντιλόνι, σε συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κ» και σε μικρό αριθμό άλλων ευρωπαϊκών εφημερίδων, επανέρχεται επανειλημμένως στην ανάγκη να μην υπάρξει μία εσπευσμένη επιστροφή στη δημοσιονομική κανονικότητα.

«Δεν θέλουμε να επαναλάβουμε τα λάθη που κάναμε πριν από δέκα χρόνια, με την πρόωρη αναστολή των υποστηρικτικών μέτρων», τονίζει. «Ακόμα δίνουμε τη μάχη για να αποφύγουμε μία νέα διολίσθηση σε ύφεση. Τα μηνύματά προς τα κράτη-μέλη είναι κατ' αρχάς να αποφύγουν το λάθος να αποσύρουν τα μέτρα εκτάκτου ανάγκης υπερβολικά νωρίς – τουλάχιστον έως ότου περιοριστεί η αβεβαιότητα που εξακολουθεί να υφίσταται».

Ευκαιρία

Ο Τζεντιλόνι χαρακτηρίζει τους πόρους του RRF (Recovery and Resilience Facility, το βασικό εργαλείο του Ταμείου Ανάκαμψης των 750 δισ. ευρώ) μία «πολύ μεγάλη ευκαιρία» για τα κράτη-μέλη ώστε να υλοποιήσουν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις μακράς πνοής. «Οι κυβερνήσεις θα αποφασίσουν ποιες μεταρρυθμίσεις θα κάνουν – ή θα αναστρέψουν. Αυτό που εμείς πρέπει να κρίνουμε είναι αν αυτές οι κινήσεις έχουν συνέπεια με τους στρατηγικούς στόχους της Ε.Ε. και με τις συστάσεις μας». Επαναλαμβάνει, πάντως, ότι «δεν πρόκειται για συγκαλυμμένα προγράμματα μακροοικονομικής προσαρμογής».

Ο πρώην Ιταλός πρωθυπουργός θεωρεί επίσης κρίσιμο να γίνει πλήρης χρήση της δύναμης πυρός στην οποία συμφώνησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: «Ενθαρρύνω όλες τις χώρες που έχουν πρόσβαση και σε δάνεια μέσω του RRF να τα χρησιμοποιήσουν. Είναι ένα εργαλείο που θα ωφελήσει τα κράτη-μέλη.

Παράλληλα, όμως, είναι μέρος του μηνύματος που στείλαμε ως Ε.Ε. στις αγορές: συμφωνήσαμε ένα πολύ μεγάλο πακέτο, που είναι συνδυασμός επιχορηγήσεων και δανείων – το κοινό ευρωπαϊκό μας μπαζούκα. Δεν θα ήθελα να μείνουμε με μισό μπαζούκα. Δεν θα ήταν ένα καλό μήνυμα. Η αξία των δανείων για τα κράτη-μέλη φαίνεται από το πρόγραμμα SURE [για την προστασία της απασχόλησης]: δεν είναι τυχαίο ότι 18 χώρες έκαναν χρήση των δανείων αυτών. Το επιτόκιο των δεκαετών δανείων είναι αρνητικό. Το επιτόκιο των 20ετών είναι 0,1%».

Ο Τζεντιλόνι εκφράζει κατανόηση για τις προκλήσεις που συνεπάγεται η ταχύτητα με την οποία πρέπει να απορροφηθούν οι πόροι, ειδικά από χώρες με περιορισμένες δυνατότητες στο μέτωπο αυτό. Η λύση, όμως, ισχυρίζεται, δεν είναι η απόρριψη των δανείων αλλά «η ενίσχυση των δυνατοτήτων απορρόφησης από τα κράτη-μέλη – και είμαι απόλυτα πεπεισμένος ότι τα Σχέδια Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας πρέπει να συνοδευθούν από θεσμικές και οργανωτικές αλλαγές που θα καταστήσουν τη διαδικασία πιο αποτελεσματική». Για τα ελληνικά σχέδια χρήσης των δανείων για τη δανειοδότηση του ιδιωτικού τομέα, πάντως, αποφεύγει να τοποθετηθεί: «Θα συζητήσουμε τι είναι εφικτό όταν λάβουμε το επίσημο σχέδιο», λέει.

Αξιολόγηση

Με ποιο κριτήριο θα αποφασιστεί η επιστροφή στη δημοσιονομική κανονικότητα; «Κάποια στιγμή του χρόνου οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών θα χρειαστούν διαύγεια για το 2022», σημειώνει. «Έως τώρα, έχουν λάβει σαφείς απαντήσεις για το 2021 – ότι η γενική ρήτρα εξαίρεσης θα παραμείνει εν ισχύι για ολόκληρη την επόμενη χρονιά. Αυτό δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι θα τερματιστεί την 1.1.2022. Σχετικά με το 2022, χρειαζόμαστε μία σοβαρή αξιολόγηση την άνοιξη ή το καλοκαίρι του νέου έτους – σίγουρα πριν αρχίσουν να καταρτίζονται οι εθνικοί προϋπολογισμοί για το 2022.

Τις τελευταίες εβδομάδες έχουμε ακούσει καλές ειδήσεις για το εμβόλιο. Αυτό μπορεί να σημάνει ότι οι πρόσφατες οικονομικές προβλέψεις μας ήταν υπερβολικά απαισιόδοξες. Την ίδια στιγμή, βλέπουμε ότι το δεύτερο κύμα είναι εδώ, ότι επηρεάζει όλα σχεδόν τα κράτη-μέλη, είναι ακόμα πιο σφοδρό στις ΗΠΑ… Η ανάκαμψη σχήματος V δεν υφίσταται.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις μας, η Ευρωζώνη στο σύνολό της θα παραμείνει στο τέλος του 2022 σε επίπεδα ΑΕΠ χαμηλότερα από αυτά του τέλους του 2019. Θα αλλάξουν οι προβλέψεις αυτές ανάλογα με τις εξελίξεις στους επόμενους τέσσερις ή οκτώ μήνες; Θα δούμε.

Ο επίτροπος Οικονομικών Υποθέσεων Πάολο Τζεντιλόνι τονίζει στην «Κ» πως «δεν θέλουμε να επαναλάβουμε τα λάθη που κάναμε πριν από δέκα χρόνια, με την πρόωρη αναστολή των υποστηρικτικών μέτρων».

Οι κανόνες που συνδέονται με τη γενική ρήτρα εξαίρεσης ορίζουν ότι ενεργοποιείται σε περίπτωση "σφοδρής οικονομικής ύφεσης" που επηρεάζει την ευρωπαϊκή οικονομία. Συνεπώς τερματίζεται όταν τερματιστεί η "σφοδρή οικονομική ύφεση". Αυτό δεν συνεπάγεται οικονομική άνθηση σε κάθε κράτος-μέλος και ανάκτηση των επιπέδων ΑΕΠ που υπήρχαν πριν από την πανδημία. Είναι μία συνολική αξιολόγηση».

Συνηγορεί με την εισήγηση του Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου να συμφωνηθούν οι αλλαγές στο πλέγμα των ευρωπαϊκών δημοσιονομικών κανόνων πριν από τη λήξη του συναγερμού; «Δεν είναι σίγουρο αν μπορεί να γίνει αυτό. Η αξιολόγηση των δημοσιονομικών κανόνων, την όποια "παγώσαμε" [με το ξέσπασμα της πανδημίας], θα ξεκινήσει ξανά του χρόνου. Θα έχουμε συγκεκριμένες προτάσεις ώς το τέλος του 2021 και, αν πρόκειται για νομοθετικές προτάσεις, η διαδικασία θα πάρει χρόνο.

Αυτό που είναι σίγουρο είναι ότι δεν πρέπει να βιαστούμε να επιστρέψουμε σε συνθήκες δημοσιονομικής κανονικότητας που δεν ταιριάζουν καθόλου στην κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε». Επιπλέον, αναδεικνύει την ανάγκη το όποιο νέο καθεστώς να «διευκολύνει τις δημόσιες επενδύσεις που συνδέονται με τις στρατηγικές μας προτεραιότητες».

Ο επίτροπος σημειώνει επίσης ότι «η ανάκαμψη στον τομέα των υπηρεσιών δεν θα είναι η ίδια όπως στη βιομηχανία. Κάποιες δραστηριότητες στις υπηρεσίες δεν θα επανέλθουν εξίσου δυναμικά. Ο κόσμος για ένα διάστημα δεν θα πηγαίνει συχνά σε συναυλίες ή μουσεία, ούτε θα κάνει πολλές διακοπές όόπως έκανε πριν από την πανδημία. Το "ελατήριο" της ζήτησης είναι πιο αδύναμο στις υπηρεσίες».

Σχέδιο Β

Σχετικά με την εμπλοκή που προέκυψε τη Δευτέρα με το Ταμείο Ανάκαμψης, ο Τζεντιλόνι υπενθυμίζει ότι η Ευρώπη έως τώρα ανταποκρίθηκε «γρήγορα και σθεναρά» στη νέα κρίση, ειδικά σε σύγκριση με προηγούμενες κρίσεις. Χαρακτηρίζει «ανησυχητικό» το βέτο της Ουγγαρίας και της Πολωνίας.

«Αλλά παραμένω πεπεισμένος ότι θα υπερβούμε τις ενστάσεις των δύο αυτών χωρών», οι οποίες, σημειώνει, «πλήττονται σφόδρα από το δεύτερο κύμα της πανδημίας, σε αντίθεση με το πρώτο κύμα, ενώ είναι μεταξύ αυτών που ωφελούνται περισσότερο, σε καθαρούς όρους, από το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο [σ.σ.: τον επταετή προϋπολογισμό της Ενωσης], αλλά και από το Ταμείο Ανάκαμψης. Συνεπώς θα είναι πολύ δύσκολο να δικαιολογηθεί το βέτο».

Οπως σημειώνει ο Τζεντιλόνι, το ποσοστό επιχορηγήσεων προς ΑΕΠ που θα λάβουν η Ουγγαρία και η Πολωνία μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης θα φτάνει το 4,3% και το 4,4% αντίστοιχα. Το ποσοστό της Ισπανίας, συγκριτικά – της χώρας που έχει πληγεί βαρύτερα από όλες στην Ε.Ε. από την πανδημία– είναι 3,7%.

Θα είναι λάθος τα κράτη-μέλη να αποσύρουν τα μέτρα εκτάκτου ανάγκης υπερβολικά νωρίς.

Δεν πρέπει να βιαστούμε να επιστρέψουμε σε συνθήκες δημοσιονομικής κανονικότητας.

Η Ευρωζώνη θα παραμείνει το 2022 σε επίπεδα ΑΕΠ χαμηλότερα από αυτά του 2019.

«Δεν κατανοώ πώς θα μπορέσουν να τα βγάλουν πέρα χωρίς αυτούς τους πόρους και χωρίς το ΠΔΠ. Γιατί δεν έχουμε καμία πρόθεση να αποσυνδέσουμε το ΠΔΠ από το Next Generation EU [η επίσημη ονομασία του Ταμείου Ανάκαμψης]».

Ερωτώμενος αν πρέπει να αναζητηθεί μία διαφορετική, διακυβερνητική λύση μεταξύ των 25 κρατών-μελών για το Ταμείο Ανάκαμψης αν η Πολωνία και η Ουγγαρία επιμείνουν στις ενστάσεις τους, ο επίτροπος Οικονομίας απαντά αρνητικά. «Δεν πιστεύω ότι πρέπει να εργαστούμε επί κάποιου σχεδίου Β. Πρέπει να εργαστούμε ώστε να ξεπεράσουμε αυτήν την κατάσταση και υπάρχουν ισχυρά κίνητρα για να το κάνουμε. Η ισχύς της ευρωπαϊκής αντίδρασης στην κρίση συνίσταται στο ότι είναι μία κοινή αντίδραση μέσω των ευρωπαϊκών θεσμών. Αυτή η αντίδραση είναι που έδωσε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα νέο ειδικό βάρος στις χρηματαγορές και ενίσχυσε τον ρόλο του ευρώ.

Συνέπειες

Το να μετατραπεί αυτή η πρωτοβουλία σε μία διακυβερνητική συμφωνία δεν είμαι σίγουρος ότι θα βοηθήσει να επιταχυνθούν τα πράγματα. Αλλά είμαι σίγουρος ότι θα έχει αρνητικές συνέπειες στην ποιότητα της πρωτοβουλίας, που βασίζεται στο γεγονός ότι συνδέεται με τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. και στο ότι η αποπληρωμή [των ποσών που θα αντλήσει η Επιτροπή από τις αγορές] θα γίνει με ίδιους πόρους της Ενωσης στο πλαίσιο ενός πανευρωπαϊκού εγχειρήματος. Αν μάλιστα λειτουργήσει καλά το εγχείρημα, θα μπορέσουμε ενδεχομένως να το επαναλάβουμε. Αρα δεν μπορούμε να κάνουμε πίσω από αυτούς τους φιλόδοξους στόχους στο όνομα της παράκαμψης των βέτο των δύο χωρών».

Μηνύματα

Οπως αναφέρει ο επίτροπος, ένας μικρός αριθμός κρατών-μελών έχει ήδη καταθέσει τα πρώτα προσχέδια των Σχεδίων Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – «κάποια είναι πιο ολοκληρωμένα, άλλα λιγότερο». «Είμαστε σε επαφή τόσο με χώρες που έχουν στείλει προσχέδια όσο και με άλλες που ακόμα τα επεξεργάζονται», λέει. Παράλληλα, τρέχει η αξιολόγηση των προσχεδίων προϋπολογισμού, που θα είναι φέτος διαφορετική από άλλες χρονιές. Οπως εξηγεί ο Τζεντιλόνι, λόγω της αναστολής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης με την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας εξαίρεσης δεν υπάρχουν φέτος ποσοτικές συστάσεις για τα δημόσια οικονομικά των κρατών-μελών. «Στέλνουμε ωστόσο κάποια μηνύματα μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου [σ.σ.: δημοσιεύθηκε χθες], για παράδειγμα στις χώρες με υψηλό επίπεδο χρέους αλλά και σε χώρες που έχουν λάβει μέτρα που δείχνουν να έχουν πάρει μόνιμα αντί για προσωρινά μέτρα ενίσχυσης της οικονομίας, τα οποία συνδέονται με την αντιμετώπιση της πανδημίας. Αυτό αφορά ειδικά (μεταξύ άλλων) τη Γαλλία και την Ιταλία». Εξηγεί, όμως, πως δεν σημαίνει ότι θα ζητηθεί από τις χώρες αυτές να αλλάξουν πολιτική. «Αλλά σημειώνουμε ότι ορισμένα μέτρα δημιουργούν μόνιμα δημοσιονομικά βάρη, που θα μπορούσαν να έχουν συνέπειες σε βάθος χρόνου στη δημοσιονομική βιωσιμότητα των χωρών αυτών».

Σχετικά με τον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα, ο Τζεντιλόνι τονίζει ότι «οι τράπεζες είναι πολύ πιο ανθεκτικές από ό,τι ήταν κατά τη διάρκεια της προηγούμενης κρίσης. Φυσικά, μία παρατεταμένη κρίση δημιουργεί κινδύνους αυξημένων πτωχεύσεων και προβλημάτων ρευστότητας σε εταιρείες, οι συνέπειες των οποίων θα επηρεάσουν και τις τράπεζες. Αλλά δεν βλέπουμε κάποια σοβαρή τέτοια ένδειξη αυτήν τη στιγμή». Προσθέτει δε ότι από τα 3 τρισ. ευρώ σε έκτακτες κρατικές ενισχύσεις που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο του προσωρινού πλαισίου που θεσμοθέτησε η Κομισιόν ανταποκρινόμενη στην κρίση, «μόνο ένα σχετικό μικρό μέρος έχει δαπανηθεί – άρα υπάρχει ακόμα σημαντική δύναμη πυρός για να αποτραπούν πτωχεύσεις».

Επεκτατική πολιτική και το 2021 συνιστά η Ε.Ε.

Την ανάγκη να συνεχίσουν τα κράτη-μέλη να εφαρμόζουν επεκτατική δημοσιονομική πολιτική και το 2021 τονίζει η Κομισιόν στη φθινοπωρινή έκδοση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Στη συνέντευξη Τύπου στην οποία παρουσιάστηκε η έκθεση, τόσο ο εκτελεστικός αντιπρόεδρος Βάλντις Ντομπρόβκσις όσο και ο επίτροπος Οικονομίας Πάολο Τζεντιλόνι και ο επίτροπος Εργασίας και Κοινωνικών Δικαιωμάτων Νίκολα Σμιτ τόνισαν την ανάγκη να υπάρξει το ταχύτερο δυνατόν υπέρβαση του αδιεξόδου που έχει δημιουργηθεί με το βέτο της Πολωνίας και της Ουγγαρίας στο Ταμείο Ανάκαμψης.

Ο κ. Ντομπρόβσκις, υπέρμαχος της δημοσιονομικής πειθαρχίας, έδωσε το κλίμα, δηλώνοντας ότι «η ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας θα πάρει περισσότερο χρόνο από όσο αρχικά αναμενόταν». Συνεπώς, όπως δήλωσε, «είναι σημαντικό τα μέτρα αντιμετώπισης [της κρίσης] να μην αποσυρθούν πρόωρα».

Η ανάκαμψη της οικονομίας θα πάρει περισσότερο χρόνο από όσο αρχικά αναμενόταν.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε και ο κ. Τζεντιλόνι. Στο πλαίσιο της ποιοτικής αξιολόγησης των μέτρων που περιλαμβάνονται στα προσχέδια των εθνικών προϋπολογισμών (ποσοτική φέτος δεν θα υπάρξει, καθώς έχει ανασταλεί το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης), ο επίτροπος Οικονομίας στάθηκε στο γεγονός ότι ορισμένες χώρες – και ειδικά η Γαλλία, η Ιταλία, η Σλοβακία και (σε μικρότερο βαθμό) η Λιθουανία έχουν ανακοινώσει μέτρα μόνιμου και όχι έκτακτου χαρακτήρα. «Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν τα εγκρίνουμε», διευκρίνισε ο κ. Τζεντιλόνι. Χώρες που έχουν λάβει τέτοιου είδους μέτρα –και χώρες με υψηλό επίπεδο δημόσιου χρέους, όπως η Ελλάδα– θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στη διατήρηση της μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής τους βιωσιμότητας, τόνισε.

Το πακέτο που παρουσιάστηκε περιλαμβάνει επίσης την Εκθεση Μηχανισμού Ειδοποιήσεων (Alert Mechanism Report ή AMR). Η έκθεση αναφέρει ότι η Ελλάδα είναι μεταξύ τριών χωρών (μαζί με την Ιταλία και την Κύπρο) για τις οποίες θα ετοιμαστούν εις βάθος εκθέσεις λόγω υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών. Αντίστοιχες εκθέσεις θα προετοιμαστούν για εννέα ακόμα χώρες που παρουσιάζουν ανισορροπίες (όχι όμως σε υπερθετικό βαθμό). Οι εις βάθος εκθέσεις θα είναι έτοιμες την επόμενη άνοιξη. Τέλος, ο επίτροπος Σμιτ παρουσίασε τα ζοφερά ευρήματα της έκθεσης για τον αντίκτυπο της κρίσης του κορωνοϊού στην απασχόληση.

Οπως ανέφερε, η πανδημία οδήγησε σε μείωση της απασχόλησης κατά 6,1 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στο πρώτο εξάμηνο του 2020 – κυρίως, όπως είπε, γιατί μεγάλος αριθμός εργαζομένων σταμάτησε να αναζητεί εργασία.

Το πλήγμα ήταν ιδιαίτερα βαρύ για εργαζομένους με συμβάσεις ορισμένου χρόνου (4,1 εκατομμύρια τέτοιες συμβάσεις δεν ανανεώθηκαν) και για αλλοδαπούς εργαζομένους (από χώρες εκτός της Ε.Ε.).

Σε επίπεδο τομέων, σφοδρότερα χτυπήθηκαν η φιλοξενία, ο χώρος της ψυχαγωγίας και του πολιτισμού αλλά και οι επαγγελματικές δραστηριότητες.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Σύμφωνα με έκθεση της Κομισιόν, η πανδημία οδήγησε σε μείωση της απασχόλησης κατά 6,1 εκατ. θέσεις εργασίας στο πρώτο εξάμηνο του 2020.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Αυστηρότερες οι διεθνείς αρχές αεροπλοΐας

Των **JAMIE FREED ΚΑΙ ALLISON LAMPERT / REUTERS**

Οι παγκόσμιες ρυθμιστικές αρχές για την ασφάλεια των πτήσεων δεν έχουν ακόμη δώσει τη συγκατάθεσή τους για να επανέλθει στους αιθέρες το Boeing 737 MAX, παρά το γεγονός ότι η Ομοσπονδιακή Αρχή Αεροπλοΐας στις ΗΠΑ (FAA) αποφάσισε να θέσει τέλος στην καθήλωση των εν λόγω αεροσκαφών. Και αυτό δείχνει τις αλλαγές που έχουν συντελεστεί σε διεθνή κλίμακα με αφορμή τα δύο τραγικά δυστυχήματα με τα 737 MAX. Στις 19 Μαρτίου 2019, όταν το δεύτερο MAX συνετρίβη μέσα σε διάστημα πέντε μηνών και ο συνολικός φόρος αίματος έφθασε τους 346 νεκρούς, η Κίνα αμέσως καθήλωσε τα αεροσκάφη αυτού του τύπου. Αποτέλεσμα ήταν να απαγορευθούν μαζικά και σε παγκόσμια κλίμακα οι πτήσεις. Το ότι συνέβη αυτό δείχνει την αυξανόμενη επιρροή της Κίνας στην αεροδιαστημική και στο διεθνές σκηνικό συνολικά. Σήμερα, εντούτοις, η αντίστροφη διαδικασία της αποδέσμευσης των αεροσκαφών 737 MAX θα απαιτήσει ημέρες, εβδομάδες ή και μήνες, διότι οι ξένες Αρχές αεροπλοΐας και ασφάλειας πτήσεων εξετάζουν τα πεπραγμένα της FAA και επιβάλλουν τους δικούς τους όρους.

Την επόμενη εβδομάδα η απόφαση του EASA για το Boeing 737 MAX.

Στο παρελθόν, οι εν λόγω Αρχές ανά τον κόσμο αμέσως έσπευδαν να ακολουθήσουν τις οδηγίες της Ομοσπονδιακής Αρχής Αεροπλοΐας, στην οποία πιστωνόταν ο πρωτοπόρος ρόλος της στην ασφάλεια των πτήσεων. Με τα σημερινά δεδομένα, πολλές από αυτές προβληματίζονται για το εάν θα δείξουν πως ακολουθούν τη γραμμή των Αμερικανών, ιδίως εφόσον αποδείχθηκε πως οι τελευταίοι διεξήγαγαν ανεπαρκή εποπτεία στην Boeing. Ο Καναδάς και η Βραζιλία, δύο χώρες με βαρύτητα στον κλάδο της αεροναυπηγικής, αναμένεται να ολοκληρώσουν τις διεργασίες εντός των προσεχών εβδομάδων. Στα μέσα της εβδομάδας, ωστόσο, αμφότερες δήλωσαν ότι ακόμη δεν έχουν αποφασίσει τελικώς. «Πιστεύω πως οι χώρες πλέον δείχνουν λίγο περισσότερο επικριτικές ως προς τη διαδικασία έκδοσης πιστοποιητικού αξιοπλοΐας», επισημαίνει ο Μάικ Ντάνιελ, πρώην εμπειρογνώμων της FAA στην έκδοση πιστωτικών και ερευνητής ατυχημάτων με έδρα τη Σιγκαπούρη. «Ευελπιστώ πως θα είναι περισσότερο αυστηροί ως προς τις προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν οι αεροπορικές εταιρείες με γνώμονα την εκπαίδευση των πιλότων τους». Στον συγκεκριμένο κλάδο, με εκατοντάδες διαφορετικούς αρμόδιους φορείς, είναι ζωτικής σημασίας να μπορούν να συνεργάζονται και να συντονίζονται οι ρυθμιστικές Αρχές του.

Διαθέτοντας μία Αρχή όπως η ομοσπονδιακή των ΗΠΑ, η οποία επωμίζεται και το βαρύ καθήκον να δώσει το πράσινο φως για ένα μοντέλο αμερικανικού αεροσκάφους, σημαίνει πως μειώνονται το κόστος και ο χρόνος, διότι οι ομόλογοι αξιωματούχοι στο εξωτερικό μπορούν να επικυρώσουν τα αποτελέσματα χωρίς να απαιτείται να τα αναπαραγάγουν. Τα σχετικά αναφέρει ο αναλυτής της Teal Group, Ρίτσαρντ Αμπουλαφία.

«Αυτό που πραγματικά χρειάζεται η FAA, είναι περισσότεροι πόροι», προσθέτει. Εκείνη η ρυθμιστική αρχή η οποία αναδείχθηκε πολύ ισχυρότερη από την κρίση του Boeing MAX 737, δεν είναι άλλη από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια της Αεροπορίας (EASA), ο οποίος επιβλέπει την Airbus αντιστοίχως στο πλαίσιο της Ε.Ε. Ο εν λόγω οργανισμός συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία ελέγχου των αλλαγών στο MAX και πρόκειται να εξετάσει πολύ ενδελεχέστερα μελλοντικά αεροσκάφη όπως το 777X της Boeing, ενώ, εκ παραλλήλου, η FAA θα έχει ανάλογο λόγο στα νέα τζετ της Airbus. Η επιρροή της EASA, λοιπόν, έχει καταστεί μεγαλύτερη, διότι άλλες Αρχές αναμένουν τη δική της κρίση παρά να αντιγράψουν απλά τη FAA.

Σύμφωνα με δηλώσεις εκπροσώπου της Αρχής Ασφαλείας Πολιτικής Αεροπορίας της Αυστραλίας, «συνεργαζόμαστε με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια της Αεροπορίας από τις πρώτες ημέρες που προέκυψαν τα προβλήματα, και η θέση του θα ληφθεί υπ' όψιν». Τέλος, όπως ανέφεραν πηγές του κλάδου της αεροναυπηγικής, ο EASA ίσως ανακοινώσει την απόφασή του την επόμενη εβδομάδα, ενώ θα προβλέπεται και περίοδος σχολιασμού της διάρκειας 30 ημερών.

Αύξηση των επιτοκίων μετά την άτακτη υποχώρηση Ερντογάν

Με συνεχείς παρεμβάσεις, κρατούσε επί μακρόν χαμηλά το κόστος δανεισμού

Ενα είδος κατά κράτος ήττας του Ταγίπ Ερντογάν και της δημαγωγίας του με μια στροφή της Τουρκίας στην ορθόδοξη νομισματική και οικονομική πολιτική σηματοδοτεί, προς το παρόν τουλάχιστον, η απόφαση που έλαβε η Τράπεζα της Τουρκίας, υπό τη νέα ηγεσία της, να αυξήσει τα επιτόκια της τουρκικής λίρας στο 15%.

Η κίνηση έρχεται 10 ημέρες μετά την ανατροπή-σοκ στο οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης Ερντογάν, που οικονομικοί αναλυτές, επενδυτές και γενικότερα όλοι οι παράγοντες της αγοράς ερμήνευαν μεν ως ένδειξη αλλαγής πολιτικής, αλλά διατηρούσαν επιφυλάξεις για τις προθέσεις του Τούρκου προέδρου. Ο λόγος ήταν, βέβαια, πως ο Ταγίπ Ερντογάν έχει εδώ και χρόνια αποδυθεί σε έναν ανένδοτο αγώνα κατά των επιτοκίων, χαρακτηρίζοντας το κόστος του δανεισμού «μητέρα και πατέρα όλων των δεινών», «εργαλείο εκμετάλλευσης» και «όργανο των εχθρών της Τουρκίας». Στόχος του, βέβαια, ήταν απλώς να διασφαλίσει τη δημοτικότητά του και την επιβίωση της κυβέρνησής του, προωθώντας μιαν οικονομική ανάπτυξη βασισμένη στον ανεξέλεγκτο δανεισμό.

Δεδομένου, άλλωστε, ότι έχει παίξει το χαρτί του πιστού μουσουλμάνου, ο Ερντογάν έχει κατά καιρούς περιβάλει τη ρητορική του κατά του κόστους του δανεισμού με την επίκληση του Ισλάμ, που απαγορεύει τον τόκο.

Οι επιφυλάξεις της αγοράς ήταν δικαιολογημένες, άλλωστε, και για έναν ακόμη λόγο. Δεν ήταν πρώτη φορά που ο Τούρκος πρόεδρος απέπεμψε τον κεντρικό τραπεζίτη. Ο Μουράτ Ουισάλ, κεντρικός τραπεζίτης μέχρι πριν από 10 ημέρες, είχε απλώς την ίδια τύχη με τον προκάτοχό του, Μουράτ Τσετίνκαγια, τον οποίο απέπεμψε ο Ερντογάν το 2019 ως μη επαρκώς υπάκουο. Λίγο καιρό πριν ο Τσετίνκαγια είχε τολμήσει μια θεαματική αύξηση των επιτοκίων της τουρκικής λίρας στο 24%.Είχε επιτύχει, έτσι, να ανακόψει τη συνεχή πτώση του νομίσματος και να δώσει τέλος στην προηγούμενη νομισματική κρίση στην οποία είχε βυθιστεί η Τουρκία το 2018 εν τω μέσω μιας διπλωματικής κρίσης με την Ουάσιγκτον. Και βέβαια, είχε ανακόψει και τον πληθωρισμό, που τους ίδιους εκείνους μήνες κάλπαζε σε επίπεδα γύρω στο 20%. Η αποπομπή του τότε αποσκοπούσε σαφώς στην αντικατάστασή του με τον Ουισάλ, τον οποίο ο Ερντογάν θεωρούσε πιο πειθήνιο.

Η κεντρική τράπεζα επέστρεψε στην ορθόδοξη νομισματική πολιτική, για να συγκρατήσει την κατάρρευση της λίρας.

Αυτή τη φορά, όμως, η αντικατάσταση του Ουισάλ φαίνεται να υπόσχεται στροφή της νομισματικής πολιτικής εάν κρίνει κανείς από την πρώτη κίνηση του νέου κεντρικού τραπεζίτη, πρώην υπουργού Οικονομικών και οπαδού της ορθόδοξης οικονομικής πολιτικής, Νατσί Αγκμπάλ.

Οπως, άλλωστε, διέρρευσε μόλις ανέλαβε καθήκοντα ο Αγκμπάλ, φαίνεται πως ο νέος κεντρικός τραπεζίτης ενημέρωσε τον Ταγίπ Ερντογάν ότι έχουν κυριολεκτικά στερέψει τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας εξαιτίας των αλλεπάλληλων παρεμβάσεων στην αγορά συναλλάγματος με σκοπό τη στήριξη του νομίσματος χωρίς αύξηση των επιτοκίων. Μεταξύ πολλών άλλων, φημολογείται τις τελευταίες ημέρες πως ο Ερντογάν είχε αποφύγει όσους ασκούσαν κριτική στην πολιτική του και είχε βασιστεί στους υπάκουους συμβούλους του σε τέτοιο βαθμό ώστε βρέθηκε προ δυσάρεστης έκπληξης και αναγκάστηκε να ανακαλέσει τη ρητορική του. Αυτήν την εντύπωση έδωσε προ ημερών, όταν υποσχέθηκε να μην παρεμβαίνει πλέον στο έργο της κεντρικής τράπεζας.

Θα πρέπει, τέλος, να σημειωθεί πως η αύξηση των επιτοκίων κατά 4,75 εκατοστιαίες μονάδες θα μπορούσε, κατά ορισμένους αναλυτές, να είναι ακόμη πιο επιθετική. Ζητούμενο ήταν, όμως στην παρούσα φάση, να διαμηνύσει η κεντρική τράπεζα πως έχει το ελεύθερο από τον Ερντογάν να προχωρήσει στις ενδεδειγμένες κινήσεις.

Οπως τόνισε ο Τζέισον Τιούβεϊ, αναλυτής αναδυόμενων αγορών της Capital Economics Ehsan Khoman, μιλώντας στους Financial Times, «η κεντρική τράπεζα έπρεπε να πείσει τις αγορές, να αποκαταστήσει την αξιοπιστία της και να αποδείξει πως είναι προβλέψιμη και έκανε ακριβώς αυτό».

Η επικεφαλής του Ταμείου Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα υποστήριξε ότι είναι σημαντικό να μη διακοπεί η στήριξη μέχρις ότου διαπιστώσουμε πως η υγειονομική κρίση είναι πλέον πίσω μας.

Εκκληση για στήριξη φτωχών χωρών απηύθυνε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Νέα έκκληση προς τις πλουσιότερες χώρες του κόσμου να βοηθήσουν όσες ανίσχυρες οικονομίες έχουν πληγεί από την πανδημία απηύθυνε η διευθύντρια του ΔΝΤ, Κρισταλίνα Γεοργκίεβα.

Από το βήμα του Φόρουμ Νέας Οικονομίας, η κ. Γκεοργκίεβα τόνισε πως «το δεύτερο κύμα της πανδημίας επιβραδύνει την ανάκαμψη, που χάνει τη δύναμή της» και προσέθεσε ότι για τον λόγο αυτό είναι σημαντικό να μη διακοπεί η στήριξη μέχρις ότου διαπιστώσουμε πως η υγειονομική κρίση είναι πια πίσω μας.

Και βέβαια το πλήγμα δεν περιορίζεται στις φτωχές χώρες, καθώς τα τελευταία στοιχεία αντανακλούν τις επιπτώσεις της πανδημίας στη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου.

Σύμφωνα με στοιχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα, άλλοι 742.000 Αμερικανοί υπέβαλαν αίτηση για επίδομα ανεργίας την περασμένη εβδομάδα. Ο αριθμός τους υπερέβη μάλιστα τις προβλέψεις οικονομολόγων της αγοράς για 710.000 νέες αιτήσεις.

Το δεύτερο κύμα της πανδημίας επιβραδύνει την ανάκαμψη, που χάνει τη δύναμή της.

Οι σχετικές αιτήσεις αυξήθηκαν ξανά για πρώτη φορά μετά πέντε εβδομάδες, ενώ την ίδια στιγμή η αμερικανική οικονομία δέχεται νέο πλήγμα από το ρεκόρ κρουσμάτων και τους περιορισμούς που επανέρχονται επιθετικά.

Από την αρχή της κρίσης τον Μάρτιο, συνολικά 20,3 εκατομμύρια Αμερικανοί έχουν καταφύγει στην αρωγή του κράτους και λαμβάνουν κάποιου είδους επίδομα. Τα στοιχεία φέρουν, άλλωστε, την ανάκαμψη της αμερικανικής οικονομίας και αγοράς εργασίας να απειλείται άμεσα από την αύξηση των κρουσμάτων. Μεγεθύνεται, έτσι, ο αριθμός των αμερικανικών πόλεων αλλά και ολόκληρων πολιτειών που αναγκάστηκαν να επαναφέρουν του περιορισμούς στις κοινωνικές επαφές αλλά και στην οικονομική δραστηριότητα. Και στο μεταξύ το Κογκρέσο δεν έχει ακόμη καταλήξει σε κάποιον συμβιβασμό μεταξύ Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών για τη νέα δέσμη στήριξης της οικονομίας.

Ο επικεφαλής της ομοσπονδιακής τράπεζας των ΗΠΑ, κ. Πάουελ, ασκεί συνεχώς πιέσεις για νέα στήριξη στην οικονομία, ενώ υπόσχεται πως τα επιτόκια του δολαρίου θα παραμένουν σε αρνητικά επίπεδα.

Παράλληλα, ο αντιπρόεδρος της Fed, Ρίτσαρντ Κλαρίντα, άφησε προ ημερών να εννοηθεί ότι ενδέχεται να μεταβληθεί κάπως το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων, ακριβώς για να στηριχθεί η ανάκαμψη.

Στην τελευταία ημέρα του Φόρουμ Νέας Οικονομίας οι ηγέτες και αρχηγοί κρατών που συμμετείχαν εξέτασαν τις μεγαλύτερες απειλές της εποχής μας, από την πανδημία μέχρι την κλιματική αλλαγή. Ο Κέβιν Σνίντερ, διευθυντικό στέλεχος της συμβουλευτικής McKinsey & Co., μίλησε για το πόσο σημαντικό είναι να γίνουν επενδύσεις στον τομέα της Υγείας. Παράλληλα, η Ρουθ Πόρατ, αντιπρόεδρος και γενική οικονομική διευθύντρια των Alphabet και Google, αναφέρθηκε εκτεταμένα στις προσπάθειες της εταιρείας της να διασφαλίσει πως θα έχουν όλοι συμμετοχή στην οικονομία.

Η Λαγκάρντ ζήτησε άμεση κοινή στήριξη της Ευρωζώνης

Να διατεθούν χωρίς καθυστέρηση τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης

Στο πλαίσιο της ακρόασής της ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μέσω τηλεδιάσκεψης, η Κριστίν Λαγκάρντ προειδοποίησε πως οι οικονομίες της Ευρωζώνης θα δεχθούν «σοβαρό πλήγμα» από τη ραγδαία αύξηση των κρουσμάτων και τα συνεπακόλουθα περιοριστικά μέτρα.

Καθώς η ΕΚΤ έχει πλέον επωμισθεί τη στήριξη της Ευρωζώνης σχεδόν καθολικώς μετά το πολιτικό αδιέξοδο μεταξύ των Ευρωπαίων ηγετών, η πρόεδρος της τράπεζας, Κριστίν Λαγκάρντ, υποσχέθηκε για μία ακόμη φορά γενναία στήριξη στην οικονομία τον Δεκέμβριο. Παράλληλα, όμως, παραίνεσε τους Ευρωπαίους ηγέτες να διαθέσουν «χωρίς καθυστέρηση» τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης, υπογράμμισε πως η κοινή δημοσιονομική στήριξη πρέπει να τεθεί σε προτεραιότητα και προειδοποίησε πως οι οικονομίες της Ευρωζώνης θα δεχθούν «σοβαρό πλήγμα» από τη ραγδαία αύξηση των κρουσμάτων και τα συνεπακόλουθα περιοριστικά μέτρα.

Στο πλαίσιο της ακρόασής της ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η κ. Λαγκάρντ υπενθύμισε πως η ΕΚΤ «ανταποκρίθηκε κατάλληλα και επιθετικά στο πρώτο κύμα της πανδημίας που έπληξε τις οικονομίες της Ευρωζώνης». Στη συνέχεια επανέλαβε την υπόσχεσή της πως η τράπεζα «θα αντιμετωπίσει και αυτήν τη φάση της κρίσης με την ίδια προσέγγιση και την ίδια αποφασιστικότητα». Τόνισε επίσης ότι η πολιτική στήριξης που θα υιοθετήσει θα βασίζεται κατά κύριο λόγο στο πρόγραμμα αγοράς ομολόγων και στα μακροπρόθεσμα φθηνά δάνεια που χορηγεί η ΕΚΤ στις τράπεζες της Ευρωζώνης. Οπως είπε αυτά θα είναι τα κύρια εργαλεία που θα χρησιμοποιήσει για να διασφαλίσει επάρκεια φθηνών πιστώσεων προς τις επιχειρήσεις, τις κυβερνήσεις αλλά και τους καταναλωτές της Ευρωζώνης για όσο χρονικό διάστημα διαρκέσει η τρέχουσα κρίση.

Τόσο η κ. Λαγκάρντ όσο και ο κορυφαίος οικονομολόγος της τράπεζας, Φίλιπ Λέιν, έχουν προσπαθήσει τις τελευταίες ημέρες να πείσουν τους επενδυτές ότι δεν πρέπει να δίνουν έμφαση στο μέγεθος του προγράμματος που θα ανακοινωθεί τον Δεκέμβριο αλλά στην ποιότητά του, στο περιεχόμενό του. Κύριο επιχείρημά τους ότι το κλειδί στην όλη υπόθεση θα είναι η αποτελεσματικότητα του νέου πακέτου. Στην πλειονότητά τους οι οικονομολόγοι εκτιμούν πως η ΕΚΤ θα ανακοινώσει τον Δεκέμβριο επέκταση του προγράμματος αγοράς ομολόγων κατά 500 δισ. ευρώ.

Στην ακρόασή της η κ. Λαγκάρντ αναφέρθηκε επίσης στα καλά νέα

Η ΕΚΤ θα συνεχίσει το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων και τη χορήγηση φθηνών δανείων.

των τελευταίων ημερών με τις ανακοινώσεις περί δύο εμβολίων που αναμένεται να διατεθούν σύντομα στην αγορά. Σε ό,τι αφορά τον ευεργετικό τους αντίκτυπο στην οικονομία, η κ. Λαγκάρντ τόνισε πως είναι «ενθαρρυντικά νέα», αλλά η προσδοκία για τα εμβόλια δεν σημαίνει πως πρέπει να διακοπούν οι προσπάθειες για στήριξη της οικονομίας, δεδομένου ότι ο μαζικός εμβολιασμός θα χρειαστεί χρόνο. Διευκρίνισε μάλιστα πως «η μεγαλύτερη πρόκληση για τους ιθύνοντες που χαράσσουν πολιτική θα είναι να γεφυρώσουν το χάσμα μέχρις ότου να έχει προχωρήσει αρκετά ο εμβολιασμός ώστε να μπορεί η οικονομία να ανακάμψει από μόνη της».

Και όπως προσέθεσε, για αυτόν ακριβώς τον λόγο «είναι πολύ πιο σημαντικό αυτή τη στιγμή να συνεργαστούν πιασμένες χέρι με χέρι η νομισματική και η δημοσιονομική πολιτική». Τόνισε, μάλιστα, πως οι πρόσθετοι πόροι που μπορεί να διαθέσει το Ταμείο Ανάκαμψης θα διασφαλίσουν αναπτυξιακές δημοσιονομικές πολιτικές και ιδιαιτέρως σε χώρες-μέλη της Ευρωζώνης με περιορισμένο περιθώριο κινήσεων στον δημοσιονομικό επίπεδο.

Σημειωτέον ότι σε ανάλογες δηλώσεις έχουν προβεί τις τελευταίες ημέρες οι συνεργάτες της κ. Λαγκάρντ, στελέχη της ΕΚΤ, μέλη είτε του Δ.Σ. είτε της Εκτελεστικής Επιτροπής της τράπεζας.

Ο επικεφαλής της Τράπεζας της Ισπανίας, Πάμπλο Ερνάντες ντε Κος, ο Ιβ Μερς μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ και ο αντιπρόεδρός της, Λούις ντε Γκίντος, επανέλαβαν προ διημέρου πρόσφατες δηλώσεις της προέδρου, Κριστίν Λαγκάρντ. Τόνισαν ότι στη συνεδρίαση του Δεκεμβρίου, η τράπεζα θα εξετάσει την προοπτική επέκτασης αφενός του έκτακτου προγράμματος αγοράς ομολόγων που επιστράτευσε την περασμένη άνοιξη και αφετέρου τα άκρως φθηνά δάνεια που προσφέρει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για να διασφαλίσει την παροχή πιστώσεων στην πραγματική οικονομία. «Προκειμένου να αντιμετωπίσουμε το δεύτερο κύμα της πανδημίας, η ενεργοποίηση των εργαλείων νομισματικής πολιτικής πρέπει να περιλαμβάνει τη χρήση του προγράμματος αγορών ομολόγων καθώς και τις δημοπρασίες δανείων», τόνισε ο Ερνάντες ντε Κος.

Παράλληλα, ο Λουίς ντε Γκίντος δήλωσε σε συνέντευξή του στο ιταλικό τηλεοπτικό δίκτυο SkyTG24 ότι το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων και τα δάνεια είναι τα δύο θεμελιώδη όπλα της τράπεζας που θα επανεξεταστούν τον Δεκέμβριο. Παράλληλα, άλλωστε, σε διαδικτυακό σεμινάριο, ο Ιβ Μερς τόνισε πως το υφιστάμενο οπλοστάσιο της ΕΚΤ έχει αποδειχθεί αποδοτικό. Διευκρίνισε, μάλιστα, ότι η εργαλειοθήκη της τράπεζας «έχει διαφοροποιηθεί και κατέστη δυνατή η ενεργοποίησή της σε διάφορες καταστάσεις, σε περιστάσεις που αλλάζουν και αν παραστεί ανάγκη, είναι δυνατόν και να εξελιχθεί». Και έκλεισε την ομιλία του τονίζοντας πως η τράπεζα «θα συνεχίσει στο ίδιο πνεύμα μέσα στα όρια των ευθυνών μας».

Σε επίπεδα-ρεκόρ, στα 277 τρισ. δολ., το παγκόσμιο χρέος στο τέλος του έτους

Ενα «τσουνάμι» χρέους έχει ήδη προκαλέσει και εξακολουθεί να τροφοδοτεί η πανδημία, καθώς κυβερνήσεις και επιχειρήσεις κατέφυγαν στον δανεισμό τους πρώτους εννέα μήνες του 2020. Η κρούση προέρχεται αυτή τη φορά από το Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Ινστιτούτο (IIF) που προβλέπει πως μέχρι το τέλος του έτους το παγκόσμιο χρέος θα εκτιναχθεί στο 365% του παγκόσμιου ΑΕΠ, σημειώνοντας ραγδαία αύξηση σε σύγκριση με το περασμένο έτος, καθώς στα τέλη του 2019 το παγκόσμιο χρέος ανερχόταν στο 320% του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Οπως τονίζει το IIF, το παγκόσμιο χρέος έχει αυξηθεί συνολικά κατά 15 τρισ. δολάρια στη διάρκεια του έτους και αναμένεται να κλείσει τη χρονιά στα 277 τρισ. δολάρια. Το IIF προειδοποιεί έτσι πως η συνεχής συσσώρευση χρέους θα οδηγήσει την παγκόσμια οικονομία σε μια κατάσταση στην οποία θα απαιτείται μεγάλη προσπάθεια για να μειωθεί ο δανεισμός «χωρίς να πληγεί καίρια η οικονομική δραστηριότητα».

Οπως τονίζει το IIF, η υπερχρέωση είναι ιδιαίτερα επισφαλής στις αναδυόμενες αγορές όπου έχει αυξηθεί φέτος κατά 26 εκατοστιαίες μονάδες και αγγίζει το 250% του ΑΕΠ. Εχει, άλλωστε, εκτιναχθεί στα ύψη φέτος το τμήμα των εσόδων τους που αναγκάζονται να διαθέσουν οι κυβερνήσεις των αναδυόμενων αγορών για την αποπληρωμή του χρέους τους.

Για αυτό και αναμένεται μεγάλη αύξηση των χωρών που θα αναγκαστούν σε αναστολή πληρωμών φέτος και θα χρειαστεί να προχωρήσουν σε αναδιάρθρωση του χρέους τους. Στη διάρκεια της εβδομάδας η Ζάμπια ήταν η έκτη αναπτυσσόμενη χώρα που αναγκάστηκε να προχωρήσει σε στάση πληρωμών του αναδιαρθρωμένου χρέους της και στο μεταξύ αναμένεται στάση πληρωμών κι από άλλες χώρες. Εχει, βέβαια, μεσολαβήσει η πρωτοβουλία που έλαβαν οι χώρες-μέλη του G20, καθώς αποφάσισαν να δώσουν πίστωση χρόνου σε 46 από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου και να τους επιτρέψουν να καθυστερήσουν την αποπληρωμή χρέους ύψους περίπου 5 δισ. δολαρίων που έπρεπε να πληρώσουν στη διάρκεια του έτους. Οι χώρες-μέλη του G20 ετοιμάζονται, άλλωστε, να αντλήσουν από τα κεφάλαια του ΔΝΤ και ειδικότερα από τα «ειδικά τραβηχτικά δικαιώματα» όπως αποκαλείται μια κατηγορία διαθεσίμων του Ταμείου προκειμένου να στηρίξουν τις φτωχότερες χώρες. Οικονομικοί αναλυτές προειδοποιούν, πάντως, πως θα χρειαστεί πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια για να απομακρυνθεί ο κίνδυνος μιας νέας δημοσιονομικής κρίσης σε μεγάλο αριθμό αναπτυσσόμενων χωρών.

Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, οι αναδυόμενες οικονομίες κινδυνεύουν, όπως συνέβη και παλαιότερα, να αντιμετωπίσουν υψηλό πληθωρισμό αν επιχειρήσουν να αγοράσουν τα δικά τους τα ομόλογα. Η εναλλακτική τους θα είναι να αντιμετωπίσουν οι οικονομίες τους αποπληθωρισμό αν επιτρέψουν τη ραγδαία άνοδο του χρέους του.

Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα, ο Λουίς Ογκάνς, επικεφαλής των ερευνών για τις αναδυόμενες οικονομίες στην JPMorgan, προεξοφλεί πως «τα υψηλά επίπεδα χρέους θα οδηγήσουν στη δημιουργία των λεγόμενων τραπεζών «“ζόμπι” και των επιχειρήσεων “ζόμπι” που ανακόπτουν την ανάπτυξη». Οι κυβερνήσεις των χωρών της Δύσης και οι κεντρικές τράπεζές τους έχουν κρατήσει σε ιστορικά χαμηλά το κόστος του δανεισμού και έχουν διοχετεύσει κάθε λογής στήριξη στην οικονομία τους. Στις αναδυόμενες οικονομίες, όμως, έχουν καταρρεύσει τα φορολογικά έσοδα δυσχεραίνοντας, έτσι, πολύ περισσότερο τις προσπάθειες για αποπληρωμή του χρέους. Οι δανειολήπτες των αναδυόμενων αγορών πρέπει να πληρώσουν χρέος ύψους 7 τρισ. δολαρίων μέχρι το τέλος του έτους.

SPP MEDIA
sppmedia.com

ΚΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Ο όμιλος SPPMEDIA αναζητά άτομα για στελέχωση του Εμπορικού Τμήματος.

Απαραίτητα προσόντα:

- Πτυχίο διοίκησης επιχειρήσεων, μάρκετινγκ, επικοινωνίας ή συναφούς κλάδου.
- Ευχάριστη και δυναμική προσωπικότητα και ομαδικό πνεύμα.
- Οργανωτικές, επικοινωνιακές και διαπραγματευτικές ικανότητες.
- Προσανατολισμός στην επίτευξη στόχων.
- Γνώση χρήσης Η/Υ.
- Εμπειρία στις πωλήσεις θα θεωρηθεί επιπρόσθετο προσόν.

Παρακαλώ όπως αποστέλλονται τα βιογραφικά σημειώματα στην ηλεκτρονική διεύθυνση drousiotoue@sppmedia.com
(κα Ελένη Δρουσιώτου, τηλ. 22472401)

KOTSONIS GROUP OF COMPANIES

Ο ΟΜΙΛΟΣ εταιρειών Kotsonis είναι ιδιοκτήτης δυο μοναδικών τεμαχίων γης στο Πισσούρι, συνολικής έκτασης 102.265 τ.μ. εφαπτομένων της θάλασσας με 260 μέτρα πρόσωπο σε μια μαγευτική αμμώδη παράλια.

Τα συγκεκριμένα τεμάχια εμπίπτουν στην πολεοδομική ζώνη Τ3β, επιτρέποντας την ανέγερση είτε ιδιωτικών οικιστικών μονάδων με ανώτατο συντελεστή 20%, τουριστικών αναπτύξεων μέχρι 25% αλλά και ανέγερση ξενοδοχειακής ανάπτυξης με 30% συντελεστή δόμησης.

Η ιδιαιτερότητα αυτών των ακινήτων είναι η αμφιθεατρική μορφολογία του εδάφους, αφού ξεκινούν από το 0 και καταλήγουν σε 60μ. υψόμετρο στην κορυφή των τεμαχίων, δίνοντας έτσι το πλεονέκτημα σε κάθε αγοραστή να επωφελείτε από την απρόσκοπτη και ανεμπόδιστη θέα προς τη θάλασσα σε οποιοδήποτε σημείο των ακινήτων αποφασίσει να αποκτήσει και να αναπτύξει.

Τηλ.: 22752077, 22752163
info@kotsonis-properties.com, www.kotsonis-properties.com

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΜΗΜΑ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΟΜΕΤΡΙΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΠΩΛΗΣΗ ΜΕ ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑ

Το κοινό πληροφορείται ότι η ακίνητη ιδιοκτησία που περιγράφεται πιο κάτω, θα πληρωθεί με δημοπρασία, την Κυριακή 06/12/20 και ώρα 11:00 π.μ. Η δημοπρασία θα γίνει στο Πέρα Χωριό στο καφενείου του Φιλή, οδός Ειρήνης 43, 2572, Πέρα Χωριό. Δημοπράτης είναι ο Ευάγγελος Μακρής από 'Αγιο Δομέτιο, οδός Τ. Παπαδόπουλου αρ. 6, 2373.
Περιγραφή ακίνητης ιδιοκτησίας
Δήμος/κοινότητα: Πέρα Χωριό, Ενορία: /
Αριθμός Εγγραφής: 6/58, Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα: 30/46 Ε2 Τμ. 6
Τεμάχιο: 62, Είδος ακίνητου: Χωράφι
Εμβαδό σε τ.μ.: 1905
Μερίδιο: ΟΛΟ
Επιφ. Τιμή Πώλησης: €€34,000.00

Γραπτές προσφορές μπορεί να παραδίδονται στον δημοπράτη.
Περισσότερες πληροφορίες φαίνονται στην αγγελία που τοιχοκολλήθηκε στον πιο πάνω χώρο δημοπρασίας.
Για Επαρχιακό Κτηματολογικό Λειτουργό Λευκωσίας, Παντελίτσα Κρασιά

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΥΠΡΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΕΝΑΕΡΙΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2020

Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου (ΙΚΥΚ) προκηρύσσει, κατ΄ εντολή του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας, τη χορήγηση δεκαπέντε (15) υποτροφιών σε πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας συμπεριλαμβανομένων των μελών της Δημόσιας Υπηρεσίας, της Δημόσιας Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας, των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, της Αστυνομικής Δύναμης καθώς και των μόνιμων αξιωματικών και υπαξιωματικών της Εθνικής Φρουράς, που θα προσφερθούν από το Υπουργείο Μεταφορών Επικοινωνιών και Έργων για την εκπαίδευση στον έλεγχο εναέριας κυκλοφορίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ως τελευταία ημερομηνία υποβολής αιτήσεων ορίστηκε η Παρασκευή, 15 Ιανουαρίου 2021, μέχρι τις 3:00 μ.μ. Αιτήσεις, που θα παραδίδονται εκπρόθεσμα, δεν θα γίνονται αποδεκτές.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξασφαλίσουν την παρούσα Ανακοίνωση με αρ. 445 και την Αίτηση με ΙΚΥΚ 111 από:

• Την ιστοσελίδα του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου http://www.cyscholarships.gov.cy
• Τα Γραφεία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου

Οι αιτήσεις με όλα τα στοιχεία και πιστοποιητικά θα πρέπει να παραδοθούν στα γραφεία του ΙΚΥΚ ή να αποσταλούν συστημένες μέσω ταχυδρομείου ή εταιρειών μεταφορών στη διεύθυνση: Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου, Φλωρίνης 7, Greg Tower, 3ος όροφος, 1065 Λευκωσία ή στην Τ.Θ. 23949, 1687 Λευκωσία, μέχρι τις 15/1/21, ώρα 3:00 μ.μ.

Περισσότερες πληροφορίες/διευκρινίσεις:
Τηλέφωνα 22 456433 (ΙΚΥΚ), 22 404102/152 (Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας), ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση info@ikyk.mof.gov.cy.
ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Γραφεία με την ώρα, για έναν ή δεκάδες εργαζομένους

Μεγάλη ζήτηση για ευέλικτους χώρους εργασίας – 60 νέα κέντρα σχεδιάζει να αναπτύξει σε όλη τη χώρα η IWG

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Κερδίζει έδαφος και στην ελληνική αγορά γραφείων η χρήση ευέλικτων χώρων εργασίας. Διαθέσιμοι για επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες –από μερικές ώρες μέχρι και ολόκληρο χρόνο, για μία θέση εργασίας μέχρι και για εκατοντάδες–, οι χώροι αυτοί προσφέρουν τη δυνατότητα μίσθωσης επαγγελματικής στέγης ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε στιγμής. Ταυτόχρονα, η ευελιξία αυτή βοηθάει τις επιχειρήσεις να μειώσουν τις λειτουργικές δαπάνες στέγασης, που αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα πάγια έξοδά τους.

Ως εκ τούτου, σε περιόδους οικονομικής κρίσης και συνεχών μεταβολών των αναγκών στέγασης των επιχειρήσεων, η χρησιμότητα τέτοιων χώρων γίνεται ακόμη πιο εμφανής. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο στελέχη της αγοράς ακινήτων προβλέπουν πολλαπλασιασμό των επιχειρηματικών κέντρων ευέλικτων χώρων εργασίας. Η IWG, ένας από τους παγκόσμιους ηγέτες στον συγκεκριμένο κλάδο, λειτουργεί στην Ελλάδα μέσω ενός κοινοπρακτικού σχήματος με τον κ. Χρήστο Μισαηλίδη, αξιοποιώντας τα εμπορικά σήματα Regus και Spaces. Ο ίδιος αναφέρει ότι ο σχεδιασμός της εταιρείας προβλέπει ότι οι ευέλικτοι χώροι εργασίας θα αυξηθούν σε 50 (από 10 σήμερα) τα επόμενα χρόνια, καθώς αναμένεται κατακόρυφη αύξηση της ζήτησης. Μάλιστα το νούμερο αυτό αφορά μόνο την Αττική, καθώς η εταιρεία ξεκίνησε πρόσφατα κι ακόμα ένα φιλόδοξο πρόγραμμα για την επέκταση της παρουσίας της στην περιφέρεια, σχεδιάζοντας την ανάπτυξη 60 νέων κέντρων σε δεκάδες πόλεις με την αξιοποίηση της μεθόδου franchise.

«Η ζήτηση έχει επιστρέψει στην αγορά το τελευταίο διάστημα, παρά τις συνέπειες της πανδημίας. Ωστόσο, εκτιμούμε ότι αυτή θα πολλαπλασιαστεί από το δεύτερο τρίμηνο του 2021 και μετά, όταν η επιχειρηματική δραστηριότητα θα έχει αποκατασταθεί σε μεγάλο βαθμό», σημειώνει στην «Κ» ο κ. Χρήστος Μισαηλίδης. Στο μεσοδιάστημα, η IWG επιχειρεί να αυξήσει τα επιχειρηματικά κέντρα που λειτουργεί σε όλο το λεκανοπέδιο, παράλληλα βέβαια με την ανάπτυξη και του δικτύου της εκτός Αττικής και φυσικά και στη Θεσσαλονίκη.

Μισθώνονται με την ώρα/ημέρα/εβδομάδα ή και τον μήνα, ή ακόμα και ανάλογα με τον αριθμό των εργαζομένων.

Το πιο πρόσφατο κέντρο της IWG ξεκίνησε να λειτουργεί τον φετινό Μάιο στην οδό Θεανούς στο Γκάζι. Πρόκειται για ένα αυτοτελές κτίριο επιφάνειας 3.000 τ.μ., το οποίο ανήκει στο ισραηλινών συμφερόντων επενδυτικό fund Zoia. Η τελευταία ανακατασκεύασε ένα μέρος του ακινήτου (πρόκειται για το πρώην εργοστάσιο κατασκευής υποδημάτων «Ελβιέλλα»), με την IWG να συνεπενδύει και να αναλαμβάνει να λειτουργήσει το κτίριο. Στο πλαίσιο της συμφωνίας μεταξύ των δύο εταιρειών, η Zoia θα έχει συμμετοχή και στα κέρδη της λειτουργίας του ακινήτου. Σημειωτέον ότι ήδη το ακίνητο λειτουργεί με 95% πληρότητα, με το 60%-70% των χώρων να μισθώνονται σε εταιρεία τηλεφωνικής εξυπηρέτησης πελατών (call center). Το ύψος της επένδυσης ανήλθε σε τρία εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με τον κ. Σταύρο Τόλια, διευθύνοντα σύμβουλο της Zoia, οι δύο πλευρές συζητούν και για την αξιοποίηση ακόμη ενός κτιρίου του ισραηλινού ομίλου ακινήτων. Κατά τον ίδιο, «το μέλλον ανήκει στους ευέλικτους χώρους, καθώς πλέον ο χώρος εργασίας δεν είναι κάτι παραδοσιακό, αφού οποιοσδήποτε χώρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως γραφείο, ακόμα και ένα ξενοδοχείο».

Αυτή την περίοδο, η IWG προχωρεί στην ανάπτυξη επιπλέον επιχειρηματικών κέντρων, στην οδό Πατησίων, στα νότια προάστια και στον Πειραιά, υιοθετώντας το ίδιο μοντέλο συνεργασίας. Δηλαδή, έρχεται σε συνεννόηση με τον ιδιοκτήτη του ακινήτου και συνδιαμορφώνουν το κτίριό του, ώστε να λειτουργήσει ως ευέλικτος χώρος εργασίας, με το μεγαλύτερο μέρος της επένδυσης να γίνεται από τον κάτοχο του ακινήτου. Στην περιφέρεια, στο επίκεντρο του σχεδιασμού της εταιρείας θα βρεθούν πόλεις όπως η Λάρισα, η Καλαμάτα, η Λαμία, η Αλεξανδρούπολη, τα Ιωάννινα, η Καβάλα, η Ρόδος, η Πάτρα, το Ηράκλειο Κρήτης και ο Βόλος.

Στους ευέλικτους αυτούς χώρους παρέχονται πολλαπλές επιλογές και υπηρεσίες, όπως ατομικά γραφεία σε κοινόχρηστο χώρο, γραφεία αποκλειστικής χρήσης, αίθουσες συμβουλίων, αίθουσες εκπαίδευσης, σεμιναρίων και εκδηλώσεων, δυνατότητα σταθερής ατομικής τηλεφωνικής γραμμής, υπηρεσίες υποδοχής και γραμματειακής υποστήριξης, ακόμα και εγκατάσταση φορολογικής έδρας και επαγγελματική διεύθυνση. Η βασική διαφορά από έναν συμβατικό χώρο γραφείων, πέραν της ταυτόχρονης συνύπαρξης δεκάδων εταιρειών/επαγγελματιών, είναι η δυνατότητα μίσθωσής τους με την ώρα/ ημέρα/εβδομάδα ή μήνα ή ακόμα και ανάλογα με τον αριθμό των εργαζομένων. Ενδεικτικά, στο κέντρο της Αθήνας οι τιμές για χρήση ενός μήνα μπορεί να κυμανθούν μεταξύ 70-350 ευρώ/μήνα/άτομο, με το κόστος να ελαττώνεται αναλογικά με το διάστημα χρήσης και τον αριθμό των χρηστών, φτάνοντας να κυμαίνεται από 5 έως 13 ευρώ/ άτομο/μήνα για χρήση 24 μηνών.

Οι ευέλικτοι χώροι παρέχουν πολλαπλές επιλογές και υπηρεσίες, όπως ατομικά γραφεία σε κοινόχρηστο χώρο, γραφεία αποκλειστικής χρήσης, αίθουσες συμβουλίων, αίθουσες εκπαίδευσης, σεμιναρίων και εκδηλώσεων, δυνατότητα σταθερής ατομικής τηλεφωνικής γραμμής κ.ά.

Στην Ελλάδα, οι χώροι αυτοί προτιμώνται από ελεύθερους επαγγελματίες, μικρές, αναπτυσσόμενες και νεοφυείς επιχειρήσεις, επιχειρήσεις τεχνολογίας και εν γένει εταιρείες στις οποίες το σύγχρονο περιβάλλον εργασίας χαρακτηρίζει την ταυτότητά τους. Οι διαθέσιμοι χώροι απευθύνονται επίσης και σε παραρτήματα μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών που χρειάζονται να στεγάσουν νέα και πιο καινοτόμα επιχειρηματικά τμήματα.

Συνεχίζεται η έξοδος από την Airbnb

Στην αγορά κατοικίας, οι βραχυπρόθεσμες μισθώσεις, ακόμα και σε δημοφιλείς περιοχές της Αθήνας, συνεχίζουν να υποχωρούν. Οπως σημειώνουν στελέχη εταιρειών διαχείρισης ακινήτων μέσω των ψηφιακών πλατφορμών, τα νέα μέτρα περιορισμού της κυκλοφορίας, έβαλαν «ταφόπλακα» στις όποιες ελπίδες έτρεφαν ορισμένοι ιδιοκτήτες για την έστω και μερική αναπλήρωση μέρους των απωλειών από τους θερινούς μήνες. Ετσι, συνεχίζεται το κύμα εξόδου από τις πλατφόρμες, που πλέον προσεγγίζει τα 2.500 ακίνητα από τον προηγούμενο Φεβρουάριο στις συνοικίες του κέντρου της Αθήνας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της AirDNA, η οποία ειδικεύεται στην ανάλυση των στοιχείων των δημοφιλέστερων εταιρειών βραχυχρόνιας μίσθωσης, στην Αθήνα είναι σήμερα ενεργές 8.110 αγγελίες ακινήτων, έναντι σχεδόν 8.200 πριν από ένα μήνα και 9.000 στα τέλη Αυγούστου. Σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2020 καταγράφεται πτώση της τάξεως του 30%, καθώς 2.383 ακίνητα έχουν εξέλθει της αγοράς και επιχειρείται η αξιοποίησή τους μέσω συμβατικών μισθώσεων μεγαλύτερης διάρκειας.

Οπως προκύπτει, τη μεγαλύτερη πτώση καταγράφουν περιοχές περιφερειακά του εμπορικού τριγώνου (Ακρόπολη - Πλάκα - Μοναστηράκι). Με βάση τα στοιχεία μέχρι και το τέλος Οκτωβρίου, η μείωση του αριθμού των αγγελιών σε περιοχές όπως το Παγκράτι και η πλατεία Αττικής είχε αγγίξει το 50% και 46% αντίστοιχα, συγκριτικά με την εικόνα του περασμένου Φεβρουαρίου. Αντίστοιχα, στο Κολωνάκι, η πτώση διαμορφώνεται σε 36%, στο Θησείο σε 28,5%, στον Νέο Κόσμο σε 25% και στα Εξάρχεια σε 31%. Στον αντίποδα, στο Κουκάκι και το εμπορικό τρίγωνο, όπου συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός αγγελιών, οι αντοχές είναι μεγαλύτερες. Συγκεκριμένα, στο εμπορικό τρίγωνο, οι αγγελίες στα τέλη Οκτωβρίου διαμορφώνονταν σε 1.585 από 1.762 τον προηγούμενο Φεβρουάριο, υποχωρώντας μόλις κατά 11%. Μάλιστα, το μεγαλύτερο μέρος της πτώσης έχει σημειωθεί το δίμηνο Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου, καθώς μέχρι και το τέλος Αυγούστου ο αριθμός των ακινήτων ανερχόταν σε 1.716. Στο Κουκάκι, οι αγγελίες βραχυχρόνιων μισθώσεων καταγράφουν πλέον πτώση της τάξεως του 18%, καθώς ο αριθμός τους έχει υποχωρήσει σε 824, από 973 στις αρχές του έτους και 909 στο τέλος του καλοκαιριού.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Πώς αλλάζει το τοπίο των ακινήτων λόγω της πανδημίας

Η πανδημία του κορωνοϊού διαβαίνει τώρα τον όγδοο της μήνα στην χώρα μας και βρισκόμαστε στο σημείο όπου οι ειδικοί επιδημιολόγοι προσπαθούν να διαπιστώσουν αν φτάνουμε στην καμπύλη του δευτέρου κύματος ή αν ακόμα ανεβαίνουμε τον άχαρο λόφο της αύξησης των κρουσμάτων. Κάπου στο βάθος, μπορεί οι πλείστοι να ελπίζουμε σε καλύτερες μέρες ακούοντας τις θετικές εξελίξεις σε σχέση με τα υπό εκκόλαψη εμβόλια, αλλά οκτώ μήνες είναι οκτώ μήνες. Και σε ό,τι αφορά την οικονομική δραστηριότητα και κατ' επέκταση την κτηματαγορά, η χρονική διάρκεια του αρνητικού επηρεασμού δεν σταματά εδώ αλλά θα έχει πολύ μεγαλύτερο βάθος.

Η απάντηση λοιπόν στο ερώτημα: «πώς αλλάζει το τοπίο των ακινήτων λόγω της πανδημίας», δεν είναι εύκολη, επειδή αν ακονίσουμε λίγο το κεφαλάκι μας θα θυμηθούμε πως η πανδημία δεν ήταν απλά ένας κεραυνός εν αιθρία ο οποίος έπεσε και μας χάλασε την ωραία μας λιακάδα. Η πανδημία ήρθε αφενός και υπερακόντισε χρονίζοντα προβλήματα της αγοράς ακινήτων και της οικονομίας ευρύτερα, αφετέρου συνέβησαν και άλλα γεγονότα που δυσχεραίνουν περαιτέρω την κατάσταση στο τοπίο. Άρα η δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι δεν μπορεί εύκολα κάποιος να απομονώσει τα προβλήματα που η πανδημία από μόνη της δημιούργησε και συντηρεί.

Σαν χρονίζοντα προβλήματα αναφέρω όλα όσα συμβαίνουν στον χρηματοπιστωτικό τομέα – είτε αυτά ονομάζονται ψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων, είτε ονομάζονται χαμηλές επιδόσεις στην ανάκτηση δανείων, είτε ονομάζονται πενιχρές φρέσκιες χρηματοδοτήσεις, παρόλη την αυξημένη ρευστότητα των τραπεζών και τα εξαιρετικά χαμηλά επιτόκια. Υπάρχει το υποβόσκον πρόβλημα της μεγάλης συγκέντρωσης ακινήτων σε λίγους, γεγονός που εγκυμονεί κινδύνους και αβεβαιότητα για το μέλλον της αγοράς ακινήτων. Παρόλο που αυτό επικρέμαται σαν δαμόκλειος σπάθη πάνω από το κεφάλι της αγοράς, οι δυνητικοί «δήμιοι» προς το παρόν είναι συγκρατημένοι μεν, χωρίς κέφια δε.

Χρονίζοντα προβλήματα δεν περιορίζονται στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Υπάρχουν οι αγκυλώσεις του πολεοδομικού, του κτηματολογικού, του φορολογικού, του δικαστικού συστήματος (για να αναφέρω μονολεκτικά κάποιες βασικές), αλλά χρονίζοντα προβλήματα αποτελούν και οι εποχιακές μονοδιάστατες επιχειρηματικές μας επιδιώξεις: τη μια είναι ο τουρισμός, την άλλη είναι οι ουρανοξύστες, την παρ' άλλη είναι οι φοιτητικές εστίες, την μεθ' άλλη αρπαζόμαστε από τα «funds», και πάει λέγοντας. Είναι σαν να πιστεύουμε πως ανά πάσα στιγμή μόνο με ένα πράγμα πρέπει να ασχολούμαστε. Είναι όπως το φαγητό: κάποιοι προτιμούν να τρώνε πρώτα μόνο τη σαλάτα από μέσα στο πιάτο τους, μετά πηγαίνουν μόνο στο κρέας και αφού τελειώσουν από αυτό, πάνε και στις πατάτες. Περί ορέξεως κολοκυθόπιτα θα μου πείτε, αλλά είναι ευρέως παραδεκτό, πως η ανάμιξη εν ώρα βρώσης φέρνει και τη μεγαλύτερη απόλαυση.

Η αυξημένη προσφορά σε συνδυασμό με την μειωμένη ζήτηση, επέφερε μείωση στα ενοίκια διαμερισμάτων μέχρι δύο υπνοδωματίων κατά τουλάχιστον 10%.

Πέραν των χρονιζόντων προβλημάτων λοιπόν, ήρθε το παγκόσμιο ρεζίλεμα της χώρας μας με τα red wine gatherings των αγγέλων και των αζάδων, ο τερματισμός του επενδυτικού προγράμματος και ο ορατός πλέον κίνδυνος οι ουρανοξύστες μας να μείνουν στήλες άλατος, με ό,τι πλήγμα αυτό θα σημαίνει στον κατασκευαστικό κλάδο, στην αγορά ακινήτων και στην οικονομία ευρύτερα.

Όμως, μπορούμε πάραυτα, να ισχυριστούμε με σχετική βεβαιότητα πως η πανδημία επέφερε δυσμενείς εξελίξεις στην αγορά ακινήτων. Τα παρατεταμένα lockdown είτε σε Παγκύπρια ή σε τμηματική γεωγραφική βάση, διασπούν την οικονομική αλυσίδα, προκαλούν οικονομική αναστάτωση, έως και χαοτικές εξελίξεις.

Τα παρατεταμένα lockdown είτε σε Παγκύπρια ή σε τμηματική γεωγραφική βάση, διασπούν την οικονομική αλυσίδα, προκαλούν οικονομική αναστάτωση, έως και χαοτικές εξελίξεις.

Ο τομέας του παραδοσιακού λιανικού εμπορίου έχει πληγεί σοβαρά. Η μειωμένη εμπορική δραστηριότητα δυσχεραίνει την εκπλήρωση συμβατικών υποχρεώσεων σε σχέση με την καταβολή ενοικίων, ενώ ασχέτως αν υπήρξε ή υπάρχει αναστολή σε σχέση με καταβολές φόρων και δόσεων δανείων, το μέλλον είναι δυσοίωνο. Το «καθησυχαστικό» είναι πως λόγω πανδημίας, προς το παρόν ελάχιστες επιχειρήσεις τερμάτισαν τις εργασίες τους και λίγα είναι τα καταστήματα που κενώθηκαν εξαιτίας της. Σε αυτό συνεισέφεραν τα υποστηρικτικά σχέδια της κυβέρνησης και σε μικρότερο πλην σημαντικό βαθμό η μεγαλύτερη κατανόηση που επιδεικνύουν οι ιδιοκτήτες των καταστημάτων.

Πλήγμα έχει υποστεί και ο οικιστικός τομέας. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα σήμαινε την μη προσέλευση εκατοντάδων ή χιλιάδων φοιτητών. Συνεπώς η αυξημένη προσφορά σε συνδυασμό με την μειωμένη ζήτηση, επέφερε μείωση στα ενοίκια διαμερισμάτων μέχρι δύο υπνοδωματίων κατά τουλάχιστον 10%. Η αυξημένη προσφορά επέφερε και κάποιες ανακατατάξεις ενοικιαστών που είχαν πλέον μεγαλύτερη επιλογή. Από την άλλη, η αναζήτηση αναβαθμισμένων οικιστικών προτάσεων είναι επίσης γεγονός, που σημαίνει πως η ζήτηση για αγορά προς το παρόν ενδυναμώνεται.

Μία άλλη αλλαγή που σημειώνεται λόγω της πανδημίας, είναι οι επενδύσεις σε αναβαθμίσεις σε κάποια είδη υποστατικών. Για παράδειγμα χώροι εστίασης που έχουν την ευχέρεια της χρήσης εξωτερικών χώρων, τους αναβαθμίζουν έτσι ώστε αυτοί οι χώροι να μπορούν να είναι σε χρήση και κατά τους χειμερινούς μήνες.

Απ' εκεί και πέρα, ισχύει το γεγονός πως «ύστερα φέρνει ο φούρνος την πυρά». Η ανυπαρξία του τουρισμού κατά το 2020 σίγουρα θα επιφέρει αρνητικά πρόσημα σε πολλές άλλες οικονομικές δραστηριότητες – της κτηματαγοράς μη εξαιρουμένης.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζωή
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020

«Με αγωνία περιμένω τη χρυσή ήμερα που θα πάμε όλοι στα γλυκά μας σπιτάκια»

Όσο η προσμονή της επιστροφής χάλκευε τις αντοχές παιδιών και εφήβων, οι μεγάλοι πόζαραν ως άλλοι Ντόριαν Γκρέι

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Γράφει η Νίκη Μαραγκού στις 10.12.1983 στον Αντώνη Μυστακίδη (Μεσεβρινό) για το ποίημά του «Ενδόμυχο στο Λεόντιο Μαχαιρά», που περιλαμβάνεται στη συλλογή «Επιστροφή στη Μεσημβρία» (Θεσσαλονίκη 1983): «[…] Όσο για το ‘‘Ενδόμυχο στο Λεόντιο Μαχαιρά’’ συμμερίζομαι τη γνώμη σας ‘‘ότι κάτι δεν πάει καλά στην παράσταση’’, τα πράγματα εδώ όλο χειροτερεύουν, μου φαίνεται, κι έχω μεγάλη έγνοια για το πού πάμε. Νομίζω πως για πρώτη φορά στην ιστορία της Κύπρου διαγράφεται ένας αληθινός κίνδυνος αφανισμού ενός πολιτισμού. […]» (Θ. Πυλαρινός, «Αντώνης Μυστακίδης Μεσεβρινός, Βουκουρέστι 2020). Δυστυχώς, είχε δίκιο… Συγκλονιστική η μαρτυρία του 14χρονου Χαράλαμπου Λουκά Καρεκλά από την Αμμόχωστο. Ο Χαράλαμπος με το ποδήλατό του έφυγε από την Ορμήδεια και πήγε στην οδό Κενταύρου 145Α, στο Κάτω Βαρώσι, απλώς για να δει το σπίτι του: «[…] Ύστερα από 6 μήνες κοιμήθηκα στο σπίτι μου […] Έτσι με την επίσκεψή μου αυτή είδα την κατάσταση του σπιτιού μου […]. Η επίσκεψή μου αυτή θα μου μείνη ενθύμιο στην ζωή για την απόφασή μου να παίξω την ζωήν μου κορώνα γράμματα για το σπίτι μου». Η Μαρία Κουννά δεν γιόρτασε τα γενέθλιά της και από τότε… «με αγωνία περιμένω τη χρυσή ήμερα που θα πάμε όλοι στα γλυκά μας σπιτάκια». Αλλά ας αφήσουμε τέσσερα παιδιά της Αμμοχώστου, των Βαρωσίων… να μιλήσουν για την ελπίδα, για το σπίτι τους, για την πόλη τους, που 46 χρόνια μετά τη βλέπουν να γίνεται σκηνικό ενός κακόγουστου πανηγυριού. Οι εμπειρίες τους καταγράφηκαν στο βιβλίο «Παιδικά σαλπίσματα πίκρας και ελπίδας», έκδοση των δημοτικών σχολείων Ξυλοτύμπου, Ορμήδειας και Ξυλοφάγου, που κυκλοφόρησε το 1975, με υπεύθυνο ύλης τον Ανδρέα Χατζηπαύλου.

ΑΡΧΕΙΟ ΒΑΣΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Πρόσωπα γελαστά, μικρά παιδιά που δεν φανταζόντουσαν ποτέ ότι αυτά που έβλεπαν ή άκουγαν για άλλες περιοχές του κόσμου, θα έφτανε ο καιρός που θα τα ζούσαν… Στη φωτογραφία ομάδα παιδιών από το δημοτικό σχολείο Χρυσής Ακτής σε εκδρομή στον δημόσιο κήπο.

ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΝΝΑ

Αμμόχωστος. Μαθήτρια Γ΄ τάξης Β΄ Δημοτικού Σχολείου Ξυλοτύμπου

«Πώς έγινα μια προσφυγοπούλα»

Πάνε τώρα εφτά μήνες που αναγκαστήκαμε να φύγουμε από τα σπίτια μας. Ποτέ μου δεν θα ξεχάσω εκείνη την ήμερα, θυμάμαι ήταν 15 Αυγούστου 1974. Γενέθλια και ονομαστική μου εορτή. Η μητέρα μου ετοίμασε την τούρτα μου και έκανε μερικά φαγητά για τη γιορτή μου. Δυστυχώς όμως, ούτε τα κεράκια μου άναψα για τα γενέθλια μου ούτε και οι καμπάνες κτύπησαν για την εκκλησία. Ήταν περίπου δέκα η ώρα το πρωί, ήμερα Πέμπτη, όταν ήλθαν τα τούρκικα αεροπλάνα και βομβάρδισαν την Αμμόχωστον. […]. Τρέξαμε στο αυτοκίνητο μας και χωρίς να προλάβουμε να πάρουμε τίποτε, αφήσαμε το σπιτάκι μας και όλα τα καλά μας και φύγαμε και από τότες δεν το ξαναείδαμε πια. […] Με αγωνία περιμένω τη χρυσή ήμερα που θα πάμε όλοι στα γλυκά μας σπιτάκια.

ΧΡΥΣΩ Μ. ΧΡΙΣΤΟΥ

Αμμόχωστος. Μαθήτρια Γ΄ τάξης Β΄ Δημ. Σχολείου Ξυλοφάγου

Η προσφυγιά

Στις 14 Αυγούστου 1974 οι βάρβαροι Τούρκοι έκαναν εισβολή στην Κύπρο μας. Έτσι πολλοί από τούς κατοίκους του νησιού αναγκαστήκαμε να φύγουμε από τα αγαπημένα μας σπίτια και να καταφύγουμε μέσα στις βάσεις των Άγγλων ή σε άλλες ελεύθερες περιοχές για να γλυτώσουμε την ζωή μας. […] Εκεί κοιμόμαστε στο πάτωμα, σε μερικές κουβέρτες που πήραμε από το Βαρώσι. Τόσο δύσκολη ζωή περνούσαμε που νοσταλγούσαμε να γυρίσουμε στο σπίτι μας.[…]. Εδώ και δυο μήνες μένομε σε αντίσκηνο. Εμάς των παιδιών δεν μας αρέσει στον καταυλισμό. Άλλα και οι γονείς μας λυπούνται γιατί αναγκαστήκαμε να ζούμε σε ένα παγερό αντίσκηνο ενώ έχομε τα ωραία μας σπίτια στο Βαρώσι, που άρπαξαν οι Τούρκοι και δεν ξέρομε αν θα τα ξαναδούμε. […] Κάθε μέρα περιμένομε να ακούσουμε μια καλή είδηση ότι θα επιστρέψουμε στα σπίτια μας, αλλά τίποτε. Βαρέθηκα την πικρή προσφυγιά αλλά θα κάνωμε υπομονή και θα επιμένωμε στο δίκιο μας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΦΛΟΥΡΕΝΤΖΟΥ

Αμμόχωστος. Μαθήτρια Στ΄ τάξης Α΄ Δημοτικού Σχολείου Ξυλοτύμπου

«Η ελληνική γη περιμένει τον ερχομό της ελευθερίας»

Ζούσαμε ευτυχισμένοι στα χωριά και στις πόλεις μας, με όλες τις ανέσεις, ώσπου μια μέρα του Ιουλίου, ξέσπασε το κακό. Το κακό που κανείς δεν το περίμενε. […] Ήρθε η Κυριακή. Οι καμπάνες δεν κτύπησαν χαρμόσυνα, όπως πριν, για να καλέσουν τούς πιστούς. Ώρα 6 π.μ. Βζζζ, πέρασε ξαφνικά ένα αεροπλάνο από πάνω μας. Βόμβες έπεφταν αλύπητα στα ωραία σπίτια και ξενοδοχεία της πόλης του Ευαγόρα. Πολλά σπίτια κοντά στο ξενοδοχείο «Αστερίας» καταστράφηκαν. Το ξενοδοχείο «Σαλαμίνια» είχε θύματα πολλούς τουρίστες. […] Την Δευτέρα, από το μεσημέρι μέχρι το απόγευμα, μας βομβάρδιζαν πάλι. Η ώρα 4 μ.μ. έγινε εκεχειρία και σταμάτησαν τα καταραμένα αεροπλάνα. […].

> *Πέρασα από περιβόλι σε περιβόλι και έφθασα στην περιοχή της «Βήτα Ώρας» η οποία εργαζόταν. Εκεί κοντά είδα και έναν Τούρκο στρατιώτη με όπλο και δίπλα κανόνι. Εγώ κρύφτηκα για να μη με δη άλλα πρόσεξα ότι δεν κουνιόταν, ήταν ψεύτικος*

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Λ. ΚΑΡΕΚΛΑ

Αμμόχωστος, Κενταύρου 145 Α, Κάτω Βαρώσι. Τώρα στο δάσος Δεκέλειας. Μαθητής Στ΄ τάξης Δημοτικόν Σχολείον Ορμήδειας

«Μια επίσκεψή μου στο τουρκοκρατούμενο Βαρώσι»

Ημουν κάτοικος Βαρωσιού και τώρα πρόσφυγας στην Ορμήδεια μετά την εκδιωξή μας από τους Τούρκους […]. Μένομε μέσα στο αντίσκηνο οκτώ άτομα. Το χρησιμοποιούμεν και κουζίνα και κρεββατοκάμαρη. Είμαι 14 χρόνων, αρκετά μεγάλος για να καταλαβαίνω την κατάσταση. Συνεχώς ήμουν λυπημένος και η σκέψη μου ήταν στο σπίτι μας. Μου ερχόταν η ιδέα να πάω, μα δεν αποφάσιζα. Το είπα και στους γονείς μου μα μου θύμωσαν και έτσι άλλαξα απόφαση. Πέρασαν λίγες ήμερες και μια μέρα, πάλι μου ήρθε η ιδέα να πάω στο σπίτι μου να δω, να δω σε ποια κατάσταση βρισκόταν. Αποφάσισα και ξεκίνησα ένα δειλινό με τον αδελφό μου. Πήγαμε λίγο δρόμο και όταν νύκτωσε φοβόταν και έτσι επιστρέψαμε. Πέρασαν μια δυο εβδομάδες και πήρα την τελική απόφαση. 5.2.75 ώρα 10 το πρωί εκίνησα με το ποδήλατο και βγήκα της Ορμήδειας.

Έφθασα στο Αυγόρου, πέρασα και το Αυγόρου και έφθασα στις Βρυσούλες. Άφησα το ποδήλατό μου στις βάσεις και ξεκίνησα για το δρόμο του σπιτιού μου ύστερα από έξη μήνες. Πέρασα από περιβόλι σε περιβόλι και έφθασα στην περιοχή της «Βήτα Ώρας» η οποία εργαζόταν. Εκεί κοντά είδα και έναν Τούρκο στρατιώτη με όπλο και δίπλα κανόνι. Εγώ κρύφτηκα για να μη με δη άλλα πρόσεξα ότι δεν κουνιόταν, ήταν ψεύτικος. Προχώρησα πάλι από τα περιβόλια και έφθασα στο δρόμο του Φάραγγα. Από μακρυά είδα σε κάποιο σπίτι 2-3 λαντρόβερς και αρκετούς στρατιώτες και ένα τραπέζι που κάτι έγραφαν. Αμέσως κατάλαβα ότι έπρεπε να ήταν το αρχηγείο τους και αμέσως άλλαξα δρόμο. Μπήκα σε άλλο περιβόλι και μετά βρήκα δυο σπίτια. Σκέφθηκα να μπω μέσα για να δω την κατάστασή του. Μπήκα μέσα και ήταν έρημο: και γύρισα να φύγω και πρόσεξα κάτω ένα ξύλινο σταυρό και αμέσως σκέφτηκα για λίγο το Θεό. Τον πήρα και τον έβαλα στην τζέπη μου με την ευχή να με βοηθήση. Και συνέχισα το δρόμο μου. Σε λίγη ώρα δρόμο από περιβόλι σε περιβόλι αντίκρυσα το σπίτι μου και αμέσως άκουσα ρογχαλίσματα. Φοβήθηκα λίγο αλλά προχώρησα. Στην κρεβατοκάμαρα είδα μια γουρούνα με τα γουρουνάκια και έτσι εξηγήθηκε ο θόρυβος. Προχώρησα σε όλες τις κάμαρες, μια ερημιά! Όλα τα αντικείμενα έλειπαν. Το σπίτι ήταν άδειο. Έγινε αγνώριστο. Μόνο ορισμένες κλίνες ήταν, γυμνές. Τα ερμάρια άδεια.

Νύκτωσε και έπεσα πάνω σε κάτι άχρηστα ρούχα που ήταν κάτω και κοιμήθηκα. Ύστερα από 6 μήνες κοιμήθηκα στο σπίτι μου. Όταν ξημέρωσε πήρα το δρόμο του γυρισμού χωρίς καθυστέρηση μαζί με το αεροβόλο του πατέρα μου. Πάλι τον ίδιο δρόμο χωρίς εμπόδια. Στα περιβόλια παρατήρησα ότι τα εσπεριδοειδή ήταν πάνω στα δέντρα, δεν τα έκοψαν. […]. Έτσι με την επίσκεψή μου αυτή είδα την κατάσταση του σπιτιού μου και έβγαλα την ιδέα. Η επίσκεψή μου αυτή θα μου μείνη ενθύμιο στην ζωή για την απόφασή μου να παίξω την ζωήν μου κορώνα γράμματα για το σπίτι μου. Αλλά οι ζημιές που μας έκαμαν οι Τούρκοι είναι πολλές και μεγάλες.

Σημ. Ημερομηνία γεννήσεως μαθητού 4.6.1961. Πραγματικά ο μαθητής ούτος επεσκέφθηκε το σπίτι του όπως το περιέγραψεν. Το αεροβόλον το επήρε από τη κρύπτη που το έβαλε με τον πατέρα του.

Διαβάστε τη συνέχεια του ρεπορτάζ στο **www.kathimerini.com.cy**

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

22.11 - 28.11.2020

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΧΟΡΟΣ

«Ασώματες Δυνάμεις»

Ενα έργο φόρος τιμής στους πολίτες των πόλεων που άδειασαν. Τις νύχτες το αεράκι φέρνει τις φωνές και τα τραγούδια τους στις γειτονιές που έζησαν. Αφορμή στάθηκαν οι αφηγήσεις της μητέρας μου για το πώς χάθηκε η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης το 1943, παίρνοντας μαζί της τις Εβραιοπούλες φίλες της. Σκηνοθεσία / Χορογραφία: Ανδρομάχη Δημητριάδου Lindahl. Μουσική: Felix Mendelssohn, 2nd string quartet op. 13. Αφηγητής: Βασίλης Βασιλάκης. Fusionia Quartet: Sorin Alexandru Horlea (βιόλα), Robert Grod (τσέλο) Μάριος Ιωάννου (βιολί), Σάββας Λάγου (βιολί). Πύλη Πάφου, Λευκωσία. 25 και 26 Νοεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Εισιτήρια: www.soldoutickets.com**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ράους» στο Θέατρο Διόνυσος

Συνεχίζονται οι παραστάσεις από το Θέατρο «Διόνυσος», της κωμωδίας «Ράους» των Ρέππα-Παπαθανασίου, σε σκηνοθεσία Παναγιώτη Λάρκου. Ένας υπάλληλος του υπουργείου συγκοινωνιών -με τη σύζυγό του - και μία νοσοκόμος, κληρονομούν εξ αδιαιρέτου ένα νεοκλασικό στο κέντρο της Αθήνας. Όταν όμως επισκέπτονται το κτίριο για να γνωρίσουν τους ενοικιαστές, μαθαίνουν πως στο σπίτι που κάποτε έζησε ο ποιητής Άγγελος Σικελιανός, τώρα λειτουργεί ένα... πορνείο. Οι ενοικιαστές του αρνούνται να εγκαταλείψουν το οίκημα. Πρωταγωνιστούν με σειρά εμφάνισης οι Ηθοποιοί: Έλενα Χατζηαυξέντη, Πέτρος Γιωρκάτζης, Ελένη Σιδερά, Αλέξανδρος Παρίσης, Παντελίτσα Λοΐζου, Μυρτώ Κουγιάλη, Άντονυ Παπάμιχαηλ, Χρήστος Γιάγκου. Θέατρο «Διόνυσος» Διαγόρου 29, Λευκωσία. Τακτικές παραστάσεις Παρασκευή & Σάββατο στις 8:00 μ.μ., Κυριακή στις 6:30 μ.μ. μέχρι τις 6 Δεκεμβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22818999 και 99621845.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Προδοσία»

Ένα από τα διασημότερα έργα του Χάρολντ Πίντερ είναι η «Προδοσία» με την οποία πήρε το Βραβείο Λόρενς Ολίβιε Καλύτερου Έργου. Η Alpha Square ανεβάζει για δεύτερη φορά αυτό το έργο, δέκα χρόνια μετά τη σκηνοθεσία του Εύη Γαβριηλίδη, τότε στην πρωτότυπη γλώσσα του, την Αγγλική. Την Έμμα υποδύεται η Νιόβη Χαραλάμπους, τον εραστή της, Τζέρι, ο Ανδρέας Τσέλεπος και το σύζυγό της, Ρόμπερτ, ο Ανδρέας Αραούζος, ο οποίος 10 χρόνια νωρίτερα υποδύθηκε τον εραστή. Μαζί τους ο Εύρος Βασιλείου. Την μουσική υπογράφει ο Γιώργος Κολιάς και τους φωτισμούς ο Σταύρος Τάρταρης. Το έργο αρχίζει από το τέλος των 7 χρόνων του εξωσυζυγικού δεσμού, όταν ο καθένας παίρνει το δρόμο του, και τελειώνει με την αρχή του δεσμού. Η προδοσία «εφαρμόζεται» σε κάθε σημείο του χρόνου και κάθε στάδιο της κάθε σχέσης, από το κάθε πρόσωπο. Λεβέντειος Πινακοθήκη, Λεωνίδου 5, Λευκωσία. Παραστάσεις κάθε Τρίτη, Τετάρτη και Πέμπτη στις 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 77777040.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Το παράδειγμα του δόκτορα Κόρτσακ»

Η δεύτερη παραγωγή των Δράσεων 2020-2021: Νέος σε έρημο νησί στο Θέατρο Αποθήκες ΘΟΚ εγκαινιάζει τον δεύτερο κύκλο παραστάσεων της, σε απόλυτη συμμόρφωση με τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας. Το παράδειγμα του δόκτορα Κόρτσακ του Ντέιβιντ Γκρεγκ, σε σκηνοθεσία Γιάννη Καραούλη, έπειτα από την επιτυχία που σημείωσε πέρσι, είναι πανέτοιμο να δώσει ξανά βήμα στο βλέμμα παιδιών και εφήβων και να παραδώσει ένα ουσιαστικό μάθημα για τη δημοκρατία και τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους. Ο Σκοτσέζος συγγραφέας Ντέιβιντ Γκρεγκ εξετάζει την αξία της δικαιοσύνης και της αξιοπρέπειας σε έναν κόσμο όπου κάθε ανθρώπινη ιδιότητα μοιάζει να χάνεται. Η παράσταση αναδεικνύει με ευαισθησία τους δεσμούς αγάπης και αλληλοσεβασμού ανάμεσα στον «γερο-δόκτορα» και τους «μικρούς ανθρώπους», όπως ο Κόρτσακ αποκαλούσε τα παιδιά. Μια ωδή στην ανθρωπιά, στο μεγαλείο της προσφοράς και στην ανεξάντλητη δύναμη της αγάπης. Παίζουν: Μικαέλλα Θεοδουλίδου, Παναγιώτης Λάρκου, Αντρέας Μακρής, Τάριελ Μπερίτζε. Θέατρο Αποθήκες ΘΟΚ, Κάμπου 29, Στρόβολος. Από 22 Νοεμβρίου και κάθε Παρασκευή, 8:30 μ.μ. και Σάββατο-Κυριακή στις 6:00 μ.μ.. **Πληροφορίες τηλέφωνο 77772717.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Το ημέρωμα της στρίγγλας» στο Δέντρο

Το Θέατρο Δέντρο παρουσιάζει το θεατρικό έργο του Ουίλλιαμ Σαίξπηρ, «Το ημέρωμα της στρίγγλας», σε σκηνοθεσία Λέανδρου Ταλιώτη. Μετά την «Γκόλφω», ο Λέανδρος Ταλιώτης και η Κατερίνα Λούρα συναντιούνται δεύτερη φορά επί σκηνής. Η πολυπαιγμένη αυτή κωμωδία του Σαίξπηρ, με τίτλο «The taming of the shrew» ή «Η Στρίγγλα που έγινε αρνάκι» ή «Το ημέρωμα της στρίγγλας», πρωτοπαίχτηκε το 1592 ή το 1593 και είναι καθ' ολοκληρίαν θέατρο μέσα στο θέατρο, μια παράσταση από θεατρίνους στον πύργο ενός λόρδου η οποία παίζεται όχι για τον ίδιο τον λόρδο αλλά για έναν μεθύστακα γανωτή, τον Λέρα τον οποίο ο λόρδος κι οι υπηρέτες του, τον μεταφέρουν στο κρεβάτι του λόρδου, του φορούν τα ρούχα του λόρδου και, όταν ξυπνήσει, του φέρονται σαν σε λόρδο. Θέατρο Δέντρο, Ενότητος 44, Παλουριώτισσα, Λευκωσία. Παραστάσεις: 16, 20, 21, 22, 29 και 30 Νοεμβρίου στις 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99520835.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Πράγματα δικά μου, αληθινά» στο ΘΟΚ

Η παράσταση «Πράγματα δικά μου, αληθινά» του Άντριου Μπόβελ, μεγάλη περσινή επιτυχία της Νέας Σκηνής του ΘΟΚ, που κατέβηκε πρόωρα λόγω της πανδημίας, επιστρέφει φέτος για έναν δεύτερο κύκλο παραστάσεων, αυτή τη φορά στην Κεντρική Σκηνή. Το έργο του Άντριου Μπόβελ μίλησε στην καρδιά των θεατών με τον τρόπο που ξέρει να μιλά ένα πραγματικά σημαντικό έργο, με αμεσότητα, ένταση και ευαισθησία, αλλά και με τον απαραίτητο ποιητικό, λυρικό τόνο. Η Μαρία Κυριάκου και η εξαιρετική ομάδα των συνεργατών της θα μας διηγηθούν ό,τι έχουμε τόση ανάγκη να ακούσουμε, ώστε να αναλογιστούμε ό,τι έχει σημασία και στη δική μας ζωή, πράγματα εντελώς δικά μας και εντελώς αληθινά. Θέατρο ΘΟΚ, Κεντρική Σκηνή, Γρηγόρη Αυξεντίου 9, Λευκωσία. Παραστάσεις κάθε Παρασκευή-Σάββατο στις 8:00 μ.μ. και Κυριακή στις 6:00 μ.μ. μέχρι τις 6 Δεκεμβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 77772717.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Η «ανοίκεια οικειότητα» που φέρνει η πανδημία

«Αυξήστε την οικειότητα και θα μειώσετε την κοινωνικότητα». Ο βαθμός καυστικότητας που ενυπάρχει στη φράση αυτή του Ρίτσαρντ Σένετ εκτινάσσεται σε συνθήκες πανδημίας. Το πολυσυζητημένο βιβλίο του Αμερικανού κοινωνιολόγου «Η τυραννία της οικειότητας» (γράφτηκε το 1977, στην Ελλάδα εκδόθηκε το 1999 από τις εκδόσεις Νεφέλη) ήταν η πυξίδα του φετινού 61ου Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης που ολοκληρώθηκε την περασμένη Κυριακή. Η εκ των υστέρων ανάγνωση του Α Καταλόγου (Non Katalog) του φεστιβάλ, με κείμενα που επαναπροσεγγίζουν το θέμα του βιβλίου, φωτίζει παράδοξα τη σημερινή πραγματικότητα.

Ο Σένετ διαπιστώνει τη φθορά της δημόσιας σφαίρας και της ιδιότητας του πολίτη στο πέρασμα των χρόνων. Το βασικό ζήτημα που διερευνά, σύμφωνα με τον Βασίλη Βαμβακά, «είναι το πώς παράγεται μια γενικευμένη ακοινωνησία στη σύγχρονη πραγματικότητα, αυτή που προηγείται της έλευσης της ψηφιακής επανάστασης και του Διαδικτύου. Η απάντηση που δίνει ο Σένετ είναι σχετικά απλή. Αυτό συμβαίνει γιατί, από ένα σημείο και ύστερα, ο άνθρωπος έκανε την ιδιωτική ζωή και τις αξίες της κυρίαρχες και στη δημόσια ζωή του». Αυτό το μπλέξιμο ιδιωτικής και δημόσιας σφαίρας προς όφελος της πρώτης καυτηριάζει ο Αμερικανός κοινωνιολόγος.

Ο εγκλεισμός της καραντίνας επιτείνει την εσωστρέφεια. Ενισχύει την αυτοαναφορικότητα, την αναζήτηση της αλήθειας στον εαυτό. Αυτή η, ας πούμε, ενδοσκόπηση γίνεται με τους όρους των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Τα εν λόγω δίκτυα δεν αποτελούν ακριβώς ιδιωτικό αλλά ούτε και δημόσιο χώρο. Ο,τι ξεδιπλώνεται εκεί, προσωπικές πληροφορίες, βαθύτερες εξομολογήσεις, «αυθόρμητα» σχόλια ή αυτοδιαφημιστικές αναρτήσεις, υπακούουν στα αυθαίρετα κριτήρια του «προφίλ». Και όπως, εύστοχα, σημειώνει ο Δημήτρης Π. Σωτηρόπουλος, «η τυραννία της οικειότητας φθάνει έτσι στο απόγειό της, πιο διεισδυτική και εκβιαστική από ποτέ». «Ζούμε πλέον στο βασίλειο της πιο ανεξέλεγκτης ελευθερίας, όπου όλα (μα κυριολεκτικά όλα) μπορεί να ειπωθούν ως δημόσια εξομολόγηση, συγκολλώντας ένα patchwork από σκηνές, δείγματα μιας καθημερινής σκηνοθεσίας του εκάστοτε διαδικτυακού προφίλ. Ο ηθοποιός του κοινωνικού αυτού θεάτρου διατηρεί συγκεχυμένες και τις δύο του ιδιότητες: είναι μαζί εκείνος που παίζει με πραγματικά συναισθήματα (...) αλλά και ένας υποκριτής, με την κυριολεκτική σημασία της λέξης, κάποιος δηλαδή που υιοθετεί ενίοτε συμπεριφορές ταιριαστές με το προφίλ του, εν είδει πόζας και ευκαιριακού στρατηγήματος».

Μήπως αυτή ακριβώς η ασάφεια των ορίων ανάμεσα στο ιδιωτικό και στο δημόσιο λειτουργεί αποσταθεροποιητικά για τους «χρήστες» παράγοντας ψυχικές εντάσεις και ματαιώσεις; Η νέα «ανοίκεια οικειότητα» (κατά τον κ. Σωτηρόπουλο) οδηγεί σε ανατροπές· σε έναν κόσμο ανεστραμμένο, στον οποίο το δημόσιο ιδιωτικοποιείται και το ιδιωτικό δημοσιοποιείται. Τι έχει πάρει τη θέση των συμβάσεων του αστικού πολιτισμού; Η «ελευθερία της έκφρασης» (το απύλωτο στόμα, θα λέγαμε, συχνά), που προσδιορίζεται, εν πολλοίς, από τα «likes», συμβάλλει ή δεν συμβάλλει στην έξαρση ενός ναρκισσιστικού σύμπαντος;

Αν η καραντίνα αύξησε την ενασχόλησή μας με και στα σόσιαλ μίντια, η «ανοίκεια οικειότητα» των τηλεδιασκέψεων, των online μαθημάτων και ποικίλων «συναντήσεων», όπου εικόνες από τον ιδιωτικό χώρο εκτίθενται σε δημόσια θέα, είναι ήδη η νέα κυρίαρχη συνθήκη. Η έξοδος από την καραντίνα, από τα πρωτόκολλα και τους περιορισμούς, θα σημάνει, άραγε, και επιστροφή στα γνωστά και οικεία, με ελαφρές, έστω, μετατοπίσεις, ή «ασθένειες» όπως η αυτοαναφορικότητα θα έχουν εκτοξευθεί στα ύψη; Ο χυλός της διαδικτυακής συνύπαρξης και η εξ αυτού ρητορική θα βγουν ενδυναμωμένα από την πανδημία ή θα αναζητήσουμε ένα διαφορετικό νόημα στις λέξεις και στις σχέσεις; Οποιος διακινδυνεύσει απαντήσεις με μορφή βεβαιοτήτων, θα διαψευστεί. Γιατί ούτε οι δημοσκοπήσεις ούτε οι βιωματικές παρατηρήσεις μπορούν να καταγράψουν με ακρίβεια τις ζυμώσεις που γίνονται στα σπίτια των εγκλείστων. Οι συζητήσεις που ανοίγουν και οι θεωρίες που επιστρατεύονται, κοινωνιολογικού, ψυχαναλυτικού, φιλοσοφικού περιεχομένου, βοηθούν να βάζουμε τις σκέψεις σε μια τάξη, αλλά μόνον αυτό. Θα διαφεύγει πάντα το πιο ουσιαστικό, όχι γιατί είναι αθέατο αλλά γιατί θα εμφανίζεται μεταμφιεσμένο.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | *Του* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ομπρός, βοηθάτε, ρε! (ΙΙ)

Αλήθεια, έχουμε σκεφτεί ποτέ σοβαρά πόση διαφθορά υπάρχει εκεί έξω; Μάλλον ήλθε ο καιρός να μάθουμε στις νεότερες γενιές πως δεν είναι αρκετό να ξέρεις κάποιον για να γίνεις κάτι ή να πάρεις κάτι. Θα πρέπει να ξέρεις πρώτα ποιος είσαι εσύ και πού θες να φτάσεις. Ας μην λαμπροφεγγίζεις εξ αντανακλάσεως, να θερμαίνεις με τη φλόγα σου, κι ας είσαι λυχνάρι, για να παραφράσω τον Δροσίνη. Η διαφθορά καλά κρατεί στον τόπο μας, κάθε μέρα και κάτι σοβαρό, κάθε μέρα και ένα συμβάν που σε ταράζει και δεν είναι τα απδόνια που δεν σε αφήνουν να κοιμηθείς, αλλά όλη αυτή η τοξική πραγματικότητα που υπάρχει γύρω σου. Τη μια ο ένας γενικός, την επομένη η άλλη γενική κάτι, πιο πριν ο διοικητής, η διοικήτρια, ο υπουργός, η υπουργός, το ένα, το άλλο, και όλοι αυτοί καταλήγουν να διερευνώνται από μία επιτροπή, η οποία είναι σχεδόν βέβαιο ότι δεν θα καταλήξει πουθενά, και μέσα-μέσα έχουμε και κάτι καταδικαστικές αποφάσεις (βλ. ΤΕΠΑΚ) έτσι για να μη βαριόμαστε.

Η διαφθορά ζει και βασιλεύει όχι επειδή κυριαρχεί η λαμογιά και το κακό μας το dna, αλλά επειδή οι πολλοί ζουν υπό την επήρεια κομμάτων, λεγομένων αρίστων, και υπό τον φόβο δεινοσαύρων, οι οποίοι καλά ξέρουν πώς να σαγηνεύουν τα πλήθη, πώς να μαγεύουν τον απλό κόσμο, πώς να εκφοβίζουν τον αδαή. Φοράνε λευκά, ολόλευκα πουκάμισα, γραβάτες, ή και σινιέ συνολάκια και «πορπατούν στη στράτα» και εμείς αντί να κόφκουμε καντούνι, αναρωτιόμαστε ποιος θα τους πλύνει τη βράκα, ποιος θα τους την απλώσει στον ήλιο και ποιος θα τους τη σιδερώσει. Γινόμαστε έρμαια και άβουλα όντα στα χέρια και στο περιπαίξιμο ενός κατεστημένου που επειδή έτυχε να έχει χρήματα, πάππου προς πάππου περιουσία, μας συμπεριφέρεται ωσάν να είμαστε πρόβατα και εμείς ευχαριστούμε που δεν μας οδηγεί στη σφαγή και μας αφήνει να σταυλιζόμαστε και να τρώμε σανό.

Ναι, φταίμε εμείς, γιατί άλλοι βολευτήκαμε στη δουλίτσα μας, στα βραδινά ποτάκια μας, στην καθημερινότητά μας, και αφήσαμε τον λύκο να κάνει κουμάντο, του επιτρέψαμε να κάνει τον δραγάτη στη ζωή μας. Φταίμε γιατί μάς έμαθαν οι γονείς μας να είμαστε μετριόφρονες, όταν γύρω μας υπάρχουν τόσοι και τόσοι φελλοί, που κατάφεραν να επιπλέουν, υπάρχουν σε κυβερνητικές και πολιτικές θέσεις άνθρωποι που νομίζουν πως είναι και οι σαράντα καρδινάλιοι μαζί και έχουν το ύφος εβδομήντα παπών.

Μάθαμε να μας λένε ότι φταίνε πάντα κάποιοι άλλοι, τη μια είναι οι πρόσφυγες, την άλλη οι μετανάστες, μετά είναι οι αριστεροί, οι δεξιοί, ο άλλος γενικά. Ώσπου, μας λένε, δεν φυσάει ένας αέρας τίποτα δεν αλλάζει, όσο το βουνό δεν αποσείει το άχθος όλα τα ίδια μένουν, φταίνε θάλασσες για τα κακά της μοίρας μας, εκείνοι έπραξαν και πράττουν το ανθρωπίνως δυνατόν... Κι εγώ αναρωτιέμαι, πώς γίνεται να κάνουν το καλύτερο και στο τέλος ο στάβλος μας, εμάς των προβάτων, να είναι πιο βρώμικος και από εκείνον του Αυγεία; Έχετε αναρωτηθεί πόσοι και πόσες πρώην επίτροποι κάτι κατείχαν θέσεις για χρόνια ολόκληρα και δεν έκαναν τίποτα, και όταν έφυγαν, με τιμές και δόξα και συντάξεις πολλές, άρχισαν να γεννούν ιδέες, να καταγγέλλουν το σύστημα που είναι ανάλγητο και δυσκίνητο. Μα είναι τόσοι πολλοί και τόσες πολλές.

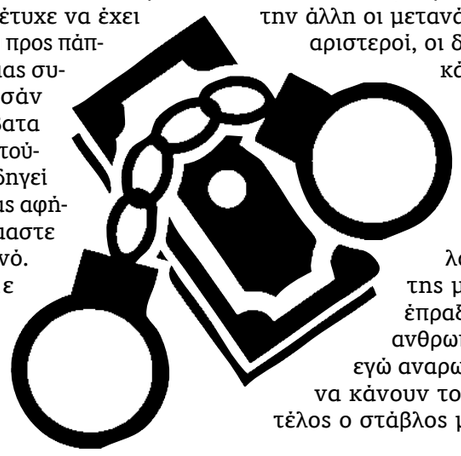

Δυστυχώς, φταίμε, και φταίμε γιατί ανεχόμαστε να μας περιπαίζουν και να μας κουνάνε το δάχτυλο, όπως έκαναν οι μανάδες μας όταν ήμασταν μικρά... και σιωπαίναμε. Ποιος ανέλαβε την παραμικρή ευθύνη, όχι γιατί δεν έχουμε εναρμονιστεί με κάποια νομοθεσία, όχι, για πιο σοβαρά πράγματα... ποιος θα πει mea culpa, ποιος πολιτικός χώρος, που αφήσαμε την Αμμόχωστο να γίνει τσίρκο, αλλά συγγνώμη... κι εκεί περιμέναμε να βρέξει ο Θεός τη μέρα για να χαλάσει τη φιέστα του Ερντογάν και πάλι το δάκτυλο μάς κούνησαν. Πάλι δεν καταλάβαμε τι ήθελε να πει ο ποιητής... Κυρίες και κύριοι, « Η γη μας αρκετά λιπάστηκε από σάρκα ανθρώπου [...]. Ομπρός, παιδιά, και δε βολεί μονάχος του ν' ανέβει ο ήλιος [...].

Πώς λειτουργεί η συλλογική μνήμη σήμερα

Γέφυρες τεχνών και συναισθημάτων στη νέα δουλειά της Δημητριάδου Lindahl «Είναι αλήθεια πως θα με περιμένεις πάντα»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η χορογράφος Ανδρομάχη Δημητριάδου Lindahl, παρουσιάζει τη νέα της δουλειά «Είναι αλήθεια πως θα με περιμένεις πάντα», και μαζί της συμπράττουν οι χορεύτριες Πωλίνα Ιωάννου, Βίκυ Κάλλα, Μαρία Χρυσοστόμου, Aneesha Μιχαήλ, με τον ηθοποιό Βασίλη Βασιλάκη στον ρόλο του αφηγητή, με μουσική από το κουαρτέτο εγχόρδων Fusionia Quartet (Sorin Alexandru Horlea [βιόλα], Robert Grod [τσέλο] Μάριος Ιωάννου [βιολί], Σάββας Λάγου [βιολί]). Ένα βασικό στοιχείο της νέας δουλειάς της Ανδρομάχης Δημητριάδου Lindahl είναι η συλλογική μνήμη και πώς αυτή περνάει από γενιά σε γενιά.

Όπως μου εξηγεί η κα Δημητριάδου Lindahl το έργο που θα παρουσιαστεί αρχικά είχε στον πυρήνα του τα βιώματα της μητέρας της χορογράφου, π.χ. πώς εξαφανίστηκαν οι Εβραιοπούλες φιλενάδες της, γιατί η οικογένειά της ζούσε στα όρια της εβραϊκής γειτονιάς των Εξοχών στη Θεσσαλονίκη. Τελικά, η ιστορία που πυροδότησε το έργο ήταν μία που της είχε διηγηθεί η μητέρας της για την είσοδο των Γερμανών στη Θεσσαλονίκη και πώς ήταν μαζεμένες στο σπίτι τους και είδαν από τα παραθυρόφυλλα τον κατακτητή, τον οποίο φανταζόντουσαν τερατώδη… «και ξαφνικά ήταν ένας πανέμορφος άντρας, τον οποίο ως πιτσιρίκες ερωτεύθηκαν και πώς μέσα σε λίγους μήνες αυτές οι κοπέλες εξαφανίστηκαν.

Αυτή η διάσταση της ανθρώπινης εμπειρίας από μία πλευρά όχι τόσο επίσημη και ιστορική, αλλά από την πλευρά των γυναικών. Αυτό ήταν το πρώτο έναυσμα για το έργο… είδα μπροστά μου αυτές τις τέσσερις γυναίκες…». Φυσικά, αυτή ήταν μόνο η αρχή… «Σε μία εκδήλωση στην Αίθουσα Καστελλιώτισσα, άκουσα το δεύτερο κουαρτέτο εγχόρδων του Φέλιξ Μέντελσον και αμέσως σκέφτηκα ότι αυτό μπορεί να είναι το έργο για τη Θεσσαλονίκη και μέσα στους επόμενους μήνες του Λεόντα Σαλτιέλ "*Μη με ξεχάσετε*. Τρεις εβραίες μητέρες γράφουν στους γιους τους από το γκέτο της Θεσσαλονίκης" και αμέσως αποφάσισα ότι θέλω να χρησιμοποιήσω και αυτό το υλικό. Έφυγα, λοιπόν, από την ιστορία της μητέρας μου και με συνεπήρε η ιστορία της πόλης μου». Τελικά, η κα Δημητριάδου Lindahl αποφάσισε να κάνει ένα σπονδυλωτό έργο, το οποίο να έχει ζωντανά μουσική, με το κουαρτέτο εγχόρδων Fusionia, αφηγητή, τον ηθοποιό Βασίλη Βασιλάκη, που θα έχει τον ρόλο του παραλήπτη των γραμμάτων σήμερα και μου εξηγεί: «Είναι σαν να αλλάζεις μια σκυτάλη, από τη μουσική στην αφήγηση, από την αφήγηση στον χορό. Άλλοτε ο χορός αφηγείται, άλλοτε εκφράζει μόνο τα συναισθήματα και έτσι έχουμε μία χρονική υπερδιάβαση από το καλοκαίρι του 1942 μέχρι και τον Μάρτιο του 1943, οπότε και φεύγει το τρένο με τις κοπέλες… και κάπως έτσι χάθηκαν 50.000 συμπολίτες μας Εβραίοι από τη Θεσσαλονίκη».

> *Τα χορευτικά δρώμενα σε αυτό το έργο μου λειτουργούν σαν μία λυρική στιγμή, μεταφέρει το συναίσθημα, το σώμα, μεταφέρει όσα δεν λέγονται».*

Το σώμα, όταν πάσχει, δεν έχει φυλή, δεν έχει εθνότητα. Οι εικόνες του γκέτο της Θεσσαλονίκης, της καταδίωξης, της προσφυγιάς, είναι οικείες για οποιονδήποτε διωκόμενο, είτε έρχεται από τη Θεσσαλονίκη, είτε από τη Σμύρνη, είτε από τη Συρία, είτε από την Αφρική, το σώμα βιώνει το ίδιο πράγμα.

Το τραύμα και η μνήμη

Πόσο κοντά μας είναι πια αυτό το θέμα στην Κύπρο και τις εδώ εμπειρίες; Ρώτησα τη χορογράφο: «Κάτι που μπορεί να συνδέει το θέμα του έργου αυτού με τον τόπο εδώ είναι κατά πόσο δέχεσαι τη διαφορετικότητα, πώς δέχεσαι τον άλλο, όταν είναι συμπολίτης σου, τον θεωρείς ως τέτοιον, έχεις συμπόνοια, γενικά πια είναι η στάση σου; Και στη Θεσσαλονίκη πιστεύω η στάση των περισσότερων χριστιανών ήταν η κατά το δυνατόν υποστηρικτική, όσο βέβαια τους επιτρεπόταν λόγω των συνθηκών.

Παρ' όλα αυτά όμως η καταστροφή του εβραϊκού νεκροταφείου, η κατάσχεση των περιουσιών, η αλλαγή των ονομασιών των δρόμων, γενικά η καταστροφή οποιουδήποτε στοιχείου της εβραϊκής ταυτότητας μπορούσε να μείνει δημιουργεί μία πικρή γεύση για το πώς μια ολόκληρη πόλη και οι πολίτες και μεταπολεμικά διαχειρίστηκαν και αποδέχθηκαν αυτό το τραύμα». Μόνο τραύμα; και αμέσως συζητήσαμε… «επίσης, μου δημιουργήθηκε και η άλλη σκέψη, πώς η μία γενιά μεταφέρει στην άλλη τη στάση της, πώς λειτουργεί η συλλογική μνήμη; Αν π.χ. εγώ απλώς είχα διαβάσει όσα συνέβησαν θα είχε μείνει μέσα μου ως ένα ιστορικό γεγονός, επειδή όμως ήταν φορτισμένο με τα λόγια της μητέρας μου και με την αφήγησή της σε εμένα έμεινε ως μία πολύ σημαντική ιστορία, η οποία ακόμα με συγκινεί. Με τον ίδιο τρόπο σκεφτόμουν ότι, αν θέλουμε να δημιουργήσουμε κουλτούρα ειρήνης, συμφιλίωση, συμβίωσης, έχει πολύ μεγάλη σημασία πώς παραδίδει η μία γενιά στην άλλη;». Και όλο αυτό χορευτικά πώς μεταφράζεται; «Σίγουρα δεν βγαίνει διδακτικά. Υπάρχει η αφήγηση στο έργο που από μόνη της είναι ένα κομμάτι, το οποίο απευθύνεται και στον νου και στο συναίσθημα. Ο χορός από την άλλη απευθύνεται περισσότερο στο συναίσθημα, όχι τόσο στον νου, το ίδιο και η μουσική. Επομένως, με τη συμβολή των τριών αυτών τεχνών εκείνο που θέλω να πιστεύω ότι δημιουργεί το έργο είναι η συμπόνοια, καταγγελία.

Είναι στάση απέναντι σε ένα γεγονός και σκέφτομαι ότι το να δημιουργήσει κανείς ένα έργο τέχνης είναι μία πολιτική και ηθική στάση, δεν είναι απλώς έκανα το κέφι μου –αν και αυτό θα μπορούσε να είναι στάση, ίσως σε ένα πιο ιδιωτικό επίπεδο…». Πρόκειται για ένα έργο σπονδυλωτό, και ο θεατής θα δει σκηνές από τη ζωή, από γιορτές, από το γκέτο, από την αγωνία εκείνων των ανθρώπων, όπως μου εξηγεί η χορογράφος «Δεν υπάρχει καμία απεικόνιση του 'αυτοί κι εμείς' ούτε υπάρχουν στοιχεία εβραϊκά επί σκηνής. Η αφήγηση δημιουργεί εικόνες από μόνη της, και κάποιες από αυτές τις εικόνες σαν στιγμιότυπα ζωής ζωντανεύουν».

Εικόνες οικείες σε όλους

Η Ανδρομάχη Δημητριάδη Lindhal μού εξηγεί πώς όλες αυτές οι πληροφορίες εγγράφονται κινησιολογικά: «Το σώμα, όταν πάσχει, δεν έχει φυλή, δεν έχει εθνότητα. Οι εικόνες του γκέτο της Θεσσαλονίκης, της καταδίωξης, της προσφυγιάς, είναι οικείες για οποιονδήποτε διωκόμενο, είτε έρχεται από τη Θεσσαλονίκη, είτε από τη Σμύρνη, είτε από τη Συρία, είτε από την Αφρική, το σώμα βιώνει το ίδιο πράγμα. Και εκεί είναι και η μαγεία του χορού, που με έναν τρόπο πανανθρώπινο να μεταφέρει την ανθρώπινη κοινή μας εμπειρία. και όλα αυτά βγαίνουν σωματικά και γι' αυτό και το λεξιλόγιο που μπορεί να έχουν δώσει και οι χορευτές, γιατί πάντα δίνουν οι χορευτές υλικό, υπάρχει μία κατεύθυνση προς έναν τρόπο έκφρασης που γίνεται πολύ μεγάλη χρήση της αναπνοής, γιατί η αναπνοή είναι το βαρόμετρο των συναισθημάτων, έχει να κάνει με την αίσθηση της βαρύτητας, την αίσθηση της συνάντησης με τον άλλο, με την επαφή. Πάντοτε ο χορός για εμένα ήταν ένα όχημα για να λέω αυτές τις ιστορίες, δεν είδα ποτέ το σώμα ως ένα αντικείμενο, αλλά ένας φορέας μνήμης, είναι ο τόπος που όλα έχουν καταγραφεί.

Ο χορός μου είναι λυρικός. Ένα από τα πιο σημαντικά έργα σε τέτοια έργα είναι η λυρικότητα και η εκφραστικότητα των ερμηνευτών και των ερμηνευτριών, είναι πιο κοντά σε έναν εξπρεσιονισμό» και συμπληρώνει: «Δεν υπάρχει κίνηση για την κίνηση, οι χορεύτριες έχουν ρόλους, εκφέρουν λόγο». Τη ρώτησα, επίσης, αν φοβήθηκε μήπως πάει πιο θεατρικά; «Όχι, δεν με φοβίζει αυτό. έχω άλλωστε πολλές θεατρικές προσλαμβάνουσες και πιστεύω ότι ολοένα και βρίσκομαι πιο κοντά στο θέατρο. Ειδικά σε αυτό το έργο δεν με φοβίζει καθόλου. Κοίτα τα χορικά στην αρχαία τραγωδία και κωμωδία είναι η λυρική στιγμή που φεύγεις από την αφήγηση. Τα χορευτικά δρώμενα σε αυτό το έργο μου λειτουργούν σαν μία λυρική στιγμή, μεταφέρει το συναίσθημα, το σώμα, μεταφέρει όσα δεν λέγονται».

LOVE 100.7FM 98.1 & 105.7
www.lovefm.com.cy

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
ΌπωςΤοΘέλεις

Το **LOVE FM 100.7** συνεχίζει να πραγματοποιεί τα όνειρά σου, και σε συνεργασία με το **KARE**, ανακαινίζουν το υπνοδωμάτιο σου… **#ΟΠΩΣΤΟΘΕΛΕΙΣ**

KARE
ΛΕΥΚΩΣΙΑ . ΛΕΜΕΣΟΣ . ΠΑΦΟΣ

Η Interior Design ομάδα του KARE θα επισκεφτεί το σπίτι του νέου νικητή, θα μάθει τις ανάγκες του, θα σχεδιάσει μαζί του το νέο του υπνοδωμάτιο όπως το φαντάζεται, παρουσιάζοντας το σε 3D σχεδιασμό, και θα ανακαινίσει το χώρο του με τα ολοκαίνουργια έπιπλα και αξεσουάρ KARE αξίας **€3000.**

Μείνε συντονισμένος/η με τις αγαπημένες σου εκπομπές και μάθε πως θα διεκδικήσεις αυτό το φανταστικό δώρο!

Η κλήρωση θα γίνει την **Τρίτη 15 Δεκεμβρίου**, ζωντανά στην εκπομπή του Τάσου και της Χριστιάνας. Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις.

Ο ανήσυχος Οδυσσέας της ελληνικής παιδείας*

Ο φίλος της Κύπρου «Αντώνης Μυστακίδης Μεσεβρινός», νέα δίγλωσση έκδοση από τον ρουμανικό εκδοτικό οίκο «Ομόνοια»

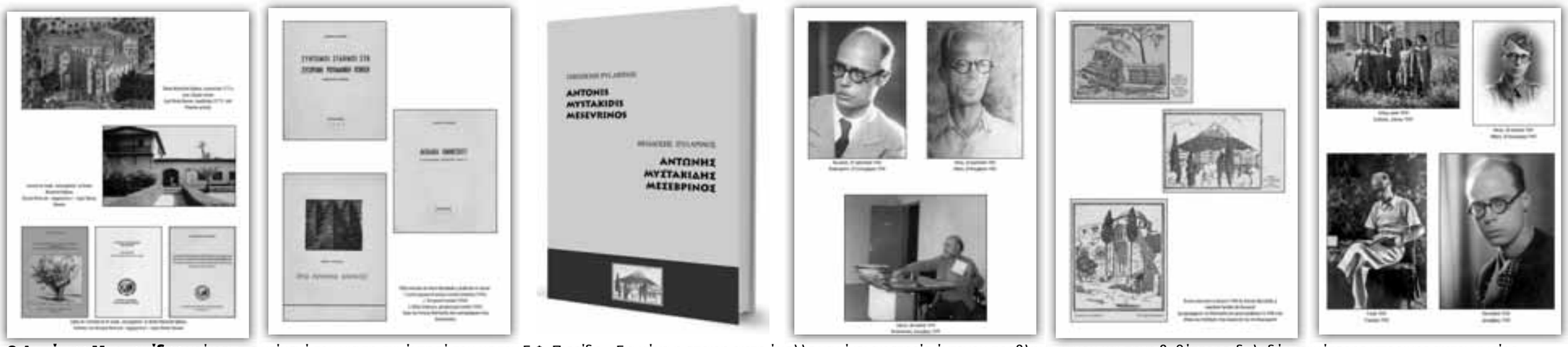

Ο Αντώνης Μυστακίδης γράφει στο κείμενό του για τη συνάντησή του με τον Γ.Φ. Πιερίδη: «Για μένα η επαφή αφτη έμελλε να γίνει αφετηρία έντονου προβληματισμού και πηγή βαθύτερης, δηλαδή γονιμότερης ιστορικής αφτογνωσίας».

Θεοδόσης Πυλαρινός
ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ ΜΕΣΕΒΡΙΝΟΣ
Εκδ. Ομόνοια, Βουκουρέστι 2020,
Δίγλωσση έκδοση,
μεταφρ. Ελένα Λάζαρ, **σελ.** 321.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ο ρουμανικός χώρος και δη το Βουκουρέστι έγιναν φιλόξενη πατρίδα για πάρα πολλούς Κύπριους της διασποράς (βλ. ενδεικτικά τους Επαμεινώνδα Ι. Φραγκούδη και Περικλή Μιχαηλίδη), με την εν γένει συμβολή τους στα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά πράγματα της χώρας να είναι άκρως σημαντική και πολλαπλώς ενδιαφέρουσα.

Ο ρουμανικός εκδοτικός οίκος Ομόνοια επέλεξε ακόμη μία σημαντική προσωπικότητα της ελληνικής διασποράς, τον Αντώνη Μυστακίδη (Μεσεβρινό), μετά από πρόταση του ομότιμου καθηγητή Θεοδόση Πυλαρινού, ο οποίος έχει μελετήσει εις βάθος το αρχείο του Μεσεβρινού, το οποίο δωρήθηκε από τον φιλόλογο-λογοτέχνη στο Κέντρο Μελετών της Ιεράς Μονής Κύκκου, δείχνοντας έτσι έμπρακτά την αγάπη του για την Κύπρο. Το νέο βιβλίο του ομότιμου καθηγητή του Ιονίου Πανεπιστημίου Θεοδόση Πυλαρινού «Αντώνης Μυστακίδης Μεσεβρινός», που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Ομόνοια», στη σειρά «Βιβλιοθήκη Νεοελληνικής Λογοτεχνίας»σε μετάφραση της Ελένας Λάζαρ (ρουμανικά-ελληνικά), στόχο έχει να αναδείξει τον πνευματικό άνθρωπο Αντώνη Μυστακίδη, την προσφορά του στα ελληνικά γράμματα, αλλά και στην κυπριακή λογιοσύνη και τη συνεχή έγνοια του για τον ελληνισμό της διασποράς. Το βιβλίο χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια, τα οποία διατρέχουν τη διαδρομή του Αντώνη Μυστακίδη από τα χρόνια που έζησε στη Ρουμανία έως το τέλος της ζωής του, το 1989. Συγκεκριμένα το πρώτο κεφάλαιο έχει τίτλο στα «Τα χρόνια στη Ρουμανία», το δεύτερο «Στην Αίγυπτο στην Αμπέτειο Σχολή», το τρίτο «Στη Σουηδία», το τέταρτο «Μεταξύ Σουηδίας και Κύπρου – Τα Τετράδια του Ρήγα» και το πέμπτο «Το τέλος της Οδύσσειας». Ο Πυλαρινός αξιοποιεί συστηματικά την αλληλογραφία του Μεσεβρινού, δημοσιεύει μέρος αυτών, φωτίζοντας τον βίο και την πνευματική πορεία του Οδυσσέα της ελληνικής παιδείας με πρωτογενείς πληροφορίες. Σημειώνεται ότι αυτή είναι η δεύτερη φορά που ο Θεοδόσης Πυλαρινός απευθύνεται στον ρουμανικό αναγνωστικό κοινό. Το 2014 κυκλοφόρησε η δίγλωσση έκδοση των «Λόγων» του Επαμεινώνδα Φραγκούδη, του πρώτου καθηγητή Ελληνικής Γλώσσας που διορίστηκε από τον ηγεμόνα Αλ. Ι. Κούζα στο Πανεπιστήμιο Βουκουρεστίου.

Ο φιλόλογος Αντώνης Μυστακίδης είναι μία ιδιάζουσα φιλολογικά και λογοτεχνικά περίπτωση, η οποία δεν έχει μελετηθεί διεξοδικά και το πολυσχιδές έργο του, ως Έλληνα της διασποράς, δεν έχει αναδειχθεί όσο θα έπρεπε. Ένα ακόμη ενδιαφέρον στοιχείο της παρούσας έκδοσης είναι η ανάδειξη της πολύ στενής σχέσης του Μυστακίδη με πολλούς Κύπριους πνευματικούς ανθρώπους, καθώς των συνεργασιών που είχε με κυπριακά έντυπα, αλλά και τη συνεχή έγνοια του για το κυπριακό πρόβλημα.

Ο Αντώνης Μυστακίδης (αριστερά) μαζί με φίλους του Κύπριους συγγραφείς (Φ. Σταυρίδη, Θ. Νικολάου, Θ. Μαρσέλλο).

Οπως καταδεικνύει ο Πυλαρινός στο βιβλίο οι σχέσεις του Μυστακίδη με την Κύπρο είναι πολλές, ουσιαστικές και έντονα συναισθηματικές. Ο Μεσεβρινός ως γνήσιο τέκνο της ελληνικής διασποράς έχει ιδιαίτερη έγνοια για την Κύπρο.

Μοιρολόγι
γιά τό Δώρο

Το ποίημα του Αντώνη Μυστακίδη για τον Δώρο Λοΐζου, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Τα Νέα» (10/4/1976). Ο Μεσεβρινός έδωσε διάλεξη για τη δύναμη της γλώσσας στη Λάρνακα, στις 7 Απριλίου 1976.

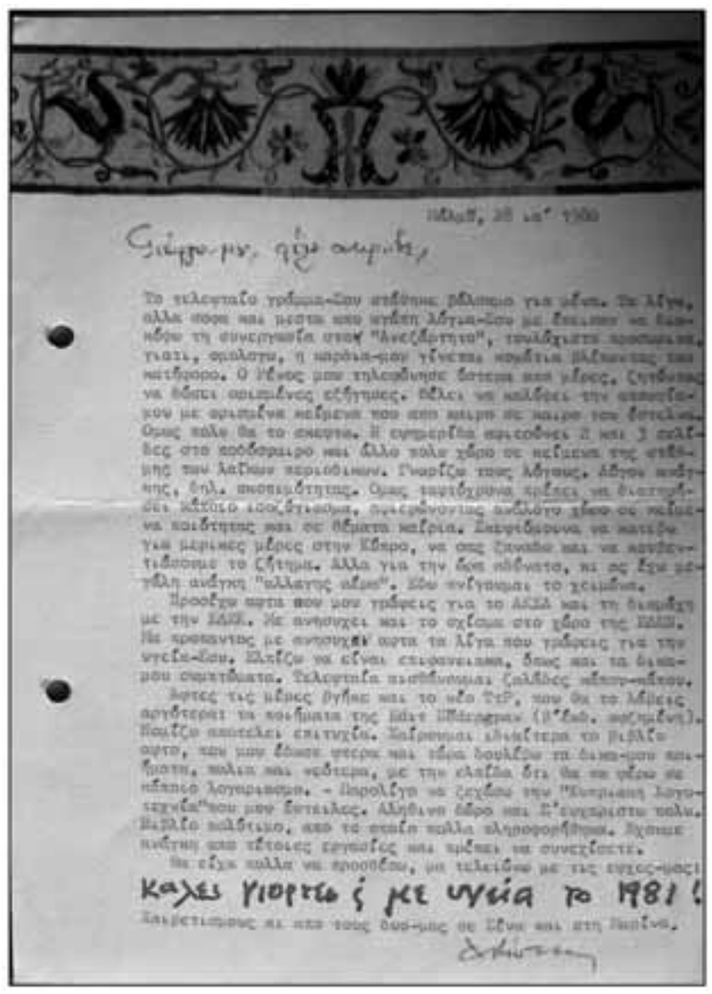

Επιστολή του Μυστακίδη προς τον Κύπριο πεζογράφο Γ.Φ. Πιερίδη.

Μεσεβρινός και Κύπρος

Ο Μεσεβρινός γνώρισε την Κύπρο το καλοκαίρι του 1963, όταν επισκέφθηκε με τη σύζυγό του Brigitte την Αμμόχωστο. Στην πρώτη του επίσκεψη στην πόλη του Ευαγόρα ο Μυστακίδης γνώρισε τον Γ.Φ. Πιερίδη διευθυντή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης - Πινακοθήκης, γράφοντας αργότερα σε ένα βιογραφικό-βιωματικό κείμενό του, που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό της Λάρνακας «Ο Κύκλος»: «Για μένα η επαφη αφτη έμελλε να γίνει αφετηρία έντονου προβληματισμου και πηγη βαθύτερης, δηλαδή γονιμότερης ιστορικης αφτογνωσίας» και κλείνει το κείμενό του «Το καλο συναπάντημα της καλοκαιρινης εκείνης ημέρας του '63 δε στάθηκε ξεμοναχισμένο καθημερινο περιστατικο. Εξελίχτηκε σε σταθερο και πολύτιμο δεσμο φιλίας [...]».*

Όπως καταδεικνύει ο Θεοδόσης Πυλαρινός ο Μεσεβρινός σταδιακά έκτιζε τη σχέση του με την Κύπρο, με κάθε δυνατό τρόπο. Το καλό συναπάντημα, όπως χαρακτηρίζει τη γνωριμία του με τον Γ. Φ. Πιερίδη, έμελλε να δώσει γόνιμο έδαφος, ώστε να καλλιεργηθούν αγαστές και ενδιαφέρουσες πνευματικές και πολιτικές σχέσεις με Κύπριους φίλους, που γνώρισε στα ταξίδια του ή μέσω αλληλογραφίας. Οι σχέσεις του Μεσεβρινού με το νησί συνεχίστηκαν ευδόκιμα, παρά τις απογοητεύσεις που ίσως κάποτε να ένιωσε. Για τα επόμενα είκοσι πέντε χρόνια η Κύπρος με το πολιτικό της πρόβλημα θα είναι στην έγνοια του Μυστακίδη.

Στο κείμενο του Πυλαρινού φαίνεται πώς η σχέση που είχε ο Μεσεβρινός με την Κύπρο εντάθηκε μετά την τουρκική εισβολή του 1974, όταν η εκδοτική σειρά των Τετραδίων του Ρήγα (ΤτΡ) βρήκε γόνιμο αναγνωστικό και εκδοτικό έδαφος (ως τόπος έκδοσης αναφέρεται είτε η Λευκωσία είτε η πόλη Λουντ ή το Μάλμο, αρ. 7-13, η έδρα των ΤτΡ μεταφέρεται στη Λευκωσία αν η εκδοτική ομάδα με την οποία συνεργαζόταν ο Μυστακίδης ήταν από την Κύπρο, και η στοιχειοθεσία των αριθμών 3-13 πραγματοποιήθηκες στο τυπογραφείο Κόσμος της Λευκωσίας).

Μάλιστα, ο Μεσεβρινός δημοσίευσε στη σειρά των ΤτΡ και το βιβλίο του Δημοσθένη Δανιηλίδη «Η Κύπρος και η αγγλική μάσκα», που γράφτηκε το 1953, εξηγώντας στον πρόλογό του τη διαφωτιστική και αγωνιστική προοπτική του, αλλά και ότι ο Δανιηλίδης τον έστρεψε αγαπητικά στη μεγαλόνησο.

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στον αριθμό 14 των ΤτΡ, το οποίο έχει τίτλο: «Πρόσφυγας στον τόπο μου» και συγγραφέας του αναφέρεται η Γυναίκα της Κερύνιας, που δεν είναι άλλη από τη Ρήνα Κατσελλή. Μετά από την έκδοση του «ημερολογίου» της Κατσελλή ακολούθησαν πέντε μικρές εργασίες με καθαρά κυπριακό ενδιαφέρον, στις οποίες το κυπριακό ζήτημα εντάσσεται στις γενικότερες περιπέτειες του ελληνισμού. Το 1981 δημοσιεύει τους «Απροσκύνητους» του Βάσου Λυσσαρίδη, έκδοση που δεν πήγε καλά στο νησί και έτσι ο Μεσεβρινός γράφει: «Πρέπει να στείλουμε πίσω στην Ελλάδα όσο περισσότερα σώματα του βιβλίου μπορούμε. Η πλεβρα αφτη είναι πολυ σημαντικη, αφου ξέρουμε ότι οι Ελλαδίτες δεν είναι καλα πληροφορημένοι για το κυπριακο». Εξεδόθη, επίσης, η ποιητική συλλογή στα ΤτΡ η ποιητική συλλογή του Λεύκιου Ζαφειρίου «Σχεδόν μηδίζοντες» και ακολούθησε η έκδοση της ποιητικής συλλογής του Φοίβου Σταυρίδη «Απομυθοποίηση». Επίσης, στα ΤτΡ δημοσιεύτηκαν διηγήματα του Γ.Φ. Πιερίδη με τίτλο «Ο καιρός της δοκιμασίας» και αργότερα το «Μνήμες και ιστορίες από την Αίγυπτο». Όπως καταδεικνύει ο Πυλαρινός οι σχέσεις του Μυστακίδη με την Κύπρο είναι πολλές, ουσιαστικές και έντονα συναισθηματικές. Στο τομίδιο «Πνεβματικό Ημερολόγιο ή το ανατολικό φυλάκιο», το οποίο περιέχει ποικίλα κείμενα του Μεσεβρινού, εμπεριέχει και πολλές δημοσιεύσεις που αναφέρονται στην Κύπρο.

Ο Μεσεβρινός είχε αναπτύξει σχέσεις και με τον Δώρο Λοΐζου, με τον οποίο αντάλλαξαν λίγες (λόγω της δολοφονίας του Λοΐζου), αλλά ενδιαφέρουσες επιστολές, με αφορμή τη συνεργασία του με τη «Σοσιαλιστική Έκφραση». Ο Μυστακίδης ήταν επίσης και συχνός αρθρογράφος στην εφημερίδα «Ανεξάρτητος». Οι ιδιαίτερες σχέσεις του με την Κύπρο, όπως σημειώνεται από τον συγγραφέα της μονογραφίας, φαίνονται και από τον τρόπο κυκλοφορίας της έκδοσης των ΤτΡ «Η προδομένη γλώσσα» στην Αθήνα. Η διακίνηση έγινε χέρι με χέρι από Κύπριους φοιτητές που γνώρισαν στη Λευκωσία τον Μυστακίδη και είχαν υπάρξει μέλη της εκδοτικής ομάδας των ΤτΡ. Αυτοί ήταν ο Λεύκιος Ζαφειρίου, ο Πανίκος Χρυσάνθου, ο Σάββας Παύλου κ.ά., αλλά και ο τρόπος με τον οποίο οι «μαθητές» του τον προσφωνούσαν, ήταν ο δάσκαλός τους.

Ο Μυστακίδης ως γνήσιο τέκνο του ελληνισμού της διασποράς στάθηκε με όποιον τρόπο μπορούσε παρά το πλευρό της Κύπρου, αφουγκράστηκε τις αγωνίες των ανθρώπων της. Οι Κύπριοι μαθητές και φίλοι του Μεσεβρινού δεν ξέχασαν τον δάσκαλό τους και αυτό το αποδεικνύουν οι νεκρολογίες, οι εκδηλώσεις και οι εκδόσεις που το αφορούσαν μετά το 1989. Όπως σημειώνει ο Θεοδόσης Πυλαρινός, κλείνοντας τον τόμο: «Η περίπτωση Μυστακίδη είναι άξια εκτεταμένης μελέτης ή μελετών, που υπερβαίνουν τις δυνατότητες της παρούσας έκδοσης, η οποία φιλοδοξεί να αποτελέσει απλή πυξίδα ανάδειξης, σε γενικές γραμμές, του έργου, της προσφοράς και της προσωπικότητάς του αφενός, και αφετέρου την επισήμανση των πολύπτυχων δραστηριοτήτων και θεματικών του, που απαιτούν ειδικές μελέτες».

Η «Ομόνοια»

Ο εκδοτικός οίκος Ομόνοια ιδρύθηκε στο Βουκουρέστι το 1991 και είναι ο μοναδικός εκδοτικός οίκος ο αποκλειστικός σκοπός του οποίου είναι η προβολή του ελληνικού πολιτισμού στη Ρουμανία. Οι δύο κύριες κατευθύνσεις του οίκου, από την ημέρα ίδρυσής του μέχρι σήμερα, είναι η παρουσίαση, σε μετάφραση, των πιο σημαντικών επιτευγμάτων των ελληνικών γραμμάτων και του ελληνικού πνεύματος και η έκδοση βιβλίων, Ρουμάνων, Ελλήνων και ξένων ειδικών, που αφορούν στην έρευνα του Ελληνισμού της Ρουμανίας και των ελληνορουμανικών σχέσεων. Από τη σειρά εκδόσεων «Βιβλιοθήκη Νεοελληνικής Λογοτεχνίας» από το 1999 έχουν κυκλοφορήσει λογοτεχνικά, φιλοσοφικά και ιστορικά έργα του Ελληνισμού της Ελλάδας, της Κύπρου και της διασποράς.

Ο Μεσεβρινός

Ο Αντώνης Μυστακίδης (1908-1989) γεννήθηκε στον Αλμυρό της Θεσσαλίας, καταγόμενος από τη Μεσημβρία, το σημερινό «Nesebor» της Βουλγαρίας, εξ ου και το ψευδώνυμο Μεσεβρινός. Σε μικρή ηλικία μετακόμισε στη Ρουμανία, όπου φοίτησε στα Ελληνικά Εκπαιδευτήρια Βουκουρεστίου, και σπούδασε κλασική φιλολογία. Μετά την αποφοίτησή του, ανέλαβε τη διεύθυνση του σχολείου της ελληνικής κοινότητας του Σουλινά στις εκβολές του Δούναβη. Δάσκαλος επί τρία χρόνια (1953-1956) στην περίφημη Αμπέτειο Σχολή στο Κάιρο. Το 1957 εγκαταστάθηκε στη Σουηδία και δίδαξε ελληνική γλώσσα στο Πανεπιστήμιο του Λουντ. Διετέλεσε και επισκέπτης καθηγητής στην Κοπεγχάγη. Μεταφραστής της ελληνικής λογοτεχνίας στα ρουμανικά, και ρουμανικών έργων σε ελληνικά περιοδικά. Πρωτεργάτης φιλολογικών-λογοτεχνικών-ιστορικών σειρών, όπως η «Ελληνοσκανδιναβική Βιβλιοθήκη» και τα «Τετράδια του Ρήγα», ο Μυστακίδης θα προσελκύσει στην εκδοτική ομάδα του νέους Κύπριους φιλολόγους και λογοτέχνες.

*Χαρακτηρισμός της Λίνας Κάσδαγλη στη νεκρολογία της για τον Μεσεβρινό στη «Νέα Εστία».

**Διατηρήθηκε η ορθογραφία του πρωτοτύπου.

Το εσωτερικό κοίταγμα στο πελώριο μέσα μας

Η Δάφνη Νικήτα στο Μουσείο Τέχνης της Αγίας Πετρούπολης

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**

Στο πλαίσιο της διεθνούς έκθεσης με τίτλο «Καθρέφτης και Αντικαθρέφτισμα», που διοργανώνει το Μουσείο MISP (Μουσείο Τέχνης του 20ού και 21ου αιώνα της Αγίας Πετρούπολης) από τις 10 Νοεμβρίου 2020 έως τις 31 Ιανουαρίου 2021, η Δάφνη Νικήτα με τον Γιώργο Ταξιαρχόπουλο εκθέτουν το έργο «Seven Mirrors». Η Δάφνη Νικήτα μίλησε στην «Κ» για την συμμετοχή της στη διεθνή έκθεση αλλά και για διάφορα θέματα που προβληματίζουν τους ανθρώπους του πολιτισμού στην Κύπρο. Η Δάφνη Νικήτα είναι μια γυναίκα που δεν φοβάται να μιλήσει, μια γυναίκα δημιουργική που δεν σταματά να ψάχνεται και να εξελίσσεται μέσα από την τέχνη.

–Πώς προέκυψε η συνεργασία σου με το Μουσείο της Αγίας Πετρούπολης και τον Γιώργο Ταξιαρχόπουλο;

–Με τον εικαστικό Γιώργο Ταξιαρχόπουλο έχουμε ξεκινήσει μια καλλιτεχνική συνεργασία από την περασμένη άνοιξη. Συγκεκριμένα τον περασμένο Μάιο παρουσιάσαμε στην έκθεση Platforms project στην Αθήνα δύο βίντεο τα: «Μαύρη ομπρέλα» και «Αρκούδα». Στην συνέχεια μας έγινε η πρόταση από την επιμελήτρια Αφροδίτη Οικονομίδου να δημιουργήσουμε ένα έργο για την έκθεση «Looking glass and through it» που πραγματοποιείται αυτή την περίοδο και μέχρι τις 31 Ιανουαρίου στο Μουσείο Τέχνης 20ού και 21ου αιώνα της Αγίας Πετρούπολης. Το έργο μας έγινε δεκτό και από τη διευθύντρια και τους επιμελητές του Μουσείου γεγονός που μας χαροποίησε ιδιαίτερα.

–Μίλησέ μου για το έργο σας;

–Το έργο που παρουσιάζουμε έχει τον τίτλο «Seven mirrors». Το περιεχόμενό του σχετίζεται με

> *«Μέσα στον καθρέφτη βλέπω μια πραγματικότητα που μοιάζει περισσότερο με υπερπραγματικότητα», λέει η Δάφνη Νικήτα με αφορμή το έργο που έκανε για την έκθεση.*

το επίκαιρο θέμα των διαπροσωπικών σχέσεων και της ολοκλήρωσης της προσωπικότητας, υπό το πρίσμα της αρχαιοελληνικής φιλοσοφικής παρότρυνσης στην επιγραφή του Μαντείου των Δελφών «Γνώθι Σ' αυτόν». Η προσπάθεια προς την αυτογνωσία οδηγεί στην εξισορρόπηση των σχέσεων. Και οι δύο αυτές καταστάσεις συνήθως παραλληλίζονται αλληγορικά από την αρχαιότητα έως σήμερα με το κοίταγμα του εαυτού μας στον καθρέπτη. Το έργο είναι μια βίντεο εγκατάσταση του Γιώργου, η οποία αποτελείται από μια video animation στην οποία αποδίδω ποίηση δική μου και έναν καθρέφτη όπου αντικατοπτρίζεται η πραγματική προβολή. Έτσι, δημιουργείται και αναπτύσσεται ένα βάθος πεδίου με κατεύθυνση εσωτερική προς τον θεατή, όπως ακριβώς συμβαίνει και όπως αισθανόμαστε, όταν αντικρίζουμε το είδωλό μας στον καθρέφτη.

–Πώς θα ερμηνεύεις εσύ τη θεματική της έκθεσης «Καθρέφτης και Αντικαθρέφτισμα»;

–Για μένα ο καθρέφτης έχει να κάνει με το εσωτερικό κοίταγμα στον πελώριο μέσα μας κόσμο, αυτόν που δεν έχει αρχή ούτε τέλος. Η στιγμή που έρχεσαι αντιμέτωπος με τον εαυτό σου και κατ' επέκταση με τον άλλο. Σ' αυτό το σημείο, αν το αντέξεις, ο αντικατοπτρισμός μπορεί να μετουσιωθεί σε τέχνη.

–Ποιες είναι αυτές οι πραγματικότητες που ανακαλύπτεις, κοιτάζοντας το είδωλό σου στον καθρέπτη;

–Η πιο σκληρή αναμέτρηση είναι πιστεύω το κοίταγμα αυτό στον καθρέφτη, όπως και η ποιητική διαδρομή, η οποία δεν είναι εύκολη. Μέσα στον καθρέφτη βλέπω μια πραγματικότητα που μοιάζει περισσότερο με υπερπραγματικότητα. Σαν στατικός ζωγραφικός πίνακας με χρώματα ή χωρίς, μια σκιά που φαίνεται να μου μοιάζει αλλά μετά χάνεται, η βροχή που φαίνεται να είναι η δική μου ηρωίδα που συνεχώς επανέρχεται. Όλα είναι εκεί απέναντι και το ταξίδι προς τον κρυμμένο εαυτό και τη σχέση του με τον κόσμο συνεχίζεται, όπως η τέχνη. Να αντέξεις και να μην αποστρέψεις το πρόσωπό σου από τον καθρέφτη.

«Οι εικαστικές εκθέσεις πληρώνουν ακριβό τίμημα, αφού η Πολιτεία αποφάσισε για δεύτερη φορά από την αρχή της πανδημίας να τις απαγορεύσει, γυρνώντας την πλάτη στον Πολιτισμό», τονίζει η Δάφνη Νικήτα.

Μια κοινωνία αδύναμη

–Πώς βιώνεις ως καλλιτέχνιδα αλλά και ως ιδιοκτήτρια του Κέντρου Τέχνης Διάτοπος αυτή την περίοδο της πανδημίας;

–Αυτή η περίοδος είναι πολύ δύσκολη για όλους. Όμως, δυστυχώς, για ακόμη μία φορά η τέχνη και ιδιαίτερα οι εικαστικές εκθέσεις πληρώνουν ακριβό τίμημα, αφού η Πολιτεία αποφάσισε για δεύτερη φορά από την αρχή της πανδημίας να τις απαγορεύσει, γυρνώντας την πλάτη στον Πολιτισμό που φαντάζει στον τόπο αυτό αχρείαστος. Εύχομαι, πάντως, οι ιθύνοντες να επισκεφθούν όλους τους εκθεσιακούς χώρους για να δουν τι κάνουμε και να διαπιστώσουν ότι όχι μόνο τηρούμε τα μέτρα, αλλά η λειτουργία μας μπορεί να βοηθήσει τον κόσμο που θα μας επισκεφθεί να δραπετεύσει έστω για λίγο, μέσα από την τέχνη από τη δύσκολη κατάσταση που βιώνει αυτό το διάστημα.

–Ποια είναι η άποψή σου για τα εικαστικά δρώμενα στην Κύπρο;

–Στην Κύπρο υπάρχει μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα εικαστική σκηνή. Με σημαντικούς δημιουργούς τόσο καταξιωμένους όσο και

ανερχόμενους. Επίσης υπάρχουν αξιόλογοι εκθεσιακοί χώροι. Ας μην ξεχνάμε ότι στη χώρα μας επειδή δεν έχουμε πολλά μουσεία και καμιά πινακοθήκη που να προβάλλει το σημερινό εικαστικό πρόσωπο της Κύπρου, οι ιδιωτικές γκαλερί καλούνται να παίξουν αυτόν τον ρόλο. Θα πρότεινα, λοιπόν, να δημιουργηθεί από την πολιτεία μια πολιτιστική πολιτική που να ενισχύει τους εκθεσιακούς χώρους και τους καλλιτέχνες, προτρέποντάς τους να συνεχίσουν το πολύτιμο έργο τους.

–Γυναίκα καλλιτέχνιδα στην Κύπρο. Πιστεύεις ότι υπάρχουν διακρίσεις;

–Δεν θα ήθελα να πιστέψω πως εν έτει 2020 τίθεται θέμα διάκρισης των φύλων. Και όμως συμβαίνει. Έχουμε, δυστυχώς, πολλά παραδείγματα στην Κύπρο με κορυφαίο το τελευταίο με την επιτροπή που δημιουργήθηκε από τον υπουργό Παιδείας για να τον συμβουλεύσει για την ίδρυση Υφυπουργείου Πολιτισμού και αποτελείτο αρχικά με μια μόνο εξαίρεση αποκλειστικά από άνδρες. Αυτό σε μια χώρα όπως τη δική μας που η γυναίκα διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο σε θέματα πολισμού. Τόσο ως δημιουργός όσο και σε θέματα διακυβέρνησης του πολιτισμού. Καταντά γραφικό να πολεμάς για τα αυτονόητα.

PIK 1

ΠΡΩΤΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Η πρώτη ενημερωτική εκπομπή στην τηλεόραση του PIK που καλύπτει την τοπική και διεθνή ειδησεογραφία με δελτία ειδήσεων, παρουσίαση και ανάλυση του έντυπου και ηλεκτρονικού Τύπου, φιλοξενούμενους στο στούντιο και ζωντανές συνδέσεις και ανταποκρίσεις από τον διεθνή και τοπικό χώρο.

Με δελτίο ειδήσεων στη νοηματική.

Δημοσιογραφική Επιμέλεια - Παρουσίαση:
Σταύρος Κυπριανού και Σταυριανή Κωνσταντίνου

Επιμέλεια Δελτίων Ειδήσεων - Παρουσίαση:
Ευγενία Σέργη

Επιμέλεια Παραγωγής - Σκηνοθεσία:
Πανίκος Νικολάου, Κώστας Ορθοδόξου

Δευτέρα με Παρασκευή
6.45 π.μ.
PIK 1

PIK 1 | PIK HD

EU 4 U

Η εβδομαδιαία πολιτικοκοινωνική εκπομπή του PIK για την Ευρώπη. Μέσα από αφιερώματα, συζητήσεις, ρεπορτάζ και αποστολές, αναδεικνύεται ο πολυδιάστατος ρόλος της Κύπρου στο ευρωπαϊκό στερέωμα. Μεγάλα ευρωπαϊκά ζητήματα που άπτονται της καθημερινότητάς μας. Αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή μας. Πολιτικές που προωθούν τη μεγάλη ευρωπαϊκή ιδέα και έχουν άμεση εφαρμογή επί κυπριακού εδάφους και αφορούν τον Κύπριο πολίτη. Θέματα που μας επηρεάζουν και χρήζουν ειδησεογραφικής ανάδειξης. Η εκπομπή που καταγράφει την αμφίδρομη σχέση Κύπρου - Ευρώπης. Η Ευρώπη με απλά λόγια. Η Ευρώπη κοντά στην Κύπρο. Κοντά στον Κύπριο πολίτη.

Παρουσίαση - Δημοσιογραφική Επιμέλεια:
Βίβιαν Κανάρη

Επιμέλεια Παραγωγής - Σκηνοθεσία:
Χρίστος Κανικλίδης

Τρίτη
11.05 μ.μ.
PIK 1 - PIK HD

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΤΑΣΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ***

Το 1821 και το 1921

Εύλογο το ερώτημα της σχέσης των δύο χρονολογιών, όταν μάλιστα η πρώτη φέρει θετικά φορτία και σύμβολα, ενώ η δεύτερη δεν συνδέεται άμεσα με κάποιο γεγονός ευρέως γνωστό. Αναπόφευκτα όμως συνδέεται με το 1922, το επόμενο από αυτή έτος, έναν δραματικό σταθμό της νεότερης ελληνικής Ιστορίας. Ασύμφορη η γειτνίαση των «ευχάριστων» και των «δυσάρεστων» χρονολογιών, θα έλεγε κανείς, όταν η πίκρα της Μικρασιατικής Καταστροφής θα λειτουργούσε ασεβώς προς την πνευματική ανάταση που συμβολίζει το 1821.

Το θέμα του παρόντος σημειώματος δεν είναι η ανταγωνιστική τους σύγκριση, αλλά η βοήθεια που προσφέρει στην αντίληψη του ιστορικού παρελθόντος, όχι τόσο το θέμα της επετείου, αλλά συνολικά η αναζήτηση του περιεχομένου. Δηλαδή, όχι μόνο τα αντανακλαστικά συναισθήματα ή η άμεση γνώση που φέρνει στον νου η αναφορά της χρονολογίας ή του μεμονωμένου γεγονότος, αλλά τα στοιχεία που συνδέονται με αυτό, εμπεριέχονται σε αυτό, το τι προηγήθηκε, ποια βήματα οδήγησαν σε αυτό, ποιοι σταθμοί άλλαξαν την αρχική πορεία, ποιες οι τροπές που ανέτρεψαν την αρχική προοπτική. Πώς, δηλαδή, στο εσωτερικό μιας επετείου αντικατοπτρίζεται ένα ολόκληρο σύστημα, ένα περιεχόμενο που συνήθως υποφωτίζεται μπροστά στο θέματίτλο της επετείου.

Οι εορτασμοί των εθνικών γεγονότων, εκείνων με θετική έκβαση, είθισται να λειτουργούν ως ευκαιρία ευρύτερων δημόσιων εκδηλώσεων, που είναι τελικά και αυτές, με τα κριτήριά τους, που αναλαμβάνουν να τα διατηρήσουν εν λειτουργία υπό τη μορφή της δημόσιας επετείου. Παράλληλα, οι επέτειοι αποτελούν ευκαιρία ιδιωτικής πατριωτικής ευαισθησίας για ένα γεγονός που επέτρεψε να προχωρήσουμε συλλογικά – μια τέτοια περίπτωση είναι το 1821.

Στο ιστορικό πρόσωπο του 1821 γιορτάζουμε την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό. Τον επετειακό ενθουσιασμό μας ενισχύει η αναφορά στον εξαιρετικά δύσκολο αγώνα των προγόνων μας, στις αγωνιστικές προσπάθειες της Ελλάδας. Δεν ανήκουν στα αντανακλαστικά της επετείου η πλούσια δράση των Ελλήνων εμπόρων του 18ου αιώνα, ο μεγάλος πλούτος του νεοελληνικού διαφωτισμού, η λεπτομερής και επιτυχημένη προετοιμασία της Φιλικής Εταιρείας. Δεν είναι παρόντα τα αδιέξοδα του Αγώνα, η χρήση των δανείων, οι εμφύλιοι πόλεμοι, η σχεδόν κυριαρχία του Ιμπραήμ στις επαναστατημένες περιοχές.

ΕΘΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Ελληνες αξιωματικοί και στρατιώτες φωτογραφίζονται στο Αφιόν Καραχισάρ το καλοκαίρι του 1921.

Οι επέτειοι: η «ευκολία» του θέματος και η «δυσκολία» του περιεχομένου.

Εδώ και αρκετούς μήνες, ενόψει της συμπλήρωσης των διακοσίων ετών από το 1821, πληθώρα άρθρων αλλά και εκδόσεων αναζητεί την ενίσχυση της γνώσης για το ευρύτατο περιεχόμενο του ιστορικού όρου, «1821».

Αντίστοιχα, κατά τον τρόπο αυτό θα μπορούσε να λειτουργήσει, ενόψει του 2022 και της συμπλήρωσης των εκατό ετών από το 1922, και η επέτειος του 1921 ως προθάλαμος για την ενίσχυση της γνώσης για το ευρύτατο περιεχόμενο του όρου «Μικρασιατική Καταστροφή». Ενας προθάλαμος που θα κινείτο σε τρεις γενικούς άξονες, την παρουσίαση του ελληνισμού της Μικράς Ασίας, την ανάπτυξη της εκστρατείας και του αλυτρωτισμού και την εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα. Αφορμή το πλούσιο περιεχόμενο του έτους 1921 σε γεγονότα ουσίας. Είναι η χρονιά που, μετά την εκλογική ήττα του Βενιζέλου τον Νοέμβριο του 1920 και την επιστροφή του βασιλιά Κωνσταντίνου, οι Μεγάλες Δυνάμεις απομακρύνονται από την υποστήριξη της ελληνικής εκστρατείας. Η χρονιά της μεγάλης ανατροπής στο φρόνημα του τουρκικού στρατού και της ανάπτυξης του εθνικού κινήματος του Κεμάλ. Δύο στοιχεία που δεν προσμετράει η ελληνική πολιτειακή, πολιτική και στρατιωτική ηγεσία και σχεδιάζει τη μεγάλη θερινή αδιέξοδη εκστρατεία στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας, με την εξαντλητική πορεία στην Αλμυρά Ερημο, την πολεμική αποτυχία και την αδρανή παραμονή των ελληνικών τμημάτων στη δυτική όχθη του Σαγγάριου ποταμού για ένα χρόνο, έως την ευρεία τουρκική επίθεση που θα τα καταστρέψει. Στόχος, η ενίσχυση της γνώσης ότι η καταστροφή δεν ήταν προϊόν μιας κακής στιγμής του καλοκαιριού του 1922, αλλά ότι ήταν, όπως κάθε μεγάλη τομή στην Ιστορία, ένα μωσαϊκό ψηφίδων που συνθέτουν ένα δραματικό όσο και γοητευτικό περιεχόμενο.

Η όποια ενασχόληση με την πορεία προς το 1922 θα δώσει καρπούς για την αντίληψη της ταυτότητάς μας. Μιας ταυτότητας που ορίζεται κατ' αρχάς από τη δημιουργία του κράτους, απότοκου του 1821, και στη συνέχεια από τη Μικρασιατική Καταστροφή και την εγκατάσταση ενός και πλέον εκατομμυρίου προσφύγων, στοιχείου καθοριστικού για τη μεγάλη κοινωνική και πολιτισμική εξέλιξη της χώρας.

* Ο κ. Τάσος Σακελλαρόπουλος είναι υπεύθυνος των Ιστορικών Αρχείων του Μουσείου Μπενάκη. Επιμελητής, μαζί με την κ. Μαρία Δημητριάδου, της έκθεσης «1821 - Πριν και μετά» που συνδιοργανώνουν το Μουσείο Μπενάκη, η Τράπεζα της Ελλάδος, η Εθνική Τράπεζα και η Alpha Bank.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Ο μετρονόμος της μνήμης

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΙΔΗΣ
Largo
εκδ. Πόλις, **σελ.** 150

Ανάμεσα στις ταλαντώσεις ενός μετρονόμου ο χρόνος μεταμορφώνεται σε μουσική, σε ένα μαυλιστικό φάσμα. Στην πρώτη του λογοτεχνική εμφάνιση ο Γιάννης Μπαλαμπανίδης (γεν. 1980) ξεδιπλώνει τη γραφή του σε αδιόρατες παύσεις των δεικτών του ρολογιού. Σε αυτά τα φανταστικά διαστήματα ο ασάλευτος χρόνος διαστέλλεται σε στιγμιότυπα που αναβιώνουν στον νου με τη θαλερότητα της πρώτης τους βίωσης. Ομως, η διαφυγή από τον χρόνο ενέχει τον κίνδυνο μιας ανήκεστης μετοικεσίας. Ο αφηγητής του εναρκτήριου διηγήματος επαναλαμβάνει στο διηνεκές την ίδια διαδρομή, μόνο για να απολαύσει μερικές ώρες τα φιλιά της αγαπημένης του σ' ένα ακρογιάλι. Κάθε φορά, στον δρόμο της επιστροφής, διαπίστωνε πως ήταν «από χρόνια πολλά πια πεθαμένος». Ενα όνειρο, που ανάθαλλε ανάμεσα στις χαραμάδες του αιώνιου ύπνου, αποδεικνυόταν πως ήταν ο έρωτας και στο καταληκτικό διήγημα, που εκτυλίσσεται σε ένα αΐδιο ακρογιάλι.

Ο ήδιστος χρόνος σκιάζεται από την απειλή μιας ανέκκλητης διακοπής. Αυτή την απειλή, της εξορίας από τα καλοκαίρια, αναλογίζεται ο αφηγητής στο διήγημα «Ενας κήπος», παραθερίζοντας στο εξοχικό των γονιών του. Στην ευδία παρείσδυε η νοσταλγία ενός χαμένου κήπου, καθώς φοβόταν πως στην επόμενη ταλάντωση του μετρονόμου θα έβρισκε το σπίτι του «ερειπωμένο, με την πόρτα ανοιχτή και ξεχαρβαλωμένη, να το χτυπάει ο αέρας και η δυνατή βροχή, άδειο και σκοτεινό χωρίς ψυχή μέσα του». Δίχως να το ξέρουν, αυτή η εκδίωξη από την Εδέμ απειλεί τους νέους που χορεύουν εκστατικά σε ένα μπαρ, έξω από το οποίο μαίνεται μια πρωτοφανής θεομηνία. Δέσμια μιας ανεμοδαρμένης πολίχνης, που «ισορροπούσε στην άκρη ενός κοφτερού γκρεμού», τα ευδαίμονα νιάτα γλεντοκοπούν «σε ένα ύψωμα λίγα μέτρα πριν την άβυσσο των βράχων». Την ίδια στιγμή, ένας χθόνιος Μορφέας ετοιμαζόταν να πνίξει στη λήθη την εφηβική βακχεία και να κοιμίσει σε όνειρο τη θνησιγενή χαρά.

Νομίζω πως το καλύτερο διήγημα είναι «Ο προορισμός ενός νησιού», όπου ο θάνατος ενός ναυτικού βιώνεται σαν κοσμογονία. Ολόκληρα κομμάτια γης χάνονται από τους χάρτες της μνήμης του και καταβυθίζονται σαν Ατλαντίδες στις θάλασσες όπου άλλοτε ταξίδεψε. Στο πεδίο του φανταστικού κινείται και το «Largo», όπου οι κάτοικοι μιας πόλης μαρμαρώνουν αιφνίδια από ένα ακαριαίο πάγωμα του χρόνου. Για την ερμηνεία του συμβάντος, ο αφηγητής καταφεύγει στη μουσική. Αν κάθε ύπαρξη τανύζεται στον ρυθμό «ενός εσωτερικού μετρονόμου που κουρδίστηκε όταν άρχισε ο χρόνος να υπάρχει», οι μαρμαρωμένοι συνέχιζαν να αναπνέουν σε μια ασύλληπτη συχνότητα, «σε ένα αδιανόητα αργό largo».

Απολαυστική είναι η χρονική ιλαροτραγωδία στο διήγημα «Ωράριο εργασίας», όπου ένας ευσυνείδητος υπάλληλος επιμένει να χτυπάει κάρτα, ακόμη και μετά θάνατον, ενόσω οι σάρκες του ξεκολλούν από το κοστουμαρισμένο κουφάρι του. Εφιαλτικές ήταν οι εργασιακές συνθήκες και για τους υπαλλήλους μιας εταιρείας που αποκόπηκε από τα κεντρικά και έμεινε ακυβέρνητη σε ένα χρονικό χάος. Παγιδευμένοι στα γραφεία τους, αφού κάθε άλλη έννοια του κόσμου ήταν πια ξένη για αυτούς, οι υπάλληλοι περίμεναν την τελεσίδικη άδεια του θανάτου για να γλιτώσουν από το αφόρητο ωράριο της αιωνιότητας.

Τα διηγήματα του Μπαλαμπανίδη αποτυπώνουν σπουδές μιας χορογραφίας ωροδεικτών. Εξερευνούν με πρωτοτυπία τις «απέραντες εκτάσεις που ορίζει» ο χρόνος και συνάμα τις μεταλλαγές του ψυχισμού κατά τη διέλευση αυτών των εκτάσεων.

Η ακαδημαϊκή σκέψη συναρμόζεται με τη διάθεση για χιούμορ, ενώ η ικανή στις παραλλαγές γλώσσα δοκιμάζεται σε διαφορετικές τονικότητες. Στο τέμπο του μετρονόμου σβήνει το αδέκαστο τικ τακ των ρολογιών και ο χρόνος διαχέεται σε μια φανταστική, μαγεμένη επικράτεια.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΑΘΗ ΚΟΥΤΣΟΥΝΗ

Ο Στάθης Κουτσούνης είναι ποιητής. Εχει εκδώσει επτά ποιητικές συλλογές, ενώ παράλληλα δημοσιεύει διηγήματα, κριτικά δοκίμια, μελέτες, άρθρα και βιβλιοκρισίες. Ποιήματά του έχουν μεταφραστεί σε ξένες γλώσσες. Είναι μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων και του Κύκλου Ποιητών. Τελευταίο βιβλίο του: «Στου κανενός τη χώρα» (Μεταίχμιο, 2020).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Το βιβλίο «Να λέω λόγια σκοτεινά», μια ανθολόγηση ποιημάτων της Ινγκεμποργκ Μπάχμαν, τα «Ποιήματα επείγουσας ανάγκης» του Νικανόρ Πάρα και τα «Διηγήματα» του Ρέιμοντ Κάρβερ από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Γκρέγκορ Σάμσα από τη «Μεταμόρφωση» του Κάφκα. Επειδή αναζήτησε διαφυγή από το δεσμωτήριο στο οποίο είχε καταδικάσει τον εαυτό του.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Χρειάζονται πολλά δείπνα για να βρεθώ στο ίδιο τραπέζι με όλους τους συγγραφείς που αγαπώ. Στο πρώτο από αυτά θα καλούσα: τον Σοφοκλή με τον Οιδίποδα, τον Ευριπίδη με τη Μήδεια, τον Θερβάντες με τον Δον Κιχώτη, τον Στερν με τον Τρίστραμ Σάντι, τον Τολστόι με την Αννα Καρένινα, τον Ντοστογιέφσκι με τον Ρασκόλνικοφ, τον Καζαντζάκη με τον Ζορμπά, τον Ναμπόκοφ με τη Λολίτα, τον Κούντερα με την Τερέζα και τον Τόμας. Και τον Τσέλαν, ελπίζοντας να μου φέρει δώρο μια ανθοδέσμη με ποιήματά του.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Τις λεπτές ψυχολογικές εκφάνσεις και τις απρόβλεπτες ανθρώπινες συμπεριφορές στο βιβλίο «Επικίνδυνες σχέσεις» του Λακλό.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το μυθιστόρημα του Ντιντερό «Ζακ ο μοιρολάτρης και ο αφέντης του».

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Τη «Μεταμόρφωση» του Κάφκα.

Ποια είναι και πού βρίσκεται «Του κανενός η χώρα»;
Του «Κανενός η χώρα» είναι η μήτρα και η επιστροφή. Είναι η γη ενός πολυμήχανου Οδυσσέα, ο οποίος καταφέρνει να «ξεγελάσει» τον άνθρωπο-Πολύφημο, παρασύροντάς τον να πολιτογραφηθεί στη δική του χώρα, εκεί όπου επικρατούν «απέραντες φυτείες του ύπνου» και μια «ηηχτή αδιαπέραστη σιωπή».

Υπάρχει ένας κεντρικός άξονας που να συνδέει τα ποιήματα της συλλογής;
Τα ποιήματα της συλλογής διαθέτουν ενότητα και κινούνται πράγματι γύρω από έναν κεντρικό άξονα, ο οποίος περιστρέφεται γύρω από την απώλεια, την απουσία, τη φθορά, την ανακοπή γενικά της ζωής και της δημιουργίας.

«Δάσος μετά την πυρκαγιά/ ένα άδειο βλέμμα»: ένας σύντομος σχολιασμός;
Το βλέμμα πλημμυρίζει καθώς τροφοδοτείται από την ομορφιά. Οταν η ομορφιά μετατρέπεται σε ασχήμια, το βλέμμα αδειάζει.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Ανθρωπιστικές Επιστήμες

1. **«The Tyranny of Merit - What's Become of the Common Good?»** του Michael Sandel (Allen Lane)
2. **«The Deficit Myth - Modern Monetary Theory and How to Build a Better Economy»** της Stephanie Kelton (Murray John)
3. **«The Hitler Conspiracies - The Third Reich and the Paranoid Imagination»** του Richard Evans (Allen Lane)
4. **«Radical Uncertainty: Decision-making for an Unknowable Future»** του Mervin King (Allen Lane)
5. **«How to Make the World Add Up - Ten Rules for Thinking Differently About Numbers»** του Tim Harford (Bridge Street Press)

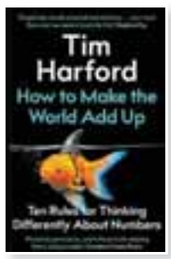

Αυτή την εβδομάδα

Θετικές Επιστήμες

1. **«A Series of Fortunate Events - Chance and the Making of the Planet, Life, and You»** του Sean Carroll (Princeton Univ. Press)
2. **«Proof and the Art of Mathematics»** του Joel David Hamkins (MIT Press)
3. **«Ever Smaller - Nature's Elementary Particles, from the Atom to the Neutrino and Beyond»** του Antonio Ereditato (MIT Press)
4. **«In Search of a Theory of Everything - The Philosophy Behind Physics»** του Demetris Nicolaides (Oxford Univ. Press)
5. **«Celestial Tapestry - The Warp and Weft of Art and Mathematics»** του Nicholas Mee (Oxford University Press)

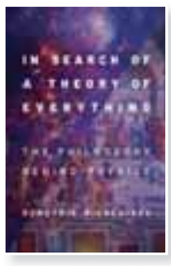

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το ξενόγλωσσο επιστημονικό βιβλιοπωλείο Bookpath (Σόλωνος 69, Αθήνα).

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΜΠΕΡΚΣΑΪΡ
Στάνλεϊ Σπένσερ
Νέο απόκτημα για την Πινακοθήκη Στάνλεϊ Σπένσερ, στο Μπέρκσαϊρ, δυτικά του Λονδίνου, μια νέα αυτοπροσωπογραφία του ζωγράφου, φιλοτεχνημένη το 1959 λίγους μήνες πριν από τον θάνατό του. Το σχέδιο αγοράστηκε χάρη στη συνέργεια του Art Fund, διαφόρων φορέων και των Φίλων της Πινακοθήκης, και εντάχθηκε αμέσως στην έκθεση που θα παρουσιάζεται το 2021 με θέμα τον Στάνλεϊ Σπένσερ και τη σχέση του με τις δύο συζύγους του.

ΟΞΦΟΡΔΗ
Προραφαηλίτες
Εάν όλα εξελιχθούν θετικά, οι προγραμματισμένες εκθέσεις στα μουσεία θα ανοίξουν σύμφωνα με το πρόγραμμα (ή θα συνεχιστούν όσες διεκόπησαν). Το Μουσείο Ασμόλεαν της Οξφόρδης έχει ανακοινώσει για τις 4 Φεβρουαρίου το άνοιγμα μιας έκθεσης αφιερωμένης στους Προραφαηλίτες. Θα παρουσιαστούν σχέδια και υδατογραφίες όλων των μεγάλων καλλιτεχνών που συμμετείχαν σε αυτό το αισθητικό και ιδεολογικό κίνημα της βικτωριανής Αγγλίας.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Γιορτινή Τέιτ Μπρίτεν
Με χριστουγεννιάτικο διάκοσμο ντύθηκε το νεοκλασικό κτίριο της Τέιτ Μπρίτεν στον Τάμεση και θα παραμείνει έτσι, εμψυχώνοντας τους περαστικούς, έως τις 31 Ιανουαρίου. Είναι μια εορταστική εγκατάσταση της εικαστικού Τσίλα Κουμάρι Σινγκ Μπούρμα, που αποτίνει φόρο τιμής στις διπλές καταβολές της, παντζάμπι και βρετανική. Το έργο έχει τίτλο «Ενθυμούμενοι ένα γενναίο, καινούργιο κόσμο» και κάνει χρήση φωτισμών νέον με παραπομπή στο Μπόλιγουντ και στη μυθολογία.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Ιστορία της μόδας
Το Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης είναι ανοικτό και υποδέχεται το κοινό σύμφωνα με τους νέους κανόνες και με απαραίτητη την προαγορά εισιτηρίων. Μία από τις τρέχουσες εκθέσεις που αποδεικνύεται, όπως αναμενόταν, ιδιαίτερα δημοφιλής είναι εκείνη για την ιστορία της μόδας και των ενδυμάτων από το 1870 έως σήμερα, σε όλη δηλαδή τη διάρκεια της «μοντέρνας» εποχής. Η έκθεση με τίτλο «About Time» είναι παραγωγή του Costume Institute.

ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ
Κάσα Βισένς
Η Βαρκελώνη, ως μία από τις πιο τουριστικές πόλεις του κόσμου, βιώνει τη μεγάλη οικονομική καθίζηση λόγω της πανδημίας. Ορισμένα από τα αξιοθέατά της αναζητούν τρόπους ώστε να υπενθυμίζουν την ύπαρξή τους στο διεθνές κοινό, όπως η Κάσα Βισένς, ένα από τα πρώιμα έργα του Γκαουντί. Αυτές τις ημέρες είναι η επέτειος των τριών χρόνων από τότε που το εντυπωσιακό οικοδόμημα είναι ανοικτό ως μουσείο, που ελπίζει να έχει κοινό τα Χριστούγεννα.

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

SOTHEBY'S

Ο ουμανισμός στην Ευρώπη

ΠΑΡΙΣΙ
Ενα έργο ζωγραφικής από τα μέσα του 18ου αιώνα που δημοπρατείται από τον οίκο Sotheby's στο Παρίσι, στις 3 Δεκεμβρίου, μπορεί να πει τη δική του ιστορία όχι μόνο για όσα δείχνει, αλλά περισσότερο για όσα υπονοεί. Είναι ένα από τα ωραία δείγματα της ζωγραφικής την εποχή που ένα έργο μπορούσε να ισορροπεί ακριβώς στο μεταίχμιο και στη σύμπλευση του νεοκλασικισμού και του ρομαντισμού, σε εκείνη δηλαδή την κόψη της αρχαιολατρίας και της εξιδανίκευσης με την έλξη προς τη δραματική αποθέωση της φύσης και του μυστηρίου. Στην προκειμένη περίπτωση, έχουμε μια τοπιογραφία του Γάλλου νεοκλασικού ζωγράφου Κλοντ-Ζοζέφ Βερνέ (1714-1789), ο οποίος πέθανε ακριβώς το έτος εκπνοής του παλαιού κόσμου. Είναι ένα από τα «πολλά καλά» έργα της εποχής, όχι όμως αδιάφορο, το αντίθετο, είναι γεμάτο ομορφιά και συμβολισμούς και καθώς έρχεται στην προθήκη της δικής μας εποχής, μας υπενθυμίζει τις ιδεολογικές βάσεις της νεότερης Ευρώπης και τις ουμανιστικές ιδέες πάνω στην ελληνορωμαϊκή και χριστιανική παράδοση. Εν προκειμένω, έχουμε την αποθέωση της ιταλομανίας, που κυριαρχούσε στη Δύση ήδη από την Αναγέννηση και που απογειώθηκε τον 18ο αιώνα με τον Μεγάλο Γύρο των περιηγητών, την εκπαίδευση της αριστοκρατίας και τις αρχαιολογικές ανακαλύψεις. Ο Βερνέ, γιος καλλιτέχνη και με γιο που έγινε επίσης ζωγράφος, μυήθηκε στον έρωτα για την Ιταλία από νωρίς καθώς εγκαταστάθηκε και εκπαιδεύτηκε στη Ρώμη στα νεανικά του χρόνια. Σε αυτό το έργο αποθεώνεται η μανία για το Τίβολι και όλα τα αρχετυπικά του σύμβολα. Ο Βερνέ εισάγει αρχιτεκτονικά σπαράγματα και τα συνδυάζει με την οργιώδη φύση, με πλούσια βλάστηση, τρεχούμενα νερά και χρήση χρώματος που τονίζει το ρόδινο και το κιτρινωπό τούλι του δραματικού ουρανού. Εδώ βλέπουμε μια λεπτομέρεια μόνο του έργου που θεωρήθηκε χαμένο για εκατό χρόνια και που βρέθηκε (για να πωληθεί) σε άριστη κατάσταση. Ο Βερνέ υποκλίνεται μπροστά στο Τίβολι, το λατινικό Τιμπούρ, και παρασυρμένος από τον έρωτα για κάθε τι ιταλικό, ιδρύει αυτό το πανόραμα και ύμνο προς τα αρχιτεκτονικά σπαράγματα εν μέσω συγκινητικά μεγαλειώδους φύσης. Τοποθετεί αυθαίρετα πλάι στον εξιδανικευμένο Ναό της Εστίας του Τίβολι, τις αψίδες από το υδραγωγείο (Ponte delle Torri) του Σπολέτο και εντείνει τη θεατρική δραματικότητα με καταρράκτες και παραδεισένια φύση που αγγίζει το θείο. Ενα έργο που μιλάει για την Ευρώπη.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ετσι πάει το πράγμα

«Εργο τέχνης». Ετσι χαρακτήρισε τον βομβαρδισμό της Δρέσδης, τον Φεβρουάριο του 1945 από τους Συμμάχους, ο Κερτ Βόνεγκατ, με το γνωστό μαύρο χιούμορ του. Ηξερε για τι μιλούσε. Ηταν εκεί. Αιχμάλωτος πολέμου, κλεισμένος στο υπόγειο Σφαγείο υπ' αριθμ. 5. Μπορούσε να νιώσει μόνο τις συνεχείς δονήσεις στο έδαφος. Αμέσως μετά, οι Γερμανοί τον ανέβασαν στην επιφάνεια για να βοηθήσει στην ταφή των νεκρών. «Ηταν όμως τόσο πολλά τα πτώματα», σχολίασε ο Βόνεγκατ, «που τελικά έφεραν κάτι τύπους με φλογοβόλα. Ολες αυτές οι σοροί των σκοτωμένων πολιτών έγιναν στάχτη».

Ο Βόνεγκατ ήταν τότε 23 ετών. Κατά τη μάχη των Αρδενών, τέλη του 1944, πιάστηκε αιχμάλωτος και η μοίρα τον έφερε στην τραγική Δρέσδη, η οποία έφερε κάμποσα χρόνια μετά, το 1969, το μυθιστόρημα με το οποίο έγινε διάσημος:

> *«Αυτό που αισθανόμουν ήταν, "σας παρακαλώ, έκανα όλα όσα ήταν να κάνω. Μπορώ να πάω σπίτι μου τώρα;"».*

«Σφαγείο Νο 5». Αλληγορία επιστημονικής φαντασίας, παραβολή γεμάτη μαύρο χιούμορ, με εξωγήινους και ταξίδια στον χρόνο, στο επίκεντρο της οποίας παραμένουν τα καρβουνιασμένα πτώματα της Δρέσδης. «Λογικό που το βιβλίο έγινε το «ευαγγέλιο» των φιλειρηνιστών και των βετεράνων του Βιετνάμ», σχολιάζει ο κύριος Γκρι. Σήμερα, περιλαμβάνεται στη λίστα των 100 σημαντικότερων αμερικανικών μυθιστορημάτων.

Ο Βόνεγκατ δούλεψε στις δημόσιες σχέσεις και στη διαφήμιση, και

SHUTTERSTOCK

Αμερικανικά «Ιπτάμενα Φρούρια» B-17 βομβαρδίζουν τη Δρέσδη, τον Φεβρουάριο του 1945. Κάπου από κάτω τους βρισκόταν ο Κερτ Βόνεγκατ...

οι δημοσιογράφοι τον ρωτούσαν αν η δουλειά «τού έτρωγε το ταλέντο σαν το σαράκι». «Οχι», απαντούσε εκείνος. «Αυτά είναι ρομαντισμοί – το ότι η δουλειά καταστρέφει την ψυχή του συγγραφέα», τονίζοντας ότι μόνον ένα πράγμα δεν αντέχουν οι συγγραφείς: να χάνουν τον χρόνο τους – που δεν είναι απαραίτητα ταυτόσημο με το να κάνουν μια βιοποριστική εργασία. Είναι και αυτό, με τον τρόπο του, ένα μάθημα δημιουργικής γραφής.

Ισως όμως το κορυφαίο μάθημα δημιουργικής γραφής για τον Βόνεγκατ να ήταν η Δρέσδη. Αλλά όχι μόνον αυτή. Ενόσω υπηρετεί στο ευρωπαϊκό μέτωπο του πολέμου, η μητέρα του αυτοκτονεί. Η μελαγχολία θα γίνει η ισόβια φίλη του συγγραφέα. «Το παιδί μιας αυτόχειρος πολύ φυσιολογικά θα σκεφτεί ότι ο θάνατος είναι η λύση σε κάθε πρόβλημα», σχολιάζει. Το 1985 θα προσπαθήσει και ο ίδιος να τερματίσει τη ζωή του καταπίνοντας χάπια. Επέζησε όμως και από αυτό. Ενα ακόμη μάθημα δημιουργικής γραφής – ίσως.

Προς το τέλος της ζωής του είχε κουραστεί με το γράψιμο. «Παλιά, ο στρατός με ανάγκασε να συνεχίσω επειδή ήξερα καλά να δακτυλογραφώ, οπότε δακτυλογραφούσα τα απολυτήρια των άλλων. Και αυτό που αισθανόμουν ήταν, "σας παρακαλώ, έκανα όλα όσα ήταν να κάνω. Μπορώ να πάω σπίτι μου τώρα;". Αυτό ακριβώς αισθάνομαι και τώρα. Εγραψα βιβλία. Πολλά. Σας παρακαλώ, έκανα όλα όσα είχα να κάνω. Μπορώ να πάω σπίτι μου τώρα;».

Στις 11 Απριλίου 2007 ο Κερτ Βόνεγκατ «πήγε επιτέλους σπίτι του». So it goes, όπως έγραφε όταν στα βιβλία του αναφερόταν στον θάνατο κάποιου. So it goes. Ετσι πάει το πράγμα.

JOAQUIN CORTES / ROMAN LORES / ARCHIVE OF MUSEO REINA SOFIA

Στιγμιότυπο από την έκθεση στο Reina Sofia. Από αριστερά προς τα δεξιά: Piet Mondrian, «Lozenge Composition with Eight Lines and Red (Picture No III)», «Composition C with Red, Yellow and Blue (No III)» και «Composition in Blue and White».

Ο ζωγράφος Πιετ Μοντριάν, πάντα σύγχρονος

Το μουσείο Reina Sofia της Μαδρίτης παρουσιάζει μια έκθεση υψηλών διεθνών προδιαγραφών παρά τις αντίξοες συνθήκες

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Το έχουν ονομάσει «MOMA της Μαδρίτης», καθώς είναι από τα παλιότερα του είδους στην Ευρώπη, με εξαιρετική συλλογή έργων μοντέρνας ζωγραφικής – εδώ και η «Γκερνίκα» του Πάμπλο Πικάσο. Ομως από τον Αύγουστο, λόγω των έκτακτων μέτρων για την COVID-19, το MOMA παραμένει κλειστό. Αντιθέτως, το Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia άνοιξε για το κοινό, τηρώντας βεβαίως αυστηρά μέτρα ασφαλείας. Και μάλιστα το Reina Sofia γιορτάζει τα τριακοστά του γενέθλια με μια εντυπωσιακή περιοδική έκθεση από αυτές που έχουμε επιθυμήσει: ένα εμπεριστατωμένο αφιέρωμα στο έργο του ζωγράφου Πιετ Μοντριάν (Piet Mondrian 1872-1944) στο πλαίσιο του ολλανδικού καλλιτεχνικού κινήματος De Stijl, που διαμόρφωσε την πορεία της γεωμετρικής αφηρημένης τέχνης και έκανε μια βαθιά τομή στον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τη ζωγραφική μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Με αυτόν τον κατεξοχήν μοντέρνο καλλιτέχνη, που ξεκίνησε το 1892 ως παλαιομοδίτης Ολλανδός ζωγράφος τοπίου για να καταλήξει, δουλεύοντας ασταμάτητα και ύστερα από πολλές απογοητεύσεις, να θεωρείται ιδρυτής της νέας τέχνης του 20ού αιώνα, το εθνικό μουσείο της Ισπανίας κάνει την έκπληξη: Εγκαινιάζει μια εικαστική διοργάνωση υψηλότατων διεθνών προδιαγραφών, τη στιγμή που μεγάλες ευρωπαϊκές εκθέσεις ακυρώνονται και τα σημαντικότερα μουσεία της χώρας, όπως το Prado, αναγκάζονται ουσιαστικά να ανακαλύψουν εκ νέου τον εαυτό τους με εκθέσεις που προέρχονται από δικές τους συλλογές.

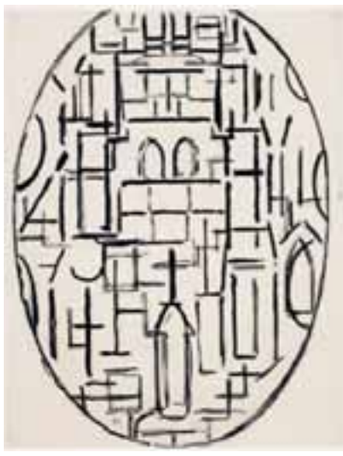

MODRIAN / HOLTZMAN TRUST

JOAQUIN CORTES / ROMAN LORES / ARCHIVE OF MUSEO REINA SOFIA

JOAQUIN CORTES / ROMAN LORES / ARCHIVE OF MUSEO REINA SOFIA

Αριστερά, Piet Mondrian, «Church Façade 1: Church at Domburg», 1914. Kunstmuseum Den Haag. Κέντρο, Vilmos Huszar and Pieter Klaarhamer, «Boys' Bedroom», Villa Arendshoeve, home of the Bruynzeel Family, Voorburg. Δεξιά, Gerrit Thomas Rietvelt, «Uncolored Slatted armchair».

Οι αρχές του «νεο-πλαστικισμού» επεκτάθηκαν από τη ζωγραφική και τη γλυπτική στην αρχιτεκτονική και στις εφαρμοσμένες τέχνες.

Η έκθεση «Mondrian and De Stijl», που συνδιοργανώνεται από το Museo Reina Sofia και το Stichting Kunstmuseum της Χάγης με τη συνεργασία της Comunidad de Madrid, άρχισε να ετοιμάζεται πριν από τρία χρόνια. Εκτοτε πέρασε πολλές περιπέτειες με αποκορύφωμα την πανδημία, που περιέπλεξε περισσότερο τα πράγματα: μεγάλες συλλογές ακύρωσαν τις δωρεές τους λόγω συνθηκών, τα ταχυδρομεία αρνήθηκαν να ταξιδέψουν τα έργα στη Μαδρίτη. Εντέλει, παρά τα εμπόδια, η έκθεση εγκαινιάστηκε στις 11 Νοεμβρίου. Μέχρι τη 1η Μαρτίου 2021 θα φιλοξενείται στις αίθουσες του μουσείου, για να γνωρίσει στους επισκέπτες την ιδιαίτερη ομορφιά της ζωγραφικής του Μοντριάν και το προσωπικό του στυλ, που ξεπέρασε τα παραδοσιακά όρια του εικονογραφικού χώρου, διεύρυνε το εικαστικό λεξιλόγιο και συνέδεσε την επιστήμη με την τέχνη.

Ο Μοντριάν και οι καλλιτέχνες του De Stijl ανέτρεψαν ό,τι μέχρι τότε γνώριζε το βλέμμα ως ζωγραφική και ο νους ως εικονογραφική γλώσσα. Μια γενιά παλαιότερος από τους άλλους «μοντέρνους», άλλαξε γρήγορα προσανατολισμό στη ζωγραφική του, αποκτώντας με σκληρή εργασία –σχεδόν 20 χρόνων– απίστευτες δεξιότητες. Μετά το 1905 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αναζήτηση της ομορφιάς –ο απώτερος στόχος κάθε ζωγράφου– δεν έγκειται στο θέμα ή στην αναπαραστατική λειτουργία της ζωγραφικής. Εγκειται στον τρόπο που οι μορφές και τα χρώματα παράγουν πλαστικότητα στην εικόνα, έτσι ώστε να είναι ικανή να μιλήσει απευθείας στο μάτι του θεατή.

Ολοι τους στράφηκαν στο αυστηρά δομημένο επιστημονικό περιβάλλον για να δημιουργήσουν μια νέα πραγματικότητα καλύτερα προσαρμοσμένη στον κόσμο της νεωτερικότητας, που τότε άρχιζε να ανατέλλει. Ο Μοντριάν ονόμασε αυτό το καλλιτεχνικό ρεύμα «νεο-πλαστικισμό». Οι αρχές του επεκτάθηκαν από τη ζωγραφική και τη γλυπτική στην αρχιτεκτονική και στις εφαρμοσμένες τέχνες, στον γραφιστικό και βιομηχανικό σχεδιασμό.

Η έκθεση ξεκινά τη διαδρομή της από την αίθουσα που είναι αφιερωμένη στα πρώτα καλλιτεχνικά βήματα του ζωγράφου. Μετά μια αναδρομή στην τέχνη και στην αρχιτεκτονική των Κάτω Χωρών που τον επηρέασαν στο ξεκίνημά του, ακολουθεί την προσωπική του πορεία: τη σύνδεσή του με την ομάδα De Stijl και τους καλλιτέχνες-συνοδοιπόρους του κατά τη δεκαετία του 1920. Κλείνει με δύο αίθουσες αφιερωμένες στις τελευταίες περιόδους του. Αν και πίστευε από το 1922 ότι το αφηρημένο του πείραμα τελείωσε, συνέχισε να εργάζεται με το λιτό του οπτικό λεξιλόγιο – οριζόντιες και κάθετες γραμμές που ορίζουν περιοχές λευκού, κόκκινου, κίτρινου ή μπλε χρώματος. Για να ανακαλύψει, προς μεγάλη του έκπληξη, ότι του προσέφερε απεριόριστο εύρος και δυνατότητες σύνθεσης.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ / *Του* **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Ο Γιάκομπς δίνει μια ευκαιρία στη «Λεονόρα» του Μπετόβεν

Στην τρίτη δεκαετία του 21ου αιώνα κυριαρχεί ακόμη μια αξιολογική προκατάληψη με ρίζες στον 19ο. Θέλει τη δεξιοτεχνική μουσική και την όπερα, κυρίως την ιταλική και τη γαλλική, να αντιμετωπίζονται ως είδη επιφανειακά σε σχέση με τη συμφωνική μουσική και τη μουσική δωματίου.

Οι λόγοι για την επικράτηση αυτής της αντίληψης ξεφεύγουν από το πλαίσιο αυτού του σημειώματος. Σημασία έχει ότι άλλοτε τα πράγματα ήταν διαφορετικά. Στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, η καταξίωση για ένα συνθέτη ερχόταν πρωτίστως από τα κοντσέρτα και από τις όπερές του. Αυτήν επιζητούσε και ο Μπετόβεν. Χάρη στα κοντσέρτα του για πιάνο είχε γίνει γνωστός στη Βιέννη ως δεξιοτέχνης πιανίστας: το 1803 είχε ήδη παρουσιάσει τα τρία πρώτα. Σε ό,τι αφορά την όπερα, ασχολιόταν χωρίς αποτέλεσμα με ένα κείμενο του Σικανέντερ, του ανθρώπου που μαζί με τον Μότσαρτ είχαν δημιουργήσει τον «Μαγικό αυλό». Η νέα διεύθυνση του θεάτρου στον ποταμό Βιν πρότεινε στον Μπετόβεν να μελοποιήσει ένα θεατρικό του Ζαν-Νικολά Μπουγί, ιδιαίτερα δημοφιλές κατά τα χρόνια της Γαλλικής Επανάστασης. Ο τίτλος του ήταν «Λεονόρα ή η συζυγική αγάπη» και βασικά του θέματα ήταν η κατάχρηση εξουσίας, η άδικη πολιτική καταδίκη του κεντρικού χαρακτήρα, η αυτοθυσία και η αποφασιστικότητα της ηρωίδας του τίτλου, η τιμωρία του κακού και η αποκατάσταση της τάξης.

Η αρχική εκδοχή της όπερας του Μπετόβεν λάμπει χάρη σε μια ερμηνεία γεμάτη σφρίγος και χρώματα.

Σκηνή από την παρουσίαση της «Λεονόρας» του Μπετόβεν στη σκηνή του Μεγάρου, τον Νοέμβριο του 2017.

Το έργο είχε ήδη αποτελέσει βάση για μια γαλλική όπερα και τα χρόνια εκείνα μελοποιούνταν στα ιταλικά από ακόμη δύο συνθέτες.

Ο καρπός της εργασίας του Μπετόβεν παρουσιάστηκε στις 20 Νοεμβρίου 1805. Ωστόσο, η Βιέννη ήταν τότε υπό γαλλική κατοχή κι έτσι δόθηκαν μονάχα τρεις παραστάσεις. Στη δεύτερη και στην τρίτη η αίθουσα ήταν άδεια. Ο Μπετόβεν απέσυρε το έργο, έκανε περικοπές και επανήλθε την επόμενη χρονιά, όμως και πάλι χωρίς επιτυχία. Επέμεινε, κι έτσι το 1814 παρουσίασε την τρίτη και οριστική δίπρακτη εκδοχή που τελικά επιβλήθηκε, μετονομασμένη από «Λεονόρα» σε «Φιντέλιο».

Σήμερα, αρκετοί είναι εκείνοι που θεωρούν ότι η αρχική τρίπρακτη «Λεονόρα» παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Ανάμεσά τους ο Ρενέ Γιάκομπς τη θεωρεί δραματουργικά και μουσικά υπέρτερη. Δεν έμεινε στη θεωρία, αλλά πέρασε στην πράξη, παρουσιάζοντάς τη σε συναυλιακή μορφή σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, ανάμεσα στις οποίες και η Αθήνα (Νοέμβριος 2017). Παράλληλα, με την ίδια διανομή πραγματοποίησε ηχογράφηση, η οποία κυκλοφόρησε πρόσφατα (Harmonia mundi 902414.15).

Σε σχέση με τον «Φιντέλιο», στη «Λεονόρα» η κατανομή των ρόλων είναι πιο ισορροπημένη, γεγονός που ενισχύει τον ρεαλισμό και τη θεατρικότητα του έργου χωρίς να αρνείται το κρίσιμο στοιχείο του ιδεαλισμού.

Η επιλογή των τραγουδιστών αντανακλά τα ιδεώδη της εποχής. Ο Μαξιμίλιαν Σμιτ ως Φλόρεσταν δείχνει τις καταβολές του ρόλου στον Μότσαρτ. Η φωτεινή φωνή της Μάρλις Πέτερσεν και η αποφασιστικότητά της κάνουν θαύματα στον κεντρικό ρόλο, με αποτέλεσμα ένα πορτρέτο πιο πειστικό στο δίσκο απ' ό,τι στη σκηνή. Η «Λεονόρα» έχει διακριτή ταυτότητα, διαφορετική από τον «Φιντέλιο» και το Ετος Μπετόβεν αποτελεί ιδανική αφορμή για την αποκατάστασή της.

Η ανθολογία ενός αρθρογράφου

Ο Ανδρέας Δρυμιώτης επιλέγει 66 κείμενά του που δημοσιεύθηκαν στην «Καθημερινή» της Κυριακής την περίοδο 2012-2020

ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΡΥΜΙΩΤΗΣ
Στην «Καθημερινή» (ένατη σελίδα) της Κυριακής
εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, **σελ.** 398

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Α. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Στο κάτω μέρος της πρώτης σελίδας των μεγάλων παλιών εφημερίδων υπήρχε συχνά, όπως θα θυμούνται οι παλιοί, ένα χρονογράφημα. Τα χρονογραφήματα πρωτοεμφανίστηκαν στην Ελλάδα τουλάχιστον από τα μέσα του 19ου αιώνα, ήταν γραμμένα από λογοτέχνες ή δοκιμιογράφους με «καλή πένα» και αφορούσαν θέματα κοινωνικά και πολιτιστικά. Ο λόγος των χρονογράφων ήταν επικριτικός, σατιρικός, ηθικοπλαστικός αλλά σπάνια ευθέως πολιτικός. Ήταν πάντως λόγος τερπνός.

Στις ελληνικές εφημερίδες και ιστοσελίδες στον 21ο αιώνα δεν υπάρχουν τέτοιοι χρονογράφοι, αλλά υπάρχει το «λειτουργικό ισοδύναμό» τους. Το εκπροσωπεί ο ογδοντάχρονος σήμερα Ανδρέας Δρυμιώτης, ένας από τους γνωστότερους αρθρογράφους της «Καθημερινής» της Κυριακής. Γράφει στην εφημερίδα από τις αρχές του 2012, αδιάλειπτα, έως σήμερα, όπως φαίνεται στο βιβλίο που εξέδωσε το καλοκαίρι του 2020 με επιλογή άρθρων του.

Σε άλλες εποχές, ο Δρυμιώτης θα ήταν από τους γνωστότερους χρονογράφους, αν με την έννοια αυτή εννοούμε κάποιον που γράφει με τρόπο ευφυή και δηκτικό για τρέχοντα ζητήματα και τέρπει τον αναγνώστη (ή τον εκνευρίζει, ανάλογα με τη θέση που παίρνει στο άρθρο του). Δεν θα ήταν ασφαλώς ποτέ επαγγελματίας χρονογράφος ο Δρυμιώτης. Υποπτεύομαι ότι δεν θα προλάβαινε, καθώς στη ζωή του είχε διάφορες απαιτητικές ιδιότητες και δουλειές. Μεταξύ άλλων, στα τέλη της δεκαετίας του '50, ήταν φυλακισμένος για 20 μήνες από τους Βρετανούς στην Κύπρο. Κατόπιν, στην Ελλάδα, ήταν πολιτικός μηχανικός, ανώτατο στέλεχος γνωστών εταιρειών πληροφορικής και

Σε άλλες εποχές, θα ήταν από τους γνωστότερους χρονογράφους, αν με την έννοια αυτή εννοούμε κάποιον που γράφει με τρόπο ευφυή και δηκτικό για τρέχοντα ζητήματα.

επικεφαλής της μηχανοργάνωσης για τη συγκέντρωση και μετάδοση των εκλογικών αποτελεσμάτων σε πολλές «εκλογικές βραδιές». Χρημάτισε και σύμβουλος του πρωθυπουργού σε θέματα πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (2010-2011).

Ο συγγραφέας αντλεί εμπειρία και γνώση από τις παραπάνω ιδιότητές του. Από τα κείμενά του, είναι επίσης φανερό ότι συγκεντρώνει ειδήσεις και τεκμήρια σε εβδομαδιαία βάση από τη διεθνή και ελληνική πολιτική, οικονομική και τεχνολογική επικαιρότητα. Τα φιλτράρει με τη λογική ενός πεπειραμένου μηχανικού. Και τα μεταπλάθει, με κομψά ελληνικά, σε άρθρα-χρονογραφήματα που τα διαβάζεις και νομίζεις ότι μιλάς με έναν φίλο σου για τις τρέχουσες εξελίξεις.

Στα κείμενα του Δρυμιώτη βρίσκει κανείς πρωτότυπους τρόπους σύνδεσης οικονομολογικών και τεχνικών επιχειρημάτων με πολιτικά επιχειρήματα, αλλά και με περιλήψεις σκηνών από φιλμ, παλιές ιστορίες, αποφθέγματα στα ελληνικά και στα αγγλικά, χαριτωμένες «ατάκες», ανέκδοτα και στίχους τραγουδιών.

Στα κείμενα του Δρυμιώτη βρίσκει κανείς πρωτότυπους τρόπους σύνδεσης οικονομολογικών και τεχνικών επιχειρημάτων με πολιτικά επιχειρήματα, αλλά και με περιλήψεις σκηνών από φιλμ, παλιές ιστορίες, αποφθέγματα στα ελληνικά και στα αγγλικά, χαριτωμένες «ατάκες», ανέκδοτα και στίχους τραγουδιών. Η συνταγή παρασκευής των κειμένων του Δρυμιώτη είναι πολύ ελκυστική, αλλά το προϊόν δεν είναι πάντοτε εύκολα καταπόσιμο.

Το βιβλίο προλογίζουν οι Παναγιώτης Πικραμένος, Θοδωρής Ρουσόπουλος και Αλέξης Παπαχελάς.

Δύσκολα θα συμφωνούσε κανείς με τον αντικρατισμό του, όταν γίνεται σαρωτικός. Από την άλλη μεριά, είναι πολύ πειστικός όταν τεκμηριώνει τη αναποτελεσματικότητα της γραφειοκρατίας (βλ. άρθρα του με τίτλο «Το ψηφιδωτό της τρέλας»). Υστερα, δεν υπάρχει σήμερα κοινωνικός επιστήμονας που θα περιλάμβανε στην ανάλυσή του στοιχεία από τον υποτιθέμενο «χαρακτήρα» ενός λαού, π.χ., των Ελλήνων. Ομως, η ματιά του σε θέματα καθημερινής κοινωνικής συμπεριφοράς είναι κοφτερή και η κριτική του εύλογη. Επίσης οι αρχηγοί, συνεργάτες και οπαδοί διαφόρων πολιτικών κομμάτων, κυρίως στην Αριστερά παρά στη Δεξιά, ίσως γυρίζουν σελίδα όταν φθάνουν στο άρθρο του Δρυμιώτη.

Ωστόσο, ακόμα και όταν διαφωνεί κανείς μαζί του, πρέπει να παραδεχθεί ότι, από ό,τι φαίνεται, ο Δρυμιώτης ποτέ δεν συνέγραψε άρθρο ως ένα είδος αγγαρείας. Με τη συχνότητα που γράφει, αυτό θα ήταν αναμενόμενο. Και όμως φαίνεται ότι περνάει καλά γράφοντας τα κείμενά του. Γι' αυτό κυρίως περνούν καλά και οι πολλοί που τα διαβάζουν στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι τρεις που προλογίζουν το βιβλίο του. Είναι οι Παναγιώτης Πικραμένος, Αλέξης Παπαχελάς και Θοδωρής Ρουσόπουλος, οι οποίοι διηγούνται ιστορίες για τον συγγραφέα ή για το τι αντιδράσεις δημιουργούν τα άρθρα του.

Οσοι αναγνώστες της «Καθημερινής» της Κυριακής «αποθησαυρίζουν» σε ντοσιέ τα άρθρα του Δρυμιώτη θα χαρούν, καθώς με το βιβλίο αυτό έχουν 66 κείμενά του της περιόδου 2012-2020, επιλεγμένα από τον ίδιο, σε προσεγμένο χαρτόδετο τόμο. Ας τον συνοψίσουμε για αυτούς, όπως θα έκανε ο συγγραφέας. Ως γνωστόν, συνηθίζει να παρεμβάλλει αγγλικούς όρους ή φράσεις στα άρθρα του, για να τέρψει τους αναγνώστες: λοιπόν, το βιβλίο αυτό είναι «vintage» Δρυμιώτης.

Ο κ. Δημήτρης Α. Σωτηρόπουλος είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ερευνητής στο ΕΛΙΑΜΕΠ.

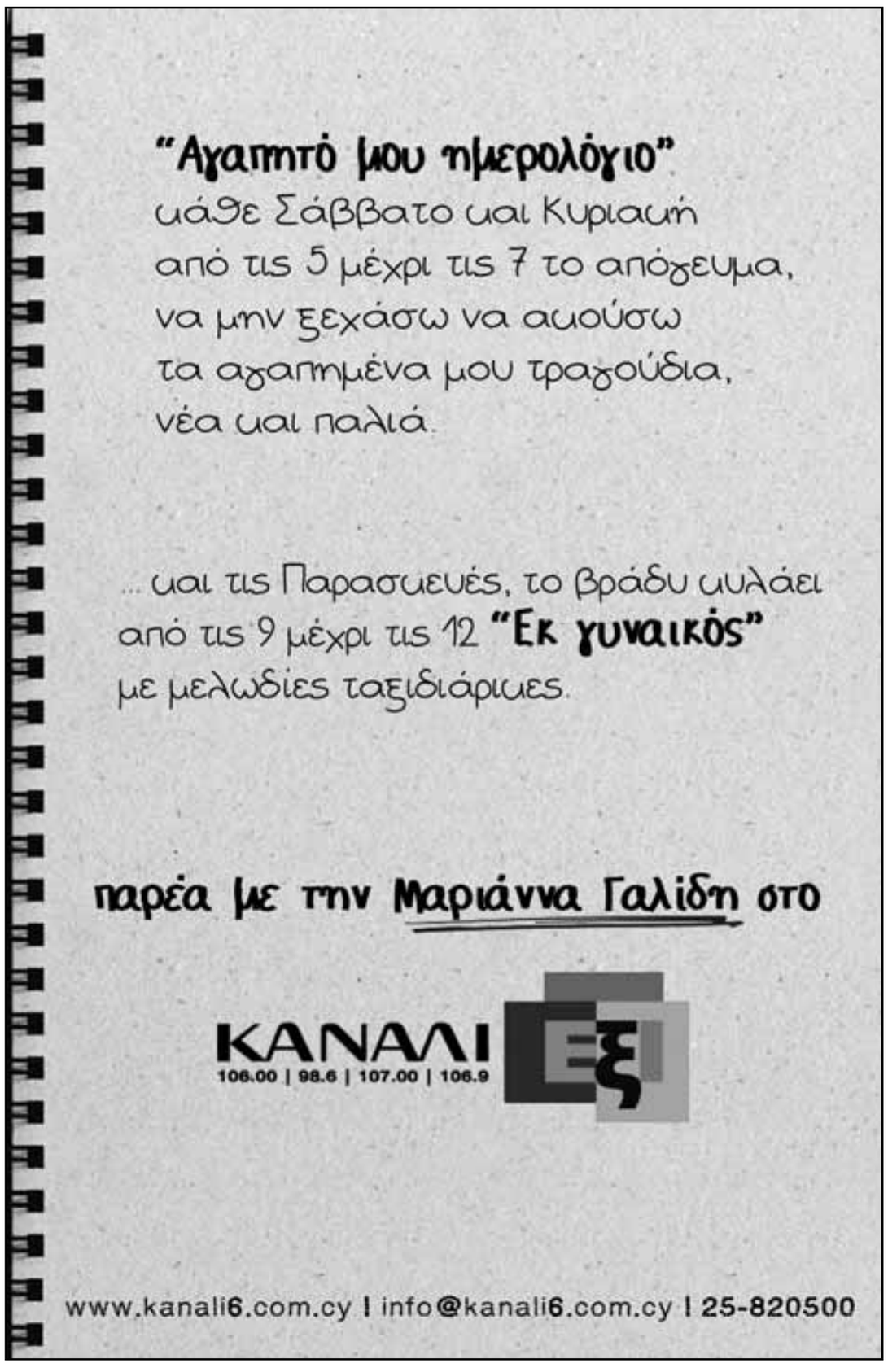

Η «Ρεβέκκα» 80 χρόνια μετά τον Χίτσκοκ

Το μυθιστόρημα της Ντάφνι ντι Μοριέ σε μια νέα, ενδιαφέρουσα εκδοχή

Η ταλαντούχα Λίλι Τζέιμς αποδεικνύεται πολύ καλή στον ρόλο της τρομαγμένης, αλλά όχι άβουλης, πρωταγωνίστριας.

Ρεβέκκα ★★★
ΔΡΑΜΑ (2020)
Σκηνοθεσία: Μπεν Γουίτλι
Ερμηνείες: Λίλι Τζέιμς, Αρμι Χάμερ, Κριστίν Σκοτ Τόμας

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ογδόντα ολόκληρα χρόνια μετά την κλασική μεταφορά του Αλφρεντ Χίτσκοκ, το διάσημο μυθιστόρημα της Ντάφνι ντι Μοριέ έρχεται ξανά στον κινηματογράφο, αυτήν τη φορά μέσα από τη μικρή οθόνη του Netflix. Στη θέση των Λόρενς Ολίβιε και Τζόαν Φонτέιν βρίσκονται τώρα ο Αρμι Χάμερ και η Λίλι Τζέιμς, ερμηνεύοντας τον Βρετανό αριστοκράτη και τη νεαρή υπηρέτρια, οι οποίοι ερωτεύονται στη γαλλική Ριβιέρα και κατόπιν επιστρέφουν, ως ανδρόγυνο πια, στο αρχοντικό Μάντερλεϊ πίσω στην Αγγλία. Εκεί η κοπέλα θα καταλάβει πως ολόκληρη η έπαυλη, αλλά και ο σύζυγός της, είναι «στοιχειωμένη» από το φάντασμα της Ρεβέκκας, της προηγούμενης κυρίας του σπιτιού, η οποία βρήκε τραγικό θάνατο.

Το νέο φιλμ δεν επιχειρεί –και καλά κάνει– να αντιγράψει το πρότυπο του Χίτσκοκ, αντιθέτως δίνει το βάρος του στα καλοφτιαγμένα σκηνικά και στις ερμηνείες προκειμένου να προσεγγίσει την ατμόσφαιρα του θρίλερ. Η πελώρια έπαυλη που θυμίζει παλάτι κρύβει μέσα της αρκετά μυστικά, «απαγορευμένα» δωμάτια και ενοίκους που μοιάζουν πάντα έτοιμοι να συγκρίνουν την καινούργια κυρία Ντε Γουίντερ με την (αξεπέραστη) παλιά. Τα πράγματα, ωστόσο, δεν είναι πάντα όπως φαίνονται εξαρχής. Από την άλλη, δύο γυναίκες είναι που αναμετριούνται εδώ πραγματικά, με τον κύριο Ντε Γουίντερ του Αρμι Χάμερ να είναι μάλλον άχρωμος και απλώς αριστοκρατικά ωραίος στο πλευρό τους.

Ο λόγος φυσικά για τη Λίλι Τζέιμς («Η πιο σκοτεινή ώρα»), η οποία αποδεικνύεται πολύ καλή στον ρόλο της τρομαγμένης, αλλά όχι άβουλης, πρωταγωνίστριας, και την Κριστίν Σκοτ Τόμας, που παραδίδει άλλη μία εξαιρετική ερμηνεία ως αινιγματική οικονόμος του σπιτιού. Οι δυο τους θα συγκρουστούν μέχρι τελικής πτώσης, με την αόρατη παρουσία της Ρεβέκκας να πλανάται πάντα πάνω από τα κεφάλια τους. Αυτή προφανώς είναι και η γοητεία της συγκεκριμένης ιστορίας: η απώλεια και το κενό που αυτή δημιουργεί μπορεί να οδηγήσουν σε ακραίες καταστάσεις, με απρόβλεπτες φυσικές και ψυχολογικές συνέπειες.

Με τα λόγια του ίδιου του σκηνοθέτη της ταινίας: «Η "Ρεβέκκα" είναι ένα κλασικό βιβλίο το οποίο νόμιζα πως ήξερα, όμως όταν διάβασα το σενάριο, κατάλαβα πως το θυμόμουν τελείως λάθος. Ηταν κάτι που θα μπορούσαμε να φέρουμε πίσω, να το αφηγηθούμε ξανά και να εκπλήξουμε το κοινό όπως εμένα. Αυτό που λατρεύω πραγματικά είναι πως η συγγραφέας κατάφερε να περάσει υποδόρια κάτι πραγματικά απειλητικό, μέσα στο περιτύλιγμα μιας ιστορίας που αρχικά μοιάζει με ρομάντζο. Σε οδηγεί στην ψευδαίσθηση της ασφάλειας πριν τα ανατρέψει ξαφνικά όλα».

HOME CINEMA

Η οθόνη γίνεται «παράθυρο» σε Γερμανία και Ισπανία

Βάρβαροι
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ
Δημιουργός: Αντρέας Χέκμαν, Αρνε Νόλτινγκ
Ερμηνείες: Λόρενς Ραπ, Ζαν Γκουρσό, Ντέιβιντ Σούτερ

Η μίνι σειρά επτά επεισοδίων του Netflix από τη Γερμανία είναι αφιερωμένη σε μία από τις πιο ταπεινωτικές ήττες που γνώρισε ποτέ η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Εδώ φυσικά δεν έχουμε να κάνουμε με ιστορικό ντοκιμαντέρ, αλλά με (βασισμένη στην Ιστορία) μυθοπλασία, οπότε η υπόθεση έχει ως εξής: ένας καινούργιος διοικητής φτάνει στα γερμανικά δάση, απαιτώντας νέα εξαντλητική φορολογία από τις διάφορες φυλές που κατοικούν εκεί σε μικρές κοινότητες. Ταυτόχρονα, τρεις παλιοί φίλοι ξανασμίγουν, μπαίνοντας επικεφαλής ενός γενικού καλέσματος που ενώνει τους διχασμένους Γερμανούς ενάντια στον κοινό εχθρό. Το σκηνικό για την περίφημη μάχη του Τευτοβούργιου Δρυμού έχει πλέον στηθεί.

Η σειρά, που έχει συνολική διάρκεια κάτι λιγότερο από πέντε ώρες, είναι από εκείνες που βλέπονται «με μια ανάσα», χάρη στους γρήγορους ρυθμούς και στη συναρπαστική εξέλιξή της. Εκτός από την καθαρή δράση υπάρχουν, βέβαια, εδώ ακόμη οι ίντριγκες και το (αναπόφευκτο) ερωτικό τρίγωνο, που μας θυμίζουν ότι πρόκειται για τηλεόραση, ωστόσο η πλούσια παραγωγή και η άρτια σκηνοθεσία υπερκαλύπτουν τις όποιες αδυναμίες. Κατά τα λοιπά, το σπλάτερ είναι και εδώ άφθονο, θυμίζοντας άλλα δημοφιλή παραδείγματα όπως τα «Vikings», «Spartacus» κ.ο.κ., προς τέρψιν του πιο «σκληροπυρηνικού» θεατή.

Το μυστικό της πεταλούδας ★★★
ΘΡΙΛΕΡ (2018)
Σκηνοθεσία: Ντανιέλ Καλπασόρο
Ερμηνείες: Ραούλ Αρέβαλο, Αούρα Γαρίδο, Ούγκο Αρμπες

Από την πλατφόρμα του Cinobo διαλέγουμε ένα από τα αγαπημένα ισπανικά αστυνομικά θρίλερ, αυτή τη φορά και με το στοιχείο του μεταφυσικού στην εξίσωση. Ο σκηνοθέτης Ντανιέλ Καλπασόρο στήνει τον αρκετά περίτεχνο –στα όρια του επιτηδευμένου– καμβά μιας αφήγησης που επιχειρεί να «κυκλώσει» τον φυσικό χρόνο. Στις 12 Απριλίου 2008, ο Τζον, ένας νεαρός άνδρας, βλέπει τον κολλητό του φίλο να πεθαίνει από τυχαία πυρά σε ένα βενζινάδικο. Δέκα χρόνια αργότερα, ο 9χρονος Νίκο λαμβάνει ένα σημείωμα που τον απειλεί πως αν πάει την ίδια ημέρα στο συγκεκριμένο σημείο θα πεθάνει. Πρόκειται για σύμπτωση; Ο Τζον, ο οποίος έχει και παρελθόν σχιζοφρένειας, θα αναλάβει να εξιχνιάσει την υπόθεση με τις δικές του δυνάμεις, ερευνώντας τόσο τις παρελθούσες όσο και τις μελλοντικές προεκτάσεις μιας αλλόκοτης φονικής ακολουθίας.

Η ιστορία ξεκινά με ρυθμό και ένταση για να συνεχίσει με σκαμπανεβάσματα, κυρίως εξαιτίας των παράλληλων αφηγήσεων που αποσυντονίζουν κάπως από το κεντρικό πλάνο. Στα θετικά η πολύ καλή ερμηνεία –ακόμη μία– του Ραούλ Αρέβαλο στον κεντρικό ρόλο, τον οποίο γνωρίζουμε από το «Μικρό νησί», καθώς και η ατμοσφαιρική κινηματογράφηση (την έχουν τελειοποιήσει πια οι Ισπανοί) που μας βάζει από την αρχή στο κλίμα αγωνίας της ταινίας.

ΠΙΚ1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία λειτουργία
10.00 Καμώματα τζι αρώματα Κωμικη σειρά εποχής.
11.00 Γυναίκα - (Ε) Μίνι ντοκιμαντέρ.
11.30 Χρονογράφημα, ΙΙΙ Μίνι ντοκιμαντέρ.
12.00 Η ζωή μας ένα τραγούδι Μουσικη εκπομπή με τη Γωγώ Βασιλάκη.
13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Θεματική εκπομπή.
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
14.15 Επιστήμη και Κοινωνία (Επαν. με υποτίτλους)
15.30 Travel Diary Ταξιδιωτικές ταινίες μικρού μήκους. «Λίμνες Πελοποννήσου»
16.00 Σε προσκυνώ γλώσσα Θεματική εκπομπή.
17.00 Αφανείς ήρωες Ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν στην Κύπρο ή στο εξωτερικό.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.20 Το μυστικό της πεταλούδας
19.20 Λούνα Παρκ Κωμική σειρά.
19.55 Σαν σήμερα με το ΡΙΚ
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.00 Αθλητική Κυριακή
21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
23.05 Σαν σήμερα με το ΡΙΚ (Ε)
23.10 Αφανείς ήρωες (Ε)
00.00 EU4U, III (Ε)
01.00 Σε προσκυνώ γλώσσα (Ε)

ΠΙΚ2 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Logan Lucky
07.30 Το γαλάζιο βιολί - (Ε) Παιδικη παράσταση.
09.15 Παιδικη ζώνη α. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον β. Ο μικρός Χνουδωτός γ. Γουίσπερ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδικη ζώνη
15.30 Στη Χώρα του Γιατί (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
16.00 Μανώλης και Κατίνα (Ε) Κυπριακή κωμικη σειρά.
16.25 Φύρδην Μίγδην (Ε) Κυπριακή κωμικη σειρά.
16.45 Η Πλατεία (Ε) Κυπριακή σειρά.
17.05 Euromaxx a la Carte Σειρά ντοκιμαντέρ.
17.30 Προσωπογραφίες - (Ε)
18.45 Μαζί/Birlikte - (Ε) Δικοινοτικη εκπομπή.
19.35 EU4U, III Ενημερωτικη εκπομπή με τη Βίβιαν Κανάρη.
19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλικη)
19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκικη)
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματικη)
21.05 Travel Diary - (Ε) Ταξιδιωτικές ταινίες μικρού μήκους.
21.30 Logan Lucky Αστυνομικη κωμωδία με τους Τσάνινγκ Τέιτουμ Άνταμ Ντράιβερ, κ.ά.
23.10 ArtCafe, IV - (Ε) Πολιτιστικη εκπομπή.
00.10 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
00.30 Προσωπογραφίες - (Ε)
01.15 Μαζί/Birlikte - (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.20 Εφιάλτης στην κουζίνα
06.00 Η κουζίνα της μαμάς (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
06.30 Deal - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
07.15 24 ώρες - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
08.15 Έλα στη θέση μου - (Ε) Κωμικη σειρά.
09.30 Εύκολα και σπιτικά Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοϊζίδου.
10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτικη εκπομπή.
13.00 Οικογενειακές ιστορίες
13.45 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμικη σειρά.
14.30 The Λούης Night Show Σατιρικη εκπομπή.
16.00 Κάμπινγκ - (Ε) Κωμικη σειρά.
16.45 Έλα στη θέση μου, V Κωμικη σειρά.
17.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματικη)
18.00 Συνέχεια της σειράς
18.40 Αστέρια στην άμμο Δραματικη σειρά.
19.30 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα, VIII Κωμικη σειρά.
20.20 ALPHA NEWS
21.20 Εφιάλτης στην κουζίνα Μαγειρικό ριάλιτι με τον Έκτορα Μποτρίνι.
22.15 Κάρμα Δραματοποιημένη σειρά.
23.15 Δώσε βάση (Ε) Κωμικό show με την Ιωάννα Λαμπροπούλου.
01.00 The Bachelor (Ε)
03.45 Σ/Κ με τον Μάνεση (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 The Bourne Legacy
05.40 Στρίβειν διά του αρραβώνος - (Ε) Κωμικη σειρά.
06.30 40 κύματα - (Ε) Ελληνικη σειρά.
08.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμικη σειρά.
09.30 Taxi - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
10.20 Πρώτη σταγόνα - (Ε) Κωμικη σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Εκπομπή για την υγεία.
12.50 Ενώπιος Ενωπίω Ενημερωτικη εκπομπή.
14.15 Ήλιος - (Ε) Δραματικη σειρά.
16.00 Casa De Mikel, II - (Ε) Σατιρικη εκπομπή.
17.20 Το καφέ της Χαράς, IV Κωμικη σειρά.
18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10΄
18.10 Συνέχεια της σειράς
18.30 La Pasta Pomilωri (Ε) Κωμικη σειρά.
19.30 Taxi Τηλεπαιχνίδι, με τον Αλέξανδρο Τσουβέλα.
20.20 Τα νέα του ANT1
21.20 Η κληρονομιά του Μπορν The Bourne Legacy Ταινία δράσης, με τους Τζέρεμι Ρένερ, Σκοτ Γκλεν, κ.ά.
23.15 Χιούστον το λύσαμε Σατιρικη εκπομπή.
00.50 Suits (Ε)
01.40 Ευτυχισμένες μέρες (Ε)
02.30 Πρόβα του νυφικού (Ε)
03.20 Τα νέα του ANT1
04.20 Αδελφές ψυχές (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

21.15 Γράμμα για σένα
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτικη εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.45 Έλα χαμογέλα Ψυχαγωγικη επομπή, με τη Σίσσυ Χριστίδου.
13.00 Τροχός της τύχης (Ε) Τηλεπαιχνίδι με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Βάλια Χατζηθεοδώρου.
15.00 Γλυκές αλχημείες (Πρεμιέρα) Εκπομπή ζαχαροπλαστικής με τον Στέλιο Παρλιάρο.
16.00 Greece's Next Top Model 3 (Ε) Διαγωνισμός μόδας με τη Βίκυ Καγιά.
18.00 OMEGA NEWS
18.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης Ταξιδιωτικη εκπομπή, με τον Αλέξανδρο Ταραμουντά.
19.10 My Greece Ενα γαστρονομικό οδοιπορικό με τη Δέσποινα Βανδή.
20.10 OMEGA NEWS
21.15 Γράμμα για σένα - (Ε) Κοινωνικη εκπομπή με τη Βίκυ Χατζηβασιλείου
22.00 Sex and the city Κωμωδία, με τους Σάρα Τζέσικα Πάρκερ, Κιμ Κατράλ, κ.ά.
00.45 Έλα χαμογέλα - (Ε) Ψυχαγωγικη εκπομπή.
03.30 Η μαμά λείπει ταξίδι για δουλειές - (Ε) Κωμικη σειρά.
04.30 The Booth - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.15 The Voice of Greece
05.30 Οι Αδιάφθοροι (Ε) Κωμικη σειρά.
06.30 Τα χρυσόψαρα (Ε)
07.00 Love it (Ε) Ψυχαγωγικη εκπομπή με την Ιωάννα Μαλέσκου.
08.30 Καλό μεσημεράκι (Ε) Ψυχαγωγικη εκπομπή με τον Νίκο Μουτσινά.
10.15 Dot. Ψυχαγωγικη εκπομπή.
11.15 Χωρίς περιστροφές (Ε) Πολιτικη εκπομπή.
13.00 Βουράτε γειτόνοι (Ε) Κωμικη σειρά.
13.30 Ζωή ποδήλατο (Ε) Κωμικη σειρά.
14.40 Ώρα για φαγητό (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
15.50 My Style Rocks Gala Διαγωνισμός μόδας.
18.00 Γεγονότα σε συντομία
18.10 My Style Rocks Gala Διαγωνισμός μόδας. (Συνέχεια)
18.40 The Voice of Greece (Ε) Μουσικός διαγωνισμός.
20.20 Τομές στα γεγονότα
21.15 The Voice of Greece Μουσικός διαγωνισμός.
00.20 Γεγονότα σε τίτλους
00.30 My Style Rocks Gala (Ε) Διαγωνισμός μόδας.
03.20 Velvet (Ε) Συναισθηματικη σειρά.
04.40 Καταιγίδα - (Ε) Δραματικη σειρά.
05.00 Σε φόντο κόκκινο - (Ε) Δραματικη σειρά.

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

06.45 Τηλεαγορά
08.25 Περιπέτειες στη Ρώμη
10.00 Σκυλίσιο ταξίδι
11.50 Τηλεαγορά
12.20 Καρδιά που λύγισε από πόνο
14.00 Τηλεαγορά
15.20 Κλάψε φτωχή μου καρδιά
17.00 Τηλεαγορά
19.10 Οικογενειακές γιορτές
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Κάποιος σαν εσένα
01.30 Το χέρι στην κούνια

TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.30 Παιδικη ζώνη
07.25 Μουλάν
08.20 Παιδικές σειρές
09.35 Cook Eat (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.00 ANNITA κοίτα
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, ΙΙΙ (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, ΙΙΙ
22.30 Ξένη ταινία
00.25 Ξένη ταινία

ΤΗΤ ΤΗΛ.: 22270745

07.55 Ξυπνάμε αλλιώς
08.00 Comedy Club Ψυχαγωγικη εκπομπή.
12.00 Comedy Woman Ψυχαγωγικη εκπομπή.
13.00 Comedy Club
18.00 Patriot - Κωμικη σειρά.
20.00 Κάποτε στη Ρωσία Ψυχαγωγικη εκπομπή.
23.00 Stand Up Ψυχαγωγικη εκπομπή.
00.00 Haters Κωμικη εκπομπή.
01.00 Σπίτι 2 Reality Show.
03.00 THT Best

MOVIES BEST

21.00 Jawbone
05.30 A Kid Like Jake
07.30 Hidalgo
10.00 Modus 2 Ep. 4 & 5
12.00 Beloved
15.00 Billy & Billie Ep. 1-11
21.00 Jawbone
22.45 Galveston
00.30 Beloved
03.30 Tully

GREEK CINEMA

22.00 Δις διευθυντής
06.45 Ένας ζόρικος δεκανέας
08.15 Εκείνες που δεν πρέπει ν' αγαπούν
09.45 Ο γολγοθάς μιας αθώας
11.15 Λατέρνα, φτώχια και φιλότιμο
12.50 Κολωνάκι διαγωγή μηδέν
14.15 Οι άσσοι του γηπέδου
16.00 Τα ντερβισόπαιδα
17.15 Χαρούμενο ξεκίνημα
18.50 Μια λατέρνα μια ζωή
20.15 Ο φαντασμένος
22.00 Δις διευθυντής
23.45 Το μόνο της ζωής του ταξείδιον
01.30 Ένα μπουζούκι αλλιώτικο από τ' άλλα

Νέα φλόγα στο καντήλι που τρεμόσβηνε

Η Μαρία Τοπάλη ανθολογεί τους Ελληνες ποιητές της τελευταίας εικοσαετίας, των οποίων η φωνή αναμφίβολα δυναμώνει

Πόσο διαφορετικές ήταν οι προσλαμβάνουσες και τα βιώματα για έναν ποιητή (ή και πεζογράφο) στην Ελλάδα του 2000 συγκριτικά με τη χώρα όπως ήταν το 2010 και βέβαια με το πώς είναι σήμερα; Οι μεταμορφώσεις μιας κοινωνίας (ολόκληρου του κόσμου εντέλει) αφήνουν βαθιά αποτυπώματα. Ειδικά η τελευταία εικοσαετία είναι από τις περιόδους κατά τις οποίες κάποιος μπορεί να νιώσει ότι άλλαξε δέρμα. Πώς μπορεί λοιπόν να αποτυπώνονται τόσο δραστικές και δραματικές μετατοπίσεις στο ελληνόφωνο ποιητικό έργο; Αυτά ακριβώς τα ίχνη γυρεύει να αποτυπώσει μέσα από την ανθολογία «Ποίηση με πείσμα» η ποιήτρια, κριτικός και συνεργάτις της «Κ» Μαρία Τοπάλη. Γιατί όμως «πείσμα»; Ίσως διότι η ποίηση απαιτεί πάντοτε ένα πείσμα. Ίσως επειδή οι καιροί απαίτησαν εσχάτως κάμποσο πείσμα παραπάνω.

Η ανθολογία «Ποίηση με πείσμα» θα κυκλοφορήσει σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Αντίποδες. Σήμερα προδημοσιεύουμε ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από την εισαγωγή της Μ. Τοπάλη.

Η. Μ.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

«Οφείλουμε να σκεφτούμε, όχι υπό μορφήν οριστικών συμπερασμάτων, αλλά διερωτώμενοι εύλογα αν μοιάζει κάτι να κομίζει εις την τέχνη (της ποίησης) η ελληνόφωνη ποιητική παραγωγή της τελευταίας εικοσαετίας, ξεκινώντας από τους ποιητές και τις ποιήτριες που πρωτοδημοσίευσαν γύρω στα τέλη του περασμένου αιώνα. Συνομιλούν άραγε οι έτσι σχηματικά οριζόμενοι ως "καινούργιοι" ποιητές με το παρελθόν της ποίησης και της γλώσσας; Διαμεσολαβούν αποτελεσματικά το παρόν; Απευθύνονται με επάρκεια στο μέλλον; Υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις ότι συγκροτούν, με κάποιον τρόπο, ρεύμα; Συνεχίζουν κάτι παλαιότερο ή ξεκινούν περίπου εκ νέου, μετά από κάποιο ρήγμα; Εισάγουν καινά δαιμόνια; Πειραματίζονται; Εγκαταλείπουν; Επαναστατούν; Αν λάβουμε υπ' όψιν τις συνθήκες γραφής, δημοσίευσης και συζήτησης στα τέλη του προηγούμενου αιώνα, θα πρέπει με ειλικρίνεια να παραδεχτούμε ότι –μιλώντας πάντοτε για την Ελλάδα– το καντήλι της ποίησης τρεμόσβηνε. Αυτή η αίσθηση τέλους, αυτό το εικαζόμενο ρήγμα ή η τομή είναι που μας οδηγεί να θέσουμε τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο ως αφετηρία της ανθολογίας και όχι βέβαια η απόδοση κάποιας σημασίας στην εμβληματική ημερομηνία ενός "μιλένιουμ".

Σήμερα, είκοσι περίπου χρόνια αργότερα, εκείνη η διάχυτη αίσθηση τέλους –ας τολμήσουμε να συμπληρώσουμε: και ήττας– μοιάζει μακρινό παρελθόν. Ανεξαρτήτως του πώς θα τους αποτιμήσουμε, οι ποιητές και οι ποιήτριες της καινούργιας εποχής είναι παρόντες, η φωνή τους δυναμώνει και η παρουσία τους στον δημόσιο χώρο είναι απαραγνώριστη. Τους συνδέει κάποιο νήμα; Είναι νωρίς ακόμη να το πούμε με σιγουριά. Αλλά θα ήμασταν ολότελα τυφλοί αν δεν παραδεχόμασταν το ολοφάνερο: τους συνδέει ένα πείσμα. Ο Δημήτρης Αλλος, που ανήκει στους μεγαλύτερους στην ηλικία από τους ανθολογούμενους, κάνει λόγο για το "στριφτόπλεκτο πείσμα της πραγματικότητας" και για το "πείσμα της γραφής". Δεν είναι μονάχα στο σημείο αυτό αλλά, οπωσδήποτε, είναι και σε αυτό, που η γενική μου εντύπωση από την περιδιάβαση στα ποιήματα και τους ποιητές της τελευταίας εικοσαετίας έρχεται να συναντηθεί με τα δικά του λόγια. Αλλά και ο εντελώς διαφορετικός Δημήτρης Αγγελής φλερτάρει με το δικό του πείσμα, στο οποίο εμπλέκεται η γεωγραφία της Εθνικής Οδού: "Και εἰν' ερώτημα καυτό απόψε αν υπάρχεις. / Και είναι πείσμα αδειανό / η βραδινή Τραγάνα". Σε κάθε περίπτωση, εμφανίστηκαν εδώ κι εκεί και ολοένα και πυκνότερα ποιητές και ποιήτριες αποφασισμένες και αποφασισμένοι να αναλάβουν μιαν υπόθεση που έμοιαζε ξεθυμασμένη. Η ανάδυσή τους ήταν ευδιάκριτη πολύ πριν την εκδήλωση της ελληνικής κρίσης χρέους. Είναι, για τον λόγο αυτόν, δύσκολο να μη σταθεί κανείς κριτικά απέναντι σε επιλογές ανάγνωσης του σύνθετου αυτού φαινομένου αποκλειστικά μέσα από τα κάπως φτηνά ματογυάλια δημοσιότητας που παρείχε τα τελευταία χρόνια στην έξωθεν θέαση της Ελλάδας η κρίση.

"Πρέπει να σκληρύνεις πολύ για να περιβάλεις τη ρευστότητα / Για ν' ασφαλίσεις ένα τόσο χλωρό μέλλον", γράφει ήδη το 2008 στο "Ασυλο" η Κατερίνα Ηλιοπούλου, επιδιώκοντας μάλιστα να δώσει φωνή στη γυναίκα-δημιουργό. Οι ποιητές και οι ποιήτριες της περιόδου αυτής έχουν λοιπόν συναίσθηση του θαυμαστού καινούργιου κόσμου που ανατέλλει και της πρόκλησης που αυτός συνιστά για την πένα τους. "Κάνουμε τα πρώτα μας βήματα / στην πατρίδα-γλώσσα", γράφει και η Μαριγώ Αλεξοπούλου (Προ φαρμακείας εποχή) το 2012. Ανεξαρτήτως του πού θα καταλήξει όλο αυτό –είναι νωρίς ακόμη για τελειωτικά συμπεράσματα– είναι πάντως απαραγνώριστες οι αγωνίες και οι διαθέσεις. Και είναι ένα μεγάλο ζήτημα, που δεν μπορεί να απαντηθεί στο πλαίσιο αυτής της εισαγωγής, κατά πόσον υπήρξε απάντηση σε αυτές τις ρητά εκφρασμένες τάσεις της νέας ποίησης από την πλευρά της κριτικής.

Η τελευταία στάθηκε μάλλον αμήχανη απέναντι στην πιθανότητα του πραγματικά καινού. Αλλωστε, "Δεν έχουμε ανάγκη από ποίηση, ποιητές / Εχει γραφτεί σχεδόν ολόκληρη / Εσάς θέλουμε / Πού είστε πλανεμένοι;" αναρωτιέται ο Στάθης Κεφαλούρος, εκφράζοντας μια στάση και τάση διάχυτη, που νομιμοποιεί επί δεκαετίες το αίσθημα της ματαίωσης και τη χαμηλή στόχευση που το συνοδεύει ως αυτονόητο. Πεζοποιήματα, έτσι, όπως τα "Πλευρικά" της Κλιγκάτση ανήκουν μεν στην κατηγορία των σύγχρονων γραπτών που με έμφαση θέτουν ζητήματα, εν προκειμένω το ζήτημα της θηλυκής υπόστασης και της θηλυκής δημιουργού, χωρίς όμως να διεκδικούν για λογαριασμό της ποίησης κάτι περισσότερο από ένα –ηπιότατο στην εποχή μας– καταστασιακό(;) αίτημα.

Αρκετοί ποιητές και ποιήτριες αυτής της περιόδου και αυτής της ανθολογίας αρκούνται περισσότερο ή λιγότερο στη διεκδίκηση ενός ρόλου αντί για την κατάθεση ενός έργου – πράγμα βέβαια καθόλου ασυνήθιστο και σε άλλες εποχές. Αυτό που ενδιαφέρει εδώ είναι ότι και εκείνοι και οι άλλοι, όσοι δηλαδή επιχειρούν στα σοβαρά να συνομιλήσουν και να αναμετρηθούν με ρεύματα και παραδόσεις, φέρουν κοινά χαρακτηριστικά ως προς το ύφος, τον τόνο και τη θεματική. Μοιράζονται ένα κοινό κλίμα, μια κοινή προσπάθεια, έναν κοινό πολιτισμό. Πιο κάτω σημειώνονται συνοπτικά εγχειρήματα που σταδιακά πραγματοποιήθηκαν και πραγματοποιούνται πλέον με ολοένα και ωριμότερες αξιώσεις από τις καινούργιες ποιήτριες και τους καινούργιους ποιητές με ομάδες, έντυπα, blogs και πλήθυνση των δημόσιων αναγνώσεων και των "επιτελέσεων" (performances). Ο ζωτικός δημόσιος χώρος και ο δημόσιος λόγος, που εντοπίζεται περίπου κενός και αμήχανος στην αρχή αυτής της περιόδου, συγκροτεί, βήμα το βήμα, τον εαυτό του».

Η ανθολογία «Ποίηση με πείσμα» θα κυκλοφορήσει σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Αντίποδες.

Διαμεσολαβούν αποτελεσματικά το παρόν; Απευθύνονται με επάρκεια στο μέλλον; Υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις ότι συγκροτούν ρεύμα;

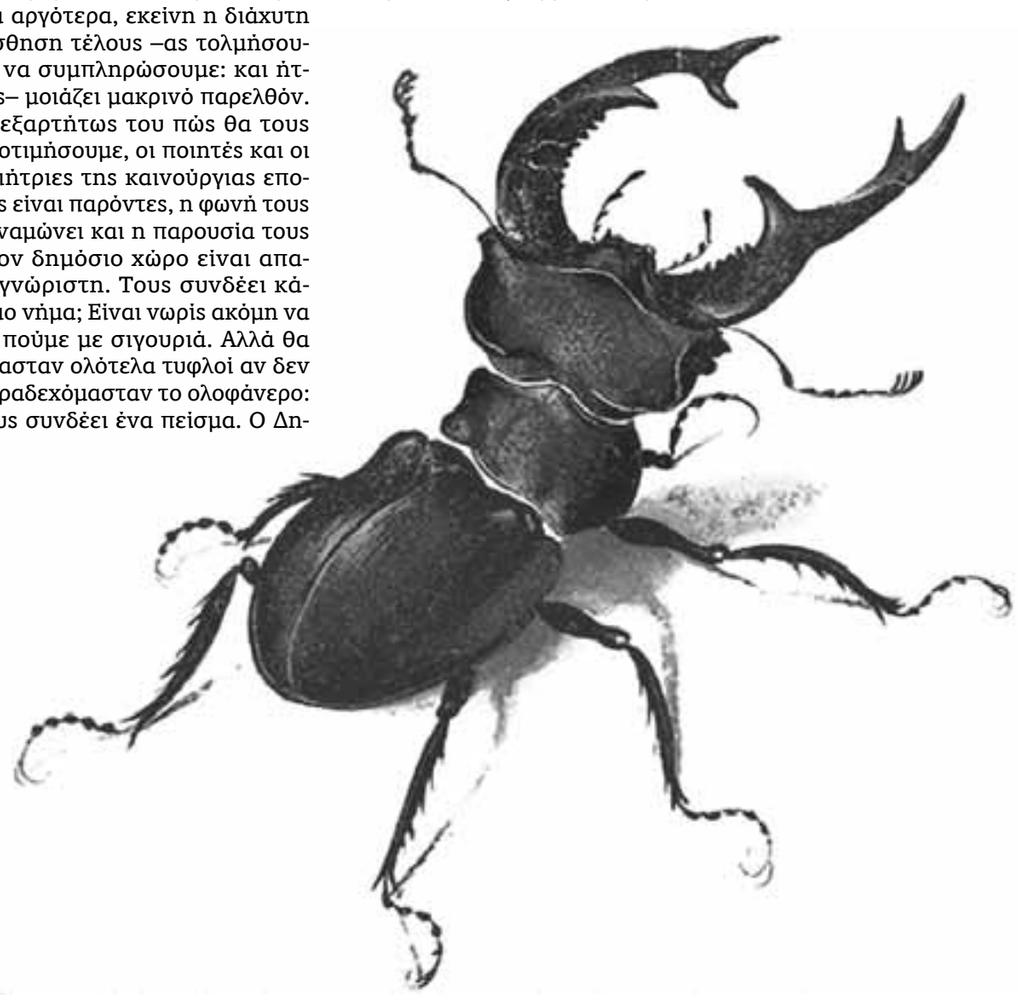

Η ποίηση απαιτεί πάντοτε ένα πείσμα. Οι καιροί απαίτησαν εσχάτως κάμποσο πείσμα παραπάνω.

Ενας Βρετανός με την ευαισθησία κατοίκου του Τρινιντάντ

Η ποιητική συλλογή του Ρότζερ Ρόμπινσον «Ενας φορητός παράδεισος» θα κυκλοφορήσει στα ελληνικά από τις εκδόσεις Κείμενα

Ο Ρότζερ Ρόμπινσον είναι ποιητής, μουσικός και περφόρμερ. Γεννήθηκε το 1967 στην Αγγλία, απ' όπου έφυγε στα τέσσερά του χρόνια για τον τόπο καταγωγής του, το Τρινιντάντ της Καραϊβικής, για να επιστρέψει στο Λονδίνο στα δεκαεννιά του. Η πρώτη του ολοκληρωμένη ποιητική συλλογή «The butterfly hotel» δημοσιεύτηκε το 2012, ενώ η συλλογή του «Ενας φορητός παράδεισος» τιμήθηκε το 2019 με το υψηλού κύρους βραβείο T. S. Eliot. Η τελευταία του αυτή ποιητική συλλογή σηματοδοτεί μια καίρια αλλαγή στην ποίησή του: ενώ τα προηγούμενα βιβλία του έμοιαζαν να είναι γραμμένα από έναν ποιητή της Καραϊβικής που κατοικεί στην Αγγλία, και γι' αυτό ήταν γεμάτα με αναμνήσεις από τον παραδείσιο τόπο καταγωγής του και τις γυναίκες της παιδικής του ηλικίας, στον «Φορητό παράδεισο» διαβάζουμε τα ποιήματα «ενός Βρετανού», όπως χαρακτηρίζει ο ίδιος τον εαυτό του, «με την ευαισθησία ενός κατοίκου του Τρινιντάντ». Βρισκόμαστε πια πολύ μακριά από κάθε παράδεισο.

Ο Ρόμπινσον γράφει για την καταστροφική πυρκαγιά στον Πύργο Γκρένφελ, την πολυκατοικία των είκοσι τεσσάρων ορόφων στο Λονδίνο όπου τον Ιούνιο του 2017 έχασαν τη ζωή τους εβδομήντα εννέα άνθρωποι. Γράφει για τους πρώτους Αφροαμερικανούς από τα νησιά της Καραϊβικής, που έφτασαν στο Μπρίξτον το 1948 με το πλοίο «Γουίντρας». Και ακόμα, για τις ταραχές του Λονδίνου, για τη δουλεία και τον ρατσισμό, για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες από την Αφρική και την Ασία, για τον δικό του πρόωρα γεννημένο γιο και τις νοσηλεύτριες που στηρίζουν το εθνικό σύστημα υγείας, για τις πόρνες, αλλά και για τους συγγραφείς, τους ζωγράφους, τους μουσικούς και τους πανεπιστημιακούς δασκάλους που αισθάνεται κοντινούς του.

Η ποιητική συλλογή του Ρότζερ Ρόμπινσον «Ενας φορητός παράδεισος» θα κυκλοφορήσει στα ελληνικά, σε μετάφραση Χαράλαμπου Γιαννακόπουλου, από τις εκδόσεις Κείμενα, εντός των ημερών.

Τη μετάφραση των ποιημάτων του Ρόμπινσον έχει κάνει ο Χαράλαμπος Γιαννακόπουλος.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Η παλινωδία του κορακιού

Ισως, άνθρωπε,
να ήμουν πολύ σκληρός
μαζί σου. Δεν ήξερα
πως τα μικρά σου
ξυπνάνε συχνά
μες στον ύπνο τους
κι εσύ όλη νύχτα
μένεις ξάγρυπνος
δίπλα στο παιδί σου.
Ενα από τα παιδιά μου
δεν είναι καλά. Δεν μεγαλώνει
όπως τ' άλλα.
Κι εμένα, όπως κι εσένα, συχνά
με τρώει η ανησυχία.
Ξυπνάω και νιώθω έναν
πυκνό ιστό αράχνης
στο μυαλό μου.
Τα άλλα παιδιά μου αναρωτιούνται
τι πρόβλημα έχει ο πατέρας τους.
Κάνω ό,τι πρέπει να κάνω
γιατί μ' έχουν ανάγκη,
αλλά γίνεται όλο και πιο δύσκολο.
Συγχώρησέ με, άνθρωπε,
βιάστηκα να σε κρίνω.
Τώρα καταλαβαίνω
το φορτίο που κουβαλάς.

Συκώτι

Είναι ένα συνηθισμένο Σάββατο στο Τζάμπο, το κοντινό μου μπαρμπέρικο, με ποδόσφαιρο στο ραδιόφωνο και πολιτικές συζητήσεις σε υψηλή ένταση.

Εξω ο Σαδίκ σπρώχνει κάποιον πάνω σ' ένα νοσοκομειακό αμαξίδιο, κάποιον πολύ πιο αδύνατο απ' όσο πρέπει να είναι ένας άντρας της ηλικίας του· τότε συνειδητοποιούμε πως είναι ο Αμπντουλά

με τις κλασικές παντόφλες του νοσοκομείου,
τόσο αδύναμος που δεν μπορεί ούτε να μιλήσει.
Ο Σαδίκ –η φωνή του– ρωτάει πόσοι ακόμα
περιμένουν για κούρεμα πριν απ' τον Αμπντουλά.

Ολοι μες στο μπαρμπέρικο λέμε να κουρευτεί πρώτος.
Ακόμα και κάποιος που ήδη κάθεται στην καρέκλα
μισοκουρεμένος σηκώνεται για να του δώσει
τη θέση του.
Αλλ' ο Αμπντουλά είναι πολύ αδύναμος για
να σηκωθεί

κι ο Αμπντί ο κουρέας τού κόβει τα μαλλιά χωρίς να
τον σηκώσει από το αμαξίδιο.
Ο Σαδίκ του μιλάει για να του φτιάχνει τη διάθεση,
μα εκείνος είναι πολύ αδύναμος για να του απαντάει.

Ο Σαδίκ χαίρεται να μονολογεί όση ώρα ο Αμπντί
τον κουρεύει με τις πιο ελαφριές ψαλιδιές
που μπορεί.
Μες στο μπαρμπέρικο επικρατεί απόλυτη ησυχία.
Μέχρι που έκλεισαν και τον αγώνα στο ραδιόφωνο.

Μετά το κούρεμα ο Σαδίκ πάει να πληρώσει,
αλλ' ο Αμπντί του γυρίζει την πλάτη,
του λέει όποτε χρειαστεί πάλι κούρεμα
τηλεφώνησέ μου και θα έρθω εγώ να σας πάρω

με το αυτοκίνητο απ' το νοσοκομείο.
Ο Σαδίκ πάει ξανά να πληρώσει.
Ο Αμπντί φωνάζει τον επόμενο.
Τον ρωτάω αν ο Σαδίκ και ο Αμπντουλά

έχουν κάποια συγγένεια και μου λέει Οχι είναι απλώς
ένας φίλος του που τον παίρνει απ' το νοσοκομείο
για να ζει κι εκείνος λίγο σαν άνθρωπος.
Χρειάζεται συκώτι. Δεν του μένει πολύς
χρόνος ακόμα.

Ενας φορητός παράδεισος

Και αν μιλάω για παράδεισο, τότε μιλάω για
τη γιαγιά μου που μου είπε να τον έχω πάντα
μαζί μου, κρυμμένο, έτσι που κανείς άλλος
να μην το ξέρει εκτός από μένα.
Ετσι δεν θα μπορούν να σ' τον κλέψουν, είπε.
Κι αν είναι ζόρικη μαζί σου η ζωή, χάιδεψε με το
δάχτυλο μέσα στην τσέπη σου τις κορυφογραμμές
του, μύρισε τη μυρωδιά του πεύκου στο μαντίλι σου,
μουρμούρισε τον ύμνο του με χαμηλή φωνή.
Και αν τα ζόρια σου είναι αδιάκοπα και καθημερινά,
πήγαινε σ' ένα άδειο δωμάτιο –σ' ένα ξενοδοχείο,
σ' έναν ξενώνα, σε μια καλύβα– βρες μια λάμπα
και άδειασε τον παράδεισό σου πάνω σ' ένα
τραπέζι:
την ξανθή άμμο σου, τους πράσινους λόφους
και τα φρέσκα ψάρια.
Φώτισέ τα με τη λάμπα σαν μια νέα ελπίδα
πρωινή και μείνε να τα κοιτάς μέχρι να
αποκοιμηθείς.

Η Αθηνά Λοϊζίδου προτείνει

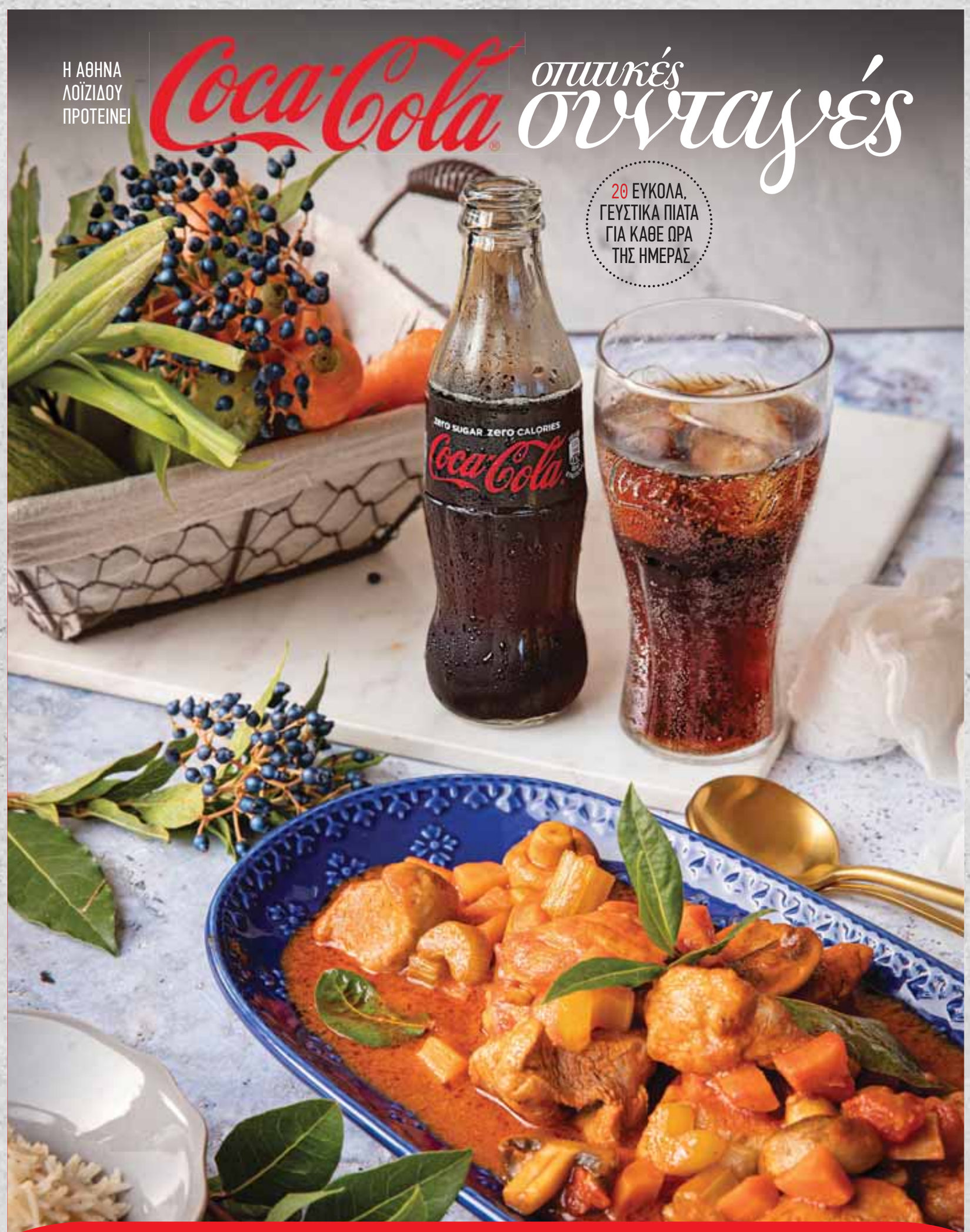

20 εύκολα-γευστικά πιάτα που μπορείτε
να τα απολαύσετε παρέα με μια παγωμένη Coca-Cola ®

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ